

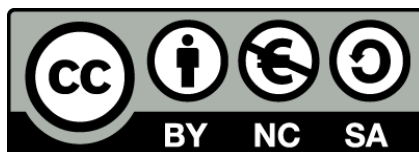

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Una Seu, dos col·legis: la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic

Les repercussions socials del nou ordre tridentí (1613-1664)

Jordi Vilamala Salvans

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – Compartir Igual 4.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – Compartir Igual 4.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0. Spain License.**

UNIVERSITAT^{D E}
BARCELONA

PROGRAMA DE DOCTORAT SOCIETAT I CULTURA: HISTÒRIA,
ANTROPOLOGIA, ARTS, PATRIMONI I GESTIÓ CULTURAL (HDK17)

Una Seu, dos col·legis: la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic.

Les repercussions socials del nou ordre tridentí (1613-1664)

Tesi doctoral

Doctorand: Jordi Vilamala Salvans

Director i tutor: Dr. Xavier Gil i Pujol

Universitat de Barcelona
Facultat de Geografia i Història
Àrea d'Història Moderna

Barcelona, 27 de setembre de 2018

Per a la Judit i la Montse.

RESUM	11
ABREVIATURES	13
NOTA PRÈVIA	13
INTRODUCCIÓ	15
Presentació	17
Marc teòric i estat de la qüestió	18
Objectius, metodologia i estructura	24
Fonts emprades	27
Agraïments	29
 CAPÍTOL 1. ELS BENEFICIS ECLESIASTICS I LES COMUNITATS DE BENEFICIATS	 31
1.1. El sistema beneficial de l'Església catòlica	31
1.2. El concepte de benefici eclesiàstic	37
1.3. La fundació d'un benefici	40
1.4. L'obtenció d'un benefici	43
1.4.1. Els obtentors dels beneficis	45
1.5. L'administració dels beneficis	48
1.6. Els eclesiàstics i beneficiats del bisbat de Vic	50
1.6.1. Les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic	55
1.6.1.1. Sant Jaume de Calaf	57
1.6.1.2. Santa Maria de la Seu de Manresa	57

1.6.1.3. Sant Pere de Santpedor	59
1.6.1.4. Comunitats de beneficiats de Vic	60
1.6.1.4.1. Capbreu de la catedral de Vic	60
1.6.1.4.2. Església de la Pietat de Vic	61
1.6.1.5. Santa Maria dels Prats de Rei	62
1.6.1.6. Santa Maria de Sallent	62
1.6.1.7. Santa Coloma de Queralt	64
1.6.1.8. Santa Maria d'Igualada	66
1.6.1.9. Santa Coloma de Centelles	66
1.6.1.10. Sant Joan de les Abadesses	67
1.6.1.11. Santa Maria de Moià	68
1.6.1.12. Sant Feliu Sasserra	69

CAPÍTOL 2. EL BISBAT I LA CIUTAT DE VIC ALS SEGLES XVII I XVIII

71

2.1. L'evolució demogràfica del bisbat de Vic	71
2.1.1. La relació entre població dels municipis i comunitats de beneficiats	79
2.2. L'organització del territori episcopal	82
2.3. L'organització religiosa de la diòcesi	85
2.4. L'organització del municipi de Vic	106
2.5. Les epidèmies i la sanitat	112
2.6. L'ensenyament a Vic	115
2.7. Les edificacions religioses el segle XVII a Vic	125

CAPÍTOL 3. LA COMUNITAT DE BENEFICIATS DE L'ESGLÉSIA DE LA PIETAT DE VIC

133

3.1. Els antecedents	133
-----------------------------	------------

3.2. La construcció de l'església de la Pietat	138
3.3. El naixement de la comunitat de beneficiats	164
3.3.1. Les relacions amb el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic	187
3.3.1.1. Els integrants del capítol de canonges de la catedral de Vic	196
3.3.1.2. L'organització del Capbreu de la catedral de Vic	203
3.3.2. Les relacions amb el Consell municipal de Vic	218
3.4. El creixement i la consolidació de la comunitat de beneficiats	234
3.5. L'organització de la comunitat de beneficiats	247
3.5.1. L'organigrama i el funcionament	254
3.5.2. La creació i elecció de càrrecs i funcions	255
3.5.2.1. Els administradors	255
3.5.2.2. Els beneficiats	267
3.5.2.3. Els procuradors	276
3.5.2.4. El sagristà	281
3.5.2.5. El mestre cantor o cabiscol, l'entonador i l'organista	284
3.5.2.6. L'arxiver	289
3.5.2.7. El capellà major i el monjo	292
3.5.2.8. Els preveres conductius	293
3.6. La presència de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat en la societat	295
3.6.1. La transversalitat de la pertinença social a les institucions	296
3.6.2. L'església de la Pietat en l'imaginari ciutadà	317
3.6.3. La resolució del conflicte amb el capítol de canonges de la catedral de Vic	355
CONCLUSIONS	373
APÈNDIX DOCUMENTAL	385
APÈNDIX 1. Cartografia de les Divisions administratives del Bisbat de Vic (s. XIII-1957)	387
APÈNDIX 2. Contracte entre el consell municipal i la Companyia de Jesús per exercir l'ensenyament a Vic	388

APÈNDIX 3. Acta del Consell Municipal de 3 de febrer de 1613. Concessió de la capella de la Pietat a la comunitat de beneficiats i conductius de l'església de Vic	391
APÈNDIX 4. Acta d'acceptació, aprovació, ratificació i confirmació de la concessió que els senyors consellers els fan de la capella i església de la Pietat amb els seus ornaments, dels quals es fa inventari	396
APÈNDIX 5. Unes campanes noves per a l'església de la Pietat	401
APÈNDIX 6. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)	403
APÈNDIX 7. Administració del Capbreu de la catedral de Vic. Integrants de la Tretzena i de la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)	420
APÈNDIX 8. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)	441
APÈNDIX 9. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)	536
APÈNDIX 10. Obligations y càrechs que té de fer y complir mossèn Honofre Agut, prevere y beneficiat de la Seu de Vich, com a sagristà de Nostre Iglesia de Pietat	546
APÈNDIX 11. Concòrdia entre Capítol y Clero de la Cathedral de Vich als 29 de octubre de 1644, en poder de Joan Vila notari públic de Vich	550
FONTS, BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	573
Fonts	573
Bibliografia	582
Webgrafia	599

Índex de taules

Taula 1. Visites <i>ad limina</i> del bisbat de Vic (1613-1680)	51
Taula 2. Comunitats de beneficiats del bisbat de Vic (1069- s. XX)	55
Taula 3. Divisió administrativa del bisbat de Vic (1634)	74
Taula 4. Increment de la població al bisbat de Vic (1553-1787)	76
Taula 5. Distribució de la població a les divisions administratives del bisbat de Vic (1553-1787)	76
Taula 6. Evolució demogràfica de les ciutats amb comunitats de beneficiats del bisbat de Vic i posició que ocupen en el bisbat de Vic per número d'habitants (1553-1787)	80
Taula 7. Aproximació a l'extensió territorial i població de les divisions administratives del bisbat de Vic (1626-1787)	84
Taula 8. Bisbes de Vic (1564-1684)	87
Taula 9. Obtentors de la Seu Vacant a la Seu de Vic (1572-1721)	97
Taula 10. Governants del Bisbat de Vic i durada del seu govern (1564-1744)	100
Taula 11. Professionals de la medicina segons registres parroquials (ss. XVI-XVIII)	113
Taula 12. Memorial dels privilegis han donat los Reverendíssims Bisbes de Vich als beneficiats y conductius preveres de la Seu de Vich per lo bon regiment y govern de la administració del Capbreu y altres de dits beneficiats [s. XVII]	175
Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)	198
Taula 14. Bosses per l'elecció de Capbrever major i menor (1623)	203
Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)	207
Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	213
Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)	225
Taula 18. Peticions d'admissions a distribucions de l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1675) (número d'admesos/any)	237
Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)	242
Taula 20. Tipus de beneficiats de la Pietat de Vic (1612-1675)	256
Taula 21. Administracions de la Pietat (1614-1675)	258
Taula 22. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (8/04/1614-31/08/1645)	260

Taula 23. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (01/09/1645-31/08/1675)	264
Taula 24. Equivalències moneda catalana versus ral de billó (any 1860)	269
Taula 25. Censataris que prenen censals superiors a 20.000 rals	269
Taula 26. Resum entrades i sortides en lliures (1614-1650)	271
Taula 27. Oficis i procedència dels creditors de la Caixa de la Pietat (1614-1650)	273
Taula 28. Oficis i procedència dels creditors de la Taula de canvi de Vic (1614-1650)	273
Taula 29. Oficis i procedència dels creditors de la Taula de canvi de Barcelona (1614-1650)	274
Taula 30. Resum dels emprèstits de diners efectuats per la Pietat (1614-1650)	274
Taula 31. Altars amb beneficis fundats segons les visites pastorals a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)	319
Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)	322
Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)	403
Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de l'antiga catedral de Vic (1587-1677)	420
Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)	441
Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)	536

Índex d'il·lustracions

Il·lustració 1. Detalls del AMV, Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462, obrer Andreu Puig (Foto: CJV)	28
Il·lustració 2. Il·lustració 2. Portada del AMV, Llibre I de las determinacions y admiccions fan los Administradors de Nostra Senyora de Pietat comença 14 febrer de 1613 y altres negocis conçernents per lo bé y bon govern, de la dita iglesia de Pietat (Foto: CJV)	29
Il·lustració 3. Castell dels Montcada. Croquis (1882)(Foto: ABEV)	107
Il·lustració 4. Sant Sadurní (1974) (ABEV; CEJ)	133

II·lustració 5. Ubicació de l'església de la Pietat a la ciutat de Vic (Plànol Estudi Arquitectura Toni Gironès)	134
II·lustració 6. Façana de llevant de la Pietat amb obertura al presbiteri de la capella de Sant Sadurní (Foto: CJV)	137
II·lustració 7. Retaule de Santa Bàrbara (1516) (MEV)	149
II·lustració 8. Planta de l'església de la Pietat actual (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)	152
II·lustració 9. Façanes nord i sud de l'església de la Pietat actuals (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)	154
II·lustració 10. Façanes est i oest de l'església de la Pietat actuals (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)	155
II·lustració 11. Postal església de la Pietat (circa 1970; CJV)	156
II·lustració 12. Postal església de la Pietat (circa 1920, CJV)	157
II·lustració 13. Nostra Dona de la Pietat de Vic (1750) (Ferran de Sagarra) i Segell de tinta de la Pietat de l'any 1923 (Foto:ABEV)	251
II·lustració 14. Ploms o pellofes de la Pietat (Foto: CJV)	253
II·lustració 15. Testament de Joan Fontanelles on demana ser enterrat a l'església de la Pietat (Foto: CJV)	312
II·lustració 16. Interior de l'església de la Pietat abans de 1936 (Foto: AFBV)	320
II·lustració 17. Arqueta dels Sants Màrtirs impresa en una Novena escrita pel canonge Ramon Casadevall (1922) (AFBV)	327
II·lustració 18. Escultura de la Mare de Déu de la Pietat a la façana de la Pietat (AFBV)	328
II·lustració 19. Sants Màrtirs Llucià i Marcià (Foto: ABEV)	329
II·lustració 20. Urna dels Sants Màrtirs dipositada al Museu Episcopal de Vic (AFBV)	334
II·lustració 21. Model de lleó que ha de construir Josep Albanell per la confraria dels blanquers (Foto: CJV)	350
II·lustració 22. Exemple de nomenari als Sants Martirs Llucià i Marcià (Foto: CJV)	354
II·lustració 23. Detall de la capçalera de la concòrdia de 1644 (Foto: CJV)	360

Índex de gràfics

Gràfic 1. Evolució del pes demogràfic del bisbat de Vic segons les divisions administratives de 1634 (1553-1787)(per habitants).	77
Gràfic 2. Evolució del pes demogràfic del bisbat de Vic segons les divisions administratives de 1634 (1553-1787)(%).	78
Gràfic 3. Governants del Bisbat de Vic per dies de permanència en el càrrec (1564-1685).	102
Gràfic 4. Visites pastorals efectuades al bisbat de Vic (1330-1800)	183
Gràfic 5. Freqüència de canonges segons cognom en el Capítol de canonges de Vic (1587-1675)	197
Gràfic 6. Freqüència de beneficiats segons cognom en el Capbreu de la catedral de Vic (1588-1675)	213
Gràfic 7. Freqüència de consellers segons cognom en el Consell Municipal de Vic (1587-1676).	224
Gràfic 8. Admissions a distribucions a l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1675)	238
Gràfic 9. Admissions a distribucions a l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1645)	239
Gràfic 10. Durada de les administracions de la Comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic (1614-1675).	266
Gràfic 11. Entrades i sortides de capital a la comunitat de beneficiats de la Pietat (1614-1650)	272

Índex de mapes

Mapa 1. Divisions administratives del bisbat de Vic (1370 i 1634)	75
Mapa 2. Plànol-esquema de les divisions administratives del bisbat de Vic (1626-1787), i de les poblacions que tenien comunitat de beneficiats.	83
Mapa 3. Divisions administratives del Bisbat de Vic (s. XIII-1957).	387

RESUM

La tesi tracta de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic entre l'any de la seva fundació (1613), i el de la translació de les relíquies dels Sants Màrtirs a l'altar major de l'església de la Pietat (1664). Estudia com es funda la comunitat de beneficiats, qui en forma part, on s'ubica, les relacions amb altres corporacions –com el capítol de canonges, el Capbreu de la catedral i el Consell Municipal–, com es consolida, com s'organitza, quina transcendència té en la vida econòmica de la ciutat i quin paper social desenvolupa. Analitza l'encaix i l'abast en la societat vigatana del sistema benefical de l'Església catòlica a partir de les modificacions sorgides en el Concili de Trento (1545-1563).

Paraules clau

Beneficiats, Vic, segle XVII, església catòlica, Sants Martirs Llucià i Marcià, Concili de Trento, Pietat.

ABREVIATURES

Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV)

Arxiu Episcopal de Vic (AEV)

Arxiu del Capbreu de la Catedral de Vic (ACbV)

Arxiu del Capítol de Vic (ACV)

Arxiu de la Cúria Fumada (ACF)

Arxiu Parroquial de Sant Julià de Vilatorrada (APSJV)

Arxiu de la Pietat de Vic (APtV)

Arxiu Municipal de Vic (AMV)

Arxiu Fotogràfic del Bisbat de Vic (AFBV)

Arxiu de la Secretaria del Bisbat de Vic (ASBV)

Arxiu del Seminari de Vic (ASV)

Arxiu Històric Societat de Jesús de Catalunya (AHSJC)

Biblioteca Episcopal de Vic (BEV)

Biblioteca del Capítol de Vic (BCV)

Col·lecció Eduard Junyent (CEJ)

Col·lecció Jordi Vilamala (CJV)

NOTA PRÈVIA

En la nostra transcripció seguim fidelment la llengua dels manuscrits. Únicament hem aplicat els criteris de transcripció habituals en aquest tipus de documents, és a dir, modernització de la grafia segons l'ús actual i normalització de la puntuació i de l'ús de majúscules. També hem aglutinat o separat els mots seguint la normativa vigent, fent servir –si era el cas– l'apòstrof o el guionet. Finalment,

usem punt volat per indicar aquelles elisions que avui no tenen representació gràfica.

D'altra banda, com si el document transcrit presentava llacunes o quan hem afegit lletres o paraules per fer més entenedor el text utilitzem el signe []. Utilitzem el signe [...] quan hi ha trossos il·legibles o que no hem reproduït.

INTRODUCCIÓ

L'edat moderna en general i el segle XVII en particular és un període històric apassionant. A diferència d'altres èpoques, del set-cents disposem de grans fonts d'informació: artística, bibliogràfica, urbanística, monumental, personal, institucional, bibliogràfica, documental, etc. Alguns testimonis són ben visibles, especialment els immobles. D'altres es conserven en centres especialitzats com museus, biblioteques i, sobretot, arxius, –una veritable sort per a una persona que té el doble perfil d'historiador i arxiver. Tot plegat permet o exigeix a l'investigador, depèn de com es miri, un cert grau d'especialització.

Personalment sempre m'ha intrigat la trajectòria de l'Església catòlica en la societat de l'Antic Règim. Però no, o no només, la institució poderosa i omnipresent, o les qüestions litúrgiques i confessionals, sinó tot el conjunt. Especialment la vessant d'impacte social. Segurament aquest interès me'l va desvetllar el doctor Joan Bada i Elías († 20 de desembre de 2017), professor i director inicial de la tesi que ara presento. En paraules de Valentí Serra,

Mn. Joan Bada va saber combinar la dedicació pastoral amb l'excel·lència en àmbits acadèmics i universitaris, i en el seu cas en la docència de la història eclesiàstica que, tothora, sabé presentar als seus alumnes de manera atractiva i amb un gran rigor crític i historiogràfic. En efecte, els que hem gaudit del seu mestratge sempre recordarem el seu rigorós i exigent tarannà acadèmic i, sobretot, l'enorme abast dels seus coneixements enciclopèdics. Principalment, recordarem amb agraïment la seva constància i la seva generosa dedicació en el seguiment i guiatge de les investigacions i, no només de les tesis de doctorat que ell orientà, sinó també de nombroses investigacions de temàtica històrica.¹

El 1993 vaig demanar al doctor Joan Bada si em volia dirigir la tesi doctoral sobre la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic. En aquells moments jo tenia pocs coneixements sobre què era un beneficiat, una comunitat de beneficiats i, fins i tot, de la gènesi de la comunitat de la Pietat. De fet, la troballa d'un document a l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic va ser el detonant de la meva curiositat. El text relatava que el 26 de desembre de 1612 els canonges de la catedral de Vic havien trencat el pany de la caixa comuna que tenien amb el capbreu de la catedral. En van treure «les quantitats de diners que per los effectes

¹ Valentí SERRA DE MANRESA, «In memoriam. Joan Bada i Elías (1937-2017)», *Revista Catalana de Teologia*, 43/1 (2018), pp. 235-241.

dalt dits estaven depositades».² El doctor Bada va acceptar la meua petició i em va convidar a formar part d'un grup que volia que aportés llum sobre la història de l'Església a Catalunya.³ Pel que fa a la Catalunya central, Valentí Girbau estava acabant la tesi, *Església i societat a la Catalunya central (1784-1815)*,⁴ Ramon Rial treballava sobre l'ensenyament a Vic,⁵ i Carme Ferrés, el seminari diocesà.

Durant diferents períodes el doctor Bada em va orientar en la confecció de l'estructura de la tesi i el contingut a tractar. Vàrem delimitar el tema i treballar el que avui són els capítols primer i segon. Joan Bada, però, no ha pogut veure la tesi finalitzada. No pas per manca de dedicació seva, sinó per circumstàncies personals meves. Durant l'etapa final de vinculació professional amb la Universitat de Barcelona, entre els anys 2008 i 2010, veient que la tesi no estaria enllestida abans de finalitzar la seva etapa de professor emèrit, Joan Bada em va suggerir de buscar qui es pogués fer càrrec de la direcció. Va proposar-me el doctor Xavier Gil i Pujol i haig de dir que va encertar de ple en l'elecció. La idea original era que ell continués vinculat al projecte, com així va ser fins que la salut li ho va permetre. La tesi que presento, doncs, és deutora del guiatge i de la insistència de Joan Bada que s'acabés.

El doctor Xavier Gil i Pujol va assumir la direcció de la tesi el curs 2012-2013. Amb la seva direcció es va iniciar el gruix de la investigació, la que forma el capítol tercer. Si bé la línia de recerca ja estava definida, quedava donar-li cos, estructura i contingut. Així doncs, durant aquests anys he comptat amb la inestimable guia del doctor Gil i Pujol per acabar aquesta tasca.

² ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat i Tretzena*, 27 de desembre de 1612, p. 124v.

³ SERRA DE MANRESA, «*In memoriam*. Joan Bada...», p. 238, cita alguns alumnes que vàrem gaudir del mestratge del doctor Bada, per exemple, «Ramon Corts, Manuel Fuentes, Miquel Coll, Valentí Girbau, Ignasi Fernández Terricabras, Carme Ferrés-Cantal, Jordi Vilamala, i Eugeni Perea».

⁴ Valentí GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat a la Catalunya central. El bisbat de Vic a l'època del bisbe Veyan (1784-1815)*. Facultat de Teologia de Catalunya/Editorial Herder, Barcelona, 1996.

⁵ Ramon RIAL I CARBONELL, «L'Ensenyament superior a la Catalunya central entre els segles XVII i XIX: de la Universitat Literària de Vic (1599-1717) al Seminari Conciliar de Vic (1749-1868)», Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 2002. Tesi publicada amb el mateix títol a Facultat de Teologia de Catalunya, Barcelona, 2003.

PRESENTACIÓ

És innegable que alguns aspectes de la història de l'Església han estat més tractats que d'altres. Per exemple, la política de provisió de les seus episcopals de la monarquia hispànica, especialment aquelles més ben dotades econòmicament.⁶ Malgrat que és cert que el nivell de riquesa de les mitres catalanes estava molt per sota de la renda de seus episcopals com Toledo, Sevilla, Valencia o Santiago,⁷ la tesi no se centra en aquests aspectes. Tampoc incideix en qüestions confessionals i dogmàtiques, inclosa la Reforma religiosa, ni en qüestions identitàries, ni en conflictes interreligiosos.⁸ Si bé totes elles són qüestions ben suggeridores, l'objectiu d'aquesta tesi és estudiar la comunitat de beneficiats l'església de la Pietat de Vic.

Ser beneficiat implicava alguna cosa més que el benefici. Des dels deures inherents al càrrec,⁹ a la fundació, el patronatge, i la dotació econòmica del benefici. De l'administració dels rèdits que generaven els beneficis a l'elecció dels administradors i de l'estratègia inversora. Del gaudi de les rendes beneficials a l'encaix i retorn de les prebendes a la societat. De la procedència dels fundadors i dels obtentors dels beneficis a la presència social de la institució particular que

⁶ Vegeu per exemple José Maria IMÍZCOZ BEUNZA; Andoni ARTOLA RENEDO (COORDS.), *Patronazgo y clientelismos en la monarquía hispánica (siglos XVI-XIX)*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 2016.

⁷ Segons Valentí GIRBAU I TÀPIAS. *Església i societat a la Catalunya central*, ..., p. 89, el bisbat de Vic, que és on centrem l'estudi, pertanyia al grup de mitres «pobres» en comparació amb les rendes d'altres mitres. A començaments del segle XIX, els seus ingressos bruts suposarien uns 150.000 rals anuals igual que Solsona, Ciudad Rodrigo o Guadix i molt per sota de Barcelona (1 milió de rals), Tarragona i Tortosa (600.000 rals), Lleida (prop de 400.000), i per sota de Girona (250.000) i Urgell (180.000). Per altra part, Joan BADA I ELÍAS «L'episcopat il·lustrat a la Catalunya de la segona meitat del segle XVIII, p. 152-153, a Joaquim M. PUIGVERT I SOLÀ (ed.), *Bisbes, Il·lustració i jansenisme a la Catalunya del segle XVIII*, Eumo ed., Vic, 2000, publica una taula dels ingressos de les mitres catalanes a la segona meitat del segle XVIII, on es veu clarament que el bisbat de Vic és el que té menys rendes de totes les diòcesis catalanes.

⁸ Per posar alguns exemples, Lucien FEBVRE, *El problema de la incredulidad en el siglo XVI. La religión de Rabelais*, Akal, Madrid, 2012. Pel cas de la reforma protestant Ulinka RUBBLACK (ED.), *The protestant reformations*, Oxford University Press, 2017, o pel cas interreligiós, Borja FRANCO; Bruno POMARA; Manuel LOMAS; Bárbara RUIZ (eds.), *Indetidades cuestionadas. Coexistencias y conflictos interreligiosos en el Mediterráneo (ss. XIV-XVIII)*, Universitat de València, València, 2016.

⁹ En el cas que ens ocupa ens referirem i estudiarem especialment els beneficis simples, que implicaven deures com els de celebrar missa, cantar al cor o dir algunes oracions, a diferència d'altres beneficis que implicaven la cura d'ànimes i altres obligacions.

representaven. De la regulació del sistema beneficional als privilegis socials d'obtenir un benefici i la defensa de l'estatus social que proporcionava.¹⁰

Per tant, per poder complir els objectius proposats cal que coneguem els conceptes i les institucions a estudiar, la legislació i reglamentació que els afecta, l'entorn en el qual estan circumscrites, els edificis que les acullen, el sistema de funcionament de les institucions que en depenen, els membres que les integren, i l'impacte que tenen en la societat. L'anàlisi d'aquests aspectes ha de permetre conèixer les relacions amb l'entorn i les possibilitats d'extrapolació amb altres comunitats de l'època.

MARC TEÒRIC I ESTAT DE LA QÜESTIÓ

El 1994 Joan Bada es queixava que s'havia avançat poc en algunes facetes de la història de l'Església i feia d'altaveu d'altres autors, com Antonio Domínguez Ortiz, no sobre la poca quantitat de bibliografia sinó sobre la manca d'estudis útils.¹¹ Per sort, avui comptem amb publicacions magnífiques sobre la història de l'Església.¹² En els darrers anys s'han portat a terme múltiples línies d'investigació que han permès una visió polièdrica de la institució fugint d'anàlisis generalistes. Sense pretendre ser exhaustius, hi ha un seguit de publicacions que donen molta

¹⁰ En aquest sentit, és interessant destacar que per obtenir un benefici eclesiàstic calia ser natural del lloc on s'obtenia aquest. Tal i com diu M. Esperança GINEBRA I MOLINS a *La qualitat jurídica de català i l'aplicació del Dret civil a Catalunya*; Barcelona: Generalitat de Catalunya/Departament de Justícia, 2002, p. 15.

¹¹ Joan BADA I ELÍAS. «Iglesia y sociedad en el Antiguo Regimen: el clero secular», *Iglesia y sociedad en el Antiguo Régimen*, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 1994, vol. I, p. 81. Vegeu del mateix autor la publicació de la seva tesi, *Situació religiosa de Barcelona en el segle XVI*, Facultat de Teologia de Barcelona, Barcelona, 1970. A l'època de la publicació hi havia com a obra destacada la dirigida per Ricardo GARCÍA-VILLOSLADA, *Historia de la Iglesia en España. IV La Iglesia en la España de los siglos XVII y XVIII*, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 1979.

¹² Només a tall d'exemple, destaquem de Joan BADA I ELÍAS, *La Inquisició a Catalunya (segles XII-XIX)*, Barcanova, Barcelona, 1992 o *Història del cristianisme a Catalunya*, Eumo ed. / Pagès ed., Vic/Lleida, 2005 o els estudis d'Eugení PEREA SIMÓN. *Església i societat a l'Arxidiòcesi de Tarragona durant el segle XVIII*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 2000; de Joaquim Maria PUIGVERT. *Església, territori i sociabilitat (s. XVII-XIX)*; Eumo ed., Vic, 2000; o el de Valentí GIRBAU I TÀPIAS. *Església i societat...* ja citat i els que anirem tractant al llarg d'aquest estudi.

llum des de diferents plantejaments:¹³ estudis biogràfics que analitzen l'Església a partir de les accions de les persones biografiades;¹⁴ treballs valorant l'impacte en la societat civil de les activitats dels membres de l'estament eclesiàstic;¹⁵ estudis sobre la Reforma, el Concili de Trento (1545-1563) i la seva aplicació.¹⁶ Tots, en major o menor mesura, ens han servit i acompanyat en la investigació, però els que fan referència a l'impacte de les resolucions tridentines i els dels àmbits temàtics que enumerem a continuació són els que hem utilitzat més. Són estudis de la relació Església i societat.¹⁷ Anàlisis sobre l'Església i les comunitats de beneficiats.¹⁸ Recerques sobre l'organització del clergat i els centres de culte.¹⁹

¹³ No pretenem fer un allista exhaustiva sinó només una petita mostra del que s'ha publicat, per això només esmentem algunes publicacions. No esmentem els articles.

¹⁴ Per exemple Emilio CALLADO ESTELA, *Iglesia, poder y sociedad en el siglo XVII. El arzobispo de Valencia fray Isidoro Aliaga*, Biblioteca Valenciana, València, 2001. Del mateix autor, *Por Dios y por el rey. El inquisidor general fray Juan Tomás de Rocabertí*, Institució Alfons el Magnànim, València 2007; Emilio CALLADO ESTELA (COORD.), *Curae et studii exemplum. El patriarca Ribera cuatrocientos años después*, Universitat de València, València, 2009 i *Lux totius Hispanae. El patriarca Ribera cuatrocientos años después*, Universitat de València, València, 2011.

¹⁵ Emilio CALLADO ESTELA, *Inmunidad eclesiástica y delincuencia en el siglo XVII. Los arzobispos de Valencia y la pacificación del reino (1612-1699)*, Biblioteca Valenciana, València, 2003. Del mateix autor, *Tiempos de incienso y pólvora. El arzobispo fray Pedro de Urbina*, Biblioteca Valenciana, València, 2011.

¹⁶ Per exemple Adriano PROSPERI, *El Concilio de Trento. Una introducción histórica*, Junta de Castilla y León, 2008; Joan Alfred MARTÍNEZ; August MONZON; Ana COLOMER (DIRS.), *Soli Deo Gloria. El llegat de Joan Calví (1509-564) i la construcció de la modernitat*, Universitat de València, València, 2012; Ignasi FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular. La aplicación del concilio de Trento*, Sociedad Estatal para la Conmemoración de los centenarios de Felipe II i Carlos V, Madrid, 2000.

¹⁷ A banda del ja citat PEREA SIMÓN. *Església i societat a l'Arxidiòcesi de Tarragona...*, Francisco José ARANDA PÉREZ, COOR.), *Sociedad y élites eclesiásticas en la España moderna*, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, 2000; Christopher F. BLACK, *Church, religion and Society in early Modern Italy*, Palgrave Macmillan, New York, 2004; Joaquim M. PUIGVERT I SOLÀ, *Església, territori i...*, o Francisco SÁNCHEZ-MONTES GONZÁLEZ; Julián J. LOZANO NAVARRO; Antonio JIMÉNEZ ESTRELLA (eds.), *Familias, élites y redes de poder cosmopolitas de la monarquía hispánica en la edad moderna*, Comares, Granada, 2016.

¹⁸ Ludovic BALAVOINE, *Des hommes et des bénéfices. Le système bénéficial du diocèse de Bayeux au temps de Louis XIV*, Honoré Champion, París, 2011; Maximiliano BARRIO GOZALO, *El sistema benefical de la Iglesia española en el Antiguo Régimen (1475-1834)*, Publicaciones de la Universidad de Alicante, San Vicente del Raspeig, 2010. De la mateixa temàtica però una mica més antic, Carla RUSSO, *Chiesa e comunità nella diocesi di Napoli tra cinque e settecento*, Guida editori, Nàpols, 1984.

¹⁹ Per exemple Antonio J. DÍAZ RODRÍGUEZ, *El clero catedralicio en la España Moderna: Los miembros del cabildo de la catedral de Córdoba (1475-1808)*, Universidad de Murcia, 2012; Montserrat JIMÉNEZ SUREDA, *L'església catalana sota la monarquia dels borbons. La catedral de Girona en el segle XVIII*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999, o Pedro C. QUINTANA ANDRÉS, *A Dios rogando, y con el mazo dando. Fe, poder y jerarquía en la iglesia canaria. El*

Treballs sobre economia eclesiàstica,²⁰ i estudis sobre confraries, germandats i associacions laiques i piadoses.²¹

Les línies d'investigació situen els orígens de l'estructura beneficional de l'Església catòlica com a part de l'edifici feudal d'Europa. De fet el benefici, la caritat i l'economia moral està molt establert a l'edat mitjana i des del segle XVIII.²² Els estudis centren els conflictes a les seus episcopals, entre els capítols de canonges i els capbreus de les catedrals, els pabordes i la resta de personal que formava part de la catedral. No és una qüestió aïllada sinó general. En el cas del capbreu vigatà les primeres disputes comencen a finals del segle XIV i van lligades al reconeixement del capbreu com a col·legi. La confrontació s'intensifica a partir de les disposicions tridentines, especialment el primers anys del segle XVII.²³ Maureen Flynn apunta que, a diferència dels protestants (luterans, calvinistes, zivinglians), en els catòlics la idea que la litúrgia produeix la salvació immediata als qui combreguen abona la noció popular que, incrementant el nombre de gràcies, s'obté més fàcilment la salvació. D'aquí s'orgeix la necessitat d'obtenir intercessions divines, que acaba

Cabildo de la Catedral de Canarias entre 1483-1820, Cabildo de Gran Canaria, Las Palmas de Gran Canaria, 2003

²⁰ Albrecht BURKARDT, *L'Économie des dévotions. Commerce, croyances et objets de piété à l'époque moderne*, Presse Universitaires de Rennes, 2016. També Elena CATALÁN MARTÍNEZ, *El precio del purgatorio. Los ingresos del clero vasco en la Edad Moderna*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 2000, o una mica més antic, Angel ITURRIOZ MAGAÑA, *Estudio del subsidio y excusado (1561-1808). Contribuciones económicas de la Diócesis de Calahorra y La Calzada a la Real Hacienda*, Instituto de Estudios Riojanos, Logroño, 1987.

²¹ Per exemple Christopher F. BLACK, *Italian Confraternities in the Sixteenth Century*, Cambridge University Press, 2003. També el tractament que fa de la opinió pública i la sociabilitat a l'època moderna Elenna BRAMBILLA, «Opinione pubblica e sociabilità nell'Europa Moderna», a *Storia d'Europa e del Mediterraneo*, vol. XI., *Culture, religioni, saperi*, Salerno editrice, Roma, 2011, p. 575, on exposa que les confraries són una de les formes més universals de la societat d'Antric Règim i que es donen a tot Europa. O altres estudis una mica més antics com, Miguel Luís LÓPEZ MUÑOZ, *Las cofradías de la parroquia de Santa María Magdalena de Granada en los siglos XVII-XVIII*, Universidad de Granada, Granada, 1992, Maureen FLYNN, *Sacred charity. Confraternities and Social Welfare in Spain, 1400-1700*, Cornell University Press, New York, 1989, sobre les confraries de Zamora, i Antonio MANTECÓN MOVELLÁN, *Contrarreforma y religiosidad popular en Cantabria*, Universidad de Cantabria, Santander, 1990.

²² Vegeu Bartolomé CLAVERO SALVADOR, *Antídora. Antropología Católica de la Economía Moderna*, Giuffrè, Milà, 1991.

²³ Els litigis són generals a la monarquia hispànica entre canonges i beneficiats i comencen a mitjans segle XVI. Vegeu, pel cas de Calahorra a Tomás MARÍN, «Primera repercusiones tridentinas. El clero de los cabildos españoles. Su proceso en la diócesis de Calahorra», *Hispania Sacra*, 1 (1948), pp. 325-349. Vegeu també Luciano SERRANO, «Anotación al tema: El Papa Paulo IV y España», *Hispania* 3 (1943), pp. 293-325 i Feliciano CERECEDA, «El litigio de los cabildos españoles y su repercusión en las relaciones con Roma (1551-1556)», *Razón y fe*, 13 (1944), pp. 215-234.

derivant en la fundació de misses i aniversaris associats a un benefici per a la salvació de les ànimes.²⁴ Montserrat Jiménez parla de la concepció de benefici com a identitat nacional, ja que no el podien obtenir els estrangers. També del nepotisme institucional i de la lluita dels beneficiats per esdevenir un poder. Situa el conflicte en la qüestió social i en la condició jeràrquicament inferior dels beneficiats.²⁵ Emilio Callado relata les confrontacions a la catedral de València entre les dignitats i els canonges.²⁶ Vinni Lucherini fa una reflexió similar pel cas de les esglésies de Santa Restituta i Sant Salvador de Nàpols. Explica que a la visita de Felip V i del cardenal Barberini com a legat del papa Climent XI a Nàpols, l'any 1702, a la processó,

mancano infatti i Canonici del Capitolo cattedrale, che secondo la didascalia se ne erano andati in anticipo, e i primi ad avanzare, proprio davanti ai vicerè e ai baroni del Regno, sono invece gli Ebdomadari, il corpo di mansionari inferiori sottoposti al Capitolo e tenuti alla celebrazione quotidiana del servizio liturgico.²⁷

Encara, en aquest apartat de representació social, esmentar l'article de Gonzalo J. Herreros sobre les capellanies a Còrdova. L'autor posa el focus en la responsabilitat dels fundadors i dels patrons de les fundacions quan afirma que és «la inquietud de memoria familiar lo que estaba encima de las atenciones espirituales de los fundadores». Ho diu en el sentit que els patrons, normalment els primogènits de cada llinatge, centren la seva atenció en augmentar càrrecs i dignitats, «porque si el cabeza de la Casa acrecía su posición, el resto de su parentela también».²⁸

²⁴ FLYNNM, *Sacred charity...*, p.143.

²⁵ Montserrat JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder. Els beneficiats de la catedral de Girona al segle XVII», a *Actes del IV Congrés d'Història de Girona, "La Girona del barroc. El barroc català"* (Girona, 24,25 i 26 de novembre de 2011), vol. LIII (2012).

²⁶ Emilio CALLADO ESTELA, «Dignidades contra canónigos en la catedral de Valencia durante el siglo XVII», *Estudios. Revista d'història moderna*, 38 (2012), pp. 111-137.

²⁷ Vinni LUCHERINI, «Ebdomadari versus canonici: gli istituti clericali. Il potere ecclesiale e la topografia medievale del complesso episcopale di Napoli», a *Anuario de estudios medievales (AEM)*, 36/2 (julio-diciembre 2006), p. 615, <http://estudiosmedievales.revistas.csic.es/index.php/estudiosmedievales/article/view/18/18> (consulta: març, 2018).

²⁸ Gonzalo Jesús HERREROS MOYA, «Así en la tierra como en el cielo. Aproximación al estudio de las capellanías en la Edad Moderna: entre la trascendencia y la política familiar. El caso de Córdoba», a *Historia y Genealogía*, 2 (2012), p. 125 http://www.uco.es/users/cc1gucaf/hyg/num02/hyg_02.pdf?phpMyAdmin=6beff5a0d8d9b9fa441109957ae05cc3 (consulta: març 2018).

Elena Catalán incideix en la figura dels bisbes, el dret de patronat i la generació d'un «cuerpo eclesiástico paralelo que escapaba del control de los obispos y responde a intereses familiares».²⁹ També parla de la consolidació dels sistema beneficional a partir de Trento. Fernández Terricabras afirma que les disposicions tridentines van més enllà de la litúrgia, que tenen la voluntat de «orientar la política, regular las transacciones economicas, controlar la producción literaria y artística».³⁰

Les modificacions tridentines propicien o amplien la fundació de beneficis. Llorenç Ferrer i Alós vincula la institució eclesiàstica a la forma que

tenien les classes dominants per col·locar els seus fills segons [...] L'estalvi del pagament de la legítima dels fills capellans mitjançant la fundació de beneficis eclesiàstics i la disminució de la degradació d'aquests fills en impedir que tinguessin descendència legal eren dos dels avantatges d'aquesta col·locació.³¹

Núria Sales, en l'anàlisi de la relació entre família rural i altar, exposa la gestió econòmica del capital i el retorn d'aquest a la família a partir de les grans fundacions que fan cases fortes com els senyors de Nyer o bé els Cadell-Descatllar. Parla de la diversificació amb la fundació de vuit o nou beneficis, o d'un o dos depenent de si es tracta de masies més modestes. Cita valors molt elevats per les cases fortes –de cinc-centes a dues mil lliures per benefici–, i parla del retorn del capital amb la fundació de causes pies per part dels beneficiats, «així, el benefici creat era recuperat en escriure, en assegurances de vida present i futura, per la família fundadora».³²

Ángela Atienza estudia la dimensió política de les fundacions nobiliàries, centrades en el clergat regular, tant masculí com femení. Exposa el paper principal de la

²⁹ Elena CATALÁN MARTÍNEZ, «El derecho de patronato y el regimen beneficional de la iglesia española en la Edad Moderna», dins de *Hispania Sacra*, 113 (2004), p. 135, <http://hispaniasacra.revistas.csic.es/index.php/hispaniasacra/article/view/147/145> (consulta: març 2018).

³⁰ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 22.

³¹ Llorenç FERRER I ALÓS, «L'Església com a institució de crèdit: les quotidianes distribucions de la Seu de Manresa els segles XVIII i XIX», *Recerques* 18 (1986), p. 7.

³² Núria SALES I FOLCH, «Església, masia i poble (segles XVI, XVII i XVIII)», *Revista de Catalunya*, 16 (febrer 1988), p. 61. José Luis ARROYO VOZMEDIANO, «Fundaciones testamentarias de Damiana López de Murillas. Las capellanías de los Castañares y los Oñates a través de su instrumento de fundación», *Kalakorikos*, 12 (2007), pp. 383-393, exposa com es fundava una capellania.

noblesa en aquest tipus de fundacions i, de manera similar al que diu Núria Sales per la pagesia, també esmenta la proporcionalitat de l'import de les fundacions en base a les lògiques possibilitats de cada títol nobiliari.³³

Josep Maria Marqués analitza la fundació de beneficis al bisbat de Girona. Mostra que, de llarg, l'època en que se'n funden més és al segle XVIII –191 (segle XIV), 146 (segle XV), 128 (segle XVI), 73 (segle XVII) i 383 (segle XVIII). Marqués explica que dels 1.034 beneficis fundats entre els segles XIII i XIX la meitat els van fundar eclesiàstics. Ho atribueix a dos factors: al fet que el clergat procedia d'origen rural i tornava a invertir els diners de la família i, segon, que

aunque en ciertos casos actuasen como agentes de su propia familia, es indiscutible que su acción principal consistió en reinvertir en la Iglesia los ingresos de las mismas fundaciones de que disfrutaban.³⁴

Maria Isabel Macia parla dels efectes sobre el capital de les obres pies i les fundacions testamentàries. Les conseqüències socials i econòmiques, i l'increment,

del patrimonio eclesial rural y urbano, así como el control de una parte considerable del numerario circulante, hasta el punto de convertirse en estamento eclesiástico como tal, y sus individuos considerados aisladamente, en piezas importantes en el incipiente sistema crediticio de la época.³⁵

Finalment, Julio Luis Arroyo enfoca el tema dels beneficis eclesiàstics relacionant Església, poder municipal i capellanies. Ho analitza a la seu de Calahorra, que és un cas especial. A Calahorra hi ha la catedral i el capítol de canonges, però des de l'edat mitjana els bisbes viuen a Logronyo. L'article té molts punts d'interès, – dualitat de bisbes i catedrals (Calahorra i la Calzada), relacions amb la municipalitat, conflictes econòmics (carnisseria, pastures, etc)–, però volem

³³ Ángela ATIENZA LÓPEZ, «Nobleza, poder señorial y conventos en la España moderna. La dimensión política de las fundaciones nobiliarias», a Esteban SARASA; Eliseo SERRANO (eds.), *Estudios sobre señorío y feudalismo. Homenaje a Juliol Valdeón*, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 2010, p. 236. Vegeu també «La apropiación de patronatos conventuales por nobles y oligarcas en la España Moderna», *Investigaciones históricas. Época moderna y contemporánea*, 25 (2008), pp. 79-116, i «Fundaciones frustradas y efímeras en la España Moderna. Memoria de los conventos franciscanos que no pudieron ser», *Cuadernos de historia moderna*, 39 (2014), pp. 189-209.

³⁴ Josep Maria MARQUÈS I PLANAGUMÀ, «Fundaciones de beneficios en el obispado de Gerona, s. XII-XVIII», *Antologica Annu*, 36 (1989), p. 501-503.

³⁵ Maria Isabel MACIA FERRÁNDEZ, «Las pías fundaciones testamentarias en el siglo XVIII. Aproximación al caso de Orihuela (Alicante)», *Anales de Historia Contemporánea*, 3 (1984), p.7

destacar el plantejament que fa sobre la fundació i usurpació de capellanies i l'accés al poder. La tesi de treball d'Arroyo,

no es exactamente que los cargos municipales intentaran acceder a los cargos y oficios eclesiasticos, sino que un determinado grupo detentador de un importante poder económico desarrolla estrategias orientadas a acceder a los resortes de poder, civiles y eclesiásticos, indistintamente.³⁶

OBJECTIUS, METODOLOGIA I ESTRUCTURA

Els objectius d'aquesta tesi són estudiar la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic. Analitzar l'encaix i l'abast en la societat vigatana del sistema beneficional de l'Església catòlica a partir de les modificacions sorgides en el Concili de Trento. Conèixer per què es funda la comunitat de beneficiats, qui en forma part, on s'ubica, les relacions amb altres corporacions com el capítol de canonges, el Capbreu de la catedral i el Consell Municipal, com es consolida, com s'organitza, quina transcendència té en la vida econòmica de la ciutat i quin paper social desenvolupa. L'àmbit cronològic escollit va de l'any 1613 al 1664. La data inicial respon al naixement de la comunitat. La final, al fet que el 24 d'agost de 1664 es va fer la translació de les relíquies dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià de la capella de Sant Sadurní a l'altar major de l'església de la Pietat. A partir d'aquesta data s'inicia una nova etapa per la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic.

Aquesta monografia sobre els beneficiats de l'església de la Pietat de Vic permet prendre el pols a qüestions de més abast a la història europea, com són els ritmes, la rapidesa i l'eficàcia amb què les disposicions de Trento repercuteixen en la societat catòlica post-tridentina. Permet conèixer la relació Església–economia–societat i fins a quin punt les disposicions conciliars modifiquen les relacions socials mitjançant l'estudi de la fundació de beneficis eclesiàstics i el significat que tenen a nivell jurídic, econòmic i social.

Hem escollit com a títol: “Una Seu, dos col·legis: la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic. Les repercussions socials del nou ordre tridentí

³⁶ Julio Luis ARROYO VOZMEDIANO, «Iglesia, poder municipal y fundación de capellanías en Calahorra (1600-1710)», a *Revista de Historia Moderna*, 26 (2008), p. 209.

(1613-1664)”. Considerem que recull l’essència del que volem mostrar. Des del segle XIII existeixen dues corporacions a la catedral de Vic, –el capítol de canonges des de la restauració de la seu episcopal al segle IX i el Capbreu de la catedral des de 1253. És a finals del segle XIV, però, quan apareixen les primeres disputes pel reconeixement com a ‘col·legi’ del Capbreu de la catedral davant la ferma oposició del capítol de canonges. El to de les baralles va pujant fins a l’accident de 26 de desembre de 1612, ja comentat. La línia de treball és mostrar com les disposicions emanades del Concili de Trento xoquen amb la realitat de l’organització eclesiàstica de la catedral de Vic i si s’aconsegueix, i com, complir els preceptes tridentins. Detectar quines altres institucions hi estan implicades: l’episcopat i, especialment, el consell municipal. I com tot el conflicte s’emmarca dins de la societat de l’època i si l’accés als càrrecs eclesiàstics és una manera més de formar part de l’elit governant, en aquest cas de la ciutat de Vic.

L’estudi es fa a partir de l’anàlisi de fonts primàries i també de la comparació de la realitat de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic amb estudis d’altres institucions similars de la monarquia hispànica. En aquest sentit, hem utilitzat les referències documentals i bibliogràfiques que hem considerat necessàries per tal de reforçar les conclusions o les dades que anem exposant.

Pel que fa a dificultats, l’accés als llibres de l’obra de la Pietat no va ser possible fins l’any 2014, ben avançada doncs la investigació. Això ha suposat haver de buscar la informació sobre el procés constructiu de la Pietat en altres fonts, com els llibres d’acords municipals. Ha estat difícil, també, conèixer les persones que formaven part de cada corporació. Les reproduïm a l’apèndix. Del Consell municipal només hi havia publicats el nom dels quatre primers regidors, però no pas els de la resta.³⁷ Del capítol de canonges només existia el «Obituari dels bisbes i canonges de la catedral de Vic. Segles XVII, XVIII, XIX i XX», que no és la relació complerta de canonges sinó d’aquells que van ser enterrats a la catedral de Vic.³⁸ Per la Comunitat de beneficiats de la Pietat i pel Capbreu de la catedral no existia cap mena de publicació. Una cosa similar ha passat amb el buidatge de les

³⁷ Eduard JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis de la ciutat de Vich*, Patronat d’Estudis Osonencs, Vic, 1969.

³⁸ Antoni CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes i canonges de la catedral de Vic. Segles XVII, XVIII, XIX i XX», BEV, 1992 (inèdit).

dades demogràfiques i econòmiques. Finalment, pel que fa a dificultats, la bibliografia que existeix sobre la qüestió és molt fragmentada. No existeixen monografies específiques que ens hagin pogut orientar en l'estudi de les comunitats de beneficiats. Si que hi ha estudis que tracten diferents aspectes de les temàtiques que incloem a la tesi, com les confraries, els beneficis eclesiàstics, les repersussions del Concili de Trento, etc. Aquest aspecte, la manca de monografies específiques, no ha permès un estudi comparatiu tan nombrós com hauríem desitjat.

La metodologia de la tesi ha estat el rigor terminològic a l'hora d'analitzar les terminologies jurídiques i eclesiàstiques, per després prendre el pols a les dinàmiques demogràfiques, i socials de la ciutat i, finalment, posar un especial interès en la prosopografia de la societat vigatana de l'època, les relacions familiars i les estratègies d'ascens social. No concebiem la tesi sense la "fotografia" dels integrants de les institucions i les seves relacions.

La tesi s'ha estructurat en tres capítols. En el primer «Els beneficis eclesiàstics i les comunitats de beneficiats», es treballa en el sistema benefICIAL de l'Església catòlica, el concepte jurídic de benefici eclesiàstic, i el de funció, obtenció i administració dels beneficis. Seguidament s'analitzen els eclesiàstics i beneficiats del bisbat de Vic i, per acabar, s'identifiquen i s'ubiquen les comunitats de beneficiats de la diòcesi vigatana. El capítol segon «El bisbat i la ciutat de Vic als segles XVII i XVIII», tracta la demografia i l'organització del bisbat i del municipi, i tres aspectes més socials: epidèmies i sanitat, ensenyament, i la construcció d'edificis religiosos. El tercer capítol «La comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic», és nucli documental de la tesi i, consegüentment, el capítol de major extensió. Està subdividit en sis apartats i analitza els antecedents, la construcció de l'església de la Pietat, el naixement, el creixement i consolidació, l'organització de la comunitat, i la presència en la societat. La tesi acaba amb les conclusions.

En apèndix es publica un gruix significatiu d'informació. Es tracta de la cartografia del bisbat de Vic, de la transcripció de documents –contractes i actes jurídics. De la publicació dels llistats de les persones que van formar part del capítol de canonges, de l'administració del Capbreu de la catedral, del Consell Municipal de Vic, i de la comunitat de beneficiats de la Pietat. De la transcripció de les obligacions del

sagristà de la comunitat de beneficiats de la Pietat, i de la traducció de la concòrdia entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de l'any 1644.

FONTS EMPRADES

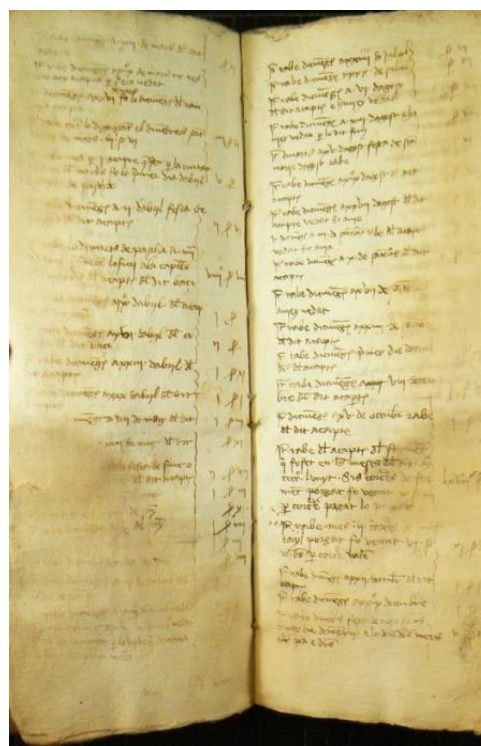
Com ja hem avançat hem utilitzat fonts arxivístiques, bibliogràfiques i publicacions web. Totes estan perfectament recollides a l'apartat «Fonts, bibliografia i webgrafia». Pel que fa a les fonts d'arxiu, hem emprat bàsicament les que es conserven als diferents fons de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV) i a l'Arxiu Municipal de Vic (AMV). Pel que fa al fons propi de comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic (APtV), actualment al ABEV, va passar diverses vicissituds. Per il·lustrar-ho recollim el que diu la fitxa arxivística del fons, a l'apartat de 'dades d'ingrés',

en traslladar-se a la Catedral, els beneficiats de la Pietat van ocupar la sala de damunt de la sagristia dels canonges, que era de fet la sala on hi havia l'Arxiu del Capbreu, i en aportar-s'hi la part activa dels seus fons aquests van quedar parcialment barrejats amb els del Capbreu. La part de l'arxiu que no era útil per al funcionament de la comunitat de beneficiats va quedar virtualment oblidada a l'església de la Pietat. Del fons que va quedar a la Pietat, una petita part es va concentrar ja durant la Guerra Civil (1936-1939) a l'edifici de la Catedral de Vic, però la major part del fons va romandre a l'església de la Pietat fins que entorn del 1970 va ser redescobert en un armari de la sagristia de la Pietat. Amb acord de l'aleshores rector de la Pietat, el Dr. Junyent va incorporar el fons a les sales del sobreclaustre.³⁹

Algunes fonts d'arxiu, especialment els llibres de l'obra, estan en un estat precari de conservació. Sempre que s'ha pogut hem complimentat les mancances d'informació a través de les notes que en va prendre el prevere Ramon Casadevall i Masramon i que es conserven a l'ABEV.⁴⁰

³⁹ Vegeu la pàgina web de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV), <http://www.abev.net> (consulta: març de 2018).

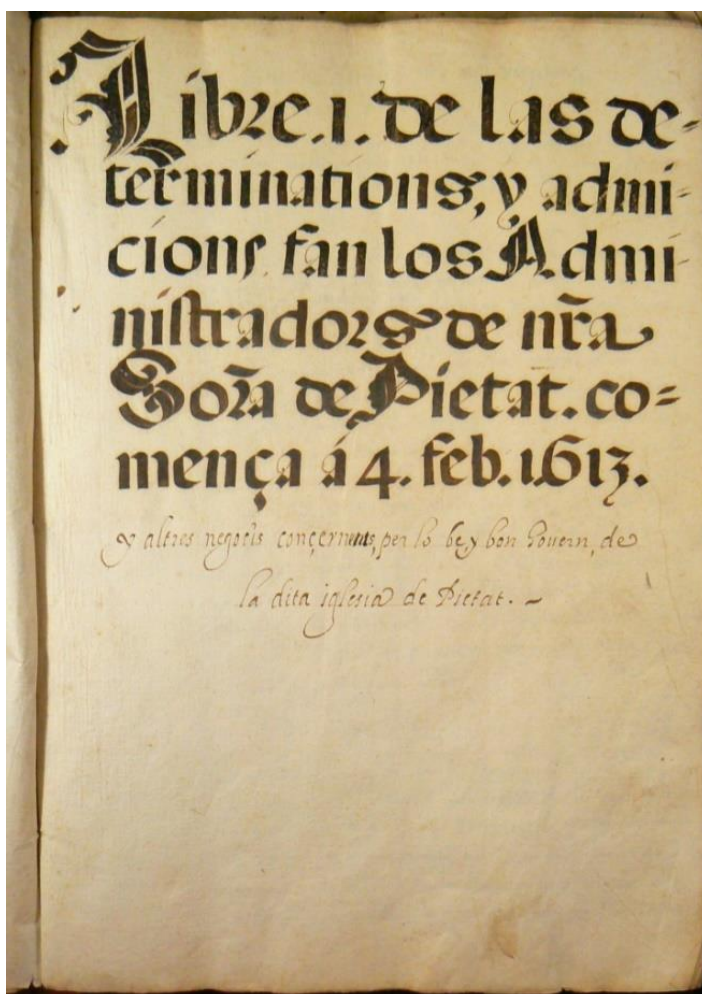
⁴⁰ RAMON CASADEVALL, *Notas Historicas*, inèdit, vol. 9.

Il·lustració 1. Detalls del AMV, Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462, obrer Andreu Puig (Foto: CJV)

Ha estat de molta utilitat el *Llibre I de las determinacions y admicions fan los Administradors de Nostra Senyora de Pietat comença a 4 febrer de 1613 y altres negocis conçernents per lo bé y bon govern, de la dita iglesia de Pietat*, conservat a l'Arxiu Muncipal de Vic.

A banda de les fonts d'arxiu que s'han esmentat, també s'han consultat fons bibliogràfiques, –impreses i manuscrites–, i de l'entorn web.

Il·lustració 2. Il·lustració 2. Portada del AMV, Llibre I de las determinacions y admiccions fan los Administradores de Nostra Senyora de Pietat comença a 4 febrer de 1613 y altres negocis concernents per lo bé y bon govern, de la dita iglesia de Pietat (Foto: CJV)

AGRAÏMENTS

Una de les facetes gratificants de la investigació és que et porta a conèixer persones i institucions que enriqueixen els teus coneixements i, sobretot, el bagatge personal. A l'hora de finalitzar una recerca un sempre vol agrair el molt que ha rebut desinteressadament de les persones que l'han acompanyat, més o menys tros, en el viatge. I sempre té la sensació que es descuidarà molta gent, sobretot quan el trajecte ha estat llarg. Però és necessari arriscar-se, demanant disculpes de vell antuvi per les omissions.

En primer lloc aquesta tesi no hagués estat possible sense el doctor Bada, l'amic Joan Bada. La complicitat, les anècdotes de la seva tesi amb el pare Batllori, el seu guiatge, entusiasme i perseverança en els moments de defalliment van ser l'estímul perquè el text hagi arribat fins aquí. No podia no haver-la acabat, li devia, i és de justícia dedicar-li. Descansi en pau.

En segon lloc vull agrair al doctor Xavier Gil i Pujol que recollís el testimoni del doctor Joan Bada. Imagino que no és fàcil assumir la direcció d'una tesi ja començada i d'una especialitat tant concreta. Sense el seu guiatge i observacions l'estudi tampoc hagués arribat a lloc.

La recerca de fonts i informació ha estat llarga i ingent. Hem consultat molts fons, quinze, i moltes sèries documentals. Des de documents d'arxiu, en els que ens trobem més còmodes per ser la nostra professió, a documents bibliogràfics, manuscrits, etc. Hem tingut la sort que la informació estés ubicada, principalment en dos centres; l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic i l'Arxiu Municipal de Vic. Volem agrair doncs a Miquel S. Gros les consultes, sovint de litúrgica i funcionament eclesiàstic que ens ha resolt. A Ramon Ordeig aquelles qüestions més relatives a la Pietat. I a Rafel Ginebra i Molins la dedicació, la professionalitat, els cents de correus contestats i, sobretot, l'amistat. És un luxe poder investigar quan als centres d'arxiu hi trobes persones com ell. Pel que fa a l'Arxiu Municipal volem agrair a Francesc de Rocafiguera i a Imma Franquesa les facilitats que ens han dispensat i els consells rebuts. A nivell personal agrair també a en Francesc l'intercanvi d'informació sobre la festa dels sants màrtirs, en dues línies de recerca paral·leles: la nostra de la Pietat i la seva sobre l'origen dels gegants a la ciutat de Vic. A Dani Font, que es hagi facilitat els plànols de la Pietat i les fotografies del fons de l'Arxiu Fotogràfic del Bisbat de Vic. A Albert Rumbo els aclariments i l'aportació dels coneixements sobre la festa de Corpus. A Francesc Roma la informació sobre la pesta a Vic i els aclariments sobre festes populars i imaginari col·lectiu. A Maria Carme Ferrés la informació sobre el seminari de Vic. A Antoni Marí Torrejón i de Margalida Ramon Sitjar que assumissin el repte de traduir la concòrdia de 1644. A Florenci Barniol la correcció ortogràfica i estilística i l'amistat. Finalment, a tota la meva família, especialment a la Judit i a la Montse per la paciència en aguantar les dèries en que ens fa caure la investigació.

CAPÍTOL 1. ELS BENEFICIS ECLESIASTICS I LES COMUNITATS DE BENEFICIATS

En aquest apartat definim què és i quina evolució històrica ha tingut el sistema beneficional de l'Església catòlica. Acotem les qüestions de terminologia i de funcionament i quantifiquem i ubiquem les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic.⁴¹

1.1. EL SISTEMA BENEFICIAL DE L'ESGLÉSIA CATÒLICA

El sistema beneficional de l'Església catòlica se sustenta en el benefici. El benefici, entès com a ofici eclesiàstic o renda unida a un ofici eclesiàstic, es remunta a l'antiguitat i va evolucionant per quedar fixat de manera definitiva en el segle XII.⁴²

En els primers segles les rendes de l'Església estaven compostes,

de las oblaciones de pan, vino, incienso y aceite, de limosnas pecuniarias y de las primicias de los frutos que se ofrecian a Dios, segun costumbre de los judios. Por medio de estas donaciones se proveia al culto, al alimento del obispo y de los demás clérigos, al sostenimiento de los pobres, de las viudas y de los peregrinos. La dispensacion se hacia bajo la inspeccion del obispo dividida por distribucion regular y mensual, y en parte ocasionalmente.⁴³

⁴¹ Per acotar tots aquests aspectes ens hem valgut de diversos instruments, alguns contemporanis de l'època d'estudi (bàsicament constitucions sinodals, si bé tracten la qüestió beneficional des d'aspectes concrets i no tant des del punt de vista teòric general), i d'altres de posteriors. D'aquests darrers hem utilitzat, Raoul NAZ (dir.), *Dictionnaire du droit canonique contenant tous les termes du droit canonique avec un sommaire de l'Histoire et des Institutions et del'état actuel de la discipline*, Librairie Letouzey et ané, París, 1937 (vol. 2); Judas José ROMO GAMBOA (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, Imprenta de Don José G. de la Peña, editor, Madrid, 1847, (4 vols.); i Ramon CORTS I BLAY; Joan GALTÉS I PUJOL; Albert MANENT I SEGIMON (dirs.); *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, Generalitat de Catalunya/Ed. Claret, 1998-2001, Barcelona, (3 vols.). També hem emprat estudis jurídics com Víctor FERRO I POMÀ, *El dret públic Català. Les institucions a Catalunya fins al decret de Nova Planta*, Eumo editorial, Vic, 1987; i Maria Esperança GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...* Finalment, per la qüestió dels beneficis del bisbat de Vic hem utilitzat, entre altres, Valentí GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...* Facultat de Teologia de Catalunya/Editorial Herder, Barcelona, 1996.

⁴² Guillaume MOLLAT, «Le régime de droit commun, des origines au concordat de Vienne (1448)», dins de NAZ (dir.). *Dictionnaire du droit...*, p. 407, ho expressa dient: *son élaboration a été fort lente et l'évolution complète de l'institution ne s'acheva qu'au XIIIe siècle*.

⁴³ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 148. veu 'Beneficio §. I, Orijen de los beneficios'. S'ha optat per citar els enunciats i els textos seguint la grafia original de la publicació.

Amb el temps l'Església va arribar a disposar de béns immobles, d'una porció de rendes de les ciutats i, a vegades, de béns confiscats a temples pagans. La inspecció de tots aquests béns va ser una qüestió important del bisbe, que va passar a elegir un ecònom per administrar-los.

Pel que fa al repartiment de les rendes, es va establir una regla segons l'esperit del dret antic que consistia a dividir-les en quatre porcions: una per al bisbe, la segona que la repartia el bisbe als clergues de les esglésies, la tercera que s'aplicava a socórrer els pobres i necessitats, i la quarta que estava destinada a la conservació del culte i de les esglésies. Les finques rústiques es llogaven i les rendes que se n'obtenien es donaven al bisbe. En canvi, pel que fa a les oblacions (ofrenes espontànies dels fidels durant la missa o en ocasió d'altres sagraments, com a acte de culte i devoció) passava el contrari. Les de l'església episcopal passaven a mans de l'ecònom, que les dividia en quatre parts; les altres pertanyien al clergat de l'església on s'havien fet, i només se'n deduïa una porció destinada a la conservació del temple, si bé a la llarga va deixar de deduir-se.

Antigament estava prohibida la concessió de béns de l'Església a un eclesiàstic en comptes de la renda anual. Més endavant es va permetre com a excepció. El cert és que la dotació fixa de l'Església amb béns immobles va arribar a ser la regla general i entre els emoluments dels oficis a les parròquies s'hi va comprendre l'usdefruit de béns immobles: a la concessió de gaudir d'aquests fruits i a d'altres de naturalesa semblant agregats als oficis públics se'ls va anomenar 'benefici'.

De tota manera, el document més antic on hi ha anotada la paraula 'benefici' és en un cànon del Concili de Magúncia (813), si bé als concilis d'Agde (506) i d'Orleans (533) ja s'introdueix la fórmula dels beneficis per concessió de l'usdefruit dels béns.⁴⁴ Hi ha motius per creure que l'ús dels beneficis pres en el sentit d'aquests antics concilis va començar per les esglésies rurals, que el bisbe

⁴⁴ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 156, veu 'Bienes de la Iglesia § II. Bienes eclesiasticos, distribución, uso', diu que,

el Concilio de Agda celebrado en 506, principió á permitir que los obispos diesen en usufructo tanto á los seglares como clérigos, las tierras de poco valor y que no eran para la Iglesia de un producto considerable. Todos los autores fijan en esta nueva disposición la época y origen de los beneficios. El tercer Concilio de Orleans declaró que el obispo no podía quitar á los eclesiásticos las tierras que su predecesor les hubiere concedido, á no ser que hubieran cometido alguna falta que mereciese este castigo.

havia gairebé d'abandonar a favor dels capellans, en tant que aquests podien gestionar millor l'usdefruit que no ell. I el que va començar a les esglésies rurals va acabar estenent-se a les ciutats. Tot i això, en aquests primers temps l'usdefruit que els bisbes concedien als titulars de les esglésies de la diòcesi no constituïa encara un benefici perpetu, ni de les esglésies. Tampoc donaven als titulars dels beneficis cap dret sobre els béns dependents de les esglésies. Els títols dels clergues en aquestes esglésies eren sempre els de simples administradors i la seva vida continuava sent en comú;

hasta que viendo los curas y demás beneficiados la desigualdad de la distribucion que se hacia de los bienes eclesiasticos por órden de los obispos, se arrogaron las obligaciones, las limosnas y aun las fincas que se daban á sus iglesias: lo que formó el patrimonio de los títulos de los beneficiados y convirtió en derechos reales los que antes eran personales.

Los sucesores se posesionaron de las rentas contenidas en los límites de sus iglesias y se hicieron independientes de los obispados y de los ecónomos. Indudablemente que esto se introdujo en todas partes, y esta es la razón por la que se estableció la máxima de que los curas tenían derecho á percibir los diezmos, las oblaciones y demás rentas, cada uno en lo que comprendia su parroquia.⁴⁵

De fet, cap al segle VII els bisbes ja no tenien, com en temps precedents, la quarta part dels delmes i les oblacions, que es quedaven a la parròquia i eren administrats pels responsables parroquials. Per això, ja al 801 només es parla de tres parts a l'hora de repartir els delmes: la que es destinava a ornaments i conservació de l'església, la dels pobres i pelegrins, i la que pertocava als sacerdots. És per aquest motiu que els concilis manaven que els bisbes, ens els actes de visita, vetllessin per l'observança i el bon repartiment d'aquestes tres parts.

Pel que fa als capítols de canonges, quan els bisbes varen voler que visquessin en comunitat els varen proporcionar prou béns per mantenir-se de manera honesta en aquest estat. La major part dels capítols disposaven dels delmes de les parròquies que havien reunit els bisbes a les seves esglésies. Malgrat tot, els clergues

⁴⁵ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 149-150, veu 'Beneficiado § I. Orijen de los beneficios'. De fet, a l'Església de la monarquia hispànica del segle XVII es donen moltes desigualtats. Ricardo GARCÍA-VILLOSLADA, *Historia de la Iglesia en España...*, p. 37, diu:

Uno de los defectos patentes de la jerarquía eclesiástica era la escasa proporción de sacerdotes con cura de almas. Las parroquias no llegaban a 20.000 y no pocas estaban vacantes, mientras que el párroco en otras tenía que ser auxiliado por coadjutores debido a las enormes diferencias entre unas y otras feligresías... Una de las consecuencias era que ciertos curatos muy ricos eran muy solicitados, y otros estaban casi siempre vacantes.

capitulars no estaven obligats a guardar la pobresa en la seva vida en comú. Molts conservaven els béns de la família. D'altres disposaven dels beneficis de l'església que els donava el bisbe. De l'usdefruit de finques que se'ls havia concedit, en rebien les rendes, tot i que pagaven cada any el delme d'aquestes terres. Al segle XI molts capítols varen abandonar la vida en comú⁴⁶ i els capitulars van separar la seva taula o mensa de la del bisbe per després fer entre si una segona distribució que no va ser totalment uniforme. Entre els capítols que van introduir aquesta segona distribució, uns van sumar totes les seves rendes i en van destinar una part a la conservació de l'església i l'altra la van reservar per distribuir-la entre ells a proporció dels seus serveis. Altres capítols varen dividir totes les finques i d'aquestes en varen agregar una porció a cada prebenda; aquesta és la causa de les desigualtats que hi havia en les canongies de moltes esglésies i dels diferents usos que es feien dels fruits que pertanyien als absents.⁴⁷

A l'edat mitjana, doncs, els eclesiàstics tenien una renda fixa separada pel dret comú, però els bisbes havien donat moltes d'aquestes parròquies als capítols

⁴⁶ Pel que fa al capítol de canonges de Vic, CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 654, veu 'Vic, bisbat de' diu:

El capítol de canonges té una llarga tradició; consta des del 885 i tingué una primera reestructuració del 957. Seguia la regla anomenada d'Aquisgrà i el 1080 el bisbe Berenguer Sunifred es proposà reformar-la i convertir-la en una canònica regular agustiniana. Davant el fracàs i les violències que provocà el seu intent, creà amb els canonges que li eren addictes el monestir de Santa Maria de l'Estany (1080), que fou un centre de reforma del clergat dins de les diòcesis de Vic i de Barcelona. [...] El nombre de canonges de la catedral quedà fixat en trenta el 1229, però el nombre fou rebaixat a vint el 1264.

⁴⁷ El cas del capítol de canonges de la catedral de Vic ha estat ben estudiat per Paul H. FREEDMAN a *Tradició i regeneració a la Catalunya medieval*, Curial, Barcelona, 1985, pp. 105, 107, i 109 diu,

el 1176 el bisbe Pere i els canonges acordaren designar dotze membres de la comunitat catedralícia, incloent-hi el bisbe, perquè es dividissin en parts aproximadament iguals les terres de l'Església. Un mes a l'any cadascun d'aquests prepòsits havia de subvenir a les necessitats del capítol amb les rendes de la seva part. A canvi, el prepòsit retindria qualsevol excedent per al seu propi ús. S'exceptuaven els antics deutes que tenien alguns canonges individualment (seria ben interessant saber què eren), així com els ingressos per drets d'enterrament a les parròquies que pertanyien a la catedral. [...]

Hi havia un preu en aquesta simplicitat. Des del moment que els prepòsits, a més del que era obligat per al seu manteniment, ho retenien tot, l'Església hagué de renunciar a obtenir cap profit genuí de les terres de la comunitat. Si s'adquirien rendes o terres addicionals beneficiaven només al canonge prepòsit. [...]

La institució dels prepòsits era, doncs, destinada a preservar i administrar la riquesa del capítol. El poder que hom els atorgava duia implícit el reconeixement que l'Església no esperava en el futur gaires augments del patrimoni comú i, també, que una élite s'encarregaria de guardar el que la catedral ja posseïa.

seculars i als monestirs, amb la condició que mantindrien un eclesiàstic per a la cura d'ànimes.⁴⁸ Aquests capítols i monestirs, però, van abusar de manera tan excessiva dels beneficis que moltes parròquies estaven abandonades perquè no donaven als responsables parroquials les rendes necessàries per sobreviure. Per això, el IV Concili de Laterà (1215) va haver de disposar que tots els que rebessin delmes havien de donar als ministres de l'altar una retribució honesta i convenient.

D'altres concilis van manar disposicions relatives a l'ús que s'havia de fer dels béns de l'Església. El Concili de Trento (1545-1563) prohibia als eclesiàstics que es dediquessin a

enriquecer con las rentas de la Iglesia á sus parientes ni domésticos: los mismos cánones de los apóstoles les prohíben también dar á sus parientes los bienes de la Iglesia que pertenecen á Dios, que si sus allegados son pobres los socorran como tales, pero que no les hagan disipadores ni conviertan en su favor los bienes de la Iglesia. Por el contrario, el santo concilio les advierte desechen enteramente en cuanto les sea posible esa pasion y ternura sensible hacia sus hermanos, sobrinos y parientes que es origen de tantos males en la Iglesia.⁴⁹

⁴⁸ Relatiu a aquest aspecte en el territori dels bisbats catalans, Josep Maria MARQUÈS I PLANAGUMÀ (ed.), *Concilis Provincials Tarraconenses*, Proa, Barcelona, 1994, p. 121, recull la 'constitució, 34. Sobre les capellanies', de 'Bernat [d'Olivella], en el seu segon concili (1227)', i diu:

Hem sabut que hom ha introduït en alguns indrets de la província l'abús del mal costum que, quan alguns canonges han obtingut capellanies canònicament per col·lació dels seus bisbes, els mateixos canonges confereixen i assignen les mateixes capellanies a d'altres, segons el seu voler. Atès que això és impossible pel dret, estatuïm que de cap manera els predits canonges no intentin de conferir les capellanies que tenen canònicament pels seus bisbes. I allò que pogués fer-se contràriament, decretem que sigui invàlid i nul.

⁴⁹ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 157, veu 'Bienes de la Iglesia § II. Bienes eclesiásticos, distribución, uso'. Pel que fa als concilis de la Tarraconense posteriors a Trento, MARQUÈS I PLANAGUMÀ (ed.), *Concilis Provincials...*, p. 35-36, diu:

Continuaven ordenant-se persones desitjoses únicament d'aprofitar-se dels avantatges de l'estat clerical. Sovint se servien de la institució dels beneficis personats, fundacions no perpètuas que, després d'haver tingut tres o quatre titulars, es convertien en causes pies de caràcter familiar. Eren sovint ocasió de simonia. El concili se n'ocupà assíduament (1664, 1685, 1691, 1712) i arribà a prescriure la lectura anual en les parròquies i en català d'una constitució molt prolixa sobre la matèria (1727).

La inflació i el fet que els beneficis tinguessin la seva base econòmica en censals feien aconsellable de vigilar els moments en què es produïen reinversions; hom havia de dipositar els capitals en les catedrals fins a la nova col·locació. Els beneficiats tendien a constituir comunitats de preveres. El concili intentà infructuosament d'impedir-los-ho, a instigació dels canonges de les catedrals (1685).

Finalment, el papa Alexandre III va deixar disposat que sent els prelats i beneficiats administradors i no senyors dels béns eclesiàstics, poden millorar la condició de les seves esglésies, però mai empitjorar-la.⁵⁰

Resumint, el benefici eclesiàstic era la frontissa al voltant de la qual girava el clergat diocesà, ja que en funció d'aquest es jerarquitzava i es diferenciava, tant pel càrrec com per les condicions econòmiques. La majoria del clergat era titular d'algun benefici: del bisbe al capellà, dels canonges de les catedrals als curats i als beneficis simples, fins i tot alguns beneficis regulars. Tots tenen un vincle en comú: el benefici.⁵¹

El que s'ha exposat del sistema beneficial es va mantenir en general sense variacions fins als preludis de la Revolució Francesa, si bé és cert que es van donar canvis pel que fa a privilegis i immunitats.⁵² De fet, el darrer terç del segle XVIII i primers anys del segle XIX hi ha molts plans de reforma beneficial, però no conclouen tots i els afrancesats i lliberals intenten portar a terme una reforma més radical. Aquesta reforma que desamortitza els béns del clergat i anul·la l'obligació civil de pagar el delme, fereix de mort el sistema beneficial, en suprimir les rendes fixes i el delme, la part més desitjada dels beneficis.

⁵⁰ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 158, veu 'Bienes de la Iglesia § II. Bienes eclesiásticos, distribución, uso', diu,

Fraternitatem tuam credimus non latere, quod cum episcopus et quilibet praelatus rerum ecclesiasticarum sit procurator et non dominus, conditionem ecclesiasticarum sit procurator et non dominus, conditionem ecclesiae meliorare potest, facere deteriore non debet.

⁵¹ Maximiliano BARRIO GOZALO, *El sistema beneficial...*, p. 17.

⁵² ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 160-161, veu 'Bienes de la Iglesia. § IV. Suerte de los bienes eclesiasticos en los tiempos modernos, conmociones', pel que fa al canvi de condició jurídica dels béns a l'estat espanyol, diu:

En España se empezó reduciendo el diezmo a la mitad (ley de 4 de julio de 1821); después se secularizó consignando una mitad al culto y clero y partícipes legos y la otra al tesoro nacional (ley de 16 de julio de 1837); luego se suprimieron totalmente los diezmos y primicias (ley de 29 de julio de 1837); más adelante se mandó continuar cobrando el diezmo y primicia hasta el fin de febrero de 1839: otra vez se volvió á establecer como medida provisional el medio diezmo (Real Decreto de 5 de junio de 1839); después de esto se impuso el cuatro por ciento sobre todos los frutos y productos sujetos ante el diezmo, y por último en 14 de agosto de 1841 se derogaron estas disposiciones y se amplió la contribucion jeneral (sic.) del culto y clero á los contribuyentes, a las demas cargas del Estado y a los que perciben sueldos del tesoro público.

1.2. EL CONCEPTE DE BENEFICI ECLESIASTIC

El *Diccionario de derecho canonico*, a la veu ‘beneficio’, diu:⁵³

Es un oficio eclesiástico, ó para hablar com mas esactitud, un beneficio es la renta unida á un oficio eclesiastico; y en el uso vulgar se entiende por la palabra beneficio, aunque abusando de ella el oficio eclesiastico que está junto a cierta renta, *Beneficium propter officium*.

Més endavant hi ha una definició més precisa quan diu que un benefici és

el derecho que la Iglesia concede á un clerigo de percibir cierta porcion de rentas eclesiásticas, con condicion de hacer á la Iglesia los servicios prescritos por los cánones, por el uso ó por la fundacion.

I encara, a la pàgina 151, § III, ‘división de los beneficios’, precisa amb més detall la definició de benefici quan n'especifica els diferents tipus i divisions;

La primera y mas jeneral de los beneficios lo es en seculares y regulares [...].

Estas dos clases de beneficios, seculares y regulares, pueden considerarse como los jéneros que abrazan todas las diferentes especies de beneficios que hay en la Iglesia, en efecto, los beneficios seculares son: el papado, el episcopado, las dignidades de los capitulos, las de cardenal y de patriarca, las canonjias, los curatos, las vicarias perpetuas, las capellanias y jeneralmente todos los beneficios con título perpetuo, que solo poseen los clérigos seculares [...].

Los beneficios seculares son simples o dobles; los beneficios regulares son tambien simples o dobles, masculinos ó femeninos, poseidos en título ó en encomienda; unos y otros son colativos ó electivos, incompatibles ó compatibles; manuales ó irrevocables, libres ó afectos, dignidades ú ordinarios, en fin legos ó eclesiásticos, consistoriales o no consistoriales, que son los mayores y menores.

El beneficio secular simple es aquel que no está encargado de gobierno alguno, ni sobre el pueblo ni sobre el clero, y que está esento de toda administracion.

I encara determina que:

los canonistas subdividen los beneficios simples en verdaderamente simples, *mere simplicia*, y en simples serviles, *servitoria*; los primeros no tienen más cargo que algunas oraciones; los otros imponen un servicio, como decir misas, ayudar á cantar en el coro y otras cosas semejantes. Cuando el beneficio ecsije en el que lo tiene el sacerdocio, se llama sacerdotal. [...] Cuando ecsije un servicio diario en una iglesia, se le llama sujeto á residencia.

⁵³ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 148, veu ‘Beneficio’. Vegeu Ignasi FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular. La aplicación del concilio de Trento*, Sociedad Estatal para la Conmemoración de los centenarios de Felipe II i Carlos V, Madrid, 2000, pp. 186-195, quan parla de la manera com Felip II gestiona els beneficis.

Deben colocarse en la clase de beneficios simples en jeneral las canonjías ó prebendas que no son dignidades, las fundaciones de las capellanías, etc., y jeneralmente todos los beneficios que no tienen administracion ni jurisdiccion, ni aun oficio alguno que se llame personado en los capítulos.

Se llaman beneficios dobles los que tienen cargo de alguna administracion; *Quæ habent populum vel clerum vel administrationem*. Estos se dividen en dos clases, los que conceden con la administracion algun derecho de jurisdiccion y los que no dan absolutamente mas que la mera administracion de alguna parte de los bienes de la Iglesia, ó el ejercicio de ciertas funciones con algunos honorarios.

Pertenecen á la primera clase las principales dignidades de la Iglesia los cabildos y curatos en jeneral. Los personados, los oficios y dignidades mismas de ciertos capítulos forman la segunda. [...]

Se llaman beneficios compatibles, dos ó mas beneficios que una misma persona puede poseer á la vez; y por el contrario incompatibles, aquellos que no se pueden hallar juntos en la misma persona.

Resumint, doncs, el benefici és un ofici eclesiàstic al qual estan units de manera indissoluble un cert nombre de rendes i que reuneix dues característiques fonamentals: haver estat fundat amb la intervenció de la jerarquia eclesiàstica i amb una presumible perennitat. A aquesta definició generalista cal sumar-hi tot un seguit de subdivisions per enquadrar les càrregues que comportarà el benefici i les característiques del càrrec que l'obté.⁵⁴

El *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*,⁵⁵ a la veu 'benefici' diu:

Originàriament, en temps de l'Imperi romà, terra que es donava en compensació d'uns serveis públics. En el món eclesiàstic passà a significar l'assignació perpètua d'unes rendes a la manutenció d'un clergue que complís unes determinades funcions de culte o pastorals. El benefici curat era el que comportava l'obligació d'exercir la cura d'ànimes, com en el cas del bisbe d'una diòcesi, les dignitats i canonges d'una catedral o el rector o vicari perpetu d'una parròquia. El benefici simple, en canvi, no comportava aquesta obligació, i era el propi de les capellanies, els personats, i altres beneficis semblants, que només imposaven deures com els de celebrar misses, cantar al cor o dir algunes oracions. [...] La fundació d'un benefici necessitava l'aprovació de l'autoritat eclesiàstica competent, cosa que feia la institució. La provisió dels beneficis la feia l'autoritat ordinària i s'anomenava col·lació. Alguns beneficis estaven subjectes a alguna condició imposada pel seu fundador, com ara que l'obtentor fos sempre de la seva família, o del seu poble, i hom els anomenava beneficis patrimonials. Hi havia beneficis de lliure col·lació que l'autoritat eclesiàstica competent conferia als candidats que volia, i els anomenava de patronat, que eren presentats pels patrons del benefici; si l'autoritat trobava idònia la persona presentada, havia de conferir-li el benefici.

⁵⁴ BARRIO GOZALO, *El sistema benefical...*, p. 18.

⁵⁵ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 274-275, veu 'Benefici'.

Finalment, cal dir que perquè un benefici fos eclesiàstic els canonistes determinaven que havia de complir sis condicions:

- I. Que fos erigit amb autoritat del bisbe, de manera que la fundació perpètua que es fes en una església, amb cert número de misses, aniversaris o capellanies, sense la intervenció de l'ordinari no era benefici eclesiàstic, sinó llegat piadós.
- II. Que comportés una qüestió espiritual, això és, que es donés per raó d'ofici diví, ja fossin oracions, misses, aniversaris o assistència a alguna església.
- III. Que fos conferit per persona eclesiàstica, això és, el Papa o l'ordinari, i no per un llec, sense perjudici del dret de patronat que pogués competir a aquest per a la presentació de persona idònia.
- IV. Que s'hagués de conferir a un clergue, això és, a una persona que almenys tingués la primera tonsura.
- V. Que fos perpetu.
- VI. Que no pogués ser retingut per ningú com a propi, sinó que necessàriament s'hagués de conferir a una altra persona.

Un cop acotat el terme 'benefici', cal especificar el de 'comunitat de beneficiats'. El *Diccionario de derecho canonico* ho defineix com

un cuerpo compuesto de personas eclesiásticas que viven reunidas y tienen los mismos intereses [...]. Las comunidades seculares son las congregaciones de sacerdotes, los colejos, los seminarios y otras casas compuestas de eclesiásticos que no hacen votos ni estan sujetos a una regla particular [...].⁵⁶

Per la seva part, el *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, ho defineix com un

cos format per beneficiats que serveixen en una església, amb regles i estatuts propis. L'expressió comunitat de preveres sol tenir el mateix contingut.⁵⁷

En aquesta investigació estudiem la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic que, com veurem, es va constituir l'any 1613 com a cos que serveix

⁵⁶ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo II, p. 10, veu 'Comunidad eclesiástica'.

⁵⁷ CORTS I BLAY (et alii), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 588, veu 'Comunitat de beneficiats'.

en una mateixa església, si bé de *iure* la comunitat depenia del Capbreu de la catedral de Vic. La formaven beneficiats que gaudien de beneficis seculars simples, ja fossin capellanies, personats, o beneficis semblants, alguns de lliure col·lació i d'altres de patronat,⁵⁸ amb obligació de residència o sense; també hi havia llegats piadosos, beneficis personats no perpetus, etc.⁵⁹

1.3. LA FUNDACIÓ D'UN BENEFICI

Els beneficiats que formaven part de la comunitat de l'església de la Pietat de Vic, gaudien i administraven uns beneficis. Aquests havien estat fundats com a llegat piadosos que s'havia acabat convertint en benefici per l'autoritat de l'ordinari: com ara una fundació perpètua per part d'algun patró a favor d'un candidat determinat o, sovint, per fundacions no perpètues que després d'haver tingut tres o quatre titulars es convertien en causes pies de caràcter familiar. En qualsevol cas, i un cop definit el sistema beneficial de l'Església catòlica i el concepte de benefici i de comunitat de beneficiats, és convenient determinar com es fundaven els beneficis.⁶⁰

Com és lògic, perquè es fundés un benefici calia un fundador, que és l'autor d'una fundació. S'acostuma a confondre el terme 'fundador' amb el de 'patró'.⁶¹ Entre un

⁵⁸ BARRIO GOZALO, *El sistema beneficial...*, p. 25, diu que el dret de patronat permetia ... designar como beneficiario de la renta proveniente de un beneficio a un miembro de la misma familia; por ello, la fundación de un beneficio eclesiástico se traducía en una verdadera inversión económica, que se utilizaba bien para el mantenimiento de los hijos no destinados al matrimonio, bien para remunerar a clientes y servidores.

⁵⁹ En aquest sentit és interessant l'observació de BARRIO GOZALO, *El sistema beneficial...*, p. 19, quan diu que hi ha una paradoxa aparent en tant que, aunque el beneficio eclesiástico era la cédula básica de las Instituciones eclesiásticas seculares a nivel local, no siempre a todo beneficio correspondía un oficio concreto, y al contrario la existencia de un oficio eclesiástico no comportaba siempre la constitución formal de un beneficio. Y eso es valido para todo el Antiguo Régimen. Si durante la crisis renacentista la falta de residencia de muchos titulares de beneficios curados se alivia con el nombramiento de sustitutos o vicarios, después del concilio de Trento y la restauración de la obligación de la residencia para todos los curatos la figura del sustituto no desaparece, pero se regulariza y transforma en Vicario, teniente o coadjutor.

⁶⁰ Per acotar el terme 'fundació', ens hem valgut del que s'especifica a ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo III, p. 48-50, veus 'Fundación', i 'Fundador'.

⁶¹ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo IV, p. 159-161, veu 'Patrono, Patronato'. El text diu que, «llámase patrono la persona que ha edificado, fundado ó dotado una iglesia; y patronato los derechos que los cánones le han conservado sobre esta misma iglesia».

i altre hi ha poca diferència, si bé el terme ‘fundador’ és més genèric i s’aplica a tots els que han fet qualsevol fundació, mentre que ‘patró’ s’aplica més al fundador d’una església o benefici a qui, a més dels oficis i oracions, se li deuen certs drets honorífics, en el sentit que si no fos per ell no existiria l’església o el benefici. Normalment, ell i els seus successors tenen el dret de proposar la persona que ostentarà el benefici.

El mot ‘fundació’ significa fonament o construcció i s’empra per nomenar l’establiment d’una església, monestir, benefici, etc. Nosaltres el prenem en aquest darrer sentit, és a dir, referent a la deixa de béns (ja sigui en diners o en espècie) per a la celebració del culte diví en alguna església: oficis, oracions, participació al cor, etc.

Hi ha dues tipologies de fundacions. Unes tenen com a objectiu mantenir vicaris o capellans per complir els deures de les capelles erigides en capellanies, ajudes de parròquies, o annexes; les altres que comprenen la celebració de misses, oficis o aniversaris, el manteniment d’estudiants o de sacerdots pobres, el fet de socórrer indigents, maridar donzelles, i obres similars.

La satisfacció de les fundacions s’ha d’executar en el temps, lloc i manera prescrita pel fundador. S’han de satisfer les obligacions o objectius establerts. No obstant això, si la capella determinada en la fundació ja no existeix, o si està massa allunyada com perquè els eclesiàstics d’una parròquia hi puguin anar, i si a més l’estipendi de la fundació no és prou gran com per mantenir un eclesiàstic perquè resideixi al lloc on està fundada, el bisbe està autoritzat a designar una altra església on es faci el servei de la fundació.

La taula de les fundacions –en aquest cas enteses com a les obligacions o objectius establerts que cal complir–, ha de ser a la sagristia. En l’ofici del diumenge el

Per altra banda, al § II. ‘Diversas clases de patronos y patronatos’, afegeix que se conocen tres clases de patronatos, los eclesiásticos, laicales y mistos.

El patronato eclesiástico, que no se halla en los antiguos cánones ni en las leyes de Justiniano, es el que pertenece a un clérigo, bien por razon de su beneficio ó dignidad, ó por haber edificado, fundado ó dotado una iglesia con bienes eclesiásticos.

El patronato lego es el que pertenece á un seglar, que ha fundado ó dotado una iglesia, ó al clérigo que ha hecho lo mismo con bienes seculares.

El patronato misto es el que pertenece a una comunidad ó cofradia compuesta de clérigos y seglares. [...].

capellà ha de participar als fidels les que s'han de complir durant la setmana, tot expressant el dia i l'hora. Els administradors han de facilitar aquesta informació als capellans i també han de donar al sacerdot l'honorari íntegre que s'ha designat en la fundació, o la voluntat dels fidels. La fàbrica només s'ha de quedar la voluntat expressa o presumpta del fundador o del que dona l'honorari. En qualsevol cas, la part de despesa que significa la celebració del sacrifici ha de ser sempre moderada.

El capellà ha de ser sempre admès per portar a terme i ser retribuït per la celebració de les fundacions de la seva església, excepte que n'estigui exclòs explícitament per la fundació. Els administradors estan obligats a preferir per a la celebració i honorari de les misses el capellà i els sacerdots de la parròquia, i el capellà pot elegir les misses que vol celebrar.

Els fundadors i els seus descendents i hereus tenen dret a requerir als administradors o al titular d'una fundació que porti a terme les seves obligacions. No obstant això, el deutor de la renda destinada al seu servei no pot negar-la amb el pretext que aquest no compleix. És a dir, els que paguen el servei de la fundació tenen dret a exigir que aquest es compleixi, però el no compliment de les fundacions no eximeix de pagar-ne les rendes.

El Concili de Trento va detectar que de manera freqüent en algunes esglésies o bé no es podien satisfer totes les misses i llegats piadosos que hi havia fundats, o bé les rendes destinades per a dir aquestes misses eren tan escasses que no es trobaven persones per a celebrar-les. Això feia que les pietoses intencions del fundador quedessin sense efecte. Per això el concili va autoritzar als bisbes, abats, i generals dels ordes religiosos, després de fer el mateix en els seus capítols generals, que arreglessin i ordenessin actuar sobre aquesta qüestió.

A més a més, el servei de les fundacions havia de conservar la proporció primitiva amb la dotació designada pel fundador: havia de reduir-se quan les rendes disminuïen i augmentaven els honoraris, i havia de cessar totalment quan s'havia perdut la dotació sense que hi hagués cap esperança de recuperar-la. Cal advertir que la reducció d'una fundació havia de deixar al titular un benefici proporcional al que es donava quan es va establir. A més, no es podia fer la reducció d'una fundació quan les rendes havien disminuït per la negligència dels administradors o dels titulars del benefici, per convenis onerosos, per arrendaments fraudulents, etc.

Els administradors havien de demostrar que la fundació que volien reduir no s'havia empobrit per culpa seva. Tampoc no es podia reduir una fundació, encara que haguessin disminuït les rendes, quan el fundador havia disposat que se suplissin amb altres rendes.

Finalment, el bisbe tenia el poder de determinar i ordenar els honoraris de les fundacions eclesiàstiques o de disposar de l'execució de totes les fundacions; també corresponia al bisbe la reducció de misses, aniversaris i oracions fundades en una església.

1.4. L'OBTENCIÓ D'UN BENEFICI

Un cop acotats els termes 'benefici', 'comunitat de beneficiats', i 'fundació', seria interessant conèixer com es nomenaven els possessors dels beneficis després de ser fundats o un cop el benefici quedava vacant. Les paraules 'col·lació' i 'col·lador' ens aportaran molta llum sobre aquesta qüestió.

El *Diccionario de derecho canonico* defineix 'col·lació' com a «concesión de un beneficio vacante, hecha canónicamente por el que tiene poder para ello, á un clerigo capaz de poseerlo».⁶²

De manera similar, el *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, a la veu 'col·lació' hi diu: «Acció i efecte de conferir un benefici eclesiàstic».⁶³

No obstant això, la definició que ens aclarirà més el significat sobre l'obtenció dels beneficis eclesiàstics és la del terme 'col·lador', que és «la persona que tiene el derecho para conferir uno o muchos beneficios».⁶⁴

Normalment, el bisbe, com a encarregat de governar la seva Església i de donar-li ministres capaços de treballar sota la seva tutela, és per dret comú el col·lador ordinari de tots els beneficis de la diòcesi. Per altra banda, la major part dels abats atorgaven de ple dret els beneficis simples que depenien de les seves abadies, i hi

⁶² ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 307, veu 'colacion'.

⁶³ CORTS I BLAY (et alii), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 566, veu 'col·lació'.

⁶⁴ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 307, veu 'colador'.

havia capítols seculars i regulars que conferien els beneficis en unió amb el bisbe o amb l'abat. Segons sembla, els capítols van començar a concedir dignitats, fins i tot amb independència del bisbe, quan vivien en comunitat.

Pel que fa als beneficis que conferien de ple dret alguns senyors laics, al principi no eren més que capelles domèstiques per a les quals els senyors elegien capellans entre els ministres aprovats pel bisbe.⁶⁵ Tot i això, el Concili de Trento va limitar la concessió de beneficis a la persona que tenia la capacitat per fer-ho. Així, segons el Concili de Trento, els beneficis eclesiàstics menors, i en especial els que tenien cura d'ànimes,

se han de conferir á personas dignas y capaces que puedan residir en el lugar del beneficio y ejercer por sí mismas el cuidado pastoral, según la constitución de Alejandro III en el Concilio de Letran que principia “*Quia nonnulli* [...] y otra de Gregorio X en el Concilio jeneral de León que empieza *Licet canon*” [...]. Cualquiera colacion ó provision de beneficio que no se haga de este modo, sea absolutamente nula, y el colador ordinario incurrirá en las penas del mismo Concilio jeneral que principia *Grave nimis*.⁶⁶

Pel que fa al benefici, el col·lador que en disposa ha de respectar tant les lleis de l'Església com les que es van determinar en el moment de la fundació. És a dir, ha de conferir el benefici segons la seva naturalesa. Així doncs, quan és de lliure elecció ha de buscar la persona més idònia. Si el benefici és secular l'ha de conferir a un secular, si és regular a un regular, i si és sacerdotal a un sacerdot.

Finalment, el col·lador ha de d'atorgar els beneficis purament i simplement, és a dir, gratuïtament, sense noves càrregues ni cap reserva de fruits en benefici propi o aliè. És una màxima fonamental en matèria de col·lació que aquesta s'ha de fer sense simonia,⁶⁷ i que un benefici s'ha de conferir a perpetuïtat i no temporalment.

⁶⁵ MARQUÈS I PLANAGUMÀ (ed.), *Concilis Provincials...*, p. 100, diu que en el Concili de Lleida de l'any 1229, es varen regular certs aspectes dels patronatges laics. Així, la constitució número 18, «Sobre els laics amb dret de patronat d'esglésies», diu:

A propòsit de les esglésies en les quals el patró laic presenta clergues al bisbe per a la cura d'ànimes, disposem que, si algun clergue sense l'autoritat del bisbe de la diòcesi o de l'ardiac del lloc, on els ardiaques tenen aquest dret, s'atreveix a exercir-hi la cura d'ànimes i a celebrar-hi per autoritat del titular del dret de patronat, sigui excomunicat després de monició, i, si persisteix, sigui deposat del ministeri i de l'orde, tal com estableixen les constitucions de la Lateranense i del papa Alexandre.

⁶⁶ ROMO (dir.), *Diccionario de derecho canonico*, tomo I, p. 307, veu 'Colador'.

⁶⁷ «Compra o venda de coses espirituals a canvi de diners o altres compensacions temporals». CORTS I BLAY (et alii), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. III, p. 448, veu 'simonia'.

1.4.1. Els obtentors dels beneficis

A tot això, un cop delimitat el sistema benefICIAL i tot el que comportava, cal determinar qui podia accedir als beneficis eclesiàstics. Ens centrarem exclusivament en el Principat de Catalunya, bàsicament perquè el tema d'aquest estudi es circumscriu al bisbat de Vic.

En primer lloc, és interessant destacar que per obtenir un benefici eclesiàstic calia ser natural del lloc on s'obtenia aquest. Tal com posava en relleu N. Peralta l'any 1620, al Principat de Catalunya i comtats (com també a Castella, França, al Regne de Nàpols, a Venècia, al Regne de València, a Bretanya, Hongria, Verona, Navarra i en altres llocs), ningú podia tenir beneficis eclesiàstics ni oficis seculars «que no fuesse natural».⁶⁸ De tota manera, aquesta prerrogativa s'incomplia sistemàticament a Catalunya. Els estrangers tenien vedat l'accés als càrrecs públics i beneficis eclesiàstics del Principat i comtats –sigui per la via directa de la prohibició, sigui per la via indirecta de reservar aquests càrrecs i beneficis als catalans. A la pràctica, allò que disposaven les Constitucions de càrrecs públics i beneficis eclesiàstics era contravingut de manera sistemàtica i feia necessari

Relatiu a aquest aspecte en el territori dels bisbats catalans, MARQUÈS I PLANAGUMÀ (ed.), *Concilis Provincials...*, p. 143, a la constitució «72. Sobre els qui es proposen d'obtenir beneficis eclesiàstics per mitjà dels poderosos», diu:

Els clergues seculars o regulars que procuren, per mitjà del poder o de la influència de qualsevol persona secular, de fer-se presentar pels patrons de beneficis eclesiàstics, o de fer-se'ls conferir, proveir o elegir, o bé que a tal fi impetren o fan impetrar lletres, ambaixades o mandats, o que consenteixen a una presentació, col·lació, provisió o elecció d'aquesta mena, o la ratifiquen, estatuïm que incorrin *ipso facto* en sentència d'excomunió i esdevinguin incapaços d'obtenir aquell benefici per aquella vegada.

Marquès, a la pàgina 151-152 mostra que malgrat tot, va caldre insistir en un nou concili sobre fets similars. Així, el 1591, l'arquebisbe de Tarragona Joan Terés, a la constitució número 5 del concili titulada, «No és lícit als preveres i als altres obtentors de beneficis eclesiàstics de tenir a casa els fills il·legítims, ni de servir-se del seu ministeri en els actes de culte a l'església», denúncia aquest fet i estatueix i ordena que

els fills il·legítims no s'atreveixin ni intentin de servir en aquelles esglésies on els seus pares tenen o han tingut un benefici, ni que convisquin amb els pares en una mateixa casa. I si el fill fa el contrari, o el pare el té a casa, o li permet de servir a la mateixa església on ell resideix, serà castigat aquell que elegeixi l'ordinari amb pena de cent ducats, a aplicar a obres pies a l'arbitri del mateix ordinari.

⁶⁸ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 15, nota 2.

insistir-hi. Era corrent que hi hagués estrangers ocupant oficis públics i gaudint de beneficis eclesiàstics reservats als catalans.⁶⁹ De fet, a les Corts de 1534, 1537, 1542, 1547, 1553, i 1585, hi ha queixes d'usurpació de beneficis eclesiàstics per part d'estrangers al Principat de Catalunya.⁷⁰

Per la seva part, Víctor Ferro destaca l'abundant legislació entorn de la titularitat dels oficis i beneficis eclesiàstics, fet que reflecteix

la pressió de l'element foraster, i, de l'altra, la voluntat constant dels Braços i la seva progressiva afirmació, en el sentit de la catalanitat del personal eclesiàstic, tant per raons religioses («apar més convenient per l'exercici de son Offici pastoral, usant uns y altres de un mateix idioma y llengua materna y altrament», consts. 1702/10 i 1706/7) com d'altra mena («és molt gran inconvenient que los de nostra nació catalana no sien admesos» a Aragó, València i Castella, i que els estrangers «sien admesos en Cathalunya, ahont los patrimonis dels militars y altres són més exiguos que en los predits Regnes», amb «gran dany y abús e desigualtat», cap. 1547/24). De la norma general que els oficis i beneficis eclesiàstics podien recaure en qualsevol nadiu «de nostres regnes e terres» (const. 1419/1), hom passà a exigir que fossin reservats als catalans els abadiats «postpontificals» i priorats no electius, dignitats i beneficis, amb cura d'ànimes o sense, del patronat reial o no (capítol 1534/1). El 1553 hom demanà que tots els oficis eclesiàstics haguessin de proveir-se amb naturals, però el Rei es reservà les prelatures (const. 28); la petició es reiterà en corts de 1701-1702 (const. 10), on Felip IV (V) es reservà només l'arquebisbat de Tarragona, i de 1705-1706 (const. 7), on l'arxiduc donà el seu «plau» sense reserves.⁷¹

Malgrat les disposicions en contra que els no naturals del Principat poguessin accedir als càrrecs públics i als beneficis eclesiàstics⁷² es varen habilitar, en les mateixes disposicions generals de Corts, les dispenses necessàries perquè un no

⁶⁹ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 99.

⁷⁰ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 104-105. Només a tall d'exemple, el capítol de Cort I de les Corts de Montsó de l'any 1537, s'hi formula la queixa que

moltas personas estranyas obtienen de V. Maiestat Abbadias, y altres Beneficis, e per fer frau a dita Constitutio, o Capítol de Cort, obtenen de V. Maiestat executorials, e sequestres de las rendas de dits Abbadiats, los quals sequestres responen de las rendas dels dits Abbadiats, e Beneficis, als tals estrangers i lo dit Capítol de Cort resta sens effecte algu. Els estaments demanen al monarca que quan un abadiat o benefici resti vacant es segrestin les rendes fins que siguin proveïts a un natural del Principat, i el monarca va disposar que guardes la dita Constitutio, o Capítol de Cort, y que en frau, y prejuy de dita Constitutio, e Capítol de Cort nos donen executorials, ni provisions de sequestres, y que si se faran, en tal cas sien nullas.

⁷¹ Víctor FERRO I POMÀ, *El dret públic Català. Les institucions de Catalunya fins al decret de Nova Planta*, Eumo, Vic, 1987, p. 321.

⁷² GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 21 adverteix que

Cal tenir present que quant als beneficis eclesiàstics, si bé el territori prioritari de referència fou bàsicament el català, en algun cas es posava de manifest, però, a certs efectes, la manca de coincidència entre els límits d'aquest territori i els dels Bisbats –que excedeixen del territori català–; no coincidí el territori polític amb l'eclesiàstic.

català⁷³ o una comunitat pogués accedir a un càrrec públic o gaudir d'un benefici eclesiàstic. És a dir, es varen admetre o habilitar estrangers –que no per això deixaven de ser estrangers–, per a càrrecs i beneficis concrets, tant en l'àmbit individual com en el col·lectiu. Les normes d'exclusió que establien les regles també en preveien l'excepció. Generalment es tractava de persones que ja estaven ocupant els càrrecs, és a dir, que infringien ja la norma. Pel que fa a estrangers habilitats per gaudir de beneficis eclesiàstics,

en seu de beneficis eclesiàstics el Cap. de Cort II de 1542 establia que cap estranger no podia ocupar beneficis eclesiàstics al Principat i Comtats, però la mateixa norma admetia determinades excepcions a aquesta regla a favor de «las personas del Reverendissim Don Joan de Tormo Bisbe de Vic, y de Don Francesc de Urries Bisbe de Urgell, y sis criats de cada un dells, per ells, y quiscun dell nominadors los quals pugan donar beneficis en sas diocesis».

A les Corts de Montsó de 1547 hi ha una disposició similar que, a més dels dos bisbes citats, inclou el bisbe de Lleida, Fernando de Loazes; i el capítol XXVIII de les Corts de Montsó de 1553 defensava que només podien obtenir beneficis eclesiàstics els nascuts al Principat i comtats, amb la següent excepció:

Entés emperò, que del present Capítol sien exceptats lo Archebisbe de Tarragona qui de present es, y vuyt personas per ell nomenadoras [...], y lo Bisbe de Vic qui vuy es, y tantas personas, quantas en las derreras Corts li foren consentidas [...], exceptat aximatem lo Reverendissim D. Fernando de Loazes Bisbe de Leyda, elet de Tortosa, y las vuyt personas que nomenara [...]; Y la mateixa exceptio sie per lo Doctor Aries nou elet de Leyda, y per vuyt personas per ell nomenadoras.

Aquesta idea es repetí, força anys més tard, en les Corts de Barcelona de 1702.

Pel que fa a comunitats, a partir del s. XV en les disposicions catalanes s'acudia sovint al principi de reciprocitat, en funció del qual s'establia que

els membres d'altres comunitats fossin tractats de la mateixa manera que ho eren els catalans en els territoris respectius fora de Catalunya. [...] En matèria de càrrecs públics i beneficis eclesiàstics el principi de reciprocitat suposava que, malgrat no ser catalans, sinó estrangers, s'habilitava els membres d'aquestes comunitats per accedir a càrrecs públics i beneficis eclesiàstics reservats als catalans; se'ls dispensava, per tant, en virtut del principi de reciprocitat, de la qualitat de català.⁷⁴

⁷³ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, pp. 26 i ss., defineix perfectament la naturalesa jurídica del concepte de 'català'.

⁷⁴ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 110-112.

Finalment, una darrera manera d'accedir als càrrecs públics i als beneficis eclesiàstics sense ser català era mitjançant les naturalitzacions.⁷⁵

La qualitat de català i les accions o excepcions per accedir a un càrrec públic o a un benefici eclesiàstic van passar a ser irrelevants amb el Decret de Nova Planta de 1716. Les derogacions de les prohibicions d'estrangeria en els beneficis eclesiàstics van quedar confirmades en un decret de 7 de juliol de 1723 que establia que els naturals dels Regnes de Castella, Aragó, València i Catalunya podien obtenir recíprocament peces eclesiàstiques a qualsevol d'aquests regnes i Principat, i podien obtenir indistintament, i sense cap diferència,

dignidades, prebendas, pensiones y beneficios eclesiasticos en cualquiera de dichos distritos y dominios, sin necesitar de dispensación ó concesion de naturaleza.

En quedaven exceptuats els naturals del Regne de Mallorca. Pel que fa a les naturalitzacions o privilegis de naturalesa, a partir del Decret de Nova Planta la qüestió es va passar a plantejar amb caràcter general respecte a la qualitat d'espanyol o de natural d'Espanya.⁷⁶

1.5. L'ADMINISTRACIÓ DELS BENEFICIS

Quan un fundador fundava un benefici amb unes obligacions litúrgiques feia una aportació de béns que garantien el pagament del cost del servei que encarregava. Llorenç Ferrer i Alòs explica que es poden distingir dos tipus de serveis religiosos:

aquells que sols se celebraven una sola vegada i originaven un ingrés puntual i aquells que implicaven la celebració periòdica d'una funció religiosa (sovint en record del qui encomanava la funció). El caràcter periòdic d'aquest implicava un pagament anual que es podia capitalitzar (pagar d'una sola vegada un capital que invertit d'una manera determinada proporcionés la renda necessària per celebrar la funció). El fundador o la família podia pagar cada any l'import del servei, però era també possible que un altre individu, a canvi del capital aportat pel fundador real, pagués un interès que equivalgués a la quantitat necessària per celebrar el servei. [...] L'acte de fundació de

⁷⁵ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, p. 125, afirma que

Les naturalitzacions comportaven l'atribució a la persona de la qualitat de català, suposaven la concessió de "naturalesa catalana" –"com si fos natural català" o com si hagués nascut al Principat, o "com si hagués nascut i estigués domiciliat al Principat"– a persones d'origen divers.

⁷⁶ GINEBRA I MOLINS, *La qualitat jurídica de català...*, pp. 219-222.

misses i aniversaris es convertia en una aportació de capital que, deixat a censal, produïa la renda que permetia complir la voluntat del fundador. [...] El capital no s'havia d'aportar necessàriament en diner efectiu, es podia fer mitjançant la consigna de terres –la renda de les quals equivalia a la pensió necessària per als serveis religiosos–, i la consigna de censals creats a d'altres censataris.⁷⁷

En teoria, sense cap canvi econòmic ni social que portés a una reducció d'interessos o a una reducció de la renda, el nombre de beneficiats que podien viure de les aportacions podia augmentar a mesura que augmentaven les fundacions, tot i que en realitat no era així. A més, l'espai i el temps per celebrar el servei religiós era limitat, de manera que quan per devaluació de la renda un seguit de fundacions ja no eren rendibles es procedia a reduir les misses, a agrupar les funcions, amb dos objectius: fer rendible el servei religiós i guanyar espai i temps per poder absorbir noves fundacions, és a dir, nou capital.

Pel que fa a la destinació del capital recaptat, fonamentalment era dedicat a la inversió en nous censals o en la compra de terres. De fet, la compra de terres acostumava a ser una conseqüència de l'endeutament amb censals d'alguns censataris. Aquests no podien pagar el cens anual contret empenyorant la propietat, i la terra passava a ser propietat de la comunitat. La comunitat establia a un censatari –sovint l'antic propietari que no podia pagar el deute–, a canvi de quedar-se la terra i que aquest pagués un cens anual. D'aquesta manera es revalorava la terra.⁷⁸

En qualsevol cas, l'administració d'aquests béns requeria una estructura que en permetés tant el control com una gestió àgil. Normalment, les comunitats disposaven d'uns administradors que s'encarregaven del control de les entrades i sortides del capital. Així mateix, el cobrament de la renda era arrendat a un procurador, que proposava una quantitat total a cobrar a canvi d'un tant per lliura cobrada. Sovint s'encarregava de pagar els residents segons l'assistència als oficis. Per controlar aquest procurador es nomenaven els oïdors de comptes corresponents. En el cas de l'església de la Pietat, la qüestió era més complexa pel fet de dependre

⁷⁷ Llorenç FERRER I ALÒS, «L'Església com a institució de crèdit...», p. 13.

⁷⁸ Pel cas de les terres cal tenir present la precisió que fa FERRER I ALÒS, «L'Església com a institució de crèdit...», p. 20, quan diu que, a diferència dels censals, la venda d'una peça de terra pot realitzar-se per un valor diferent del de la compra. En altres paraules, la terra era sensible a la conjuntura dels preus, mentre que els censals no.

del Capbreu de beneficiats de la catedral de Vic i haver de passar comptes amb el capítol de canonges, en tant que el capital s'havia de dipositar a la caixa dels canonges o a la taula pública. A més, les relacions entre les comunitats de beneficiats i els capítols de canonges van ser difícils, no només a ciutat de Vic sinó en un àmbit general i, com veurem, la gran majoria van acabar en concòrdies després de llargs plets.⁷⁹

1.6. ELS ECLESIASTICS I BENEFICIATS DEL BISBAT DE VIC

Un cop determinat el sistema benefICIAL de l'Església catòlica i el seu funcionament, cal conèixer i quantificar, fins on sigui possible, el nombre de beneficis i les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic. Per a l'època que estudiem disposem de dades a les visites *ad limina* del bisbat de Vic,⁸⁰ i també en memorials del segle XVIII,⁸¹ i en estudis més recents.⁸²

⁷⁹ Només a tall d'exemple, el capítol de canonges de la Seu de Vic i els beneficiats del Capbreu varen signar concòrdia l'any 1644; la comunitat de beneficiats de Manresa i els canonges de la Seu de Manresa (Concòrdia del Tauler), l'any 1655.

⁸⁰ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. III, p. 710, veu 'Visita ad limina', Tradició existent des de temps antics d'anar els bisbes a Roma a venerar els sepulcres dels apòstols (*ad limina Apostolorum*) i presentar els seus respectes al papa. El 1585 Sixt V la convertí en una obligació que, en terres d'Espanya s'havia de complir cada quatre anys. Pel que s'ha pogut comprovar en algunes diòcesis sembla que els prelats de Catalunya mai no la compliren personalment, però sí que enviaren un procurador que ho fes per ells i que presentés el llarg informe que es demanava sobre la situació de la diòcesi, el qual, degudament estudiat per la Sagrada Congregació del Concili, era contestat detalladament i fou un dels instruments més eficaços per impulsar efectivament la reforma catòlica promoguda pel Concili de Trento.

Agraïm a Josep Maria Marquès i Planagumà que ens facilités les visites *ad limina* del bisbat de Vic. Ara es poden consultar a <http://www.arxiuadg.org/ca/arxiu/documents/> (consulta març: 2018). Vegeu també Joan BADA I ELIAS, «Biobliografia de Josep M. Marquès (1939-2007)», p. 20 i ss., a Narcís FIGUERAS; Pep VILA (curadors), *Miscel·lània en honor de Josep Maria Marquès*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010. Vegeu també FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, pp. 267-278, on l'autor emmarca la recuperació de la visita *ad limina* en la lluita de poder entre la Santa Seu i la Corona hispànica.

⁸¹ AEV 1025/2, *Obispado de Vique*, (1782-1787).

⁸² GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...*, p. 103-242.

Taula 1. Visites <i>ad limina</i> del bisbat de Vic (1613-1680)																		
Bisbe	Onofre Reart		Antoni Gallart		Andreu de St. Jeroni		Pere Magarola		Gaspar Gil		Ramon de Sentmenat		Francesc Crespi		Jaume de Copons		Jaume Mas	
Any [a]	1610		1613		1618, 1622		1627		1637		1645		1660		1668, 1673		1675, 1680	
Lloc	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic	Bis	Vic
Mensa episcopal	1		1		1		1		1		1		1		1		1	
Dignitats	3		4		4		4		4		4		4				4	
Canonges amb prebenda	23		23			24		24		24		24		24				20
Esglésies parroquials [b]	231		197	8[c]	200		178		178		173		178		178		205	
Beneficis eclesiàstics	863	147		146		60		140		140		140		140				125
Monestirs religiosos/es	19	4		4		5		7		7		8		7		7		7

Bis = Bisbat

[a] Els bisbes que varen efectuar més d'una visita s'han recollit totes en una sola columna perquè les dades que oferien no variaven d'una a altra visita.

[b] Per les visites de 1627 a 1713 s'ha sumat a partir de les dades que dona.

[c] Parroquial només la Rodona, Sant Sadurní i Sant Just no són parroquials; capelles de Hospital, Remei, Sant Jaume, Santa Eulàlia, Santa Margarida.

[d] Pel bisbe Ramon de Marimon s'han emprat les dades que donava a la visita de l'any 1741.

[e] 26 monestirs, 1 oratori, 5 convents de monges.

(Elaboració pròpia a partir de les *Visites ad limina* del bisbat de Vic)

La taula 1 s'ha confeccionat a partir de les dades que proporcionen les visites *ad limina* efectuades pels bisbes de Vic entre els anys 1610 i 1680. Com es pot apreciar hi apareixen un seguit de dades que són estables en el temps, –l'existència sempre de només un bisbe,⁸³ o la lleu variació de 3 a 4 dignitats eclesiàstiques⁸⁴ per

⁸³ L'afirmació pot semblar gratuïta, però CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 311, veu 'bisbe', en desmenteix la gratuïtat:

eclesiàstic que ha rebut la plenitud del sagrament de l'orde i que, per tant, pot transmetre la funció sacerdotal. El bisbe diocesà és el que està al capdavant d'una diòcesi o bisbat i la governa amb plenitud de jurisdicció. El bisbe auxiliar no té jurisdicció pròpia i ajuda el bisbe diocesà; si ha estat nomenat amb dret de successió a la seu, rep el nom de bisbe coadjutor. Es coneixen els noms d'uns 90 bisbes que en un moment o altre actuaren com a auxiliars a Catalunya; 72 d'ells ho feren en els dos-cents anys que van de mitjan segle XIV a mitjan segle XVI, temps en què eren coneguts també amb els noms de bisbe de gràcia o bisbe d'anell. S'anomena bisbe intrús el qui ha pretès entrar il·legalment en possessió d'un bisbat. El bisbe titular és el que ha estat ordenat amb el títol d'una diòcesi antiga d'on va desaparèixer l'organització eclesiàstica (per

a la catedral de Vic—, mentre que d'altres ofereixen més variacions. Per exemple, el número de canonges de la catedral de Vic oscil·la de 20, els anys 1675 i 1680, als 24 de les visites de 1618 a 1660. A partir de 1688 el nombre de canongies augmenta de dues, i queda fixat en 22 a partir d'aquest any.⁸⁵

Una altra variació interessant és la del nombre de parròquies, que oscil·la de les 231 de l'any 1610, al mínim de 173 amb el bisbe Ramon de Sentmenat, l'any 1645. El nombre torna a créixer a partir de 1660 (178), i especialment a partir de 1675 (205 parròquies). És a dir, hi ha una oscil·lació negativa que s'inicia el 1613, amb una lleugera millora en el període 1618-1622, per continuar la davallada fins al nivell més baix de l'any 1645. A partir de 1660 s'inicia la recuperació, que esclata el darrer quart del segle XVII, i es mantindrà al llarg del segle XVIII.⁸⁶ Aquest fet té a veure tant amb la demografia del període com amb la conjuntura politico-social de l'època. Cal tenir present, a més, que aquestes parròquies comportaven, com a mínim, la manutenció d'un clergue per a la celebració del culte, i que la gran majoria tenien fundats beneficis eclesiàstics que, o bé complementaven l'estipendi del clergue encarregat de la cura d'ànimes, o bé possibilitaven l'existència de més d'un eclesiàstic a la parròquia.

Una altra dada interessant és l'evolució dels beneficis eclesiàstics residencials. En tot el bisbat sabem que l'any 1610 n'hi havia 863. No ho hem publicat a la taula però l'any 1787 el nombre de beneficis residencials era de 403. Paradoxalment, el nombre d'eclesiàstics seculars és inversament proporcional al número de beneficis.

exemple, perquè actualment es troba *in partibus infidelium*, en països d'infidels); els bisbes titulars solen ser auxiliars o tenir altres càrrecs eclesiàstics d'importància.

⁸⁴ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. II, p. 23, veu 'Dignitat', nom que rebien aquells membres d'un capítol catedral o d'una col·legiata que tenien una consideració superior a la dels simples canonges, i que de vegades tenien o havien tingut associada una certa jurisdicció.

En el cas de la catedral de Vic, el 1610 les dignitats eren les d'ardiaca major, capíscol o primicier, i sagristà major; a partir de 1613 s'hi afegí la de degà de la catedral. Aquestes dignitats anaven associades a una canongia.

⁸⁵ El número de dignitats i canongies de la Seu de Vic no variarà fins a 1857, tal com especifica l'informe preparat pel bisbe de Vic, Antoni Palau, per a la visita *ad limina* d'aquell any, on diu: «5. (Capítol) Consta de 5 dignitats, 11 canonges, dels que 4 són d'ofici i 12 beneficiats de concordat; resten encara beneficiats preconcordataris».

⁸⁶ A finals del segle XVIII hi havia 214 parròquies al bisbat, vegeu GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...*, p. 103.

Així, l'any 1610 al bisbat hi havia entre 654 i 785 eclesiàstics seculars, pels 903 de l'any 1787.⁸⁷

Tot i la diferència d'eclesiàstics, cal tenir en compte que el nombre d'habitants del bisbat de Vic l'any 1610 (12.499 cases, al voltant de 56.245 habitants),⁸⁸ i el 1787 (el cens de Floridablanca parla de 98.020 habitants al bisbat), no és comparable. Per tant, per fer-nos una idea aproximativa i partint de les dades que hem exposat, una eina raonable seria la ràtio d'eclesiàstics seculars per habitant, que oscil·laria dels 86~71,64 (1,19%~1,39%) de l'any 1610, als 108,55 (0,92%) de l'any 1787. En qualsevol cas, doncs, a finals de segle XVIII el nombre d'eclesiàstics és molt superior que a començaments de segle XVII, tant si es fa la comparació en número total d'eclesiàstics, com en número d'eclesiàstics per habitant, com en percentatges. Per tant, el fet que hi hagués 863 beneficis l'any 1610, i 403 el 1787, i que a finals de segle XVIII el nombre d'eclesiàstics sigui molt superior al de 1610, explica, per una banda, la necessitat de reduir i tornar a dotar els beneficis que expressaven els bisbes de Vic en els informes formulats per a les visites *ad limina* durant tot el segle XVIII; també que el pla de reducció dels beneficis eclesiàstics del bisbe Bartolomé Sarmentero va tenir el seu efecte i,⁸⁹ finalment,

⁸⁷ Les dades de l'any 1610 s'han extret de la visita *ad limina* del bisbe Onofre Reart. La variació (654~785), és deguda al fet que la visita especifica que hi ha 654 preveres al bisbat, però no diu si en aquesta xifra ja s'hi inclouen les dignitats, canongies, oficis regulars, etc. En el supòsit que no s'hi incloguin, els eclesiàstics seculars arribarien a 785, que tot i així representa una xifra molt inferior als 903 de l'any 1787.

⁸⁸ El càlcul s'ha fet tenint en compte una ràtio de 4,5 persones per foc o casa, tenint en compte que segons el cens de 1626 el bisbat de Vic tenia 57.802 habitants. Pel cens de 1626 vegeu Antoni PLADEVALL I FONT, «Un cens de Catalunya fins ara desconegut», *Ausa*, 75 (1973), pp. 129-141.

⁸⁹ De fet, GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...*, p. 108, ja planteja aquesta qüestió quan diu:

Davant la realitat de l'existència d'un gran nombre de beneficis incongrus, el Rei, l'any 1768, ja havia donat el seu consentiment a un pla proposat pel bisbe Sarmentero en el sentit de procedir a les unions, supressions, reduccions i aplicacions a finalitats pietoses dels beneficis que no arribessin a la tercera part de la còngrua i reduir-los a llegats pietosos –les dues terceres parts per a cases d'orfes i donzelles pobres i una tercera part per a estudiants pobres– els que superessin la tercera part sense arribar, però, a la còngrua del bisbat, estimada en aquell moment en unes 100 lliures. La materialització del pla, que devia comportar problemes a l'hora de conceptuar els beneficis –subjectes o no a les esmentades disposicions– i dels quals en tenim algunes mostres, preveia que un cop fetes les corresponents unions, els patrons, ja fossin dos o més, primer per sorteig i posteriorment seguint un torn, presentessin els candidats a proveir les vacants que es produïssin.

No disposem de xifres exactes sobre el nombre de beneficis que es van veure afectats pel Pla Beneficial. Si atenem però als totals generals exposats més amunt i extrets del Cens de Floridablanca, observem que l'any 1787 un nombre de només 403 beneficiats, xifra sorprenent i potser excessivament baixa, però que és il·lustrativa d'un canvi real experimentat en aquest

que a finals de segle XVIII la competència per a l'obtenció d'un benefici era més forta que no durant els primers decennis del segle XVII, si bé és cert que les rendes a obtenir eren més substancials que les que reportaven els beneficis d'abans del pla de reducció ideat pel bisbe Sarmentero.

Si entrem en les comparacions de la catedral de Vic, les dades que ens han arribat cal prendre-les amb cautela, tot i que l'evolució del nombre de beneficiats residencials és clarament a la baixa. D'aquesta manera, el 1610 consta que a la catedral de Vic hi ha 147 beneficiats, que passen a ser 146 l'any 1613. El que sorprèn és que als informes preparats pel bisbe fra Andrés de Sant Jerónimo els anys 1618 i 1622, s'hi afirmi que «ecclesia cathedralis habet viginti quatuor canonicos, sexaginta beneficiatos».⁹⁰ És a dir, en cinc anys s'ha passat de 146 a 60 beneficiats residencials sense cap pla de reducció de beneficis ni res similar. No sembla un fet gaire coherent, especialment si tenim en compte que l'any 1627, segons l'informe del bisbe Pere de Magarola, la catedral de Vic tenia 140 beneficiats, i que aquesta xifra es mantindrà fins l'any 1675, en què consten 125 beneficiats, per 124 l'any 1688 i següents. Una explicació a aquesta davallada tan sobtada del període 1618-1623 és que no es comptabilitzin els beneficis no residencials.⁹¹ És a dir, que no es tinguin en compte els integrants del Capbreu de la catedral entre els quals hi hauria computats els beneficiats de l'església de la Pietat.

tema des de 1769. Si considerem aquestes dades podríem deduir que a mesura que els beneficis van anar vacant i es va anar procedint a l'aplicació del pla, la reducció espectacular havia afectat aproximadament entre un 50 i un 60 % dels beneficis existents abans de 1769.

⁹⁰ Informe del bisbe Andrés de San Jerónimo per a la visita *ad limina* de l'any 1618.

⁹¹ El Pla benefical del bisbe Bartolomé Sarmentero de l'any 1769 va significar una gran reducció de beneficis. GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...*, p. 108, afirma que

un exemple del que diem ho és la situació benefical resultant a la catedral de Vic: Dels 116 beneficis residencials en van quedar suprimits 45, restant-ne doncs, 71. Dels 104 beneficis no residencials se'n van suprimir 76. El total de beneficis suprimits ascendia a 121, és a dir un 55% dels prèviament existents.

De tota manera, per aconseguir aquestes xifres el bisbe va haver de confeccionar un pla de reducció dels beneficis que va haver de ser aprovat per Roma i pel monarca. En el cas de la davallada de beneficis del període 1618-1622, no coneixem que Andrés de San Jerónimo fes cap pla de cap mena, per això creiem que els beneficis no varen desaparèixer i que els beneficis eclesiàstics de la catedral devien voltar la xifra dels 140 beneficiats.

1.6.1. Les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic

Al bisbat de Vic hem comptabilitzat dotze comunitats de beneficiats,⁹² que es van crear, *de facto*, entre els segles XI i XVI. La gran majoria es van constituir, *de iure*, els segles XVI i XVII, a excepció del Capbreu de la catedral de Vic (1253). Es van extingir entre finals del segle XIX i començaments del XX.

Malgrat les generalitats expressades, cada entitat té la seva història particular, com veurem tot seguit. En qualsevol cas, les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic tenen en comú l'origen en els llegats i les deixes piadoses que van fer els fidels a les diferents esglésies. Amb el temps, la gestió dels béns i la necessitat d'unir interessos comuns entre els possessors dels diferents beneficis eclesiàstics va propiciar l'entesa entre els individus i l'associació en les diferents corporacions.

Taula 2. Comunitats de beneficiats del bisbat de Vic (1069- s. XX)

Comunitat	Orígens	Any Fundació	Any Extinció	Número Beneficiats fundacionals
Sant Jaume de Calaf	1069	1592	s. XX	—
Santa Maria de la Seu de Manresa	1098	1592	s. XX	—
Sant Pere de Santpedor	s. XI	1517; 1566	s. XX	20 (aprox.)
Capbreu de la catedral de Vic	s. XI	1253	s. XIX	9
Santa Maria de la Pietat de Vic		1613	s. XX	< 29
Santa Maria dels Prats de Rei	s. XI	1697	s. XX	21 (any 1795)
Santa Maria de Sallent	1183	1595	s. XX	8
Santa Coloma de Queralt	Final s. XIII	1560	s. XX	—
Santa Maria d'Igualada	1331	—	s. XX	34 (any 1784)
Santa Coloma de Centelles	—	1564	1884	16
Sant Joan de les Abadesses	—	1592	1879	12
Santa Maria de Moià	—	1592; 1603	s. XX	30 (aprox.)
Sant Feliu Sasserra	—	1636	s. XX	6

(Elaboració pròpia)

⁹² En aquest còmput hem comptabilitzat la comunitat de beneficiats del Capbreu de la catedral de Vic i la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic com a comunitat, en tant que la segona depenia jurídicament de la primera, encara que formalment actués com a ens autònom. Aquests aspectes es tracten amb més profunditat en el capítol 4.

Com es pot apreciar, la taula 2 presenta buits significatius i poca precisió en determinats camps, especialment en els d'origen i extinció de les comunitats.⁹³ Tampoc no hi ha gaire unitat en les característiques de les diferents entitats. L'únic element que comparteixen, amb l'excepció del Capbreu de la catedral de Vic, és el període de fundació de cadascuna d'elles (segles XVI-XVII) i els orígens en els llegats piadosos dels fidels. Pel que fa a l'origen, excepte Sant Feliu Sasserra, la resta es constitueixen en el primer període després de Trento. Més endavant analitzarem l'encaix de les comunitats de beneficiats en el corpus tridentí. No obstant això i malgrat que el tema ha estat poc estudiat, una breu referència a cada una de les comunitats donarà més llum sobre la trajectòria que varen seguir.

⁹³ A la taula les comunitats apareixen ordenades per les dates d'origen; quan aquesta és desconeguda s'han ordenat per la data de constitució de la comunitat. Les dades per a la confecció de la taula 2 procedeixen de les següents fonts i referències bibliogràfiques. AEV 1025/2, *Obispado de Vique*, (1782-1787); ACbV/124. *Relación del Estado del Clero de la Santa Iglesia Cathedral de Vich, numero de Dignidades y Canonigos que constituyen su Cabildo (...)*, 1779; Jaume RIPOLL I VILAMAJOR, *Papers d'història*, BCV, Col·lecció Ripoll/58, p. 43; Magí CANYELLES, *Descripció de la grandesa y antiquitats de la ciutat de Manresa*, Imprempta de Anton Esparbé, Manresa, 1896, pp. 226-229; Antoni VILA i SALA, *Notícia històrica de Sampedor*, Impremta de Anton Esparbé, Manresa, 1898, pp. 171-172; Francesc d'Assís ESPINALT I GARRIGA, *Santpedor. Vila levítica i rectorologi*, Nicolau Ponceu impressor, Igualada, 1959, p. 43; Antoni VILA i SALA, *Notícia històrica de la vila de Prats de Rey y de sa patrona la Mare de Déu del Portal*, Impremta de Anton Esparbé, Manresa, 1900, pp. 75-79; Fortià SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, Impremta de Lluçia Anglada, Vic, 1920, pp. 253-265; Joan SEGURA I VALLS, *Història de Santa Coloma de Queralt. Refosa i ordenada per Joaquim Segura Lamich*, Santa Coloma de Queralt, 1953, pp. 305-327; Antoni CARNER I BORRÀS, *La basilica de Santa Maria. Mil años de historia igualadina*, Centro de Estudios comarcales de Igualada, Igualada, 1959, pp. 39-43; Joan SEGURA I VALLS, *Història d'Igualada*, Estampa d'Eugeni Subirana, Barcelona, 1908, pp. 343-348; Antoni PLADEVALL I FONT, *Centelles: una aproximació a la seva història*, Ajuntament de Centelles/Eumo editorial, Centelles/Vic, 1987, pp. 118-119; Carles SALAZAR I CARRASCO, «Església i comunitat en els orígens de la Catalunya contemporània. Institucions parroquials del Bisbat de Vic (segles XVIII-XIX)», Tesi de llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1988, pp. 124-126; Eduard JUNYENT I SUBIRÀ, *El monestir de Sant Joan de les Abadesses*, Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses/Fundació Jaume Espona, Sant Joan de les Abadesses, 1976, pp. 141-147; Llogari PICANYOL I PLA, *La villa de Moyá. Desde los tiempos prehistóricos hasta la invasión napoleónica. Perfil historico*, C. Casacuberta, Barcelona, 1959, pp. 42-45; Josep Albert PLANES I BALL; Jordi TORRES I SOCIATS; Pere MESTRE I BOIX, *Sant Feliu Sasserra. Capital històrica del Lluçanès: dels orígens als nostres dies*, Centre d'Estudis del Lluçanès/Centre d'Estudis del Bages, Prats de Lluçanès/Manresa, 2003, pp. 46-49.

1.6.1.1. Sant Jaume de Calaf

D'aquesta comunitat és de la que menys informació hi ha. De fet, les dades que coneixem procedeixen de Jaume Ripoll i Vilamajor, que remunta l'origen de la comunitat al segle XI. Segons l'autor,

Si se diese credito a lo que dice Feliu en sus anales de Cataluña tom[o] 1, pag[ina] 300, se habria de decir que existia en tiempo de Carlo Magno la Iglesia de Calaf. En 1040, dice el citado Feliu, se dedicó la yglesia de Cardona a San Vicente por el obispo de Urgel Eribaldo siendo vizconde Ramon Folch; fue esta yglesia (de Cardona) de canonicos regulares de San Agustín y secularizada en las calendas de abril de 1592 [1 d'abril de 1592]. De Cardona pasaron los canonicos a fundar la de Sant Jaime de Calaf, que ya era yglesia del tiempo de Carlo Magno.

Lo mismo se dice en un impreso del año 1770 que contiene una manifestación de recursos y una sucinta relación de origen de la yglesia de Calaf con la sola adición de que pasaron de Cardona a Calaf en 1069 cinco canónigos regulares de San Agustín con presidencia y superioridad de un prior, y con arreglo en ambos monasterios a los de San Rufo en la Provenza quedando des de entonces el de Calaf dependiente del de Cardona y su abadia.

Cuando en 1592 se secularizó el de Cardona se suscitaron algunas dudas acerca de la colación de beneficios y jurisdicción del de Calaf su dependiente, puesto que Clemente VIII en su bula de 8 de julio 1603 «*declarat per suppressionem regularitatis nullum praejudicium irrogatum fuisse Abbati Sancti Vicentii de Cardona super iure conferendi beneficia Sancti Jacobi de Calaf*», y Leon XI en otra bula de 1605 «*declarat per saecularizationem ecclesie Sancti Vicentii de Cardona ordinis canonicorum Sancti Agustini Urgellensi diocesis nullum praejudicium illarum fuisse Abbati quo ad jurisdictionem civilem et criminalem super canonicos eiusdem ecclesiae et collegiatae Sancti Jacobi de Calaf Vicencis diocesis*».⁹⁴

1.6.1.2. Santa Maria de la Seu de Manresa

Tot i la innegable importància de la Seu de Manresa, tampoc ha arribat gaire informació sobre la comunitat de beneficiats de la vila. En qualsevol cas, a Manresa hi havia dos tipus de beneficiats: els canonges de la Seu, 11 en total, i la comunitat de beneficiats, dels quals no coneixem el nombre. Segons Magí Canyelles,

⁹⁴ RIPOLL I VILAMAJOR, *Papers d'història*, Ripoll/58, p. 43.

la Iglesia de la Seu de Manresa está fundada sots la invocació de Nostra Senyora la Verge Maria. Resideix en ella y te lo primer lloch lo Molt Illtre. y Reverent Sr. Paborde [...]. Esta dignitat es provehida per la Sede Apostòlica.

Resideixen en dita Iglesia onse Canonges: entre ells hi ha un Camarer, lo qual obté lo lloch après del Rt. Paborde: es títol de molt bona Renda. [...] Esta dignitat es provehida per la Sede apostólica.”⁹⁵

Altres dignitats proveïdes per la Seu apostòlica eren les d’infermer, i prior. El rectorat el proveïa el paborde, així com la resta de canonicats fins al número d’onze. A banda hi havia els domers, els beneficiats i la resta d’eclesiàstics. Pel que fa als beneficis l’autor no en dona més detall, només hi fa alguna referència quan parla de l’altar major i diu: «hi ha 25 capellas ahont se celebra missa y en ellas hi ha molts beneficis».⁹⁶

Per altra banda, sembla que al servei de la primitiva església de Santa Maria, restaurada vers el 880 i consagrada entre el 937 i el 945, hi hagué una important comunitat canonical segons la regla aquisgranesa. Sofrí les ràtzies sarraïnes entre el 998 i el 1003, i vers el 1020 el bisbe Oliba reconstruí l’església, i reorganitzà també la canònica. El 1098 el bisbe Berenguer Sunifred la convertí en canònica augustiniana i l’encomanà a Bernat, prior de l’Estany, perquè la reformés. Era regida per un abat, titulat més tard prepòsit o paborde, i tenia 12 canonges i dos capellans domers. Formaven part de la dotació canonical set esglésies veïnes (Santa Maria de Juncadella, Sant Joan de Vilatorrada, Sant Sadurní de Salelles, Sant Salvador de Vallformosa, Santa Susanna, Sant Iscle de Bages i Santa Maria de Viladordis). En el període 1397-1433 acollí una part de la comunitat de l’Estany, però no s’aconseguí la fusió, per oposició del bisbe de Vic i dels canonges manresans. El 1592 fou convertida en col·legiata secular, que fou suprimida pel concordat del 1851; però el 1884 fou restablerta per Lleó XIII.

⁹⁵ CANYELLES, *Descripció de la grandesa y antiquitats...*, p. 226-227.

⁹⁶ CANYELLES, *Descripció de la grandesa y antiquitats...*, p. 229.

1.6.1.3. Sant Pere de Santpedor

De la comunitat de Santpedor en tenim notícies per dues monografies històriques de la vila. Segons l'estudi de Francesc d'Assís Espinalt i Garriga,⁹⁷ l'església de Santpedor sempre havia estat regida per un rector i per preveres adjunts. A partir del segle XI,

en els seus altars i capelles s'hi anaren fent fundacions pies, permanents i còngrues, de nom capellanies o benifets. El beneficiat, en virtut del benifet, solia venir obligat a la santa missa tots o bona part dels dies de la setmana per l'ànima del fundador i els seus, celebrada a l'altar on radicava el seu benifet. Però, a més, el beneficiat era obligat a assistir al res o cant de les hores canòniques nocturnes i diürnes, la qual cosa es feia al chor Parroquial, conjuntament els beneficiats amb el rector i els clergues adjunts seus servidors parroquials. Amb el temps els benifets fundats als altars de Santpedor assoliren una llista de més de vint.

Aquest aplec de sacerdots i la llur convivència funcional dugué a còpia d'anys i de coses a un lligat tan confús de drets i d'obligacions llurs, sobretot entre els preveres simplement servidors parroquials i els beneficiats, que es féu indispensable anar a un esclarament i a acceptar un ordre nou; el qual havia d'ésser la simplificació, pràcticament –com ho fou– la solució unitària o comunitària. Això es féu bé i s'imposà al segle XVI.⁹⁸ I quells ordenaments o capítols aprovats fundaren canònicament la «Rda. Comunitat de Rector i Preveres de Santpedor».

⁹⁷ ESPINALT I GARRIGA, *Santpedor. Vila levítica...*, p. 43.

⁹⁸ VILA i SALA, *Notícia històrica de Sampedor*, pp. 171-172, dona notícia de la constitució de la comunitat. Concretament es tracta de les ordinacions aprovades el 25 d'octubre de 1566, que van ser llegides i aprovades davant del bisbe de Vic, Benet de Tocco (bisbe de Vic 1564-1572), i el text inicial de les quals és el que segueix:

En nòm de nòstre Senyor Jesucrist, y de la gloriosa e intemeratada Vèrge Maria, e del gloriós príncip del Apòstols Sant Pèrre. Amen, De, e sobre lo bòn òrdre y règimen que s'ha de tenir en la iglesia de la vila de Sant-Pèrre dòr, Bisbat de Vich, perque el culto diví puga esser fet, y els divinals officis sien solemnisats, encara que a vint de octubre del any mil y sinch cents dissèt, fos estada feta e ordenada capitulació, per el venerable clèro y Comunitat de dita vila, emperò per descuyt y negligència de aquèlla, ses vinguda a rompre e anihilar, y casi del tot en ninguna manera observar.

Però nosaltres Jeròni Jutglar en sacres lètres doctor y Rector de dita iglesia; Baltasar Aròla, Francèsch Sant Climent, Salvador Còll, Pèrre Ferrèr, Jaume Clarèt, beneficiats; Joan Pau Solá, Pèrre Bòsch, Matias Ponsgrau, Jeròni Codinellonga, Joan Ròca, Jaume Cura y Antòn Ponsgrau, prevèrres y conductius fills de la vila, y còm a tals admèsos a las distribucions de dita iglesia, representant la Comunitat, convocats y ajuntats en lo chòr, a requesta de dit senyor mèstre doctor Jeròni Jutglar, volent y desitjant el culto diví siga en gran manera augmentat, y nosaltres en vida y pràctiques reformats, y els officis divinals sien millor celebrats, per tots nosaltres còm a representants de dita reverent Comunitat y en nòm d'aquèlla per els presents, absents y esdevenidors, Rectors, beneficiats y conductius y fills de la vila, fent aquèstes coses de, y ab esprés consentiment y voluntat y decret del senyor Bisbe de Vich, dites ordinacions antigues, hèm reduhides, y de nòu ordenades, de, y en el modo y forma següent, etc.

La Comunitat seguí un camí ascendent. L'any 1645 comprà l'Heretat de les Feixes de Claret i el 1647 la de la Torre. Més tard, les amplià i arrodoní. Esdevingué, doncs, un terratinent important. Alhora, amb el diner de les seves moltes fundacions pies, la comunitat atorgava préstecs als veïns necessitosos de cabals en els anys dolents o pel foment dels seus negocis, i creava els «censals» d'interès mòdic i abastable; funció social de tota lloança. L'any 1742 s'acordà que el nombre de comunitaris es fixava a vint. La importància de la comunitat era tanta que en els sínodes diocesans de Vic el seu Delegat venia immediatament després dels delegats de les col·legiates i era el primer de totes les altres comunitats de la diòcesi.⁹⁹

1.6.1.4. Comunitats de beneficiats de Vic

1.6.1.4.1. Capbreu de la catedral de Vic

Les notícies que tenim del Capbreu són confuses i, de fet, tractem a bastament aquesta institució més endavant. Per això en aquest apartat ens limitem a reproduir la informació que ofereix la pàgina web de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic. Diu així:

El Capbreu s'estructura a partir d'una sentència donada pel sagristà i el sacriscrini de la seu el 1253 que pretén acabar amb els conflictes que hi havia entre els domers de la catedral i els beneficiats i la resta de clerecia resident a causa de les distribucions dels oficis i funcions que tenien lloc a la seu ja que els domers, com a responsables de la cura d'ànimes, sovint assignaven aquestes funcions a preveres forasters en detriment dels beneficiats i preveres residents. S'estableix que els domers i beneficiats escullin una persona, generalment un beneficiat, que ha de distribuir entre els domers, beneficiats i resta de preveres residents de Vic tots els emoluments procedents de les uncions, sepultures, novenals, cap d'anys i altres qualsevols sufragis pels morts i el que els fidels donaven i assignaven per raó d'aquests sufragis, i també els emoluments procedents dels aniversaris, misses, serveis i altres funcions. Aquesta persona escollida, per tal de controlar les presències i actuacions dels preveres ha de portar els capbreus o llistes de misses, sepultures i altres oficis, i passa a ser anomenat capbrever, i la institució o administració passa a ser anomenada Capbreu. A partir d'aquesta estructura inicial, al llarg dels segles l'organització s'anirà fent més diversa i complexa en augmentar la clerecia de la catedral i les funcions atribuïdes, i en incorporar la gestió dels béns que adquireix per donacions o altres vies i en incorporar també una activitat financera censalística a partir de la Caixa de Dipòsits del Capbreu. La institució va entrar en vies d'extinció a mitjans del segle XIX, sobretot a partir de la desamortització i de l'establiment del concordat del 1851 que modificava l'estatus dels beneficiats, si bé

⁹⁹ ESPINALT I GARRIGA, *Santpedor. Vila levítica...*, p. 43.

va perdurar de forma residual fins a finals de segle i algunes de les seves funcions van quedar assumides o refoses en la comunitat de beneficiats de la Pietat.¹⁰⁰

1.6.1.4.2. Església de la Pietat de Vic

De manera semblant al Capbreu, en l'evolució i la història de la comunitat de beneficiats de la capella de la Pietat de Vic hi incidirem més endavant, és per això que només recollim la següent referència:

La comunitat de beneficiats de la Pietat està vinculada a l'església homònima. L'edificació barroca actual al XVII substituï el conjunt format per l'església romànica de Sant Sadurn i la capella que s'hi havia afegit el segle XV dedicada a la Pietat, en la qual s'hi hauria establert ja —segons el Dr. Junyent— una nombrosa comunitat de preveres. El 1613, a causa d'un enfrontament amb el capítol la Comunitat de Beneficiats, Preveres i Conductius de la seu de Vic —el Capbreu—, va sol·licitar al Consell de la ciutat que se li concedís la administració de l'església de la Pietat per a poder-hi esmerçar i fundar molts dels aniversaris i altres pies institucions, cosa que el Consell els concedeix, així com la llicència per a fer-hi qualsevols obres, reservant-se l'administració que fins aleshores hi havia exercit. És a partir d'aquest moment que la comunitat de la Pietat adquireix una estructura ben fixada, en part heretada del Capbreu, i tindrà una gran puixança, incrementant ràpidament la seva importància i patrimoni i la seva activitat tant litúrgica com econòmica-financera. La comunitat de la Pietat quedarà sensiblement afectada per les desamortitzacions tot i salvar alguns patrimonis, i junt amb la devaluació de les rendes i els canvis organitzatius eclesiàstics arran del concordat del 1851 determinarà la seva decadència. Cap a finals del XIX els beneficiats de la Pietat seran traslladats a la catedral on absorbeixen el que quedava del Capbreu i constitueixen el que s'anomenen beneficiats de l'Antic Personal.¹⁰¹

¹⁰⁰ www.abev.net/arxiu.html, 'Comunitats de beneficiats', 'Arxiu del capbreu' (consulta: març 2018).

¹⁰¹ www.abev.net/arxiu.html, 'Comunitats de beneficiats', 'Arxiu de la Pietat de Vic' (consulta: març 2018).

1.6.1.5. *Santa Maria dels Prats de Rei*

De la comunitat de Prats del Rei en tenim notícia per una publicació del 1900. Segons Antoni Vila i Sala,

en la iglesia parroquial de la vila dels Prats, eczistia abans una numerosa Comunitat de Prevères, la qual avuy ha desaparegut del tot per raó d'havèrse perdut les seves rendes en aquèstos temps de govèrns lliberals y desamortisadors. Aquèsta Comunitat era molt antiga, y fins creyèm que a semblança d'altres Comunitats que eczistien y algunes eczistèxen encara en nòstre Bisbat, còm les de Manrèsa, Sant Joan de les Abadesses, Calaf, Santa Coloma de Queralt, Sampedòr, etz., datava dels metexos orígens, ò al mènys, dels temps mès remòts de dita iglésia. En efecte, des de dit temps, hi hauria en ella a causa de la seva importància, alguns Prevères, a mès del senyor Rector, ajudantlo en el servèy parroquial, y sobretot en el cant de les hòres canòniques, que segons la antiga disciplina ecclesiàstica, es cantaben en Comunitat en totes les iglésies aont hi havia vários clèrgues. A dits Prevères, que junt ab el senyor Rector formaven ja una espècie de Comunitat, es farien ab el decurs del temps, a mesura que anava en augment la fè y la pietat del pòble, fundacions de Misses y de aniversaris, etz.

La Rvnt. Comunitat de la iglésia parroquial de Santa Maria dels Prats del Rey, se regia per les seves constitucions pròpies, les quals trobèm que foren aprovades per el Visitador senyor Rvnt. Sans, en nòm del senyor Bisbe de Vich, D. Antòni de Pascual, en acte de visita del any 1697. Segons diu el Rector de dita iglésia, Dr. Vaquer, en son temps (any 1795) hi havia 21 beneficis, fundats en dita iglésia parroquial de Santa Maria dels Prats.¹⁰²

1.6.1.6. *Santa Maria de Sallent*

Fortià Solà¹⁰³ situat els orígens de la comunitat de beneficiats de Santa Maria de Sallent al voltant de 1183, i la seva reglamentació al segle XVI. Pel mateix autor també sabem que el rector era el president de la comunitat i que entre els segles XIII i XV els rectors, un cop pressa la possessió del curat, arrendaven els béns de la rectoria per determinat temps a altres clergues.

En aquests primers temps, a banda del president-rector, hi havia més clergues que tenien cura, cadascun, del seu altar. Segons Solà,

entenent que el nombre de benifets es correlatiu al dels altars, ha d'haver-hi un clergue beneficiat del altar de Sant Pere, i altre beneficiat del de Sant Joan. A més hi ha el

¹⁰² VILA I SALA, *Notícia històrica de la vila de Prats de Rey...*, pp. 75-79.

¹⁰³ SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, pp. 253-265.

benifet de la mongia, qui es confereix a un sacerdot; per quant el monjo, a mes dels oficis servils de tocar les campanes i cuidar de la decencia del temple, té obligació de celebrar la Missa matinal els dies festius. Finalment no tarda a haver-hi encare un altre sacerdot auxiliar del Rector, o sia Vicari, el qual, junt amb l'administració de sacraments, porta el pés de la Curia Eclesiástica o Parroquial.¹⁰⁴

El segle XIV i XV hi ha tres beneficis fundats a l'altar major. De tota manera, i per les explicacions que exposa Fortià Solà, la comunitat de Sallent està, en els seus inicis, plenament vinculada a l'administració de la parròquia. No es tracta de beneficis sense obligació de residència, a part del que és la cura d'ànimes dels parroquians, com hem vist en altres institucions del bisbat. En aquest sentit,

la dotació d'aitals beneficis consisteix, com se compren, en honors territorials, dels quals els beneficiats en percibeixen els censos i parts d'explets, i, com a veraders senyors directes, reben l'homenatge de fidelitat dels respectius tributaris. Però, seguint la màxima del Apóstol, que qui serveix l'altar ha de viure d'ell, els tals participen tambe dels emoluments de les solemnitats cultuals i fundacions d'aniversaris, que al finalitzar el segle XVI han crescut extraordinariament.¹⁰⁵

Tal és així que a mitjan segle XVI Santa Maria de Sallent té 10 beneficiats a l'església, i el 6 de juny de 1595 el rector, tres clergues beneficiats, dos beneficiats naturals de la vila, i la universitat o consell municipal de Sallent, eleven un memorial al bisbe de Vic, Pedro Jaime (1587-1597) demanant-li que

per augment del culte diví i en atenció a que son moltes les pías fundacions a les quals precisa donar compliment, es digni erigir canonicament una comunitat composta de vuit preveres, entre els quals han de figurar el rector, el vicari, els beneficiats, els conductius i el monjo.¹⁰⁶

El prelat aprova l'erecció de la comunitat formada per 8 comunitaris, que va creixent –14 el 1667, 16 el 1690, i 18 el segle XVIII. A part, entre els comunitaris hi figuren, ja des de la fundació, rectors de les parròquies veïnes (Cornet, Serrasanç, Sant Pere i Sant Martí de Serraïma, Olzinelles), fet que provocarà plets i disputes, especialment quan el bisbe Jaume de Copons i de Tamarit (1665-1674), els declara inhàbils per residir a la comunitat, si bé Antoni Pasqual (1685-1704), l'any 1685 els torna a admetre a residència. Pel que fa als càrrecs, es constitueixen dos clavaris, un bosser, un baciner de les ànimes, un premisser, un claver, un capíscol, un sagristà, i dos oïdors de comptes.¹⁰⁷ A banda, en algunes èpoques

¹⁰⁴ SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, p. 255.

¹⁰⁵ SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, p. 255.

¹⁰⁶ SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, p. 256.

¹⁰⁷ Segons SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, p. 258,

apareix el procurador de ròssecs, i tot i que l'organista i el monjo en origen eren càrrecs de provisió municipal, des de la constitució de la comunitat el primer s'elegirà per oposició, i el monjo s'escollirà entre sacerdots sagristans de la comunitat; el municipi intervé en el nomenament i la retribució del campaner. Per acabar, i en paraules de Fortià Solà, el 1920, a la comunitat li faltava «poc per ser extingida».¹⁰⁸

1.6.1.7. Santa Coloma de Queralt

Fins a mitjan segle XIII a Santa Coloma de Queralt no hi havia beneficiats col·legiats, només rector i dos vicaris.¹⁰⁹ A finals de segle XIII, i especialment entre els segles XIV i XV, és quan es funden beneficis a l'església parroquial, tot i que la comunitat de beneficiats no es constituirà fins el 1560, en què

va acordar-se la unió de la rectoria amb la Comunitat; és a dir, la Comunitat s'encarregava de servir a la parròquia amb el títol de Rectora i en compensació cobraria totes les rendes que corresponien a la rectoria, de manera que no hi havia d'haver altre rector que la Comunitat.¹¹⁰

La no constitució inicial de l'organisme respon a la manca d'interessos comuns entre el rector i els beneficiats. De fet, cadascú administrava les rendes i béns de manera individual i, segons Joan Segura i Valls, s'agrupen en comunitat quan un particular sense béns vol fundar un benefici i vol

tenir un sufragi perpetu per a la seva ànima. Llavors, pensà a fundar un o més aniversaris, una o diverses misses resades. Acudí als sacerdots residents a la parròquia i concertaren aquelles fundacions en les quals el fundador lliurava un capital, ja en diner,

Els clavaris llevaven censals i administraven els béns de la corporació; el bosser repartia els ploms que certificaven l'assistència al cor; el premisser escrivia el diari de les celebracions; el claver rebia el diner que entrava a la comunitat; el capíscol equivalia a l'antic hebdomari o domer entonador de salms, qui en un principi era el rector o el comunitari més vell, i després s'elegia el més addient per a dirigir el cor.

¹⁰⁸ SOLÀ I MORETA, *Història de Sallent*, p. 263.

¹⁰⁹ La informació per redactar aquest apartat ha estat extreta de SEGURA I VALLS, *Història de Santa Coloma de Queralt...*, pp. 305-327.

¹¹⁰ SEGURA I VALLS, *Història de Santa Coloma de Queralt...*, p. 315. La unió de la rectoria i la comunitat no va restar exempta de polèmica, en tant que el senyor de la vila i l'abat del monestir de Santa Maria de Solsona tenien dret sobre el nomenament de rector i si la rectoria quedava absorbida per la comunitat perdien el dret de patronatge.

ja en censals, ja en terra o en qualsevulla altra forma per tal que la renda d'aquell capital fos invertida en la celebració anyal i perpètua de l'aniversari o aniversaris, o de les misses que entre el fundador i els sacerdots es convingué.

I, conclou:

la primera fundació d'aquesta mena que es féu en aquesta parròquia, hauria de considerar-se com la primera base de l'existència de la Comunitat. Llavors començà a haver-hi, en efecte, interessos comuns entre els sacerdots de la vila.¹¹¹

La comunitat estava constituïda pel rector, que era el president. En cas d'absència era substituït pel vicari. No formaven part de la comunitat els vicaris "dels diumenges", ni el de Figuerola.¹¹² Els beneficiats tenien instaurats els beneficis a l'església parroquial i no formaven part de la comunitat ni el rector de Figuerola ni el de Guialmons.¹¹³ Tot sacerdot que hagués nascut i hagués estat batejat a Santa Coloma de Queralt era admès a la comunitat com a conductiu, sense necessitat de tenir benefici, però per ser conductiu no era suficient que hagués nascut a altres llocs de la parròquia com Figuerola o Guialmons, sinó que havia de ser de la vila. El conductiu

participava de totes les distribucions de la Comunitat. No tenia vot actiu ni passiu en les resolucions d'aqueixa. Havia de sol·licitar l'admissió dintre els quinze dies que segueixen a Sant Joan de juny i no en altre temps. Si faltaven al chor durant dos mesos, perdien automàticament l'admissió. Tanmateix, podien demanar-la novament en la vinent quinzena de Sant Joan.¹¹⁴

La comunitat de beneficiats de Santa Coloma de Queralt va desaparèixer el segle XX.

¹¹¹ SEGURA I VALLS, *Història de Santa Coloma de Queralt...*, pp. 305-306.

¹¹² Llogaret del municipi de les Piles de Gaià (Conca de Barberà), prop de Sant Gallard, poble del qual depenia. Fins el 1957 va pertànyer al bisbat de Vic (des d'aleshores pertany a la diòcesi de Tarragona); l'antiga església parroquial fou annexada a la de Santa Coloma de Queralt. El domini útil pertanyia, l'any 1325, al monestir de Santes Creus, però la jurisdicció, als senyors de Queralt; al s. XVII, la jurisdicció civil era de Santes Creus, i la criminal, del rei.

¹¹³ Poble del municipi de les Piles de Gaià (Conca de Barberà), al sector N del terme. L'església parroquial depèn de la de Santa Coloma de Queralt. A mitjan s. XIX formava municipi amb Figuerola i Sant Gallard.

¹¹⁴ SEGURA I VALLS, *Història de Santa Coloma de Queralt...*, p. 311.

1.6.1.8. Santa Maria d'Igualada

De manera semblant a l'església de Santa Coloma de Queralt i a la resta de comunitats que hem vist, la comunitat de beneficiats de Santa Maria d'Igualada es va fundar quan els qui oficiaven a l'església van tenir interessos comuns. Mentre les rendes dels beneficis eren administrades per cada beneficiat no hi havia interessos comuns. Aquests comencen quan es fan fundacions menors (aniversaris, vespres, etc.), però en les quals hi han d'intervenir molts clergues. L'administració i el repartiment dels rèdits dels béns deixats per a la celebració dels sufragis fundats fa que els clergues que oficien s'agrupin en comunitat per poder administrar aquests béns i rebre'n la part proporcional que els toca. La primera fundació de què hi ha referència és del mes d'abril de 1331, «instituido por Guillem, rector de la iglesia de Rubió, en el altar de los santos Lorenzo y Orencio, mártires».¹¹⁵

També sabem que,

a les derrereries del segle XIII y començaments del XIV, la renda dels beneficis solia ésser de 200 sous anuals: després se fundaren ab la de 250; y á derrers del segle XIV, ab la de 300 sous, ó sia 15 lliures.¹¹⁶

L'any 1784 el número de beneficis fundats era de trenta-quatre, i trenta-tres el 1843. A mitjan segle XX la comunitat es podia donar pràcticament per extingida.

1.6.1.9. Santa Coloma de Centelles

Des que hi ha notícia de la fundació del primer benefici eclesiàstic (1389), es van anar fundant beneficis amb dotacions de terres i censals per mantenir sacerdots que havien de celebrar misses i aniversaris en un altar determinat de l'església parroquial. Com a la resta de parròquies que hem vist, la dotació de beneficis i aniversaris va anar creixent amb els anys, i el 1564 es va constituir la comunitat. Així,

la reverenda comunitat de rector i preveres de Santa Coloma de Centelles fou creada l'any 1564.¹¹⁷ Comptava aleshores amb cinc beneficis de provisió antiga i 11 personats

¹¹⁵ CARNER I BORRÀS, *La basilica de Santa Maria...*, p. 40.

¹¹⁶ SEGURA, I VALLS, *Història d'Igualada*, p. 345.

¹¹⁷ Al text original hi figura l'any 1594 per un error tipogràfic.

de sacerdots que s'ordenaven amb el títol dotal de 'fills de la vila'. A finals del segle XVII hi havia ja a la Comunitat 18 beneficiats; entre 20 i 25 oscil·laren al llarg del XVIII, fins que al 1809, arrel de la Guerra del Francès, es reduïren a 12. A partir d'aleshores la xifra de preveres va anar minvant gradualment. Al 1884, darrera data de la que he trobat informació, n'apareixen només cinc.

La constitució de la comunitat obeí a la necessitat de regular la fundació de beneficis eclesiàstics que s'havia anat produint d'ençà del segle XIV. Fundà un benefici significava simplement dotar d'una renda a un determinat càrrec o ofici eclesiàstic. Però la importància del benefici no redicava tant en la renda particular que proporcionava, atès que rares vegades solia superar les 10 o 12 lliures anuals, com en el fet d'atorgar al seu possessor la qualitat de membre d'una determinada comunitat de beneficiats. Era de les rendes generals de la comunitat d'on els preveres obtenien la més gran part de llurs ingressos.¹¹⁸

1.6.1.10. Sant Joan de les Abadesses

La creació de la comunitat de beneficiats de Sant Joan de les Abadesses va lligada a la supressió dels monestirs agustinians de Catalunya per la butlla del papa Climent VIII expedida el 12 d'agost de 1592 a instància del rei Felip II. Les rendes dels monestirs suprimits van anar a parar les cinc dignitats reials que va crear el mateix papa el 22 d'agost de 1592. Segons Eduard Junyent,¹¹⁹

per una altra butlla del mateix dia, el papa erigí en col·legiata l'església del monestir suprimit a Sant Joan i creà la dignitat d'arxiprest al cap d'una comunitat de tants canonges i prebendes com llocs i porcions canòniques existien fins aleshores, dotada amb les rendes de la mensa conventual i dels oficis claustrals, estimades en 280 ducats d'or anuals. L'execució fou encarregada a l'arquebisbe de Tarragona, al bisbe d'Urgell i al Nunci, mentre que l'elecció dels prebendats restava sotmesa a la provisió del reial patrimoni.

[...] La comunitat quedà establerta amb onze canonges, dotze comensals o beneficiats i el nombre corresponent de servents, en espera del nomenament d'arxiprest. Mentrestant exercí la jurisdicció espiritual des de la mort del darrer abat Miquel Agullana, ço és, des del 1581, el que aleshores era canonge senescal, D. Llorenç Isalguer. Però aquest morí al cap de poc, el 16 de novembre del mateix any 1597, i la jurisdicció espiritual, que passà entretant al bisbe de Vic, fou exercida interinament per un oficial seu enmig de pugnes inevitables amb els procuradors de les Cinc Dignitats que detenien el poder temporal, i de l'estat d'insatisfacció entre els membres de la comunitat i els habitants de

¹¹⁸ SALAZAR I CARRASCO, «Església i comunitat en els orígens...», p. 124-126. Vegeu també, PLADEVALL I FONT, *Centelles: una aproximació...*, pp. 118-119.

¹¹⁹ JUNYENT I SUBIRÀ, *El monestir de Sant Joan...*, p. 141.

la vila i del territori. El malestar durà fins a la provisió de la dignitat d'arxiprest de la col·legiata, decretada per la butlla del 25 de setembre de 1602 del papa Climent VIII, a favor del Dr. Joan Colí, que havia estat el darrer prior del monestir extingit.

Des d'aleshores arrencà el funcionament normal de la col·legiata que succeïa l'anterior comunitat monàstica amb els mateixos membres que l'havien formada, la majoria dels quals no s'avenien a la nova situació i perseveraren en els abusos que havien motivat la supressió.

Pel que fa a la desaparició de la comunitat, el personal s'havia reduït i tot hi estava decaïgut quan, en virtut del concordat del 1851, l'antiga església on s'havien succeït tantes comunitats restà transformada en simple parroquial en passar-hi, el 1856, la parroquialitat que fins aleshores havia estat sempre vinculada a l'església de la vila dedicada als sants Joan i Pau.

Encara subsistí la resta de la comunitat, la qual continuà celebrant les funcions del culte sota la direcció d'un arxiprest degà, càrrec que exercí el mateix Francesc Carmeniu fins l'any 1861, quan el bisbe hi destinà el religiós exclaustrat P. Josep Vinyoles, durant el govern del qual la comunitat restà definitivament dissolta, el 1879, en passar l'església a ésser totalment parroquial i regida per un rector.¹²⁰

1.6.1.11. Santa Maria de Moià

La comunitat de beneficiats de Santa Maria de Moià deu la seva existència a l'extinció a Catalunya de l'orde claustral de canonges de Sant Agustí. Així doncs, i de la mateixa manera que a Sant Joan de les Abadesses, el 1592 es va extingir el monestir de Santa Maria de l'Estany i Santa Maria de Moià va ser elevada a col·legiata, fet que comportà el trasllat dels canonges de l'Estany a Moià. Malgrat tot, els sacerdots beneficiats de Moià

no estuvieron de acuerdo con tales disposiciones, y, con la ayuda del municipio, la Comunidad de presbíteros trató la cuestión en Roma, donde se personó, como delegado, Mn. Alejandro Sayol, y obtuvo que en 1603 saliese una nueva bula pontificia, por la que Sta. María del Estany continuaba nuevamente com Colegiata con sus ex-canonigos, si bien la dignidad de arcipreste quedaba vinculada a la persona del párroco de Moyá.¹²¹

La resta de notícies que tenim de la comunitat de beneficiats és que entre els segles XVI i XVIII no va baixar mai de trenta comunitaris.

¹²⁰ JUNYENT I SUBIRÀ, *El monestir de Sant Joan...*, p. 147.

¹²¹ PICANYOLI I PLA, *La villa de Moyá...*, p. 43.

1.6.1.12. *Sant Feliu Sasserra*

Si bé desconeixem els orígens de la comunitat de preveres de Sant Feliu Sasserra, sí que sabem que la fundació va ser feta l'any 1636, i que estava constituïda per sis membres, sota l'autoritat del rector. L'usdefruit de les rendes se centrava en la

celebració de Aniversaris, y Misas, y las servituts que acostuman de pagar los obtenints Beneficis en dita Iglesia (parroquial) y en sas annexas, y tambe las que (...) se hauran de pagar de altres Beneficis forsan fundadors en ditas Iglesias. Y axí mateix los Bacins de las animas de la Parrochial, y de las Iglesias annexas.

Per altra banda, per formar part de la comunitat, els estatuts remarcaven que havien de ser «admesos los Sacerdots naturals de dita Vila y Parrochia, ço es nats, y batejats en ella, y no altres».¹²²

El segle XVIII l'ingrés més important procedia de les «distribucions quotidianes». Els dividends els repartia un «bolser», que centralitzava la recepció de les distribucions i en repartia els emoluments –80 lliures anuals l'any 1737 per que fa a «distribucions quotidianes». Finalment, la comunitat de preveres solia anomenar un procurador que s'encarregava de percebre les rendes que li corresponien. En la pràctica, es tractava d'un arrendament de cobraments durant un determinat període de temps. La comunitat, probablement, va extingir-se el segle XX.

¹²² PLANES I BALL; TORRES I SOCIATS; MESTRE I BOIX, *Sant Feliu Sasserra...*, p. 46.

CAPÍTOL 2. EL BISBAT I LA CIUTAT DE VIC ALS SEGLES XVII I XVIII

2.1. L'EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA DEL BISBAT DE VIC

Quan parlem de l'evolució demogràfica al bisbat de Vic ens estem referint als canvis en la població de l'àrea geogràfica que comprenia la diòcesi vigatana en el període que va de 1553 a 1787.¹²³ No existeix un cens uniforme que faci el recompte amb criteris únics de tota l'època que estudiem, ni que agrupi les poblacions amb les mateixes divisions administratives del bisbat. Tenint en compte que el que es pretén és estudiar el funcionament de les comunitats de beneficiats, l'organització territorial que s'ha utilitzat per a l'anàlisi de la població ha estat la de les parròquies segons la divisió administrativa del bisbat de Vic que es va definir l'any 1634.¹²⁴ Per la conversió del cens de l'any 1553 s'ha aplicat el factor: 1 foc = 4,5 habitants. L'objectiu no és determinar el número exacte d'habitats sinó aproximar el tant per cent de població que habitava a cada divisió administrativa. Establir la relació entre població i comunitats de beneficiats.

Per obtenir les dades ens hem valgut de censos de l'època que, tot i les mancances i inevitables imprecisions, donen una idea prou aproximada de quina va ser l'evolució demogràfica de la diòcesi. Aquest apartat, doncs, fa un esbós de la població del bisbat, se centra en l'anàlisi d'aquelles ciutats i pobles que tenien comunitats de beneficiats, i estudia de forma més minuciosa l'evolució demogràfica de la ciutat de Vic.

El nombre d'habitants del bisbat de Vic oscil·la dels 28.827 de l'any 1553, als 98.064 de l'any 1787. Malgrat les llacunes i més que probables imprecisions, el fet

¹²³ Si bé el present estudi cronològicament se centra en el segle XVII, s'ha pres com a referència el marc cronològic 1553-1787, necessari per entendre el marc precedent a la creació de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic. La data inicial és la del fogatge de 1553, publicat per Josep IGLÉSIES I FORT, *El fogatge de 1553: estudi i transcripció*, Rafel Dalmau, Barcelona, 1979-1981, (2 vol.). Pel que fa a la data final, 1787, s'ha escollit per les imprecisions manifestes que presenten les dades de població dels anys 1716 i 1719.

¹²⁴ De fet, la divisió administrativa del bisbat de Vic de 1634 no canvia els límits del bisbat de l'any 1597, només modifica el nom del deganat de Santa Coloma de Queralt pel de Sant Antolí, i alguns deganats experimenten modificacions menors pel que fa a la categoria de les parròquies. Jordi VILAMALA SALVANS; «L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica», *Ausa* 156, (2005), p. 141.

destacat és que per a les dades més properes a l'època que abasta l'estudi entre 1553 i 1685-88 el total d'habitants del bisbat es dobla. S'incrementa en 29.329 persones.

Per fer l'estudi demogràfic hem pres com a referència el territori que comprenia la divisió geogracoadministrativa del bisbat de Vic de 1634. Si bé tenim present els censos de mitjan segle XVI, el punt de partida ha estat el cens diocesà de l'any 1626.¹²⁵ Aquest recompte havia de ser general pel Principat i al bisbat de Vic es va fer per ordre del virrei de Catalunya, que en aquell moment era el bisbe de Barcelona, Joan Sentís.¹²⁶

El cens de 1626 recull les parròquies que formaven part del bisbat de Vic organitzades segons la divisió administrativa episcopal de l'època.¹²⁷ Des de l'any 1370, el primer canvi important, tant en l'organització com en la composició territorial del bisbat de Vic es va donar arran de la creació del bisbat de Solsona de 1593, que va suposar la pèrdua de les parròquies que formaven part de la divisió administrativa episcopal de l'Alt i el Baix Urgell. La següent reestructuració funcional, de l'any 1634, només va significar canvis de denominació però no de territori ni de límits del bisbat de Vic: bàsicament es va crear el deganat de Santa

¹²⁵ Vegeu PLADEVALL I FONT; «Un cens de Catalunya ...», p. 129-141.

¹²⁶ El virrei de Catalunya i bisbe de Barcelona, Joan Sentís, va fer arribar a l'ardiaca de la Seu de Vic, Joan Barrera —el bisbat de Vic estava vacant per mort del titular—, una carta on li deia el següent:

Convé al Servey de sa Magestat saber el número de les cases que y ha en esta Provincia de Cathalunya que arriben a tenir hisenda de 500 escuts, y de ahí amunt, aparexent que açó se podrà conseguir fàcilment repartir-se la diligencia per diòcesis, he acordat suplicar a V. M., mane se fassa en continent en aqueix bisbat de Vich per via dels Rectors o en la forma que parexera millor, dividint les dites cases en tres classes, és a saber de mà maior, mediana y menor y instantment podrà V. M., donar ordre que sapia lo numero de les persones axí homens, dones, com miñons que y ha en aquexa ciutat, viles, lochs y Parròchies del Bisbat, enviant-me relació molt puntual de tot ab la brevedat que la ocasió present demana ho sie. De N. M., que guarde Déu molts anys, de Leyda 8 de març 1626.

Lo bisbe de Barcelona.

Aquest és l'origen del cens que es va fer al bisbat de Vic l'any 1626. PLADEVALL I FONT; «Un cens de Catalunya ...», p. 132.

¹²⁷ Històricament el bisbat de Vic s'ha estructurat en un seguit de circumscripcions administratives que han variat al llarg del temps. Les primeres notícies de les demarcacions episcopals daten del segle XII i la darrera modificació és de 27 de juliol de 1984 (entremig hi ha modificacions el segle XIII, i els anys 1370, 1597, 1634, 1827-1835, 1854-1855, 1868, 1877-1878, 1945, i 1957). Al principi aquestes divisions administratives s'anomenaven deganats però des del decret episcopal de 20 de desembre de 1854, reajustat amb el decret de 20 de juny de 1855, s'anomenen arxiprestats. Actualment, el bisbat està organitzat en dues zones pastorals dividides en 10 arxiprestats; el bisbat té una extensió de 4.184,38 km² i 383.780 habitants. Vegeu VILAMALA SALVANS; «L'organització del territori diocesà...», p. 137-191.

Coloma de Queralt en substitució del de Sant Antolí, i alguns deganats van patir modificacions menors. El següent canvi d'organització territorial del bisbat data ja de l'any 1854. Per tot això, el cens de 1626, estructurat segons les divisions administratives consolidades el 1634, que són hereves de la divisió de 1597 pel que fa a l'extensió territorial, ens ha servit de guia per tot el període a l'hora de fer el buidatge de la informació demogràfica de les parròquies.¹²⁸ D'aquesta manera hem pogut recollir la informació de cada parròquia com a entitat de població inscrita dins de la divisió administrativa del bisbat de Vic que li pertocava. Val a dir, finalment, que els límits territorials de la majoria de les parròquies no es corresponen amb els civils ni amb els dels municipis, mentre que els censos del segle XVI sí que se centren en municipis. El que hem fet, malgrat aquesta divergència de límits parroquials/municipals, ha estat atorgar els habitants de les diferents parròquies al municipi actual, malgrat saber que algunes parròquies engloben habitants de dos o més municipis i que, per tant, el total d'habitants atribuït a cada municipi pot patir algunes imprecisions. Hem fet el mateix tractament en els municipis que a l'època s'anomenaven d'una altra manera.¹²⁹ Per tant, en el període citat la divisió administrativa del bisbat de Vic que hem utilitzat és la següent:

¹²⁸ La informació per al buidatge de demografia l'hem obtinguda de PLADEVALL I FONT; «Un cens de Catalunya...», p. 129-141; i, «El bisbat de Vic entre els anys 1685 i 1688», *Ausa*, 82 (1976), p. 44-62; Josep IGLÉSIES I FORT; *Estadístiques de població de Catalunya. El primer vicenni del segle XVII*; Rafel Dalmau, Barcelona, 1974, (3 vols); *El fogatge de 1553...*; i *El cens del comte de Floridablanca. 1787 (Part de Catalunya)*, Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1970, (2 vol.).

¹²⁹ Per exemple, Calldetenes (Osona), al segle XVI era un carrer. La parròquia de la qual depenia era Sant Martí de Riudeperes, que, al seu torn, era una sufragània de la Sant Julià de Vilatorrada. La parròquia de la Mercè de Calldetenes no es crea fins al segle XIX, i engloba alguns habitants de l'actual terme municipal de Vic i Folgueroles. Vegeu Jordi VILAMALA SALVANS, *De Sant Martí de Riudeperes a Calldetenes, passat i present d'un poble viu*, El Mèdol/Ajuntament de Calldetenes, Taragona/Calldetenes, 2002, p. 142 i 190 i ss. A l'època, però, la sufragània de Sant Martí de Riudeperes incloïa alguns masos de l'actual terme municipal de Folgueroles. Vegeu Jordi VILAMALA SALVANS, «L'organització dels espais de culte», a Santi PONCE I VIVET (coord.), *Folgueroles. Societat i vida d'un poble*, Eumo, Vic, 2000, pp. 97-104. En aquest cas hem considerat com a habitants de Calldetenes els que apareixen a la parròquia de Sant Martí de Riudeperes, tot i les imprecisions que aquest fet pugui comportar. Per altra banda, pel que fa a l'actual terme municipal de Gurb (Osona), hem sumat els habitants de les quatre parròquies del municipi: Sant Andreu de Gurb, Sant Esteve de Granollers, Sant Julià Sassorba i Sant Cristòfol de Vespella. Vegeu Jordi VILAMALA SALVANS «L'evolució demogràfica dels segles XV-XVII», a Santi PONCE I VIVET (coord.), *Gurb, un poble arrelat a la terra*, Edicions l'Àlber, Gurb, 2002, pp. 212-216.

Taula 3. Divisió administrativa del bisbat de Vic (1634)

Degnat/divisió administrativa	Cap de Degnat	Poblacions amb comunitat de beneficiats
Oficialat de Vic	Vic	Vic Centelles Sant Feliu Sasserra Moià
Degnat de Manresa	Manresa	Manresa Santpedor Sallent
Degnat dels Prats de Rei	Els Prats de Rei	Els Prats de Rei Calaf
Degnat d'Igualada	Igualada	Igualada
Degnat de Sant Antolí/ Santa Coloma de Queralt	Sant Antolí/Santa Coloma de Queralt	Santa Coloma de Queralt
Degnat de Ripoll	Ripoll	Sant Joan de les Abadesses

(Elaboració pròpia)

Així doncs, a l'època del present estudi el bisbat de Vic estava dividit en sis grans circumscripcions administratives i tenia dotze comunitats de beneficiats. Acostumava a haver-hi una comunitat a cada capital de degnat; excepte en el cas de Sant Antolí mentre aquesta parròquia va ser cap de degnat, i en el cas de Ripoll per la presència del monestir. Les sis comunitats restants estaven distribuïdes entre l'Oficialat de Vic, el degnat de Manresa, el dels Prats de Rei. De tota manera, i com veurem a la part d'organització del territori, en aquesta reestructuració la divisió administrativa anomenada Oficialat de Vic geogràficament era molt més extensa que la resta de circumscripcions. La modificació de final de segle XVI atribueix molt més pes específic a la zona associada a la capital del bisbat, sumant-li els antics degnats del Lluçanès i del Moianès. La imatge de la divisió administrativa de 1370 i la de 1634 és prou gràfica:

Mapa 1. Divisions administratives del bisbat de Vic (1370 i 1634)

(Cartografia: Geotec, Estudis i Projectes cartogràfics; © Patronat d'Estudis Osonencs).¹³⁰

En el període ressenyat, demogràficament, i en termes generals, hi va haver un augment molt significatiu de població del bisbat des de la segona meitat del segle XVI i fins al primer quart del segle XVII, que es va passar de 28.826 habitants de l'any 1553, als 54.921 de l'any 1626. Durant el segle XVII es pot parlar d'un mínim creixement, amb alts i baixos: es passa dels 54.921 habitants de 1626 als 58.155 del darrer terç de segle. El petit increment d'habitants des 1626 no fa augmentar gaire la densitat de població, que es manté de mitjana al voltant dels deu habitants per quilòmetre quadrat.¹³¹

Si analitzem la població del territori episcopal segons l'hem definit tenint en compte els focs, estem parlant de 6.406 focs segons el cens de l'any 1553.¹³² Aquest cens no dona informació dels llocs de Sant Feliu Sasserra, el Brull i Santa Maria de Besora,

¹³⁰ Podeu veure la cartografia completa a l'apèndix 1. Cartografia de les divisions administratives del bisbat de Vic (s. XIII-1957). Vegeu també la cartografia del bisbat de Vic s. XIII-2006 a VILAMALA SALVANS; «L'organització del territori diocesà...».

¹³¹ En aquest sentit el comportament és similar al de Catalunya: Jordi NADAL I OLLER, *La población española (siglos XVI a XX)*, Ariel, Barcelona, 1988, pp. 75-85. Vegeu també, Núria SALES I FOLCH, «Crisi demogràfica, econòmica, política i social?», a Pierre VILAR (dir.), *Història de Catalunya. Els segles de la decadència (segles XVI-XVIII)*, edicions 62, Barcelona, 1992, p. 297-325. Sales dona unes densitats de població similars per a Catalunya, potser una mica superiors al segle XVII «uns 8 habitants per quilòmetre quadrat el 1553, menys de 15 el 1626», SALES I FOLCH, «Crisi demogràfica, econòmica...», p. 305.

¹³² Si multipliquem 6.406 per 4.5 dona un resultat de 28.827 habitants. Hem arrodonit a la baixa mig habitant al deganat de Manresa, i mig al d'Igualada.

però en el cens de 1515 aquests municipis tenien, respectivament, 26, 25 i 30 focs, per la qual cosa el cens del bisbat de Vic de 1553 es podria establir al voltant dels 6.500 focs. Si equiparem foc a casa, el censos en quantifiquen les següents cases: 9.369 (1626), 11.866 (1685-1688), 13.082 (1716), i 20.013 (1787).

Taula 4. Increment de la població al bisbat de Vic (1553-1787)

Any	Habitants	Increment habitants	Focs / cases	Increment focs / cases
1553	28.826		6.406	
1626	54.921	26.095	9.369	2.963
1685-1688	58.155	3.234	11.866	2.497
1716	59.189	1.034	13.082	1.216
1719	58.063	-1.126	15.152	2.070
1787	98.064	40.001	20.013	4.861

(Elaboració pròpia a partir dels censos de població)

Per tant, quan ens plantegem quines són les causes de l'augment demogràfic hem de parlar d'un conjunt de factors que donen forma al resultat final. Els podríem resumir en natalitat alta, que en els pitjors casos (epidèmies, guerres, etc.) es manté estable; densitats de població mitjanes o baixes, que fan una mica més fàcil l'accés a la terra; condicions de tinència d'aquesta terra no especialment dures i conjuntura de preus i de producció favorables.

A continuació presentem com estava distribuïda la població sobre el territori del bisbat i quines zones eren les més poblades.

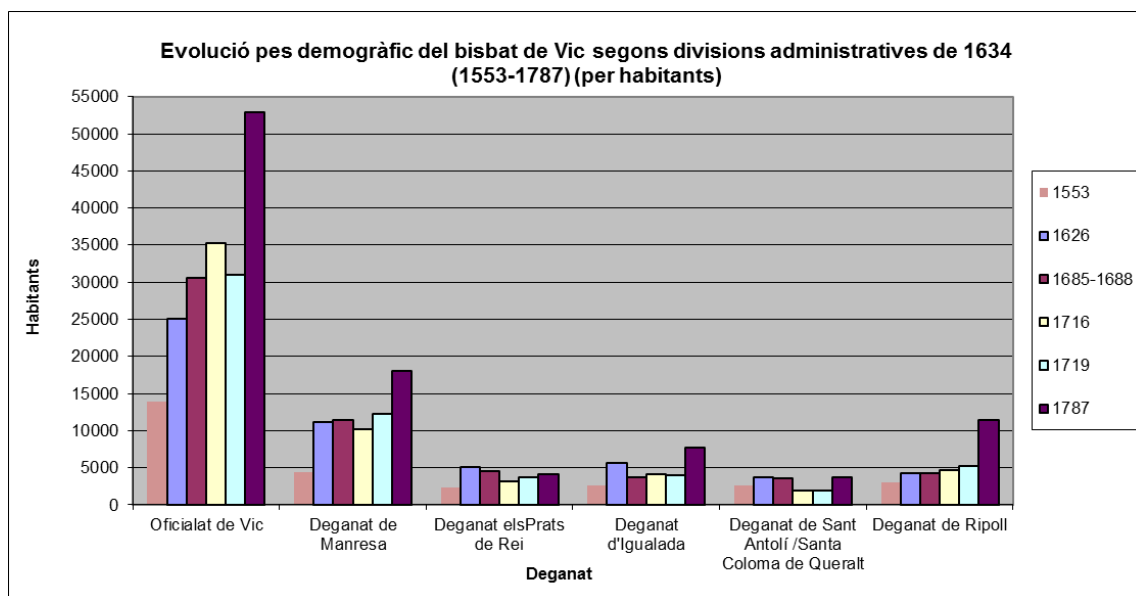
Taula 5. Distribució de la població a les divisions administratives del bisbat de Vic (1553-1787)

Deganat/divisió administrativa	1553		1626		1685-1688		1716		1719		1787	
	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%
Oficialat de Vic	13.905	48,24	25.009	45,54	30.592	52,60	35.274	59,60	30.962	53,32	52.953	54,00
Deganat de Manresa	4.459	15,47	11.216	20,42	11.486	19,75	10.163	17,17	12.305	21,19	18.067	18,42
Deganat dels Prats de Rei	2.304	7,99	5.055	9,20	4.547	7,82	3.096	5,23	3.736	6,43	4.139	4,22

Taula 5. Distribució de la població a les divisions administratives del bisbat de Vic (1553-1787)

Deganat/divisió administrativa	1553		1626		1685-1688		1716		1719		1787	
	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%	Hab.	%
Deganat d'Igualada	2.587	8,97	5.708	10,39	3.690	6,35	4.099	6,93	3.927	6,76	7.767	7,92
Deganat de Sant Antolí/ Santa Coloma de Queralt	2.583	8,96	3.693	6,72	3.572	6,14	1.862	3,15	1.967	3,39	3.758	3,83
Deganat de Ripoll	2.988	10,37	4.240	7,72	4.268	7,34	4.695	7,93	5.166	8,90	11.380	11,60
	28.826	100	54.921	100	58.155	100	59.189	100	58.063	100	98.064	100

(Elaboració pròpia a partir dels censos de població)

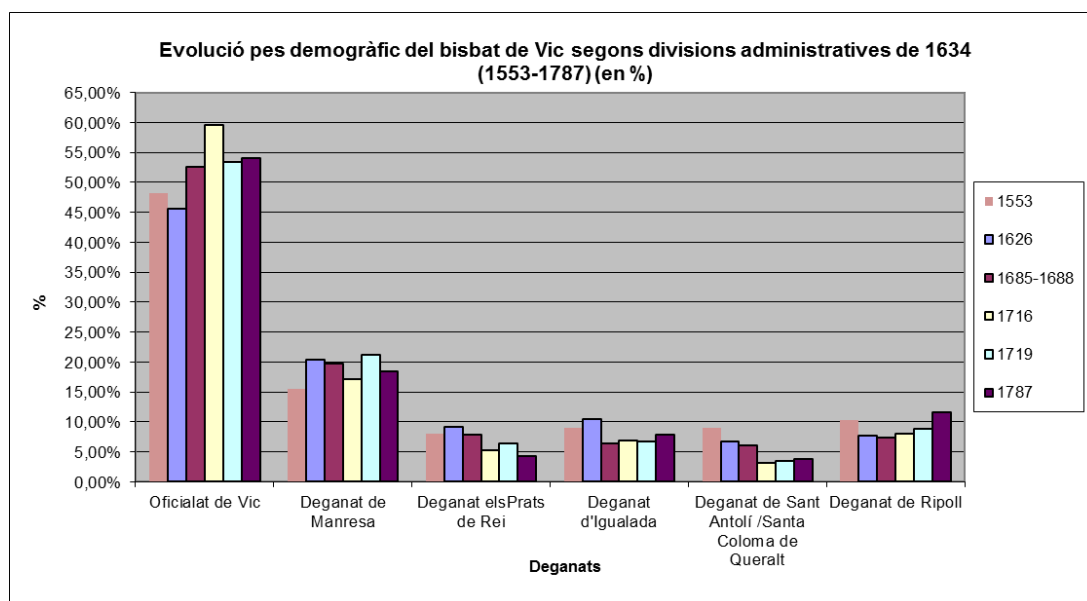

Gràfic 1. Evolució del pes demogràfic del bisbat de Vic segons les divisions administratives de 1634 (1553-1787)(per habitants).

(Elaboració pròpia)

Com es pot apreciar, la divisió administrativa de l'Oficialat sempre va ser la més habitada, amb una població que va oscil·lar dels 13.905 habitants de l'any 1553, als 52.953 de l'any 1787. Tot i que les dades cal prendre-les amb cautela, especialment

les dels anys 1553, i, sobretot, les de 1716 i 1719 que difereixen en 4.312 habitants en només tres anys, és cert que la majoria de població de la diòcesi vivia en aquesta circumscripció administrativa. L'observació és més gràfica percentualment, en tant que l'Oficialat de Vic acollia entre el 45,54% i el 59,60 % de la població del bisbat, segons les èpoques. La segona circumscripció més poblada era la de Manresa. De fet, amb l'excepció de 1553, 1716 i de 1787, Manresa ciutat sempre va tenir més habitants que Vic, però la circumscripció administrativa no va representar mai més del 21,19% del total de la població de la diòcesi, amb un mínim del 15,47%. En aquest cas, el control territorial de la demarcació de Manresa sí que sembla tenir molt a veure amb la projecció a la qual aspiraven els manresans, que el 1635 demanen tenir seu episcopal pròpia. La tercera circumscripció en número d'habitants era la d'Igualada, tot i que amb poca diferència respecte a la dels Prats de Rei. A continuació seguia el deganat de Ripoll, mentre que la que menys població tenia era la de Sant Antolí/Santa Coloma de Queralt.

Gràfic 2. Evolució del pes demogràfic del bisbat de Vic segons les divisions administratives de 1634 (1553-1787)(%).

(Elaboració pròpia)

El fet de tenir més o menys població anava molt lligat a la riquesa del territori i, especialment, a la seva potencialitat. De fet, i amb l'excepció d'Igualada, es pot establir que les circumscripcions que tenien més població eren les que disposaven de més comunitats de beneficiats. El cas del deganat d'Igualada s'explica per la manca d'entitats de població significatives dins de la circumscripció, com veurem més endavant.

Pel que fa a la tendència particular de cada zona en el comportament de la població durant el període, aquesta va ser a l'alça pels deganats de l'Oficialat de Vic, Manresa, i Ripoll; els deganats d'Igualada i els Prats de Rei es van mantenir, tot i les lleugeres baixes de 1685-1719, i el deganat de Sant Antolí/Santa Coloma de Queralt va tendir a la baixa, almenys des del darrer bienni del segle XVII i fins al primer bienni del XVIII.

Pel que fa al creixement percentual d'habitants, el gràfic ressalta el tant per cent que representava per a cada època cada circumscripció administrativa respecte al total bisbat de Vic, i mostra clarament les tendències definides d'evolució de la població de la diòcesi, les desigualtats en el poblament de cada circumscripció administrativa, i la preponderància de població a l'Oficialat de Vic. Tot i aquestes observacions, el gràfic mostra com al segle XVIII el creixement de la població respecte al total de la diòcesi va ser més gran als deganats de Manresa, Igualada i Ripoll, mentre que a l'Oficialat de Vic, i els deganats dels Prats de Rei i Santa Coloma de Queralt varen tendir a una menor empenta demogràfica.

2.1.1. La relació entre població dels municipis i comunitats de beneficiats

Hem vist que el nombre de comunitats de beneficiats és superior a les zones on hi ha més habitants, de manera que es podria establir una relació població/comunitats de beneficiats. Aquest fet és lògic si tenim en compte que una part dels ingressos d'aquestes institucions es feia a través de llegats, deixes, donatius, caritats, etc.; mentre que l'altra procedia de la gestió dels béns i del capital, ja fos a través de

crèdits monetaris o bé amb els ingressos proporcionats pels rèdits de les explotacions agrícoles i les propietats urbanes. Els ingressos d'aquestes comunitats es produïen, per una altra banda, per la fundació de misses, oficis, i actes litúrgics per a la salvació de les ànimes dels difunts. Sembla lògic, doncs, que als llocs on hi ha major pressió demogràfica hi hagi més necessitat de cerimònies religioses entorn a les ànimes dels difunts. I sembla lògic que on hi ha una major pressió a l'entorn dels actes litúrgics sigui més necessari organitzar-se per tal de donar compliment als encàrrecs dels fidels. Per tant, per acabar de confirmar la teoria de la relació població/comunitats de beneficiats, cal establir la relació dels nuclis de població amb més habitants del bisbat i la coincidència en tenir comunitat de beneficiats o no.

Taula 6. Evolució demogràfica de les ciutats amb comunitats de beneficiats del bisbat de Vic i posició que ocupen en el bisbat de Vic per número d'habitants (1553-1787)

	1553		1626		1685-88		1716		1719		1787	
Nucli de població	hab.	núm.	hab.	núm.	hab.	núm.	hab.	núm.	hab.	núm.	hab.	núm.
Vic	2763	1	4931	2	4931*	2	4783	1	4783	2	8919	1
Manresa	1588	2	5497	1	5497*	1	3647	2	5647	1	8397	2
Santa Coloma de Queralt	922	4	1234	6	1200	7	714	20	714	18	1892	8
Moià	184	5	1368	4	1392	5	1468	4	1468	4	2481	5
Igualada	705	6	1856	3	1440	3	1830	3	1630	3	4925	3
Calaf	576	8	1097	7	1200	8	1041	8	1041	9	1314	18
Sallent	558	9	1265	5	960	11	782	16	782	14	1693	14
Santpedor	531	11	828	11	802	13	948	12	948	11	1791	12
Centelles	441	14	600*	19	950	12	962	11	762	16	1716	13
Sant Joan de les Abadesses	378	19	981	8	1421	4	967	10	1159	7	1815	10
Prats de Rei	211	40	714	14	768	15	389**	40	980	10	766	35
Sant Feliu Sasserra	0	-	624*	16	624	19	554	28	554	24	674	38

*Dades aproximades o de l'any més proper al que figura a la taula per manca d'informació de l'època. **Desconeixem si es tracta d'un error en les dades que facilita el cens de 1716.

(Elaboració pròpia a partir dels censos de població)

A la taula reproduïm la posició que ocupaven en el bisbat els pobles i ciutats amb comunitat de beneficiats en funció del número d'habitants que tenien en cada època. A simple vista, es pot apreciar que durant tot el període estudiat quatre poblacions es varen mantenir sempre entre les cinc més habitades del bisbat: Manresa, que pràcticament sempre va ser la més poblada, i que fins i tot va pressionar perquè es

creés un bisbat propi amb seu a Manresa.¹³³ Vic, capital de la diòcesi, que amb l'excepció de 1553, 1716 i 1787, sempre va ser la segona ciutat més poblada. Igualada, que excepte l'any 1553 (sisena ciutat), sempre es va mantenir en tercer lloc pel que fa al número d'habitants; i Moià, que va oscil·lar del quart lloc (1626, 1716, i 1719), al cinquè (1553, 1685-88, i 1787). A partir d'aquí les variacions són importants a les poblacions que van del lloc número 6 al 19 segons el ràquing de 1626.

Val a dir, arribats a aquest punt, que el 1626 les poblacions del bisbat que tenien esglésies amb comunitat de beneficiats fundada estaven entre els 19 nuclis de població més habitats del bisbat. I cal matisar que les vuit primeres poblacions van seguides per nombre d'habitants, i que el 1626, la novena i la desena població eren Sant Feliu de Torelló (902 habitants), i Òdena (845 habitants); la dotzena Castellterçol (806 habitants), la tretzena Taradell (798 habitants l'any 1622), la quinzena Sant Julià de Vilatorrada/Sant Martí de Riudeperes (640 habitants), la dissetena Manlleu (618 habitants), i la divuitena Sant Hilari Sacalm (604 habitants). En alguns casos la proximitat a nuclis on ja hi havia comunitat de beneficiats fundades expliquen la manca d'aquesta institució (Sant Feliu de Torelló, Taradell, Sant Julià de Vilatorrada/Sant Martí de Riudeperes, i Manlleu, per la proximitat amb Vic; Castellterçol per la proximitat amb Moià; Òdena per la proximitat a Igualada). En d'altres l'explicació és més complexa o difícil de formular. En qualsevol cas, el 1626 la gran majoria de poblacions del bisbat de Vic punteres en nombre d'habitants tenien comunitat de beneficiats. Anys a venir, el lloc que aquests pobles, viles i ciutats van ocupar dins del bisbat de Vic va anar variant. Algunes de manera substancial, d'altres de manera més imperceptible. A més, cal recordar que en el capítol primer hem vist com la gran majoria de comunitats de beneficiats del bisbat es funden entre el darrer decenni del segle XVI i els primers vint anys del XVII –el capbreu de la catedral de Vic (1253), i la comunitat de beneficiats de Santa Maria dels Prats de Rei (1697), serien les excepcions a aquesta norma. Per tant, sembla prou prudent establir una relació entre nombre d'habitants i fundació de comunitats

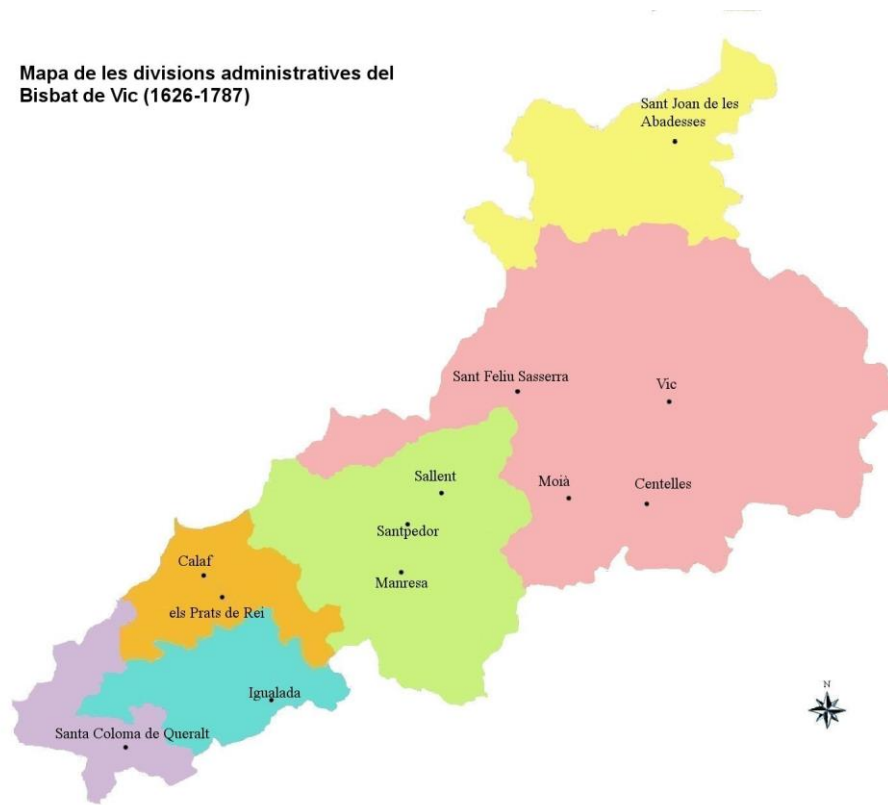
¹³³ A AEV 965/3 (antic 965), *Peticio per erigir seu episcopal a Manresa*, es conserva el memorial de l'any 1635 «Memorial en derecho a la catholica y real magestad de Felipe quarto por la ciudad de Manresa, lugares a ella adherentes, y Baltasar Calvo su síndico, en nombre y como procurador della sobre la restitución de su dignidad Obispal, que ha tenido antiguamente, o erección de nuevo obispado, sin perjuizio de su derecho», que reclama que Manresa sigui erigida en seu episcopal.

de beneficiats o, per ser més exactes, entre potencial demogràfic i, per tant, social i econòmic, i comunitats religioses. Les excepcions, els llocs on hi havia altres institucions prou consolidades per no poder-se donar una comunitat. Per exemple Ripoll, amb el monestir. Cal no perdre de vista l'obvietat que l'economia d'aquestes institucions era la peça clau per a la subsistència, i que la captació dels recursos, humans i materials, provenia del capital que ingressava a la institució i de la gestió del patrimoni, que en bona part es basava en el finançament d'operacions, és a dir, en el crèdit a tercers per a fer rendir el capital. O, vist des d'una altra òptica, les ànimes a salvar per a cada territori i el potencial econòmic de les famílies per instaurar fundacions, aniversaris i misses eren el que definia la complexitat i l'organització necessària que podia acabar estructurant-se en comunitat de beneficiats o en un altre tipus de sistema. Des d'aquesta lògica, és raonable que les comunitats s'establissin en llocs on el potencial humà, i per tant, social i econòmic, fos important.

2.2. L'ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI EPISCOPAL

Hem vist que la realitat geogràfica del bisbat de Vic ha anat variant al llarg dels segles i que l'extensió territorial de cada divisió administrativa de la diòcesi era molt desigual. En el plànol-esquema que presentem sobre l'organització administrativa del bisbat (1626-1787) i les poblacions que tenien comunitat de beneficiats, s'observa una clara preponderància territorial de l'Oficialat de Vic. Això coincideix amb el fet que, a major distància de Vic, menor extensió geogràfica de la divisió administrativa.

Mapa de les divisions administratives del Bisbat de Vic (1626-1787)

Mapa 2. Plànol-esquema de les divisions administratives del bisbat de Vic (1626-1787), i de les poblacions que tenien comunitat de beneficiats. (Elaboració pròpia)

Cal dir que l'organització territorial no és gratuïta. Respon a la realitat que es va anar confegint des de la reconquesta del territori del segle IX en endavant. D'aquesta manera, les terres del deganat de Ripoll, les de l'Oficialat i les de part del deganat de Manresa són coetànies a la restauració del bisbat, mentre que les zones més a l'oest es van anar incorporant a mesura que el territori s'anava pacificant. Aquesta conjuntura també ofereix una explicació al diferent grau de poblament dels territoris i al tipus d'organització eclesiàstica que necessiten. No cal dir que el paisatge, la geografia física i la configuració del territori també condicionen l'administració i la riquesa que generen les diferents demarcacions del bisbat. No és el mateix l'activitat econòmica i les comunicacions del Ripollès que les d'Igualada. Ni dins d'un mateix territori com l'Oficialat, no és el mateix les parròquies de la Plana de Vic que les de la zona del Cabrerès. Finalment, el fet d'estar més allunyat del centre del bisbat, com en el cas de les parròquies dels deganats d'Igualada, els Prats de Rei i Santa Coloma de Queralt, si bé per una banda podia donar més

llibertat, per l'altra també feia que les oportunitats arribessin més tardanament. Si que és cert, però, que les comunitats de beneficiats dels nuclis de població més allunyats del centre neuràlgic del bisbat podien arribar a esdevenir petits nuclis amb més llibertat i capacitat per actuar de manera més autònoma.

L'organització territorial i l'administrativa anaven estretament lligades i el sistema de transferència de la informació es feia a través de procuradors o delegats en el territori i dels rectors de les parròquies. Els primers feien encàrrecs específics, mentre que els segons es comunicaven amb el bisbe de la diòcesi mitjançant circulars dins de sistemes piramidals. Cada divisió administrativa tenia un cap de deganat. La parròquia cap de deganat rebia les ordres, comunicacions, etc., del responsable de la diòcesi i les distribuïa —per carta circular—, a la resta de parròquies del deganat a través d'un circuit establert que sempre finalitzava a la parròquia cap de deganat que, al seu torn, les transmetia a la cúria administrativa de la diòcesi.

Tot i que es fa molt difícil de calcular l'extensió de cada deganat per manca de dades objectives sobre els límits de les parròquies d'Antic Règim, es pot fer una extrapolació percentual teòrica a partir de les àrees que apareixen al plànol-esquema. Les dades que en resulten quan hi afegim els percentatges demogràfics, tot i ser aproximades, són prou significatives:

Taula 7. Aproximació a l'extensió territorial i població de les divisions administratives del bisbat de Vic (1626-1787)

Divisió administrativa	Extensió territorial %	Mitjana poblament %
Oficialat de Vic	45,00	53,01
Deganat de Manresa	20,00	19,39
Deganat de Ripoll	15,00	8,70
Deganat dels Prats de Rei	7,00	6,58
Deganat d'Igualada	7,00	7,67
Deganat de Sant Antolí/ Santa Coloma de Queralt	6,00	4,65
	100,00	100,00

(Elaboració pròpia)

Per tant, a banda del fet poblacional, el paisatge i la geografia física, l'extensió de les divisions territorials són un indicador que serveix per entendre la distribució de les comunitats de beneficiats en el territori del bisbat. En aquest cas, sí que resulta força evident la relació: a més extensió territorial, més habitants. Aquesta relació cal sumar-la a la que ja hem vist de: a major poblament major nombre de comunitats de beneficiats, amb l'excepció del deganat dels Prats del Rei.

2.3. L'ORGANITZACIÓ RELIGIOSA DE LA DIÒCESI

El bisbat de Vic estava organitzat com la resta de bisbats de l'Església catòlica. Al capdavant hi havia el bisbe, si bé la seva presència física a la seu episcopal no era sempre continuada. Al bisbat de Vic quan la seu episcopal estava vacant per mort o trasllat del bisbe l'ardiaca de la catedral era l'encarregat del govern de la diòcesi. Després de la concòrdia entre l'ardiaca i el capítol de canonges de 1669, l'any 1674 l'administració passa amb normalitat al capítol de canonges vigatà. D'aquesta manera finalitzen les topades entre capítol i ardiaca que, com veurem, són reiterades des de l'any 1613.¹³⁴

A l'època moderna per ser bisbe d'una diòcesi de la monarquia hispànica calia que la Corona t'hagués inclòs en la terna d'elegibles. Aquest privilegi va ser concedit per Alexandre VI als Reis Catòlics per la presentació per una única vegada en certs bisbats, dignitats i prebendes, el 27 de juliol de 1493. Juli II publica butlles similars el 9 de juliol de 1507 per a la Corona d'Aragó i el 6 de març de 1509 per a la Corona de Castella. I el privilegi es consolida definitivament des de la butlla que el papa Adrià VI concedeix a Carles I el 6 de setembre de 1523 que atorga al monarca i als seus successors a les corones de Castella i Aragó i al Regne de Navarra

el derecho de patronato y de presentar personas idóneas a todas las iglesias metropolitanas, catedrales y monasterios consistoriales de Castilla y Aragón.¹³⁵

¹³⁴ Luís B. NADAL, *Episcopologio de Vich*, Libreria de la viuda R. Anglada, Vic, 1904, tomo tercero, p. 2.

¹³⁵ Maximiliano BARRIO GONZALO; *El clero en la España moderna*, Caja Sur, Colección estudios, Humanidades / CSIC, Córdoba, 2010, p. 266.

El dret és perpetu en tots els bisbats de la Corona de Castella i d'Aragó, així com els priorats, abadies i beneficis consistorials que tinguin una renda superior a dos-cents ducats d'or de la Cambra Apostòlica.¹³⁶ Pel que fa al tema indià les prerrogatives encara eren més àmplies.

A principis del segle XIV el Papat aconsegueix reservar-se el dret de designació dels bisbe, que fins llavors havien realitzat els capítols de canonges. Els sobirans comprenen amb rapidesa la interferència que això suposa en la seva voluntat de controlar el clergat i afermar-se davant de les principals famílies feudals, de les quals provenen gairebé tots els bisbes. Pel dret de Patronat Reial, doncs, encara que nominalment segueixi sent la Santa Seu la que nomena els bisbes, és la Corona qui en controla la designació.

El nomenament de bisbes constitueix l'element més important del Patronat Reial, però no l'únic. A banda d'aquest patronat de gràcia hi ha el patronat de dret que el constitueixen les fundacions de capelles reials, convents, hospitals i col·legiates fundats pels reis, i els drets de patronat rebuts per donacions testamentàries. També és cert que a la Corona d'Aragó els principals drets de patronat requeien sobre el nomenament de bisbes i que en la resta de patronats el seu pes era molt menor que a Castella, bàsicament per les limitacions que el sistema legal imposava al sobirà en termes de capacitat legislativa i tributària.

Una altra qüestió gens menor, en la qual no entrarem, era la del «excusado» concedit pel papa Pius V, a la butlla «*Circa pastoralis officii*».¹³⁷ De tota manera, és

¹³⁶ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 175.

¹³⁷ El «Excusado» consistia en què el delme de la casa més rica de cada parròquia en comptes de pagar-lo a l'Església es pagués al rei. Es deia així perquè el delmer major quedava «excusado» de pagar el delme a la parròquia. L'origen de l'impost rau en la butlla que Pius V va concedir el 15 de juliol de 1567 com a subsidi per a la guerra de Flandes, a la qual va anar Felip II. Es va concedir no a la primera casa més rica de casa parròquia sinó a la tercera. Malgrat això, com que el procediment generava moltes dificultats en la seva aplicació, el 21 de maig de 1571 el papa Pius V va fer una nova butlla, «*Sane alias*», on va disposar que la casa excusada fos la del major delmer i que el període fos per un quinquenni, que començaria a comptar des de la publicació de la butlla. El 24 de març de 1572, Pius V amb la butlla «*Apostolicae Sedis*» va manar que es pagués l'excusat de qualsevol delme, encara que pertanyés a laics, i va derogar tota la resta de títols o privilegis pontificis que deien el contrari. Gregori XIII, en un breu de 30 de desembre de 1574, va derogar tots els privilegis d'exempció que per qualsevol mitjà s'haguessin obtingut, va confirmar la primera concessió feta per Pius V, i el 13 de maig de 1575 la va prorrogar un altre quinquenni. I encara el 25 de novembre de 1578, Gregori XIII va declarar que havien de contribuir a la paga els ordes regulars, malgrat qualsevol privilegi d'exempció, encara que fos per no delmar. Aquesta concessió

evident que el dret de patronatge, figura que recull el codi de dret canònic, ja sigui de dret o de gràcia, confereix a la monarquia una gran capacitat de maniobra tant a l'hora d'imposar els preceptes tridentins com, més endavant, a l'hora de premiar candidats, d'exercir el poder polític o de controlar l'entrada de protestants en el regne.

Així doncs, un cop la monarquia havia comunicat al Papa la seva elecció i la Santa Seu feia la provisió canònica nomenant el bisbe de la diòcesi, l'elegit comunicava al capítol de canonges del bisbat que havia estat nomenat com a bisbe i, al seu torn, el capítol de canonges li feia arribar una felicitació pel nou càrrec. El nou bisbe rebia les butlles del nomenament de Roma, el virrei de Catalunya signava les cartes executorials d'acceptació del nomenament en nom del rei i, tot seguit, el nou bisbe presentava les butlles al capítol de canonges i prenia possessió de la seu; normalment ho feia mitjançant procuradors. Al cap d'un temps indeterminat el nou bisbe arribava a la diòcesi.

A continuació presentem una taula dels bisbes de Vic en el període de 1564 a 1684. Hi recollim, sempre que ha estat possible, l'origen geogràfic (natalici) del bisbe, el càrrec que ocupava abans de ser nomenat bisbe de Vic, la data de la carta de presentació del nou bisbe al capítol de canonges, la data de presentació de la butlla papal, la data d'entrada del nou bisbe a la ciutat, i la data del trasllat o mort del bisbe.¹³⁸

Taula 8. Bisbes de Vic (1564-1684)						
Bisbe	Origen	Càrrec anterior	Data carta presentació del Bisbe	Data presentació de butlles	Data entrada a la ciutat	Data del trasllat / mort
Benet de Tocco	Nàpols	Abat de Montserrat	—	—	31/10/1564	Girona / 1572

la van anar prorrogant cada quinquenni tots els successors a la seu papal, prèvia súplica reial, fins a les reformes de Benet XIV a la butlla «*Expone nobis nuper*» de 6 de setembre de 1757. Quintín ALDEA VAQUERO; Tomás MARÍN MARTÍNEZ; José VIVES GATELL (dirs.), *Diccionario de historia eclesiastica de España*, CSIC, Madrid, 1972, p. 889.

¹³⁸ La informació per a la redacció de la taula de bisbes de Vic ha estat extreta de: «El Obispado de Vich. Reseña histórico-estadística», dins de *Boletín Eclesiástico del Obispado de Vich*, 1717, (19 de febrer de 1917), p. 29-74; Juan Luís de MONCADA, *Episcopologio de Vich*, Imp. de R. Anglada, Vic, 1894, Tomo segundo (del siglo XIII al XVI); NADAL, *Episcopologio....*; i CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*

Taula 8. Bisbes de Vic (1564-1684)

Bisbe	Origen	Càrrec anterior	Data carta presentació del Bisbe	Data presentació de butlles	Data entrada a la ciutat	Data del trasllat / mort
Juan Beltrán de Guevara	-	Bisbe de Mazzara (Sicília)	—	9/06/1572	7/07/1573	† 16/12/1573 ¹³⁹
Bernat de Josa i de Cardona	Madrona ? (Solsonès)	Abat de Cuixà	Juny 1574	6/12/1574	20/09/1575	† 20/09/1575
Pedro de Aragón i de Cardona	Sogorb (Castelló)	—	—	14/01/1576	29/11/1577	Jaca 27/06/1584
Joan Baptista de Cardona	València ¹⁴⁰	Canonge de València	11/08/1584	4/07/1584	8/01/1585	València 30/04/1587
Pedro Jaime	Paracuellos de Jiloca (Aragó)	—	27/06/1587	5/11/1587	28/01/1588 ¹⁴¹	Albarracín / 10/03/1596
Joan Vila	Cervera	Canonge Barcelona	2/08/1596	16/06/1597	16/07/1597	† 24/09/1597
Francesc Robuster i Sala	Igualada	Bisbe d'Elna	20/5/1598	6/10/1598	28/10/1598	† 27/04/1607
Onofre Reart	Perpinyà	Bisbe d'Elna	9/01/1608	16/04/1608	20/04/1608	Girona / 19/01/1612
Antoni Gallard de Traginer¹⁴²	Lleida?	Bisbe d'Elna	27/11/1611	15/04/1612	05/1612	† 16/12/1613
Andreu de Sant Jeroni¹⁴³	Oviedo	Confessor reial / El Escorial	—	17/11/1614	19/01/1615	† 28/09/1625
Pere de Magarola i Fontanet	Barcelona	Bisbe d'Elna	9/12/1626	28/06/1627	11/07/1627	Lleida / 20/05/1634
Gaspar Gil Miravete	Saragossa	Canonge de	26/06/1634	21/11/1634	03/04/1635	† 26/08/1638

¹³⁹ Ramon ORDEIG I MATA, «Les sepultures dels bisbes de Vic (dels necrològics i obituàries als epitafis)», dins de *Miscel·lània Litúrgica catalana*, XXII (2014), p. 274-275.

¹⁴⁰ «Doctor en Teologia y Canónigo de Valencia, en donde algún autor le pone nacido...»; «El Obispado de Vich. ...», p. 57.

¹⁴¹ Es desconeix la data exacta d'entrada a la ciutat, que se situa entre desembre de 1587 i gener de 1588. El que és segur és que «antes del 28 de febrero de 1588 estaba ya en Vich», NADAL, *Episcopologio...*, p. 86.

¹⁴² Hi ha diferents grafies del cognom del bisbe Gallard. A vegades s'escriu amb «t» Gallart, i d'altres amb «d». Hem pres com a autoritat a CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 238, que escriu el cognom amb la lletra «d», Gallard.

¹⁴³ El successor de Andrés de San Jerónimo havia de ser fra Garcia Manrique, de qui es diu que estava emparentat amb els alts llinatges de Castella. El 18 de gener de 1626 va participar la seva elecció al capítol de canonges i el 29 de març es va saber que havia mort mentre sol·licitava les butlles a Roma. Vegeu, NADAL, *Episcopologio...*, p. 358.

Taula 8. Bisbes de Vic (1564-1684)						
Bisbe	Origen	Càrrec anterior	Data carta presentació del Bisbe	Data presentació de butlles	Data entrada a la ciutat	Data del trasllat / mort
de Blancas ¹⁴⁴		Saragossa				
Ramon de Sentmenat i de Lanuza	Barcelona	Ardiaca de Barcelona	17/10/1639	20/04/1640	25/08/1640	Barcelona/ 18/11/1655
Francesc Crespí de Valldaura	San Mateu del Maestrat (Castelló de la Plana)	—	21/01/1656	6/03/1656	9/06/1656	† 30/05/1662
Brauli Sunyer	Pobla de Massaluça (Tarragona)	Tresorer i canonge de Tarragona	5/08/1662	5/01/1663	7/06/1664	Lleida/ 1665
Jaume de Copons i de Tamarit	Lleida	Ardiaca d'Andorra a la catedral d'Urgell	—	—	25/03/1665	Lleida/ 28/01/1674
Jaume Mas	Tarragona	Canonge i degà de Tarragona	21/01/1674	—	11/12/1674	† 4/03/1684

(Elaboració pròpia)

Com a primera anàlisi, podem dir que del total dels divuit bisbes que van governar la diòcesi vigatana entre 1564 i 1684, set eren de fora del Principat de Catalunya (Nàpols, València, Aragó, Castelló de la Plana (2), Oviedo i Saragossa), i un vuitè, Onofre de Reart, de Perpinyà, a la Catalunya Nord.¹⁴⁵

El nomenament dels bisbes és fruit d'una estratègia dirigida per la monarquia de la casa d'Àustria, ja sigui amb finalitat política, social o espiritual. Pels procedents de fora de Catalunya i malgrat que des de començaments del segle XVI el dret de presentació s'havia consolidat del tot i era la Corona la que proposava els candidats a les seues vacants, les dates en què són nomenats semblen indicar un especial interès a designar la persona que exercirà el càrrec. Vigilen que compleixin amb el que

¹⁴⁴ El successor de Gaspar Gil havia de ser fra Alonso de Requesens i Fenollet, franciscà, que havia fet estudis superiors a Sant Tomàs de Riudeperes i era bisbe de Barbastro, però sembla que va morir a Saragossa el 8 d'abril de 1639. Vegeu, NADAL, *Episcopologio...*, p. 481-482.

¹⁴⁵ No coneixem el lloc on va néixer Juan Beltrán de Guevara. També, pel que fa al seu nomenament, hi ha discrepàncies del càrrec d'on procedia. CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 260, l'ubiquen procedent del bisbat de Mazzara (Sicília), mentre que NADAL, *Episcopologio...*, p. 13, afirma que era abat de Montserrat.

marca el nou cànon de l'Església, especialment per Benet de Tocco¹⁴⁶ i la resta de bisbes del darrer terç del segle XVI, just després de les conclusions del Concili de Trento. En aquest cas hem de fer l'excepció de Pedro de Aragón, fill il·legítim del duc de Segorbe. Aragón va topar obertament amb el capítol de canonges, amb el Consell Municipal, a qui va excomunicar arran de l'incompliment de la prohibició episcopal de llençar candeles a la catedral per la Candelera, i amb el nunci apostòlic enviat per resoldre el conflicte, a qui també va excomunicar. El rei el va traslladar a la diòcesi de Jaca, més mal dotada que la de Vic i quan, anys després, Felip II el va voler traslladar a Oriola el papa Sixt V s'hi va negar per ser fill il·legítim, fet que estava expressament prohibit per la normativa canònica confirmada pel Concili de Trento.¹⁴⁷

Joan Vila i Francesc de Robuster són nomenats just en el moment de la creació del bisbat de Solsona per part de Felip II. La creació d'una diòcesi no és un procés ràpid. Els plets per establir amb precisió sobre el terreny les fronteres del nou bisbat i la propietat de les rendes eclesiàstiques que conté el nou territori solen endarrerir uns quants anys la delimitació definitiva. Per això s'acostuma a esperar que el bisbat que perd territori estigui vacant així *«el nuevo obispo de la diócesis desmembrada sólo es presentado por Felipe II a condición de admitir la creación de la otra»*.¹⁴⁸ En el cas de Joan Vila la tutela reial és claríssima i la gestió econòmica i dels beneficis eclesiàstics per part de la Corona, també. Vila era canonge de la catedral de Barcelona. La seva canongia a la ciutat comtal va ser concedida per Felip II al doctor Rafel Corrià, però, a més, Vila va haver de deixar a mans del Patronato Real dos beneficis simples que posseïa, un a Sant Pere de les Puel·les i l'altre a Sant

¹⁴⁶ Benet de Tocco era abat de Montserrat quan va ser nomenat per Felip II bisbe de Vic. Segons diu l'episcopologi «hijo de padres ilustrísimos, porque tenía la sangre de los reyes de Epiro». Va servir de coper al palau de l'emperador Carles I, molt implicat com se sap en la reforma de l'església i la causa de Trento. MONCADA, *Episcopologio...*, p. 503.

¹⁴⁷ En aquest sentit FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 224 i 336-337, fa notar que el problema de la Candelera actua com a detonant d'un conflicte que respon a causes més àmplies, que no és un problema personal sinó de divisió urbana. Pel que fa al trasllat del bisbe diu que,

Tampoco Aragón marchó contento. El Rey le había presentado a la diócesis de Jaca, cuyas rentas eran menores que las de Vic. Dado que prácticamente siempre los traslados de los preladados se hacían a diócesis más ricas, el hecho fue interpretado como un castigo.

¹⁴⁸ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 228. Vegeu també del mateix autor, «Catalunya, «frontera d'heretges». Reformes monàstiques i reorganització dels recursos eclesiàstics catalans per Felip II», *Pedralbes*, 18 (1) (1998), pp. 547-556.

Andreu de Palomar, que van ser atorgats al prevere de Barcelona Antonio Serrano. També va haver de renunciar a un priorat a la diòcesi d'Urgell que va quedar a mans del capellà reial doctor Fadrique de Setantí.¹⁴⁹

Francesc de Robuster i Sala, per la seva banda, arriba en un moment complicat a la diòcesi, quan la ciutat i la vegueria es troben dividides en dos bàndols irreductibles que concentren diversos conflictes locals i enemistats familiars i heretant les tensions encara ben vives que havia deixat el bisbe Pedro de Aragón –l'episcopat de Vila va ser molt curt.¹⁵⁰ L'escissió també afecta al capítol, on són representades diverses famílies locals; i al bisbe, que amb la mitra disputa a diversos senyors la jurisdicció de diferents llocs del bisbat, especialment de la Plana de Vic. A més, hi ha tensions entre el bisbe i els canonges pel fet que el bisbe vol visitar el capítol, i malestar dels capitulars per disputes econòmiques del bisbe en el cobrament de diferents rendes. Finalment, encara s'arrossega el malestar dels canonges amb els beneficiats de la catedral arran del recolzament que els va donar Pedro de Aragón i que, com veurem, acabarà en conflicte. Robuster, en aquest escenari, assumeix el lideratge d'un dels bàndols, el cadell, i no dubta a utilitzar bandolers per imposar els seus criteris. Però tot plegat transcendeix més enllà de les qüestions merament personals. La divisió afecta totes les classes urbanes, que al seu torn estan representades a les diferents institucions. És un problema social que s'accentua per personalismes, però és un problema latent.¹⁵¹

Fra Andrés de San Jerónimo, que és nomenat durant la problemàtica amb el bandolerisme,¹⁵² va ser home de pau i de concòrdia. Va fer de mitjancer en els

¹⁴⁹ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 193.

¹⁵⁰ Aquest fet es prou habitual a l'època i arreu de la monarquia. Vegeu el cas de Múrcia publicat el 1992 i reeditat recentment que tant bé va il·lustrar Jaime CONTRERAS CONTRERAS, *Sotos contra Riquelmes. Regidores, inquisidores i criptojudios*, Siglo XXI España, Madrid, 2013.

¹⁵¹ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 338. Xavier TORRES I SANS, *Nyerros i cadells: bàndols i bandolerisme a la Catalunya moderna (1590-1640)*, Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona/Quaderns Crema, Barcelona, 1993, p. 201 i ss., fa un retrat del bisbe Robuster i reproduïx la descripció que en va fer Josep Iglésies, «calva la testa, arrissats els polsos, la barba, prominent el mentó, afilat el nas, els ulls vivíssims d'il·luminat esguardant fit a un Crist». Ignasi FERNÁNDEZ TERRICABRAS, «De Reus a Roma: la família Robuster al segle XVI. Algunes reflexions sobre estratègies familiars», *Pedralbes*, 23 (2003), 551-566, fa un retrat de la generació anterior a la del bisbe Robuster.

¹⁵² Henry KAMEN, *Canvi cultural a la societat del segle d'or. Catalunya i Castella, segles XVI-XVII*, Pagès editors, Lleida, 1998, p. 278, respecte al bandolerisme cita que el 1615, el bisbe de Vic, Andrés de San Jerónimo, va informar que,

conflictes entre la ciutat i el capítol de canonges. Va dedicar grans esforços per pacificar la contrada davant del bandolerisme, fent d'intermediari entre el virrei i el Consell Municipal i entre aquest darrer i l'estament eclesiàstic. Originari d'Oviedo, es deia Gustioz de cognom, va ser dos cops prior del monestir de El Escorial i visitador general de l'orde dels Jerònims. Confessor de la reina Margarita d'Àustria. Home culte, dialogant i gran defensor dels jesuïtes. Segons l'episcopologi, «viene con buen ánimo y con muchos deseos de paz».¹⁵³

Gaspar Gil era originari de Saragossa. Va ser, seguint les prescripcions del Concili de Trento, qui va proposar l'erecció d'un seminari a la diòcesi vigatana. Va ser proposat just en l'època en què s'inicia la guerra amb França i calia reforçar la frontera del Rosselló davant l'ofensiva francesa i els incidents pel pas de les tropes pel territori. En l'àmbit del bisbat, és quan la ciutat de Manresa aspira a ser nomenada seu episcopal. Francesc Crespí era oriünd del regne de València. Religiós dominic, va començar l'obra del convent de Sant Domènec de Vic i l'any 1661 va presidir a Barcelona, per ordre del rei, el capítol general dels pares mínims i l'elecció del general d'aquest orde. És el primer bisbe nomenat després del conflicte iniciat amb el Corpus de Sang de 1640.¹⁵⁴

Així doncs, la monarquia segueix uns criteris específics en determinades èpoques i sota certes circumstàncies a l'hora d'elegir els que han de ser proposats a la seu episcopal vigatana, especialment pels que no són naturals de Catalunya. El coneixement que en tenim pels diferents monarques és desigual, si bé en el cas de Felip II l'estratègia és ben clara. El monarca segueix dos criteris: el primer aconseguir la coincidència de les fronteres religioses i polítiques, especialment complicat en els bisbats que tenien terres entre el regne de Castella i Aragó, o el de València i Castella. El segon criteri és incrementar el control religiós de la població. Una d'aquestes zones és la frontera dels Pirineus, on Felip II tem per l'entrada del

He convocado esta semana los rectores o curas deste contorno, que los de lexos no se atreven a salir de sus lugares, y otros han venido con gran peligro... Porque en los sermones y confesiones hazen su officio y reprehenden lo malo los desafian para matarlos, y ansí muchos rectores han dexado sus rectorías por esto.

¹⁵³ NADAL, *Episcopologio...*, p. 305.

¹⁵⁴ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 652, veu 'Crespí de Valldaura, Francesc'.

calvinisme des de Bearn, Foix i altres territoris circumdants. Tal com diu Fernández Terricabras,

la creación de las diócesis de Jaca, Barbastro y Solsona, reduciendo considerablemente la extensión de las de Huesca, Urgell y Vic, responde a la voluntad de crear una verdadera frontera religiosa en los Pirineos. No es extraño que la creación de estas diócesis sea simultánea a la consolidación de la Inquisición en la zona.¹⁵⁵

Pel que fa al segle XVII i al bisbat de Vic, des de Francesc de Robuster (1598) i fins al govern de Brauli Sunyer (1665), hi ha una alternança clara entre nomenar un bisbe natural de Catalunya i un de fora.

La qüestió, però, és més complexa que la provenença dels que van ocupar la dignitat. I ho és perquè el fet que els bisbes de Vic no fossin de procedència aliena al Principat no significava que no fossin proposats per la Corona. Per exemple, Ramon de Sentmenat era un reconegut seguidor de Felip IV. El 1647 els francesos el van desterrar del bisbat durant la Guerra dels Segadors. Els bisbes de finals de segle XVI i començaments del XVII, estaven immersos de ple en la política.¹⁵⁶ Francesc de Robuster era conegut com a cap del bàndol cadell a Osona durant l'època dels bandolers, mentre que Antoni Gallard de Traginer va combatre el bandolerisme de manera activa.

Quan la seu de Vic estava vacant, la qüestió es feia més complexa. Des de la data de trasllat o de mort del bisbe titular a la presa de possessió del nou bisbe la diòcesi quedava en seu vacant i era governada per l'ardiaca de la catedral, primer, i pel capítol de canonges, des de l'any 1674. De fet, des de temps immemorial, quan la seu de Vic era vacant en corresponia a l'ardiaca l'administració. La durada de la seu vacant podia ser llarga i acostumava a generar conflictes en el govern de la diòcesi. Que fos l'ardiaca qui governés la seu vacant no era un costum seguit a totes les diòcesis i en el cas de la de Vic el capítol de canonges la va respectar, diguem-ne, sense entusiasme. Cal no oblidar que la figura de l'ardiaca era una dignitat prou important dins de la catedral i que com a tal generava tensions. Malgrat, a més, que segons paraules de l'ardiaca Miquel Macip de 21 de juny de 1614, «lo Ardiaconat

¹⁵⁵ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 230.

¹⁵⁶ Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya i la casa d'Àustria*, Curial, Barcelona, 1996, p.212, diu que el 1650 Ramon de Sentmenat va ser un dels testimonis que van donar fe de la fidelitat a la corona d'Antoni d'Erill.

de Vich es una esposa molt hermosa, preheminent y qualificada, però indotada»,¹⁵⁷ la dignitat de l'ardiaconat era en realitat la major després de l'episcopal i el que l'exercia gaudia del respecte universal i era considerada la primera autoritat del bisbat tant en l'espiritual com en el temporal. El capítol de canonges tenia ambició de governar la seu vacant pel poder que significava, sobretot si tenim en compte que, en el període estudiat, les seus vacants duren entre una mica més de 6 mesos (188 dies) la més curta (la que hi ha entre els bisbes Benet de Tocco i Juan Beltrán de Guevara), i 5 anys i 251 dies la més llarga (la que hi ha entre els bisbes Antoni Pasqual i Manuel de Senjust). Aquestes temporades sense bisbe titular volien ser aprofitades pel capítol de canonges, a banda de per gaudir de les rendes que generaven, per resoldre al seu favor els conflictes que els havien enfrontat amb el bisbe sortint, especialment en temes de jurisdicció. Un exemple clar d'això és la controvèrsia que va generar la primera seu vacant en què el capítol vigatà va nomenar vicaris capitulars. És molt gràfic un memorial de l'època fet pels capitulars vigatans on es diu, per exemple que,

hi havia muchas perturbacions en esta Santa Iglésia Cathedral, volent los Residentes benefiats y conductius de ella no regonèixer los estatuts fets per lo Capítol, ni observar aquells, que ocasionava en la dita Santa Iglésia tota confusió y alborots en lo resò dels Divinals Officis.¹⁵⁸

La qüestió de fons es reduïa al fet que els beneficiats no volien quedar subjugats pel capítol de canonges. Per això es diu que «no volían subjectar-se a estatut algú fet per lo Capítol, que en lo chor tots eran iguals, Capitulars, benefiats, y conductius».¹⁵⁹ En el fons, els residents a la catedral sempre es va sentir com un cos col·legial, malgrat les disposicions tridentines i les sentències i concòrdies que havien signat i que els limitaven aquesta condició, i la ferma oposició del capítol de canonges a no ser reconeguts com a tals.

Els capitulars van veure augmentats els anhels de governar la seu vacant amb les disposicions del Concili de Trento, que els eren favorables. Després dels primers segles de l'Església en què la seu vacant era administrada per un prevere i un col·legi de sacerdots, ja al segle IV, per evitar els inconvenients de la pluralitat

¹⁵⁷ NADAL, *Episcopologio...*, p. 6.

¹⁵⁸ ACV 1/8/3, [Altres documents sobre l'afer], (1669-1674). Dins del volum que recull la concòrdia de 1669 entre l'ardiaca i el capítol sobre l'administració de la seu vacant.

¹⁵⁹ ACV 1/8/3, [Altres documents sobre l'afer], (1669-1674).

d'administradors, es nomena uns visitadors designats pels metropolitans. De mica en mica, els canonges de les catedrals substitueixen aquests metropolitans provisionals per designar l'administrador intermediari. Aquesta substitució es consagra als Decretals¹⁶⁰ i s'ajusta a diferents modalitats d'administració: alguns capítols administren la seu vacant de manera col·legiada, en d'altres exerceixen el rol alguns dels seus membres, i en d'altres s'institueix un vicari o delegat assignat pel capítol. «C'est cette dernière organisation qui a été consacrée par le concile de Trente».¹⁶¹

En el cas de Vic es va escollir la segona opció, i qui exercia la seu vacant era l'ardiaca de la catedral. D'aquí van venir els conflictes. El primer terç del segle XVII és quan els capitulars al·leguen les disposicions tridentines en tot el que fa referència a les desavinences amb l'ardiaca. Lluís B. Nadal diu que entre els ardiaques i els capitulars fins a aquesta època no hi havia hagut «conflicto alguno de verdadera trascendencia, aunque si disgusto grande en el Cabildo y protestas enérgicas».¹⁶² El conflicte s'inicia amb la seu vacant que hi va haver entre el bisbe Antoni Gallard i el bisbe fra Andrés de San Jerónimo. A la mort del bisbe Gallard (16 de desembre de 1613), la dignitat d'ardiaca estava vacant des de la mort de Josep Bru (18 de març de 1612),¹⁶³ i el capítol va voler aprofitar que el nou ardiaca, Miquel Macip i Sotello,¹⁶⁴ encara no havia pres possessió del càrrec per nomenar vicaris capitulars.¹⁶⁵ El 16 de desembre de 1613 el capítol va prendre possessió de la Seu i va nomenar vicaris capitulars, el primer dels quals va ser Enric d'Alemanys.¹⁶⁶ No va faltar activitat administrativa amb la visita d'esglésies i la

¹⁶⁰ «On donne ce nom aux lettres préceotives adressées par les papes dès les IVe et Ve siècles, en fonction de leur pouvoir législatif». NAZ (dir.). *Dictionnaire du droit...*, tome quatrième (1949), p. 1064-1065, veu 'Décrétales (lettres)'.

¹⁶¹ NAZ (dir.). *Dictionnaire du droit...*, tome septième (1965), p. 1488, veu 'vicaire capitulaire'.

¹⁶² Per protestes es refereix al fet que al segle XIV l'ardiaca va nomenar un vicari, ja que la reina el va cridar a Barcelona i el capítol de canonges entenia que l'ardiaca havia de residir a Vic. El tema va ser recurrent en els següents ardiaconats. NADAL, *Episcopologio...*, pp. 3-4.

¹⁶³ Antoni CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 1.

¹⁶⁴ Canonge des del 20 d'octubre de 1613. Va morir el 31 de desembre de 1620. CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes i canonges...», p. 2.

¹⁶⁵ «On nomme vicaire capitulaire le prêtre élu par le chapitre cathédral pour administrer le diocèse, soit que le siège épiscopal se trouve vacant, soit que l'évêque en charge se trouve empêché d'exercer sa juridiction, au moins per correspondance». NAZ (dir.). *Dictionnaire du droit...*, tome septième (1965), p. 1488, veu 'vicaire capitulaire'.

¹⁶⁶ «Girona, vers 1590- Vic, 1655. Canonge. De família noble, acabats els estudis de dret i mentre continuava els de teologia, obtingué la dignitat de sagristà de la Seu de Vic (1609) abans de ser

provisió de rectories. El 21 de juny de 1614 va prendre possessió el nou ardiaca, Miquel Macip i Sotello, qui va prestar jurament el 2 d'agost. Seguidament va exigir la possessió de la seu vacant, cosa a la qual es va negar el capítol. Macip va prendre's la seu vacant pel seu compte, va revocar tot el que havien fet els vicaris capitulars des de la mort del bisbe Gallard, i va repetir les visites pastorals, la primera a la catedral, amb l'oposició dels canonges. Malgrat l'escàndol ciutadà i l'intent de concòrdia que va acabar amb l'excomunió, per part de l'ardiac, dels canonges d'Alemanya, Codolosa, Reixach, Moragues i Serralta, el nomenament de fra Andrés de San Jerónimo va tancar el conflicte, si bé aquest va derivar en un plet que va acabar amb una concòrdia el 1669.

Recopilant la informació dels períodes de seu vacant coneixem el nom i cognom de les persones sobre qui va recaure la responsabilitat de dirigir la diòcesi, però no tenim notícies de l'origen geogràfic de totes les que van exercir la dignitat d'ardiac de la catedral de Vic. Sabem que eren canonges de la catedral de Vic, que el càrrec d'ardiac tenia una funció de supervisió sobre el clergat i l'administració dels béns eclesiàstics, que la persona que l'exercia formava part de la cúria del bisbe, i que residia a la seu episcopal. També que a la dignitat d'ardiac hi anaven associades unes prerrogatives i una dotació quan era seu vacant. Des del Concili de Trento la possessió de la seu vacant anava lligada a una visita de la diòcesi per saber-ne l'estat. La visita pastoral portava associat un «dret de visita», una taxa. En teoria entre visita i visita havia de passar un termini mínim de tres anys, si bé no sempre es va respectar.¹⁶⁷ Finalment, durant els períodes de seu vacant també es proveeixen les parròquies vacants, i el capítol ja en tenia experiència perquè segons un acord confirmat per Pius IV el 1561 tenia dret de patronat sobre 48 parròquies

ordenat prevere (1611). Vicari General durant molts anys, rector de la Universitat de Vic, oïdor de la Generalitat i síndic a corts en diverses ocasions, des d'aquest càrrec dirigí, juntament amb Pau Claris, l'oposició del braç eclesiàstic a la demanda del donatiu reial (1626) i a la paga del delme (1634)». CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 52, veu 'Alemany, Enric d'.

¹⁶⁷ Segons una nota conservada a l'Arxiu del Capítol de Canonges la visita l'havia de pagar el visitat i, afirma, «és lo «*ius cathredaticum*», després anomenat «*ius synodaticum*»; y ara «*ius visitationis*». ACV 1/8/3, [Altres documents sobre l'afer], (1669-1674). Dins del volum que recull la concòrdia de 1669 entre l'ardiac i el capítol sobre l'administració de la seu vacant.

del bisbat. Benet de Tocco durant el seu episcopat va aconseguir proveir la vacant de la parròquia de Tona i revertir aquesta situació segons el que preveia Trento.¹⁶⁸

A la següent taula recollim les persones que van dirigir la seu vigatana durant els períodes de seu vacant, ja sigui en la condició d'ardiaca o de vicari capítular i el temps que van exercir el càrrec.¹⁶⁹

Taula 9. Obtentors de la Seu Vacant a la Seu de Vic (1572-1721)		
Ardiaca / Vicari Capítular	Data inici seu vacant	Data final seu vacant
Jaume Paratge i de Bellfort	31/12/1572	07/07/1573
Jaume Paratge i de Bellfort	16/12/1573	20/09/1575
Jaume Paratge i de Bellfort	20/09/1575	29/11/1577
Jaume Coma	27/06/1584	08/01/1585
Jaume Coma	30/04/1587	28/01/1588
Pau Fabra	24/09/1597	06/10/1598
Josep Bru	27/04/1607	16/04/1608
Josep Bru ¹⁷⁰	19/01/1612	15/04/1612
Vicaris Generals / Miquel Macip ¹⁷¹	16/12/1613	17/11/1614
Joan Barrera	28/09/1625	28/06/1627

¹⁶⁸ El capítol de canonges defensava que un cop els examinadors sinodals havien examinat els més dignes corresponia a l'ardiaca com a vicari perpetu del bisbe nomenar el rector. Benet de Tocco defensava que segons la forma ordenada al Concili de Trento, sessió 24, capítol 18, era al bisbe a qui corresponia nomenar. En una concòrdia entre bisbe i capítol de 28 de març de 1569 es va fer consulta a Roma i la resposta va ser que

lo contenido en el cap. 18, de la sesión 24 de dicho Concilio, en órden á las provisiones de las Iglesias vacantes, debe ser executado por el Obispo, y no de ninguna manera por el Arcediano... Con esto quedó el negocio asentado, y hasta hoy se observa la forma misma. MONCADA, *Episcopologio...*, p. 509.

¹⁶⁹ La informació per a la redacció de la taula d'ardiaques de la Seu de Vic ha estat extreta de: NADAL, *Episcopologio...*; CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», i de CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*

¹⁷⁰ El 17 de març l'ardiaca Josep Bru va morir i el capítol de canonges va nomenar els canonges Bergadà, Masmitjà, Gonfaus i Montaner com a vicaris generals per suplir la vacant de la seu vacant. Vegeu NADAL, *Episcopologio...*, p. 286.

¹⁷¹ Quan mor el bisbe encara no hi ha ardiaca nomenat. El capítol pren possessió de la seu i nomena diversos vicaris generals per administrar-la. El 21 de juny de 1614 pren possessió de l'ardianat Miquel Macip, que presta jurament el 2 d'agost. A partir d'aquest moment els desencontres entre l'ardiaca, que vol prendre possessió de la Seu vacant i que l'acaba prenent per la força, i els vicaris generals nomenats pel capítol, és a dir, el capítol de canonges vigatà, seran continus. Vegeu, NADAL, *Episcopologio...*, pp. 299-302.

Taula 9. Obtentors de la Seu Vacant a la Seu de Vic (1572-1721)		
Ardiaca / Vicari Capítular	Data inici seu vacant	Data final seu vacant
Melcior de Palau	20/04/1634	21/11/1634
Melcior de Palau	26/08/1638	20/04/1640
Francesc Dou	18/11/1655	09/06/1656
Francesc Dou	30/05/1662	07/06/1664
Esteve Mercadal	25/03/1665	25/03/1665
Vicari Capítular (Vicari General Jacint Rocha; Oficial Pere Ramis)	28/01/1674	11/12/1674

(Elaboració pròpia)

Cal dir que les seus vacants, a més de la dignitat del càrrec, representaven l'assumpció del govern episcopal i tot el que representava en l'àmbit de poder, a la persona o corporació que l'exercia. També que, mentre no es va arribar a la concòrdia de 1669 entre l'ardiacia i el capítol de canonges per la seu vacant, les desavinences entre el capítol de canonges i l'ardiacia que l'exercia van ser constants, especialment en els governs de Miquel Macip i Joan Barrera. De fet, els enfrontaments acabaven arribant per qüestions econòmiques i d'exercici del poder, sobretot en els interregnes llargs en què, com hem dit, l'ardiacia exercia el dret de visita i realitzava les vistes pastorals a les parròquies de la diòcesi i a la catedral de Vic, i exigia amb el màxim rigor el dret de visita, cosa no gaire ben rebuda pels capellans de la diòcesi i molt menys pels canonges de la catedral.¹⁷²

En altres interregnes la problemàtica va venir per qüestions polítiques, que, un cop finalitzada la seu vacant, van acabar en disturbis. És el cas de l'ardiacia Pau Fabra que va morir assassinat al coll de Malla pel bàndol cadell el 20 de maig de 1600.¹⁷³ Aquest fet que va motivar un llarg plet amb el bisbe Francesc de Robuster, a qui es va acusar de ser l'instigador de la mort de Fabra. Altres moments delicats van ser les dues seus vacants que va assumir Melcior de Palau. En la primera (1634), el capítol

¹⁷² Vegis també la mala acceptació de les visites en el cas de Burgos a Demetrio MANSILLA REOYO, «Reacción del cabildo de Burgos ante las visitas y otros actos de jurisdicción intentados por sus obispos (siglos XIV-XVII)», *Hispania Sacra*, 19 (1957), p. 135 i ss.

¹⁷³ Les disputes amb violència a l'estament eclesiàstic es donaven també a d'altres bisbats. A València el 1661 van assassinar el xantre de la catedral, Ventura Ferrer. Vegeu Emilio CALLADO ESTELA, «El asesinato del chantre don Ventura Ferrer. Clérigos y bandos en la seo valentina seiscentista», *Hispania Sacra* 133 (gener-juny 2014), pp. 109-131.

de canonges estava exaltat perquè no volia pagar la dècima eclesiàstica, que exigia el bisbe de Girona¹⁷⁴ com a agent executiu de la corona.¹⁷⁵ Els aldarulls van durar de finals del mes d'abril a finals de juliol de 1634, amb agressions als agutzils reials que venien des de Barcelona a segrestar els béns eclesiàstics per cobrar l'impost. El Consell Municipal en aquesta ocasió es va posar al costat de la Corona i, temorós, comunica al virrei que defensarà als agents reials que vinguin a la ciutat. El Capítol volia guanyar temps perquè sigui Roma la qui dirimeixi si han de pagar el delme o no, i decideix fer una mena de vaga. Donat que els agents reials volen publicar els cartells del segrest de les rendes, el 9 de maig de 1634 els canonges decideixen que «se tanque la Seu y que estiga tancada fins se sian tornats dits Jutges y que nos celebren officis nis toquin a ells».¹⁷⁶ La gran majoria d'esglésies de la ciutat també es tanquen.¹⁷⁷ Fins el dia de Corpus i encara per intercessió/amenaça del governador de Catalunya, Aleix de Marimon,¹⁷⁸ les esglésies no es tornen a obrir, no hi ha culte

¹⁷⁴ El conflicte ja venia de lluny. El 1632 el Papa autoritza una nova exacció fiscal sobre les rendes eclesiàstiques dels regnes d'Espanya per lluitar contra l'heretgia. El 1633 el nunci d'Espanya va encomanar l'execució del nou impost al bisbe de Girona, García-Gil Manrique y Maldonado, que era, alhora, el diputat eclesiàstic i president de la Diputació. Aquesta duplicitat de càrrecs, de dubtosa constitucionalitat, va exaltar els ànims fins que a principis del mes de setembre de 1633, el nunci papal s'avingué a substituir el bisbe de Girona i president de la Diputació pel prelat d'Elna (i futur bisbe gironí també), Gregorio Parceró. Va ser aquest Gregorio Parceró de Castro, religiós benedictí, l'encarregat d'executar els cobraments que exigia la Corona en virtut de la concessió papal. Vegeu Xavier TORRES SANS, «Església i ciutat: la revolta contra la dècima (1634)», a *Actes del IV Congrés d'Història de Girona, La Girona del barroc. El barroc català (Girona, 24,25 i 26 de novembre de 2011)*, vol. LII (2012), pp. 31-48.

¹⁷⁵ «Però Vic no va ser un cas isolat. Altres diòcesis i ciutats, com ara Barcelona, la Seu d'Urgell i Girona també van conèixer una àmplia conflictivitat al voltant de la dècima i el seu pagament». TORRES SANS, «Església i ciutat: la revolta contra la dècima...», p. 32.

¹⁷⁶ NADAL, *Episcopologio...*, p. 430.

¹⁷⁷ A Girona van fer el mateix, si bé la virulència i la durada va ser més curta. Segons TORRES SANS, «Església i ciutat: la revolta contra la dècima», p. 43,

El mes de febrer d'aquell any 1634 la revolta capitular gironina va experimentar certament un salt qualitatiu: davant la pressió dels oficials reials i dels col·lectors, hom va respondre —com a Vic— amb el tancament de totes les esglésies de la ciutat, la Seu inclosa. En l'escrit que van enviar a totes les esglésies de la diòcesi, els capitulars gironins instaven els seus responsables a fer el mateix, tot aventurant, a més, que una decisió semblant no desfermaria les iras del rei (ni del Sant Pare), perquè en realitat l'origen del problema era que el monarca (o el Papa) no estava prou ben informat sobre la necessitat que passava l'estament eclesiàstic del Principat i la càrrega fiscal que arrossegava des de feia tant de temps del problema era que el monarca (o el Papa) no estava prou ben informat sobre la necessitat que passava l'estament eclesiàstic del Principat i la càrrega fiscal que arrossegava des de feia tant de temps.

¹⁷⁸ «Un llinatge present en els ordes militars durant més d'un segle va ser el dels Marimon, que havia obtingut el 1542 la condició de noble». Vegeu MOLAS I RIBALTA, *Catalunya i la casa d'Àustria*, p. 207.

a la ciutat. Això vol dir que durant aquest temps la gent es moria sense sufragis eclesiàstics. El 26 de juliol de 1634 el capítol acabava signant una concòrdia amb el bisbe de Girona. El Capbreu de la catedral, en aquest cas unint esforços amb el Capítol, també s'ha afegit a les protestes. La concòrdia signada inclou que els eclesiàstics es facin càrrec de les despeses dels desperfectes que la seva actitud ha significat.¹⁷⁹ Un cop arranjat el conflicte del delme, des de finals de 1634 l'ardiaca Palau va haver d'atendre la pretensió dels manresans d'erigir-se en bisbat, fet que no es va acabar produint. El segon mandat de seu vacant de l'ardiaca Melcior de Palau no va ser més tranquil, ja que va coincidir amb les campanyes militars de la monarquia i les contínues peticions de diners per sufragar la guerra.

Però encara hi ha altres indicadors que donen pistes sobre la influència del bisbat i de les persones que el dirigien. En els aproximadament cent-vint anys que hi ha entre el ministeri de Benet de Tocco i el final del de Jaume Mas, hem comptabilitzat uns cent anys en què la seu vigatana té bisbe nomenat i acceptat, i uns 18 en què la seu està vacant.

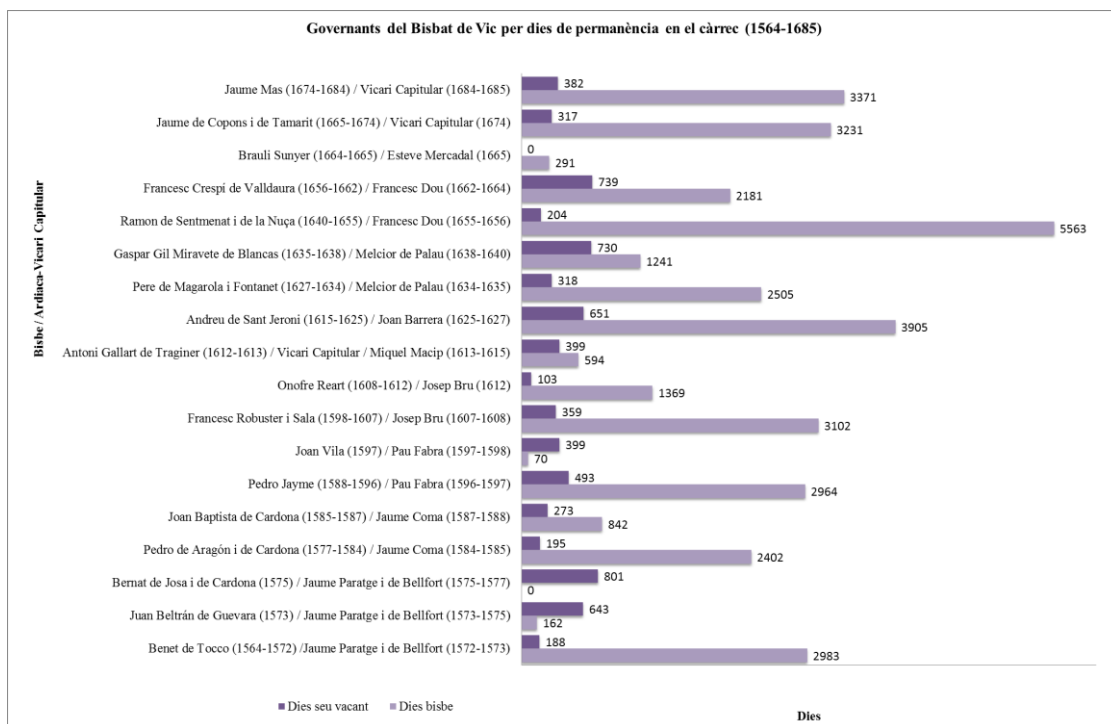
Taula 10. Governants del Bisbat de Vic i durada del seu govern (1564-1744)		
Bisbe / Ardiaca / Vicari Capitular	Anys	Dies
Benet de Tocco (1564-1572)	8	63
(Seu vacant) Jaume Paratge i de Bellfort (1572-1573)	0	188
Juan Beltrán de Guevara (1573)	0	162
(Seu vacant) Jaume Paratge i de Bellfort (1573-1575)	1	278
Bernat de Josa i de Cardona (1575)	0	0
(Seu vacant) Jaume Paratge i de Bellfort (1575-1577)	2	71
Pedro de Aragón i de Cardona (1577-1584)	6	212

¹⁷⁹ El mes març, el capítol de Tarragona sospitava que el de Barcelona havia pactat pel seu compte una reducció de la seva aportació particular. Antoni JORDÀ I FERNANDEZ, *Església i poder a la Catalunya del segle XVII. La Seu de Tarragona*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 24. El 25 d'agost, el capítol d'Urgell signava la concòrdia amb el bisbe Parcero. A les negociacions per assolir una concòrdia conjunta entre els capítols de Girona i la Seu d'Urgell, d'una banda, i el bisbe col·lector Parcero, d'una altra, a favor dels capitulars hi treballaven, Pau Claris, el canonge de la Seu d'Urgell i alguns reputats juristes del país, com ara Joan Pere Fontanella. TORRES SANS, «Església i ciutat: la revolta contra la dècima...», p. 46.

Taula 10. Governants del Bisbat de Vic i durada del seu govern (1564-1744)

Bisbe / Ardiaca / Vicari Capítular	Anys	Dies
(Seu vacant) Jaume Coma (1584-1585)	0	195
Joan Baptista de Cardona (1585-1587)	2	112
(Seu vacant) Jaume Coma (1587-1588)	0	273
Pedro Jayme (1588-1596)	8	44
(Seu vacant) Pau Fabra (1596-1597)	1	128
Joan Vila (1597)	0	70
(Seu vacant) Pau Fabra (1597-1598)	1	34
Francesc Robuster i Sala (1598-1607)	8	182
(Seu vacant) Josep Bru (1607-1608)	0	359
Onofre Reart (1608-1612)	3	274
(Seu vacant) Josep Bru (1612)	0	103
Antoni Gallard de Traginer (1612-1613)	1	229
(Seu vacant) Vicari Capítular / Miquel Macip (1613-1615)	1	34
Andreu de Sant Jeroni (1615-1625)	10	255
(Seu vacant) Joan Barrera (1625-1627)	1	286
Pere de Magarola i Fontanet (1627-1634)	6	315
(Seu vacant) Melcior de Palau (1634-1635)	0	318
Gaspar Gil Miravete de Blancas (1635-1638)	3	146
(Seu vacant) Melcior de Palau (1638-1640)	2	0
Ramon de Sentmenat i de Lanuza (1640-1655)	15	88
(Seu vacant) Francesc Dou (1655-1656)	0	204
Francesc Crespí de Valldaura (1656-1662)	5	356
(Seu vacant) Francesc Dou (1662-1664)	2	9
Brauli Sunyer (1664-1665)	0	291
(Seu vacant) Esteve Mercadal (1665)	0	0
Jaume de Copons i de Tamarit (1665-1674)	8	311
(Seu vacant) Vicari Capítular (1674)	0	317
Jaume Mas (1674-1684)	9	86

(Elaboració pròpia; en fons gris, els bisbes)

Gràfic 3. Governants del Bisbat de Vic per dies de permanència en el càrrec (1564-1685).

(Elaboració pròpia; en fons més clar, els bisbes).

Tot i la preponderància d'èpoques amb bisbe titular, el fet que n'hi hagués no significava que residís al territori. El cas més flagrant és segurament el de Ramon de Sentmenat, amb llargues absències a causa dels conflictes bèl·lics, però no l'únic. Per exemple, a Francesc de Robuster els canonges de la catedral li criticaven les llargues absències de la ciutat quan s'instal·lava a altres ciutats del bisbat com ara a Artés o a Manresa.¹⁸⁰ I, encara més, el temps que passava entre que eren nomenats i que prenen possessió del càrrec a la ciutat de Vic també era significatiu. Podien

¹⁸⁰ De fet, el bisbe Robuster va tenir durant tot el seu mandat un conflicte continuat amb el capítol de canonges. Per exemple, el 1602 convoca sínode diocesà, des del convent de Sant Tomàs de Riudeperes on s'ha retirat el 30 de maig. En contra del que és costum, el convoca a la ciutat de Manresa, fet que irrita sobre manera el capítol de canonges. Malgrat tot, el sínode se celebrarà a Manresa entre el 18 i el 21 de juny. Sembla que el 23 de juny el bisbe tornava a ser a la ciutat. Vegeu NADAL, *Episcopologio...*, pp. 211-215. De fet, una eina per pressionar els capitulars que utilitzaven habitualment els bisbes era el trasllat de la seu episcopal a una altra població del bisbat. Un fet similar va passar a la diòcesis de Coria quan el 8 de maig de 1594 bisbe Pedro García de Galarza va convocar sínode a Càceres en comptes de a la catedral. Vegeu Francisco SAN PEDRO GARCIA, «La reforma del Concilio de Trento en la diòcesis de Coria», *Historia Sacra*, 10 (1957), p. 283.

anar dels escassos quatre mesos que va tardar Onofre Reart entre que va ser presentat (9 de gener de 1608) i que va entrar a la ciutat (20 d'abril de 1608), a gairebé l'any que va tardar Jaume de Mas (21 de gener 1674-11 de desembre 1674).

D'altres aspectes a destacar que podien ocasionar i de fet ocasionaven conflictes, eren les accions personals o les polítiques que portava a terme cada bisbe. En una societat molt influïda per l'Església i, alhora, en la multitud de congregacions, comunitats, ordes, i divisions de la mateixa Església, les polítiques episcopals sempre aixecaven recels, perquè o bé topaven amb els interessos de part de la mateixa Església, o amb els del govern municipal, gelós que es respectessin les seves prerrogatives, o amb tots dos. Un cas prou explícit d'aquest clima és el de fra Andrés de San Jerónimo i els problemes que va tenir en la fundació del col·legi dels jesuïtes de Vic. A banda que Sant Ignasi de Loiola va fer un important recés a Manresa, sabem que el 21 de juliol de 1621 el bisbe va proposar al Consell Municipal que es donessin dues càtedres de la Universitat de Vic als pares jesuïtes, i que el 13 d'agost del mateix any el municipi s'hi va oposar perquè la pretensió del bisbe era contrària als privilegis de la ciutat.¹⁸¹ Entre el 21 de desembre de 1621 i el 4 de gener de 1622 la ciutat i el capítol de canonges fan front comú per oposar-se a la fundació del col·legi,¹⁸² i si bé l'any 1625 la companyia de Jesús ja està instal·lada a l'església de Sant Just de Vic, no és fins a 1628 en què s'escull el lloc on ha d'anar el col·legi dels jesuïtes. Així ho indica un acord del consell municipal vigatà.¹⁸³

Tot i que el periple dels pares de la Companyia de Jesús per la ciutat només començava i que es va allargar durant tot el segle XVII, aquest no és l'aspecte que volíem destacar. El fet a tenir en compte és que el Consell Municipal pren en consideració la petició del bisbe fra Andrés de San Jerónimo quan arriba una carta del mateix monarca sol·licitant que es faciliti un lloc per a la companyia de Jesús. A

¹⁸¹ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich des del año 1424 (que són los que se han allado) hasta el de 1718 inclusive*, p. 14v.

¹⁸² AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 14v.

¹⁸³ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 16v. Tot sembla indicar que aquest acord es va prendre per les bones relacions del bisbe de Vic amb el monarca, que requereix al Consell Municipal que designi lloc, segons es desprèn en l'acord municipal que diu: «En atención a que el señor Rey pide el que se señale y destine lugar para la formación del Collegio de la compañía de Jesús, acordó obedecer».

banda dels jesuïtes, que eren la «fuerza impulsora más importante de la renovación católica»,¹⁸⁴ qui tenia accés al monarca era el bisbe, que havia estat confessor de Margarida d'Àustria o de Parma. Per tant, en aquest cas sembla plausible teixir un fil directe entre el bisbe i el monarca.

Un altre aspecte a tenir en compte era la provenença social de les persones que van prendre possessió de la mitra vigatana. Entre els mitrats hi va haver persones procedents de famílies considerades d'elit, com Antoni Gallard, de la casa dels Gallard de Catalunya;¹⁸⁵ fra Andrés de San Jerónimo, de la casa dels Guistioz d'Oviedo; Ramon de Sentmenat;¹⁸⁶ Jaume de Copons, Manel de Senjust, i Ramon de Marimon. Estem parlant de cases nobles, catalanes o de la resta de la monarquia, que intenten que els seus descendents excel·leixin en càrrecs i prebendes eclesiàstiques, si bé és cert que el bisbat de Vic no era, ni de tros, una de les primeres mitres de la monarquia.¹⁸⁷

Com s'estructurava, però, el bisbat de Vic des del punt de vista de presència religiosa? Tot i tractar-se d'un text extemporani a l'època que estudiem, segons un memorial que es pot datar entre els anys 1782 i 1787¹⁸⁸ i que probablement es va elaborar entorn a l'entrada del bisbe Veyan¹⁸⁹ a Vic, el bisbat limitava: a orient amb el de Girona; a migdia amb el de Barcelona i part amb el de Tarragona; a ponent amb el de Solsona, i al nord amb el de Girona i l'abadiat de Ripoll. A finals del segle XVIII tenia 213 esglésies parroquials, amb 3 esglésies col·legiates i 9

¹⁸⁴ Ronnie PO-CHIA HSIA, *El mundo de la renovación católica, 1540-1570*, Akal, Madrid, 2010, p. 46.

¹⁸⁵ Els Gallard pertanyien a la noblesa de Lleida. Descendent del conseller d'Aragó i nét per part de mare del lloctinent del mestre racional. El germà d'Antoni, Cristòfol, va ser nomenat tresorer del Consell reial. «El nomenament de Gallard com a tresorer reial va anar acompanyat el del seu germà Antoni, que era mestrescola de l'Estudi General de Lleida, pel bisbat d'Elna». Vegeu MOLAS I RIBALTA, *Catalunya i la casa d'Àustria*, p. 68.

¹⁸⁶ Fill d'Enric de Sentmenat i de Sentmenat († 1580), hereu per via materna de la baronia de Dosrius.

¹⁸⁷ Si bé no disposem d'estudis pels segles XVI i XVII, al segle XVIII Vic, juntament amb Girona, Solsona i Urgell, es va mantenir sempre entre les mitres pobres de Catalunya o amb rendes insuficients per a les seves necessitats». Vegeu Joan BADA I ELÍAS, «L'episcopat il·lustrat a la Catalunya de la segona meitat del segle XVIII», p. 152-153, a Joaquim M. PUIGVERT I SOLÀ (ed.), *Bisbes, Il·lustració i jansenisme ...*

¹⁸⁸ AEV 1025/2, *Obispado de Vique (1782-1787)*.

¹⁸⁹ Francisco de Veyan y Mola, nascut a Tamarit de Llitera el 25 d'abril de 1734, bisbe de Vic entre 1784 i 1815. Vegeu GIRBAU I TÀPIAS, *Església i societat...*, p. 243-313.

comunitats de preveres. Dins del territori episcopal hi havia tres monestirs benedictins que eren Ripoll, Montserrat i Sant Benet de Bages.

Pel que fa a la jurisdicció eclesiàstica, a la ciutat de Vic el bisbe hi té el seu provisor o vicari general i oficial amb dues cúries, la del vicariat o eclesiàstica i la de l'oficialat. A la cúria del vicariat qui nomena l'escrivà és el bisbe, mentre que a la de l'oficialat el nomena el capítol. La resta del territori estava dividit en deganats, com hem vist, que comptaven amb un degà o vicari forani i un escrivà. En el cas del deganat de Manresa cal afegir-hi un subdegà, i en el Sant Joan de les Abadesses, del deganat de Ripoll, la dignitat d'arxiprest de la Col·legiata de Sant Joan de les Abadesses.

Pel que fa a la jurisdicció civil del bisbe, aquest nomena els escrivans del col·legi de la ciutat de Vic, si bé ha de nomenar necessàriament els que proposa el capítol de canonges. També nomena batlle de diferents parròquies,¹⁹⁰ batlles i regidors en unes altres,¹⁹¹ batlle criminal a Santa Maria de Castelnou de Bages, i batlle i sotsbatlle a la parròquia de Nàlec. Per l'administració de la justícia en aquests llocs on té jurisdicció civil el bisbe disposa del tribunal de les baronies de la mitra.

Pel que fa a la ciutat de Vic, a banda de la dignitat episcopal, la catedral comptava amb 22 canonges –l'ardiaca amb la dignitat de primicer (a Vic anomenat «cabiscol»)–, el sagristà, el degà, 3 racioners, 72 beneficiats,¹⁹² encapçalats pel capbrever com ja hem vist, i 4 administradors de Nostra Senyora de la Pietat que administren les rendes del Capbreu. El domer major i el menor tenien cura de la catedral. El domer menor elevat a dignitat de canonge.

Com a la resta de catedrals –per exemple la de Girona–, a la catedral de Vic

es vinculava –directament o indirectament– un extens entramat de treballadors que ajudaven a fer d'aquesta institució una empresa rendible i eficaç. Entre aquests treballadors hi havia procuradors, bossers, receptors de misses, adjunts, administradors, advocats, baciners, capers, cantors, músics, organistes, cuiners, examinadors, guardes, jutges del breu, mestres d'escola o d'accent, mestres de cant antic, mestres de cant nou, mestres de cerimònia, mostassaf, notaris, oficials del capítol, oficials d'església, oïdors

¹⁹⁰ Concretament de Santa Eulàlia de Riuprimer, Santa Maria de Seva, Sant Martí del Brull, Sant Cristòfol de la Castanya, i Santa Maria d'Horta.

¹⁹¹ Concretament de Sant Hipòlit de Voltregà, Vinyoles d'Orís, Sant Martí de Sobremunt, Santa Maria d'Artés i Sallent.

¹⁹² Aquest número de beneficiats és el que ha quedat després del pla de reducció del bisbe Bartolomé Sarmentero (1752 a 1775), l'any 1779.

de comptes, pastissers, peixaters, carnisers, priors, paborbes, rectors, rectorers, rellotgers, sagristans, secretaris, síndics, tresorers, etc.¹⁹³

A vegades els canonges o els beneficiats executaven alguna d'aquestes tasques, és a dir, el benefici implicava unes obligacions concretes.

A la ciutat hi havia vuit convents de religiosos: dominics, mercedaris, trinitaris descalços, carmelites calçats, carmelites descalços, caputxins, sacerdots de l'oratori de Sant Felip Neri i franciscans. Existien tres convents de religioses: Santa Teresa, Santa Clara i de la Presentació, i una casa de beates de Sant Domènec. Hi havia també un hospital de pobres malalts que administrava el capítol de canonges i el Consell Municipal, i l'hospital de la Misericòrdia on es recollien nenes orfes. Finalment a l'època de l'estudi ja hem vist que hi ha el col·legi dels jesuïtes. No és fins a l'any 1749 que es crea el seminari tridentí.

2.4. L'ORGANITZACIÓ DEL MUNICIPI DE VIC

La ciutat de Vic forma part d'un grup minoritari dins la societat catalana d'Antic Règim. Aquesta peculiaritat li ve donada pel fet de ser una de les ciutats catalanes amb seu episcopal.¹⁹⁴ Per tant, a l'estructura de la societat vigatana cal afegir-hi la figura d'un bisbe que és alhora senyor i cap de l'Església en el seu territori.

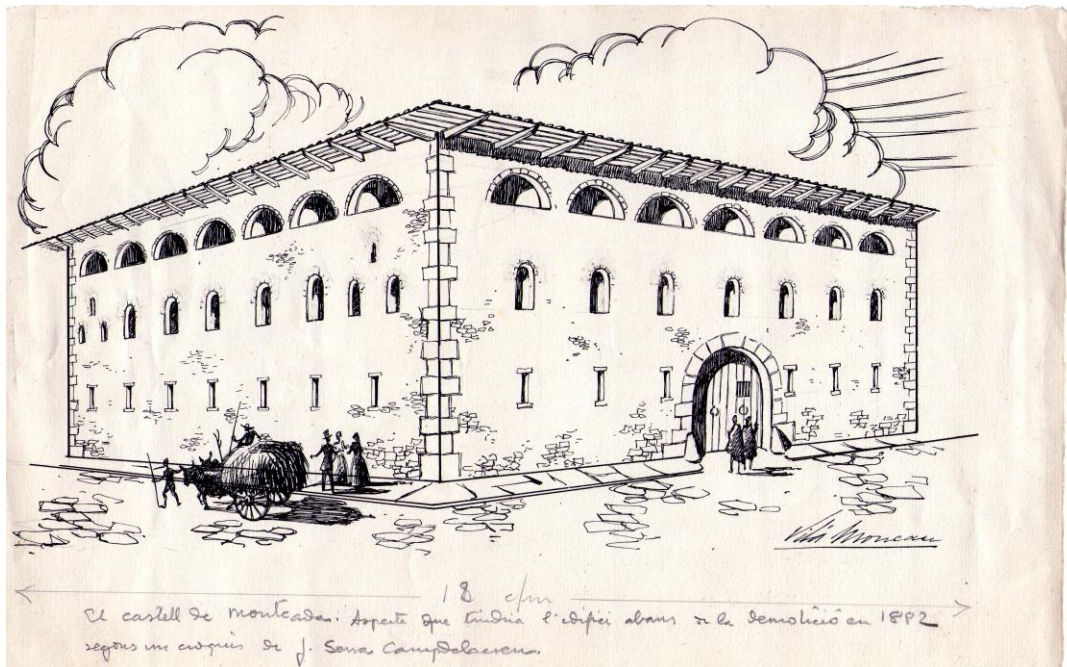
Vic, doncs, fins a mitjan segle XV va ser una ciutat dual per l'existència de dues partides o jurisdiccions senyorials: la de la casa dels Montcada i la de la seu episcopal, primer; i, a partir del 14 d'octubre de 1315, la casa dels Montcada (a mans de la

¹⁹³ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder...», p. 70. Vegeu de la mateixa autora *L'església catalana sota la monarquia dels borbons. La catedral de Girona...*, especialment pp. 83-155.

¹⁹⁴ Juan Eloy GELABERT GONZÁLEZ, «Señoras de sí mismas. La constitución de Villas en la España del Antiguo Régimen», p. 16, a Encarna JARQUE MARTÍNEZ (coord.), *El concejo en la Edad Moderna. Poder y gestión de un mundo en pequeño*, Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza, 2016, diu que la grandesa de les ciutats de l'Antic Règim podia invocar-se acudint tant a la,

calidad de sus habitantes com al *honor* alcanzado por la propia urbe cuando se veía condecorada con el título de ciudad (*honore decoratur*), circunstancia que, por su parte, entrañaba mayor o menor grado de consideración, pues era preferida la promoción por la vía eclesial (dotación de una sede episcopal) que por la civil (cuando el título era concedido por el príncipe).

família Foix), i la partida reial quan la partida episcopal passa a mans del rei Jaume II i es forma un autèntic Consell Municipal. A part, i si bé no pel que fa a jurisdicció, el bisbe continua exercint importants quotes de poder, per exemple, la notaria o escrivania pública –si bé el 1330 en va cedir els drets d'exploració al capítol de canonges.

Il·lustració 3. Castell dels Montcada. Croquis (1882)(Foto: ABEV)

Des de 1315 fins a la constitució definitiva de Vic com a municipi unificat passen cent trenta-cinc anys. El 1450, els drets senyorials que ostentava la casa dels Montcada són redimits pels habitants de les dues partides mitjançant pagament. La constitució del municipi vigatà en òrgan de govern sota jurisdicció reial suposa un impuls regeneratiu per a la ciutat tot i que comporta un cost econòmic elevat, sufragat mitjançant les talles que han de pagar els habitants. Encara que el rei faci concessions fiscals importants i tingui en compte aquest esforç, la realitat és que Vic va haver-se de guanyar les exempcions, privilegis i franquícies a força d'aportacions econòmiques elevades. Això no treu que quan estava sota jurisdicció dels Moncada la ciutat també pagava impostos.

El règim municipal es fomenta sota el patrocini regi. A les ciutats que estan sota el domini de la Corona les bases del municipi es comencen a posar cap al segle XIII. A Vic, per les característiques particulars exposades, això no passa fins el 1315 –de manera parcial–, i fins el 1450 de manera definitiva.

Un cop consolidada la institució municipal –prescindint de la seva etapa concreta de constitució–, es distingeixen en totes les ciutats uns mateixos òrgans de govern que són de caràcter polític i que es renoven periòdicament cada any. Aquests òrgans de govern exercien funcions legislatives i executives. Les legislatives corresponen al consell general, integrat per un nombre de prohoms proporcional a la quantitat de veïns. En el cas de Vic, hi ha 20 jurats per la part reial i 12 per la part dels Montcada. Un cop unificada la ciutat, el nombre de dirigents va quedar establert en 4 consellers i 36 jurats.¹⁹⁵ Les funcions executives quedaven en mans dels tres, quatre o cinc integrants de la conselleria o del consolat, i d'alguns dels altres oficials municipals. Al municipi vigatà, mentre existia la divisió entre la partida reial i la dels Montcada, hi havia tres consellers a la part del rei i dos a la part senyorial. Un cop unificada la ciutat els consellers van quedar fixats a quatre persones. Amb la unificació de la ciutat de 1450 va quedar implantat el

sistema d'insaculació de persones aptes, els noms de les quals eren inscrits posats dintre bosses de cuir segons els diversos estaments, d'on eren extrets per sort els quatre consellers de quiscuna de les respectives bosses. Aquests, una vegada elegits nombraven els jurats, també extrets de les respectives bosses per estaments.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Eduard JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 78; Juan DURAN NOGUER, *El régimen municipal de Vich anterior al decreto de Nueva Planta (889-1716)*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1957, p. 59.

¹⁹⁶ JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 78. El sistema insaculatori es va estendre més àmpliament primer a la Corona d'Aragó per passar des de ben aviat a la de Castella. En el cas de Vic es va instaurar en una època relativament inicial si considerem que les primeres dades dels llocs on es va implantar la insaculació parlen de Saragossa (1414), Xàtiva (1427), Menorca (1429), Alzira (1446), Mallorca (1447), Eivissa (1447), Barbastro (1454), Girona (1457), Alacant (1459), Granollers (1466), Alcañiz (1479), Calatayud i Igualada (1481), Cariñena (1492), Olot i Barcelona (1498), Lleida, Figueres i Perpinyà (1499), Manresa i Puigcerdà (1500), Tarragona (1501), Xixona (1513) o la Seu d'Urgell (1516), entre altres. Francisco José ALFARO PÉREZ, «La elección de cargos concejiles en los municipios españoles del Antiguo Régimen: El sistema insaculatorio en las coronas de Castilla y Aragón (siglos XV a XIX)», a Encarna JARQUE MARTÍNEZ (coord.); *El concejo en la Edad Moderna. Poder y gestión de un mundo en pequeño*, Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza, 2016, pp. 48-49. Vegeu també Josep Maria TORRAS I RIBÉ, *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*, Curial, Barcelona, 1983, pp. 75-116, i especialment la pàgina 103 on hi ha publicada la taula «Cronologia indicativa de la difusió del sistema insaculatori», més extensa cronològicament que la de ALFARO PÉREZ.

Al costat dels regidors trobem uns oficis exercits per personal especialitzat encarregat d'assessorar els òrgans de govern: juristes, notaris i l'escrivà de la corporació —ofici vitalici a Vic des del privilegi de Ferran II de 25 de novembre de 1505.¹⁹⁷ Aquest cos d'oficials és cada cop més nombrós a mesura que augmenten les competències urbanes i disminueixen les dels oficials reials. L'augment de les competències municipals es produeix de manera gradual i a canvi de les inevitables talles o pagaments a la Corona. De tota manera, a Vic, potser pel fet d'incorporar-se tardanament al sistema municipal-reial, en un termini molt curt de temps Pere el Cerimoniós dona permís per tenir clavari, mostassaf (privilegi del 28 d'agost de 1366), i obrer.

La quarta base del funcionament del règim municipal medieval és l'econòmica, fonamental per assegurar l'existència i continuïtat de la institució. Des del moment en què els reis cedeixen a les ciutats els impostos que havien de cobrar com a senyors del lloc, les ciutats adquireixen la base econòmica que els permetrà funcionar. Ara bé, quan els impostos passen de ser fluctuants a permanents és quan s'estableix una administració especial per l'economia: això és, la figura del clavari. El funcionament de la hisenda municipal es basava en la recaptació d'imposicions i en l'emissió de títols de deute públic, anomenats censals i violaris, ingressos completats amb els préstecs de diferents institucions, majoritàriament eclesiàstiques, que eren imprescindibles en els massa sovintejats moments d'urgència. Com és ben conegut, el desfalc de la hisenda municipal venia motivat, en part, per la necessitat d'abastir dels proveïments necessaris la ciutat per tal que pogués subsistir en moments de carestia. Això és, per exemple, l'aprovisionament de blat a preu raonable en èpoques de males collites.

Resumint, tot i la complexitat de l'organització municipal de l'Antic Règim, podríem dir que la base del municipi la formen el Consell, els consellers, els oficials o funcionaris i unes imposicions que permetin que aquest mecanisme rutlli. Tot seguit tractem quins eren els components d'aquestes bases.

El Consell a Vic estava constituït per «quatre consellers», el primer dels quals era l'anomenat «conseller en cap». Convocat a toc de trompeta, tenia mig dia de temps

¹⁹⁷ «el rei disposa que l'ofici d'escrivà sigui vitalici i que perduri en ell el Bernat de Prat», JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 284, privilegi 712.

per reunir-se. Aquests quatre personatges tenien el poder executiu a les seves mans i ostentaven la representació de la ciutat, i quedaven sotmesos a les seves ordres els oficials reials, el veguer, etc. El consell el presidia el conseller en cap i, en cas d'absència d'aquest, el conseller que el seguís.

Al costat dels quatre consellers hi figuren 36 «jurats» elegits en règim de sac i sort. N'hi ha quatre d'aquests, que són els quatre consellers de l'any anterior, que venen ja predesignats.

Els jurats es constitueixen com a mecanisme assessor dels consellers, però tenen potestat per sotmetre al Consell tots aquells aspectes que afectin el funcionament de la vida ciutadana. Convocats també a toc de trompeta, els jurats que no anaven a la cerimònia eren castigats amb una multa de dotze sous barcelonesos que s'havien d'ingressar a la caixa del veguer. Aquest estava autoritzat a confiscar els béns de l'infractor si es negava a pagar.

L'elecció del «clavari» és la més meticulosament regulada després de la del conseller en cap ja que, si exceptuem la funció inquisitiva dels oïdors de comptes i del tribunal d'imposicions, la hisenda municipal queda pràcticament, a partir del privilegi de 1450, a mans del clavari. És per això que per a la insaculació del clavari cal que els insaculats siguin persones hisendades, mercaders i bons administradors. A poder del clavari hi aniran a parar tots els ingressos de la ciutat amb els quals aquesta figura farà front a les despeses ordinàries que pesen sobre la ciutat de Vic. La seva actuació queda subjecta, no obstant, a l'aprovació dels oïdors de comptes i els consellers.

Per altra banda, el sistema de comptabilitat de la clavaría vigatana obligava que tota despesa havia de ser acreditada, per petita que fos, mitjançant albarà. Si la quantitat anava de 20 sous a 6 lliures l'acreditació es feia mitjançant albarà o rebut; si passava de 6 lliures, mitjançant àpoca. Depenent de la clavaría hi havia el «Llibre de albarans e cauteles de la Clavaría de la ciutat de Vich» a càrrec de l'escrivà, en el qual s'anotaven els moviments comptables.

Un altre càrrec important és el de «escrivà del consell», que té un caràcter purament tècnic fins que la seva potestat transcendeix a l'ordre econòmic. Això es produeix en el moment en què els seus albarans passen a tenir la mateixa força i eficàcia que si fossin documents públics. Altres càrrecs municipals vigatans podien ser el

«mostaçaf», que era l'encarregat dels pesos i mesures de la municipalitat. Intervenia en les vendes, garantia la taxació i el pesatge o mesura de sòlids i líquids, i, a canvi, rebia una retribució pel servei. També el «obrer de la ciutat», que era l'encarregat de la conservació de la muralla i seguretat i embelliment de les construccions ciutadanes. L'obrer també havia de tenir cura dels camins reials fins a dues llegües de les portes de la ciutat.¹⁹⁸ A Vic, aquest ofici anava associat a l'ofici de constructor. Moltes vegades era el mateix obrer o la seva companyia els qui feien els treballs de paleta per arranjar els desperfectes que s'havien produït en les diferents construccions. La ciutat disposava també de «veguer» i de «síndic», que tenien atribucions similars als veguers i síndics dels altres nuclis urbans. Entre la municipalitat hi havia, a més, els «advocats de la ciutat». Acostumaven a ser dos i havien de defensar i servir la ciutat en els contenciosos que tingués. Es preceptuà que els designats no poguessin ser advocats ni del bisbe de Vic, ni del capítol de canonges de la catedral, per tal que quedés garantida la independència de la funció dels assessors.

Les funcions de recaptació, quan ni el clavari ni l'obrer de la ciutat rebien directament els ingressos corresponents, s'assignaven a un receptor de talles, o a un comprador dels drets, ajudes i imposicions de la ciutat, coneguts com a «recaptadors». La materialitat del cobrament dels ingressos quedava a càrrec d'un col·lector, que en les talles ordinàries podia delegar en persona amb plena capacitat jurídica, mentre no es trobés en raó de dependència del dit col·lector.

A més de tots aquests, hi havia altres càrrecs i grups amb diferents atribucions. Des dels «assessors aliens al consell», la «comissió d'assumptes reservats» i els «oïdors de comptes», passant pels «jutges d'imposicions», els «talladors» i la «comissió de correspondència política», fins arribar a la «comissió del memorial d'ambaixades», per citar-ne alguns. Tot i això, el règim municipal constituïa un ens oligàrquicament tancat.

¹⁹⁸ Tot i que la mida és variable en funció del lloc, aproximadament una llegua equivalia a poc més de quatre quilòmetres.

2.5. LES EPIDÈMIES I LA SANITAT

Al segle XVII Catalunya i Osona experimenten fams (crisis de subsistència en els períodes de 1629-1631, 1651-1654, 1684, 1687, 1694-1695); pesta (1629-1631 i 1648-1654); plagues, sobretot de llagosta (1687); i ocupacions continuades dels exèrcits francesos, revoltes i guerres. Per altra banda, la davallada econòmica i demogràfica que comença a finals del segle XVI, i es fa sentir sobretot dels anys vint als seixanta del XVII, fan de tot el conjunt una època prou difícil. A banda de tot això, cal tenir present la conjuntura demogràfica de l'Antic Règim, amb natalitats i mortalitats altes.¹⁹⁹

Des de la baixa edat mitjana, a la monarquia hispànica s'estableix que la formació dels metges es faci a les universitats. L'exercici de la medicina estava regulat per les corporacions professionals i per la Corona, i des de 1477 els Reis Catòlics van fundar el «Protomedicato» com a tribunal capacitat per atorgar la llicència per a exercir la medicina. Tot i així, juntament amb els metges universitaris coexistien sanadors, curanderos, i altre personal més o menys especialitzat. També hi havia el grup de cirurgians i barbers que actuaven com a ajudants dels metges. Pel que fa a les titulacions, hi havia una gradació: batxillers, llicenciats i doctors en medicina.

Els anomenats sistemes mèdics moderns s'elaboren a partir de la segona meitat del segle XVII. L'anatomia moderna està basada en l'obra d'Andreu de Vasalio (1514-1564) *De humani corporis fabrica libri septum*, publicat a Basilea el 1543. Pel que fa al mètode d'estudi de les malalties, va canviant a poc a poc i ja no tenen la consideració de trastorn dels humors. El canvi es deu, entre altres, a H. Boerhaave (1668-1738), professor de medicina teòrica, medicina pràctica, botànica i química al jardí botànic de Leiden (Països Baixos), que va impulsar el coneixement clínic.

A la farmacologia i la botànica les innovacions arriben a mitjans del segle XVI, si bé des de 1445 hi havia a Barcelona el Col·legi d'Apotecaris procedent del gremi de candelers, tenders i especiers. Aquesta disciplina es veu notablement enriquida per les noves plantes procedents d'Amèrica i de les Índies Orientals.

¹⁹⁹ Per a la redacció d'aquest apartat s'ha emprat la tesi doctoral de Juan Manuel ALDEA BUENO, «Aspectos sanitarios de los Archivos de las parroquias de Santa Coloma de Centelles y de S. Fruitós de Balenyà de los s. XVI-XVIII», tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1992, pp. 36-44; també de Martí GENÍS I AGUILAR, «L'Hospital de Vich», extret del *Butlletí del Sindicat de Metges de Catalunya*, (setembre de 1928).

La patologia bèl·lica, amb l'aparició de les armes de foc, marca l'evolució quirúrgica. Tot i així, la cura de les infeccions derivades de les inflamacions i les sutures no es resolrà fins al desenvolupament de l'anestèsia i la millora de les condicions higièniques.

La cura de patologies més comunes com les hèrnies no se solucionaran fins al segle XVIII. Pel que fa a l'obstetrícia, al segle XVI es posen de nou en pràctica modalitats de part que a l'edat mitjana s'havien deixat de banda, com la cesària. Al segle XVII s'inventa el fòrceps, que es perfecciona entre 1650 i 1730. L'oftalmologia s'inicia com a especialitat independent el 1583, i el segle XVII té com a avenç més important la definició de la cataracta i el seu tractament quirúrgic. El desenvolupament de l'òptica porta a la invenció del microscopi, que serà l'instrument bàsic de bona part dels avenços de tots els segles posteriors. També al segle XVII es comencen a difondre les ulleres.

Els avenços en la medecina van lligats als professionals de les diferents àrees que hem tractat i a l'evolució de la demografia. En els estudis demogràfics realitzats entre 1983 i 1991 a diferents parròquies de Catalunya, a Buñuel i a Pollensa, hi apareixen els següents resultats. Del total de 734.739 registres treballats entre els segles XVI i XVIII,²⁰⁰ 387.036 corresponen a naixements (52,68%), 266.004 a defuncions (36,20%), i 81.699 a matrimonis (11,12%). Pel que fa als professionals de la sanitat, n'hi ha 5.458, que representen l'11,12% del total, i que estan repartits en les següents professions:

Taula 11. Professionals de la medicina segons registres parroquials (ss. XVI-XVIII)		
Professió	Número	%
Cirurgians	2.253	41,28

²⁰⁰ ALDEA BUENO, *Aspectos sanitarios...*, pp. 28-29. Els registres sacramentals abracen el període dels segles XVI-XVIII. En el cas concret d'Osona disposem de dades de la parròquia de Sant Julià de Vilatorrada, on en el mostreig dels matrimonis analitzats entre 1555 i 1720 només apareix la figura d'un «triagaire», activitat que avui inclouríem dins de la medicina natural. La triaga era «una mena d'antídot fet amb més de 300 ingredients, entre els quals destacava la carn d'escurçó i les espècies orientals, i que s'aplicava principalment per guarir les mossegades d'animals verinosos». Jordi VILAMALA SALVANS, *Sant Julià de Vilatorrada. Vida quotidiana i activitat econòmica (1550-1720)*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2000, p. 69.

Taula 11. Professionals de la medicina segons registres parroquials (ss. XVI-XVIII)		
Professió	Número	%
Metges	1.359	24,90
Farmacèutics	906	16,60
Comadrones	285	5,22
Veterinaris	232	4,25
Adroguers	322	5,90
Altres	92	1,68
Estudiants de medecina	9	0,16

(Elaboració pròpia)

Tota aquesta casuística, però, no treu que ja des de l'edat mitjana s'establissin un seguit mesures preventivosanitàries i de centres més o menys especialitzats, per pal·liar, dins del possible, les malalties i epidèmies de la població. Pel que fa als centres hospitalaris hi ha diferents exemples, com l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, que neix el 1401 com a conseqüència de la unificació de diferents petits hospitals i asils que proliferaven per llegats testamentaris, la majoria dels quals eren administrats per l'Església o pel municipi. L'Hospital de la Santa Creu de Barcelona era administrat per dos membres del Consell de Cent i per dos canonges. La seva construcció va finalitzar el 1539 i a mitjans del segle XVI es van construir nous departaments.²⁰¹

Pel que fa a Vic hi ha l'Hospital d'en Terrades, que més endavant va ser conegut com a Hospital de la Santa Creu.²⁰² Es va fundar l'any 1348 segons el llegat testamentari de Ramon de Terrades, mercader d'origen mallorquí, que en el seu

²⁰¹ Nativitat CASTEJÓN DOMÈNECH, *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV*, Fundació Noguera, Barcelona, 2007, recull al capítol segon les qüestions fundacionals i al capítol tercer les qüestions constructives a partir dels documents del fons històric de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau i de diversos protocols notariais.

²⁰² De fet, a la ciutat, com a d'altres del Principat, hi ha ja una tradició de centres destinats a acollir i guarir els malalts. Al segle XI, XII a tot estirar, es funda a Vic l'hospital de Sant Jaume o dels leprosos; el 1153, si no abans, ja existeix l'Albergueria, alberg destinat a acollir malalts, clergues principalment, que era mantingut pels canonges de la catedral; i el 1217 es funda l'hospital dels Pelegrins o de Sant Bartomeu, destinat a acollir tota mena de malalts i també com a alberg general que donés acollida als pelegrins. El segle XVI l'hospital dels Pelegrins o de Sant Bartomeu es va tancar i les seves rendes es van destinar a una causa pia per a les donzelles de les confraries de Sant Francesc i Sant Bartomeu. GENÍS I AGUILAR, «L'Hospital de Vich», p. 5.

testament deixava 600 lliures per comprar un terreny i construir-hi un gran hospital per als pobres malalts de la ciutat. A més, encomanava el centre al patronatge del Consell Municipal de Vic. L'hospital va rebre diversos llegats i deixes testamentàries. El 29 de novembre de 1365 el bisbe Ramon de Bellera va concedir llicència per captar a favor de l'hospital. Durant el segle XV les deixes van tenir alts i baixos i el 1525, veient els consellers de la ciutat que la institució no disposava d'ingressos suficients, van oferir al capítol de canonges de la catedral de Vic que s'unís al patronat de l'hospital, fet que va permetre una necessària reforma estructural de l'edifici. També al segle XVI hi ha privilegis reials a favor de l'hospital, com el del permís de captar a totes les parròquies del bisbat de 1547, o el que la institució fos hereva universal de tots els malalts que morissin intestats i sense fills.

Al segle XVII la figura del canonge Pere Ramis, canonge des de 1647, és clau per al futur del centre. Primer pel llegat de 4.000 lliures anuals per comprar carn de moltó que oferia des de l'any 1668 i que el 1673 va ampliar en 2.000 lliures més. I segon, perquè quan va morir el 1688 va deixar en herència un llegat de 25.000 lliures. També és en època del canonge Ramis que l'Hospital es dota de farmàcia.²⁰³

2.6. L'ENSENYAMENT A VIC

L'ensenyament a la ciutat de Vic en l'època que ens ocupa s'explica a partir dels tres grans centres que el van impartir: la que serà la Universitat Literària, el col·legi dels Jesuïtes, i el Seminari Conciliar.

La Universitat Literària de Vic²⁰⁴ arrenca dels ensenyaments que s'impartien a la catedral per a la instrucció dels clergues. Concretament, sembla que a Vic els

²⁰³ Vegeu també Antoni PLADEVALL I FONT; Isidre PRADES I BUIXONS; Francesc DE ROCAFIGUERA I GARCIA (coords.), *Hospital de la Santa Creu de Vic. Història d'una institució assistencial*, Publicacions de l'Arxiu Històric Comarcal d'Osona, Vic, 2000, especialment les pp. 20-59, i 146-159.

²⁰⁴ Per a la redacció d'aquest apartat hem utilitzat treballs que han fet diversos autors sobre la Universitat Literària de Vic. Aquests autors són: Eufemià FORT I COGUL, *Les Universitats a Catalunya al Tombant del segle XVII*, Rafel Dalmau, Barcelona, 1972; Josep GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literària de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1991; Eduard JUNYENT I SUBIRÀ, *La*

antecedents documentats daten de principis del segle X –l'any 905, per ser més exactes. La documentació dels segles XI i XII dona diverses notícies sobre el «*Caput Scholae*», els «*grammatici*» o els «*scholae regens*» de Vic. A través d'aquests testimonis, tenim coneixença de la continuïtat del càrrec i de la missió educadora dels membres del capítol vigatà. Sabem també que, a Vic, l'any 1238, al «*magister Renaldus*» se li va donar un ajudant amb sou fix (Bernat Ferrer), i que des de llavors hi havia dues càtedres: una de gramàtica i una de lògica.

Al segle XIV el mestre de gramàtica comença a ser-ho de tota la ciutat. És en aquesta centúria quan els estudis de Vic, que havien començat fent una funció purament eclesiàstica, esdevenen una institució protegida directament per la ciutat, que aviat hi té tanta intervenció com el mateix capítol catedralici. Aquesta participació conjunta s'intueix ja en una carta del rei Joan I del 18 d'agost de 1388. Dirigida al batlle i consellers de la ciutat de Vic, a la carta s'ordena a les citades autoritats que obliguin el mestre en Arts Nicolau Perer i els seus deixebles a abandonar seguidament la casa on tenien instal·lada la seva escola, ja que havia prescrit el temps de lloguer. L'any 1425 la intervenció comunal ciutadana és evident del tot: el Consell de Vic, conjuntament amb els canonges, elegeixen els mestres de gramàtica i de lògica, que són pagats, en part, pel comú. A finals del segle XV els mestres de l'Estudi vigatà eren nomenats regents de les Escoles Majors.

El 1506 la ciutat va adquirir uns edificis al carrer de Bergadà o de Malla –anomenat a partir d'aquesta data i encara ara actualment, carrer de l'Escola. En aquest edifici s'hi va instal·lar l'Estudi Major. Després d'algunes desavinences –intent per part del Consell de monopolitzar tot l'ensenyament reglat a les aules de l'Estudi Major, arribada dels jesuïtes a Vic, discussions amb el bisbe fra Benet de Tocco per la fundació d'un seminari tridentí a Vic, etc.–, l'estudi vigatà pren embranzida. Tant és així que el 1569 es decideix construir un nou edifici. Aquesta construcció s'alçàrà sobre els enderrocs de la vella escola i d'altres edificis annexos. El nou casal, en el pagament del qual també va participar-hi la mitra, va portar molts maldecaps al

ciutat de Vic i la seva història, Curial, Barcelona, 1976. Antoni PLADEVALL I FONT, «Resum Històric del Bisbat de Vic», Bisbat de Vic, Vic, 1969. Modest REIXACH I PLA, *L'ensenyament a la ciutat de Vic*, Banc Mercantil de Manresa, Vic, 1973. Ramon RIAL I CARBONELL, «La universitat Literària de Vic», Tesina, Universitat de Barcelona, 1987. Del mateix autor, «L'Ensenyament superior a la Catalunya central ...».

Consell vigatà per la manca de diners en què es trobava la hisenda municipal. Prova d'això en són els múltiples censals que va prendre el consistori vigatà per poder-ne pagar totes les despeses.²⁰⁵

És en aquests temps (1570-1590), que cal situar els primers capítols i ordinacions promulgats per la corporació comunal vigatana. Aquestes reglamentacions pretenien establir unes normes que facilitessin el funcionament correcte de la institució. En les successives redaccions de noves reglamentacions, s'aniran polint els possibles defectes que poguessin tenir els textos anteriors i s'hi afegiran aquelles normes que requereixi la Universitat vigatana a causa del creixement de la institució.

De tota manera, no podem considerar l'Estudi de Vic com una veritable universitat perquè no té la facultat de poder donar graus. No és fins el dia 26 de juny de 1599 a les Corts de Barcelona en què Felip III, a requeriment d'una ambaixada canonical i municipal, concedeix el privilegi de poder graduar en arts i filosofia. Tot i saber aprofitar la concessió obtinguda, la ciutat de Vic no va considerar mai aquesta cessió com a plenament satisfactòria de les seves aspiracions.²⁰⁶

L'any 1603 ja estava degudament reglamentat el funcionament docent de la nova Universitat, amb els seus càrrecs ben definits: canceller, rector, vicerector, consellers, bidell, etc. I és que, des de principis del segle XVII, la dèria del Consell vigatà perquè la Universitat Literària funcionés correctament és manifesta. Als llibres d'acords hi ha citacions reiterades que giren entorn de com millorar aquest Estudi i, sobretot, les

²⁰⁵ Diu GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literaria...*, p. 36-37, que per costejar les obres, el Consell municipal va posar un dret a cada càrrega de llenya que entrés a la ciutat, impost que era d'un diner i havia de durar quatre anys: de l'11 de juny de 1569 a l'any 1573. No obstant això, aquesta imposició no donava prou beneficis per poder sufragar les despeses que suposa la construcció del nou edifici, per la qual cosa es va haver de recórrer a personalitats destacades i a l'ajuda dels ciutadans.

²⁰⁶ Reproduïm un fragment del que, segons GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literaria...*, p. 54, és el memorial que es va presentar al rei:

Item com lo studi general de dita Ciutat se haja comensat a llegir dos cursos de Philosophia y se entenga, migensant lo auxili y favor de nostre senyor, en procurar, no sols ques continue, pero encara ques lligen en ell altres facultats, per lo ques veu que la terra es molt apta per al exercici de les lletres y ha de redundar en molt gran benefici utilitat y profit de tota aquella terra, supplica perçó á vostra Magestat dit sindich sia de son Real servey ferlos mercé y concedir y atorgar privilegi de poder graduar los studians que en dit studi general hoyran en tots los graus y facultats que en dit studi se llegiran.

La resposta reial va ser: «Plau a Sa Magestat que pugue graduar los studians en arts i Philosophia Tantum».

seves rendes. També s'intenta multiplicar les càtedres de Filosofia i d'establir-ne dues de Teologia (1615). El 1618 funcionen dues càtedres de Gramàtica, dues de Filosofia i dues de Teologia.²⁰⁷

Per altra banda, l'intent d'aconseguir la facultat per graduar en tots els estudis que es facin a Vic no defalleix i és una constant i una fita del Consell i de la Universitat vigatana.²⁰⁸ Es recorre a Roma (1623, 1628, 1632), a les Corts de Lleida (1626), o al rei de França durant el període de la Guerra dels Segadors (1646). Més endavant es provarà sort amb Carles II (1681-1682, 1690 –graduar només en Teologia–, 1698-1699). Finalment, però, va ser Felip V qui, en document reial signat el 14 de març de 1702, va atorgar que l'Estudi de Vic pogués concedir graus a les facultats de Sagrada Teologia i Lleis. Aquest mateix any 1702 el Consell de Vic inicia el procés perquè, anys més tard (1713), l'Estudi de Vic es pogués titular «Universitat Reial i Apostòlica». Mentrestant, van dictar-se unes noves ordinacions. L'extinció de la Universitat de Vic va arribar de mans també de Felip V. Els esforços vigatans per salvar-la van resultar inútils i va ser clausurada l'any 1717.

El que podríem anomenar organigrama de la universitat vigatana té un procés de consolidació relativament ràpid que s'articula a partir de la concessió del privilegi de 1599. De fet, hi ha dues etapes diferenciades en l'evolució administrativa de la Universitat. La primera va del primer quart del segle XV fins a l'any 1599-1603. La segona de 1603 fins a la clausura de la Universitat. Amb això no pretenem afirmar que en aquests més de cent anys (1603-1717) la institució quedi arcaïtzada, però sí que s'aprecia una continuïtat en les seves estructures bàsiques definides per les ordinacions de 1603.

Si establim un esquema comparatiu ens adonarem que a les ordinacions escrites entre 1570 i 1590 l'estructura, la jerarquització dels càrrecs, no hi consta. És a dir, no està definit normativament qui exerceix l'autoritat i qui n'assumeix les responsabilitats. Mentre a les futures ordinacions hi constarà ben clar quin ha de ser el funcionament,

²⁰⁷ Segons JUNYENT I SUBIRÀ, *La ciutat de Vic ...*, pp. 228-229, aquestes dues càtedres de Teologia van ser possibles gràcies a l'aplicació de la renda de 510 lliures de l'Almoina General.

²⁰⁸ Dient-t'ho d'una altra manera: es demana que la Universitat vigatana pugui graduar, a més de Arts i Filosofia, en Teologia i Medicina, en batxillers i doctors. I no només això, sinó que es vol que els titulats que surtin de dit Estudi puguin gaudir de totes les mateixes prerrogatives, llibertats, immunitats i gràcies de què gaudien els graduats de les altres universitats catalanes.

quin és el nombre de càrrecs que hi ha d'haver, quina durada han de tenir, etc., en aquesta primera redacció (1570-1590), tot això no hi consta. Podem dir que es tracta d'una situació intermèdia entre l'antiga escola sorgida dels claustres de la catedral i la voluntat de consolidar un nou centre. Voluntat que es convertirà en realitat a l'aconseguir poder graduar en Filosofia i Arts.

Així, i tornant al text de 1570-1590, s'hi parla de pla docent, de les obligacions del bidell i dels mestres, dels deures dels alumnes, de vacances, etc., però no es defineix un organigrama i un cos legal per administrar l'Estudi. Sabem que el Consell Municipal n'és el màxim responsable, que l'edifici és de propietat municipal i que les ordinacions les ha redactades el consistori. Però, quin paper hi té el capítol de canonges? I el bisbe? I els diferents ordes religiosos? No queda recollit enlloc. De fet, l'únic que sembla clar és que el govern de l'Estudi l'exercien els dos mestres i el bidell, que es cuiden de les qüestions bàsiques (obrir i tancar portes a l'hora que toqui, control d'assistència a classe, etc.), i que l'autoritat judicial-coercitiva correspon al bisbe.²⁰⁹

Les coses canvien en la segona etapa que hem definit (1603-1717). Des del moment en què s'obté la concessió de poder atorgar graus es pren consciència de la necessitat de comptar amb una organització i un aparell de govern ben definits. A part de l'alegria per la fita aconseguida, hi ha interessos pel mig –sobretot entre els diferents ordes religiosos de la ciutat, que volen aconseguir i acaparar les diferents càtedres que es puguin crear. Per la qual cosa cal un aparell normatiu que permeti governar la institució perquè aquesta pugui anar endavant. El model que es pren per a la redacció d'aquestes ordinacions és similar al d'altres institucions del moment com les universitat de Barcelona o de Girona. Es tracta de repartir el poder de forma equitativa, de manera que tothom hi quedi representat d'acord amb les aportacions que hagi fet en l'evolució de l'Estudi i de la importància del càrrec que desenvolupa dins de la ciutat. La distribució va ser la següent:

²⁰⁹ Així ho recull GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literaria...*, p. 48, essent curiós el vinent, en el que es diu que el mestre podia posar en els ceps o en presó, (del bisbe) per medi del porter, als estudiants de gramàtica indisiplinats, pels quals, si no obehien encara, se requeria al fiscal del senyor Bisbe perquè ordenés a l'estudiant lo que fos convenient, devent el castigat satisfer un ral al fiscal per la seva intervenció.

- «Canceller»: el càrrec recau en la persona del bisbe de Vic i els seus successors. En cas de seu vacant, passa a l'ardiaca o, en últim lloc, al vicari general del capítol. És més aviat un càrrec honorífic, tot i que no deixa de tenir el seu poder.
- «Vicecanceller»: exercit pel Canonge Degà de la Seu o, en el seu lloc, pel doctor més antic de l'Estudi.
- «Rector»: l'elecció del càrrec serà bianual, i havia d'exercir-lo una persona eclesiàstica i que fos canonge de Vic. El rector tenia tot el govern universal de la institució. La persona que exercia aquest càrrec tenia el poder executiu.
- «Vicerector»: ha de ser sempre un beneficiat de l'Església de Vic. No s'especifica quines són les seves funcions.
- «Consellers»: quatre persones a triar entre els doctors de la universitat. Tenen capacitat de conferir graus.
- «Bidell»; no se n'especifiquen les funcions. Se suposa que eren similars a les de les ordinacions anteriors, això és, mantenir l'edifici net, obrir i tancar portes, encarregar-se de les matrícules, etc.

Tot i que en el text no s'esmenta, el Consell Municipal feia com de gestor de l'Estudi. Es cuidava de mantenir l'edifici, dotava econòmicament la part més significativa de les càtedres,²¹⁰ redactava noves ordinacions quan calgués posar les velles al dia, demanava incansablement poder donar graus en tots els estudis que s'impartissin a Vic, prenia part en l'elecció de nous mestres, etc. En definitiva, vetllava pel bon funcionament del centre.

La diferència entre unes ordinacions i les altres és significativa. S'ha de tenir en compte que la importància docent d'un i altre centre, era molt diferent. Es passa d'una escola de primeres lletres i d'ensenyament mitjà, a un centre que cobreix aquesta faceta de l'educació a més d'impartir un ensenyament de tipus superior –universitari– que, de mica en mica, s'anirà especialitzant.

²¹⁰ Una part dels diners la posava el bisbat i el capítol, que pagaven una quantitat estipulada per cada càtedra. Per altra banda, els diners de la matrícula dels alumnes es distribuïen entre el bidell i els mestres de les diferents càtedres. No obstant això, el municipi utilitza, un cop aconsegueix els permisos pertinents, els diners de l'Almoina General per dotar econòmicament la Universitat. Tot i així, aquesta suma –unes 510 lliures anuals–, no és suficient per cobrir totes les despeses que genera l'Estudi, per la qual cosa el Consell ha de recolzar-lo econòmicament.

A partir d'aquí, les ordinacions canviaran poc. A les de 1627 trobem que el rector serà elegit bianualment i que un bienni haurà de ser secular i un altre eclesiàstic (a les de 1603 havia de ser sempre eclesiàstic). També s'hi diu que el vicerector havia de ser eclesiàstic i col·legiat (a les de 1603 no s'especifica). Per altra banda, aquestes ordinacions de 1627 expliciten la dotació econòmica i les obligacions del bidell: tocar les campanes, obrir, tancar i netejar les aules i ser a l'estudi quan els catedràtics llegissin. Cobrava 3 sous anuals de cada estudiant. Finalment, també s'hi especificava que els consellers del rector serien quatre, elegits bianualment d'entre els 21 doctors i sense limitacions d'estada en el càrrec.

A les ordinacions de 1704-1705, la base és la mateixa. Els canvis que es troben en aquest document –igual que el de 1627–, venen donats més pel creixement de l'Estudi que no pas per les variacions en el que és l'estructura formal. Els càrrecs directius continuen elegint-se de la mateixa manera i segueixen tenint iguals prerrogatives. El que canvia del document són les reglamentacions de les noves càtedres i *catedrilles* que es vagin creant (jurisprudència, dret, etc.), i el nou personal docent que entra a treballar al centre (secretari i llibreter). En definitiva, els canvis que es produeixen en les ordinacions posteriors a les de l'any 1603 són producte del creixement de la institució.

Pel que fa als plans d'estudis, definir de manera precisa i sistemàtica el pla d'estudis de totes les assignatures que s'impartien a la Universitat vigatana és pràcticament impossible. No obstant això, dir que a les ordinacions de 1573 i 1599 hi figura una classe de primeres lletres «llegir i escriure», una càtedra de gramàtica i una de filosofia. El 1618 s'incorpora la càtedra de teologia. El pla docent seguirà impartint aquestes matèries –ampliant el número de càtedres durant el segle XVII–, fins a la fundació de les càtedres de lleis de 1702 i especialment de 1704.²¹¹

²¹¹ RIAL I CARBONELL, *La Universitat Literària...*, p. 93, no té present aquesta càtedra de Filosofia; no obstant, si fem cas del que diu GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literària...*, p. 54, el 1597 es funda una càtedra de Filosofia i qui primer n'exerceix el càrrec és el batxiller en Arts i Sacra Teologia, mossèn Mateu Orri, fill d'Olost. RIAL I CARBONELL, *La Universitat Literària...*, p. 93, insisteix en què l'any 1603 hi ha fundada una càtedra de Teologia. Consultant les ordinacions de 1603 (AMV, *Llibre d'Acords*, núm. 11, 1601-1605), no hi apareix redactat cap capítol que faci referència a cap càtedra de Teologia. Pel que fa a les càtedres de Teologia de l'any 1636, sembla que el nombre de càtedres eren tres. De tota manera, tant GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literària...*, p. 108, com RIAL I CARBONELL, *La Universitat Literària...*, no es posen gaire d'acord en la data de fundació d'aquesta tercera càtedra. Segons Gudiol se'n fundaria una tercera l'any 1650

El principal finançador de l'Estudi era el Consell Municipal. El consistori vigatà sufraga les despeses de la Universitat quan comença a tenir poder sobre el centre, però és sobretot a partir del privilegi de concedir graus atorgat per Felip III el 1599, quan el Govern Municipal fa la seva acció més decidida sol·licitant el permís per aplicar l'Amoïna General a l'Estudi (es calculaven unes 510 lliures anuals que sovint no eren suficients per cobrir totes les despeses que generava l'Estudi).²¹² A partir d'aquest moment, el consistori vigatà es bolca en la Universitat.

De tota manera, el fet que el municipi es carregués amb els costos principals no vol pas dir que la ciutat fos l'única a costejar les despeses de la Universitat. Així, tant el bisbe, com el capítol de canonges, com els beneficiats, com els alumnes, contribueixen a pagar part dels salaris dels mestres, si bé sembla que el bisbe i el capítol es van anar desentenent d'aquestes obligacions contributives. Malauradament no ha estat possible esbrinar el nombre d'alumnes que tenia l'Estudi.

Del fet que els alumnes pagaven un tant a l'hora de matricular-se, en tenim constància tant per les diferents ordinacions com per alguns disturbis que es van crear arran d'aquests pagaments. Per altra banda, sembla que les taxes acadèmiques per poder rebre ensenyament reglat només les pagaven l'alumnat foraster i en quedaven exempts els alumnes de la ciutat. Els parents i criats dels canonges tenien l'ensenyament gratuït tot i les queixes en el sentit que, ja que els canonges es desentenien de la part proporcional de salari que han de pagar als professors, es considera un abús la seva pretensió que els seus familiars i criats continuïn rebent les classes gratuïtament.

Un altre tema important és la dotació en la fundació de càtedres i *catedrilles*. Aquestes fundacions poden tenir diversos inspiradors i mecenes. Així, per una banda hi trobem els dirigents de la Universitat que demanen al Consell Municipal permís per fundar alguna càtedra o *catedrilla*.²¹³ En aquest cas, qui havia de finançar la dita *catedrilla* era el Consell Municipal que, a vegades, a proposta del mateix conseller president,

en honor de Bernardí Granollachs. De tota manera, en pàgines anteriors el mateix Gudiol havia afirmat ja l'existència de tres càtedres.

²¹² Així ho GUDIOL I CUNILL, *La Universitat Literaria...*, p. 144.

²¹³ Per exemple, l'any 1689 Pere Oliver, Rector de la Universitat, acompanyat d'altres catedràtics va demanar al Consell que permetés erigir una *catedrilla* a manera de les que hi havia a Barcelona i d'altres universitats, la qual seria donada en oposició cada dos anys i tindria un sou d'un 25-30 lliures. El Consell acordà establir dues *catedrilles* de teologia, la primera de les quals començaria a funcionar el 1690. A cada *catedrilla* se li adjudica un sou de 30 lliures anuals.

demanava d'establir alguna càtedra nova o el que fos convenient. Hi havia però, altres formes. La més ben documentada i de la qual hem parlat anteriorment, és la fundació de la càtedra de Teologia de Joan Pontons. En aquests casos, una persona deixava uns diners en dipòsit, feia com una mena de fundació destinant un capital a sufragar les despeses que comportés mantenir una càtedra de tal assignatura. En el cas del citat Joan Pontons, la nova càtedra havia de ser de Teologia i havia de gaudir d'una paga de 100 lliures anuals en concepte de rèdit de les 2.000 lliures de què constava l'establiment. Amb el temps, Joan Pontons va anar ampliant la dotació de la càtedra, fins al punt que va arribar a gaudir d'una renda de 209 lliures anuals.

El sou anual del mestre de primeres lletres era de 33 lliures. El salari era realment irrisori si ho comparem amb les 140 lliures anuals que tenia de dotació la càtedra major de Gramàtica el mateix curs escolar 1604-1605.

L'arribada de la Companyia de Jesús a Vic va ser difícil i conflictiva.²¹⁴ Fou el bisbe fra Andrés de Sant Jerónimo qui els convidar a instal·lar-se a la ciutat. El primer intent d'aquest bisbe (1621) consistia a donar unes càtedres de la Universitat als jesuïtes. El cost d'aquestes càtedres s'havia de sufragar amb l'Almoïna General, però el Consell de la ciutat va negar-s'hi. Tot i la negativa, fra Andrés de Sant Jerónimo va fer venir els jesuïtes el desembre d'aquest mateix any (1621), i els va donar la capella de Sant Just. Aquest acte no va agradar al Consell vigatà que veia perillar la Universitat per la possible competència que pogués fer-li el futur col·legi dels jesuïtes i, per altres motius, desagradava totalment al capítol de canonges. El 1625 mor el bisbe fra Andrés de Sant Jerónimo i els opositors de la Companyia de Jesús intenten, més que mai, fer-la fora de la ciutat. Una carta de Felip IV de 1628 ordena que s'aculli els jesuïtes a Vic. A partir d'aquesta data, el Consell vigatà acollirà els pares jesuïtes. No així el capítol catedralici, que rebutjarà aferrissadament la Companyia en considerar que era una càrrega que ells no estaven obligats a sostenir. Després de moltes controvèrsies a mitjans del segle XVII (el 1650 o el 1652), s'inaugura el Col·legi dels Jesuïtes a Vic sota l'advocació de sant Andreu. Aquest centre va exercir

²¹⁴ La informació sobre l'arribada de la Companyia de Jesús a Vic, ha estat extreta de A. FARO, «La fundación del Colegio de la Companyia de Jesús en Vic», *Ausa*, 2 (1956), p. 262-266.

la funció docent durant 177 anys, tot i que tenim poca informació del seu funcionament. Es va clausurar amb l'expulsió dels jesuïtes de l'any 1767.²¹⁵

La creació del seminari no es va consolidar a la ciutat i diòcesi de Vic fins el 1749.²¹⁶ L'impulsor en fou el bisbe Manuel Muñoz i Guil (1744-1751). Això no treu que els bisbes anteriors no intentessin fundar-lo. Com bé explica Ignasi Roviró,²¹⁷

tot seguint les disposicions del cànon 18, sessió 23, del Concili de Trento (1545-1563), el bisbe de Vic, Fra Benet de Tocco (1564-1572), proposà la creació d'un seminari (1565). Però els esforços no reeixiren. El Consell Municipal i el Capítol Catedralici, principals impulsors, destinaren les seves energies a la reconversió de l'Estudi General de la Ciutat en Universitat Literària, cosa que s'assolí el 1599.²¹⁸

En la mateixa línia, Ramon Rial afegeix que,

el consell municipal va prendre la mateixa postura que havia pres la ciutat de Barcelona l'any 1567, amb el bisbe Cassador, és a dir, estimular les obres i transformacions sobre l'Estudi General de la ciutat, que ja estava en funcionament.²¹⁹

²¹⁵ No tenim constància que de l'any 1621, en què arriba la Companyia de Jesús a Vic, fins a 1650-1652, en què inauguren el Col·legi, els jesuïtes exerceixin la docència a Vic. De tota manera, no es pot descartar aquesta possibilitat tot i que, en cas que es donés, devia ser de manera molt minoritària, ja que no apareix reflectit en cap document. En canvi, sí que tenim notícia certa que d'alguna manera van ser els continuadors de l'ensenyament a Vic després del tancament de la Universitat. Ho corrobora el contracte signat per l'orde amb el consell municipal el 25 de maig de 1732. ASV, *Papeles Varios I, Libro de negocios* de 1727 a 1733, nº 12, fol. 303, Mayo 25 de 1732. El document ens informa que l'any 1732 els jesuïtes han d'ensenyar,

de leer, escribir, gramática y letras humanas, poniendo cuatro maestros a los cuales se obligaba dar la Ciudad 125 libras por cada uno; y que darían esta enseñanza en la casa de los estudios generales de la Ciudad abriendoles un pasadizo desde la calle de Snt Ypolito a dichos estudios.

En canvi, el passadís que cita el document no apareix a cap plànol de la ciutat ni ha estat possible localitzar-lo, per la qual cosa no se sap si va ser una proposició que va quedar en intent o si realment va arribar-se a construir.

Agraïm a Maria Carme Ferrés i Cantal que ens hagi facilitat aquesta informació. Reproduïm el document a l'apèndix 2.

²¹⁶ En aquest sentit, Vic no va ser un cas diferent del de la resta de Catalunya. FERNÁNDEZ TERRICABRES, «La implantació de la Reforma catòlica a les terres de parla catalana (1563-1700). Un procés reeixit?», *Catalan historical review*, 4 (2011), p. 231, ja exposa que la fundació dels seminaris que va establir el Concili de Trento com a eina fonamental per a la dignificació del clergat no va ser eficaç, que l'ensenyament del clergat es va continuar fent per les vies tradicionals (família, escoles catedralícies, etc.), o a través dels jesuïtes, p. 231.

²¹⁷ Ignasi ROVIRÓ I ALEMANY, «Les reglas per los collegials del col·legi de St. Joaquim en la ciutat de Vich fundat per lo RM. Señor Don Gaspar Gil, Bisbe de Vich, de 1635», a *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 16 (1997), p. 416-424.

²¹⁸ ROVIRÓ I ALEMANY, «Les reglas per los collegials del col·legi de St. Joaquim...», p. 416.

²¹⁹ Ramon RIAL I CARBONELL, «Aproximació a la història del Seminari Conciliar de Vic», a Ignasi ROVIRÓ I ALEMANY, *Diccionari de filòsofs, teòlegs i mestres del Seminari de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2000, p. 33.

Com ja hem dit,

ell seminari arribà al cap de trenta sis anys, sota el govern d'un altre bisbe, Gaspar Gil (1635-1638). A la seva mort, el seminari entrà en crisi i s'extingí. Desapareguda la Universitat Literària (1717), un nou bisbe, Manuel Muñoz i Guil (1744-1751), fundà sota l'advocació de la Sagrada Família un seminari nou (1749), el qual ha perviscut fins la creació del Seminari Major Interdiocesà (1988).

Queda doncs fet l'esment a la presència i a l'intent de fundar un seminari a Vic seguint les disposicions del concili tridentí, el qual no va reeixir fins a mitjan segle XVIII.

2.7. LES EDIFICACIONS RELIGIOSES EL SEGLE XVII A VIC

A la primera meitat del segle XVI la ciutat de Vic va viure una etapa d'esmoreïment, de crisi demogràfica i d'enfrontaments de caràcter local o regional, als quals s'hi va sumar un important flux immigratori, majoritàriament occità. A finals de segle els consellers vigatans es lamentaven de la situació de crisi que patia la ciutat per la caiguda de la manufactura de llana. En aquesta època, però, la queixa s'articulava no tant per la davallada del sector sinó per la creixent concentració del mercat a mans dels mercaders i d'uns quants paraires amb més capacitat financera.²²⁰ Aquests i altres factors adversos van determinar que a la primera meitat del segle XVI l'activitat constructiva fos gairebé insignificant, dominada per mestres de cases d'origen gascó.

La situació, però, va canviar progressivament a la segona meitat del segle. La puixança del comerç i la relativa pau ciutadana van propiciar un augment de les classes artesanes. De fet, en la línia de la creixent concentració del mercat esmentada, hi ha documentada una major presència de mercaders i de capital barceloní a Vic. Això suposava un major control de la producció de la zona per part dels negociants comtals, la possibilitat d'accedir al mercat local a través de l'establiment d'una botiga a la ciutat, i l'arribada de mercaderies que no es

²²⁰ Jaume DANTÍ I RIU, «Barcelona i la xarxa urbana catalana als segles XVI-XVII», pp. 20-21, a Jaume DANTÍ I RIU (coord.), *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*, Rafel Dalmau ed., Barcelona, 2005.

trobaven a Vic. De fet García Espuche ja planteja que és en aquest període (de mitjan segle XVI a mitjan segle XVII) quan es dona la reconstitució econòmica i demogràfica de Catalunya.²²¹ Per altra banda, però, mercaders i paraires vigatans es traslladaven a Barcelona per tal de millorar la capacitat de desenvolupar negoci, amb relacions amb Madrid, Sevilla i Lió.²²² En aquest sentit, és notori l'ascens de la família Granollachs.²²³

La millora comercial i econòmica va permetre també que agafessin embranzida les activitats relacionades amb els oficis de la construcció. Podem prendre com a indicador l'escissió de confraries. Així, des de 1565 es crea el nou gremi que agrupava els mestres de cases i lapidaris sota l'advocació de sant Antoni, sant Roc i els Quatre Màrtirs, que se separa de la confraria dels elois —que englobava els oficis de la forja i la construcció.²²⁴ La nova associació es trobava a l'església de la Pietat²²⁵ i va tenir una davallada d'integrants cap a 1598, quan es va resoldre que

²²¹ Albert GARCÍA ESPUCHE, *Un siglo decisivo. Barcelona y Catalunya 1550-1640*, Alianza editorial, Madrid, 1998, p. 149, diu que «en este período se consolidó en Vic la industria del curtido, pero, sobre todo, esta ciudad y un amplio entorno a ella ligado constituyeron una zona de potente industria textil».

²²² D'activitat comercial i artesana n'hi havia i una certa especialització també a jutjar per l'aparició de noves confraries com la dels sombrerers sota l'advocació de la Mare de Déu del Roser fundada el 20 d'abril de 1580, o la creació de la nova confraria dels fusters sota l'advocació de Sant Josep l'any 1582, escindida de la confraria de sant Eloi, sant Honorat i santa Eulàlia, que agrupava els fusters, torners, boters i pentiners (fabricants de pintes). Josep GUDIOL I CUNILL, «Fundació de la confraria del Roser de sombrerers de Vich», a *Vich, Catredal, Monuments*, inèdit, vol. VIII, i «El gremi de fusters de Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol. 1 (1912), p.14.

²²³ DANTÍ I RIU, «Barcelona i la xarxa urbana...», p. 20.

²²⁴ De fet la confraria es consolida cinc anys més tard. Segons una súplica de la confraria presentada el 19 de juliol de 1598 entorn de la necessitat de poder disposar de dos procuradors en comptes de quatre, a la missiva s'hi diu: «Los procurados y confreres de la confraria de Sant Roch y Sant Anthoni de la present ciutat de Vich per lo bon redrés y quietud de dita confraria, inseguint la facultat los és donada ab lo privilegi per lo Excel·lentíssim Lochtinent y Capità General de Sa Magestat en Barcelona a 24 de juliol 1570». ACF/Confr. 225, *Confraries, Mestres de Cases, Documents solts i comptes (1598-1854), Suplica donada per mestre Armet, mestre de cases...*

²²⁵ Confirma aquest fet els pagaments que feien pels oficis i aniversaris celebrats a l'església, com reconeix haver cobrat Miquel Valls com a procurador de la l'església de Nostra Senyora de la Pietat el 18 d'agost de 1612 de Pau Brunet, mestre de cases, ciutadà de Vic i «procurador en lo present any de la confraria de Sant Roch y Sant Anthoni». ACF/Confr. 225, *Confraries, Mestres de Cases...*

els procuradors fossin dos en comptes de quatre, i que almenys el primer fos català, malgrat les protestes dels mestres d'origen francès que gairebé hi eren majoria.²²⁶

Pel que fa a l'entorn rural, a finals del segle XVI es produeix una davallada en la renda pagesa, que es generalitzarà a partir dels anys vint del segle XVII. L'endeutament en l'àmbit català serà ja important i es convertirà en persistent i general a partir del conflicte de 1640. Al principi es podien fer censals puntuals per solucionar un dot o una mala collita.²²⁷ Des de 1620 les vendes a carta de gràcia sovintegen més.²²⁸ A l'entorn de 1640 es convertiran en vendes a perpetuïtat. Paral·lelament, baixa el nombre d'establiments. Al voltant de 1660 la situació canvia progressivament. Es llueixen alguns censals, baixen les vendes i embargaments i cap a final de segle augmenten els establiments. La situació es va estabilitzant, però hi ha hagut canvis profunds: ha disminuït el nombre de pagesos entesos com a propietaris útils i les propietats mitjanes o grans s'han parcel·lat. La terra de l'entorn de les ciutats ha estat adquirida per capital urbà (mercaders, nobles, alguns menestrals, eclesiàstics), mentre que a les zones pròpiament rurals el capital urbà no hi accedirà amb tanta facilitat.

Pel que fa a la renda senyorial, de les darreries del segle XV i fins a 1580 segueix un procés de creixement i estabilització, però a partir d'aquesta data les rendes comencen a baixar. Això provocarà, en part, que un grup important de noblesa deixi el camp i s'instal·li a les ciutats per tal de buscar nous ingressos, fet que farà que els senyors perdin progressivament el control directe dels seus dominis. Paral·lelament sorgeixen els administradors, que gravaran encara més la renda

²²⁶ JUNYENT I SUBIRÀ, *La ciutat de Vic...*, pp. 185-187. En aquest sentit, i com veurem més endavant, la presència dels hugonots va ser un factor a tenir en compte en la presa d'aquesta decisió.

²²⁷ A Sant Julià de Vilatorrada, Sant Martí de Riudeperes i pobles de la rodalia, hem trobat diferents deutes puntuals que segurament responien a males collites. El 1555 pagesos del terme i de fora signen documents on reconeixen deure diners pel blat que van comprar i que no han pagat. Per exemple, el 8 de gener de 1555, Antoni Marçó, oller de Sant Julià de Vilatorrada, reconeixia deure a Lluís Espinet, barber, francès, habitant a la mateixa parròquia, 4 lliures i 1 sou per les quatre quarteres i mitja de sègol que li havia comprat i encara devia; es comprometia a pagar el deute per Tots Sants. APSJV R/42, *Llibres notariais*, Manuals (1552-1568).

²²⁸ Pel que hem constatat, a Sant Julià de Vilatorrada, Sant Martí de Riudeperes i pobles del voltant, les vendes a carta de gràcia les trobem presents ja a mitjan segle XVI. APSJV R/41 i següents, *Manuals* (1550-1558). A Sant Julià de Vilatorrada és interessant veure també la seqüència cronològica de major augment de deutoris i vendes, situada entre els anys 1555-1570, 1590-1610 i 1650. VILAMALA SALVANS, *Sant Julià de Vilatorrada...*, p. 72-73.

senyorial. Mentrestant, la noblesa titulada aconsegueix accedir al govern municipal (1621).²²⁹

L'augment de l'activitat constructiva es va donar per diverses circumstàncies favorables, principalment per unes millors condicions econòmiques, per la consolidació de la Contrareforma i del control episcopal sobre les parròquies, i per l'enfortiment de les estructures parroquials (obrerries i confraries). Això va permetre que nombroses poblacions poguessin afrontar les despeses econòmiques i les dificultats organitzatives i de gestió generades per les noves construccions i per les reformes interiors dels edificis més emblemàtics de cada parròquia. Aquestes circumstàncies, sumades al zel i dedicació dels bisbes, rectors i fidels, van fer possible l'aixecament de molts temples, concebuts segons un model constructiu i ornamental que materialitzava la ideologia de l'Església catòlica triomfant.²³⁰

²²⁹ En el cas de Vic no tenim documentat l'accés de la noblesa titulada al Consell Municipal, sí però la dels ciutadans honrats com a consellers en cap. JUNYENT I SUBIRÀ, *La ciutat de Vic...*, p. 498-503. En el templeig i l'anàlisi dels llibres d'acords municipals tampoc s'ha detectat que entressin al Consell Municipal com a jurats. Hem documentat nobles i ciutadans honrats ocupant càrrecs en institucions pietoses, com a la confraria dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià: «En 1618 foren procuradors los senyors don Miquel de Clariana y Seva, Joseph Poble, ciutedà honrat de Vich, mossèn Steva Stanyol, botiguer de seda y telas y Jaume Solermoner, notari de la vila de Rupit vuy ciutedà de Vich». ACF Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria dels Gloriosos Màrtirs Sant Llutià y Sant Martià*, f. 1, 1618. Tot i així ja des de l'inici del segle XVII formaven part en el Consell Municipal els ciutadans honrats que ocupaven càrrecs de conseller primer Joan Ponsic (1601), Montserrat Saits, conseller primer (1647). És el 1654 quan «el càrrec de conseller en cap era privatiu de consellers i nobles», DURAN I NOGUER, *El régimen municipal de Vich...*, pp. 257-258. Vegeu també el privilegi 802 recollit per JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 306, on diu que Joan d'Àustria concedeix «que els nobles i militars, residents a Vich, puguin ésser insaculats en nombre quatre en la bossa de conseller en cap». Potser l'obligació de residència explica que no trobem nobles encapçalant el govern municipal. Finalment, TORRAS I RIBÉ, *Els municipis catalans...*, p. 87, explica que l'ennobliment del consell municipal vigatà al segle XVII es va portar a terme en dues etapes. Diu,

Per la primera, inaugurada per un privilegi de Felip III del 1617, les bosses de conseller en cap i de conseller segon es conveteixen en privatives dels estaments superiors de la societat, ciutadans honrats, juristes i metges. El segon pas en aquest procés es va produir l'any 1654, quan cavallers i nobles van ser admesos en el municipi i incorporats a la bossa de conseller en cap, juntament amb ciutadans i doctors, mentre que la bossa de conseller segon quedava en mans de mercaders i notaris, la de conseller tercer era adjudicada a artistes i la de conseller quart a menestrals.

²³⁰ GARCÍA ESPUCHE, *Un siglo decisivo...*, p. 45-56, parla dels casos de Mataró (1588, fundació convent de carmelites desclços de Sant Josep), Igualada (convent de Sant Agustí, finals del segle XVI), Terrassa (1609, convent de Sant Francesc), Sant Celoni (1616, convent dels caputxins de la Visitació), etc.

El panorama general serà el dominat per la restauració, ampliació o construcció de nova planta d'edificis conventuals i parroquials, que es multipliquen considerablement durant els segles XVII i XVIII. Pel que fa als temples parroquials, al llarg dels segles moderns la majoria de les esglésies d'origen medieval havien esdevingut insuficients. Ja fos per l'augment de la població o pel deteriorament propi del pas del temps, moltes parròquies es van veure en la necessitat de reparar o ampliar l'església. D'altres van optar per construir-les de nova planta, i es van haver d'invertir en aquelles empreses una gran quantitat de recursos econòmics i van projectar sobre les noves construccions l'orgull cívic del municipi i de la comunitat de fidels. Malgrat tot, serà al llarg del segle XVII quan es van construir o remodelar la majoria de les esglésies parroquials de les diòcesis catalanes.²³¹

En la línia del que hem dit, el segle XVII a Vic va ser un període de recuperació i de certa prosperitat, tant econòmicament com demogràfica. Pel que fa a la cultura la ciutat es va dinamitzar de manera considerable amb la creació de la Universitat Literària.²³² Al llarg del primer terç de la centúria es va forjar un clima social i econòmic propici, i això va afavorir la fundació de noves esglésies i convents fora muralles i la reforma dels preexistents. Els caputxins van arribar a la ciutat el 1608 i van construir una nova capella a l'Àngel Custodi l'any 1610.²³³ L'any 1607 es concedeix llicència per captar per aconseguir recursos per construir una capella sota la invocació de sant Ramon de Penyafort i sant Jacint a l'església de Nostra

²³¹ Vegeu Elisenda MARTÍ FELIU, «L'arquitectura vigatana al segle XVIII. El mestre de cases Josep Morató Sellés (1712-1768): biografia i catàleg d'obra», Treball de recerca, Universitat de Girona (2006), p. 66-77.

²³² En aquest sentit RIAL I CARBONELL, *L'ensenyament superior a la Catalunya...*, p. 429-430, confirma que la Universitat Literària de Vic és

una peça més de l'àmplia xarxa universitària de la Catalunya moderna, que –amb les limitacions de comunicació geogràfica que molts viatgers del segle XVIII han confirmat, com Jaume Caresmar o Francisco de Zamora– tenia un equilibri en l'oferta d'ensenyament pel repartiment geogràfic entre les universitats de Lleida, Barcelona, Girona, Tarragona, Tortosa, Vic i Solsona.

²³³ De fet, el 1609 la ciutat ven a don Miquel de Clariana les columnes i els arcs vells de la capella de l'Àngel Custodi que estan renovant els pares caputxins. Clariana els utilitza per embellir casa seva, especialment després de la demanda que ha fet al Consell de la Ciutat per tal que s'aterrin les dues cases i l'hort que hi ha al davant de la seva i que se'n faci una plaça pública. Segimon CUNILL FONTFREDA, «La plassa de D. Miquel», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol 4 (1921), p. 2 i ss.

Senyora del Roser, de l'orde dels pares dominics.²³⁴ Els pares dominics es van instal·lar a l'antic convent dels franciscans el 1571 i no van construir el nou convent a la rambla de l'Hospital de Vic fins l'any 1660.²³⁵ Els jesuïtes es van establir a la capella de Sant Just el 1621, els framenors van tornar a Vic per ocupar la capella del Remei. A partir de 1636 es va fundar el convent de Santa Teresa de les monges carmelitanes descalces, i els carmelitans descalços es van traslladar al carrer de Manlleu. El 1637 van arribar els trinitaris. Des de 1696 la seva segona i definitiva església, dedicada a Santa Margarida, va ser construïda per Pere Cases al principi del carrer de Sant Pere. Les carmelitanes calçades de la Presentació van tenir el seu convent a les Davallades des de 1683, i el convent del Carme es va reconstruir a partir de 1661. La capella gòtica de la Mercè es va adaptar a la nova arquitectura, es va construir una nova capella de Santa Eulàlia i el primitiu oratori dels Dolors es va bastir a l'interior de l'Hospital de la Santa Creu. Però, pel seu simbolisme cívic, l'església més destacada i emblemàtica del període va ser la de la Pietat, que acollia les relíquies dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià, sants patrons de Vic. A través de la seva dilatada construcció, va esdevenir una bona mostra de variació d'estils i gustos al llarg de quatre segles, ja que no s'acabà definitivament fins al darrer terç del segle XVIII.

És en aquest context de creixement que cal ubicar la comunitat de beneficiats a l'església de la Pietat de Vic. L'església de la Pietat, de patronat municipal, fa d'aixopluc a un grup de preveres beneficiats del Capbreu de la Seu de Vic quan el Capbreu de la catedral topa amb el capítol de canonges vigatà. Val a dir que des de ben antic a la capella de Sant Sadurní i, després, a l'església de la Pietat, s'hi celebrava el culte als Sants Màrtirs, patrons de Vic. Aquest culte té com a administradors, almenys des del segle XIV, els canonges tresorers de la catedral de Vic.

²³⁴ Josep GUDIOL I CUNILL, «XXXVI Construcció de la capella de Sant Ramon de Penyafort y Sant Jacinto en l'Iglesia del Roser (Carrer de Sant Francesch)», a *Vich, Notes d'arxiu, Museu, Moneda*, vol. IX, inèdit.

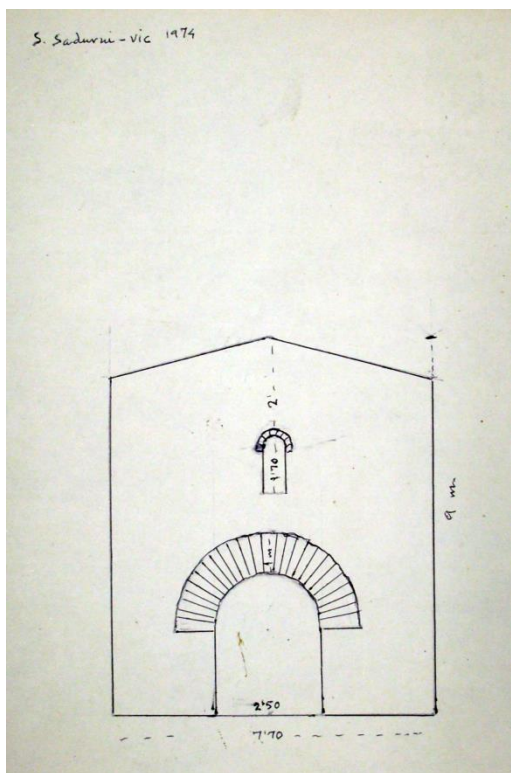
²³⁵ Cayetano BARRAQUER I ROVIRALTA, *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Imprenta de Francisco J. Altés y Alabart, Barcelona, 1906, vol II, p. 55. Vegeu també Josep GUDIOL I CUNILL, «Quelcom sobre'l convent de Sant Domingo de Vich», *Vich, Catedral, Monuments*, inèdit, vol. VIII.

La mala cohabitació entre els integrants del Capbreu de la catedral de Vic i els canonges de la catedral és la que farà que un grup de preveres se separi físicament de la comunitat original per anar-se a establir fora de la seu vigatana. Per fer-ho demanen els permisos per instal·lar-se a l'església de la Pietat, l'obra de la qual està sota patronat del Consell vigatà, de manera que a més de la separació física de la resta de beneficiats, tenen l'empara del Consell vigatà. No se separen *de iure* del Capbreu de la catedral de Vic, sinó que s'estableixen *de facto* en una altra part de la ciutat com una extensió de la institució, a qui al principi reten comptes. Aquí començarà la lluita per constituir-se en comunitat, en col·legi, que trobarà la forta i decidida oposició del capítol de canonges de la seu vigatana.

CAPÍTOL 3. LA COMUNITAT DE BENEFICIATS DE L'ESGLÉSIA DE LA PIETAT DE VIC

3.1. ELS ANTECEDENTS

La restauració definitiva de la ciutat la va portar a terme el comte Guifré el Pelós, el qual va aprofitar els murs de l'antic temple romà i els va transformar en el castell comtal de Vic. És l'edifici que s'acabarà coneixent com a castell dels Montcada, per ser aquest llinatge i els seus successors els que en tenien el domini jurisdiccional. Al seu voltant Guifré hi va mantenir una capella o petita església, dedicada a Sant Sadurní. Això passava vers l'any 879. De tota manera, no hi ha cap document anterior al 19 de juny del 961 que faci referència a l'església preromànica

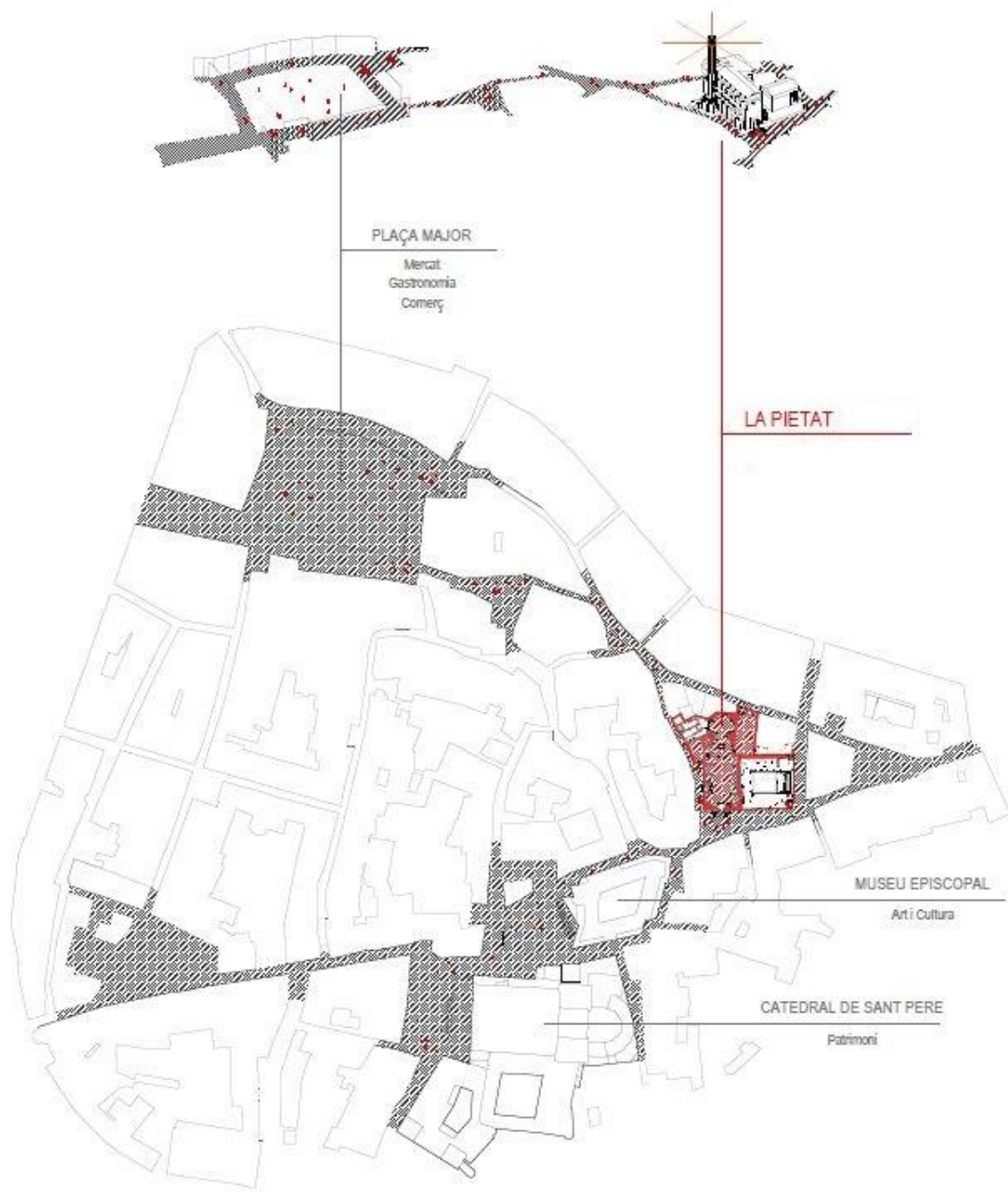
de Sant Sadurní.²³⁶ Segurament es tractava d'una senzilla esglesiola d'una sola nau, coberta amb fusta i encapçalada pel característic absis quadrangular propi de les construccions preromàniques. Sembla que és durant la segona meitat del segle XI que va ser substituïda per una església d'estil romànic. Segons una carta del capítol de canonges al síndic del capítol a Roma, doctor Josep Miralpeix,

En quant a la capella o església de Nostra Senyora de la Pietat, *olim* de Sant Sadurní, se advertex que esta era antigament una petita iglesieta situada dins la parròquia de Vich y a 125 passos de la catedral, la qual sempre antigament fonch administrada per lo tresorer de la Seu de Vich.²³⁷

Il·lustració 4. Sant Sadurní (1974) (ABEV; CEJ)

²³⁶ Per a la redacció d'aquest apartat hem utilitzat, entre altres, Ramon ORDEIG I MATA, «Els orígens de l'església de Sant Sadurní», a *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, 5 (febrer 1992).

²³⁷ ACV 57/46, *Libri Epistolarum* (1660-1687), 1 de març de 1660. A tall d'anècdota ho hem comprovat i, efectivament, hi ha 125 passes entre la capella i la catedral.

Il·lustració 5. Ubicació de l'església de la Pietat a la ciutat de Vic (Plànol Estudi Arquitectura Toni Gironès)

Hi ha constància que ja a principis del segle XIV es veneraven a l'església de Sant Sadurní els Sants Màrtirs Llucià i Marcià. Per exemple als 8 idus de juny (6 de juny) de 1324

Item fiat festum novem lectionum sanctorum Luciani et Marciani martirum et celebretur ipsorum festivitas in tertia die post festum sancti Bernardi Episcopi Vicens.²³⁸

També se sap que l'any 1326, el bisbe de Vic, Berenguer de Guàrdia, en demanar almoines per construir els claustres gòtics de la catedral, invocava els dos sants i afirmava que havien estat coronats amb la palma del martiri a la ciutat de Vic. D'altra banda, en un martirologi de la catedral, consta, en lletra del segle XIV, que les seves despulles es trobaven en una caixa situada darrere l'altar de l'església vigatana de Sant Sadurní.²³⁹ A començaments del segle XV hi ha documentades deixes de diners per a ciris als Sants Màrtirs.²⁴⁰

²³⁸ RAMON CASADEVALL, *Notas Historicas*, inèdit, vol. 9, p. 41.

²³⁹ Segons fra Antoni de Sant Jeroni les relíquies dels dos sants van ser trobades l'any 1050. El dia de la Pasqua de l'Esperit Sant de l'any 1342 es va celebrar capítol general al claustre nou de la catedral de Vic i es va decidir posar les relíquies dels màrtirs en una urna daurada feta expressament i donada per Andreu Barrat, ciutadà de Vic. Antoni de SANT JERONI; *Miscelanea de varias observaciones sobre las mas notables antiguedades de la Ciudad de Vich, madre de los dos ínclitos martires San Luciano y Sant Marciano*, Juan Dorca y Morera impressor, Vic, 1786, pp. 100-104

De fet, el 13 de març de 1343, el canonge tresorer de la catedral, Pere Joan d'Avenc, arrenda al clergue de Vic Llorenç Mas, la lluminària, oblacions i altres oferiments fets a l'altar dels Sants Màrtirs fundat per Andreu Barrat. CASADEVALL, *Notas Historicas*, p. 100.

Ramon Casadevall, canonge arxiver i també arxiver episcopal des de 1918, afirma que l'any 1447 es va fixar el dia de la festa dels Sants Màrtirs el diumenge següent de l'octava de Sant Miquel Arcàngel (29 de setembre). L'any 1591 el bisbe Pedro Jaime va passar la festa al 28 d'octubre. Casadevall també recull notes de diferents arxius que indiquen els ingressos i despeses generats per a la processó dels Sants Màrtirs. Hi ha anotacions des de l'any 1406. CASADEVALL, *Notas Historicas*, pp. 41 i 43.

²⁴⁰ Per exemple el 27 de juliol de 1407 el pareire de llana Francesc Vivet deixa «candle sanctorum martirum Luciani et Marciani civitatis Vicens duodecim denarios» (ACF/3537, Pere Artigues, *Primus testamentorum liber*, f. 73v). El 21 de juliol del mateix any la vídua Llimona deixa 12 sous per la lluminària dels sants (ACF/3538, Pere Artigues, *Secundum liber testamentorum*, f. 154). El 15 de maig de 1408, Ramon des Forns, fuster, àlies Verdaguer, per haver entrat per causa de núpcies al mas Verdaguer d'Arbúcies llega a la «candle beatorum martirum civitatis Vici Luciani et Marciani, duodecim denarios» (ACF, 3537, Pere Artigues, *Primus testamentorum liber*, f. 86). El 31 de desembre de 1414, Guillem Desbosch, bracer de Vic, deixa a la «candle beatorum martirum beati Saturnini platee Montheateni 2 solidi» (ACF/3535, Berenguer Folcrà, *Testamentorum*, f. 70). El 16 d'octubre de 1417 Francesc Terrada deixa també sis sous al ciri dels Sants Màrtirs (ACF/3538, Pere Artigues, *Secundum liber testamentorum*, f. 40), i encara el 23 de maig de 1432 el boter de Vic Pere Teixidor llega cinc sous a la lluminària dels Sants (ACF, 3539, Pere Artigues, *Tertius liber testamentorum*, f. 89v).

L'església romànica de Sant Sadurní esdevingué, a més, seu de l'assemblea de prohoms o Parlament General de la partida sobirana de la ciutat, sotmesa als senyors de Montcada i posteriorment als seus successors en la jurisdicció, els vescomtes de Bearn i els comtes de Foix successivament. Almenys des del segle XIV el Parlament General hi era convocat a so de trompeta el 30 de novembre per tal d'elegir els dos consellers, anomenats també procuradors o síndics, i els dotze jurats que havien de constituir el Consell Municipal propi de la partida sobirana durant l'any següent. Les assemblees a Sant Sadurní van perdurar fins a la unió dels dos consells de la ciutat l'any 1450.²⁴¹

La ciutat va comprar el castell de Montcada al comte de Foix l'any 1440 i tot fa pensar que la capella de Sant Sadurní era independent del castell. Aquest aspecte és especialment assenyalat pel capítol de canonges a l'hora de defensar els seus drets davant dels beneficiats de la catedral. El capítol addueix que la capella era independent del castell quan la ciutat estava dividida en dues partides i la capella de Sant Sadurní era l'única que hi havia a la part sobirana de la ciutat. Ho fan, fonamentalment, perquè incloent-la dins de la jurisdicció de la catedral i parròquia de Vic els beneficiats no tinguin opció de reclamar que quan la ciutat estava dividida en dues partides els beneficiats formaven col·legi a la capella de Sant Sadurní de la part sobirana de la ciutat.²⁴² De tota manera, a l'altura del primer pis del castell, a la part de llevant de la capella de Sant Sadurní, s'aprecia encara

²⁴¹ També hi ha autors que afirmen que aquest fet només es va produir entre els anys 1380 i 1385. Així, el canonge Ripoll anotava: «En 1380 a 85 se juntaban los conselleres de la parte superior o de Moncada en la capilla de S. Saturnino y juntos con los de la parte real en el cementerio de S. Pedro (Curia Oficial. Lib. Consiliaru. Per totu. Dieran.)». ACV, *Varis Ripoll*, vol XIII, p. 363.

²⁴² Així s'expressa al memorial del capítol de canonges al seu síndic a Roma, doctor Josep Miralpeix, per defensar-se al tribunal de la Rota davant la causa que tenen interposada contra els beneficiats de la l'església de la Pietat. Al punt 27 s'hi indica en relació als drets que defensaran els beneficiats que,

contra lo demunt dit, allegaran los Beneficiats una cantinela que an somiada y és que la capella de Sant Sadurní, vuy dita de Nostra Senyora de Pietat, era capella encastellada, çó és, situada dins lo castell de Montcada, lo qual castell compràran en lo any 1440, si no me engaño, los consellers de la ciutat al compte de Foix y després estos en lo any 1619 la donaren als beneficiats. ACV 57/46, *Libri Epistolarum* (1660-1687), 1 de març de 1660.

En realitat la capella de la Pietat va ser concedida als beneficiats per part del Consell Municipal el 6 de febrer de 1613.

actualment una obertura que podria ser una porta i potser l'accés al primitiu campanar?²⁴³

Il·lustració 6. Façana de llevant de la Pietat amb obertura al presbiteri de la capella de Sant Sadurní (Foto: CJV)

L'administració de l'església i el culte dels Sants Màrtirs almenys des del segle XIV van estar a mans dels canonges tresorers de la catedral de Vic, els quals designaven per a la comesa uns beneficiats.²⁴⁴ Consta que al costat de la capella de Sant Sadurní hi havia la casa del rector dels Sants Màrtirs i que el seu portal vell va ser enderrocat l'any 1458 en el transcurs de les obres de construcció de la capella gòtica de la Pietat.

²⁴³ El campanar actual es va començar a construir l'any 1687 i el 1695 es va coronar amb l'agulla.

²⁴⁴ L'any 1312 es va concedir la facultat de fer testaments als beneficiats de Sant Sadurní (Jaume RIPOLL I VILAMAJOR, *Papers d'història*, Ripoll/56, f. 75).

3.2. LA CONSTRUCCIÓ DE L'ESGLÉSIA DE LA PIETAT

La capella de Sant Sadurní va ser construïda el segle IX al costat del castell dels Montcada. Sembla que a l'indret hi havia hagut la catedral de temps anteriors, possiblement en reminiscència del lloc sagrat.²⁴⁵ Segurament durant la segona meitat del segle XI, en coincidència amb la construcció del castell dels Montcada, la primitiva església preromànica de Sant Sadurní va ser substituïda per una d'estil romànic. Pel mur occidental que en resta, aixecat amb petits blocs de pedra trencada i centrat per una finestra a doble esqueixada, podem saber que l'edifici romànic tenia 8 metres d'amplària i 9 metres d'alçària. D'altra banda, com que el seu absis ocupava l'àmbit on avui hi ha la capella del Sant Crist de la Pietat, es pot deduir que la llargària de l'església era de 16,70 metres. Dins de l'església de Sant Sadurní s'aixecà, abans de 1342, un altar dedicat als Sants Màrtirs i costejat per Andreu Barrat, ciutadà de Vic, que hi va fundar un benefici.²⁴⁶ El primitiu portal

²⁴⁵ JUNYENT I SUBIRÀ, *La ciutat de Vic...*, p. 41. Tot i això la ubicació de l'antiga catedral visigòtica no està clara. Ramon Ordeig explica que a les excavacions efectuades a la catedral de Vic no es van localitzar les restes de l'antiga catedral visigòtica, per la qual cosa «sembla, doncs, que la primitiva catedral hauria de buscar-se entorn del temple romà, a l'indret ocupat avui per l'església de la Pietat». R. ORDEIG I MATA, *L'església de la Pietat de Vic. Commemoració del centenari de la parròquia*, Vic, 1978, p. 6. Per altra banda, A. PLADEVALL; A. BENET, «Sant Sadurní» dins *Catalunya romànica*, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1986, p. 796, conclouen que «únicament és versemblant que es tractés d'una capella fundada durant la primera ocupació del territori, entre el 798 i el 826». Els estudis més recents tampoc han localitzat la catedral. Jaume AYATS ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux. Notes per a un assaig d'antropologia regressiva», *Ausa*, 176 (2016), p. 830, exposa que,

Imma Ollich presenta la hipòtesi del conjunt catedralici visigòtic de tres esglésies també lligat a aquest emplaçament, que seria l'*Ausitanae civitate* del primer bisbe, Cinidi, documentat al Concili de Tarragona l'any 516; mentre que Ramon Ordeig planteja la possibilitat de la ubicació visigòtica al portal de Santa Eulàlia.

²⁴⁶ De fet, Segimon CUNILL I FONTFREDA, «L'església de la Pietat de Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol II (1915-1917), p. 74-75, ja s'explica que

La iglesia de Ntra. Sra. de Pietat de la present ciutat de Vich formada com avuy se trova existint es stada composta de dos Capellas la una sots invocatio de St. Sadurni y la altra sots invocacio de Ntra. Sra. de Pietat que antigament en aquell terreno que ara ocupa la dita Iglesia estaven fabricadas y construïdas— Com del següent se collegeix.

La Capella sots invocació de St. Sadurni, en la qual stavan antigament collocadas las precioçissimas reliquias dels invictos y gloriosos Martirs St. Llucià y St. Marcià y construit lo altar y Benefici dels gloriosos Sants era y se ha conservat de domini y regimen del Offici de la

romànic es trobava en el mur de migdia, de manera que s'obria a la plaça Vella, dita avui plaça de la Pietat; aquest portal va ser renovat l'any 1348. El campanar era a la part de llevant, juntament amb l'absis, limitant amb el castell dels Montcada. Així ho confirma una visita que el 17 de novembre de 1723 realitzen els responsables d'obres de la ciutat de Vic, el mestre de cases Josep Morató i Soler i el fuster Joan Anglada, a petició dels regidors de la ciutat per tal que es revisés l'estat de la presó de la ciutat que s'ubicava a l'antic castell dels Montcada. Tots dos certifiquen la solidesa de l'edifici perquè

al damunt hi carreguen un campanar antic i una volta. No poden determinar el gruix de les parets –recordem que la nova església de la Pietat havia cegat aquesta part de la façana de l'edifici–, però raonen que ha de tenir el mateix gruix, set pams, que la resta de l'edifici.

Malgrat això, els mestres de cases Josep Domènec, Jaume Duran i Marçal Sala, realitzen una altra visura a la presó el mateix dia arran de la fuga de sis soldats de la guàrdia valona empresonats al calabós fent un forat a la paret que dona a l'església de la Pietat. Els mestres de cases

van poder comprovar que la paret, en la qual carregava un campanar molt alt i antic i la volta de la mateixa presó no tenia els set pams previstos, sinó solament tres, i que era feta de materials dolents i pobres.²⁴⁷

Els terratrèmols de 1427 van afectar greument l'estructura de l'església de Sant Sadurní, una part de la qual es va haver de refer a causa de l'esfondrament que va patir.²⁴⁸ De fet, en una disposició episcopal del bisbe de Vic, Jordi d'Ornós, de 8 d'agost de 1427, s'explica que

Thesoreria olim eregit en canonicat de la Seu de Vich y despres dismembrat del dit canonicat y unit Auctoritate Apostolica al Iltre. Capitol de canonges de dita Seu.

[...] La altra Capella sots invocació de Ntra. Sra. de Pietat fou antigament de la Iltre. Ciutat de Vich. Y despres los Concellers y Concell de dita Ciutat ne feren concessió en favor dels Beneficiats y Preveres conductius fills de la present ciutat y parroquia.

²⁴⁷ Isidre FERNÁNDEZ BERMÚDEZ, «Les reials presons de Vic. Obres en els segles XVII i XVIII», *Ausa*, 161-162 (2008), p. 616-617.

²⁴⁸ Els fenòmens sísmics es van deixar sentir per primera vegada durant aquest període el 3 de març de 1373 amb una sèrie de moviments que van tenir l'epicentre a la Ribagorça. Aquest cas devia afectar, en certa mesura, a Vic i rodalies ja que va caldre restaurar el castell de Gurb que, entre d'altres afectacions, havia estat perjudicat per aquest terratrèmol. Posteriorment, entre els mesos de març i juny de 1427 es van repetir els episodis de terratrèmols; d'aquests, van ser especialment intensos els del 19 de març, amb epicentre a la zona d'Amer i Osor, el del 22 i 23 d'abril, que va provocar les primeres víctimes humanes, i el del 15 de maig, amb epicentre als voltants de la ciutat d'Olot a la qual va afectar greument. Segons Carme OLIVERA; Ester REDONDO; Jérôme LAMBERT;

com la dita capella e caxa dins la qual los dits Gloriosos màrtirs són reposats hagen mester molt gran reparació e obra molt necessària com la dita capella se plogue en diverses parts de aquella, hoc i novellament si hage feta una squilla.²⁴⁹

El mateix any 1427 el consell municipal acorda reparar la capella dels Sants Màrtirs.²⁵⁰ L'any següent el bisbe Jordi d'Ornós concedia indulgències a tots aquells que contribuïssin a la reedificació del temple. I aquest mateix any 1428 s'elegeixen quatre obrers per administrar les caritats i comprar la casa de Lluís Mateu, que era al costat de la capella de Sant Sadurní, per eixamplar la capella. El 1430 els consellers de les dues partides demanaven subvencions per engrandir el temple amb la construcció d'una capella annexa que es volia aixecar en honor dels Sants Màrtirs per haver preservat la ciutat de les mortaldats que els terratrèmols havien ocasionat en altres indrets. És a dir, les afectacions provocades pels terratrèmols i les obres d'arranjament que requerien, més la necessitat d'engrandir el temple, fan que es construeixi el que serà la capella gòtica de la Pietat.²⁵¹

L'any 1454 el Consell Municipal va començar les obres de construcció de la capella gòtica de Santa Maria de la Pietat. La capella era annexa a la de Sant Sadurní, amb la qual es va comunicar mitjançant una gran arcada oberta en el que en aquell moment era el mur de tancament de la cara nord de Sant Sadurní. De fet, segons anotacions al llibre de l'obra de l'església de la Pietat,²⁵² el 1451 ja s'estan fent

Antoni RIERA MELIS; Antoni ROCA, *Els Terratrèmols dels segles XIV i XV a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic de Catalunya, 2006, p. 85-134, «l'impacte social d'aquest terratrèmol va ser gran perquè hi va haver víctimes a causa del sisme» i afegixen que la documentació que s'ha conservat de Vic indica que la gent es troba molt espantada. Aleshores, els mateixos consellers de la ciutat de Vic consideraven que es tractava dels efectes de la ira de Déu provocada pels pecats de la gent i que calia mitigar. Diversos moviments es van repetir durant el mes de juny sense que hi hagués cap desperfecte d'importància tal com manifestaven els consellers de la ciutat en el sentit que «per sort la ciutat de Vic i les terres d'Osona no han patit enderrocs i no han perdut las collita gràcies a la intercessió de la Verge i dels sants màrtirs Lluçia i Marcia».

²⁴⁹ RIPOLL I VILAMAJOR, *Papers d'història. Iglesia de Vich*, Ripoll/56, fol. 65 v. i 66.

²⁵⁰ AMV, *Llibre d'acords (1424-1451)*, vol. 1, f. 47v, «que axí matex lo dit pobla los hage en mamorya de obrar e reparar-los la lur capella com sia cosa molt necessària e fer-hi com que hi sia necessari com manàs ruyna la dita capella». Per fer-ho el consell autoritza a fer capta i nomena Francesc Casals com a responsable.

²⁵¹ Ramon ORDEIG I MATA, «La capella gòtica de la Pietat», *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, 6 (setembre 1992).

²⁵² AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig; el llibre no està paginat. El seu estat de conservació és precari i en moltes pàgines l'escriptura està esvaïda parcialment. A banda, no es datava cada assentament, ni els assentaments estan numerats, no hi ha una sistematització a l'hora de fer-ho. Això provoca que en les cites a aquesta documentació no es pugui detallar la pàgina, ni l'assentament concret ni, sovint, la data concreta.

obres a la capella de Sant Sadurní.²⁵³ Dos anys més tard, el 24 de febrer de 1453, el fuster Arnau Roca cobra 45 sous per unes reixes de fusta de l'altar de sant Sadurní.²⁵⁴ El mateix any Arnau Roca rep una compensació de diners per «enderrocar un tros de teulada de la capella dels màrtirs»,²⁵⁵ i encara en dates similars el mestre de cases Bernat Romeu cobra 8 sous per descobrir la capella dels Màrtirs i deixar-la amb les bigues de fusta. Tot això sembla indicar que des de l'obra s'anava adequant la capella de Sant Sadurní o, més probablement, que s'estava preparant per iniciar les obres de construcció de la capella gòtica de la Pietat. Podria ser que l'any 1453 es protegís amb una tanca de fusta la part de l'altar de la capella de Sant Sadurní per poder fer la primera obertura al mur nord. D'aquesta manera, la capella restaria tancada només amb la reixa de fusta mentre s'obria la paret. En qualsevol cas a l'esmentat llibre de l'obra hi consten pagaments a diferents proveïdors (Rafel Codina, el botiguer Miquel Sala), per retirar terra, per comprar cabassos per treure terra, etc.

El 22 de setembre de 1454, dos propietaris de Tavèrnoles, Banús i Serrabou, reconeixen haver cobrat 45 sous per 60 pedres que han venut a l'obra dels Màrtirs. El 18 de novembre de 1454 Nicolau Sentmartí i Joan de Masferrer cobren 2 lliures i 5 sous per trencar 60 pedres «per a la capella de Santa Maria de Pietat que's deu fer en l'esglesia de Sant Sadurní». Uns dies més tard el mestre Garaut i Joan de Bar reconeixen haver cobrat 24 sous per picar les dites pedres.²⁵⁶ L'any 1454 l'obra paga 20 sous «a m. Françoy Martí, brasser, per VII jornals que feu; les cobra per los fonaments de la capella de Santa Maria de la Pietat».²⁵⁷ Per tant, la primera anotació que trobem als llibres de l'obra que facin referència explícita a l'inici de les obres de la capella de la Pietat de Vic és aquesta dels fonaments de l'any 1454.

La prova que la construcció de l'edifici va continuar endavant sense entrebancs és que «a X de mars del any MCCCCLV comensa a obrar la capella de Santa Maria

²⁵³ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig, 21 de gener de 1451, «Item, posa en despesa XII sous per pedres que compra de [...] per obres de la dita capella».

²⁵⁴ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig, «Item, pagat an Arnau Rocha, fuster, que a ffetes unes reixes de fusta devant l'altar de la capella de Sant Sadurní en preu fer quanta sinch sous».

²⁵⁵ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig. La tinta dels document està molt esvaïda i es llegeix parcialment el text.

²⁵⁶ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

²⁵⁷ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

de Pietat en la yglésia de Sant Sadurní.²⁵⁸ Sabem que el 4 d'octubre de 1457 es tapa el forat de la part de dins de la capella,²⁵⁹ que el desembre es paguen a Miquel Sala les cordes que ha venut «per collar e baxar lo empaliament de dita capella»,²⁶⁰ fet que indica que alguna part de la teulada era feta, ja que el mateix mes de desembre de 1457 s'instal·len més bastides.²⁶¹ El 16 de setembre de 1458 es compren bigues a en Ribé de la Castanya per a la coberta,²⁶² i en aquesta època (1457-1458) es compren de nou pedres a Banús i Serrabou de Tavèrnoles.²⁶³ De fet, a més de la capella es fa una nova rectoria i s'atterra la dels Sants Màrtirs, segurament perquè feia falta l'espai de l'antiga rectoria dels Sants Màrtirs per a l'ampliació de la capella gòtica.²⁶⁴ L'any 1460 es faculta als consellers de la ciutat a donar 50 lliures per l'obra de la capella de la Pietat, que de fet ja fa nou anys que ha començat.²⁶⁵ El 1461 es cobreix un tros més de teulada, segons els pagaments que es fan a un tal Moragues per aquest concepte i a Salvi de Sentfores per 50 teules. També el 20 de març de 1461 el pedrer Joan de Maure cobra 16 sous per «trencar 16 pedres per ops de 1 arch que·s farà vers la obra vella per carregar en la obra nova».²⁶⁶ El 24 de febrer de 1462 Nicolau Sentmartí trenca unes pedres per l'arc principal de la capella. De fet, el 1462 el treballs estaven molt avançats, ja que en Romeu i en Prat Nerbonès reconeixen haver cobrat per «baxar la teulada de

²⁵⁸ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig, 10 de març de 1455. A l'obra hi intervenen picapedrers i diferents mestres de cases, entre ells el mestre de cases francès Jaume de la Font, «per VIII jornals feu feina a la capella de Madona de Pietat».

²⁵⁹ «Item, paga al mestre en Joan de Bar e un manobre que'l serveix, VI sous per què taparen lo forat de capella de Pietat de part de dins».

²⁶⁰ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

²⁶¹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig, «Item, paguis a en Vilar Porta de Sent Martí Sescorts per VIII puntals que sempren a les bastides de la capella de Pietat, IIII sous».

²⁶² AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig. Les bigues es paguen a 2 sous i 8 diners i l'import total de l'albarà és de 1 lliura i 9 sous. En total es deuen comprar al voltant d'11 bigues. La Castanya és una parròquia de l'actual municipi del Brull. I encara el 1458 es compren més bigues a Viladrau a preu de 3 sous la biga.

²⁶³ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig. Concretament dues partides, una de 53 pedres i una de 28 que tallarà i arreglarà el picapedrer Joan de Bar. La calç, en canvi, es comprava a un tal Ricard de Gurb i a Antoni Toneu de Santa Eulàlia de Riuprimer.

²⁶⁴ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig, «Item, he pagat per fer picar lo portal de la casa que fa de rectoria de Sant Sadurní que mats mestre Guillem picapedrer per V jornals XVIII sous VIII»; i el 20 de setembre de 1459 es paga a «Corbera, brasser, per enderrocar lo portal vell de la casa del rector dels màrtirs».

²⁶⁵ AMV, *Llibre d'acords (1451-1478)*, vol. 2, f. 210-210v.

²⁶⁶ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

Santa Maria de la Pietat e adovar o tornar-la perquè vax e cobriren la teulada e la enfustaren».²⁶⁷ I aquest mateix any es paguen 8 sous 4 diners a Alemany de Viladrau per «IIII dotzenes de cabirons per cobrir la capella de Pietat» i cinc dotzenes més a Masvidal de Viladrau.²⁶⁸ Entre el setembre de 1461 i el 2 de gener de 1462, es compren a Joan Desplà dues llànties per cremar a l'altar i en Nicolau Sentmartí, amb el manobre Pedro de Saragossa, apareden l'arc nou entre Sant Sadurní i la Pietat. El març del mateix 1462 acaben una altra part de la coberta de la capella.²⁶⁹

El final de l'obra de construcció de la capella gòtica de la Pietat no serà fins el 1468. L'1 de maig de 1466 l'arc del mig entre la capella de Sant Sadurní i la Pietat ja és acabat.²⁷⁰ El 2 de juliol del mateix any s'acaba el segon arc.²⁷¹ El 21 de setembre la volta de la capella ja és feta,²⁷² i entre el 2 de desembre de 1466 i el 10 de gener de 1467 es construeix primer una claveguera per treure l'aigua de dins de l'església, i després la paret que tanca la capella de la Pietat fins al carrer de Sant Sadurní. La volta es va acabar durant el mes de febrer,²⁷³ i el penúltim arc abans de juny de 1467,²⁷⁴ ja que la teulada que unia els dos arcs es va construir entre els mesos de gener a maig de 1467.²⁷⁵ Tot i així aquest darrer aspecte no és clar perquè

²⁶⁷ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

²⁶⁸ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

²⁶⁹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig.

²⁷⁰ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. El llibre no està paginat. Així ho reconeixen amb el cobrament de 80 sous els picapedrers de la ciutat de Vic Joan Font i Joan Bassó. Els han cobrat «per fer l'arch del mig de la capella de Sant Sadurní e de la Verge Maria de Pietat entre nosaltres demunt dits e en Nicolau Sentmartí, picapedrers, los quals havem rebuts per mans d'en Mateu Torra, parayre de Vich».

²⁷¹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. En aquest cas l'anotació de pagament es fa «per fer scombrar la capella de Santa Maria de Pietat e tornar los banchs e biges que servexen de seura a la dita capella quant lo segon arch fo acabat».

²⁷² AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. Així ho mostra el cobrament dels citats Joan Bassó i Joan Font quan reconeixen haver cobrat 30 sous dels que tenien pendants de cobrar per la volta de la capella de la Verge Maria de la Pietat «de aquells XXVIII florins de XI sous per los quals haviem promès a fer a preu fet lo arch de la volta de la dita capella».

²⁷³ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. «Jo, Pallari Berques atorch [...] que per dos jornals e mig que he feta feina per pujar terra per reblar e rasar la volta de la capella de la Verge Maria de Pietat». Cobra 5 sous.

²⁷⁴ El 28 de juny de 1467 Joan Font i Joan Bassó, picapedrers, cobren 33 sous pel «preu fet del darrer arc de la Verge Maria de la Pietat». AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

²⁷⁵ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. El 10 de gener de 1467, Just Ricard, bracer de Vic, cobra 9 sous per «III bigues que y he venudes qui servexen a la teulada vers

el 28 de juny es compren «VIII canes de tibant gros per pujar les pedres alt a le darrera volta».²⁷⁶

En canvi, sí que sembla clar que treballaven diferents artesans i especialistes de manera coordinada. Un cop acabada la paret de tancament de la banda nord que arribava fins al carrer de Sant Sadurní i mentre s'estava acabant la teulada i construint el darrer arc, altres obrers estaven fent els engalanaments i ornaments de l'església. Així el juliol de 1467 es compren

IIII canes de veta negra, VIII diners, e per set anelles per gornir les cortines de la Verge Maria, IIII diners, e per fil blau per cosir la veta ab los anells en les cortines és tot 1 sou.

El 6 d'agost de 1467 es liquida a Francesc Roca, fuster de Vic, el cost d'un «guardepols que he fet sobra l'altar de madona Santa Maria de Pietat», i dos dies després es paguen 4 sous per corda prima per pujar les cortines de l'altar de la Pietat.²⁷⁷

El final d'obra va significar la retirada total de la paret nord de Sant Sadurní. Per la documentació consultada i el que ja hem anat exposant, la capella de la Pietat es va construir de llevant a ponent i la paret nord de l'antiga església de Sant Sadurní es va anar aterritant o convertint de paret en columna o pilar, un cop els arcs van estar construïts en l'ampliació de la capella gòtica de la Pietat. La construcció del darrer arc va significar la retirada definitiva de l'últim tros de mur de Sant Sadurní, així com la construcció de la paret de tancament de la capella de la Pietat. El 8 d'agost de 1467 el bracer de Vic Antoni Pujol de Valmanya cobrava per arrencar

la roca de la capella de la Verge Marie de Pietat e aplomar aquella e dalt paret 1 sou; VI diners per arrencar un tros de paret que era quasi al mig de la dita capella.

El 18 d'agost Salvador Coma, bracer, reconeix haver cobrat «II sous VIII diners per fer I forat a la paret vers sol ponent per tornar de nou a fer fonaments», i el mateix dia Antoni Pujol de Vallmanya bracer de Vic cobrava «per aplanar, trencar la rocha de la dita capella fins devant la rocha del moniment e aplanar aquella». I

lo carrer de Sent Sadurny de la capella de la Verge Maria de Pietat». El 10 de febrer el mateix Just Ricard fa un rebut «per servei e ajudar a fer la teulada de la capella de la Verge Maria de Pietat vers lo carrer de Sent Sadurní me havets pagats dotze sous VI diners per los quals e rabut ab onze dotzenes e mij de forment ab spelta mesclat que en Johan Puig ha donat a la dita obra».

²⁷⁶ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. Una cana equivalia a 1,60 m. aproximadament.

²⁷⁷ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

no només això, sinó que Joan Bassó, pedrer de Vic, reconeix haver fet «fonaments en le paret vella de la dita capella vers lo carrer de Sent Sadorní, só és al peu del arch del mig de la capella ab mestre Johan Font». També es compren «VIII corteres de cals que servex per adobar le cantonade de la case d'en Font e per reparar he reforsar la volta de la Verge Maria de Pietat», i el 8 de setembre es paguen 5 sous a Joan Collell, àlies Burgets, per «XII somades d'arena que e portades per adobar lo cantó de le case d'en Font de que le obra és stade tancade per adobar».²⁷⁸ Ja hem dit que per construir la capella de la Pietat es van comprar i enderrocar la casa contigua a la capella de Sant Sadurní, la de Lluís Mateu. Finalitzada l'obra va caldre adobar i arreglar la unió de la nova capella amb la casa adjacent, la d'un tal Joan Font, ja esmentat.

Un cop acabat el darrer arc es va per tancar de manera definitiva la paret de la capella del cantó del carrer de Sant Sadurní, per unir la façana romànica amb la façana de la nova nau gòtica. Primer, el tragner Vicenç Salabert treu la terra i després Esteve Franc, àlies Amat, i Joan Padró ajuden altres bracers a «tapiar alt en la capella de Verge Marie de Pietat vers lo carrer de Sent Sedurní».²⁷⁹ Dies més tard altres homes contribueixen al tancament definitiu de la paret. Cap a finals d'any l'obra ja estava molt avançada. El 18 d'octubre de 1467 Joan Bassó ja ha fet una «claveguera al entorn de la dita capella per ço que ayge no·y aturés e per cobrir aquella claveguera ab rajoles e ab loses io e trigat V jorns entre tot», i el 4 de novembre es liquida a Joan Font i a Joan Bassó el cost del «darrer arch de la obra de la Verge Maria de Pietat». El 5 i el 6 del mateix mes de novembre es paga a Eulàlia, vídua del colteller Bartomeu Rovirola i a Pere Altimir, flassader, per les bigues que han venut per fer la darrera part de la teulada.²⁸⁰

Tot i que els pagaments s'allarguen fins el 22 de novembre de 1468, a finals de febrer d'aquest any l'obra estava pràcticament acabada. El 27 de febrer es fa un forat a l'altar per tenir les canadelles. El mateix dia es liquida el desenrunament del local. I el 28 de març, P. Violar, teixidor, reconeix

²⁷⁸ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

²⁷⁹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. Sabem que eren més de dos perquè hi ha una anotació relativa a les despeses en espècie que van costar: «Item a pagats III sous VIII que despesen V homes que tapiaren I jorn al cap de la capella vers lo carrer de Sent Sadorní entre carn e rayms, pa e vi, donarem per amor de Déu».

²⁸⁰ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

que per agravar le capella de Sent Sedorní e per gornir-le de banchs e de bigues millor que no stave e per trauren terra e portar aquella en la plasa e per aplomar aquella en le plasa, me havets pagats 3 sous VI diners.²⁸¹

Per tant, cal considerar que a finals de març de 1468 la capella ampliada i reformada estava construïda. Sorprèn la celeritat amb què es va edificar: el 1451 començaven els treballs d'obertura del mur nord, el 1454 trobem els fonaments de la capella i el 1468 ja estava acabada.

Ja al segle XVI, entre els anys 1553 i 1557, s'afegeix l'altar del Sant Sepulcre a l'església de la Pietat,²⁸² i el 1566 la capella de Santa Bàrbara.²⁸³ A partir d'aquí i per la informació que ha arribat, les accions que s'hi faran al llarg del segle XVI, a banda de la creació de capelles, seran de manteniment, adquisició i millora dels ornaments eclesiàstics.²⁸⁴

Per tant, l'església de la Mare de Déu de la Pietat és una nau gòtica afegida durant el segle XV al costat de l'església romànica de Sant Sadurní. Al conjunt edificatori,

²⁸¹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat (1466-1479)*.

²⁸² AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat (1553-1573)*.

²⁸³ Narcís CAMÓS, *Jardín de María plantado en el Principado de Cataluña: enriquecido con muchas imagenes de esta celestial Señora, que como plantas divinas descubrió en él milagrosamente el cielo y adornado con tanta muchedumbre de templos y capillas dedicadas à su Santissimo Nombre que son entre todas mil treinta y tres*, Joseph Bró, Girona, 1772, p. 324, explica que l'església de la Pietat s'està construint «Bien se puede nombrar aquí, aunque no sea parroquial, la Iglesia de Nuestra Señora de la Piedad, que està dentro de la misma Ciudad de Vique, la qual se va fabricando con muy linda disposicion, y quedará siendo hecha, muy suntuosa».

²⁸⁴ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat (1553-1573)*. Al llibre de l'obra hi trobem per exemple, que l'1 de març de 1558 «feren fer un càlser de argent ab lo senyal de la Pietat y de la ciutat, costa XII sous». El desembre 1559 van pagar 2 sous al fuster Francesc Boxader «per mudar lo postís del cor de la Pietat quant volgueren posar l'orga nou», o el 16 de setembre de 1562 es paga 1 lliura i 18 sous a Pere Romeu, ferrer, «per los ferros y altra ferramenta ha feta per las trujes de las campanes de la Pietat las quals adoba Grabriel» i 5 sous per la fusta de les truges de les campanes. El febrer de 1566 es posa una porta amb forrellat al portal del campanar i entre els mesos de juliol i agost de 1567 es paguen 54 lliures, 11 sous i 6 diners a mossèn Guillem Vexeras per «lo primer preu fet. Item, VIII sous per lo segon preu fet de la arcada devers la capella de la Pietat. Item, per lo que-s ha fet a jornals que no eren en lo preu fet però apar ab lo present compte III ll. XI s. VI. Item per smenar o per strenya lo arc, donats XII sous». Finalment, a 30 juliol de 1567 paguen 3 sous 10 diners a un traginer «per treure la terra de la scombra avent tret del present posada de jub la carnisseria», i el 9 d'agost del mateix any «paguem a n'en Folchs de Fogueroles XIV sous per lo port de la pedra del altar». El 7 de setembre de 1569 paguen a Joan Renius «per mudar una biga a la teulada de la Pietat y per revocar y adobar la teulada», i a 20 de febrer de 1570 es compra per 10 lliures 15 sous i 6 diners un càlser d'argent a l'argenter Pere Vic o Vila.

sota l'advocació de la Mare de Déu de la Pietat²⁸⁵ prendrà el nom al de Sant Sadurní, si bé l'església també és previst que albergui les relíquies dels patrons de la ciutat, els Sants Màrtirs Llucià i Marcià.²⁸⁶ El culte a l'església de la Pietat corria a càrrec d'una comunitat de preveres que va anar creixent al llarg del segle XVI fins que l'any 1613 es va reduir el nombre dels seus membres a tretze. És aquest mateix any 1613 quan els consellers de la ciutat de Vic van concedir la capella a part de la comunitat de beneficiats del Capbreu de Vic, si bé es van reservar les rendes i l'administració de l'obra, les quals varen ser encomanades a la junta dels Sants Màrtirs.²⁸⁷

Un cop obrada la part arquitectònica de la nova capella, es van alçar els altars i els retaules respectius. D'altars se'n van alçar set, que es van dedicar a Nostra Senyora de la Pietat, als Sants Màrtirs, a Nostra Senyora dels Socors, a santa Bàrbara, a

²⁸⁵ No és d'estranyar l'advocació de l'església a la Mare de Déu de la Pietat substitueixi o absorbeixi el de Sant Sadurní. És en l'edat moderna quan es consolida una nova percepció de la figura de la Mare de Déu com un model exemplar. Aquest model, des d'un punt de vista literari, s'expressa a través d'un nou gènere, el de les *vitae Mariae*. Carme ARRONIS LLOPIS, «Santa sobre totes les santes. La Verge Maria com a model de santedat femenina: la proposta de Miquel Peres», *Medievalia*, 18/2 (2015), p. 70.

Tanmateix, aquest canvi en la devoció no fou un canvi abrupte, sinó resultat de l'evolució espiritual iniciada en segles anteriors, com, així mateix, tampoc aquest nou gènere sorgí del no-res. L'exemplaritat de Maria es fonamenta en les arrels pietoses medievals, i es construeix assumint les consideracions i disquisicions teològiques projectades sobre la Verge al llarg de segles de culte.

Quant a la iconografia és en aquesta època quan Miquel Àngel esculpeix la *Pietà* o *Pietat* (1498-1499), segurament l'escultura més icònica de totes les representacions de la Pietat de Maria de l'època. La devoció mariana també arriba a Catalunya. Un bon exemple n'és la *Pietat Desplà*, encarregada per Lluís Desplà i d'Oms al pintor Bartolomé Bermejo l'any 1490, o els diferents retaules, com el de la Pietat de Sant Esteve d'Olot, en aquest cas amb pintura sobre fusta policromada, o el retaule de la Pietat de Jaume de Cabrera per a l'església de Torroella de Montgrí. També el frontal teixit i amb passamaneria de Sant Joan de les Abadesses, probablement de l'últim quart del segle XV, <http://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/teixit-i-indumentaria/frontal-de-la-pietat-mev-2048> (consulta: març 2018).

²⁸⁶ Al Museu Episcopal de Vic (MEV), es conserva l'urna de sant Llucià i sant Marcià l'execució de la qual es data el darrer quart del segle XIV. <http://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/gotic/urna-de-sant-llucia-i-sant-marcia-mev-10658> (consulta: març 2018).

²⁸⁷ Per a la redacció d'aquest apartat hem utilitzat, entre altres, ORDEIG I MATA, «La capella gòtica de la Pietat», *Butlletí de les activitats...* (febrer 1993); JUNYENT I SUBIRÀ, *La ciutat de Vic...*, p. 239.

santa Anna, al Sant Sepulcre i a la Santa Creu. Pel que fa als retaules, ja hem dit que el 6 d'agost de 1467 el fuster Francesc Roca va fer el guardapols de l'altar de la Verge de la Pietat. El 7 de febrer de 1491 Fernando Camargo, pintor natural de Burgos, va ser contractat per pintar la predel·la del retaule de la Mare de Déu de la Pietat de Vic, i el 15 de novembre de 1494 Pere Vello, o Bello, es va comprometre a pintar una altra part del mateix retaule.²⁸⁸

Un dels retaules significatius, que avui no es conserva, va ser els dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià. L'obra es va contractar per parts a Joan Gascó, pintor d'origen navarrès resident a Vic. El contractant va ser Bernat Codina, paraire de Vic i administrador de la capella de Sant Sadurní a l'església de la Pietat de Vic. La taula central es va contractar entre el 14 de gener i l'1 d'abril de 1512;²⁸⁹ la predel·la, entre el 13 de desembre de 1512 i la Pasqua de 1513;²⁹⁰ i els carrers laterals i les polseres, entre el 5 de març de 1513 i el febrer de 1514. El darrer rebut el va signar Joan Gascó el 25 de novembre de 1516.²⁹¹ Gascó va cobrar 80 lliures barceloneses pel retaule.

El 25 de novembre de 1516 Joan Gascó també va signar un altre contracte per pintar el retaule de santa Bàrbara de la capella de la Pietat de Vic.²⁹² El 18 de juny

²⁸⁸ Miquel MIRAMBELL I ABANCÓ, *La pintura del segle XVI a Vic i el taller dels Gascó*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2002, p. 29 i 31.

²⁸⁹ ACF/3332A, Bernat de Prat, notari. *Capítols matrimonials. Concòrdies (1484-1514)*, fol. 473.

²⁹⁰ ACF/3332A, Bernat de Prat, ..., fol. 471.

²⁹¹ Segons MIRAMBELL I ABANCÓ, *La pintura del segle XVI a Vic...*, p. 155-156, el retaule constava d'un carrer principal, de dos carrers laterals amb tres compartiments, d'una predel·la amb cinc escenes i de polseres. En el carrer central es representà *Sant Sadurní bisbe*, assegut en una cadira, capa de brocat i franquejat per dos àngels (un vestit de verd i l'altre de carmesí, amb vestidures brocades, diademes daurades i picades), mentre que en el guardapols es pintà un escut de la ciutat de Vic. En el compartiment central de la predel·la es feren unes portes daurades per fora i argentades per dins per allotjar les relíquies dels Sants Llucià i Marcià, mentre que els altres registres del bancal es decoraren amb quatre imatges triades pel comitent. En els carrers laterals s'obtà pel *Calvari* (Crist crucificat, Mare de Déu, Sant Joan Evangelista i Maria Magdalena), una història de la vida de Sant Sadurní i quatre escenes de la vida dels Sants Llucià i Marcià (*Conversió al cristianisme / Bateig dels dos sants – Conversió al cristianisme / Pilar al mig amb un ídol / Cort de l'emperador – Martiri dels dos sants / Cort de l'emperador*, i una escena del gust del comitent). A l'últim, en el guardapols, a més de l'escut de la ciutat i de les claus de Sant Pere, es representaren Sant Sebastià assaïtat, Sant Cosme, Sant Damià i Sant Roc.

²⁹² Josep GUDIOL I CUNILL, «Mestre Joan Gascó II», *Estudis universitaris catalans*, Barcelona: 1907, p. 380-381. Segons MIRAMBELL I ABANCÓ, *La pintura del segle XVI a Vic...*, p. 167-168, es conserva la taula central al MEV on ja era l'any 1893. L'obra la va contractar a Joan Gascó el mateix Bernat Codina que havia contractat el retaule dels Sants Màrtirs. El retaule estava

de 1537 Bernat Bussart i Pere Montserrat, administradors de la capella de la Mare de Déu de la Pietat, contracten al pintor de Vic Pere Gascó, fill de Joan, la pintura del retaule de la Mare de Déu dels Socors de la capella de la Mare de Déu de la Pietat. Desconeixem l'estructura i la iconografia del retaule, ja que el pacte només precisa que els contractants donaran un memorial amb les històries que ha de contenir el retaule.²⁹³ L'any 1549 se signa un contracte per a la construcció d'un orgue i dinou anys més tard, el 1568, s'encarrega una imatge de fusta de la mare de Déu de la Pietat, que va ser pintada per Jaume Gener.²⁹⁴ Ja al segle XVII es continua embellint l'església.

Il·lustració 7. Retaule de Santa Bàrbara (1516) (MEV)

El 30 d'octubre de 1627 l'argenter vigatà Pere Pau Goula va cobrar 100 lliures per fer una llàntia d'argent per a la Pietat. El maig de 1628 va cobrar les 34 lliures, 6 sous i 6 diners restants.²⁹⁵ El 1644 el serraller Jacint Duran cobra 12 lliures i 12 sous que se li devien per fer la reixa de davant de les relíquies dels Sants Màrtirs.

format per tres carrers de dues taules, per un bancal amb cinc registres i per polseres. En el carrer principal es pintà el Crucifix i la imatge de Santa Bàrbara (l'única conservada). En els carrers laterals es va preveure la representació de quatre escenes referides a la vida de Santa Bàrbara que triaren els comitents, mentre que en la predel·la es representaren cinc figures assegudes, que també escolliren els comitents. Finalment en les polseres s'hi pintaren els escuts de la ciutat i de la Seu de Vic.

El retaules es va contractar pel preu de 48 lliures barceloneses. La imatge de Santa Bàrbara que es conserva es pot veure al Museu Episcopal de Vic (MEV) <http://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/renaixement/santa-barbara-mev-44> (consulta: març 2018).

²⁹³ ACF/3337, Guillem Mambla, notari reial, *Liber 1 de concòrdias, capítols matrimonials y altres contractes de Pere Guillem Mambla, notari reial de Vich, 1526 fins 1566*, f. 225-225v. El preu estipulat és de 51 lliures barceloneses.

²⁹⁴ R. ORDEIG I MATA, «La capella gòtica de la Pietat»; dins de *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, Vic: Parròquia de la Pietat, núm. 7; febrer 1993.

²⁹⁵ ABEV, *Col·lecció Eduard Junyent*, 125.

El 24 d'agost Jaume Cortada, escultor, cobra mig jornal per posar les reixes. Prèviament aquestes s'havien daurat. Ho sabem perquè el mateix 24 d'agost el prevere Francesc Marçal baixa a Barcelona a pagar 50 lliures del cost de daurar-les. Josep de Bru, també de Barcelona, ja havia avançat 25 lliures per daurar-les.²⁹⁶

Per altra banda, el 24 de març de 1656 el mercader Gaspar Coromina, com a procurador del jutge del Reial Consell Geroni de Codina, casat amb Maria Ferreres,

demana de part de dits senyors als administradors si volíem dexar una capella per posar lo retaule de Sant Vicens y Sant Segimon que les tenian a la iglesia del Carme y axí se'ls fou concedida. Lo qual retaule era de la casa de Ferreras.

De la mateixa manera i pel mateix motiu, el setembre de 1656 el procurador Oliveras demana en nom del senyor Brossa de posar a la Pietat el retaule que s'havien emportat del monestir del Carme i que era de la casa Bosch sota l'advocació de sant Joan Baptista. Això va portar a una disputa amb els frares del convent que demanaven que es tornés a restituir el retaule, però els administradors de la Pietat van respondre que havien estat els propietaris els que havien decidit de portar-lo a la Pietat. Malgrat els requeriments que es feren, els retaules no es van restituir al Carme fins el 17 d'octubre de 1681.²⁹⁷

Menció a part mereixen la reconstrucció de les campanes que es va fer l'any 1642. Resulta que el mes de març

tocant los minyons una de las campanas en lo campanar vell caigué o lo peu de la truja se isqué de la famella y espallà bigas arribant fins al sòl y restà trencada sens pèndrer ningú dany Gratias a Déu, y fou lo avís que donava ab lo gran rumor.²⁹⁸

Per tot això, els administradors de la Pietat,²⁹⁹ tot i haver de refer les arcades que s'han espatllat amb la caiguda i malgrat ser temps de guerra i que el cost de fondre una campana serà el doble que en temps de pau i malgrat la dificultat de trobar

²⁹⁶ ABEV, *Col·lecció Eduard Junyent*, 125.

²⁹⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions y admicions fan los Administradors de Nostra Senyora de Pietat comença 14 febrer de 1613 y altres negocis conçernents per lo bé y bon govern, de la dita iglesia de Pietat*, 24 de març de 1656 i setembre de 1656, f. 65v.

²⁹⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 51-52 v. El document no diu la data exacta, només l'any 1642. Les campanes noves es van fondre el 17 i el 20 d'agost.

²⁹⁹ En aquells moments els administradors eren Jaume Serra, domer major de la Seu de Vic, Mateu Fontcuberta i Segimon Alavall, preveres beneficiats a la seu de Vic, i Francesc Pujol, prevere conductiu.

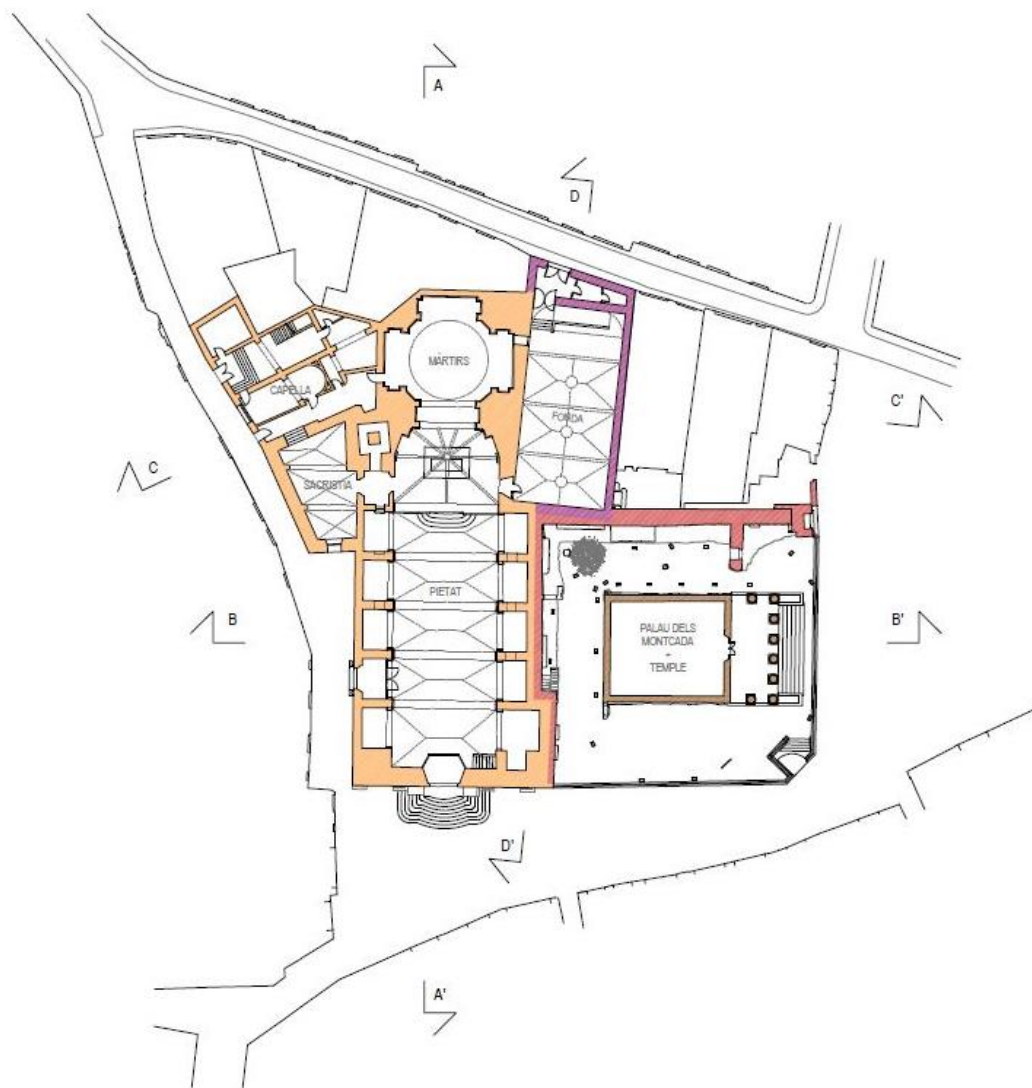
coure, decideixen refer la tercera campana. Les noves campanes es van fondre dins de l'església com bé s'explica en el document original.³⁰⁰

Durant tot el segle XVII i pràcticament el XVIII es va ampliar l'església de la Pietat i se li va donar la fesomia que té actualment, tot canviant l'orientació d'oest a est de l'edifici, per la de sud-nord. El 1630 comença l'obra nova pel presbiteri, en el solar de dues cases que van ser adquirides i enderrocades. Les obres, a diferència de la capella gòtica, van anar més lentes, condicionades bàsicament pel factor econòmic, si bé es va anar treballant de manera més o menys continuada durant tot el segle. El 1643 mor Francesc Domènec, mestre de cases responsable de l'ampliació de la Pietat, mentre desmuntava la cintra de fusta que aguantava l'arc tercer doble comptant des del presbiteri.³⁰¹

³⁰⁰ Podeu veure el document original a l'apèndix 5.. No obstant això, la campana grossa no devia quedar ben fosa, perquè el 10 d'octubre de 1644 s'aprofita per fondre de nou la campana grossa «per quant avie un any y mig que serà trencada». Es fon juntament amb la de les monges de Santa Clara, AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 21 d'octubre de 1644, f. 58 v. De fet, el 16 de novembre de 1644 hi ha un nou acord amb mestre Bosch per buidar la campana gran de la Pietat amb coure de la campana trencada, amb la campana trencada d'Orís i amb coure que ell hi posa per preu de 15 lliures. Mestre Bosch és devot de la Mare de Déu de la Pietat i el negoci el farà amb les dues campanes que ha de fondre de Santa Clara, amb la dels pares trinitaris, i amb la campana de Sant Genís de Caraiüll que també ha de buidar. Per fer-ho aprofitarà la infraestructura de la Pietat. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 16 de novembre de 1644, f. 60.

³⁰¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 16 de novembre de 1643, fol. 57. La documentació ho explica de la següent manera:

Dimecres als 4 de novembre de 1643 a las set hores y mitja de la matinada Francesh Domènec, mestre de casas qui treballava en la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat y actualment treballant specialment en voler tràurer lo cintri de fusta qui estava desota del arch terser doble comptant des del presbiteri, lo qual cindri lliga ab lo llibant del torn per traure'l-ne, y cridant que rodàs lo torn, roda y un nus del llibant frega ab una de las pedras del arch y se l'an aporta en amunt desnaturant-le del arch y cahent diuen pega al cap de mestra Domènec (lo que és de crèurer perquè si ell agués tingut sols un momento per regonèxer-ho se fora salvat ab lo llibant per quant a ell se li-s deia lo follet de sobrenom y en banda que ell pogués posar sols dos dits restava sempre salvat), y dit mestre juntament ab tot lo arch y vestida caigué a terra, ell mort sense temps de cosa per quant a baix trobaren lo servell (qui era grandíssim) fora del cap, restant per tots los de Vich en grandíssima dolensa y recansa y no és encariment (?) lo qual se dexta a dita Iglesia; y los capellans anaren tots a fer-li en casa una absoluta donant 44 dinés de gràtia.

Il·lustració 8. Planta de l'església de la Pietat actual (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)

Les obres es van allargar fins a 1664,³⁰² data en la qual es traslladen les relíquies dels Sants Màrtirs des de la catedral a l'altar major de la Pietat.³⁰³ Malgrat això, el

³⁰² AMV, *Lo compte que haurà pagat per la obra y enfront de la Iglesia de Nostra Señora de la Pietat*, [1664], (sense foliar ni enquadernar; volum mutilat); darrera pàgina. Sabem que a l'any 1664 la inversió que va fer l'obra de la Pietat en la construcció de la nova església va ser de 1.083 lliures barceloneses. Així consta al resum final dels comptes anuals de l'obrer Gaspar Coromina, mercader de Vic, que es fan en motiu de la seva mort.

³⁰³ Més endavant parlem dels actes que es van organitzar per celebrar la translació dels sants.

1664 encara restava pendent la construcció d'algunes parts de l'església³⁰⁴ i la de la façana davantera, dirigida per l'arquitecte Josep Morató entre els anys 1680 i 1685.³⁰⁵ De fet, els darrers trenta anys del segle XVII l'activitat va ser frenètica. El 1668 el trencador de pedres de Folgueroles Jaume Reit ja reconeix haver cobrat per fer aquesta feina.³⁰⁶ El 23 de maig de 1668, Raurell de Folgueroles cobra per portar «vint y tres graons de ascala y una vasa»,³⁰⁷ fet que semblaria indicar que algunes parts del material de construcció es preparaven a la pedrera. Els anys 1675 i 1676 encara es piquen pedres per la construcció de la Pietat.³⁰⁸ El 8 de setembre de 1675, Jaume Remisses reconeix haver cobrat per picar pedra i «assentar-la a la scala del portal de la Pietat».³⁰⁹ El 6 de maig de 1676 el ferrer Pere Feuria o Fauria, de Vic, cobra quatre lliures per «llosar y fer puntes a la ferramenta dels mestres han picat pedra».³¹⁰ I el 31 d'aquest mateix mes el mestre d'obres Pere Casas cobra per la «teulada sobre la escala del portal qui van a la plassa Vella».³¹¹

³⁰⁴ AMV, *Llibre de la obraria dels gloriosos Sants Martris Sant Lucià y Marcià del any 1669*. Així ho sembla indicar el llibre de l'obra de 1669 quan afirma que «Lo mestre que aporta la fàbrica de dita obra és Josep Maroto, mestre de cases de la present ciutat de Vich».

³⁰⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, [1664], fol. 80 v.

³⁰⁶ AMV, *Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach, 1675 fins 1676*, 9 de desembre de 1668 (sense foliar): «a rebut Jaume Reit, trencador de pedres de Folgarolas, del senyor Doctor Moreta, vint-y-vuit reals, dich 2 lliures 16 sous; dites paga per lo valor de la pedra a trencada que serveix per la obra de Nostra Senyora de Pietat». Si bé, com hem vist, la pedra amb què es construeix la façana prové de diversos orígens (Sant Julià de Vilatorrada, Taradell, etc.), sembla que la major part prové de Folgueroles. En un document solt, sense datar (però per la grafia ha de ser del segle XVII), consta que qui porta les pedres és en Raurell de Folgueroles. En un altre document solt del mateix llibre, aquest de 29 d'abril de 1668, hi consta que s'han esboscassat «2 vasas ha la pedrera de Fogarolas». I encara el 3 de maig de 1669 Pere Puigdollers cobra 15 lliures i 19 sous per 29 carretades de pedra que ha portat de la pedrera de Folgueroles. I encara el mateix dia Jaume Reit cobra 30 lliures «per trencar 108 pedres de diferents espèties de la pedrera de Fogarolas». AMV, *En nom de Déu sia, amén, y dels Gloriosos Martris Llusià y Martià Patrons de la ciutat de Vich* (sense foliar), 3 de maig de 1669.

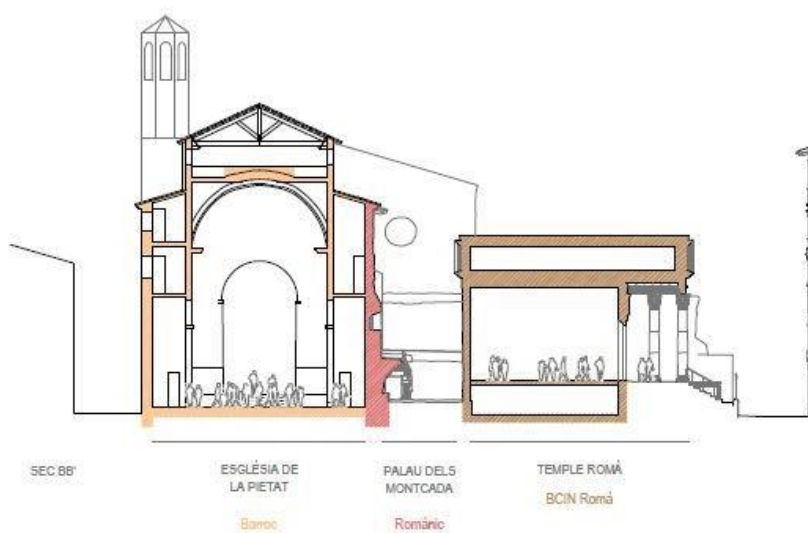
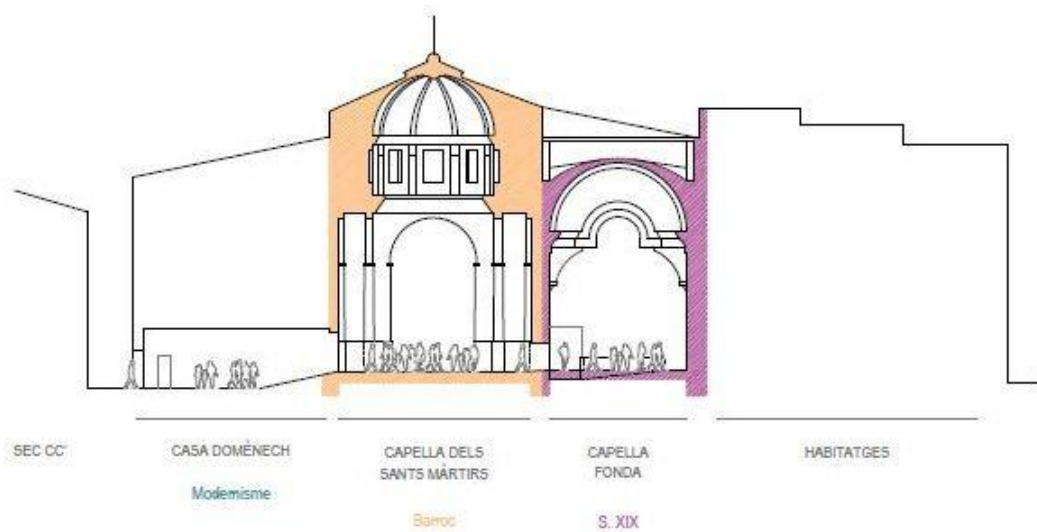
³⁰⁷ AMV, *Llibre del doctor Pera Moreta, obrer dels Sants Martris Llusià y Marcià, any 1667*, (sense foliar), 23 de maig de 1668.

³⁰⁸ AMV, *Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach...*, 24 d'agost, 8 i 9 de setembre de 1675. El 24 d'agost de 1675 hi ha una àpoca signada en la qual Jaume Remisses, mestre de cases de Vic, cobra per dos jornals de picar pedra. El 8 de setembre del mateix any Bartomeu Ballester, fuster reconeix haver cobrat 3 lliures 10 sous per «fer moltillos per las pedres se havien de picar»; i l'endemà Josep Rousell de Folgueroles cobra 2 lliures i 12 sous per quatre carretades de pedra.

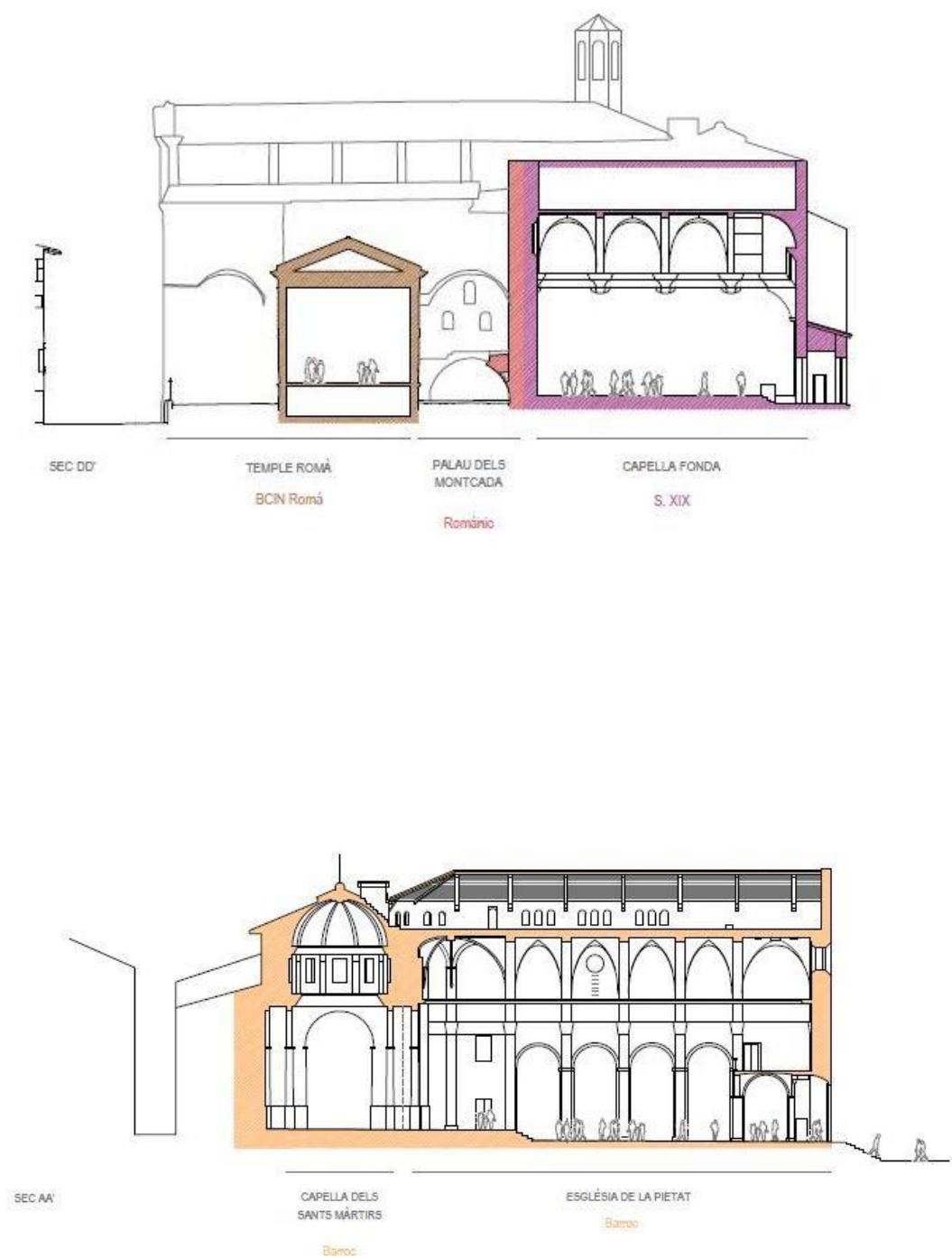
³⁰⁹ AMV, *Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach...*, 8 de setembre de 1675.

³¹⁰ AMV, *Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach...*, 6 de maig de 1676.

³¹¹ AMV, *Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach...*, 31 de maig de 1676.

Il·lustració 9. Façanes nord i sud de l'església de la Pietat actuals (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)

Il·lustració 10. Façanes est i oest de l'església de la Pietat actuals (Autor: Estudi d'Arquitectura Toni Gironès)

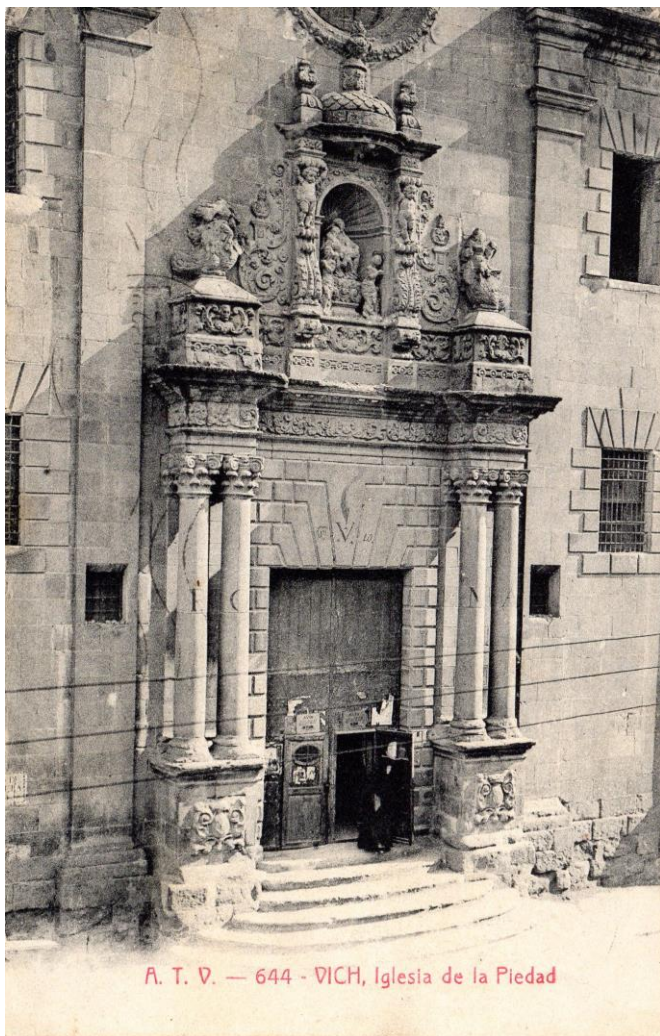

Il·lustració 11. Postal església de la Pietat (circa 1970; CJV)

Les primeres despeses documentades que parlen de construir la façana comencen el 3 de juny de 1669, quan l'hereu Tarrés de Vall porta deu carretades de pedra de la pedrera de Taradell i «completes las dos columnas aportades per obs del portal se a de fer a la plasa Vella».³¹² La primera notícia del muntatge del portal la tenim onze anys més tard, el 22 de maig de 1680, quan l'obrer Joan Baptista Calvet i Franc reconeix haver pagat 12 rals (1 lliura i 4 sous) per arreglar els carros de la ciutat, «per tenir-los de menester per aportar las columnes que se tenen de dur per lo portal de dita obra y no trobar rodes al propòsit y no voler-las fer adobar lo obrer de la ciutat».³¹³

³¹² AMV, *En nom de Déu sia, amén, y dels Gloriosos Martris...*, 3 de juny de 1669.

³¹³ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat (1679)*, 22 de maig de 1680, (sense foliar).

Il·lustració 12. Postal església de la Pietat (circa 1920, CJV)

El 7 de juliol de 1680, els carreters Antoni Vila i Rafel Gili signen àpoca d'haver cobrat 21 lliures per 30 carretades de pedra per l'obra de la Pietat i els Sants Màrtirs, entre les quals hi ha tres pedres molt grans per aguantar les columnes.³¹⁴ El 26 de juliol de 1680, Pere Puigdollers porta tres columnes més i el 28 de juliol del mateix any Jaume Reit cobra 40 lliures per trencar diverses pedres pel portal major de la Pietat. També entre agost i setembre de 1680 es lloga al mestre de cases Francesc Caseras per trencar pedres per fer el portal, i encara el setembre del

³¹⁴ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat* (1679), 7 de juliol de 1680. A «rahó de 10 sous per carretada i sis lliures, dic 6 ll., per tres pedres grans per las columnes del portal major de dita Iglesia, que cada pedra la tirava 4 parells de bous».

mateix any Francesc Font porta més pedres per a l'obra, i Toni Vilar, porta també «sis carretes de pedres aportades de la pedrera de Sant Julià de Vilatorrada».³¹⁵ A l'octubre de 1680 es tragina calç i sorra, es fa morter i es va picant la pedra.

En la construcció hi treballa més d'un mestre de cases i diferents artesans. A banda dels que hem dit i del citat Francesc Caseras, hi intervenen els mestres de cases Bernat Serra, Joan Subirà, Miquel Riber, i Llorenç Mas, el trencador de pedres Josep Palmerola, els manobres Pau Munteis, Pere Cros i Josep Bach, el ferrer Josep Jalabert, el fuster Vicenç Riquer, i el rajoler Pere Jurnet, entre altres. El 21 de desembre de 1680 l'estructura del portal està bastant avançada i es compra material per fer la cindra i per les finestres.³¹⁶ El 16 de gener de 1681 s'aferren les finestres i les baranes de ferro de l'escala que puja al cor.³¹⁷ El 4 de març del mateix any es compren a Josep Arau, courer de Barcelona, «dos poms de llautó fi grans *pondetis triginta unius librarum per vos a mea botigia emptorum* per a posar al peu de la escala que puja al cor».³¹⁸

El 1687 s'inicien les obres per la construcció del campanar de planta quadrada que flanqueja el presbiteri per la part de ponent i s'eleva per damunt del conjunt del temple formant una torre octogonal. L'any 1695 acaben l'obra amb la construcció de l'agulla.

Tot i que no és tema d'aquest estudi, hi ha un sistema de contractació dels artesans i proveïdors molt especialitzat i amb diferents modalitats. Alguns del segle XV, com els tècnics picapedrers Joan Font i Joan Bassó, treballen a preu fet. És a dir, a preu tancat i per objectius. Així ho indiquen els cobraments que van fent al llarg del

³¹⁵ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat* (1679), 2 de setembre de 1680. El 29 de setembre Pere Puigdollers portarà més pedres de la mateixa pedrera.

³¹⁶ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat* (1679), anotacions de setembre a desembre de 1680. Pel que fa a la cindra i les finestres:

Dit dia (21 de desembre 1680), he pagat a mestra Joan Arbert, serrador, dos lliures dinou sous y sis, so és per set cabirons de alba y sinc post de alba a rahó de 3 sous 6., la post y los cabirons a rahó de 6 sous lo cabiró, que las pots an servit per lo sindri del portal y los cabirons per los osos de las finestres qui puja al cor.

³¹⁷ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat* (1679), 16 de gener de 1681, «Als 16 de gener de 1681 he pagat a Miquel Riber, mestra de cases, un jornal per aver clavat los osos de las finestres y farrar las baranes de ferro de la escala del cor».

³¹⁸ AMV, *Llibre de la fàbrica de Nostra Senyora de la Pietat* (1679), 4 de març de 1681. Els dos poms costen 21 lliures i 14 sous. L'encarregat de comprar-los és Joan Baptista Calvet i Franch, ciutadà honrat de Vic.

període. Per exemple, el 13 abril de 1466 «Joan Font i Joan Bassó, picapedrers de la ciutat de Vic reconeixen haver rebut 30 sous de l'obrer Bartomeu de Rovirola pel preu fet per l'obra de l'església de la Pietat».³¹⁹

Com ja hem dit, seguint els pagaments relatius a la construcció de l'edifici, sembla que l'obra es va construir de llevant a ponent. És a dir, del castell dels Montcada cap al carrer de Sant Sadurní. Bassó i Font van anar cobrant a mesura que tenien una part de la nau feta i acabada. D'altres cobren per material lliurat, com Bernat Mercer, de la parròquia de Vic, que cobra 11 sous per nou quarters de calç, o Joan Truytol que «cobra 15 sous per 52 somades d'arenna».³²⁰ No deixa de sorprendre el volum del material que es traslladava i movia.

El grau d'especialització també es veu en les feines que s'hi desenvolupen. A banda dels mestres d'obres, picapedrers i proveïdors citats, trobem oficis més especialitzats si ens atenem a les despeses fetes el 21 de setembre de 1466 «per III posts petits e claus per fer una sintra per la obra». També el 3 de desembre del mateix any quan Anton Almonia reconeix haver cobrat «II sous III diners per treure la terra de la sconbra dels fonaments devers lo carrer de Sent Sadorni de la capella de la Pietat», és a dir, per desenrunar o retirar les restes de runa.³²¹ El dels traginers també va ser un dels gremis que van contribuir en l'obra. I, dins d'aquests, hi havia els que portaven sorra, calç, pedra, teules o altre material per a la construcció. Pel que fa a la pedra de construcció, la que utilitzen per a la capella gòtica, a banda que n'hi pugui haver d'altres orígens com podria ser Tavèrnoles, és de Sant Julià Sassorba, Colluspina i de Balenyà,³²² mentre que per a la façana del segle XVII

³¹⁹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

³²⁰ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. Una somada era igual a 3 quintars i 1 quintar equivalia a 41,5 quilos. Per tant Truytol va portar, en aquest cas, 6.474 quilograms de sorra.

³²¹ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

³²² AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. Hi ha una anotació de 3 de desembre de 1466 en què s'explica que

Berenguer Grau, de la parròquia de Balenyà atorch a nos dit obrer que hevets pagats tres sous per dret a mi pertanent per la pedrera hon seran tractades les pedres dels archs de la Verge de Pietat los quals tres sous he rabuts per mans d'en Johan Bassó padrer...

També una altra de 20 de desembre de 1466, en la qual s'especifica que el tragner «Joan Amat de Falgaroles atorch a nos dit P. Altimir obrer que per portar II pedres del Coll sespina»; o encara una altra de 30 de maig de 1467 quan Pere Joan Codina, de la parròquia de Sant Julià Sassorba (Gurb), reconeix a l'obrer que ha cobrat «per XXV somades de pedres que he portades per lo volta derrera

prové majoritàriament de Taradell, Folgueroles i Sant Julià de Vilatorrada. I pel que fa a les tècniques constructives, el 24 de març de 1467 Anton Vilanera i Joan Vila cobren 6 sous per «portar aygua de la riera per amarrar la cals per la obra de la Verge Maria de Pietat». Això sembla indicar que la capella es va encalçar un cop acabada. També, el 28 de juny del mateix any s'adquireixen «VIII canes de tibant gros per pujar les pedres alt a le derrera volta, costa III sous».³²³ Tampoc hi podien faltar els serrallers, així el 30 de maig de 1467 ja hi ha instal·lada la porta i compren «una clau e anella de ferro per metra 1 pany e forrellat que servex per tancar la porta de Sent Sadorní vers la plase Vella, I sou VI», o els courers barcelonins que proveeixen dels poms de l'escala que es construeix el segle XVII.³²⁴

Segons els llibres de l'obra al segle XV els ingressos provenien del bací de l'obra, de deixes testamentàries i de diferents captes, entre elles la capta dels ciris dels Sants Màrtirs que es feia durant la festa del mes d'abril. L'any 1458, quan tot just la capella s'anava aixecant, dos mercaders de Vic, Jaume Riera i Andreu Vila, van fundar una missa cantada amb orgue i escolans per a cada dissabte, en l'altar que s'havia de construir en honor de la Mare de Déu. El segle XVII els ingressos es diversificaran i a banda dels llegats i de les captes es recorrerà de manera més sistemàtica a l'endeutament.

El recurs a l'emprèstit, però, també es dona al segle XV. Així el 8 de març de 1459

Antoni de Puigfeliu fa donació a la dita capella de Nostra Senyora de la Pietat, que se fabrica en la capella de Sant Sadorní y a Andreu Abansit, obrer de dita capella de 20 florins en un crèdit.³²⁵

Amb els segles aconseguir mitjans va ser cada cop més difícil. L'any 1616 el capbrever de la catedral de Vic ja proposava que

se ven al encant públich una casa petita y que convindria per la obra de la capella y que serà poch lo que's tindrà de pagar per dita compra per fer tres lliures de censal, que vejan si la volian comprar y de hont se trauran los diners.

de la capella de la Verge Maria de Pietat». 1 somada equivalia a 3 quintars, i 1 quintar a 41,5 quilos; en total pesaven uns 3.112,5 quilograms.

³²³ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*. 1 cana equivalia a 1,60 m. aproximadament.

³²⁴ AMV, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479*.

³²⁵ ACV, *Varis Ripoll*, vol XIII, p. 363. El 10 de maig els consellers de la ciutat i l'obrer de Sant Sadorní, el sastre Andreu Puig, àlies Abansit, reconeixen el deute de 20 florins.

Es decideix comprar la casa i pagar-la amb diners de la bossa d'en Cogoll.³²⁶

El 24 de novembre de 1629 a petició dels administradors de la Pietat de Vic, trobem una crida de la Tretzena que envia dos beneficiats a Barcelona per «supplicar als fills de la pàtria ajuden y donen per obs de la fàbrica del nou temple de la iglésia de la Pietat».³²⁷ L'any 1631 la comunitat de beneficiats havia

condonades y consignades las terças de la carn per temps de quinze anys per obs de la fàbrica de la iglésia de la Pietat, y també com ja per a pagar lo prèstich graciós a la ciutat se feu procura als administradors de dita isglésia, y axí que ara tenbé per a pagar 500 ll., que dita ciutat ha dexades de prèstich convé fer poder a dits administradors per a consignar y pagar aquelles resultants del dret de ditas terçes.³²⁸

La cerca de diners és contínua. El 1633, davant la impossibilitat del Consell de la ciutat de Vic de fer front a les peticions de diners que fan els administradors de la Pietat per a la construcció de l'església, es decideix fer una capta setmanal, en la qual per donar exemple als laics, els religiosos s'assignaran una aportació fixa.³²⁹ De tota manera, l'any 1633 la situació era delicada, i la Tretzena va decidir que

los administradors llançen mà de alguns particulars suplicant-los que de prèstich graciós dexten algunas quantitats segons la possibilitat de cada qual. Y en continent, dit Francesch Homs dix, reverents senyors, jo consento y és de mon gust que-s valegan de sinquanta lliuras tinch deposadas en la caixa dels depòsits comuns del capbreu, ab tal pacte y condició que los administradors o lo obrer de la dita iglésia agen de restituir y

³²⁶ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 26 de setembre de 1616, f. 147.

³²⁷ ACbV/86, *Determinacions de la comunitat...*, 24 de novembre de 1629, f. 229-229v.

³²⁸ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 28 d'octubre de 1631, f. 20.

³²⁹ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 22 de juny de 1633.

Convocada y congregada la reverent comunitat dels preveres beneficiats y conductius de la Seu de Vich [...] Proposà dit Pau Arimany haver convocada la reverent communitat a petició dels administradors de la iglesia de la Pietat y en coninent Pere Pau Feuria, altre de aquells, dix, Molt reverents senyors, són anats los administradors a demanar adjutori per la fàbrica de la dita iglésia de Pietat al senyors concellers y consell de la present ciutat, y trobant-se la ciutat enderrida de sos rèddits per los molts y excessius gastos ha patit estos anys pròxims passats, ha determinat lo consell que-s fes una capta general per tota la ciutat demanant a quiscun lo que voldrà donar cada semmana. Y axí me ha aparegut representar-ho a la reverent communitat y que seria bé que los singulars d'ella se possassen primer en axò per donar ànimo als llaychs, y seria fent una llista dels noms de tots y que cada qual se aasantàs la almoyna voldrà donar cada semmana. Oyda la proposició y attento que no y ha altre remey per a passar avant dita fàbrica que fer dita acsapta, y attès que és obligació dels ecclesiàstichs donar exemples als llaychs y primer sustentar las iglésias, ha resolt la reverent communitat que-s fasse com està proposat dita capta y llista. Y axí tots los qui foren presents, *nemine discrepante*, se feren assentar en dita llista la caritat semmanal de cada un.

tornar depositar aquellas en son temps y lloch per lo effecte estan en dita caixa depositadas y designadas.³³⁰

El 8 de gener de 1638 els administradors de la Pietat demanen 800 lliures a crèdit al Consell de la ciutat a pagar, de nou, de les terces de la carn a raó de 100 lliures anuals i per espai de 10 anys. Exposen que l'obra fa molts anys que és començada i que no s'hi treballa «per respecte de ésser menguadas las caritats y també per patir naufragi dita obra per estar subiecte a todas las inclemències del temps». La ciutat els deixa 400 lliures, no pot més a causa de la pesta i les males collites que ha tingut.³³¹ L'acord el tanquen el 17 de febrer del mateix any quan els administradors de la Pietat van al Consell municipal per tal que els consignin les 400 lliures de l'emprèstit per tirar endavant les obres de l'església: hauran de tornar 100 lliures anuals de les terces de la carn a partir de 16 d'abril 1645. Per tant l'emprèstit quedarà retornat el 16 d'abril de 1648. El préstec s'ha endarrerit perquè el notari del Palau Episcopal no els feia l'acta notarial especificant qui eren els administradors actuals.³³² Aquests diners els donen a Miquel Lluçà Sallés, obrer de l'església de la Pietat, perquè pugui pagar les despeses ja fetes i les que vindran.³³³ Quatre anys més tard, el 30 d'abril de 1642, els administradors demanen un nou préstec de 400 lliures a la ciutat per a l'obra de l'església a recuperar, de nou, de les terces de la carn. El consell proposa deixar-los les 400 lliures, amb la condició que els beneficiats vagin a la carnisseria de la ciutat, tracte que els administradors de la Pietat no volen signar.³³⁴ El juliol del mateix any els administradors tornen a demanar a la ciutat un préstec de 400 lliures per a les obres i que no els obliguin a anar a la carnisseria. L'obstacle era que alguns preveres i beneficiats anaven a

³³⁰ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 9 de desembre de 1633.

³³¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 de gener de 1638, fol. 42v-43.

³³² AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 17 de febrer de 1638, fol. 43v.

³³³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 23 de febrer de 1638, fol. 43v-44.

Los reverent administradors de la Pietat giraren y consignaren a la Taula de la present ciutat de Vich las sobreditas quatra centas lliures ab al Sr. Miquel Lucà Sallés obrer de dita iglésia de Pietat anomenat per los Conçallers (f. 44) los quals li giraren y consignaren per a pagar los gastos de la obra de dita iglésia de Pietat que fins dit dia fossin ya fets y los altre demás gastos se oferiran de aquí en avant fins a tant que ditas quatre centas lliures sien acabades de emplear ab gastos de dita obra y fàbrica de Pietat.

³³⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 d'abril de 1642, fol. 50.

comprar la carn a Calldetenes. Finalment els consellers els deixen els diners a canvi de quatre anys de les terces de la carn.³³⁵

La situació de diner es regularitza a la darrera part del segle. El 1680 marca el punt d'inflexió. El gener d'aquell any Benet Casas, candeler de cera, ciutadà de Vic, fixa un seguit de condicions per exercir l'ofici d'obrer de Nostra Senyora de la Pietat i de la confraria dels Sants Màrtirs. Aquestes passen perquè l'obra tingui part en els drets per a enterraments com tenen les altres parròquies del bisbat de Vic; perquè l'obra de l'església no hagi de pagar les pensions dels censals a l'administració de la Pietat fins que les obres no estiguin acabades; perquè l'obrer no hagi de pagar la quantitat que l'obra deu a l'Hospital General de Vic; perquè el Consell de la ciutat destini una quantitat cada any per a l'obra i l'obrer de la Pietat; i perquè del que es recapti als bacins l'obrer no n'hagi de donar comptes i ho pugui administrar segons el seu criteri.³³⁶

Sembla que es va fer cas de les peticions i condonacions de deute del futur obrer perquè el setembre de 1680 es van elegir com a obrers perpetus de l'església de la Pietat a Joan Baptista Calvet i a Benet Casas.³³⁷ A més, l'agost del mateix any el govern de la ciutat va fer un donatiu de 200 lliures a l'obra de l'església. D'aquesta manera i segons els assentaments comptables del consell municipal vigatà, a gener de l'any 1700 l'obra de l'església de la Pietat s'havia finançat amb 5.923 lliures i 10 sous de la ciutat.³³⁸

³³⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 31 de juliol de 1642, fol. 56v-57. En aquest sentit és molt interessant l'aportació que fa Jaume DANTÍ I RIU, «La hacienda municipal y las exenciones fiscales en Cataluña», a José Manuel de BERNARDO ARES (COORD.), *Actas de la V Reunión Científica Asociación Española de Historia Moderna*, Universidad de Cádiz, 1999, pp. 222-226, sobre els conflictes amb l'exempció fiscal de l'estament eclesiàstic.

³³⁶ AMV/12.37, *Església de la Pietat (s. XVII-XIX)*.

³³⁷ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 103

³³⁸ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 105.

Se nota que la ciudad por los gastos se ofrecieron en la ejecución del Breve Apostólico para poner Reserva del Santísimo Sacramento en la iglesia de Nuestra Señora de la Piedad gastó la cantidad de 303 ll., 34 s., así que ajustadas estas con las que con las antecedentes partidas queda notado haberse dado y prestado para la obra de dicha iglesia importan, salvo error, la suma de 5.923 ll. 10 s.

3.3. EL NAIXEMENT DE LA COMUNITAT DE BENEFICIATS

La comunitat de preveres beneficiats de la Pietat és una branca o una secció de la comunitat de preveres del Capbreu de la catedral de Vic. Els orígens del Capbreu cal buscar-los en el primer govern de l'església vigatana, possiblement en el segle XIII. Segons un document relatiu al funcionament intern per elegir capbrevers,³³⁹ els privilegis del Capbreu de la catedral comencen amb el primer govern de l'Església vigatana, des de l'any 888, quan aquesta estava governada per dos domers sotmesos a l'autoritat del bisbe. L'any 909 es van incorporar els canonges, que es cuidaven de celebrar els oficis divins però no d'administrar els Sants Sagraments. Més endavant es van fundar alguns beneficis i prebendes: el monjo menor, el rector de Santa Maria de la Rodona, dos sagristans que eren responsables de la custòdia dels ornaments, el tresorer o clauer que tenia cura de donar el vi i les hòsties als residents per a les misses, obrir les reixes, posar el ciri al faristol del cor a les matines, etc. Amb el temps i en fundar-se més beneficis, hi va haver problemes entre els dos domers i els beneficiats per les misses funeràries i les misses adventícies.³⁴⁰ De misses fundades encara no n'hi havia. Bàsicament les diferències van venir per qüestions econòmiques. Els dos domers eren els administradors únics de les misses funeràries i tenien la potestat d'acceptar les misses devocionals. Ells decidien lliurement quins beneficiats deien les misses de funerals i les de devoció. No feien partícips a tots els preveres de les distribucions. Eren discrecionals. La resta de beneficiats participaven en els oficis però sense

³³⁹ APtV/12, *Ordinacions, consuetes i privilegis de l'Antic Personal (1600-1950)*. «Instrucció per quant se ha de tenir Comú y per las Dotzenas en particular per la Insaculació y Extracció de CAPBREVERS. (Còpia Arxiu dels Beneficiats de l'Antic Personal)». El document, possiblement una còpia del segle XX d'un document del segle XVII-XIX, és parcial a favor del Capbreu i dels beneficiats de la Pietat, però serveix per explicar l'evolució de la comunitat i de l'Església vigatana.

³⁴⁰ Josep BRAUN, *Diccionari litúrgic*, Foment de la Pietat Catalana, Barcelona, 1925, p. 11. L'Advent és la preparació eclesiàstica per la festa de Nadal, en la qual es commemora el naixement en carn mortal del Fill de Déu i per ella la primera manifestació del Redemptor, la vinguda de la qual era de llarg temps desitjada. Comprèn quatre setmanes, la darrera de les quals queda incompleta les més de les vegades. Originari de Roma on ja es celebrava en el segle VIè. S'estengué fins al VIIIè per tot l'occident. Fora de Roma fins al segle XIè tenia generalment cinc setmanes en lloc de quatre. A imitació del temps de Quaresma, anava acompanyat, freqüentment, de dejuni. El caràcter de l'Advent com a temps de preparació per la naixença del Salvador és expressat especialment en els formularis de les misses i en l'estructura de l'ofici d'aquest temps, en l'emudiment de l'orgue, en la supressió del *Te Deum*, en la falta del *Glòria* en les misses dels diumenges i de fèria i en el color morat dels ornaments sagrats. L'Advent simbolitza el temps de la llei antiga en el qual els patriarques i profetes esperaven amb ànsia la vinguda del Messies.

distribució econòmica, per això van moure un plet contra els domers. Es va elegir per àrbitre o jutge al sagristà major, Pere de Gualba, que va dictaminar que a totes les misses, tant de funeral com de devoció, hi havien d'entrar per torns tots els beneficiats, a més del comú de preveres. Arran d'aquesta sentència, els domers i beneficiats van decidir elegir un prevere que gestionés els torns de les misses i la distribució de les prebendes que aquestes generaven. A aquest prevere li van donar plens poders i el van anomenar capbrever.³⁴¹ L'any 1253, doncs, es va passar d'una administració gestionada per dos domers a una administració col·legiada, que requeia en tots els beneficiats i que estava encapçalada per un prevere amb el títol de capbrever. Aquest fet va motivar que els beneficiats s'ajuntessin i es congreguessin per tractar els assumptes referents als interessos comuns. Per tant, que formessin comú. Són els inicis del Capbreu de la catedral de Vic com a institució.

El sistema d'organització va funcionar amb aquests criteris. L'estructura beneficional formava part de l'edifici del feudalisme arreu d'Europa.³⁴² La institució va anar rebent llegats i herències perquè els administrés. Des de finals de segle XIV, però, hi va començar a haver desavinences entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral. Els desacords pel reconeixement del capbreu com a col·legi comencen l'any 1404. De fet són la conseqüència d'una disputa resolta el mateix any sobre l'administració de la sagrada forma als preveres de la catedral per part del Capbreu, i d'una de 1403 sobre la celebració de misses i aniversaris. Segons un document del segle XVII de l'arxiu del Capbreu, després de veure la

poca germandat que los canonges tenien ab los dits beneficiats que fins lo estat present no trobam que lo capítol y clero tinguessen algunas differèncias ans bé tota amistat que ni lo Capítol se entremetia del clero ni lo clero del Capítol.³⁴³

Així, el 1403 el capítol va iniciar un plet similar al que van interposar els beneficiats el segle XIII perquè els capitulars no entraven en les distribucions de les

³⁴¹ L'elecció del nom no és arbitrària. Deriva del fet que era el responsable de portar el capbreu o relació de misses. Si bé des del punt de vista notarial un capbreu és un document o volum que conté les declaracions de béns fetes pels vassalls d'un senyoriu, i les càrregues que comporten, davant d'un notari designat pel senyor a fi d'enregistrar-les, en aquest cas 'capbreu' té un sentit menys jurídic i més utilitari, de llista o relació de misses.

³⁴² JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder...», p.71, així ho afirma.

³⁴³ ACbV/147, X. *Orígen del Capbrever y capbreu*, s. XVII (sense data).

misses.³⁴⁴ En aquesta ocasió es va elegir com a àrbitre al bisbe Diego de Heredia, que l'any 1409 va dictaminar que els canonges havien d'entrar en la distribució de les misses com la resta de preveres i de beneficiats.³⁴⁵

El 1456, i a petició dels beneficiats de la catedral, el bisbe Jaume de Cardona va fer unes ordinacions. Allí s'hi recull que el capbrever ha de ser admès «per lo reverent senyor bisbe o pel seu vicari o lloctinent», que els dos beneficiats que no siguin admesos com a capbrevers que siguin nomenats consellers, «e que lo dit capbrever no puga fer smersos ni luïtions, ne nenguns altres actes sens consell de aquells dos».³⁴⁶ Pel que fa a les sepultures el bisbe mana que totes aquelles que,

fóran estades fetes e celebrades les misses lo dit capbrever en continent sie tengut pagar los preveres qui aquella tal sepultura o sepultures o unctions seran entrevenguts, e per semblant sie tengut de fer de cap d'anys, trentenaris e altres misses³⁴⁷

Finalment, que dins dels quatre mesos un cop acabat el seu bienni s'hagi de donar comptes.

Amb tots aquests canvis al segle XV la catedral estava organitzada de la següent manera. La seu de Vic era catedral i església parroquial, «y no y ha en la ciutat y parochia de Vich altra yglésia parochial sinó la dita Seu».³⁴⁸ Per tant, la catedral tenia el monopoli parroquial de la ciutat amb el que això suposava de cara a drets

³⁴⁴ ACV 32/4, *Capbreu. Processos* (1372-1598). Entre el segle XIV i XV de conflictes documentats entre el Capbreu i el capítol de la catedral coneixem els dels anys 1372, 1385, 1389, 1409, 1411 (és la transcripció de la lletra apostòlica que recull la sentència del procés de l'any 1409), 1432 i 1438.

³⁴⁵ ACV 32/4, *Capbreu. Processos* (1372-1598), «Translatum litterarum apostolicorum confirmationis sententie..., 1411». Segons la transcripció de la lletra apostòlica de 1411, la causa era «inter Illustrissimus Dominus Episcopus et beneficati Vicensis ex una et honorable Capitulum Sedis Vicensis parte ex altera sup officio Capibreviari Sedis Vicensis». De fet, hi ha un pergami conservat a l'Arxiu Capitular que va en aquest sentit. És el titulat «Llicència per poder los beneficiats nomenar capbrever i notes que fonch contradita per lo Capítol y de la contradicció nasqué la concòrdia o laudo del any 1409». ACV 32/7, *Capbreu. Papers referents a plets, composicions i concòrdies*, (s. XV-XIX), 1409. Encara l'any 1438 es va dictar sentència en una nova causa entre Pere de Vilavendrell, Jaume Andreu de Puig i Gabriel de Puig, preveres beneficiats a la Seu de Vic, i Nicolau d'Ornos i Berenguer de Prat, canonges de la Seu de Vic, per temes de jurisdicció eclesiàstica. ACV 32/4, *Capbreu. Processos* (1372-1598), *Translatum dictorum Petrum de Vilavendrell...*, 1438.

³⁴⁶ ACbV/125, *Ordinacions fetas per lo senyor Bisbe don Jayme de Cardona a petició dels beneficiats sobre las obligacions del Capbrever a 24 de agost 1456*.

³⁴⁷ ACbV/125, *Ordinacions fetas...*

³⁴⁸ ACbV/132, *Advertiments y discursos en fet per lo que al present se te ajustar, corregir y aportar en lo libello y articles etc.*, s. XV (data aproximada).

de baptisme, enterrament, etc. A la Seu hi havia quatre grups d'eclesiàstics: les dignitats, els canonges, els beneficiats i altres sacerdots que no eren beneficiats. Les dignitats són l'ardiaca, el sagristà major, el cabiscol,³⁴⁹ i la dignitat del canonge degà o del deganat "novament erigida".³⁵⁰ Segons un document del segle XV de l'Arxiu del Capbreu, «totes estes dignitats tenen llurs rèdditus y rentes molt pingües. Los canonicats que són 25 també tenen llurs prebendas ben pingües».³⁵¹ Pel que fa als beneficiats, n'hi ha de dos tipus, beneficis curats i beneficis simples. Els beneficis curats són els dos domers que tenen cura de les ànimes a la Seu i parròquia de Vic, com ja hem vist. Els beneficis simples tenen també una dotació. A l'escalafó més baix hi havia la resta de capellans, que són els anomenats conductius. A banda, hi havia les persones que exercien diferents oficis: oficials, organista, bidell, etc.

Arran de les ordinacions episcopals de 1456 la conflictivitat entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral es dilueix significativament durant el segle XVI. Si que és cert que hi ha causes judicials entre uns i altres, però el nombre de conflictes és menor que en el segle anterior i els motius són diferents i se centren bàsicament en qüestions d'administració econòmica i de distribució de misses particulars. Concretament hi ha un plet (1531) per l'administració d'aniversaris i de la causa pia de Margarita Mambla, casada amb Joan Pere Soler. Un plet similar de l'any 1546 per l'administració dels béns de Jaume Pocurull, i un de l'any 1591 entre el capítol i l'alberguer per tema de celebracions i del culte religiós.³⁵²

És en el segle XVII quan es desencadenen els conflictes que van més enllà de les meres qüestions administratives o pecuniàries entre el Capbreu de la catedral i el capítol de canonges, que se centren en la naturalesa jurídica de la institució. El capítol reprèn amb força la teoria del 1405 que deia que en una sola església no hi pot haver dos comuns. No vol que les juntes del Capbreu siguin en forma de col·legi i comunitat. La justificació és la mateixa que es defensava l'any 1405 però ara emparada en els preceptes emanats de Trento. Les raons, però, són més profundes: preeminència, estatus social, interessos econòmics, posicionament i

³⁴⁹ Responsable del cant litúrgic en un cor catedralici o monàstic.

³⁵⁰ ACbV/132, *Advertiments y discursos...*

³⁵¹ ACbV/132, *Advertiments y discursos...*

³⁵² ACV 32/4, *Capbreu. Processos...*, processos de 1531, 1546, 1591.

encaix de la burgesia ciutadana i dels pagesos acomodats. Els plets van durar decennis i fins i tot van acabar al tribunal de la Rota romana, tribunal d'apel·lació a la Santa Seu. Com veurem, el tribunal, alineant-se amb les disposicions tridentines, va declarar que els beneficiats no es podien congregar en forma de col·legi a la catedral.

Les desavinences comencen l'any 1604 amb el plet relatiu al col·legi, les privacions al cor, les misses i distribucions d'aniversaris, i amb el retiment de comptes, entre altres qüestions. El cor és la part de l'església destinada als qui canten o resen l'ofici diví. El capítol de canonges al·legava que l'obligació de resar al cor era del capítol, en tant que òrgan col·legiat de la catedral i, per tant, que el Capbreu no hi tenia drets. El problema venia perquè

la presència al cor a cada una de les hores canòniques estava taxada, i l'anotava l'apuntador o es comptabilitzava repartint als assistents ploms o pellofes. El concili de Trento va insistir amb bastant d'èxit perquè se cerqués la manera de distribuir una part més gran de les rendes dels capítols seculars segons l'assistència al cor dels seus membres en les distribucions corals.³⁵³

Per tant, el que no vol el capítol és repartir els diners entre el Capbreu, sinó només entre els capitulars. La manera d'evitar-ho era privar als integrants del Capbreu de l'assistència al cor. De fet, aquesta prohibició cal enllaçar-la amb l'intent dels beneficiats de no distribuir la tercera part que tocava al capítol per les misses i aniversaris i amb l'intent del capítol de no repartir el sobrant dels aniversaris que es dipositava a la caixa comuna que tenien canonges i beneficiats.

Montserrat Jiménez, en el seu estudi sobre els beneficiats de Girona, fa una reflexió en el sentit que els integrants de les comunitats de beneficiats eren jeràrquicament inferiors als integrants dels capítols de canonges, malgrat que molts dels que ocupaven beneficis tenien la consciència de ser de casa bona.

L'orgull inherent a aquesta pertinença podia haver estat reforçat per estudis tan superiors com els que cursaven els canonges. I podia haver estat martiritzat, dia rere dia, per la comparació inevitable entre les aptituds pròpies i les inevitablement percebudes com a inferiors capacitats dels que, per un naixement i fortuna una mica més feliços, s'havien encimbellat un escaló més alt en la gradació eclesiàstica.

I, afegeix, pel cas de Girona,

³⁵³ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 626, veu 'cor'.

el ressentiment és sempre una palanca poderosa. Al llarg del segle XVII, els beneficiats de la catedral de Girona s'enfrontaren amb els canonges per tal d'aplicar un lema que esdevindria tan revolucionari al final de la centúria següent: igualtat.

I encara afirma

que molts canonges ho eren també per la seva condició de fadrísters... I havent pogut grimpar fins al cim de la piràmide catedralícia, no volien compartir amb ningú altre aquell post que volien privatiu i que estaven disposats a defensar com a herència privilegiada que ells –molts també cabalers–, podien llegar a una posteritat consanguínia (integrada bàsicament per nebots).³⁵⁴

A Sevilla, la segona església més ben dotada de la monarquia després de la de Toledo, la situació era similar. La transmissió de càrrecs i la pressió sobre els mateixos segurament era més accentuada si ens atenem al valor que tenien. A banda,

las poderosas familias sevillanas que dominaban el cabildo secular y el consulado, estaban también presentes en el cabildo catedral: Vázquez de Leca, Federigui, Conique, Neve, Corbet, Centurión. El nepotismo eclesiástico se repetía: Antonio Spínola, canónigo y, después, arzobispo de Sevilla, era sobrino del también arzobispo Agustín Spínola, hermano de su madre. El chantre Juan Manrique de Lara sucedió a su tío don Jerónimo...³⁵⁵

En el cas vigatà les desavinences també van ser evidents durant bona part del segle XVII. Més endavant analitzem la procedència d'uns i altres per tal de validar aquesta teoria. No obstant això, el 1605, Josep Serra, prevere, com a procurador dels preveres de la Seu de Vic, interposa causa contra el capítol pel cant. El mateix any, el capítol interposa una causa contra Gaspar Fontanelles i Joan Serra, preveres i capbrevers de l'Església de Vic, per les misses que celebren els canonges pel Capbreu de la catedral. Noti's que el capítol de canonges no interposava els plets contra la institució del Capbreu de la catedral de Vic, sinó contra els preveres que eren els capbrevers. És d'imaginar que si en l'àmbit institucional no reconeixen el Capbreu com a col·legi sinó com a part de l'administració de la catedral, en l'aspecte jurídic no demandessin un col·legi o comú que consideraven que no existia *de iure*. El 1606 hi ha nova causa del capítol per les misses que els canonges demanen al Capbreu. L'any 1612 el Capbreu obre una nova causa contra el capítol per les privacions que els canonges volen imposar als preveres beneficiats

³⁵⁴ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder...», p. 72-73.

³⁵⁵ Carlos ROS CARBALLAR (dir.), *Historia de la Iglesia de Sevilla*, Ed. Castillejo, Sevilla, 1992, p. 453.

integrants del capbreu al cor de la catedral, i un altre plet per la qüestió de l'entrada al sínode diocesà. El 1613 hi ha una causa per assentar una missa per a dos canonges, i el 1614 una al·legació del capítol contra la sentència de l'any 1604 de les privacions al cor.

És la qüestió de les privacions del cor, la distribució del terç de les capellanies que el Capítol havia de donar als integrants del Capbreu, el ja mencionat intent dels beneficiats de no distribuir la tercera part que tocava al capítol per les misses i aniversaris, l'intent del capítol de no repartir el sobrant dels aniversaris que es dipositava a la caixa comuna que tenien canonges i beneficiats i, especialment, la capacitat o no de ser òrgan col·legiat *de iure*, la que encendrà la lluita entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic. Darrere de tot plegat, com ja hem dit, hi ha un rerefons de preeminència, privilegis i econòmic, que esclatarà l'any 1612 de forma violenta quan els canonges de la catedral espanyaran la caixa comuna de diners del Capítol i el Capbreu.

Aquestes tensions no són un fet aïllat de la catedral vigatana, sinó una situació social i d'Església. És una crisi que es produeix en altres bisbats, no en tots,³⁵⁶ i a la qual caldrà trobar una solució adient que encaixi amb les disposicions tridentines i el nou model d'Església. A tall d'exemple, a Còrdova abans del segle XIII hi ha la «Universidad de beneficiados con cierta semejanza a un sindicato reivindicativo de clase fundado en defensa de unos intereses concretos», si bé al segle XVII hi ha una divisió dins de la corporació de manera que se separa en «una agrupación de beneficiados y otra de curas-rectores (o curas-proprios, fundado en 1648)». De manera semblant a Vic, entre els segles XII i XIII a l'arquebisbat de Toledo es constitueix el «Cabildo de curas y beneficiados de las Iglesias Parroquiales de la Ciudad de Toledo», per defensar els interessos dels beneficiats davant dels capítol catedralici i la problemàtica distribució dels delmes eclesiàstics. Aquesta institució no englobava tots els eclesiàstics de la ciutat en tant que la seva adscripció era

³⁵⁶ CALLADO ESTELA, *Iglesia, poder y sociedad ...*, pp. 140-141. A València, per exemple, encara en el sínode de 1631 s'ha d'insistir en qüestions més de comportament i de moral que de relacions entre institucions eclesiàstiques. Així,

el sínodo de 1631 extendió la prueba a otras custiones relacionadas con el oficio benefical con objeto de elevar el nivel de formación de estos clérigos. Muchas de las costumbres adquiridas por los beneficiados una vez instalados en sus respectivos beneficios desagradaban a las autoridades eclesiásticas. Algunos dejaban de asistir al coro durante la celebración de los oficios divinos por estar entretenidos en la sagristía «en confabulaciones y sin hábito de coro».

voluntària.³⁵⁷ La diferència entre Toledo i Vic és que a Vic només hi havia una església parroquial: la catedral. Les disposicions de Trento contribueixen a accentuar la controvèrsia. És com un *déjà vu* legislatiu fruit de les innovacions reformadores. Per una banda es potencia el poder episcopal i de les parròquies i es procura acabar amb els privilegis nobiliaris per trencar absentismes i males conductes, però també s'asseguren les prerrogatives capitulars. Per l'altra, es potencien la formació dels eclesiàstics, l'espiritualitat i els sacraments. Aquests grups organitzats preexistents a l'ordenament tridentí necessitaran adaptar d'alguna manera la personalitat jurídica al nou ordre.

Al Concili Tarraconense celebrat a Barcelona el 1564, l'arquebisbe Ferran de Lloaces i Peres accepta les conclusions de Trento. En el concili de la Tarraconense celebrat entre setembre de 1591 i novembre de 1592, l'arquebisbe Joan Terès i Borrull incorpora el cerimonial romà emanat de Trento.³⁵⁸ Desconeixem la data d'implantació al bisbat de Vic, donat que si bé al sínodo de 1591 el bisbe Pedro Jaime incorpora bona part dels preceptes tridentins, no es fa un esment específic al ritual romà.³⁵⁹ El que està clar és que la implantació del missal romà va tardar un temps a assentar-se. Així s'indica a la sessió VII del concili provincial de la Tarraconense de l'any 1602 quan es diu:

dióse cuenta de que en esta provincia no se observaba el Cerimonial romano, no obstante de estar mandada su observancia por una Constitucion. El Concilio dió comision al reverendo Obispo de Barcelona, Abad de San Cucufate, y Síndicos de Barcelona, Lérida y Tortosa, para que examinasen dicho cerimonial, y dijeran si se hallaba alguna dificultad para poderse observar esta provincia.³⁶⁰

Els eclesiàstics que han de portar a terme els nous preceptes tridentins tenen assignats uns beneficis que els han de permetre subsistir amb la dignitat que correspon a la seva condició. Els grans beneficis ja hem vist que estant tutelats per

³⁵⁷ Francisco José ARANDA PÉREZ, «El clero parroquial también se acabilda. El cabildo de párrocos y beneficiados de Toledo», pp. 258-259, a Francisco José ARANDA PÉREZ (coor.), *Sociedad y élites eclesiásticas...*

³⁵⁸ Josep Domènec COSTA I BORRÀS, *Obras del excelentísimo e Ilustrísimo Señor Doctor D. Jose Domingo Costa y Borrás, obispo que fué de Lérida y Barcelona, y Arzobispo de Tarragona, dedicadas al alivio de la iglesia y de nuestro Santísimo Padre el Papa Pio IX*, Imp. del Heredero de D. Pablo Riera, Barcelona, 1865, vol. 1, p. 129-130.

³⁵⁹ *Constitutiones synodales Vicensis*, Tarragona, 1591.

³⁶⁰ COSTA I BORRÀS, *Obras del excelentísimo*33..., vol 2, pp. 22-23.

la monarquia i hem apuntat com els sectors més afavorits procuren ocupar-ne els llocs. A Girona, per exemple, el 16 de novembre de 1600 determinen que

cap germà o nebot de canonge no podia ser impedit per dissentiment ser admès com a canonge, cabiscol segon o dignitat, si així ho decidia la major part dels capitulars,³⁶¹

encara que el germà o oncle de l'aspirant fos mort. A Toledo els grups familiars procuraran,

cubrir cualquiera de las vacantes existentes en el Cabildo con miembros de la propia familia y amigos y transmitirse como si fuese una heredad algunas canonjías y dignidades.³⁶²

A Sevilla ja hem vist que la situació era similar.

Els beneficis mitjans i petits són els que funden els menestrals, la burgesia urbana i els pagesos propietaris pels seus descendents. La beneficiat «solia considerar-se una estructura identitàriament nacional, ja que no era socialment ni legalment possible que l'ocupessin els de fora».³⁶³ L'entrada al Capbreu de la catedral es limita als preveres conductius de la institució o als naturals de la ciutat de Vic.³⁶⁴ Els integrants d'aquests beneficis són el col·lectiu que s'agrupa en forma de comunitat i lluita per obtenir i mantenir un estatus jurídic, posat en entredit des de començaments del segle XV i que Trento no contempla com a col·legi dins de la catedral. De manera que es produeix la paradoxa que les comunitats de beneficiats que tenen la seu a la catedral, d'acord amb el nou ordenament tridentí, queden en un

³⁶¹ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder...», pp. 75-76.

³⁶² Ángel FERNÁNDEZ COLLADO, «Grupos de poder en el Cabildo toledano del siglo XVI», p. 160, a Francisco José ARANDA PÉREZ (coor.), *Sociedad y élites eclesiásticas...*

³⁶³ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder», p. 72.

³⁶⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 6-6v. En aquest sentit, el 16 d'abril de 1621 es fa una admissió amovible, és a dir, accepten a la distribució de ploms de la comunitat de beneficiats de la Pietat els clergues mossèn Onofre Aromir i a Joan Navarro perquè els necessiten pel cant, però amb la condició que els podran fer fora quan convingui als administradors. El document ho expressa dient

que los predits serien de alguna utilitat per ser pràctichs en cant per dita isglésia, los admitteren a las distributions de aquella y menaren al procurador (f. 6) y bosser los done distributions y los tingue per admesos, y ditas admittions foren ab los pactes següens, so és, que totora y quant als dits Administradors los aparexerà per les rahons y causes a ells ben vistes los puga remoure y despedir de la dita isglésia dexant de donar-los distributíó. Y las ditas admittions fan dits Administradors sens perjudici de la dita conceció ab la qual demanen que los que hauran de ser admesos hayen de ser preveres beneficiats de la Seu o preveres conductius fills naturals de la ciutat de Vich y specialment mane hayen de ser de *corpore comunitatus beneficiatoris et conductitoris ecclesia Vicensis*; y més les dites admittions fan no volen que per elles sien tretes en conquequentia ni exemple a ningun altre.

estatus legal incert o, millor dit, no satisfactori pels afectats. És l'encaix en aquest nou ordenament o la voluntat d'aprofitar el nou ordenament, segons la corporació afectada, el que generarà les controvèrsies i les topades entre institucions. Això per no parlar de la puixança d'alguns ordes regulars, especialment els jesuïtes, molt vinculats a la monarquia, que ja hem vist que a la ciutat no eren ben rebuts. I no només l'encaix, sinó també l'estratègia o la praxi que va seguir cada institució. Així, els jesuïtes seran els grans defensors de la promoció de la comunió freqüent.³⁶⁵

Els plets pel cor i per la qüestió col·legial s'allargaran durant bona part del segle XVII.³⁶⁶ El 1621 Jerònim Vilar, com a representat del Capbreu, interposa plet per les provisions al cor. El 1630, Antoni Riembau, capbrever major, interposa una altra causa demanant misses pel Capbreu. El 1634 el síndic i procurador del capítol actua contra el capbrever major pels comptes del Capbreu. De fet, pels comptes del sobrant de la caixa comuna que el Capbreu es negava a repartir. El 1635 hi ha lletres citatòries, el 1638-1640 el síndic i administradors del capítol actuen contra el capbrever major Jaume Serra, i el 1642 hi ha encara una nova causa. Dos anys més tard, el tribunal de la Rota romana emet sentència que propiciarà una concòrdia entre el Capbreu de la catedral i el capítol de canonges, que data de 1644 i que analitzem més endavant.³⁶⁷ No acabaran pas aquí els conflictes, ja que el 1665 el capítol interposa un altre plet, en aquesta ocasió per les misses lliures dels canonges i encara el 1668 hi ha un plet sobre la preeminència al cor, que desembocarà en una concòrdia definitiva que tancarà aquest conflicte.

³⁶⁵ M. W. MAHER, «Jesuit Promotion of Frequent Communion», *Confraternities & Catholic Reform in Italy, France & Spain*, Truman State University, Kirksville, 1999, p. 78, diu,

The Jesuits played a major role in promoting increased fervor for reception of the Sacrament. Although Ignatius of Loyola did not initiate this increased enthusiasm, he did establish it as an important goal of the new order and this promotion was well articulated in the foundational documents of the Society of Jesus: the "Spiritual Exercises", the "Formula of the Institute", and the "Constitutions".

³⁶⁶ Per consultar els diferents processos judicials, vegeu ACV, 32/3 *Capbreu. Processos*, (s. XVII-XVIII); ACV, 32/4 *Capbreu. Processos*, (1372-1598); ACV, 32/5 *Capbreu. Processos*, (1604-1612); ACV, 32/6 *Capbreu. Processos*, (1613-1749), i ACV, 32/7 *Capbreu. Papers referents a plets, composicions i concòrdies* (s. XV-XVIII).

³⁶⁷ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero de la Cathedral de Vich als 29 de octubre de 1644, en poder de Joan Vila notari públic de Vich».

L'eina o acord jurídic que en el cas vigatà estableix i fixa les bases per a una nova relació entre les institucions és la concòrdia de l'any 1644. Allí s'hi reconeix, entre altres coses, que tots els preveres beneficiats que formen la comunitat de preveres del Capbreu de la catedral de Vic es poden continuar reunint a la capella de Sant Miquel, com venien fent fins llavors. La diferència rau en què fins a la concòrdia de 1644 es reunien en comú tots els preveres *uti singuli*, de manera individual i, per tant, la suma de tots formava la comunitat. En canvi, després de la concòrdia només es podrà ajuntar tota la comunitat bianualment per fer l'elecció de

les bolsas del capbreu y nominació de administradors de la Pietat de bienni en bienni per lo dia de Sant Bartomeu a 24 de Agost y després a 31 de dit (mes) per fer extracció de capbrevers³⁶⁸

L'acord a què s'arriba és que en el període entre els biennis es reuneix la Dotzena, una mena de junta de direcció que fa de portaveus de tota la comunitat. A l'escenari previ a la concòrdia de 1644, que s'inicia a finals del segle XVI, és on hem de situar el naixement de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic l'any 1613.

Però, què va succeir perquè es passés de dos col·legis o dues comunitats o dos grups d'eclesiàstics que cohabitaven de manera més o menys pacífica (el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic), a la pretensió i reconeixement per part de la Rota romana de l'exclusivitat de reunió *uti singuli* dels canonges com a organització col·legiada de la catedral? Quins mecanismes o què va produir aquest gir conceptual?

Que el Capbreu era una realitat i que tenia unes funcions en el culte a la catedral vigatana és una evidència. Fins i tot hi ha privilegis sancionats per diferents bisbes que avalen l'existència del Capbreu vigatà, com es mostra en el quadre adjunt. El que es discutia era la realitat jurídica, l'encaix dels sistemes col·legiats dins de les disposicions tridentines. I el que es discutia també era el repartiment d'ingressos i la gestió dels aniversaris i els llegats i deixes que es feien a la catedral.

³⁶⁸ APtV/12, *Ordinacions, consuetes i privilegis...*, «Instrucció per quant se ha de tenir Comú y per las Dotzenas...», pp. 2-3.

Taula 12. Memorial dels privilegis han donat los Reverendíssims Bisbes de Vich als beneficiats y conductius preveres de la Seu de Vich per lo bon regiment y govern de la administració del Capbreu y altres de dits beneficiats [s. XVII]

	Any
<i>Primo</i> , lo Reverendíssim Bisbe Francesch de bona memòria concedí privilegi en lo any	1393
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Alfonso de Tous en l'any	1411
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Jaime Cardona en lo any	1456
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Joan Torme ³⁶⁹ en lo any	1520
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Asiscle de Moya en l'any	1561
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Benet de Tocco en lo any	1570
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Pedro de Aragó en lo any	1585
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Pedro Jayme en lo any	1588
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Francesch Robuster en lo any	1602
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Anton Gallart en lo any	1612
<i>Item</i> , lo Reverendíssim Bisbe don Fra Andreu de Sant Hyeronim en lo any	1615

*El document acaba amb un text que diu: «Los demunt dits privilegis han concedit los dits Reverendíssims Bisbes ab sciència y pasciència dels Canonges y Capítol de dita Seu.

Item, a 12 setembre 1640, lo Reverendíssim Bisbe don Ramon de Sentmenat y de la Nusa³⁷⁰ confirma de nou tots los priviletges que fins al die present avia concedit los passats bisbes no contravenint a las constitucions Romanas lo Notari del palau ne leva asta dit die.

Don Pedro Gil consedí consta lo palau don Ramon Sanmanat y de la Nusa los consedí en 1640 consta lo palau».³⁷¹

Hi ha diversos factors que coincideixen a l'hora d'explicar l'evolució de l'organització eclesiàstica al llarg dels segles XVI i XVII. En primer lloc, l'impacte que va tenir el Concili de Trento i les disposicions que en van emanar. La consolidació i promoció de l'autoritat episcopal i de les parròquies és un factor bàsic de la nova Església que es vol edificar. Això topa, en part, amb l'encaix social de la nova burgesia de les ciutats, que demana ocupar un lloc en l'escala de valors estamental. Pel que fa a l'Església, com ja hem vist, aquest lloc està molt

³⁶⁹ Es tracta de Joan de Tormo, bisbe de Vic entre 1511 i 1553.

³⁷⁰ Ramon de Sentmenat i de Lanuza, bisbe de Vic entre 1640 i 1655, ratifica tots els privilegis fins llavors concedits.

³⁷¹ ACbV/1127, «Memorial dels privilegis han donat los Reverendíssims Bisbes de Vic als beneficiats y conductius preveres de la Seu de Vich per lo bon regiments y govern de la administració del Capbreu y altres de dits beneficiats, [s. XVII]», full solt sense datar.

definit en els càrrecs catedralicis de les canongies. Per tant la promoció ha de ser ocupant altres espais, via càrrecs a les obreries de les parròquies, a les confraries,³⁷² o ocupant llocs de representativitat en les comunitats eclesiàstiques. Les comunitats de beneficiats, doncs, són una oportunitat per aquests sectors urbans o rurals enriquits i amb ànsia de notorietat dins del seu entorn i que, en el cas de ciutats amb seu episcopal, no poden accedir a les canongies. A les ciutats més allunyades del centre neuràlgic del bisbat aquestes comunitats podien arribar a esdevenir petits nuclis amb capacitat d'actuar de manera més autònoma. En aquest aspecte més social, doncs, estem d'acord amb Gonzalo J. Herreros, quan qualifica les capellanies de l'edat moderna com a,

idealmente una figura jurídica canónica, desempeñaron en la realidad un papel determinante en las políticas familiares dentro de linajes de diverso rango social. Por un lado, canalizaban las inquietudes trascendentales de los fundadores, pero por otro conllevaban un sustancial significado de ostentación social para los sucesivos patronos y de mantenimiento económico para los capellanes.³⁷³

És important el matís que es fa en la frase «idealmente una figura jurídica canónica». Aquí és on hi ha les topades, en la figura jurídica mimètica *de facto* semblant a una canongia, però no pas de *iure*.

En segon lloc, la interpretació de la litúrgia per part de l'Església catòlica influeix també de manera decisiva en el seu sistema organitzatiu. Així, per exemple, la idea que la penitència és indispensable per a la salvació de l'ànima del difunt fa créixer la noció popular de la necessitat de dotar de misses per a la redempció de les ànimes, que és una de les fonts d'ingressos de l'Església en general i de les comunitats de beneficiats en particular. De retruc, també, es generaran diferents conflictes entorn dels enterraments i de les misses de difunts. En aquest sentit, i si bé el sistema benefICIAL arrenca ja des de l'edat mitjana, la necessitat de funcions

³⁷² Benoît DOMPNIER, «Archiconfrérie du Gonfalon», a *Les confréries du Moyen Age à nos jours. Nouvelles approches*, Rouen, 1995. A França els fets són semblants. Per la *Vénérable archiconfrérie de Gonfalon Romain*, en els estatuts de 1633, «la confrérie demeure toujours une solide institution sociale, dont les officiers sont choisis au moins autant en raison de leur prestige ou autorité que pour leurs moeurs».

³⁷³ Gonzalo Jesús HERREROS MOYA, «Así en la tierra como en el cielo. Aproximación al estudio de las capellanías en la Edad Moderna: entre la transcendencia y la política familiar. El caso de Córdoba», a *Historia y Genealogía*, 2 (2012), p. 111 http://www.uco.es/users/cc1gucaf/hyg/num02/hyg_02.pdf?phpMyAdmin=6beff5a0d8d9b9fa441109957ae05cc3 (consulta: març 2018).

litúrgiques acaba articulant els mecanismes per tal que els eclesiàstics descendents de les famílies patrícies tinguin assegurat un *modus vivendi*. Es regula a través de les fundacions de misses, aniversaris i causes pies i s'estableix la manera que la satisfacció dels deures vinculats a aquestes accions pietoses i la seva remuneració puguin passar als integrants de la família o a qui designi el que té el dret de patronat. És a dir, al voltant dels preceptes tridentins i de fe s'hi articulen els mecanismes legals per preservar el patrimoni invertit i se'n treu un profit familiar a l'hora que es procura gaudir del prestigi social de la pertinença a la comunitat de beneficiats i de l'ocupació de càrrecs de govern.³⁷⁴ La controvèrsia ve a partir de l'encaix de les comunitats de beneficiats de les catedrals dins de l'univers tridentí, que potencia l'autoritat episcopal i canonical en detriment de qui en pugui discutir la preeminència. I, també, en l'ús social i polític que es vol fer d'aquests càrrecs. D'aquí les topades amb el capítol de canonges. Trento fomenta la pràctica sacramental (eucaristia, penitència i unció dels malalts), i les obres de misericòrdia (auxili al pobre, assistència al malalt, etc.). Però no només això. Les posicions reformadores de Luter, Calví, Zwingli generen la consciència comuna entre el cos eclesiàstic que estan en joc les prerrogatives i els privilegis.³⁷⁵ De fet, a banda de les qüestions doctrinals (no pas menors), el Concili de Trento ha de resoldre el problema de la crisi de les institucions eclesiàstiques que es trobava en el centre de tots els moviments reformadors. El cas del bisbat de Vic no era pas diferent si jutgem les disposicions sinodals de 1591 pel que fa al clergat. A tall d'exemple: que els clergues no vesteixin robes deshonestes, que no portin armes, que no juguin, que no visquin amb dones, que no tinguin concubines, que els fills dels preveres no serveixin als altars amb el seu pare, que no facin negocis, que no acullin proscrius, que no vagin a caçar, que resideixin al lloc on tenen el benefici,

³⁷⁴ FLYNNM, *Sacred charity...*, p.143, exposa que la interpretació de la litúrgia que fan els protestants genera un tipus de devoció i de caritat diferent de la idea catòlica. Ho expressa dient:

the idea that the liturgy produced immediate saving grace for communicants fertilized the popular notion that by increasing the number of masses attended or arranged for one's soul, a person could gain a greater amount of grace. Anxiety over the fate of soul after death compelled individuals to multiply masses for repeated divine intercessions. This was not de least of the eccentricities that convinced Protestants of a need to reinterpret church liturgy.

³⁷⁵ Adriano PROSPERI, *El Concilio de Trento...*, p. 70, afirma que, «fue precisamente la conciencia del peligro que gravitaba sobre sus Cabezas lo que explica el tono violento de la reacción antiluterana de la gran mayoría de obispos, haciendo naufragar desde el principio todo programa de conciliación».

etc.³⁷⁶ Si cal regular contra aquestes pràctiques és perquè es donaven més habitualment del que era desitjable.

En tercer lloc, la societat europea havia viscut en els últims segles una transformació profunda en tots els aspectes, des de l'estructura demogràfica a les formes de vida i al pensament. Com bé diu Adriano Prosperi,

el orden eclesiástico no quedó inmune a la mutación: en él se acusava la sed de ascenso social y de enriquecimiento de la emergente clase patricia de las ciudades, mientras seguía ofreciendo a la nobleza feudal títulos de poder y vías de colocación para sus hijos segundones. Los conventos femeninos se habían extendido desmesuradamente para hospedar y sustraer al mercado matrimonial las hijas sobrantes, que amenazaban con el costo de las dotes el caudal patrimonial de la familia.³⁷⁷

Els béns amb què al llarg dels segles la pietat religiosa havia dotat les esglésies ara eren motiu de desig i de conflicte. El 1525 Luter va assegurar a l'elector de Saxònia que les rendes eclesiàstiques pertanyien a l'Estat i que, després de pagar al clergat i d'establir escoles i institucions de caritat, l'excedent pertanyia a l'elector.³⁷⁸ Zwingli mantenia que les propietats de l'Església havien de revertir en la comunitat, i que els governants n'eren només els administradors, si bé aquests no en pensaven el mateix. En el cas vigatà, la crisi de les comunitats de beneficiats i les estratègies per accedir als llocs de preeminència poden ser un exemple significatiu. També hem vist l'auge constructiu de centres de culte i convents masculins i femenins a Vic. No és únic. A Nàpols les congregacions de l'església catedral napolítana de Santa Restituta i de Sant Salvador que s'havia cregut que eren dues estructures capitulars de dues catedrals antigues, al final es conclou

che non si tratta di due Capitoli di Canonici facenti capo a due distinti edifici cattedrali, Santa Restituta e il Salvatore, ma di due congregazioni gerarchicamente differenziate all'interno della medesima Cattedrale, i membri di una delle quali, ufficialmente chiamati dal 1337 Ebdomadari³⁷⁹, inventarono nel Settecento, per ragioni di denaro e di potere.³⁸⁰

³⁷⁶ *Constitutiones synodales Vicensis*, p. 1v.-7.

³⁷⁷ PROSPERI, *El Concilio de Trento...*, p. 71.

³⁷⁸ Mark GREENGRASS, *La destrucción de la cristiandad. Europa 1517-1648*, Pasado & Presente, Barcelona, 2015, p. 522.

³⁷⁹ CORTS I BLAY (et alii), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. II, p. 29-30. *Ebdomadari*, setmaner o domer, nom que rebia el qui tenia el càrrec eclesiàstic anomenat de la doma o domeria, existent en algunes esglésies catedrals o col·legiates, i que hom solia exercir alternant-lo entre diversos clergues, cadascun durant una setmana o *hebdomada*.

³⁸⁰ Vinni LUCHERINI, «Ebdomadari versus canonici...», p. 613.

Però encara hi ha més. Les disposicions emanades de Trento aniran encaminades a la cura d'ànimes i a enfortir tots aquells aspectes que la potencien. Ja hem vist que la línia a seguir és l'apoderament de l'autoritat episcopal i de les parròquies i de tot allò que afavoreixi el control de l'Església i el seu funcionament. El cas de Vic, doncs, no és diferent del de la resta de ciutats del Principat o fins i tot de l'Europa catòlica, més enllà de les singularitats de cada territori. Com diu Elena Catalán, «la evolución del régimen de patronato desde la Edad Media proporciona a la monarquía el control de la jerarquía eclesiástica», però en el sistema benefICIAL que es consolida a partir de Trento

conviven clérigos con pleno derecho sobre sus oficios, con otros que han sido fundados y dotados por particulares lo que genera un cuerpo eclesiástico paralelo que escapaba del control de los obispos y responde a intereses familiares.³⁸¹

El que es dona, doncs, és la pugna entre diferents grups d'influència que volen imposar o defensar, segons els casos, les seves prerrogatives. Per fer-ho s'emparen en el vell i/o en el nou corpus jurídic, segons el cas, però adequant-ho a les línies espirituals definides des de l'Església romana a Trento. El Capbreu de la catedral vol ser reconegut com a òrgan col·legial a la catedral. La institució defensa, seguint la fórmula habitual, que ho és des de temps immemorial. El capítol de canonges vol defensar i enfortir la seva posició dins de la catedral com a únic col·legi, emparant-se en Trento i negant la realitat que afirmen els preveres del Capbreu.

Ja hem vist que els bisbes de la monarquia hispànica eren nomenats segons una terna presentada al monarca i que el Papa sancionava la proposta que feia el rei. També que aquest dret és perpetu en tots els bisbats de la corona de Castella i d'Aragó, així com els priorats, abadies i beneficis consistorials que tinguin una renda superior a dos-cents ducats d'or de la Cambra Apostòlica. A més d'això, els bisbes estan molt preocupats per l'arribada de població hugonota, però també per salvar els equilibris en el si de la seva Església. En aquest sentit, ja el juny de 1561, a la plaça del Rei de Barcelona «cinc heretges luterans reben condemnes que van des de la pallissa amb bastons o assots fins a ser cremats vius... Tots són francesos i un català, de Vic». I encara aquest mateix any 1561 es condemnen a Barcelona dos

³⁸¹ CATALÁN MARTÍNEZ, «El derecho de patronato...», p. 135.

vigatans més acusats de luteranisme.³⁸² El 1593 Felip II aconsegueix erigir el nou bisbat de Solsona amb parròquies del bisbat d'Urgell i de Vic per intentar frenar l'entrada d'hugonots i protestants des del Regne de França. Aquestes preocupacions es traslladen a la societat. Ja hem vist com les confraries professionals es blinden davant l'amenaça protestant. En el cas vigatà la nova associació de mestres de cases i lapidaris fundada el 1565 i amb seu a l'església de la Pietat, l'any 1598 resol que els procuradors siguin dos en comptes de quatre i que el primer sempre ha de ser català, malgrat les protestes dels mestres d'origen francès que eren majoritaris.

Les tensions entre els diferents grups d'interès i les formes d'actuació d'uns i altres no obvien la violència i les mostres de força. La realitat social de l'època no és pas diferent pels integrants de l'estament eclesiàstic, només es viuen des d'un estat diferent del laic. S'empren totes les eines a l'abast per imposar els criteris. A Vic el cas del bisbe Robuster és ben explícit. Espanyar la caixa dels cabdals del Capbreu per part dels canonges n'és un altre de ben il·lustratiu. Encara a Vic, la tensió era evident i segons unes notes de l'època s'arribà a les armes. Així,

sens medianers lo il·lustre senyor Castelló, capíscol de la Seu de Vich, lo prior Taraval y altres reverents, al 24 de octubre 1625, havent lo Capítol y clero procesionalment aixit a la Rodona³⁸³ haont hi agué un gran alborot fins posar las mans a armas de foch y apuntar-las als pits, etc., se foren ses oïdes que's feren trets.³⁸⁴

A les Canàries, el 1616 es va produir un

intercanvio de puñetazos entre el canónigo Lugo y el arcediano titular Espino de Brito, i el 1618 llegaban a la manos en el Coro, en plena misa, los racioneros Xarquemada y Santa María.³⁸⁵

A Girona, el bisbe Margarit va concedir que la comunitat pogués prendre el nom de comunitat, tenir i usar segell propi, síndic propi, caixa pròpia i arxiu, i perquè es

³⁸² Josep Lluís CAROD-ROVIRA, *Història del protestantisme als Països Catalans*, ed. Tres i Quatre, València, 2016, p. 78 i 126. Joan REGLÀ I PUBILL, *Bandolers, pirates i hugonots a la Catalunya del segle XVI*, Selecta, Barcelona, 1969, p. 72, ja remarca que un dels problemes peninsulars durant el regnat de Felip II va ser el bandolerisme i també la presència d'hugonots a les partides de bandolers, i com Enric II de França, aleshores gendre de Felip II, li va proposar al monarca una acció conjunta contra els bandolers l'any 1561.

³⁸³ Es refereix a Santa Maria de la Rodona, l'església situada davant de la catedral de Sant Pere de Vic que exercia les funcions de parròquia única de la ciutat fins a l'any 1878.

³⁸⁴ ACbV/1124, document solt sense data.

³⁸⁵ Pedro C. QUINTANA ANDRÉS, *A Dios rogando...*, p. 659.

poguessin reunir els va cedir l'ús d'un espai a la catedral, la capella dels Evangelistes. Els capitulars, disconformes amb tot plegat, no deixaven que aquella capella tingués bancs per tal que les reunions no s'allarguessin. Una forma com una altra d'impedir el bon govern de la comunitat. Però,

de manera sobtada i anònimament, havien aparegut uns sòlids bancs a la capella dels Evangelistes. El 8 de juny de 1509, el capítol, expeditivament, va ordenar fer miquetes aquells objectes sense propietari que en pogués reclamar la responsabilitat. Setanta anys més tard, el 1578, els néts d'aquells beneficiats tornaren a repetir l'estratagema. I els descendents dels capitulars demostraren tenir idèntica memòria històrica.³⁸⁶

Per acabar incidim una mica més en l'ordenament dissenyat per Trento i el fet de perpetuar una Església que tingués en el centre de la seva restaurada dignitat el deure de la «cura d'ànimes».

Un clero bien preparado, controlado en el momento de la consagración y periódicamente inspeccionado por el obispo, debía administrar la vía religiosa de su pueblo llevando una cuenta precisa y verificable mediante el uso de los registros parroquiales.³⁸⁷

Fernández Terricabres ho explicita dient que el nucli de la reforma tridentina és «que la salvación de las almas (la *cura* o *salus* animarum) debe ser el centro de todas las preocupaciones de la Iglesia».³⁸⁸ Po-Chia afirma que el Concili de Trento sempre va estar sota l'autoritat del Papa i que es va centrar en la reforma dels membres de l'Església, «dejando la reforma de la cabeza en manos de la curia misma». Diu que el concili havia perseguit tres objectius: «acabar con el cisma religioso, reformar y pacificar a los cristianos y reclamar los santos lugares de Palestina para la cristiandad».³⁸⁹ Pel que fa al paper dels bisbes post-tridentins, Christopher F. Black afirma que

the success and failure of post-Tridentine reform, as guided by that Council, was heavily dependant on the power and influence of bishops. The Council itself has been judged the most episcopal Church Council. Bishops had dominated the formal council procedures and decision-making, whatever theologians did behind the scenes. One of the last major battles had been over the rights of Bishops.³⁹⁰

³⁸⁶ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder ...», p. 82, diu que de fet l'actuació no va ser idèntica. «Els beneficiats havien lligat els bancs entre si amb rastelleres i cadenats que feren l'operació de treure'ls de l'espai sacre més sorollosa».

³⁸⁷ PROSPERI, *El Concilio de Trento*, p. 78.

³⁸⁸ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 76.

³⁸⁹ PO-CHIA HSIA, *El mundo de la renovación...*, p. 43.

³⁹⁰ Christopher F. BLACK, *Church, religion and...*, p. 62.

Al bisbat de Vic i a banda dels sínodes diocesans, per comprovar el nou impuls episcopal podem utilitzar com a indicador genèric les visites pastorals realitzades pels diferents bisbes entre els segles XIV i XVIII. Cal tenir present que:

—un major o menor nombre de visites no implica una millor qualitat d'aquests actes pastorals.

—no tenim una certesa absoluta que hagin arribat fins al present totes les actes de visita que es van escriure.

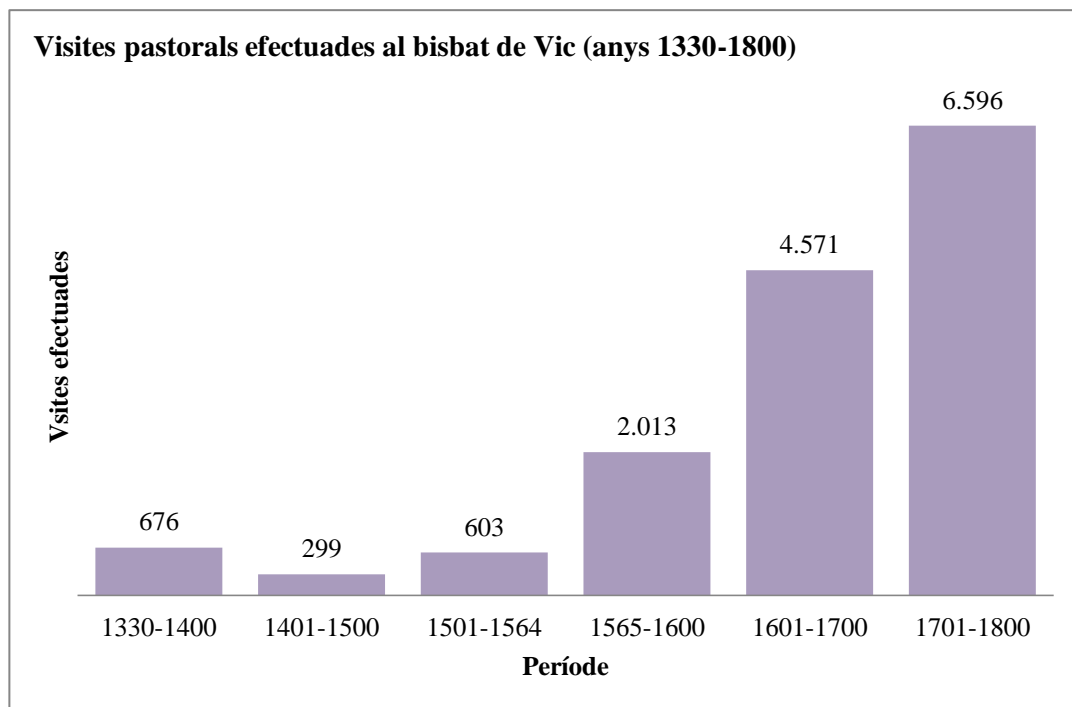
—les vicissituds històriques —crisis, epidèmies, guerres, etc.—, segurament afecten el recompte que estem efectuant.

—els períodes de seu vacant poden distorsionar el nombre de visites,

—i que durant aquests tres-cents anys el bisbat de Vic va patir modificacions territorials amb la pèrdua de part del territori diocesà amb la creació del bisbat de Solsona l'any 1593, o amb la reorganització interna del territori episcopal en funció de les necessitats de cada període.³⁹¹ Per tant, el nombre de parròquies va variar. Malgrat tot això, al bisbat de Vic tenim comptabilitzats durant el segle XIII 370 espais de culte,³⁹² dels quals 320 eren parròquies; l'any 1370, 324 espais de culte dels quals 243 eren parròquies; l'any 1597 (un cop aplicat el decret de creació del bisbat de Solsona), 349 espais de culte, 235 classificats com a parròquia i, finalment, l'any 1634, 361 espais de culte dels quals 233 eren classificats com a parròquia. Tenint en compte aquests condicionants, doncs, el resultat de les visites pastorals efectuades al bisbat de Vic abans i després del Concili de Trento és el següent:

³⁹¹ Per a més informació sobre la reorganització administrativa del bisbat de Vic vegeu VILAMALA SALVANS; «L'organització del territori diocesà..», p. 137-191.

³⁹² Amb 'espai de culte' ens referim als llocs on hi havia culte religiós: ermites, capelles, esglésies, col·legiades, catedral, etc.

Gràfic 4. Visites pastorals efectuades al bisbat de Vic (1330-1800)

(Elaboració pròpia a partir del catàleg publicat a www.abev.net; consulta: març 2018)

Del segle XVI és important la dada de visites de la primera i de la segona meitat del període. Així, abans de 1564 s'efectuen 603 visites, mentre que un cop el papa Pius IV ha promulgat els decrets i cànons aprovats al concili, n'hi va haver 2.013. La diferència en el nombre de visites és significativa. També és abismal la diferència entre el control episcopal del segle XV i el del segle XVI. Mentre que al segle XVII i XVIII el nombre de visites és creixent.³⁹³

Trento va resoldre per la via diplomàtica l'absentisme en la residència dels bisbes, malgrat les pressions de l'Imperi, del regne de França i del d'Espanya. D'aquesta manera el concili va requerir la residència dels bisbes en tant que representant del

³⁹³ Segons Xavier SOLÀ COLOMER, «La reforma catòlica a la muntanya catalana a través de les visites pastorals: els bisbats de Girona i Vic (1587-1800), tesi doctoral, Universitat de Girona, 2006, pp. 91 i ss., la freqüència de les visites pastorals en els segles XVI i XVII al bisbat de Vic estava en dos anys i vuit mesos, si bé la freqüència va quedar rebaixada per les vicissituds de la guerra i la destrucció del palau episcopal. Vegeu també, Joaquim M. PUIGVERT (ED.); Lluís MONJAS; Xavier SOLÀ; Eugeni PEREA, *Les visites pastorals. Dels orígens medievals a l'època contemporània*, Biblioteca d'Història rural, Girona, 2003.

Papa, que era qui tenia la potestat de dispensar la dignitat episcopal. Després dels acords conciliars, doncs, el bisbes es van veure cada cop més obligats a residir a la diòcesi que li havien encomanat, fet que va ser decisiu en la reorganització i consolidació del poder episcopal.³⁹⁴

Trento, però, va ser una revolució conservadora de l'Església. Els delegats de Trento treballaven dins dels límits de la seva experiència. No hi havia cap bisbe del Nou Món ni es va parlar en cap moment d'Amèrica. Els delegats no veien cap alternativa al sistema de llocs remunerats via beneficis. Van fixar propostes sobre la decència clerical i van reconèixer la importància de l'educació, però sense especificar com aconseguir els recursos necessaris i com fixar-ne el contingut a impartir. Per sobre de tot, doncs, el seu efecte depenia de la posada en pràctica i,

al igual que la Reforma protestante, eso suponía trasladar la carga hacia abajo, hacia las estructuras locales. La reforma tridentina se convirtió en una reforma episcopal.³⁹⁵

Això es va traduir, especialment a partir de finals del segle XVI, en la generalització de la celebració de sínodes i concilis episcopals.

En el cas de Vic, els sínodes diocesans van prendre protagonisme pel que fa a freqüència a partir dels darrers vint anys del segle XVI, si bé es venien celebrant com a mínim des de l'any 1015.³⁹⁶ Els sínodes s'havien de celebrar amb freqüència

³⁹⁴ GREENGRASS, *La destrucción de la cristiandad...*, p. 546. Segons PO-CHIA HSIA, *El mundo de la renovación...*, p. 37, malgrat que a la sessió VI l'obligació de residència dels bisbes ja es va recollir, va quedar en lletra morta pels interessos que hi havia. Si es volia fer complir el decret «había que exigir a la mayoría de los dignatarios de la curia papal que abandonaran Roma: hacer carrera en la curia papal suponía depender de la acumulación de beneficios y la dispensa del deber de residencia». FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 76, també incideix en aquesta qüestió i situa l'obligació de la residència episcopal com «el nudo gordiano de cualquier reforma por sus implicaciones morales y estructurales... es necesario reducir las causas por las que el Papa puede exonerar de la residencia a sus obispos. La residencia conduce así, forzosamente, a la polémica reforma de la Curia».

³⁹⁵ GREENGRASS, *La destrucción de la cristiandad...*, p. 547.

³⁹⁶ Segons Eduard JUNYENT I SUBIRÀ, «Constituciones sinodales vigatanes», *Ausa*, 80 (1974), p. 325 i ss.,

és una raresa topar amb constitucions sinodals dels primers segles de l'edat mitjana fins a la meitat dels segle XIII. L'alusió més primitiva es reporta a un sínode celebrat pel bisbe Borrell l'any 1015. Són més conegudes algunes constitucions del bisbe Oliba aprovades en els sínodes dels anys 1030 i 1033 que estableixen la regulació de la Pau i Treva.

A partir del segle XIII, sabem que es van celebrar sínodes el 1251, 1252, 1270, 1290, 1299, 1318, 1340, 1348, 1358, 1581, 1591, 1593, 1596, 1609, 1610, 1618, 1628, 1636, 1657, 1667, 1673, 1677, 1684, 1685, 1691, 1710, 1714, 1721, 1748, 1752, 1777, i 1945. CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. II, p. 452.

anual o almenys un cop cada pontificat, i portaven associat un subsidi caritatiu, una subvenció substancial que es repartia en forma de derrama entre els beneficiats i que a vegades comportava una partida de perdó general episcopal als delictes comesos abans de l'inici del govern del nou prelat. Però més enllà del nombre de reunions que es fessin allò que és important és el contingut. Pel tema que ens ocupa i per veure l'impacte de Trento en les disposicions sinodals, hi ha publicades les constitucions sinodals de l'any 1591 del bisbe Pedro Jaime. Al sínodo es reglamenta sobre trenta-tres temes:

- I. De la vida i honestat del clergat
- II. De la cohabitació del clergat i les dones
- III. Dels fills dels preveres
- IV. Dels clergues i la caça
- V. Dels clergues no residents
- VI. Dels rectors i els curats i altres oficis
- VII. De les prebendes, dignitats i altres beneficis eclesiàstics i dels seus obtentors
- VIII. Dels eremites
- IX. Dels peregrins i els vagabunds
- X. De la presentació d'informes i altres en esglésies i parròquies mendicants
- XI. Del baptisme i la seva administració
- XII. De la confirmació
- XIII. De la Santíssima Eucaristia
- XIV. Dels ornaments dels altars i de les esglésies
- XV. Del sagrament de les ordenacions
- XVI. Del sagrament del matrimoni
- XVII. De les segones núpcies
- XVIII. Dels adulteris dels laics
- XIX. De l'extremaunció
- XX. De la sepultura o enterrament
- XXI. De la immunitat eclesiàstica
- XXII. De la predicació
- XXIII. De les ofrenes

- XXIV. Del delme i la primícia
- XXV. Dels censos i capbreus
- XXVI. D'observar el culte els dies de festa
- XXVII. De la veneració de les relíquies dels Sants
- XXVIII. De les sentències d'excomunió
- XXIX. De les constitucions i la seva observança
- XXX. De la simonia i no permetre exigir res per l'administració dels Sagraments
- XXXI. De la usura
- XXXII. De les supersticions
- XXXIII. Dels instruments o mitjans de la Fe

La temàtica és àmplia i en els casos necessaris es divideix en subapartats. Per exemple, en el tema del sagrament del matrimoni es tracta sobre la no separació sense llicència eclesiàstica per aquells que han contret matrimoni, del matrimoni entre parents, de la indissolubilitat del matrimoni sense llicència, dels impediments, etc.

En qualsevol cas al sínode de 1591 es tracten els grans temes que Trento regula per a la reorientació de l'Església catòlica: qüestions morals (del clergat, dels parroquians, de les autoritats, la usura, els descendents dels preveres, l'adulteri); l'administració dels sagraments (baptisme, matrimoni, extremaunció, confirmació, Eucaristia); l'organització i les normes de funcionament (la residència, els informes, les dignitats eclesiàstiques, els peregrins, els eremites, l'observança de les constitucions), i la regulació dels costums (supersticions, les ofrenes, etc.). Fernández Terricabres diu que l'Església catòlica es dota d'un programa que

une, al deseo de guiar las conciencias, una firme voluntad de conformar toda la sociedad. El modelo del catolicismo a partir de Trento va más allá de la liturgia. Pretende orientar la política, regular las transacciones económicas, controlar la producción literaria y artística.³⁹⁷

El pla sinodal és ambiciós i prou explícit en el que pretén regular. També prou explícit per conèixer els problemes que calia reconduir i que eren ben coneguts: les

³⁹⁷ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 22.

constitucions són de finals de segle XVI i en el període 1565-1600 es realitzen les 2.013 visites que ja hem esmentat.

No acaben aquí les constitucions, però. Si les primeres 88 pàgines són escrites en llatí i desenvolupen les qüestions que ja hem enunciat, van seguides d'instruccions més precises en llengua catalana i/o llatina sobre les següents qüestions:

- «Breu instrucció per als rectors, o Curats qui han de exercir la art de la notaria» (en llatí i català)
- Llistat de formularis (en llatí)
- Índex de dies festius cada any a la Cúria Eclesiàstica de Vic (en llatí)
- Les lletres pastorals d'advent, septuagèsima i quadragèsima (en llatí)
- Edicte de la Santificació de les festes
- «Edicte del modo de estar en la església ab reverència y devoció»
- «Advertiments per lo sacrament de la Confirmació»
- «Constitució apostòlica contra los bandolers. Gregori Papa XIII»
- «Edicte dels pecats públics lo qual se ha de llegir en lo principi de la Quaresma en totes les parròquies del diòcesi de Vic»
- «Edicte dels pecats públics»
- «Llista de *Casos reservats al Senyor Bisbe*, en total setze casos»

3.3.1. Les relacions amb el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic

Com ja hem anat exposant, les relacions entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic van ser difícils, especialment des del darrer terç del segle XVI i durant el segle XVII. El trencament o l'inici de les hostilitats, amb el conseqüent naixement de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic, es materialitza el dia de Sant Esteve de 1612, el 26 de desembre. L'endemà es reuneix la Tretzena³⁹⁸ o

³⁹⁸ La Tretzena és l'òrgan de tretze membres encarregat de l'administració del Capbreu de la catedral de Vic. Arran de la concòrdia de 29 d'octubre de 1644 entre el capítol de canonges i el Capbreu de la catedral de Vic, l'administració es redueix a dotze persones, de manera que l'òrgan col·legial passa a anomenar-se la Dotzena. El primer cop que trobem documentada la Dotzena és en l'elecció de l'òrgan per al bienni 1645-1647, en la reunió que es fa davant del bisbe de Vic, Ramon de Sentmenat i de la Nuça, quan especifiquen «estos reverendíssims beneficiats que són aquí presents foren servits congregar-se assí devant Vostra Senyoria Reverendíssima per anomenar

òrgan col·legiat representatiu del Capbreu. A la reunió Jaume Vila, per absència del capbrever major Montserrat Serra, exposa que el Capbreu ha enviat dos representants (Joan Serra i Jaume Taraval) a informar

al senyor official del reverendíssim senyor bisbe de Vich, per fer-li a saber com lo die de Sant Esteve propassat los canonges havien despenyada la tancadura de la caixa dels aniversaris de hont tenia la comunitat una clau, y assò havian fet per traure los dinés y esmersar-los-e sobre d'ells matexos.

Ara els representants han tornat i informen a la Tretzena que la visita no ha estat positiva i que «dit Señor official los havia respost que li pesave molt lo que havían fet los canonges y que en tot no-s faria justítia».³⁹⁹

Davant la impossibilitat de resoldre la qüestió per la via eclesiàstica el Capbreu de la catedral de Vic busca altres vies per tal que el dany causat no quedi impune. La queixa formal dels beneficiats davant del Consell Municipal es produeix el 3 de febrer de 1613. El Capbreu està representat per mossèn Pere Matavaques, prevere, domer major de la Seu de Vic, i mossèn Bernat Reguer, prevere beneficiat en la dita seu.⁴⁰⁰ El Consell Municipal el formen els consellers Jaume Beuló, Pere Joan Argelet, Miquel Lluçà Sellers i Miquel Valls; i pels jurats Francesc Bergadà, Joan Riquer, Jaume Morlans, Pere Folchs, Joan Prades, Miquel Comalada, Alonso Benites, Segimon Masjoan, Joan Clavia Sisteró, Jaume Serra, Salvador Serarols, Cristòfol Vaixeras, Gabriel Fauria, Pere Tarrés, Joan Riudecanas, Salvador Molera, Segimon Toll, Gaspar Sellers, Montserrat Benet, Pere Joan Rexach, Agustí Argemir, Jaume Font i Saigs, Onofre Soler, Rafel Oriol, Gabriel Font, Galceran Mensa i Pau Sala. Si bé no en tenim proves documentals, tot fa pensar que entre l'incident i la visita a l'Ajuntament hi ha tota una tasca diplomàtica per assegurar-se que la petició arribarà a bon port. Fins i tot és possible que hi hagués vincles familiars entre algun conseller i algun integrant del Capbreu, fet que no hem pogut corroborar.

los que tenen de ésser de dotzena». ACbV/87, *Determinacions de la comunitat i tretzena*, 2 de setembre de 1645. Per tant, pel que fa a l'òrgan citarem indistintament Tretzena o Dotzena en funció de l'època, si bé les funcions que feina eren les mateixes.

³⁹⁹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 27 de desembre de 1612, p. 124v.

⁴⁰⁰ Els integrants de la tretzena el 1612 són: Montserrat Serra (capbrever major i rector de la Rodona), Jaume Vila, Gaspar Celleres, Pere Matavaques, Joan Janer, Miquel Valls, Joan Re, Joan Codina, Rafel Regàs, Joan Rius, Bernat Raguer, Antoni Riembau i Jaume Taraval.

Tot i que l'acta que descriu la visita dels representants del Capbreu a la Casa de la Ciutat és prou gràfica i s'inicia i es fonamenta en el fet que els canonges de la catedral han espanyat la caixa comuna i s'han quedat tots els diners per «esmersarlos-e sobre d'ells matexos»,⁴⁰¹ cal contextualitzar-la.⁴⁰²

Per una banda, els beneficiats exposen els fets eludint alguns detalls que possiblement el Consell Municipal coneixia, per exemple que el Capbreu no distribuïa la tercera part que tocava al capítol de canonges per les misses i aniversaris. Per l'altra, els representants del Capbreu expliciten quina és la procedència dels diners que hi havia a la caixa i dels que s'han apropiat els canonges: són diners procedents de la «celebració de aniversaris y otros pios suffragis», i diners que provenen de «tersos y lluïsmes de les coses emphiteoticals de dits aniversaris». Per tant, llegats que han fet els ciutadans i feligresos de la ciutat, encàrrecs de misses, fundacions. Estan perjudicant els interessos no només dels integrants del Capbreu de la catedral sinó dels feligresos que han dipositats els diners a canvi de la celebració de suffragis, misses, i actes religiosos. Estan perjudicant els interessos dels ciutadans de Vic.

Perquè no se'ls pugui acusar de falta de zel els representants del Capbreu exposen el sistema de seguretat que segueixen. Hi havia tres claus distribuïdes entre

dos canonges aniversaris i un beneficiat prevere elegit y per dit effecte anomenat per la reverent Comunitat dels preveres, beneficiats y conductius de la dita yglésia de Vich.

D'aquesta manera s'impedia l'obertura unilateral de la caixa per cap de les dues corporacions, només es podia obrir en presència dels tres membres que tenien la clau o a la força, que és el que van fer els canonges:

espanyar la tancadura que dit beneficiat té en dita caxa y del tot infrangir y rompre aquella y traure de dita caxa les quantitats de diners que per los effectes dalt dits estaven depositades.

Els perjudicis que es creen als feligresos i ciutadans cal atribuir-los a una mala praxi i a un comportament delictiu per part dels canonges, no pas a una gestió negligent del Capbreu.

⁴⁰¹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 27 de desembre de 1612, p. 124v.

⁴⁰² Reproduïm el text a l'apèndix 3. Acta del Consell Municipal de 3 de febrer de 1613. Concessió de la capella de la Pietat a la comunitat de beneficiats i conductius de l'església de Vic. El text s'ha extret de AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

Un cop exposat el fet i aclarit el *modus operandi* i la no atribuïble responsabilitat al Capbreu en el que ha passat, el discurs expositiu continua amb les gestions que han fet els beneficiats per tal de reconduir el problema. Primer, dos síndics del Capbreu van a denunciar els fets al vicari general del bisbe de Vic per tal que actuï. Com ja hem vist, el vicari del bisbe conclou la visita amb un «li pesave molt lo que havían fet los canonges y que en tot no-s faria justítia». La resposta del representant del bisbe no és gratuïta. En realitat està lligat de mans i peus. El que no es recull a l'acta de la Tretzena del que exposen Joan Serra i Jaume Taraval —representants del Capbreu davant del vicari—, ho recull l'acta municipal per boca de Pere Matavaques i Bernat Reguer. En realitat el vicari no vol procedir a investigar perquè

per rahó de alguna pretesa concòrdia ha de procehir contra los canonges que dit delicté an comès ab adjunt per dit capítol anomenador, y com sie cert que tot lo dit capítol y canonges de aquell, o la maior part de aquells, han consentit en que se fes dita effracció y cometés dit delicté, no-s pot aguardar que havent de concòrrer adiunt capitular junctament ab dit official se puga haver rahó alguna de dit delicté, com sie cert que dit adiunt sempre obviarà la informatió y punitió de aquell.⁴⁰³

En segon lloc i pel que fa a la intervenció de l'autoritat episcopal, cal dir que en el moment del saqueig de la caixa de cabals el bisbe Antoni Gallard es trobava al monestir de Montserrat. Sembla que des Montserrat va anar cap a la reunió del Concili Provincial de Tarragona sense passar abans per Vic. Per tant, els canonges aprofiten l'absència del bisbe a la ciutat per resoldre expeditivament les desavinences amb els beneficiats de la catedral de Vic.⁴⁰⁴

Per tot el que s'ha exposat, el Capbreu se sent indefens. Però el seu argument va en la línia que el fet transcendeix la qüestió particular entre dues institucions eclesiàstiques. Que saltar-se el que «és estat per los antichs molt caute y sàviament disposat» i voler canviar el sistema de les tres claus establert «per a què se obviàs a tota manera de frau», no només va en perjudici del Capbreu sinó «de Vostres Magníficas Mercès y de tots los ciutedans y habitants en la present ciutat».⁴⁰⁵ L'ultratge transcendeix l'àmbit eclesiàstic. És ciutadà. És social.

⁴⁰³ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530-531v.

⁴⁰⁴ ACV 54/44, *Registri Epistolarum Capituli*, 8 de març de 1613. Les desavinences amb el bisbe venen des de la seva entrada a la Seu episcopal i s'allarguen en el temps.

⁴⁰⁵ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

La manera de solucionar el greuge sofert és acudir a autoritats superiors. En aquest sentit, el Capbreu vol que el Consell municipal demani al

Santíssim Pontífice Romà y a la Santa Sede Apostòlica la concessió y expeditió de un breu o comissió dirigida al Reverendíssim Bisbe de la present ciutat y a son vicari general perquè aquell y a quiscun d'ells assoles, sens adiunt de dit Capítol ni assistència de altre persona alguna púgan liberament, no obstant dita pretesa concòrdia ni altres privilegis tingués dit Capítol, procehir a la informatió de dit delictes y a la punitió de aquells que en aquell se trobaran culpables.⁴⁰⁶

Malgrat el desig del Capbreu, la sospita que aquesta via no prosperarà és més que fundada, per això, per si la petició al Papa de Roma no és suficient per aconseguir l'objectiu, els representants del Capbreu volen que la ciutat escrigui a «la S(acra) C(atòlica) Real Magestad del Rey nostre senyor perquè intercedesque ab sa Santedat se servescha de concedir dita comissió».⁴⁰⁷ A banda, els beneficiats es comprometen a escriure al Papa perquè concedeixi el que demanen. En aquest sentit el fet local, greu, transcendeix l'esfera municipal i episcopal per elevar-se a les de les màximes autoritats de l'època: papat i monarquia.

Com hem dit, però, les esperances que les peticions prosperin són poques, per això després de l'exposició ve la petició final. Argumentant i sustentant-se en el menysteniment sistemàtic del capítol de canonges cap als beneficiats de la ciutat,

e com sien notòries les vaxations que dit Capítol y canonges fan de cada·l die als preveres beneficiats y conductius de dita iglesia, entre altres en disminuir y llevar les distributions per no donar dits canonges als beneficiats cada die sinó deu diners y als conductius sinó set diners, y essent tanta la pobresa, desitjen aquells summament obviar aquelles y del tot estar ab quietut dedicats, com tenen obligatió, al culto divino.

En aquest sentit ja tenen interioritzats i utilitzen els preceptes tridentins en el seu argumentari: cal que les dotacions per exercir les funcions religioses siguin adequades per poder complir amb les seves obligacions ministerials. És a dir, volen «augmentar llur destributió perquè puguem millor passar conforme llur estament». Això no és possible, no tant perquè no tinguin fundacions i alternatives de fer-ho, sinó pel desacord sistemàtic que tenen amb el capítol de canonges que ha portat a una situació de tensió, primer, i de violència manifesta, després, amb el trencament de la caixa. Per tant, l'única manera que veuen d'evitar les topades amb els canonges és «apartar-se de inquietuts y encontrens ab dits canonges desitjen fer no

⁴⁰⁶ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

⁴⁰⁷ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

en dita yglésia cathedral sinó en altra yglésia de la present ciutat». Exercir les funcions religioses associades al seu ministeri i l'administració d'aquestes en una altra església. I aquí és on apareix l'església de la Pietat, «com apar que en tota ella [es refereix a la ciutat de Vic] no ni hage ninguna més abta ni acomodada que la yglésia de Nostra Senyora de Pietat», on pensen fundar molts aniversaris i pies institucions. Per això,

a Vostres Magníficas y Mercès suppliquen sie de llur servey de concedir-los la administratió de dita yglésia de Pietat en forma que pugan en aquella fundar, axí ells com personas laychas, anniversaris y altres pies institucions conforme la devotió de cada qual.

Però com que són temerosos de la reacció que pugui tenir el capítol de canonges, demanen que la concessió sigui,

restant sempre Vostres Magníficas y Mercès protectors de dita yglésia, que a més que Vostres Magníficas y Mercès faran una obra meritòria que resultarà en gran augment del culto divino y benefici dels fills de la ciutat.

Amb la protecció de la ciutat els beneficiats se senten més segurs. A més a més, en l'àmbit social, la culpabilitat del trencament entre el capítol i el Capbreu no és tan atribuïble al Capbreu si la ciutat dona suport a les seves peticions. Així doncs, no demanen només poder exercir dignament i lliure el seu ministeri amb la dotació econòmica que correspongui a les seves funcions, demanen també protecció a l'amenaça d'una corporació amb la qual se senten iguals però amb qui estan fortament enfrontats. Malgrat tot el que s'ha exposat fins aquí, dins de l'argumentari presentat pel Capbreu al Consell Municipal, cal tenir present la necessitat "política" que permeti justificar la concessió que es demana a la ciutat.

Com ja sabem, la ciutat concedeix l'ús de la Pietat «a la dita venerable Communitat dels preveres beneficiats y conductius de la Seu de Vich, ab los ornaments de dita yglésia». Políticament la ciutat s'implica davant una institució consolidada i amb una influència evident en el camp social i es posiciona en l'enfrontament amb el capítol de canonges. Concedeixen no només l'ús de l'església sinó també la potestat que tant la comunitat de beneficiats «com personas laychas»⁴⁰⁸ en general puguin fundar misses, aniversaris i pies institucions que es puguin celebrar a l'església de la Pietat segons la voluntat dels fundadors o fundadores, i que els

⁴⁰⁸ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

beneficiats tinguin l'administració de les rendes que generin aquestes fundacions. Aquest punt és important. Administrar bé les rendes implica disposar de béns i capital per part del Capbreu i, per tant, la possibilitat de deixar diners a crèdit. Semblaria, doncs, que la part social, la del perjudici que es causa a tots els ciutadans amb l'actitud dels capitulars, justifica la decisió de la ciutat. No només per la part espiritual sinó també per la part més crematística.

La ciutat també dona facultat a la comunitat de beneficiats de poder realitzar obres a l'església, si bé es reserva «la administratió de dita yglésia y rendes que vuy reb y són de dita yglésia», i «la administratió dels Gloriosos Màrtirs Sant Lucià y Martià», de manera que «en la dita administratió no tinguen cosa alguna dita venerable communitat dels preveres beneficiats y conductius».⁴⁰⁹ Malgrat tot, l'administració dels Sants Màrtirs tampoc era transferible. Com hem dit, l'administració de l'església i el culte dels Sants Màrtirs van estar en mans, almenys des del segle XIV, dels canonges tresorers de la catedral de Vic, els quals designaven per a la comesa uns beneficiats.⁴¹⁰ El que va passar, en realitat, és que el 13 de març de 1343,

Pere Joan d'Avenc, tresorer de la catedral, arrendà a Llorenç de Mas, rector de l'esmentat altar dels Sant Màrtirs, totes les lluminàries, ofertes, oblacions, llegats, béns i drets que pervinguessin a aquest altar o al de Sant Sadurní. A canvi, el beneficiat havia de pagar al tresorer de la catedral vint sous el dia 1 d'abril de cada any.⁴¹¹

Pel que fa a la col·laboració entre el bisbe, el Consell Municipal i la comunitat de beneficiats contra les pretensions dels canonges, comença el segle XVI. Només convé puntualitzar que les disputes es fan més intenses quan el Capbreu vol esdevenir col·legi. Lluís B. Nadal ho relata de manera molt gràfica. Explica que el 28 de novembre de 1598 el bisbe Francesc de Robuster, enemic declarat del capítol, convoca sínode diocesà i que hi assisteixen els beneficiats del Capbreu, quan no hi havien sigut mai. Es tracta d'una ofensa

⁴⁰⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de febrer de 1613, f. 1. En un altre document es diu: reservant-se en dita conceció la confraria y relíquias dels Gloriosos Màrtirs, las rendas que tenían en dita iglésia y lo hobar aquella sens assistència qui vuy és y per avant serà de la dita ciutat, y que los dits residens ara ni en ningun temps tingan cossa alguna, ni la comunitat en les cosses reservades.

⁴¹⁰ RIPOLL I VILAMAJOR, *Papers d'història*, Ripoll/56, f. 75, diu que l'any 1312 es va concedir la facultat de fer testaments als beneficiats de Sant Sadurní.

⁴¹¹ Ramon ORDEIG I MATA, «El culte medieval als Sant Màrtirs», a *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, Parròquia de la Pietat, 8 (setembre 1993).

que dicho Cabildo no podía tolerar, que en ningún tiempo había sido admitido el Clero de la Iglesia en tales asambleas, pues en ella no había ni hubo desde su fundación *altre col·legi, cos, comunitat ó universitat* que el Obispo con su Cabildo.

Per tant, el mal subjacent és l'encaix de dues corporacions amb una identitat jurídica que vol ser similar però que no s'ajusta en el nou marc jurídic tridentí ni en el funcionament d'una societat jerarquitzada i estamental. És una disputa que sobrepassa l'àmbit estrictament religiós i que s'incardina dins dels equilibris de poder locals. Lluís B. Nadal explica que

el hecho le hería á éste [Capítol de la catedral] en lo más vivo, pues ya hacía tiempo que los Beneficiados pretendían colegiarse, á lo qual se oponían los Capitulares con todas sus fuerzas.

I no només això, sinó que els

Beneficiados habían ya logrado avanzar algunos pasos en el logro de sus pretensiones y, poco tiempo hacía, se había sucedido por esta razón disturbios en la Iglesia, rebeldías en el Clero y pleitos enconados. El Cabildo había desautorizado al notario de quien se servían los Capellanes⁴¹² y algunos de éstos, hijos de la Ciudad, formando liga con aquél, habían logrado que el Consejo se pusiera de su parte y pleitease á su favor.⁴¹³

Per tant podem dir que l'associació bisbe-beneficiats-Consell Municipal almenys a finals del segle XVI era una realitat, i que les tensions entre capítol de canonges i Capbreu de la catedral eren un fet que el bisbe Robuster es va cuidar d'eixamplar amb la convocatòria del sínode i el convit als beneficiats perquè en formessin part. Tensions que s'estenen a altres col·lectius de la ciutat com els notaris, el control del quals, pel que fa als notaris eclesiàstics, requeia en el capítol de canonges.

⁴¹² ACV 57/55, *Secretariae Libri*, 22 de febrer de 1599, f. 110. Així sembla expressar-se als llibres de secretaria del Capítol on s'anota «Axí bé fonch resolt que-s fasse segona ambaxada al bisbe per los agravis entén lo Capítol se li fan los notaris del vicariat a la scrivania pública y comuna patrimoni del Capítol». De fet, a Vic hi havia la notaria pública de la ciutat i els notaris reials. Almenys en teoria, els notaris reials havien de portar a terme els actes notariais com a notari reial fora dels límits de la ciutat de Vic, la seva parròquia i el seu terme ja que per dret jurisdiccional només podien actuar dins el terme de Vic els notaris que tenien l'autoritat episcopal. En moltes ocasions els notaris disposen de les dues autoritats, però generen sèries diferents en funció de la jurisdicció per la qual actuaven, corroborant el criteri que es tracta d'actuacions diferenciades que s'entenen sotmeses a jurisdiccions i autoritats diferents i per tant diferenciables institucionalment. Altres notaris gaudien només de l'autoritat reial. En canvi, pels notaris sota autoritat episcopal la condició del notari era menys independent i menys franca que en el cas de les notaries reials i en aquest cas els notaris són essencialment funcionaris del capítol, que és qui n'ostentava els drets. Era el capítol el que podia arrendar els protocols de notaris antics a d'altres notaris fins que la pràctica entrà en desús i els llibres varen quedar definitivament concentrats en el fons de la Cúria Fumada (www.abev.net, darrera consulta 27/03/2017).

⁴¹³ NADAL, *Episcopologio...*, p. 161-162.

Però no només el bisbe Robuster va tenir desavinences amb el capítol de canonges. El bisbe Antoni Gallard era qui ocupava la seu vigatana en el moment de les disputes entre canonges i beneficiats. Ja hem dit que el capítol va aprofitar l'absència de Gallard de la ciutat per espanyar la caixa. Quan aquest va tornar del concili de Tarragona (febrer de 1613), van esclatar les tensions entre capítol i bisbe. Segons una carta de 8 de març de 1613 que envia el capítol de canonges a Àngel Montargull, agent del capítol a Roma,

lo don Anthon Gallart bisbe de Vich és inquiet y és vingut de Elna ahont ha patidas muchas borrascas y assí comensa de amostar-se qui és, de cadal die nos amolesta per ell o per sos súbdits los capellans qui ab cappa sua fan novedats contra la *jurisdicción*⁴¹⁴ administratió que té lo Capítol en aquesta Iglesia de las quals donaran notitia a Vostra Mercè los sacratariis del capítol.⁴¹⁵

Les desavinences fortes comencen quan alguns beneficiats es renyeixen i arriben a les mans dins de la catedral. Als culpables el capítol els priva de les distribucions però el bosser del Capbreu es nega a acatar l'ordre.⁴¹⁶ És llavors quan els canonges acuden al bisbe demanant solució al conflicte. La petició va acompanyada d'un memorial on els canonges consideren els capellans com a súbdits del capítol i on demanen «el derecho, tantas veces controvertido, de mandar en la Iglesia».⁴¹⁷ El bisbe Gallard es pren les queixes contra els beneficiats com una qüestió personal, considerant que el tenien per «negligent en son offic».⁴¹⁸

El successor d'Antoni de Gallard, fra Andrés de San Jerónimo, pren una posició més distant entre uns i altres. Així ho escriu en una carta de 22 de desembre de 1614 on diu

por hacer servicio al cabildo y guardar su autoridad y la del señor canonigo [Vila] no he querido innovar cosa alguna y he esperado oir a todos..., de ese Cabildo me han escrito

⁴¹⁴ ACV 54/44, *Registri Epistolarum*..., 8 de març de 1613. «Jurisdicción» està ratllat en el text original i substituït per «administratió». Noti's el to dels capitulars i com tracten de «súbdits» del bisbe a la resta de capellans que diu que segueixen les instruccions del seu superior. Noti's també com el que molesta als capítol és que introdueixin novetats dins de l'administració del que perceben com la «seva» Església.

⁴¹⁵ ACV 54/44, *Registri Epistolarum*..., 8 de març de 1613.

⁴¹⁶ No hem localitzat la carta on s'expliquen els fets violents entre els beneficiats i imaginem que el capítol de canonges. La notícia la coneixem per NADAL, *Episcopologio*..., p. 292.

⁴¹⁷ NADAL, *Episcopologio*..., p. 292.

⁴¹⁸ NADAL, *Episcopologio*..., p. 292.

cosas que me han dado [...] afirmandome que con la ciudad y con el Arcediano y con los beneficiados y con sus obispos tienen siempre pleitos.⁴¹⁹

3.3.1.1. Els integrants del capítol de canonges de la catedral de Vic

Malgrat les relacions tenses, el perfil del capítol de canonges el posava indubtablement en una posició d'avantatge. Això es donava segurament per la continuïtat de la institució, l'acumulació de coneixement i de consolidació de mecanismes –no exempts en alguns casos de polèmiques–, la densa xarxa de contactes ben estructurada i el patrimoni acumulat al llarg dels temps.⁴²⁰ A la societat de l'Antic Règim els privilegis s'havien d'obtenir i conservar. Aquí l'experiència, la visió política i l'expertesa del capítol de canonges són uns altres factors determinants. La procedència social dels integrants del capítol i el relleu en el proveïment del sistema canonical també podia ser un factor que ajudava a consolidar la institució. Tot que no hi ha estudis sobre el capítol de canonges de Vic i, per tant, es fa difícil afirmar que el relleu en les canongies via herència oncle-nebot o de relacions familiars (com en el cas de Girona, Toledo o Sevilla) fos un fet a Vic, cal pensar que el proveïment de les canongies vigatanes no devia diferir gaire dels altres capítols catedralicis.⁴²¹

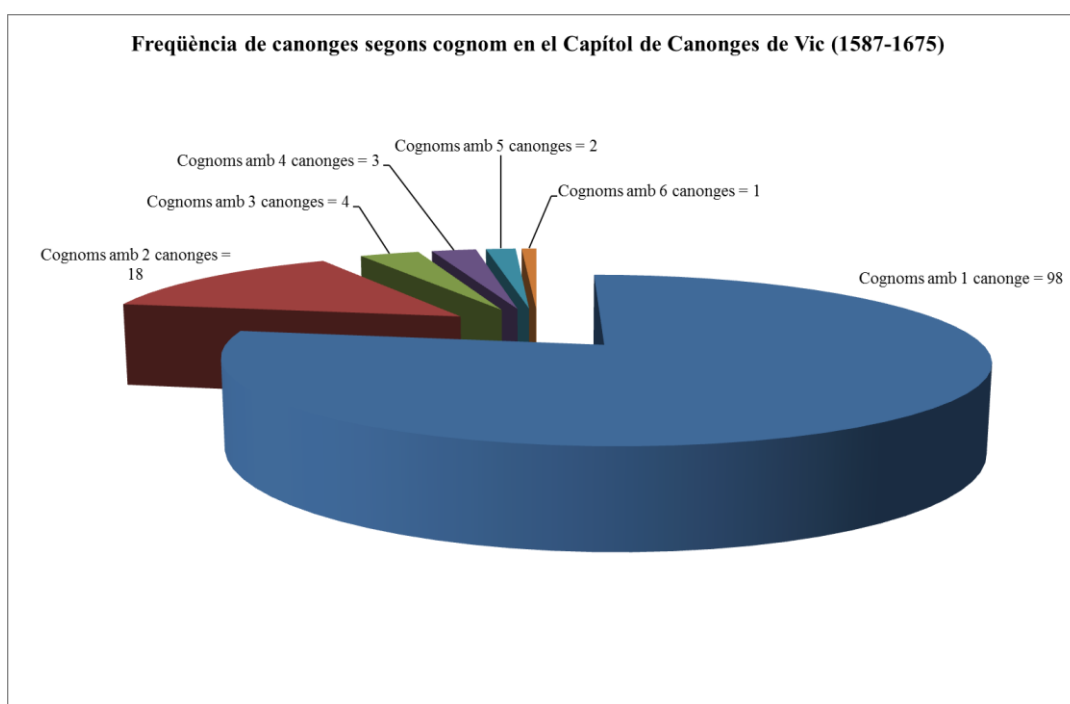
En el període que estudiem hem analitzat els cognoms dels que van ser canonges de la catedral de Vic entre 1587 i 1675. La llista completa amb noms i cognoms la publiquem a l'apèndix 6, però una anàlisi dels cognoms dona el resultat del gràfic

⁴¹⁹ ACV 56/59, *Cartes del bisbe de Vic*, carta de Andrés de San Jerónimo datada a Madrid el 22 de desembre de 1614.

⁴²⁰ Sobre aquesta qüestió vegeu VILAMALA SALVANS, «Estratègies polítiques i canvi institucional...».

⁴²¹ Pedro FATJÓ GÓMEZ, «Aproximación a una élite institucional de la Catalunya moderna: los capitulares de la Seo de Barcelona en el siglo XVIII», *Pedralbes*, 13 (2) (1993), pp. 149-161, diu que al segle XVII el 62% de les canongies barcelonines eren ocupades per la noblesa i els ciutadans honrats. La burgesia i les professions liberals ocupaven el 11%. La resta del capítol el formaven descendents de pagesos i artesans (p. 156). Joan BADA I ELIAS, «L'origen dels clergues barcelonins al segle XVII (1635-1717)», *Homenatge al Dr. Sebastià García Martínez*, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1988, vol. II, pp. 201-213, dona xifres pels tonsurats a Barcelona en què diu que pel període 1635-1717 només el 12% provenen de la noblesa i la ciutadania honrada, el 21% de la burgesia urbana i professions lliberals, i el 67% de la pagesia i els oficis artesans. Per tant es dona una clara inversió en les proporcions.

que publiquem. Per una banda, 126 cognoms van representar el capítol de canonges de Vic. Així, dels 174 integrants del capítol de canonges entre 1587 i 1675 (sense comptar els que abans de ser canonges van ser coadjutors), 98 cognoms només van ser canonges una vegada; 18 cognoms es van repetir en dues ocasions; 4 cognoms (Estebanell, Nadal, Roca, i Sallés), van tenir tres membres en el capítol durant el període; 3 cognoms (Reixach, Riera i Senmartí), van ser representats per quatre canonges; 2 cognoms (Castelló i Colldelram), van tenir cinc canonges cadascun; i el cognom Vila va tenir sis representants o canonges.

Gràfic 5. Freqüència de canonges segons cognom en el Capítol de canonges de Vic (1587-1675)

(Font: ACV, *Liber receptionum sive... / Possessions de canonicats* (1357-1776); CONILL I COSTA; «Obituari dels bisbes...».⁴²² Elaboració pròpia)

Malgrat que no podem assegurar el grau de parentiu entre les persones del mateix cognom que van obtenir el canonicat, en alguns casos el llinatge sembla bastant indiscutible. Per una banda, els Colldelram, Castelló, Nadal, Reixach, Senmartí,

⁴²² CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes..», recull els bisbes i canonges que van morir a la Seu vigatana, però no aquells que van morir en altres indrets, per això ha calgut completar-los amb les anotacions del ACV 31/31, *Liber receptionum sive...*

Estebanell, Sallés no són cognoms gaire comuns o que portin a dubte com els Vila o Riera. Per tant, sembla que l'herència dels càrrecs és força possible. Per altra banda, dins de les coadjutories trobem els Bosch, Castelló, Colldelram, Codina, Jover, Macià, Mas, Nadal, Prat o Vila, entre d'altres. La figura del coadjutor ajudava a un canonge en les funcions i, sovint, substituïa el canonge en el canonicat quan el titular moria. Per exemple, el 7 de setembre de 1618 Francesc Castelló assumia el càrrec de coadjutor del canonge Jeroni Castelló, o el 19 de setembre de 1615, Segimon Vila passa a ser coadjutor d'Antoni Vila. Els coadjutors no sempre portaven el mateix cognom que el canonge: el 16 de juny de 1621 Pau Colldelram passa a ser coadjutor del canonge Sebastià Narcís Oriol, o el 20 de juny de 1618 Jaume Jover és coadjutor de Pere de Perpinyà.⁴²³

Un altre aspecte que hem observat és que la continuïtat en els càrrecs no necessàriament es traduïa en l'exercici de responsabilitats. Els Colldelram, per exemple, van ser presents al capítol a partir de 1621 amb l'entrada de coadjutor de Pau Colldelram. Pau va passar a ser canonge a partir del 10 de setembre de 1636 fins al 10 d'octubre de 1651. Altres Colldelram que van ser canonges són Jeroni (del 1 de setembre de 1639 a 28 d'agost de 1666); Magí (del 2 de desembre de 1647 a 22 de desembre de 1686 (en dues possessions)); i Francesc (del 24 de desembre de 1670 a 28 de desembre de 1680). Però tot i així, només Magí Colldelram va arribar a ser canonge degà. Dels Reixach només Gabriel (canonge entre 1597 i 1606), va ser canonge degà.

La taula de cognoms i el número de vegades que van obtenir canonicats la publiquem a continuació. Més endavant analitzem les possibles relacions familiars entre els integrants del capítol de canonges, el Capbreu de la catedral, el Consell Municipal, i els beneficiats de la Pietat.

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)	
Cognoms	Canonges
Agut	1

⁴²³ Informació extreta de ACV 31/31, *Liber receptionum sive... / Possessions de canonicats (1357-1776)*; CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...».

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)

Cognoms	Canonges
Alzina	1
Baixa	1
Balla	1
Baranera	1
Barrera	1
Benet	1
Bergadà	1
Boixadors i Llull	1
Boixeda	1
Bojons i Biniguleny	1
Bonet	1
Bosc	1
Bronçal	1
Bru	1
Burgués	1
Callar	1
Calm	1
Càmara Apostòlica ⁴²⁴	1
Cànoves	1
Casassús	1
Casquet	1
Castells	1
Clota	1
Codina	1
Codolosa	1
Comalada	1
Comella	1
Company	1
Coromina	1
Coromina i Avenc	1

⁴²⁴ Desconeixem a qui es va atorgar aquest canonicat.

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)

Cognoms	Canonges
Costa	1
d'Alemaný	1
de Llupià	1
de Prat	1
Despujol	1
Dorda	1
Dou	1
Duran i de Descatllar	1
Empesa	1
Esbert	1
Fabra	1
Galindo	1
Garcés	1
Genicot	1
Gonfaus	1
Jover	1
les Cases	1
Llinàs	1
Macip	1
Macip i Sotello	1
Magre	1
Mainer	1
Marçeler	1
Marot	1
Marsal	1
Mascaró	1
Masgrau	1
Masmitjà	1
Mercadal	1
Mercader	1
Moncada	1
Montaner	1

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)

Cognoms	Canonges
Moragues	1
Noguer	1
Oliver	1
Oliveres	1
Osona	1
Pallissa	1
Palmerola	1
Plantalamor	1
Portiols	1
Prada	1
Puig	1
Puigrefagut	1
Queralt	1
Ramis	1
Reart	1
Reart i de Llupià	1
Romeu	1
Saiz	1
Sala i Codina	1
Senespleda i Tord	1
Serra	1
Serralta	1
Serrarrica	1
Soler	1
Sunyer	1
Tarabau	1
Tarrés	1
Tolosa	1
Tossell	1
Tudela	1
Vendrell	1
Verdaguer	1

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)

Cognoms	Canonges
Vidal	1
Vilomara	1
Ylla	1
Bertrana	2
Clarà	2
Comelles	2
Damians	2
Ferrer	2
Feu	2
Graell	2
Granyó	2
Macià	2
Mas	2
Morera	2
Oriol	2
Palau	2
Perpinyà	2
Prat	2
Sala	2
Tord	2
Torrents	2
Estebanell	3
Nadal	3
Roca	3
Sallés	3
Reixac	4
Riera	4
Senmartí	4
Castelló	5
Colldelram	5
Vila	6
Total canonges	174

Taula 13. Cognoms i número de vegades que van obtenir canonicat (1587-1675)	
Cognoms	Canonges
Total cognoms	126

(Font: ACV 31/31, *Liber receptionum sive...*; CONILL I COSTA; «Obituari dels bisbes...». Elaboració pròpia).

3.3.1.2. L'organització del Capbreu de la catedral de Vic

Malgrat no ser objecte directe d'aquest estudi, és adequat conèixer com funcionava l'organització del capbreu vigatà. No ens hi estendrem perquè al llarg d'aquest estudi ja hem anat esbossant el perfil de la institució, però sí que cal explicar alguns aspectes del sistema organitzatiu.

L'elecció de capbrevers majors i menors funcionava de manera similar al dels consellers al Consell Municipal: la insaculació.⁴²⁵ Hi havia dues bosses, la del capbrever major i la del capbrever menor. A cada bossa hi havia 18 noms dels insaculats a optar al càrrec.⁴²⁶

Taula 14. Bosses per l'elecció de Capbrever major i menor (1623)		
Ordre	Bossa Capbrever Major	Bossa Capbrever Menor

⁴²⁵ MONCADA, *Episcopologio...*, pp. 359-361. El bisbe Diego de Heredia (1400-1410), va ser el primer que va regular el sistema d'elecció del capbrever. Davant les diferències que hi havia entre el capítol i els integrants del Capbreu va fer d'àrbitre i el 27 d'agost de 1409 va decidir que l'aleshores capbrever Guillem Serra el dia 1 de setembre proposés al bisbe tres noms de beneficiats idonis per substituir-lo en el càrrec. D'aquests el bisbe n'elegirà un per ser capbrever. Exercirà durant dos anys i després donarà compte al bisbe i farà una altra terna perquè aquest elegeixi el nou capbrever. A ACV 32/7 *Capbreu. Papers referents a plets, composicions i concòrdies* (s. XV-XVIII), s'hi conserva el pergami núm 172 que diu de resum: «Llicència per a poder los beneficiats nomenar capbrever concedida any 1407 y notes que fonch contradita per lo Capítol y de la contradicció nasqué la concòrdia lo dit any 1409». Aquesta manera d'elegir capbrever jurídicament canvia segons la sentència de la Rota de 10 de març de 1636, però en el funcionament trobem bosses d'insaculació abans d'aquesta data.

⁴²⁶ ACbV/86, *Determinacions de la comunitat...*, 1623, p. 127-127v. L'any 1623 a les bosses per a l'elecció de capbrever major i menor hi constaven els següents noms:

Taula 14. Bosses per l'elecció de Capbrever major i menor (1623)		
Ordre	Bossa Capbrever Major	Bossa Capbrever Menor
1	Joan Coromina	Joan Folchs
2	Joan Toll	Joan Rius
3	Antoni Riembau	Jerònim Ylla
4	Jaume Vila	Joan Puig
5	Joan Codina	Francesc Molins
6	Bernat Esplugues	Onofre Agut
7	Joan Serra (sènior)	Gabriel Riera
8	Antoni Macip	Joan Serra (menor)
9	Francesc Coromina	Marc Graell
10	Pere Aguilar	Joan Andreu Torrellebrete
11	Jaume Taraval	Andreu Senmartí
12	Bernat Reguer	Pere Verneda
13	Miquel Valls	Baptista Gorchs
14	Mateu Fontcuberta	Just Toll
15	Jaume Serra (domer)	Gabriel Grau
16	Antoni Molist	Antoni Joan Orta
17	Pau Clarà	Bonaventura Comamala
18	Pau Arimany	Francesc Masferrer

(Elaboració pròpia)

Per tant, no tots els integrants del Capbreu podien ocupar el càrrec de capbrever major o menor. Hi havia exclusions per raons d'incompatibilitat, per exemple ser canonge, oficial del capítol, o ser rector. Per entrar a formar part del grup d'insaculats, és a dir de persones que podien ser escollits com a capbrevers major o menor, calia esperar al «adob»⁴²⁷ de les bosses d'insaculats quan hi havia baixes. Prèviament calia extreure els noms de les persones mortes o inhàbils per poder introduir els substituïts en el seu lloc. Aquesta tasca es feia cada dos anys el dia de Sant Bartomeu (23 d'agost) a la capella de Sant Miquel de la catedral de Vic i era coneguda com a «adob». A la capella es reunien tots els beneficiats que ho desitjaven. També el bisbe de Vic o, sovint, l'oficial en qui ell delegués, i un notari. Es llegia primer els noms que calia donar de baixa de la bossa de capbrever major. El 1641, per exemple, es van donar de baixa per defunció Pau Clarà, Antoni Joan Orta i Francesc Oms, i per no tenir benefici Alonso Vila.⁴²⁸ Un cop extrets els noms dels insaculats inhàbils calia elegir les noves persones que podien formar part de la bossa de capbrever major. L'elecció de les vacants a la bossa de capbrever major es proveïa dels integrants de la bossa de capbrever menor. Així doncs, un

⁴²⁷ El mot «adob» o «adobar», és en la terminologia de l'època i és l'acció d'arreglar, deixar les bosses a punt per poder fer l'extracció dels noms.

⁴²⁸ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 24 d'agost de 1641.

cop determinades les baixes de la bossa de capbrever major es posaven tots noms dels beneficiats que formaven part de la bossa de capbrever menor en rodolins de fusta,

y los posaren dins de una hurna gran mitja de aygua per mans del doctor Bartomeu Bayer, notari del vicariat de Mon Senyor Reverendíssim y després un minyó de 7 o 8 anys ne tragué un y dit notari lo descloqué, el donà a dit Senyor Official y ell *alta voce* lo llegí.⁴²⁹

És a dir, s'elegia a sorts i a votació els que havien de substituir les baixes de la bossa del capbrever major. Un cop l'oficial del bisbe de Vic llegia el nom del paper que hi havia escrit dins del rodolí, els beneficiats que havien acudit a la sessió per fer "adob" de les bosses d'insaculats votaven si l'elegit podia passar a formar part de la bossa de capbrever major o no. A vegades sortia algun nom que no era hàbil pel fet de tenir alguna incompatibilitat. Però la majoria de vegades el fet d'entrar a la bossa de capbrever major depenia, a més de la sort de ser triat el rodolí, de les votacions dels preveres reunits. En funció dels equilibris de poder i de les relacions personals s'escollia el nom del beneficiat que havia sortit del rodolí o no. El 1641 es van desestimar els noms de Gabriel Riera, Esteve Puig i Baptista Folchs; en canvi, es va votar afirmativament els noms de Climent Balmes, Joan Vaixeres, Jaume Fontcuberta i Ramon Codina.

Un cop «adobada» la bossa per escollir el capbrever major es procedia a completar la bossa del capbrever menor. D'aquesta en podien formar part tots els preveres menys aquells que no eren compatibles. El 1641 en aquesta bossa hi havia més mobilitat. Per una banda, perquè calia reposar els quatre noms que havien passat a formar part de la bossa del capbrever major. Per l'altra, perquè hi havia set baixes: Jacint Saiz pel fet de ser canonge; Francesc Sau, Francesc Codolosa, Salvador Farriol i Valentí Soler per defunció; el doctor Pere Juro per ser rector, i Joan Francesc Guàrdia per ser porter del capítol. Els noms de la resta, dinou beneficiats, són posats en els rodolins i aquests dins d'un vas d'aram i elegits segons el procediment descrit per l'elecció del capbrever major.⁴³⁰

Com a institució de l'Antic Règim el Capbreu es governava a partir de privilegis i de drets adquirits o pretesos. En aquest sentit, l'elecció dels càrrecs era bianual i en

⁴²⁹ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 24 d'agost de 1641.

⁴³⁰ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 24 d'agost de 1641.

el cas de la mort del capbrever major dins del bienni del seu mandat el càrrec quedava vacant. Per corregir aquesta anomalia en el sínode de Manresa de 21 de juny de 1602 el bisbe Francesc de Robuster i Sala va concedir el privilegi de poder ajuntar «lo comú del clero de beneficiats y conductius (*more solito*) a la capella de Sant Miquel».⁴³¹ És arran d'aquest privilegi que coneixem que l'elecció de capbrever major no acabava amb el nom que haguessin votat els beneficiats dels papers que haguessin sortit dels rodolins. El procediment per a la convocatòria d'elecció de nou capbrever per la via d'urgència funcionava igual que el procediment ordinari. Es demanava permís al bisbe o al seu oficial per a «juntar el comú del clero».⁴³² S'informava al conjunt de beneficiats de per què se'ls havia convocat. S'extreien els rodolins de la bossa i es votaven els candidats. Segons el document sense data, possiblement del segle XVIII, l'elecció de nou capbrever per defunció del titular durant el mandat es va produir almenys en tres ocasions: 22 de setembre de 1658, 16 d'agost de 1682, i 2 de novembre de 1720.⁴³³ També ens consta que hi va haver un canvi de capbrever previ al privilegi del bisbe Robuster. Va ser l'any 1588 i desconeixem com es va portar a terme l'elecció.

En el cas d'elecció ordinària de capbrever major i de manera semblant al dret de presentació monàrquic, els beneficiats presentaven al bisbe de Vic una terna de candidats idonis per tal que escollís quin dels tres noms era el que exerciria les funcions de capbrever major. Els dos noms descartats passaven a ser consellers del capbrever major. Així doncs, a més del capbrever major i menor, el nucli de govern del Capbreu estava format per dos consellers. Almenys des de 1456, que és quan es recull a les ordinacions, els dos beneficiats rebutjats a la terna de capbrever major passaven a ser consellers del capbrever entrant, «e que lo dit capbrever no puga fer smersos ni luitions, ne nenguns altres actes sens consell de aquells dos».⁴³⁴ La resta del govern el componien el capbrever menor i nou beneficiats més per formar l'òrgan de govern conegut com a Tretzena. A partir del bienni 1645-1647 van passar a ser vuit els beneficiats, ja que en la concòrdia entre el capítol i el Capbreu de 1644 es va acordar reduir en un membre a l'òrgan de govern del Capbreu.

⁴³¹ ACbV/81, *Història Capbreu*, s. XVIII, sense foliar.

⁴³² ACbV/81, *Història Capbreu*.

⁴³³ ACbV/81, *Història Capbreu*.

⁴³⁴ ACbV/125, *Ordinacions fetas...*

D'aquesta manera el govern del Capbreu va passar a anomenar-se la Dotzena. Per acabar aquest esbós del sistema de funcionament del Capbreu, el capbrever major havia de donar comptes de la gestió que havia fet un cop passats quatre mesos de la finalització del seu mandat.

A continuació publiquem la llista de les persones que van ocupar el càrrec de capbrever major, capbrever menor i de conseller dins del període que estudiem (1587-1677). A l'apèndix documental 7 hi ha publicats tots els noms dels beneficiats que van formar part de la Tretzena/Dotzena en aquest mateix període. Com es pot observar a partir de 1597 els mandats passen a ser bianuals. No tenim informació pel que fa als biennis del període 1635-1641.

Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)				
Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Codina	Rafel	capbrever major	4/09/1587	7/12/1588
Pradell	Onofre	conseller	4/09/1587	3/09/1591
Folchs	Antoni	conseller	4/09/1587	3/09/1591
Font	Gaspar	capbrever major	7/12/1588	3/09/1591
Serra	Francesc	capbrever major	3/09/1591	1/09/1597
Masferrer	Sebastià	capbrever menor	3/09/1591	1/09/1597
Serrat	Bartomeu Benet	conseller	3/09/1591	1/09/1597
Casassús	Joan Baptista	conseller	3/09/1591	1/09/1597
Pradell	Rafel	capbrever major	1/09/1597	1/09/1599
Toll	Joan	capbrever menor	1/09/1597	1/09/1599
Janer	Joan	conseller	1/09/1597	1/09/1599
Trasserra	Bernat	conseller	1/09/1597	1/09/1599
Oriol	Sebastià	capbrever major	1/09/1599	1/09/1601
Fàbregas	Jaume	capbrever menor	1/09/1599	1/09/1601
Parés	Bernat	conseller	1/09/1599	1/09/1601
Serra	Joan	capbrever major	1/09/1601	1/09/1603
Riembau	Antoni	capbrever menor	1/09/1601	1/09/1603
Perers	Bernat	conseller	1/09/1601	1/09/1603

Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Codina	Joan	conseller	1/09/1601	1/09/1603
Orta	Jaume	capbrever major	1/09/1603	31/08/1605
Vila	Jaume	capbrever menor	1/09/1603	31/08/1605
Serra	Francesc	conseller	1/09/1603	31/08/1605
Rius	Joan	conseller	1/09/1603	31/08/1605
Esplugues	Bernat	capbrever major	31/08/1605	3/09/1607
Soler	Pau	capbrever menor	31/08/1605	3/09/1607
Riera	Montserrat	capbrever major	3/09/1607	4/09/1609
Puig	Montserrat	capbrever menor	3/09/1607	4/09/1609
Coromina	Francesc	conseller	3/09/1607	4/09/1609
Regàs	Rafel	conseller	3/09/1607	4/09/1609
Macip	Antoni	capbrever major	4/09/1609	2/09/1611
Serra	Montserrat	conseller	4/09/1609	2/09/1611
Roca	Salvi	conseller	4/09/1609	2/09/1611
Rius	Joan	capbrever menor	4/09/1609	2/09/1611
Serra	Montserrat	capbrever major	2/09/1611	31/08/1613
Taraval	Jaume	capbrever menor	2/09/1611	31/08/1613
Vila	Jaume	conseller	2/09/1611	31/08/1613
Celleres	Gaspar	conseller	2/09/1611	31/08/1613
Codina	Joan	capbrever major	31/08/1613	31/08/1615
Fontcuberta	Mateu	capbrever menor	31/08/1613	31/08/1615
Comalada	Josep	capbrever major	31/08/1615	31/08/1617
Coromina	Francesc	conseller	31/08/1615	31/08/1617
Muntaner	Pere Pau	conseller	31/08/1615	31/08/1617
Re	Joan	conseller bossa major	31/08/1617	31/08/1619
Taraval	Jaume	capbrever major	31/08/1617	31/08/1619
Puig	Montserrat	capbrever menor	31/08/1617	31/08/1619
Arravia	Bartomeu	conseller bossa menor	31/08/1617	31/08/1619
Codina	Joan	capbrever major	31/08/1619	31/08/1621
Graell	Marc	conseller bossa major	31/08/1619	31/08/1621

Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Serra	Montserrat	capbrever major	31/08/1621	31/08/1623
Verneda	Pere	capbrever menor	31/08/1621	31/08/1623
Riembau	Antoni	conseller	31/08/1623	31/08/1625
Serra	Joan	capbrever major	31/08/1623	31/08/1625
Rius	Joan	conseller; morber	31/08/1623	31/08/1625
Riera	Gabriel	capbrever menor	31/08/1623	31/08/1625
Fontcuberta	Mateu	capbrever major	31/08/1625	31/08/1627
Alou	Montserrat	capbrever menor	31/08/1625	31/08/1627
Clarà	Pau	capbrever major	31/08/1627	31/08/1629
Bonet	Pere Joan	capbrever menor	31/08/1627	31/08/1629
Riembau	Antoni	capbrever major	31/08/1629	31/08/1631
Fauria	Pere Pau	capbrever menor	31/08/1629	31/08/1631
Arimany	Pau	conseller bossa major	31/08/1631	31/08/1633
Verneda	Pere	capbrever major	31/08/1631	31/08/1633
Homs	Francesc	conseller bossa menor	31/08/1631	31/08/1633
Bayer	Bartomeu	capbrever menor	31/08/1631	31/08/1633
Comamala	Bonaventura	conseller bossa major	31/08/1633	31/08/1635
Serra	Joan	capbrever major	31/08/1633	31/08/1635
Masgrau	Diego	conseller bossa menor	31/08/1633	31/08/1635
Folchs	Joan Baptista	capbrever menor	31/08/1633	31/08/1635
Sense informació dels biennis 1635-1637, 1637-1639, 1639-1641				
Fontcuberta	Jaume	capbrever major	31/08/1641	31/08/1643
Valls	Miquel	conseller primer	31/08/1641	31/08/1643
Bayer	Bartomeu	capbrever menor	31/08/1641	31/08/1643
Mitjavila	Jaume	conseller segon	31/08/1641	31/08/1643

Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Torrellebreta	Joan Andreu	capbrever major	31/08/1643	31/08/1645
Alavall	Jaume Josep	capbrever menor	31/08/1643	31/08/1645
Codina	Pau	conseller primer	31/08/1643	31/08/1645
Metge	Antoni	conseller segon	31/08/1643	31/08/1645
Fontcuberta	Mateu	capbrever major	31/08/1645	31/08/1647
Balmes	Climent	conseller primer	31/08/1645	31/08/1647
Metge	Antoni	conseller segon	31/08/1645	31/08/1647
Serra	Francesc	capbrever menor	31/08/1645	31/08/1647
Prat	Jaume	capbrever major	31/08/1647	31/08/1649
Prat	Miquel	capbrever menor	31/08/1647	31/08/1649
Baranera	Joan	capbrever major	31/08/1649	27/01/1652
Boxeda	Jaume	capbrever menor	31/08/1649	27/01/1652
Prat	Jaume	capbrever vell	31/08/1649	27/01/1652
Prat	Miquel	capbrever vell	31/08/1649	27/01/1652
Soler	Pau	capbrever major	27/01/1652	31/08/1655
Albareda	Rafel	capbrever menor	27/01/1652	31/08/1655
Serra	Francesc	capbrever major	31/08/1653	31/08/1655
Fontcuberta	Jaume	conseller	31/08/1653	31/08/1655
Bartomeus	Valentí	conseller	31/08/1653	31/08/1655
Peya	Diego	capbrever major	31/08/1655	31/08/1657
Rocafiguera	Pere Joan	capbrever menor	31/08/1655	31/08/1657
Torrellebreta	Joan Andreu	conseller	31/08/1655	31/08/1657
Torrent	Antoni Joan	conseller	31/08/1655	31/08/1657
Verneda	Pere	capbrever major	31/08/1657	31/08/1659
Duran	Francesc	conseller primer	31/08/1657	31/08/1659
Oller	Pere	conseller segon	31/08/1657	31/08/1659
Serrahima	Rafel	capbrever menor	31/08/1657	31/08/1659
Peya	Diego	capbrever vell	31/08/1657	31/08/1659
Rocafiguera	Pere Joan	capbrever vell	31/08/1657	31/08/1659
Pont	Josep	capbrever major	31/08/1659	31/08/1661
Nadal	Francesc	capbrever menor	31/08/1659	31/08/1661

Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Duran	Joan Francesc	conseller	31/08/1659	31/08/1661
Balmes	Segimon	conseller	31/08/1659	31/08/1661
Comamala	Antoni	capbrever major	31/08/1661	31/08/1663
Isern	Josep	conseller primer	31/08/1661	31/08/1663
Senmartí	Pere Joan	conseller segon	31/08/1661	31/08/1663
Quintana	Josep	capbrever menor	31/08/1661	31/08/1663
Pont	Josep	capbrever vell	31/08/1661	31/08/1663
Nadal	Francesc	capbrever vell	31/08/1661	31/08/1663
Benet	Rafel	capbrever major	31/08/1663	31/08/1665
Serra	Francesc	conseller primer	31/08/1663	31/08/1665
Costa	Isidre	capbrever menor	31/08/1663	31/08/1665
Puig	Esteve	conseller segon	31/08/1663	31/08/1665
Albanell	Jaume	capbrever major	31/08/1665	31/08/1667
Fontcuberta	Jaume	conseller primer	31/08/1665	31/08/1667
Folchs	Joan Baptista	conseller segon	31/08/1665	31/08/1667
Oliveres	Rafel	capbrever menor	31/08/1665	31/08/1667
Piella	Josep	capbrever major	31/08/1667	31/08/1669
Prat	Miquel	conseller primer	31/08/1667	31/08/1669
Bruel	Josep	conseller segon	31/08/1667	31/08/1669
Oller	Pere	capbrever menor	31/08/1667	31/08/1669
Boxeda	Francesc	capbrever major	31/08/1669	31/08/1671
Sanvicens	Joan	conseller primer	31/08/1669	31/08/1671
Bosch	Joan	capbrever menor	31/08/1669	31/08/1671
Rovira	Pere	conseller segon	31/08/1669	31/08/1671
Piella	Josep	capbrever vell	31/08/1669	31/08/1671
Oller	Pere	capbrever vell	31/08/1669	31/08/1671
Prat	Miquel	conseller vell	31/08/1669	31/08/1671
Bruel	Josep	conseller vell	31/08/1669	31/08/1671
Benet	Rafel	capbrever major	31/08/1671	31/08/1673
Vila	Joan	capbrever menor	31/08/1671	31/08/1673
Torradabella	Joan	capbrever major	31/08/1673	31/08/1675

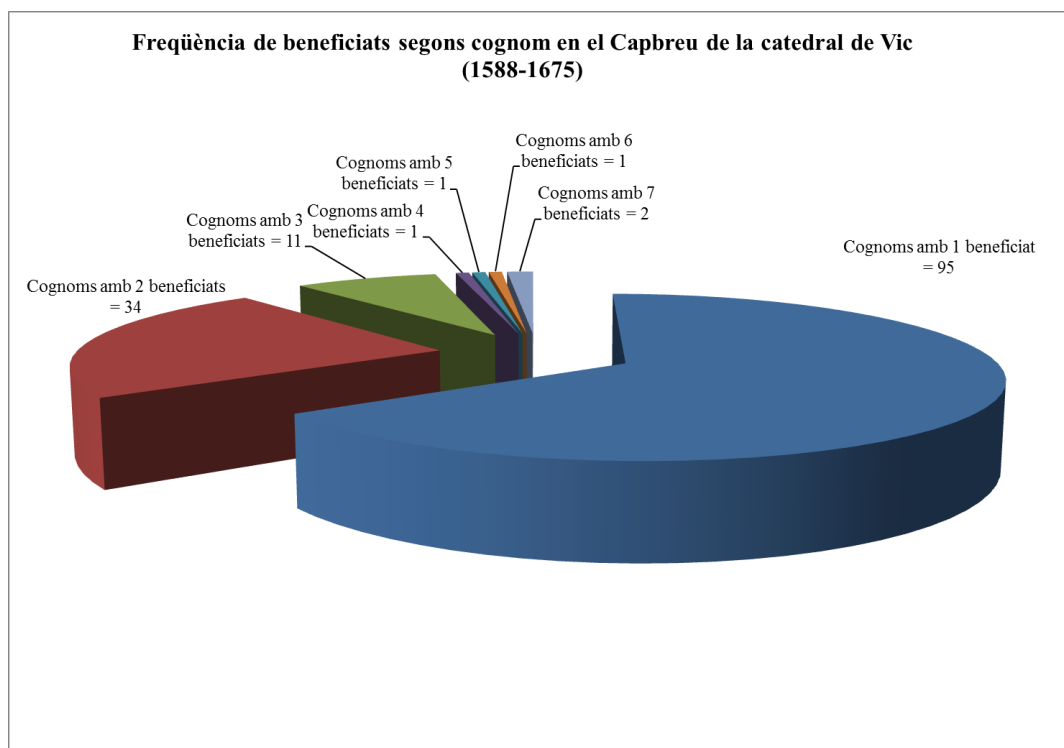
Taula 15. Beneficiats que van ocupar càrrecs de capbrever o conseller al Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Càrrec	Data inici càrrec	Data final càrrec
Oliveres	Rafel	conseller primer	31/08/1673	31/08/1675
Galceran	Agustí	capbrever menor	31/08/1673	31/08/1675
Maymir	jaume	conseller segon	31/08/1673	31/08/1675
Benet	Rafel	capbrever vell	31/08/1673	31/08/1675
Vila	Joan	capbrever vell	31/08/1673	31/08/1675
Sanvicens	Joan	conseller vell	31/08/1673	31/08/1675
Bruel	Josep	conseller vell	31/08/1673	31/08/1675
Boxeda	Francesc	capbrever major	31/08/1675	31/08/1677
Torradabella	Joan	capbrever vell	31/08/1675	31/08/1677
Galceran	Agustí	capbrever vell	31/08/1675	31/08/1677
Oliveres	Rafel	conseller vell	31/08/1675	31/08/1677
Maymir	Jaume	conseller vell	31/08/1675	31/08/1677

(Font: ACbV/85 a 89, *Dictaminacions de la Comunitat...* Elaboració pròpia).

A l'igual que en el capítol de canonges, el número de famílies que van formar part del Capbreu de la catedral és limitat. En realitat, en el període 1588-1675, els integrants del Capbreu van ser 225 preveres. No obstant això, per la rotació en els càrrecs administratius a la Tretzena/Dotzena hi va haver 779 preveres que van exercir responsabilitats, fet que indica que molts van fer-ho en més d'una ocasió.⁴³⁵ Si ho analitzem per cognoms, en són 145. No vol dir, insistim, que tots els que portaven el mateix cognom fossin familiars, però la dada ens serveix per fer un esbós de la societat del moment. Així doncs, pel que fa al Capbreu, 95 cognoms van tenir un representant a la institució; 34 cognoms dos beneficiats; 11 cognoms tres beneficiats; un cognom (Torrellebreu), quatre beneficiats; un cognom (Folchs), cinc beneficiats; un cognom (Vila), sis beneficiats; i dos cognoms (Codina i Serra), set beneficiats. De manera semblant al que passava al capítol de canonges, la major freqüència d'un cognom dins de l'organització no necessàriament significava un major protagonisme a l'hora d'exercir càrrecs. La repetició de cognoms que hem esmentat es plasma gràficament de la manera següent:

⁴³⁵ No tenim informació dels biennis de 1635 a 1641.

Gràfic 6. Freqüència de beneficiats segons cognom en el Capbreu de la catedral de Vic (1588-1675) (Font: ACbV/85 a 89, *Dictaminacions de la Comunitat...* Elaboració pròpia).

Pel que fa als cognoms que van integrar l'administració del Capbreu de la catedral, són els que reproduïm a la següent taula. La llista completa dels 778 preveres amb noms i cognoms la reproduïm en l'apèndix 7:

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Aguilar	1
Albanell	1
Albareda	1
Alou	1
Arbosser	1
Arimany	1
Arravia	1

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Avenç	1
Bartomeus	1
Basset	1
Bayer	1
Bellfort	1
Bonet	1
Brosset	1
Bruel	1
Campas	1
Canyellas	1
Carlos	1
Carner	1
Carreres	1
Casassús	1
Casquet	1
Celleres	1
Cendra	1
Clarà	1
Codinachs	1
Codolosa	1
Codony	1
Collell	1
Esplugues	1
Estrany	1
Fàbregas	1
Febrer	1
Fontanellas	1
Galceran	1
Garces	1
Gener Generó	1
Gorchs	1

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Gra	1
Graell	1
Grange	1
Grau	1
Isern	1
Janer	1
Lleopart	1
Llobet	1
Macià	1
Macip	1
Mambla	1
Marçal	1
Marfà	1
Mas	1
Matavaques	1
Metge	1
Miquel	1
Molins	1
Monplet	1
Moracuch	1
Muntaner	1
Niubó	1
Oliveres	1
Oriol	1
Parés	1
Pelaroger	1
Peya	1
Piella	1
Pons	1
Ponsich	1
Pont	1

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Pontí	1
Puigdesalit	1
Puigdesens	1
Quintana	1
Re	1
Regàs	1
Reguer	1
Riembau	1
Rius	1
Roca	1
Rocafiguera	1
Saits	1
Sala	1
Salada	1
Sanvicens	1
Sau	1
Sauleda	1
Serrahima	1
Serrat	1
Tallander	1
Thomàs	1
Toll	1
Vaxeres	1
Verdaguer	1
Vio	1
Ylla	1
Agut	2
Alavall	2
Balmes	2
Baranera	2
Benet	2

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Boxeda	2
Carrera	2
Castanyer	2
Comalada	2
Comamala	2
Corriol	2
Costa	2
Duran	2
Estebanell	2
Fontcuberta	2
Homs	2
Masferrer	2
Masgrau	2
Maymir	2
Mitjavila	2
Nadal	2
Oller	2
Orta	2
Pedrissa	2
Perers	2
Poquí	2
Pradell	2
Rovira	2
Senmartí	2
Serradesanferm	2
Soler	2
Torrabadella	2
Torrent	2
Verneda	2
Bosch	3
Coromina	3

Taula 16. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici (1587-1677)	
Cognoms	Beneficiats
Fauria	3
Font	3
Molist	3
Prat	3
Puig	3
Riera	3
Taraval	3
Trasserra	3
Valls	3
Torrellebreta	4
Folchs	5
Vila	6
Codina	7
Serra	7
Total beneficiats	225
Total cognoms	145

(Font: ACbV/85 a 89, *Dictaminacions de la Comunitat...* Elaboració pròpia).

3.3.2. Les relacions amb el Consell municipal de Vic

Les relacions entre el Consell Municipal i el Capbreu van ser claus per la fundació de la comunitat de beneficiats a l'església de la Pietat de Vic. Ja hem anat veient i intuïnt que hi havia una mena de front comú vers el capítol de canonges. O, si es vol dir d'altra manera, que la posició de superioritat del capítol de canonges respecte als beneficiats, al bisbe i al Consell, sovint unia a la resta en contra dels catedralicis. O, encara més, que es produïen aliances polítiques en funció de les èpoques i dels esdeveniments que acostumaven a tenir com a oponent el capítol de

canonges. També veurem que l'especialització a l'hora de gestionar els diners que tenien en dipòsit el capítol i el Capbreu era un factor que influïa.

Si ens centrem, però, en les relacions entre el Consell municipal i el capítol de canonges aquestes seguien les pautes de l'època. Per exemple el 1597 el Consell

com és acostumat partint de la casa del concell anaren a oir la missa del Sant Sperit en la capella de Sanct Michael de la Seu de Vic, la qual celebra lo senyor Joan Sampsó, canonge de la dita Seu de Vic.⁴³⁶

La capella de Sant Miquel és on es reunia el Capbreu de la catedral de Vic. El que es mantinguin les formes, però, no impossibilita que ja el 10 d'abril de 1613 el capítol escriu al seu agent a Roma, Àngel Montorgull perquè estigui alerta i intercedeixi al seu favor si es dona el cas. A la carta es llegeix com els canonges són plenament conscients del binomi ciutat-beneficiats:

los beneficiats d'esta Iglésia ha molts anys que en totes les occasions que se offerèixan van inquietant y com molts de ells són naturals de assí procuren que la ciutat los favorezca, lo qual aquest any molt en particular los correspon tot lo que pot, y axí los ha donat la administració que tenia en una capella que es diu Nostra Señora de la Pietat situada en lo mig de la ciutat.⁴³⁷

Si fem cas del que diu la carta del capítol al seu agent a Roma que acabem d'esmentar i tot i que és molt difícil establir les possibles relacions d'influència entre integrants de les diferents institucions, l'any 1612 no hi ha cognoms coincidents al govern de les dues institucions. El 1613, en canvi, hi ha dos cognoms que estan representats al Capbreu i al Consell Municipal: per una banda Josep Comalada al Capbreu de la catedral⁴³⁸ i Rafel Comalada⁴³⁹ com a jurat municipal. I, per l'altra, Montserrat Serra⁴⁴⁰ com a capbrever major i Francesc Serra⁴⁴¹ com a integrant del Capbreu, i Joan i Jaume Serra⁴⁴² al Consell Municipal. Jaume Serra era conseller quart, mentre que Joan era jurat. Insistim de nou en el fet que portar el mateix cognom no pressuposa ni que fossin de família, ni que tinguessin afinitats, ni tant sols bona relació. Tampoc pressuposa que la presumpta impressió del

⁴³⁶ AMV, *Llibre d'acords (1593-1601)*, vol. 10, 3 de maig de 1597, p. 137.

⁴³⁷ ACV 54/44, *Registri Epistolarum...*, 10 d'abril de 1613.

⁴³⁸ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 31/08/1613, p. 131v.

⁴³⁹ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, 3 de maig de 1613.

⁴⁴⁰ Pren possessió com a capbrever el 2 de setembre de 1611 pel bienni 1611-1613: ACbV, vol. 85, 2 de setembre de 1611, p. 131v

⁴⁴¹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 31/08/1613, p. 131v.

⁴⁴² AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, 3 de maig de 1613.

capítol afirmant que el Consell Municipal «correspon tot lo que pot» al Capbreu, no s'ha de fonamentar només en relacions d'interessos familiars, i sí en relacions d'interessos ciutadans i de grup i en afinitats personals que de ben segur depassaven l'àmbit familiar. Més endavant analitzem les persones que van formar part de les tres institucions i, fins on ha estat possible, el recorregut que van fer.

La carta que el 10 d'abril de 1613 el capítol escriu al seu agent a Roma no deixa de tenir un to paternalista envers els beneficiats. A l'escrit afirmen que, arran de la concessió de l'església de la Pietat, els beneficiats estan «molt alegres perquè fan compte que en dita capella seran senyors».⁴⁴³ Malgrat això, el capítol no pot amagar la preocupació que li suposa, en un futur, l'ús que farà el Capbreu de l'església de la Pietat,

y allí se faran muchas fundaciones de Anniversaris, de les quals sols ells participaran. Ninguna d'estas coses nos pesa, però no deixem de tenir algun temor que ab lo temps la dita administració posada en llurs mans no sia ocasió de maiors inquietuts.⁴⁴⁴

Les «inquietuts» que amoinen el capítol és la pèrdua del monopoli. De fet, a la carta que fan a l'agent romà el que li demanen és que estigui al cas de si els beneficiats tiren endavant amb la intenció de

procurar del Sumo Pontífice que en dita capella puguin tenir lo Sant Sagrament reservat y puguin allí admetre enterros, y com en esta ciutat no y haja vuy altra parròquia sinó la Catedral és cert que si los beneficiats alcansaven lo que està dit seria en gran preiudici de nostra Iglésia.⁴⁴⁵

El govern municipal, per la seva banda, fa la donació seguint els preceptes establerts «la qual concessió fan ab auctoritat y decret del Reverendíssim Senyor Bisbe de Vich»⁴⁴⁶ i respectant els pactes esmentats amb el Capbreu pel que fa a protecció i participació de la ciutat a l'església de la Pietat, mantenint la participació a l'administració dels Sants Màrtirs i a l'obra de l'església. De fet, el 9 de febrer, un cop signada la cessió, la ciutat dona als beneficiats una còpia de les «quatre claus de las portas dels portals de dita Iglésia, retingudas devers dits senyors consellers altres quatre claus».⁴⁴⁷

⁴⁴³ Tot i així el comentari no deixa de tenir certa ironia, ACV 54/44, *Registri Epistolarum...*, 10 d'abril de 1613.

⁴⁴⁴ ACV 54/44, *Registri Epistolarum...*, 10 d'abril de 1613.

⁴⁴⁵ ACV 54/44, *Registri Epistolarum...*, 10 d'abril de 1613.

⁴⁴⁶ AMV/12.37, *Església de la Pietat* (s. XVII-XIX), 3-9 de febrer de 1613.

⁴⁴⁷ AMV/12.37, *Església de la Pietat* (s. XVII-XIX), 3-9 de febrer de 1613.

Fins al que hem exposat podria semblar que l'establiment a l'església de la Pietat es va determinar per unanimitat i sense oposició. Però no és així. També dins del Consell Municipal hi havia reticències o maneres plurals de veure la realitat. Així, el conseller Joan Prades va requerir que es fes constar que ell volia que

la present ciutat se interpose entre lo Reverent Capítol y la dita venerable communitat, fent enbaxada al Reverendíssim Senyor Bisbe en ser arribat, per a què se interpose també entre ells y entre tots procuren concordar aquells, y que entre tant no se attente cosa alguna, per çò que dita supplicatió conté molts caps.

A aquesta petició s'hi van sumar els consellers Gaspar Sallés i Rafel Oriol.⁴⁴⁸ De fet, a l'extracte dels llibres d'acords de la ciutat ja s'hi recullen les reserves que es van fer a la concessió de l'església de la Pietat als beneficiats del Capbreu.⁴⁴⁹

En qualsevol cas, el 6 de febrer de 1613 la Tretzena delibera –a petició de la ciutat–, la constitució d'un nou «sindicat ab exprés poder de acceptar dita concessió».⁴⁵⁰ Es crea el nou sindicat o ambaixada del Capbreu i atorguen poders a mossèn Pere Matavaques (domer major de la catedral), i a mossèn Bernat Reguer (prevere beneficiat de la catedral de Vic), que el mateix dia 6 «accepten, aproven, ratifiquen i confirmen la concessió que els senyors consellers els fan de la capella i església de la Pietat amb els seus ornaments».⁴⁵¹

Per a la concessió definitiva de la Pietat la ciutat formula dues darreres condicions, si bé es transmeten com a recomanació. La primera, que es deixi com a escolà de la capella de la Pietat «a Anthoni Monplet, parayre, per quant fins avuy la tenia comanada per la ciutat y la tenia molt neta y feya bé son offici de escolà».⁴⁵² La segona, que

convenia que la communitat anomene algun beneficiat qui tinga compte en dita capella y reba los llegats que se faran en dita capella y distribuesca y fassa celebrar los anniversaris, misses y completes se celebran en dita capella,⁴⁵³

peticions a les quals accedeix el Capbreu.

⁴⁴⁸ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat en lo qual estan continuats los actes fa per dita capella. Privilegis*, f. 3v, 25 de juliol de 1618, còpia de document de 3 de febrer de 1613.

⁴⁴⁹ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 98v, diu: «Petición hechas por el clero de la iglesia cathedral a la ciudad de diferentes cosas y entre otras el que se le consediese la iglesia de Nuestra Señora de la Piedad, lo que se executó con reservaciones».

⁴⁵⁰ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 6 de febrer de 1613, f. 126.

⁴⁵¹ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 4-5.

⁴⁵² ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 11 de febrer de 1613, f. 126v.

⁴⁵³ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 11 de febrer de 1613, f. 126v.

La qüestió rau a saber perquè la ciutat aprova la cessió de la Pietat al Capbreu, perquè pren partit més enllà dels límits de la resolució de les disputes habituals. A banda de les possibles relacions familiars, que també es donaven entre les integrants del Consell i del capítol de canonges, la resposta cal buscar-la en la situació econòmica del Consell Municipal i, per tant, en la gestió dels dipòsits i béns que significaven la fundació de misses, aniversaris, llegats piadosos, etc.⁴⁵⁴

La hipòtesi rau, tenint en compte la conjuntura econòmica del segle XVII, en la necessitat de la ciutat de finançar-se via la venda de censals. En aquest sentit, al govern municipal l'existència de més d'un prestador li és beneficiosa. Així doncs, l'anàlisi de l'emprèstit realitzat per les dues institucions (Capítol i Capbreu/Pietat) a partir dels documents generats per la desamortització del segle XIX,⁴⁵⁵ és que el capítol tenia com a deutors famílies i integrants de la noblesa i de les grans famílies de la ciutat i el seu entorn, mentre que el binomi Capbreu/Pietat era el provisor de fons de la burgesia, menestralia, artesanat i petits propietaris rurals. Si bé en aquest aspecte hi entrem més endavant, sembla possible que en un context de creixement de l'artesanat, del comerç i de la construcció des de la segona meitat del segle XVI, juntament amb una davallada de la renda pagesa des de finals del segle XVI que es generalitzarà a partir dels anys vint del segle XVII, requereixi noves fonts de finançament que la política monetària del capítol de canonges no podia o no volia cobrir o que ho volia fer en unes condicions que no convenien als sectors burgesos urbans. Recordem, en aquest punt, que la ciutat concedeix no només l'ús de l'església sinó també la potestat que tant la comunitat de beneficiats com els laics

⁴⁵⁴ En aquest sentit Jaume DANTÍ I RIU, «La Hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i el Vallès Oriental als segles XVI i XVII», a *Fiscalitat estatal i hisenda local (ss. XVI-XIX). Funcionament i repercussions socials*, VI Jornades d'estudis històrics locals, Institut d'Estudis Balearics, Palma de Mallorca, 1988, p. 241, apunta, pel cas de Granollers, que «en el segle XVII l'endeutament s'accentua progressivament». Si bé no tenim estudiat el cas de Vic, sí que sabem que l'endeutament del Consell Municipal de Vic era alt i hem vist una situació semblant a la de Granollers per la parròquia de Sant Julià de Vilatorrada. Vegeu també de Jaume DANTÍ I RIU, «L'endeutament municipal a Catalunya i Nàpols als segles XVI i XVII», *Pedralbes* 18(1) (1998), pp. 25-37.

⁴⁵⁵ AEV 830/1, *Relación de las fincas rústicas y urbanas de que se incautó el Estado en virtud de la ley de desamortización de 1 de mayo de 1855, y con arreglo al último convenio celebrado con la Santa Sede en 25 de agosto de 1859 deberán ser conmutadas con títulos intransferibles*, (1855-1859); i aev 830/2, *Relación de los censos de que no se halla incautado el Gobierno y que con arreglo a las prescripciones del convenio celebrado con la Santa Sede en 25 de agosto de 1859. deberán entregarse al mismo para ser comutados contítulos intransferibles de la Deuda consolidada al 3 por ciento*, (1859).

en general puguin fundar misses, aniversaris i pies institucions que es puguin celebrar a l'església de la Pietat segons la voluntat dels fundadors o fundadores, i que els beneficiats administrin les rendes que generin aquestes fundacions.

Pel que fa a la composició del Consell Municipal, aquí la rotació era més gran que en les altres institucions, bàsicament perquè la renovació era anual i perquè el Consell estava integrat per més membres que no pas el capítol de canonges o el Capbreu de la catedral i la comunitat de beneficiats de la Pietat. Així doncs, si bé la rotació podia donar més dinamisme a la institució, també és cert que amb tanta mobilitat el consell perdia continuïtat, coneixement acumulat i consolidació de mecanismes, cosa que es traduïa en una xarxa de contactes més dèbil, i en una menor visió política i expertesa. A banda, la procedència social dels integrants del consell era més plural i el funcionament no era tant com un equip sinó com una manera de prosperar i diferenciar-se en l'entorn personal.⁴⁵⁶ Malgrat això, cal tenir present la funció correctora de transmissió que feien alguns càrrecs administratius com els escrivans del Consell, que per cognoms es vinculen a algunes de les famílies que hem vist que formaven part de les diferents institucions que analitzem.⁴⁵⁷

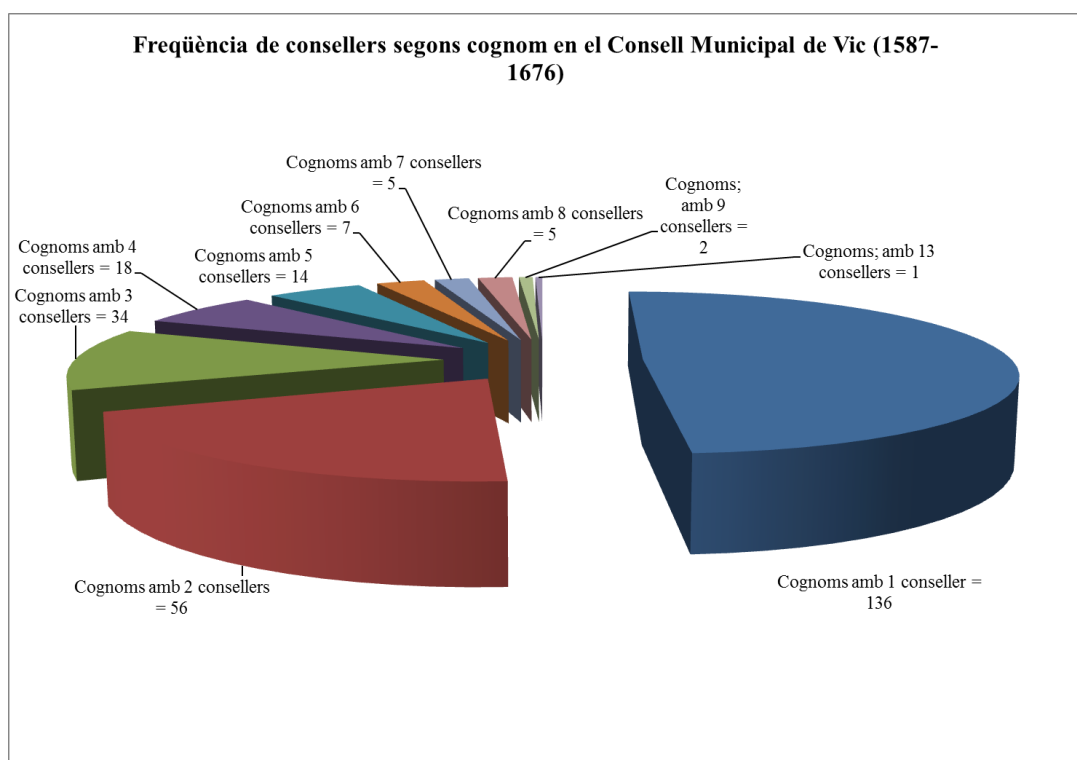
El Consell Municipal de Vic entre 1587 i 1676 va estar integrat per 640 persones. Com que es van donar repeticions en el càrrec –es van elegir 3.025 càrrecs durant el període–, en total estem parlant de 278 cognoms. Hem de tenir en compte que alguns consellers i jurats van formar part del Consell en més d'una ocasió i la prevenció que igual cognom no significa parentiu, com ja hem anat dient. Si analitzem la freqüència de presència al Consell Municipal a partir dels cognoms

⁴⁵⁶ En aquest sentit pot servir d'exemple el cas de la família Fontcuberta. El 29 d'agost de 1788 el rei concedeix el títol de cavaller a Josep Lluçà de Fontcuberta. La família presenta un memorial al monarca que justifica la concessió del títol en el fet que Josep Lluçà, «está sirviendo el oficio de regidor de dicha ciudad, con el mayor celo e integridad». El rei també esmenta els mèrits dels avantpassats:

Juan Francisco Fontcuberta vuestro tercer abuelo se distinguió en el ejército de capitán de la compañía de dicha ciudad, o que vuestro bis abuelo Fructuoso Fontcuberta manifestó su celo y desempeño en servicio de mi glorioso padre en el año de mil setecientos y cinco a las órdenes de la Junta de brazo militar. AMV, *Llibre de privilegis de particulars*. Llibre I.

⁴⁵⁷ En el període que estudiem els escrivans de la ciutat van ser 9: Joan Torra (1674-1605), Joan Vinyes (1605-1630), Joan Ribot (1630-1636), Antoni Joan Marfà (1636-1639), Francesc Serrahima (1639-1644), Joan Francesc Torrallebre (1644-1660), Francesc Joan Reixach (1660-1674), i Joan Vila (1674-1681). JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 105.

ens adonem que cent trenta-sis cognoms només van tenir un integrant al consell municipal entre 1587 i 1676; 56 cognoms van ser-hi presents en dues ocasions; 34 cognoms en tres; 18 cognoms van tenir quatre consellers en el període, 14 cognoms, cinc; 7 cognoms (Castanyer, Collell, Fontanelles, Oliveres, Pujol, Roure, i Vila) sis consellers; 5 cognoms (Brossa, Coromina, Riudecanes, Tarrés i Vivet), set consellers; també 5 cognoms (Bergadà, Comalada, Font, Homs i Sala), van ser presents en vuit ocasions; els Reixach i els Riera hi van ser nou vegades, i els Sallés, tretze.

Gràfic 7. Freqüència de consellers segons cognom en el Consell Municipal de Vic (1587-1676).

(Font: AMV, Llibres d'acords (1587-1675); núm. 8 a 22. Elaboració pròpia)

Si bé el poder no estava tan atomitzat sí que hi ha paral·lelismes amb les altres institucions. En el cas dels Sallés estem parlant de nou persones diferents que van ostentar el càrrec diferents vegades. En aquest sentit, el relleu anual en el Consell municipal provoca que les persones podien formar part del Consell en més d'una ocasió. Així, Pere Gaspar Sallés va ser al govern municipal entre 1587 i 1599

(excepte l'exercici 1593-1594), i durant el mandat 1594-1595 va ser conseller segon. També van ocupar càrrec de conseller en més d'una ocasió Dídac, Miquel Llucià, Pere Gaspar, Llucià i Pere Sallés. Com hem fet amb les altres institucions reproduïm els cognoms dels integrants del govern municipal del període (1587-1675). La llista completa amb noms i cognoms i mandats que van formar part de l'òrgan de govern municipal, la reproduïm a l'apèndix 8.

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)	
Cognoms	Consellers
Abadal	1
Agut	1
Alberc	1
Amberes	1
Ambert	1
Amorós	1
Arbell	1
Argila	1
Arnos	1
Arxer	1
Auger	1
Ballester	1
Balmes	1
Bardi	1
Benitas	1
Benús	1
Bertrana	1
Bigot	1
Blasi	1
Bodó	1
Bojons	1
Bosc i de Fontarnau	1
Bou	1

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Bover	1
Bronçal	1
Bruguer	1
Brunyà	1
Bussanya	1
Calvaria	1
Calvet i Franc	1
Canal i Prat	1
Capfort	1
Carles	1
Carrera	1
Casadevall	1
Casals	1
Casases	1
Catús	1
Cisteró	1
Clarà	1
Claramunt	1
Clavilla	1
Clavilla Cisteró	1
Coderch àlias Cisteró	1
Comella	1
Coniller	1
Corrons	1
Costa	1
Croses	1
Esteve	1
Esturi	1
Fagedas	1
Felius	1
Ferrer	1

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Ferreres	1
Fontanelles i Pradell	1
Fort	1
Franc	1
Freixer	1
Garbeller	1
Gelabert	1
Graell	1
Graell i de Bosch	1
Granassas	1
Grau i Pujolar	1
Gravaries	1
Guardia	1
Güell	1
Hort	1
Isern	1
Jolis	1
Jovell	1
Lança	1
Llobet	1
Maranto	1
Maresch	1
Marfà	1
Maronda	1
Marsal	1
Masas	1
Mascaró	1
Masgrau	1
Masjoan	1
Masmitjà	1
Masvidal	1

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Maymir	1
Merines	1
Meses	1
Metge	1
Moliner	1
Moreta	1
Noguereda	1
Onyós	1
Ordeig	1
Oromir ⁴⁵⁸	1
Parareda	1
Penedas	1
Peres i Casacuberta	1
Pérez	1
Petxins	1
Pibernat	1
Pratnarbonès	1
Prullàs	1
Puig i Sorribes	1
Puigdesalit	1
Puigjaner	1
Puigsaülens	1
Pujolar	1
Pujolreu i Soler	1
Pujols	1
Quatrecaes	1
Quintana	1
Reig	1
Reixac i de Prat	1

⁴⁵⁸ Oromir i Arumí són dues variants del mateix cognom.

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Riquer	1
Rius	1
Robí	1
Roseres	1
Rossell	1
Rovira	1
Sala i Sasala	1
Sors	1
Tell	1
Tolosa	1
Tossell	1
Totosaus	1
Ubach	1
Valls	1
Ventallol	1
Verneda	1
Viguer	1
Vila i Pena	1
Vila Sabater	1
Vilar	1
Vinyes	1
Xuriach	1
Alaria	2
Albanell	2
Albareda	2
Arís	2
Bausili	2
Bigues	2
Bres	2
Bruc	2
Brunet	2

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Camps	2
Coma	2
Comamala	2
Comerma	2
Corts	2
Damians	2
de Vall	2
Font i Saigs	2
Fontcuberta	2
Gallart	2
Galliners	2
Garba	2
Grande	2
Grange	2
Grau	2
Martí	2
Martines	2
Mensa	2
Mitjà	2
Molins	2
Molist	2
Moner	2
Moracuc	2
Nadal	2
Parés	2
Pena	2
Prades	2
Pujolreu	2
Reguer	2
Reixac i Sala	2
Roca	2

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Roses	2
Serraima	2
Solermaner	2
Tartera	2
Torrallibreta	2
Trasserra	2
Vicens	2
Vila i de Prat	2
Vilabella	2
Vilamala	2
Vilanera	2
Vilarobí	2
Vilavendrell	2
Villa	2
Xambó	2
Ylla	2
Alavall	3
Alou	3
Arumí	3
Ballés	3
Benet	3
Boixeda	3
Bru	3
Brunells	3
Campana	3
Carcen	3
Cases	3
Clota	3
Codina	3
Codolosa	3
Estebanell	3

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Estrada	3
Fauria	3
Fontcuberta i Coromina	3
Gorchs	3
Mambla	3
Massaguer	3
Morlans	3
Osona	3
Ponsic	3
Prat	3
Ribot	3
Rourell	3
Sabaters	3
Sauleda	3
Tallander	3
Tàpies	3
Taraval	3
Torra	3
Torrent	3
Angelet	4
Argemir	4
Beuló	4
Casasús	4
Duran	4
Estanyol	4
Ferran	4
Granollachs	4
Moragull	4
Portell	4
Pou	4
Pradell	4

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Ros	4
Saits	4
Sans	4
Serarols	4
Soler	4
Vaixeres	4
Bosc	5
Calvet	5
Canal	5
Coll	5
Domènech	5
Folchs	5
Horta	5
Llucià	5
Molera	5
Oriol	5
Puigrobí	5
Serra	5
Toll	5
Vergés	5
Castanyer	6
Collell	6
Fontanelles	6
Oliveres	6
Pujol	6
Roure	6
Vila	6
Brossa	7
Coromina	7
Riudecanes	7
Tarrés	7

Taula 17. Cognoms i número de vegades que van ser al consell municipal de Vic (1587-1676)

Cognoms	Consellers
Vivet	7
Bergadà	8
Comalada	8
Font	8
Homs	8
Sala	8
Reixac	9
Riera	9
Sallés	13
Total consellers	640
Total cognoms	278

(Font: AMV, *Llibres d'acords* (1587-1675); núm. 8 a 22. Elaboració pròpia).

3.4. EL CREIXEMENT I LA CONSOLIDACIÓ DE LA COMUNITAT DE BENEFICIATS

Maureen Flynn⁴⁵⁹ apunta que, a diferència dels protestants (luterans, calvinistes, zivinglians), en els catòlics la idea que la litúrgia produeix la salvació immediata als qui combreguen abona la noció popular que, incrementant el nombre de gràcies, s'obté més fàcilment la salvació. L'ansietat del destí de l'ànima després de la mort va compel·lir a les persones individualment i col·lectivament a fer repetits actes per obtenir intercessions divines. En aquest context, els inicis de la comunitat de beneficiats de la Pietat eren esperançadors. Una institució que formalment depenia del Capbreu de la catedral i que estava dedicada a les funcions religioses en pro de l'aplicació dels preceptes tridentins, que tenia el recolzament de la ciutat i l'autorització del bisbe de Vic, i que ubicava la seu a l'església que els vigatans sentien més pròpia, naixia amb molt bons auguris.

⁴⁵⁹ FLYNNM, *Sacred charity...*, p.143.

El procés de petició i acceptació de la capella es va fer segons els procediments jurídics i protocol·laris establerts. Per una banda la capella es va donar i concedir

perpètuament a la Reverent Comunitat dels preveres beneficiats de la Seu de Vich y conductius naturals de la present ciutat,⁴⁶⁰ [...] perquè la dita comunitat pugui en ella obrar, acceptar aniversaris, misses y qualsevol altres pies institucions.⁴⁶¹

Per l'altra, la concessió es va fer, com hem dit, «ab auctoritat y decret del Reverendíssim Senyor Bisbe de Vich».⁴⁶²

El mateix dia que els consellers van concedir la capella de la Pietat (3 de febrer de 1613), els beneficiats del Capbreu van

legí lo acort de consell en dita tretzena y se resolgué se acceptàs la donatió de dita capella y que s-i anàs als dits senyors consellers per besar-los les mans y haver-los gràties de la dita concessió.⁴⁶³

El 6 de febrer Gaspar Celleres, conseller del Capbreu que parla en absència del capbrever, demana que es faci una sindicatura expressa per acceptar la capella de la Pietat, encàrrec que recau en els preveres mossèn Pere Matavaques i mossèn Bernat Reguer.⁴⁶⁴ L'11 de febrer mossèn Pere Matavaques acudeix a la Tretzena a comunicar que el 9 de febrer

per orde de Vostra Mercè havia acceptada juntament ab mossèn Bernat Reguer la donatió y concessió de la capella de Nostra Senyora de Pietat havia feta lo consell a esta comunitat y també havien pres inventari dels mobles y vestiments té dita capella, tot ab acte en poder de Joan Vinyes [notari].⁴⁶⁵

A l'inventari es pot comprovar que el que es traspassa són vestidures litúrgiques (bàsicament casulles); robes i engalanaments de l'església (pal·lis, tovalles d'altar, tovalloles, corporals, draps, etc.); mobiliari per guardar ornaments i utensilis (caixa

⁴⁶⁰ El fet de concedir-se a persones naturals de la ciutat de Vic no era una exclusiva de la ciutat, sinó que era la manera habitual d'actuar. Per exemple els capítols de la comunitat de beneficiats de Sant Feliu Sasserra de l'any 1636 diuen que «és llur intent de dits Suplicants que a dita Comunitat, y a las distribucions de aquella sien admesos los Sacerdots naturals de dita Vila y Parrochia, ço és nats, y batejats en ella, y no altres». PLANES I BALL; TORRES I SOCIATS; MESTRE I BOIX, *Sant Feliu Sasserra...*, p. 46.

⁴⁶¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 1.

⁴⁶² AMV/12.37, *Església de la Pietat (s. XVII-XIX)*.

⁴⁶³ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 3 de febrer de 1613, f. 126.

⁴⁶⁴ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 6 de febrer de 1613, f. 126.

⁴⁶⁵ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 11 de febrer de 1613, f. 126-126v. Podeu veure l'inventari a l'apèndix documental 4. JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 105, diu que el notari que aixeca l'acta és l'escrivà del Consell Municipal. Joan Vinyes va ser escrivà del Consell Municipal entre els anys 1605 i 1630.

de fusta d'álber, taulell de fusta d'álber amb armari i calaix, banc, bufet de noguera, etc); imatges i elements necessaris per a la litúrgia (missals, crucifix, calzes, etc.); altres elements com un orgue, dues campanes, o una pica d'aigua beneïda.

Per tant la importància de la concessió no està en els béns traspassats sinó en el que permetrà al Capbreu disposar d'un espai de culte fora de la catedral. La ciutat, per la seva banda, donarà sortida a un temple ampliat a final de segle XV i al que a començament del segle XVII no tenia disposició econòmica per continuar millorant, cosa que sí que van fer els beneficiats de la Pietat tal com hem vist.

Un cop presa possessió de l'edifici i dels objectes que conté, es posen els mínims fonaments per tal que la comunitat pugui funcionar. Per una banda es ratifica al pare Antoni Monplet perquè tingui cura de l'església tal com suggeria el consell municipal.⁴⁶⁶ Per l'altra, l'11 de febrer de 1613 el capbrever major, Montserrat Serra, proposa de nomenar un procurador per cobrar les rendes –com també demanava el consell. Es nomena a Miquel Valls, prevere beneficiat de la Seu de Vic.⁴⁶⁷ Serà l'encarregat de distribuir tots els llegats i aniversaris que es deixaran a la capella de Nostra Senyora de la Pietat i de fer celebrar les misses cantades, completes i altres oficis que s'hi fan i s'hi faran. Tot això amb l'obligació de «donar i portar compte del que rebrà y distribuyrà».⁴⁶⁸

També és en aquests inicis que s'estableixen els mecanismes per resoldre els possibles conflictes que hi pugui haver. En el moment de la concessió a la comunitat del Capbreu de la catedral de Vic, a l'església de la Pietat hi ha els beneficiats Francesc Masgrau, Antoni Macip, Joan Codina i Joan Janer Generó. Aquests beneficiats no volen perdre les prerrogatives que tenen a la Pietat i, alhora, volen entrar a formar part de les futures distribucions. Per resoldre les discrepàncies que plantegen aquests beneficiats “precomunitat” i les que puguin sorgir en el futur s'arriba a l'acord de donar

conexensa y resolució de dites dificultats a la venerable Tretsena de la dita yglésia, y de aquella donaren y cometeren tot lo poder, facultat y potestat necessaris per a que en nom de dita comunitat púgan concordar, consertar y allendar totes les difficultats de la

⁴⁶⁶ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 3 de febrer de 1613, f. 126-126v.

⁴⁶⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 1v.

⁴⁶⁸ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 3 de febrer de 1613, f. 126-126v.

manera y forma los aparexerà convenir millor per lo augment del culto divino y de dita yglésia o capella y decència de aquella.⁴⁶⁹

És a dir, el Capbreu de la catedral i concretament el seu òrgan de govern –la Tretzena–, és qui té la potestat per prendre les decisions pertinents en la resolució de conflictes i el bon funcionament de la comunitat de beneficiats.

En l'àmbit organitzatiu, però, la mesura és feixuga. En aquest estadi tan incipient els mecanismes per comunicar tots els canvis i novetats a la Tretzena alenteixen la presa de decisions i limiten l'autoritat del procurador Miquel Valls. Per això, un any després, el 8 d'abril de 1614, s'aprova l'elecció de quatre administradors per a l'església de la Pietat, que seran els encarregats de la gestió executiva.⁴⁷⁰

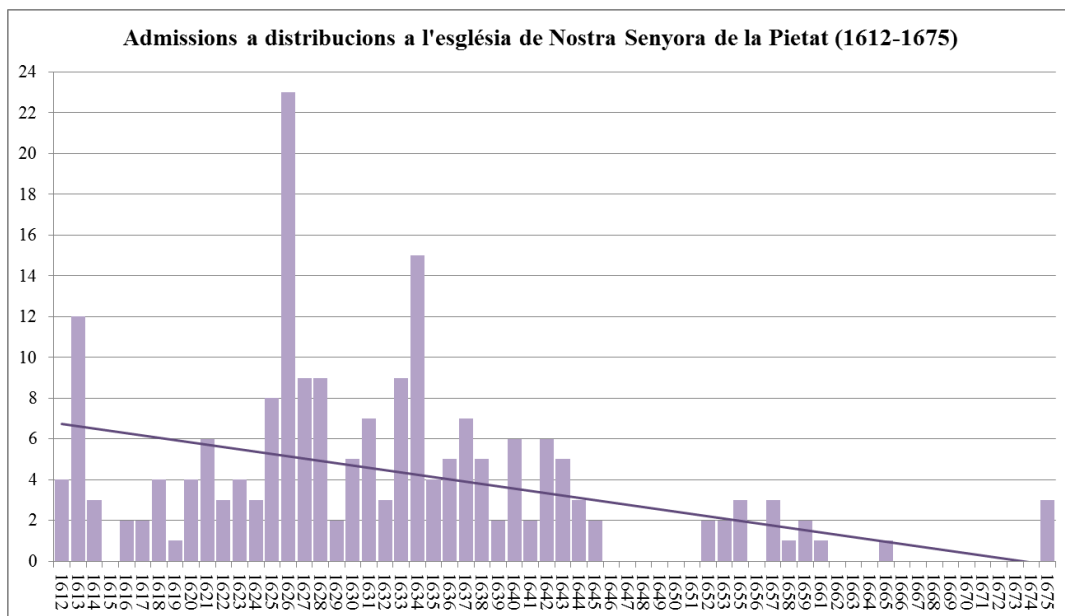
A partir d'aquesta primera estructura de febrer de 1613 es comencen a acceptar les peticions d'admissió per formar part de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic. Recordem que per ser admès a les distribucions, és a dir, al repartiment de l'estipulat per l'acte litúrgic que se celebrés, calia ser prevere de la catedral de Vic o fill de la ciutat. Entre 1612 i 1675 hem comptabilitzat 204 persones que van demanar ser admesos a distribucions a l'església de Nostra Senyora de la Pietat. Dins del període estudiat, el número d'admesos per cada any és el següent:

Taula 18. Peticions d'admissions a distribucions de l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1675) (número d'admesos/any)															
Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.	Any	Núm.
1612	4	1620	4	1628	9	1636	5	1644	3	1652	2	1661	1	1669	0
1613	12	1621	6	1629	2	1637	7	1645	2	1653	2	1662	0	1670	0
1614	3	1622	3	1630	5	1638	5	1646	0	1655	3	1663	0	1671	0
1615	0	1623	4	1631	7	1639	2	1647	0	1656	0	1664	0	1672	0
1616	2	1624	3	1632	3	1640	6	1648	0	1657	3	1665	1	1673	0
1617	2	1625	8	1633	9	1641	2	1649	0	1658	1	1666	0	1674	0
1618	4	1626	23	1634	15	1642	6	1650	0	1659	2	1667	0	1675	3
1619	1	1627	9	1635	4	1643	5	1651	0	1660	0	1668	0	Sd	1

(Font: AMV, *Llibre I de las determinacions...* Elaboració pròpia)

⁴⁶⁹ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, f. 8v.

⁴⁷⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614, f. 2.

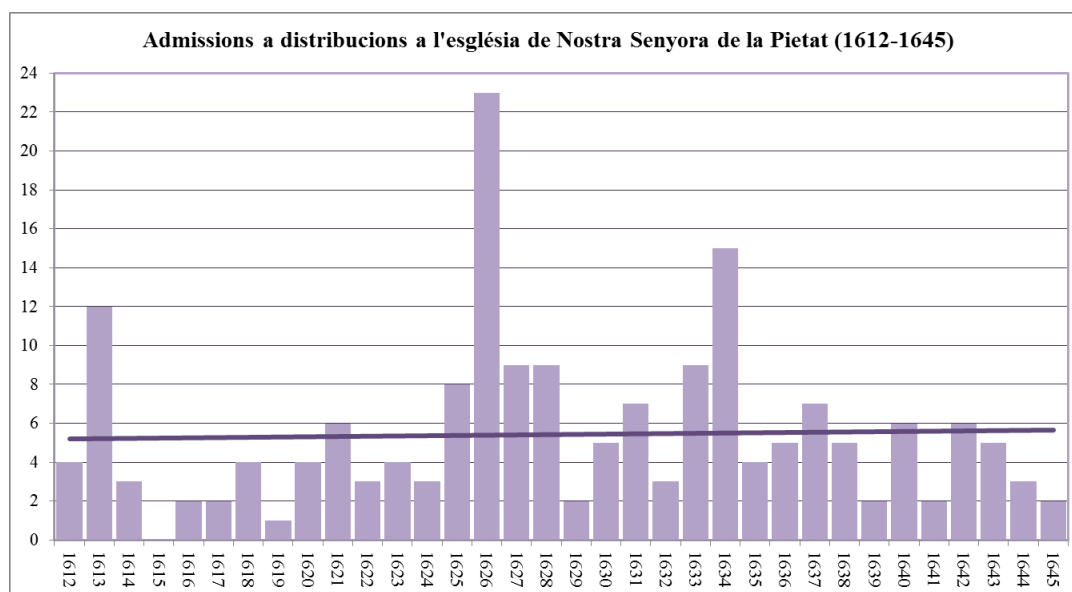
Gràfic 8. Admissions a distribucions a l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1675)
(Font: AMV, *Llibre I de las determinacions...* Elaboració pròpia)

Com es pot veure als gràfics el degoteig de peticions va ser constant durant el període 1612-1675, si bé es van produir lapses cronològics en els quals no hi va haver cap ingrés. Concretament l'any 1615, els anys posteriors a la concòrdia de 1644,⁴⁷¹ l'any 1656, i els períodes de conflictivitat amb el capítol de canonges de la

⁴⁷¹ Ens referim al període de la Guerra dels Segadors i a episodis de pesta. En aquest sentit segurament tothom qui va poder va marxar de la ciutat. Els llibres de secretaria del capítol de canonges, ACV 57/58, *Secretariae Libri*, 31 de juliol de 1651, p. 282v-283, contenen una acta que diu:

Item, don Henrich de Alemany ha proposat dient de com Nostre Senyor era estat servit de affligir esta ciutat ab una plaga tant considerable com és ab la del contagi y que per a preservar-nos d'ella era forçós de ausentar-nos de nostra residència y centro, y que axís cada qual procuràs posar en cobro ses cosas y persona per lo grandíssim perill que havia en la tardança per estar ya declarat lo contagi y que axí tot lo temps durarà lo contagi qualsevol capitular serà present tant a las porcions dels grans com també a las de las pabordias, y fins sia tornat lo il·lustre capítol a sa residència donant a las horas un temps competent a cada capitular que's estarà molt lluny perquè després pugui elegir y d'esta gaudeixen tots los capitulars encara que tinguin llur habitació en qualsevol bisbat de Cathalunya, y que corre la presència des del die del any que comptava, als 24 de juliol 1651. Y que quan se hayan de tractar algunas cosas en capítol se avisen a tots los capitulars que estaran en a plana y que se asenale puesto ahont se hauran de ajuntar, ço és, a Sant Thomàs [de Riudeperes], col·legi de frares franciscos, o en la iglésia de [Sant] Martí de Riudeperes, ahont ab comoditat poran acudir los capitulars habitaran en la plana de Vich. I més endavant disposa que,

dècada de 1660, que van acabar amb la nova concòrdia de 1668. Els efectes de la concòrdia, com en el cas de la de 1644, van suposar una aturada en els ingressos de beneficiats que no es va reprendre fins a l'any 1675. Per la resta, els primers anys fins a 1624 el nombre d'admesos anuals no sobrepassa mai els 4, llevat de l'any 1613 en que ingressen 12 beneficiats. Per tant, l'arrencada inicial va tenir les seves dificultats. De 1625 a 1644 és quan es produeix el gruix d'admesos a distribucions. En aquest període, en números absoluts, ingressen 129 dels 204 preveres dels que tenim constància pel període estudiat. I no només això, sinó que exceptuant els anys 1629, 1632, 1639, 1641 i 1644, la resta d'anys el nombre d'admesos sempre és superior a 4, donant-se el nombre més important d'admesos en un any el 1626 amb 23, i el segon més gran en números absoluts per un any el 1633 amb 15 admesos.

Gràfic 9. Admissions a distribucions a l'església de Nostra Senyora de la Pietat (1612-1645)

(Font: AMV, *Llibre I de las determinacions...* Elaboració pròpia)

Primo, se ha resolt que tota la plata de la sagristia y capas y hornaments de mayor estima, se pujan alt en los depòsits del capítol, y en las cambras dels sagristans menors y saleta contigua; y que conduït tot en la forma possible, se fortifiquen totas las parts que seran menester, y se pareda lo portal del cap de la escala, y que després se fassa altra paret sobre los dos grahons de la escala, més alts de la vidriera y que arribe fins a la bòveda superior, y des de dits grahons fins a la part mestre, y del dalt dit portal que ya estarà paredat tancant los altres, grahons de damunt, y se dóna facultat al capbrever mayor de dita seu, de aportar y encerrar en dits depòsits y aposentos, tot lo que lo capbreu té de sa administració y en sa custòdia...

A partir de la concòrdia de l'any 1644 amb el Capítol de canonges hi ha un petit degoteig d'ingressos la dècada de 1650, que es va esllanguint a mesura que avança el segle. Per tant, la tendència al llarg del període estudiat és clarament a la baixa pel que fa als admesos a distribucions, almenys pels ingressos registrats al *Llibre I de les determinacions i admicions*. Tot i així, a partir de 1675 hi ha un repunt, segurament relacionat amb l'estabilitat que la institució pren a partir de la dècada de 1670, que la convertirà el segle XVIII en una entitat plenament consolidada.

De fet, en números absoluts entre 1612 i 1645 tenim comptabilitzades 186 admissions, mentre que entre 1646 i 1675 es produeixen les 18 restants.⁴⁷² Per tant, els primers 30 anys la tendència d'admissions és a l'alça amb una mitjana de gairebé 6 admissions anuals. Aquestes dades confirmen les aspiracions a l'ascens social via el reconeixement del Capbreu com a col·legi, amb armes, segells i capacitat de reunió. La concòrdia de 1644, que fa pràcticament impossibles les aspiracions del Capbreu pel que fa a la possibilitat d'esdevenir col·legi amb personalitat jurídica pròpia, suposa un abans i un després en les admissions a l'església de la Pietat.

És especialment rellevant la davallada d'admissions del període 1644-1675. El període Guerra dels Segadors i epidèmia de pesta de 1651-1652 té un còmput que fa de mal especificar. Si bé en números absoluts l'efecte es produeix, en una situació d'emergència de llarga durada és difícil atribuir quina part de les no admissions és conseqüència de la concòrdia de 1644 i quina és deguda a l'impacte de la guerra i la pesta. L'epidèmia va ser devastadora.⁴⁷³ Les concòrdies de 1644 i

⁴⁷² Tot i que no en sabem la data exacta, comptem l'admissió d'Andreu Senmartí, que el 1622 ja en formava part i hi va ser beneficiat fins el 1632.

⁴⁷³ Volem agrair a Francesc Roma i Casanovas que ens hagi facilitat informació sobre la mortalitat a Vic de la pesta de 1651-1652. En l'estudi que està preparant, Roma diu que Salvi Torrent, notari de Vic, l'any 1652 posava per escrit que era fill de Llorà (vegueria de Girona) i que el dia 31 de juliol de 1651 «so fugit de la ciutat de Vich» junt amb la seva dona i els seus cinc fills «per la pesta y he estat tres mesos al Pares de Gurb amich meu y lo dia de Tots Sants primer de noembre de dit any me'n aní ab dita ma muller al Torrent de Llorà». S'hi varen estar fins al 10 de gener de 1652, quan varen tornar a casa seva amb els seus fills i amb entera salut. No havia passat el mateix a la capital osonenca, segons va escriure el notari: «[...] que al vulgui de la gent passen de mil los morts en Vich en dit temps de sis mesos», ACF/2339, Salvi Torrent, *Manuale* (1645-1655), sense foliar.

Francesc Roma afirma que

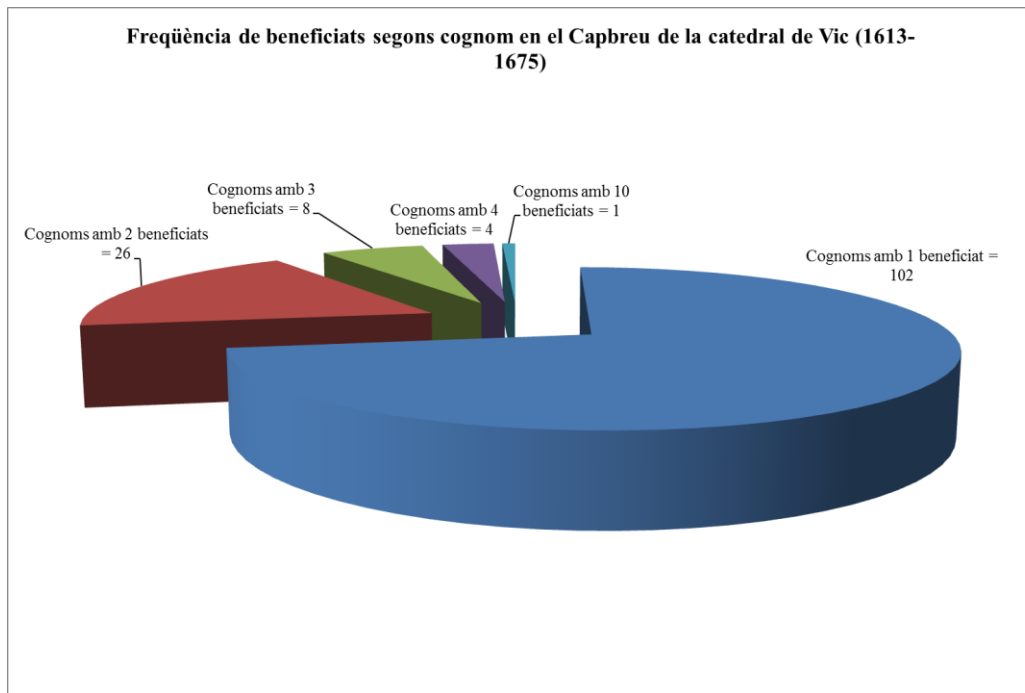
1668, emanades després del breu apostòlic del tribunal de la Rota romana de 1644, determinen i aclareixen l'estatus jurídic de la comunitat. La consolidació de la institució donarà l'empenta definitiva a l'entitat que creixerà de manera sòlida a partir del darrer terç del segle XVII i durant el segle XVIII.

Si, com hem fet amb les altres institucions, analitzem la freqüència de cognoms, resulta que els 204 integrants de la Pietat responen a 141 cognoms. 102 cognoms van tenir només un beneficiat; 26 cognoms van tenir dos beneficiats a l'església de la Pietat; 8 cognoms (Calvet, Cases, Codina, Homs, Puig, Senmartí, Soler i Torrent), van tenir tres representants; 4 cognoms (Font, Mitjavila, Riera i Vila) van tenir quatre beneficiats, i amb el cognom Serra hi va haver deu beneficiats. Si ho plasmem en un gràfic queda representat de la següent manera:

és difícil fer una aproximació quantitativa al nombre de baixes que va provocar l'epidèmia, tot i que al llibre de determinacions diu que «[...] en espai de sis mesos [moriren] algunes siscentes personas, la corfermeria [sic] estava en un camp mes avall del monestir dels pares Caputxins, aont ne estan alguns de enterrats de dits pares que ministraven los sacramens [sic] als de dita enfermeria, ACbV/87, *Llibre de las determinacions...*, 24 de gener de 1652.

En qualsevol cas ell opina, i esperem que ho pugui corroborar, que totes dues són estimacions molt subjectives i que serà difícil trobar dades objectives i quantificables. Ho sustenta en el fet que els enterraments de la catedral els anys que presenten menys mortalitat són els del període 1640-1655. Això faria pensar que moria menys gent del normal, mentre que les altres fonts ens transmeten una gran mortalitat. Per tant, és plausible pensar que els enterraments en aquesta època de crisi de mortalitat tan concreta no es varen registrar als llibres, que ja es feia prou enterrant els cossos.

Tot i les seves opinions, les xifres de 600 morts encaixen amb la involució demogràfica del període a Vic. A Catalunya les xifres de mortalitat van ser similars i molt elevades. Barcelona va tenir unes 30.000 baixes, Girona 1.550 morts, a Manresa la pesta va entrar a 381 cases, a Calaf va matar 413 persones, a Arenys de Mar, amb un cens de 100 focs van morir 113 persones. Jordi NADAL I OLLER, *Bautismos, desposorios y entierros. Estudios de historia demográfica*, Ariel, Barcelona, 1992, pp. 64-66. NADAL I OLLER recull una nota de Joaquim SALARICH I VERDAGUER, *Vich, sus historia, sus monumentos, sus hijos y sus glorias*, Imprenta de Soler hermanos, Vic, 1854, p. 304, on afirma que el rector de Vic va anotar en un llibre d'òbits «Explicit annus infelicissimus 1650, que pestes, fames et bellum grassabantur in Cathalonia». El text és tret d'un llibre d'òbits del rector Joan Llorenç de la parròquia de Lloret de Mar, i malgrat que no es conserven els llibres d'òbits de Vic, dubtem si el comentari de Salarich feia referència a un llibre d'òbits vigatà.

(Font: AMV, *Llibre I de las determinacions....* Elaboració pròpia).

Pel que fa als cognoms dels que van ser beneficiats a la Pietat, els reproduïm a continuació. La llista completa amb noms i cognoms, càrrecs i oficis es pot trobar a l'apèndix 9.

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)	
Cognoms	Número de beneficiats
Albereda	1
Alou	1
Arimany	1
Astornes	1
Ayats	1
Balmes	1
Benet	1
Berenguer	1
Beuló	1
Blanch	1

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)

Cognoms	Número de beneficiats
Boixeda	1
Brosset	1
Bru	1
Bruel	1
Brunells	1
Campana	1
Camps	1
Canyellas	1
Capfort	1
Carner	1
Carreres	1
Casademunt	1
Casadevall	1
Casals	1
Casasses	1
Celleres	1
Cendra	1
Cisteró	1
Clarà	1
Codinachs	1
Comamala	1
Costa	1
Dalmases	1
Estebanell	1
Estrada	1
Fàbregas	1
Fauria	1
Ferriol	1
Fontanelles	1
Forchs	1
Forns	1

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)	
Cognoms	Número de beneficiats
Franc	1
Gallifa	1
Galliners	1
Germes	1
Grange	1
Horta	1
Isern	1
Janer	1
Josep	1
Juro	1
Macip	1
Madriguera	1
Masferrer	1
Maymir	1
Metge	1
Miralles	1
Molist	1
Monteis	1
Morlans	1
Nicolau	1
Noguera	1
Parés	1
Pasques	1
Pelaroger	1
Pelegrí	1
Pera	1
Pexau	1
Peya	1
Portusach	1
Puigsech	1
Pujols	1

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)

Cognoms	Número de beneficiats
Quintana	1
Re	1
Recorda	1
Regàs	1
Reixac	1
Riembau	1
Romeu	1
Roseres	1
Roure	1
Saiz	1
Salada	1
Sallés	1
Sau	1
Savall	1
Serradell	1
Soldevila	1
Sors	1
Tallander	1
Taraval	1
Tió	1
Toll	1
Toralles	1
Torrellebreta	1
Torres	1
Trasserra	1
Vadrena	1
Valls	1
Verneda	1
Vidal	1
Vinyes	1
Agut	2

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)	
Cognoms	Número de beneficiats
Alavall	2
Antentas	2
Arbocer	2
Aromir	2
Ballester	2
Baranera	2
Bonet	2
Bosc	2
Casquet	2
Codolosa	2
Comalada	2
Duran	2
Folchs	2
Fontcuberta	2
Llobet	2
Martí	2
Masgrau	2
Matavaques	2
Monplet	2
Navarro	2
Pont	2
Prat	2
Reguer	2
Rovira	2
Sala	2
Calvet	3
Cases	3
Codina	3
Homs	3
Puig	3
Senmartí	3

Taula 19. Cognoms i número de vegades que van obtenir un benefici a la Pietat (1612-1675)	
Cognoms	Número de beneficiats
Soler	3
Torrent	3
Font	4
Mitjavila	4
Riera	4
Vila	4
Serra	10
Total beneficiats	204
Total cognoms	141

(Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de AMV, *Llibre I de las determinacions...*)

3.5. L'ORGANITZACIÓ DE LA COMUNITAT DE BENEFICIATS

Com hem vist, des del 8 d'abril de 1614 els beneficiats de la Nostra Senyora de la Pietat ja adquireixen un funcionament descentralitzat respecte del Capbreu de la catedral de Vic. El desencadenant és la renúncia del procurador Miquel Valls. El motiu de la dimissió, com apuntàvem, la poca operativitat de la gestió administrativa col·legiada per la Tretzena, que convertia el procurador en un mer portaveu sense capacitat de decisió més enllà de l'administració diària. En una institució que s'estava formant calien uns òrgans decisoris amb més poder executiu, més àgils. Per això Pere Matavaques, beneficiat i domer major de la Seu de Vic, exposava al Capbreu que creia convenient que

per lo govern, utilitat y profit de dita iglésia, y agüés persones elegides per dita Comunitat y que en nom de aquella puguén administrar, regir, governar, acceptar totes y qualsevol coses convenientment per dita iglésia, perquè les coses de la Pietat sien com és rehó divididas de les coses y negocis del Capbreu, y perquè lo procurador no haije de venir cadal dia a la comunitat o tretzena.⁴⁷⁴

Els integrants de la Tretzena aproven la proposta i el capbrever major, Joan Codina,

⁴⁷⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614, f. 2.

anomena per procuradors, actors y administradors de dita iglésia mossèn Pere Matavaques, prevere, beneficiat y domer major de la Seu; mossèn Montserrat Serra, prevere, rector de la Rodona; mossèn Joseph Comalada, prevere beneficiat; y mossèn Jaume Bonet, prevere conductiu natural de la present ciutat, per a què los quatre anomenats o la major part, en nom de dita comunitat púgan com de ells se té confiança donant-los ple poder administrar, regir, governar, exceptar qualsevol pies institucions, obligar los béns de la dita comunitat a celebrar tots anys aniversaris y qualsevol pies institucions per ells acceptades y esta postestat poder tingan durant lo beneplàcit de dita comunitat y no altrement.⁴⁷⁵

En aquest moment inicial els càrrecs no tenien limitació de mandats. L'estructura elegida, formada per tres preveres beneficiats i un prevere conductiu,⁴⁷⁶ persistirà fins al 31 d'agost de 1645. A partir d'aquesta data i en virtut de la concòrdia de l'any 1644, la direcció quedarà formada pel capbrever major com a administrador primer,⁴⁷⁷ si bé serà un càrrec més nominal que executiu, dos beneficiats i un prevere conductiu.

Per tant, amb aquesta decisió es dota la comunitat de beneficiats de la Pietat de plena capacitat administrativa mentre el Capbreu ho consideri oportú «durant lo beneplàcit de dita comunitat y no altrement».⁴⁷⁸ És una rectificació de l'acord pres el 1613, que donava plena capacitat decisòria i operativa a la Tretzena. Ara es

⁴⁷⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614, f. 2.

⁴⁷⁶ Un prevere conductiu o un clergue conductiu era el «sacerdot que era conduït o llogat per complir una determinada funció. Se solia donar aquest qualificatiu al vicari conductiu que llogava el rector perquè el substituís i l'ajudés, i al purgatorier, animer o capellà de les ànimes que llogava el poble per dir misses amb les almoines recollides al bací de les ànimes. Els contractes se solien fer per un any, en acabar el qual molt sovint es renovaven». CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 552, veu 'clergue conductiu'.

⁴⁷⁷ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos (1600-1750)*, «Concòrdia entre Capítol y Clero...».

Al punt XIV de la concòrdia de 1644 diu:

XXIV- El Capbrever major és el primer administrador de l'església de la Pietat. Que el Capbrever major com a tal sigui el primer administrador de l'església de la beata Maria de la Pietat, juntament amb altres tres preveres, dos beneficiats i un conductiu originari d'aquesta ciutat, dels nomenats pel Capbrever després del jurament d'aquesta concòrdia. Tot seguit en el dia de la festa de Sant Bartomeu, en què la major part del clero lloa i aprova la bosseta dels Capbrevers, els quatre predits, tres nomenats i el nou Capbrever, governin i administrin l'església de la beata Maria per tot aquest bienni amb el poder d'acceptar totes les institucions pies de les misses, de les festes i dels aniversaris, tant si van ser institucions perpètuas com si van provenir d'una donació, i amb el poder de fer-les celebrar.

La traducció de la concòrdia que utilitzem ha anat a càrrec de Antoni Marí Torrejón i de Margalida Ramon Sitjar. Els vàrem encarregar aquesta feina en tractar-se d'un document redactat en llatí de la Cúria Vaticana i, especialment, per tractar-se del document que posa les bases de la comunitat de beneficiats i de les relacions amb el Capítol.

⁴⁷⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614, f. 2.

diposita la confiança en el si de la nova comunitat. Segurament no arribarem a saber si en la decisió hi ha qüestions de relacions personals entre el procurador Miquel Valls i Pere Matavaques, que va governar amb fermesa els primers anys de la comunitat. La creació de l'estructura administrativa pròpia suposa que la comunitat de beneficiats de la Pietat de *iure* continua formant part del Capbreu. És cert que en segles futurs l'ambigüitat que generarà aquesta estructura *de facto* serà aprofitada per presentar la comunitat de beneficiats de la Pietat segons les conveniències del moment. Per exemple, a la carta enviada el 1866 al nunci apostòlic a Madrid per segregar els beneficiats de la Pietat que no reben assignació del govern espanyol després de la desamortització eclesiàstica, s'hi diu que la comunitat de beneficiats de la Pietat constitueix una,

corporación con existencia propia que se gobierna y se administra con independencia de la Santa Iglesia Catedral y que está y debe ser reconocida de hecho y de derecho como segregada de la misma.⁴⁷⁹

Però, en realitat, la Comunitat de beneficiats de la Pietat, si bé té existència pròpia i es governa i administra de manera independent, no deixa de ser un organisme sense personalitat jurídica emanat del Capbreu. Sí que és cert que des de 1614 s'administra amb independència del Capbreu, però el fet de demanar que sigui «reconocida de hecho y de derecho como segregada de la misma», vol dir que jurídicament en formava part.

Així doncs, la comunitat de beneficiats de la Pietat des de 1614 va funcionar de manera independent des del punt de vista executiu amb aquest estatus jurídic especial. D'això en tenim constància a la concòrdia de 1644 i al fet que l'organització administrativa i la generació i conservació de la documentació en un fons d'arxiu diferent del de l'arxiu del Capbreu. És a dir, separat dels documents administratius del Capbreu i gestionat per arxivers diferents.

Un altre aspecte rellevant de l'afirmació diferencial de les institucions és la iconografia. La documentació sembla indicar que la comunitat de beneficiats de la Pietat té segell amb armes pròpies des dels inicis de la institució. No hem trobat, però, cap document que descrigui els símbols de l'etapa més primerenca, només

⁴⁷⁹ ACbV/158, *Memòria, projecte i dues cartes relatives a la segregació dels beneficiats de la Catedral que no tenen assignació del Govern i la seva instal·lació a la Pietat a l'espera del Conveni Santa Seu-govern entorn les Capellanies i Beneficis*, 1866, 6 f.

sabem que es confonen amb els de la ciutat perquè el 30 de març de 1631 s'aprova reformar la simbologia de la institució. La modificació coincideix en un punt àlgid d'entrada de beneficiats, quan la pugna amb el capítol de la catedral és més intensa. La necessitat de tenir armes i segell diferenciats la planteja Pere Pau Fauria, arxiver i administrador tercer de la Pietat (1630-1637), i ve donada, com hem dit, perquè els símbols que hi ha es confonen amb els de la ciutat. I ara que s'està obrant l'església nova (s'inaugura l'any 1664), cal diferenciar la part que fabrica o finança la comunitat de la que assumeix la ciutat. De fet, les armes de la ciutat s'han posat al portal nou del carrer de Sant Sadurní i s'ha pactat amb els consellers i Consell que també es posin al presbiteri. Pere Pau Fauria planteja fer una iconografia nova i fa la proposta següent:

un pi ab una corona de dotse estelas que·s la corona de Nostra Senyora; en lo tronch del pi estas lletras, *Aetas aurea*, que vol dir edat dorada, y juntat lo pi ab *aetas aurea* dita *Pietas aurea*, dos palmas que nascan de la soca del pi que signifcan los gloriosos màrtirs Sant Lucià y Marcià y sobre del pi un barret de bisbe.⁴⁸⁰

La proposta de Fauria va ser acceptada i es va determinar de fer «un sello y se pren que sie per armes de la present iglésia y quant en algunas parts de la iglésia se tinguessen de posar armas se posasen aqueixas».⁴⁸¹ Més enllà de l'encert o no de la proposta, trobem significatiu i iconogràficament molt contundent que es vulgui inscriure la llegenda *aetas aurea* juntament amb el pi. També, des d'un punt de vista més descriptiu, es recull la simbologia dels màrtirs Llucià i Marcià, patrons de la ciutat, les relíquies dels quals la llegenda diu que es van trobar a l'església de Sant Sadurní al voltant de 1051. I, per entrellaçar-ho amb la nova titular de l'església, la Mare de Déu de la Pietat, es proposa la corona. Finalment, el barret de bisbe remarca l'autorització episcopal de la comunitat de beneficiats.

⁴⁸⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 de març de 1631, f. 29v-30.

⁴⁸¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 de març de 1631, f. 30.

Il·lustració 13. Nostra Dona de la Pietat de Vic (1750) (Ferran de Sagarra) i Segell de tinta de la Pietat de l'any 1923 (Foto:ABEV)

Si ens fixem en el segell que sota la descripció «Nostra Dona de la Pietat de Vich (1750)», publica Ferran de Sagarra,⁴⁸² veurem que al centre hi ha un pi de la base o soca del qual neixen les dues palmes que simbolitzen els sants màrtirs Llucià i Marcià. El pi i les palmes estan ubicats dins d'un cercle i emmarcats per la llegenda *Ecclesia Pietatis*. El conjunt descrit està estampat dins d'una mena de corona vista zenitalment, que podria ser una interpretació de la «corona de dotze estelas que s la corona de Nostra Senyora», segons descrivia Fauria l'any 1631. El barret de bisbe no hi apareix.⁴⁸³

Encara disposem d'un segell posterior, en aquest cas de l'any 1923. Es tracta d'un segell estampat en tinta. S'hi aprecia una versió reduïda del que hem descrit, i en aquest cas el pi i les palmes estan rematades per un barret que sembla de bisbe. Al voltant s'hi llegeix «Comunidad de presb[itero]s Ben[eficiado]s de N[uestra] S[eñor]a de la Piedad de Vich».

⁴⁸² Ferran DE SAGARRA I DE SISCAR, *Sigil·lografia catalana, Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya*, Estampa Arts Gràfiques SA, Barcelona, 1932, vol. III, làmina CCCXVIII (4184 a 4203), segell 4199.

⁴⁸³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 de març de 1631, f. 30.

El segell i les armes es van adaptar o van variar en la pellofa que es donava als beneficiats per a la celebració d'oficis. Com es pot apreciar a la imatge,⁴⁸⁴ a la representació plàstica del segell es va obviar la corona de 12 estels, el pi i la llegenda *aetas aurea*. En canvi s'hi va incloure l'escut de la ciutat. La lletra "P" segurament fa referència a la Pietat i les palmes, als sants màrtirs Llucià i Marcia.⁴⁸⁵ La pellofa de la imatge porta un número "3" i una lletra "s", que podria ser el valor, en aquest cas tres sous. Sabem que una part de les pellofes es va encunyar el 1670 però també que se'n van encunyar el 1620.⁴⁸⁶ El 1618 Pere Matavaques proposa als administradors de la Pietat que

li apareixia ser cosa convenient que am fins avuy lo bosser servia las distributions ab dinés bons, y més per veura que totes les comunitats que són ben governadas y regides servexen aquelles ab ploms per convenir axí millor a dites comunitats. Determinaren que fessen encunys, la un de 6 dinés ab les armes, so és un senyal de la ciutat, dos palmes y sobre dites armes un sombrero de bisbe, y l'altre de 4 dinés, ab les metexes armes, si no és que en lloch de dit sombrero hi ha una mitre de bisbe. Los quals

⁴⁸⁴ Imatge extreta de la web del Museu Episcopal de Vic: <https://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/monedes-i-medalles/pellofes-mev-23851-23862#> (consulta: març 2018).

⁴⁸⁵ Joan Arimany i Juventeny a <http://www.joanarimanyjuventeny.cat/sants-tradicionals/sants-llucia-i-marcia-de-vic/els-sants-martirs-simbols-ciutadans/> (consulta: març 2018), cita l'estudi de Miquel CRUSAFONT I SABATER, *Història de la moneda catalana local (s. XIII-XVIII)*, Societat Catalana d'Estudis Numismàtics/Diputació de Barcelona Barcelona, 1990, p. 321, i explica que Crusafont en fa la següent descripció:

Colomines i el Museu [Episcopal] de Vic coincideixen a atribuir a la Pietat un grup de pellofes que es caracteritza per portar diferents símbols: armes de Vic, claus encreuades, testa entre 2-B o 4-B, totes però amb una mitra a dalt, a diferència de les de la seu que porten la tiara de sant Pere. Ajuden a aquesta identificació el fet que una d'elles porti també unes palmes com les que trobem al segell d'aquesta comunitat. Algunes d'aquestes pellofes porten una B i algunes una P. L'autor però, aclareix que la P no és garantia que siguin de la Pietat. En canvi, Arimany explica que el MNAC a la *Guia numismàtica*, MNAC, Barcelona, 2004, pp. 178-179, sí que atribueix la lletra "P" a la Pietat i les palmes als sants màrtirs. Per la descripció que en fa el AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 10 de desembre de 1618, f. 4v-5, sí que sembla que aquest ploms són de la Pietat, tot i que no podem afirmar en quina època es van encunyar.

⁴⁸⁶ Segons la informació que apareix a CRUSAFONT I SABATER, *Història de la moneda catalana...*, p. 329, el 18 de maig de 1670 els administradors de la Pietat paguen 2 lliures i 8 sous a l'argenter Gaspar de Garba, de Vic, per haver fet tres motllos o encunys pels ploms de la Pietat. El mateix dia compren nou lliures i nou uncies i mitja de llautó a Girona i el dia 20 de maig paguen les sis lliures i set uncies de llautó que han comprat a Josep Puigrobí. El dia 24 paguen a Antoni Rigalt, argenter de Vic, 3 lliures i 10 sous per picar els ploms. Aquestes dades apareixen anotades als llibres de comptes de la Pietat juntament amb l'anotació del pagament de 2 lliures i 6 sous al fuster Antoni Catús el 13 de juny de 1670, per fer una caixeta amb pany i clau per tenir els ploms. APTV/51, *Llibre de comptes del procurador dels Administradors de la Pietat (1670-1671)*, maig i juny 1670.

encunys foren fets y picaren los ploms los quals dits administradors manaren que en lloch dels dinés bons servien antes serveschen dits ploms com vui se servexen.⁴⁸⁷

Il·lustració 14. Ploms o pellofes de la Pietat (Foto: CJV)

L'11 d'agost de 1620 el rector de la Rodona, Montserrat Serra (administrador segon de la Pietat entre 1614 i 1621), i Bernat Reguer, beneficiats de la Pietat, exposen al Consell Municipal que la «comunitat avia feta resolució de fer ploms per a servir en dita yglésia de Pietat ab las armas de la ciutat», i per això demanen al consell «se servesque tenir a bé y consedir-los que en dits ploms puguen posar les dites armes de la present ciutat que la comunitat desija»,⁴⁸⁸ cosa que el consell aprova. Això explica les diferències entre les armes de la Pietat que definia Pere Pau Fauria i les pellofes. Per una banda, perquè l'encunyadura de les pellofes de 1620 és anterior a la proposta de Fauria. Per l'altra, però, potser ajuda a entendre la necessitat de canviar la iconografia de la institució l'any 1631 per l'evidència en la repetició de la simbologia d'una i altra institució. Finalment, cal tenir present que les pellofes no deixaven de ser moneda i que qui tenia el privilegi d'encunyar moneda era la ciutat, no pas la comunitat de beneficiats. Per tant és lògic que en el cas de les pellofes les armes que hi apareixen siguin les de la ciutat.⁴⁸⁹ El que és segur és que un cop encunyades va ser l'únic mitjà de pagament autoritzat. Així ho especifica el

⁴⁸⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 10 de desembre de 1618, f. 4v-5.

⁴⁸⁸ AMV, *Llibre d'acords (1619-1622)*, vol. 14, 11 d'agost de 1620, f. 144 v.

⁴⁸⁹ És cert però que la comunitat ja feia servir ploms si ens fixem en les ordinacions de 2 de gener de 1633,

Item, se ordena que en nostra iglésia de Pietat no-s puga servir ploms de alguna comunitat ni de altre qualsevol iglésia tant com lo procurador com per altre qualsevol persona, sinó que sols se servèscan los ploms ab lo encuny y armas que la iglesia té y usa. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de gener de 1633, f. 34.

text ja citat de 10 de desembre de 1618 i ho ratifica un de 2 de gener de 1633 que diu:

Item, se ordena que en esta nostra iglésia de Pietat no·s puga servir ploms de alguna comunitat ni de altre qualsevol iglésia tant com lo procurador com per altre qualsevol persona, sinó que sols se servescan los ploms ab lo encuny y armas que la iglésia té y usa.⁴⁹⁰

3.5.1. L'organigrama i el funcionament

Fins a abril de 1614 l'estructura organitzativa de la Pietat és molt feble. Hi ha el procurador i síndic, Miquel Valls, que representa a la comunitat. Pel que fa a qüestions executives, però, és limita a fer de portaveu de la nova institució davant de la direcció col·legiada del Capbreu: la Tretzena. En teoria, com a procurador i síndic té atribuïdes les funcions de portar els

negociis de dita iglésia y en perticular per a que en nom de dita comunitat fassa celebrar per torn los aniversaris, misses, axí cantades com resades, completes y altres pies institutions.⁴⁹¹

En realitat, però, se li atribueix la capacitat de distribuir i administrar les misses. Aquesta funció en una estructura consolidada com el Capbreu no té més complicacions que la gestió diària i la resolució de conflictes que se'n deriva. En una organització naixent com la comunitat de beneficiats de la Pietat, però, la tasca encomanada és més complexa perquè l'estructura organitzativa no està definida, ni tan sols plantejada. De fet, el febrer de 1613 s'acorda que sigui el Capbreu a través de la Tretzena qui faci de paraigua de la nova comunitat.

La documentació no deixa clar per què es pren aquesta decisió:

- si és per una qüestió de jerarquia i control;
- si no es podia fer d'una altra manera;

⁴⁹⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de gener de 1633, f. 34-34v.

⁴⁹¹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 3 de febrer de 1613, f. 126-126v.

—si es tracta d'una decisió poc madurada i presa des de la bona fe en el sentit que no cal duplicar estructures si la nova organització no deixa de ser un apèndix de la vella;

—si es creu que la funció de la nova comunitat de beneficiats de la Pietat és consolidar l'estatus jurídic del Capbreu perquè pugui aconseguir el reconeixement com a col·legi.

—si com que l'argument jurídic de Trento és que no hi pot haver dos col·legis en una mateixa església, crear una branca fora de la catedral no és més que una estratègia instrumental.

Per tant, l'estructura organitzativa era la del Capbreu en tant que única institució. Per això amb el nomenament d'un procurador n'hi havia d'haver prou per gestionar la comunitat de beneficiats de la Pietat. En qualsevol cas és una hipòtesi, ja que no disposem d'altres dades que permetin una explicació més argumentada.

Sigui com sigui, la lògica inicial no va funcionar. Ja hem vist que el 8 d'abril de 1614 Miquel Valls renuncia al càrrec perquè la institució és ingovernable amb aquest model. Tampoc podem afirmar que en el rerefons no hi hagi una qüestió d'interessos personals o familiars contraposats, però no en tenim constància documental. El que sabem del cert és que a partir d'aquesta data és quan es va definint l'estructura administrativa que, amb el temps, consolidarà la comunitat de beneficiats de la Pietat.

3.5.2. La creació i elecció de càrrecs i funcions

3.5.2.1. Els administradors

Ja hem exposat sobradament que la renúncia de Miquel Valls al càrrec de procurador de l'església de la Pietat és el detonant de la creació de la primera estructura administrativa sòlida. Des de la renúncia de Valls del 8 d'abril de 1614 es defineix una estructura de govern formada per quatre administradors: els tres primers seran preveres beneficiats mentre que el quart serà prevere conductiu. A

partir de 1645 els integrants de l'administració seran el capbrever major, dos preveres beneficiats i un conductiu.

En el període estudiat i segons les dades que hem recollit, el perfil dels integrants de la Pietat a l'hora d'ingressar a la institució és el que es pot veure a la següent taula:

Taula 20. Tipus de beneficiats de la Pietat de Vic (1612-1675)	
Tipus de preveres	Núm.
Beneficiats	109
Conductius	55
Fills de Vic, rector de la Rodona, doctor en Sacra Teologia	30
No especificat	10
Total beneficiats	204

(Font: AMV, *Llibre I de las Determinacions...* Elaboració pròpia).

Hem analitzat quin perfil tenien els candidats que van demanar ser admesos a les distribucions de la comunitat de beneficiats de la Pietat. Si ens centrem en l'any 1614, quan es van nomenar els primers quatre administradors de la Pietat, del total de 19 integrants de la comunitat, 11 eren preveres beneficiats, 1 prevere conductiu, 1 només sabem que era prevere, i dels 6 restants no en sabem la condició. Si obrim l'anàlisi a tot el període estudiat (1612-1675) i descartem els 38 integrants que no sabem quin tipus de presbiterat posseïen,⁴⁹² la proporció a l'hora de l'ingrés és de dos preveres beneficiats per un prevere conductiu.

Potser l'equilibri entre el nombre de preveres beneficiats i el de preveres conductius que formaven la comunitat de beneficiats pot ser una explicació del perquè es va planificar una administració de quatre membres, amb una proporció de dos a un a favor dels beneficiats més un administrador primer, beneficiat també, que exercia les funcions presidencials. Una altra explicació és l'afany dels preveres conductius per aconseguir una estabilitat que ve donada per la consecució d'un

⁴⁹² A la taula els que consten com a «Fills de Vic, rector Rodona, doctor en Sacra Teologia» i «No especificat».

benefici. L'obtenció del benefici porta associada la renúncia al càrrec d'administrador com a prevere conductiu de la Pietat. En aquest sentit, un dels motius de renúncia dels administradors –mentre no es consolida l'estructura administrativa amb la renovació bianual dels càrrecs–, és el pas de prevere conductiu a prevere beneficiat. L'altra més habitual és la defunció dels integrants de la comunitat, o el canvi de residència dels preveres conductius. Semblantment, un motiu de renúncia al càrrec en el cas dels preveres beneficiats és l'obtenció d'un canonicat. Quan això passa es tracta d'un clar ascens social.⁴⁹³ Finalment, el desequilibri entre possessors de beneficis i preveres conductius garanteix a priori l'ascens amb una certa comoditat. És cert, però, que la permesa acumulació de beneficis sovint en dificultava l'obtenció. En aquest sentit cal aclarir que el Concili de Trento limita l'obtenció d'un sol benefici per eclesiàstic i només si el benefici no és suficient perquè la persona o beneficiat visqui amb la decència del càrrec se n'hi pugui assignar un altre sempre que no comporti residència. És per això que els beneficiats del Capbreu podien obtenir beneficis simples sense residència a l'església de la Pietat.⁴⁹⁴

⁴⁹³ A tall d'exemple, l'1 de juliol de 1632 l'acta de les determinacions de la Tretzena recull un doble relleu a l'administració de la Pietat, en tant que,

mossèn Andreu Senmartí, altre dels administradors, era entrat canonge y que mossèn Magí Monplet volia mudar de domicili y que per axò se havie de fer nominació de dos administradors. Et, *incontinenti*, se votà y resolgué se fes denominació, çò és, que mossèn Joan Codina fes denominació de un beneficiat en lo lloch de dit Senmartí y que dit mossèn Magí fes denominació de un prevere conductiu. Y dit Codina anomenà mossèn Pau Clarà y fonch votat y hàbil y acceptà, y dit mossèn Magí Monplet anomenà mossèn Agustí Beuló y fonch votat y hàbil y acceptà... ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 3 de juliol de 1632.

⁴⁹⁴ *Concilio de Trento, II edición de intranet.txt*, http://www.intratext.com/IXT/ESL0057/_INDEX.HTM (consulta: març 2018), «Cap. XVII. En qué ocasión sea lícito conferir a uno muchos beneficios, y a este retenerlo», després de justificar la «perversió» que hi ha hagut en la provisió de beneficis, diu:

el santo Concilio, deseando restablecer la debida disciplina en el gobierno de las iglesias, determina por el presente decreto, que manda observen toda suerte de personas, cualesquiera que sean, por cualquier título que tengan, aunque estén distinguidas con la preeminencia de Cardenales, que en adelante únicamente se confiera un solo beneficio eclesiástico a cada particular; y si este no fuese suficiente para mantener con decencia la vida de la persona a quien se confiere, sea permitido en este caso conferir a la misma otro beneficio simple suficiente, con la circunstancia de que no pidan los dos residencia personal. Todo lo cual se ha de entender no sólo respecto de las iglesias catedrales, sino también respecto de todos los demás beneficios, cualesquiera que sean, así seculares como regulares, aun de encomiendas, y de cualquiera otro título y calidad.

Com hem vist, i malgrat que una acta de 21 d'abril de 1623 especifica que cada dos anys el dia de Sant Jordi es renovin els dos administradors que portin més temps en el càrrec, aquesta ordre no es compleix.⁴⁹⁵ Qui marcarà el relleu en la substitució de càrrecs serà la concòrdia de 1644.⁴⁹⁶ Podem considerar, doncs, que les disposicions de la concòrdia conserven l'esperit del model inicial tot mantenint una organització dirigida per un administrador primer que presideix una direcció tricèfala formada per dos preveres beneficiats i un prevere conductiu. Serà a partir d'aquest any quan les substitucions de la direcció es comencen a fer bianualment. Per tant, podem afirmar que la comunitat necessita trenta anys per consolidar-se i aconseguir un relleu sistemàtic en els càrrecs de direcció. La taula de relleu d'administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat és prou significativa:

Taula 21. Administracions de la Pietat (1614-1675)					
Núm	Inici direcció	Núm	Inici direcció	Núm	Inici direcció
1	08/04/1614	11	11/11/1637	21	01/09/1659
2	23/10/1617	12	01/08/1640	22	01/09/1661
3	14/05/1621	13	31/10/1644	23	01/09/1663
4	10/01/1622	14	01/09/1645	24	01/09/1665
5	16/10/1622	15	01/09/1647	25	01/09/1667
6	21/04/1623	16	01/09/1649	26	01/09/1669
7	23/04/1625	17	21/02/1652	27	01/09/1671
8	12/01/1630	18	01/09/1653	28	01/09/1673
9	19/08/1630	19	01/09/1655		
10	01/07/1632	20	01/09/1657		

(Font: AMV, *Llibre I de las Determinacions...* Elaboració pròpia)

Per tant, fins a la signatura de la concòrdia de 1644 la cúpula directiva està formada per tres preveres beneficiats i un prevere conductiu i formalment menys vinculada

⁴⁹⁵ Tot i que hi tornarem més endavant, l'acord es recull a l'acta de 21 d'abril de 1623, AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 8, i es recorda dos anys més tard, a data 23 d'abril de 1625, fol. 10.

⁴⁹⁶ Vegeu el punt XIV de la concòrdia de 1644. BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...».

al Capbreu. En aquests primers decennis el canvi d'administradors acostuma a ser per vacant de l'administrador sortint. Aquest fet queda confirmat per la taula dels que han estat administradors de la Pietat fins a 1644 i queda documentat en la substitució de mossèn Jaume Bonet (†1622). El 16 d'octubre de 1622 Pere Matavaques, després de fer convocar la comunitat pel batlle de la Trinitat a la capella de Sant Miquel de la catedral de Vic, comunica als presents que s'ha elegit mossèn Pere Joan Casquet com successor del difunt Bonet, «si a vostres mercès los apareix y los està bé com en semblants occassions se acostuma».⁴⁹⁷ Per tant, en aquest estadi incipient de consolidació de l'organització els mecanismes per proveir els llocs de comandament encara no estan definits.⁴⁹⁸ Sí que és cert que el 21 d'abril de 1623 s'acorda la renovació parcial i bianual dels dos membres més antics de l'administració,⁴⁹⁹ però aquesta renovació només es porta a terme el 23 d'abril de 1625 en la tria de dos dels membres de la setena administració per part dels dos membres de la sisena sortints. Concretament, Joan Serra nomena Antoni Riembau i Pere Joan Casquet a Miquel Valls. No se sap si per casualitat o no, Miquel Valls passa a formar part de l'administració de la Pietat dos anys després de la mort de Pere Matavaques. A partir d'aquesta data la renovació bianual es perd fins a l'aplicació dels preceptes de la concòrdia de 1644. És el nucli inicial qui, en els primers anys, assumirà la responsabilitat de consolidar la nova institució. De fet, els integrants de la primera direcció van comanar formalment els beneficiats de la

⁴⁹⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 7, 16 d'octubre de 1622. El 21 d'abril es procedeix de manera similar per substituir Pere Matavaques en motiu de la seva mort. En aquest cas s'elegeix mossèn Bernat Reguer, AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 8, 21 d'abril de 1623.

⁴⁹⁸ En un acord del 23 d'abril de 1625 es parla que hi ha la proposta de canviar els dos administradors més vells

Vostres Mercès saben com mossèn Arimany y yo [Joan Serra júnior] som administradors de la Pietat y que per la comunitat a 21 del mes d'abril de 1623 fou determinat de que de dos en dos anys se mudassen los dos administradors més vells. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 10, 23 d'abril de 1625.

⁴⁹⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 8, 23 d'abril de 1621. A l'acord de 21 d'abril de 1623, s'hi diu:

E més en la matexa congregatió la dita venerable Comunitat determinà y ordenat que a caetero de dos en dos anys lo die de Sant Jordi que és a 23 de abril se anomenassen altres dos administradors: so és, que es mudassen los dos més vells y que los dits dos administradors més vells en la comunitat ajuntada anomenassen quiscun altre beneficiat o conductiu quant acabarà lo lloch del conductiu y los tals anomenats i seran abonats per dita comunitat serviran dit càrrech ab los dos restants y si no seran abonats anomenaran altra fins a tant tingan lo abono de la dita comunitat y altrement no vol pugan administrar.

Pietat entre el 8 d'abril de 1614 i el 21 d'abril de 1623, amb Pere Matavaques com a administrador primer de la comunitat.

A la taula següent es pot apreciar la substitució dels membres de la primera administració a mesura que van anar morint els seus components fins arribar a la concòrdia de 1644 que determina la manera de renovar els càrrecs de responsabilitat. La taula està organitzada considerant que cada substitució d'un membre de l'administració constitueix una nova administració, si bé ja hem explicat que les substitucions es produeixen per vacant d'alguns dels administradors, ja sigui per defunció,⁵⁰⁰ canvi de condició de prevere conductiu a prevere beneficiat,⁵⁰¹ ascens dins de la jerarquia eclesiàstica,⁵⁰² renúncia,⁵⁰³ canvi de residència,⁵⁰⁴ etc. A la taula, per a cada administració, els tres primers cognoms són els dels preveres beneficiats de l'església de la Pietat i l'ordre en què apareixen és el d'administrador primer, segon, i tercer, mentre que el quart és el prevere conductiu:

Taula 22. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (8/04/1614-31/08/1645)					
Administració	Cognom	Nom	Inici mandat	Fi mandat	Fi mandat personal
1	Matavaques	Pere	08/04/1614	23/10/1617	21/04/1623
	Serra	Montserrat			26/12/1621
	Comalada	Josep			23/10/1617
	Bonet	Jaume			16/10/1622
2	Matavaques	Pere	23/10/1617	14/05/1621	14/05/1621
	Serra	Montserrat			
	Re	Joan			
	Bonet	Jaume			

⁵⁰⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*. Pel que fa a defuncions, Josep Comalada (†1617) és substituït per Joan Re; Joan Re (†1621) és substituït per Pau Arimany; Pere Matavaques (†1623) és substituït per Bernat Reguer; Jaume Bonet (†1622) és substituït per Pere Joan Casquet.

⁵⁰¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 28. Joan Savall obté un benefici i és substituït el 19 d'agost de 1630 per Magí Monplet. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 28.

⁵⁰² AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 32v. Andreu Senmartí obté el canonicat i és substituït l'1 de juliol de 1632 per Pau Clarà.

⁵⁰³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 6v. Montserrat Serra renúncia i és substituït per Joan Serra júnior el 4 d'agost de 1621.

⁵⁰⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, fol. 33. Magí Monplet renúncia perquè «per alguns negocis y convenièncias mias tinch de fer absència llarga de la ciutat».

Taula 22. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (8/04/1614-31/08/1645)					
Administració	Cognom	Nom	Inici mandat	Fi mandat	Fi mandat personal
3	Matavaques	Pere	14/05/1621	10/01/1622	23/04/1625
	Serra	Montserrat			
	Arimany	Pau			
	Bonet	Jaume			
4	Matavaques	Pere	10/01/1622	16/10/1622	23/04/1625
	Arimany	Pau			
	Serra	Joan			
	Bonet	Jaume			
5	Matavaques	Pere	16/10/1622	21/04/1623	12/01/1630
	Arimany	Pau			
	Serra	Joan			
	Casquet	Pere Joan			
6	Arimany	Pau	21/04/1623	23/04/1625	12/01/1630
	Serra	Joan			
	Reguer	Bernat			
	Casquet	Pere Joan			
7	Reguer	Bernat	23/04/1625	12/01/1630	12/01/1630
	Riembau	Antoni			
	Valls	Miquel			
	Casquet	Pere Joan			
8	Codina	Joan Pau	12/01/1630	19/08/1630	11/11/1637
	Senmartí	Andreu			01/07/1632
	Fauria	Pere Pau			11/11/1637
	Savall	Joan			01/07/1632
9	Codina	Joan Pau	19/08/1630	01/07/1632	01/07/1632
	Senmartí	Andreu			
	Fauria	Pere Pau			
	Monplet	Magí			
10	Codina	Joan Pau	01/07/1632	11/11/1637	01/08/1640
	Clarà	Pau			
	Fauria	Pere Pau			

Taula 22. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (8/04/1614-31/08/1645)					
Administració	Cognom	Nom	Inici mandat	Fi mandat	Fi mandat personal
11	Beuló	Agustí	11/11/1637	01/08/1640	11/11/1637
	Reguer	Bernat			01/08/1640
	Clarà	Pau			
	Fontcuberta	Mateu			31/10/1644
12	Pujol	Francesc	01/08/1640	31/10/1644	31/08/1645
	Serra	Jaume			31/10/1644
	Fontcuberta	Mateu			
	Alavall	Segimon			31/08/1645
13	Pujol	Francesc	31/10/1644	31/08/1645	
	Torrellebreia	Joan Andreu			
	Serra	Jaume			
	Alavall	Segimon			
	Pujol	Francesc			

(Font: AMV, *Llibre I de las determinacions...*Elaboració pròpia)

A partir de la concòrdia de l'any 1644 varia l'estructura de l'administració de la Pietat i es formalitza i normalitza el sistema d'elecció de càrrecs. També, com ja hem dit, el capbrever major és l'administrador primer de la comunitat. L'elecció es fa bianualment. El 24 d'agost es reuneixen els beneficiats a la capella de Sant Miquel de la catedral de Vic juntament amb el capbrever major i els membres de la institució del Capbreu. De fet, l'elecció dels tres beneficiats que iniciaran el mandat com a administradors de la Pietat a partir de l'1 de setembre es fa en la mateixa cerimònia on es fa l'adob de bosses i elecció de nous càrrecs pel Capbreu. El mandat és per a dos anys, de l'1 de setembre al 31 d'agost. L'elecció dels càrrecs s'anota al llibre de resolucions del Capbreu i qui presideix la cerimònia és el capbrever major, que serà l'administrador primer de la institució. Una prova més que la comunitat de beneficiats de la Pietat depenia orgànicament del Capbreu de la catedral de Vic. Que en tinguem notícia aquest sistema es va complir durant el

període estudiat excepte en el bienni 1649-1651, en què, a causa de la pesta,⁵⁰⁵ no es va poder fer la renovació fins a 21 de febrer de 1652.⁵⁰⁶ Un cop renovats els administradors, el 10 de juliol es va haver de substituir Rafel Arbosser –administrador primer entre 21 de febrer de 1652 i 10 de juliol de 1652–, per Jaume Boxeda –administrador primer entre 10 de juliol 1652 i 31 d’agost de 1653. La raó de la substitució no està clara i en el document només consta que és «per absència del reverent Rafel Arbosser». Podria ser que es trobés fora de la ciutat per evitar el perill de contagi?

El quadre directiu a partir de l’1 de setembre de 1645 i fins a l’any 1675, va estar format pels integrants que publiquem a la següent taula. El primer cognom és el capbrever major, el segon i tercer cognoms són els dels preveres beneficiats de l’església de la Pietat i l’ordre en què apareixen és el d’administrador primer, i segon, tercer, mentre que el quart és el prevere conductiu.

⁵⁰⁵ La pesta, si fem cas de l’anotació a l’acta del llibre de secretaria del capítol de canonges, ACV 57/58, *Secretariae Libri*, 14 de gener de 1649, p. 44, ve de:

Hull de Cona [*sic.*], una vila cerca de Tortosa, estan apestats de la plaga de la peste y com estiga tant serca y sia mal tant contigiós per la molta comunicació y ha en lo Principat, súplican al Il·lustre sia servit de fer pregàries suplicant a Déu Nostre Senyor vulla aplacar la sua ira y vulla tenir misericòrdia de aquells qui estan tan afligits de tan gran treball en que estan posats y que si lo Il·lustre Capítol sap o tinga notícia de que en lo estat secular y ha alguns vicis públichs, se servesca manar-los avisar que ells procuraran absoluta diligència se castiguen y axí ha resolt lo Il·lustre Capítol de que fassan pregàries en las laudas y vespres y en la misa se pose la collecta y lo endemà de Sant Sebastià que lo entredit serà alsat, se ting la estació del Santíssim Sagrament y després lo vicari general done orde als demés convents la tingan cada dia per son orde conforme se acostuma; y lo dia de Sant Sebastià se farà la professó pública per ciutat.

En realitat el primer a part d’un petit brot a Ulldecona el 1648, el mal al Principat va començar el 1650 provinent de València. Immediatament se’n va formar un altre a la zona de Girona, i els anys 1651-1654 l’epidèmia «arrasó la totalidad del territorio, siguiendo muchas veces itinerarios indescifrables y sin excluir». NADAL I OLLER, *Bautismos, desposorios y entierros...*, p. 62.

⁵⁰⁶ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 21 de febrer de 1652, f. 62, diu:

Als 21 de febrer 1652 en poder de Joan Francesc Serrahima, notari públic de Vic, per lo bienni qui comença al primer de setembre 1651, per causa del contagi que no-s pogué fer en son degut lloch y temps foren nomenats per Administradors a lo Reverent Rafel Arbosser, Pau Curriol y Joseph Mitjavila.

De fet, la primera notícia que tenim del problema de la renovació per la pesta és una anotació de 20 de gener de 1652. Pel que diu la documentació hi havia quatre administradors, si bé no sabem quan van nomenar Joan Baranera:

Convocats i congregats los reverents Joan Baranera, prevere beneficiat en la Seu de Vic, Antoni Joan Torrent, monjo major, Francesc Serra, també beneficiat en dita Seu y Joseph Quintana, conductiu, servint encara lo offici de Administradors del bienni qui comença al primer de setembre 1649 y acaba al darrer de agost 1651 qui per causa del contagi y haver estat sis mesos fora ciutat no se n-a i avian pogut tràuer altres administradors. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de gener de 1652, f. 61v.

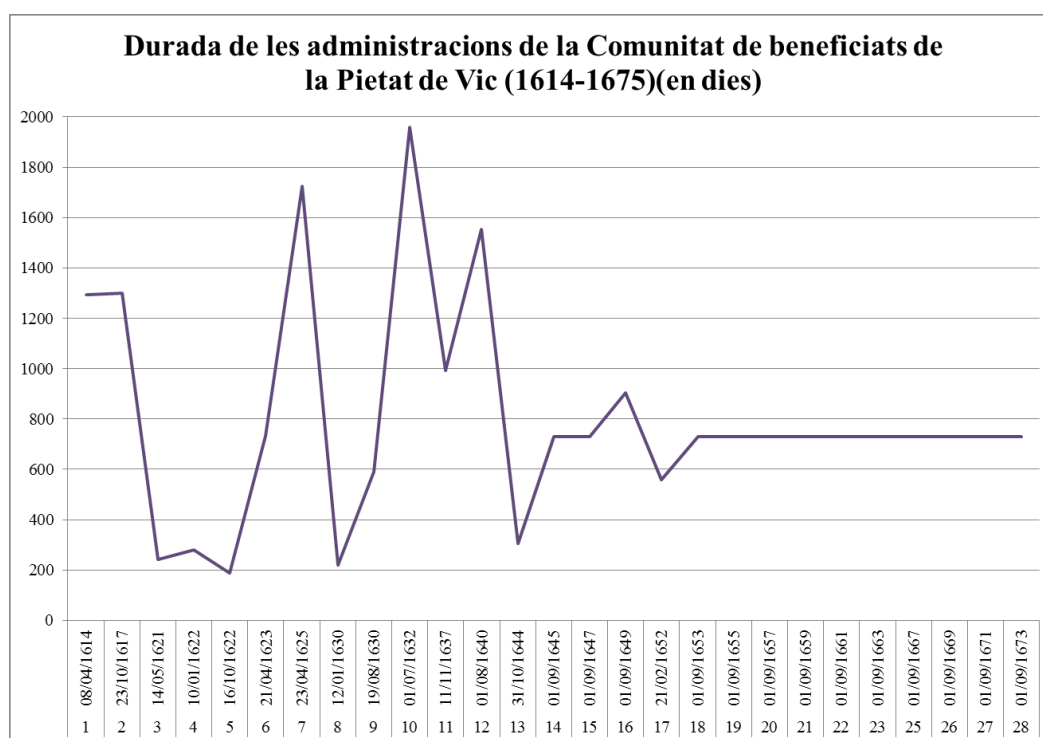
Taula 23. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (01/09/1645-31/08/1675)				
Administració	Cognom	Nom	Inici mandat	Fi mandat
14	Fontcuberta	Mateu	01/09/1645	31/08/1647
	Prat	Miquel		
	Verneda	Pere		
	Quintana	Josep		
15	Prat	Jaume	01/09/1647	31/08/1649
	Prat	Miquel		
	Casquet	Pere Joan		
	Rovira	Josep		
16	Baranera	Joan	01/09/1649	21/02/1652
	Torrent	Antoni Joan		
	Serra	Francesc		
	Quintana	Josep		
17	Arbosser ⁵⁰⁷	Miquel	21/02/1652	10/07/1652
	Boxeda	Jaume	10/07/1652	31/08/1653
	Corriol	Pau	21/02/1652	31/08/1653
	Mitjavila	Josep	21/02/1652	31/08/1653
18	Serra	Francesc	01/09/1653	31/08/1655
	Casquet	Pere Joan		
	Grange	Miquel		
	Senmartí	Pere Joan		
19	Peya	Diego	01/09/1655	31/08/1657
	Duran	Francesc		
	Pont	Josep		
	Sala	Josep		
20	Verneda	Pere	01/09/1657	31/08/1659
	Verneda	Pere		
	Baranera	Joan Andreu		
	Fauria	Francesc		
21	Pont	Josep	01/09/1659	31/08/1661
	Casquet	Pere Joan		

⁵⁰⁷ El 10 de juliol és substituït per Jaume Boxeda com a administrador primer de la Pietat.

Taula 23. Administradors de la comunitat de beneficiats de la Pietat (01/09/1645-31/08/1675)				
Administració	Cognom	Nom	Inici mandat	Fi mandat
	Llobet	Francesc		
	Antentas	Bonaventura		
22	Comamala	Antoni	01/09/1661	31/08/1663
	Serra	Francesc		
	Oliveras	Rafel		
	Riera	Vicenç		
23	Benet	Rafel	01/09/1663	31/08/1665
	Molist	Antic		
	Albanell	Jaume		
	Homs	Bernadí		
24	Albanell	Jaume	01/09/1665	31/08/1667
	Vila	Joan		
	Costa	Francesc		
	Bruller	Josep		
25	Piella	Josep	01/09/1667	31/08/1669
	Curriol	Pau		
	Noguera			
	Carrera	Joan Francesc		
26	Boxeda	Francesc	01/09/1669	31/08/1671
	Mas	Miquel		
	Agut	Llorenç		
	Anglada	Francesc		
27	Benet	Rafel	01/09/1671	31/08/1673
	Banet	Benet		
	Bruel	Josep		
	Beulas	Ramon		
28	Torradabella	Joan	01/09/1673	31/08/1675
	Codina	Francesc		
	Casas	Francesc		
	Bru	Segimon		

(Font: ACbV/87 a 89, *Determinacions de la comunitat...* Elaboració pròpia).

El canvi del sistema d'elecció de la direcció dels administradors de la Pietat proporciona un relleu evident en els comandaments de la institució. Els primers temps, però, han servit per consolidar la comunitat. Pere Matavaques està 3.300 dies com a administrador primer de la Pietat. El 1613 ell és el representant del Capbreu que negocia amb el Consell de la ciutat la cessió de l'església de la Pietat.

Gràfic 10. Durada de les administracions de la Comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic (1614-1675).

(Font: AMV, Llibre I de las determinacions..., i ACbV/87 a 89, Determinacions de la comunitat...
Elaboració pròpia)

És Matavaques qui substitueix al procurador Miquel Valls per fer-se càrrec de l'administració de la Pietat el 1614. Està en la gènesi i la consolidació de la institució. És l'administrador primer de cinc administracions diferents. Nou anys i quatre dies és un temps significatiu per afermar la institució. Però es dona el cas que, després del relleu de Pau Arimany, que substitueix Pere Matavaques com a administrador primer el 21 d'abril de 1623, Bernat Reguer lidera la segona administració més longeva de tot el període anterior a 1644: 1.725 dies. Del 23

d'abril de 1625 al 12 de gener de 1630. Quatre anys i poc més de vuit mesos sumats als nou anys de Pere Matavaques, i als dos anys de Pau Arimany és un temps important per assentar la Pietat: setze anys gairebé. Si es plasma gràficament, tenim el resultat següent:

A part dels administradors, l'estructura inicial de la comunitat de beneficiats és molt simple. Està formada pels beneficiats, i alguns procuradors. A mesura que es va consolidant la institució i genera noves necessitats es van creant i consolidant els càrrecs necessaris per subvenir-les.

3.5.2.2. Els beneficiats

Si analitzem el perfil dels beneficiats de la Pietat a partir del cognom, ens adonem que en la majoria dels casos es tracta de menestrals, de gent d'oficis, de fadristerns de cases de pagès que s'han establert a Vic, o de descendents de cases de pagès petites o mitjanes de la ciutat i de l'entorn (Albareda, Coromina, Lleopart, Matavaques, etc.). Són perfils diferents dels integrants del capítol, provinents de famílies més aposentades o fins i tot ennoblides, com els Bertrana, Boixadors, Cànovas, Coromina i Avenc, de Llupià, Prat, Vendrell, etc. També és cert que trobem cognoms repetits a les dues institucions, com els Agut, Codina, Prat, Reixach, Roca, Sala, etc. Aquesta repetició respon sovint a diferents branques de la família, la principal i la dels fadristerns; a mateixos cognoms però sense parentiu aparent, o a cognoms de famílies que han aconseguit ascendir en l'escalafó social i que els trobem en un primer estadi com a beneficiats i posteriorment com a canonges de la catedral.

Aquesta realitat encaixa amb el que venim manifestant. Que els integrants del Capbreu i de la comunitat de beneficiats de la Pietat són els fills dels menestrals, botiguers i gent d'oficis; de fadristerns de cases pairals de certa notorietat, i de descendents de la pagesia benestant que volen consolidar i/o fer augmentar l'estatus social a través de les diferents opcions que els dona la societat. Des de les confraries professionals i devocionals a les diferents estructures eclesiàstiques

existents. L'objectiu: accedir a càrrecs de responsabilitat, eclesiàstics o civils, per aconseguir el canonicat o el títol de ciutadà honrat.⁵⁰⁸

Al seu torn, la tendència general de les institucions es a l'especialització en el finançament dels diferents grups socials. La major part dels diners a préstec que deixen el Capbreu i la comunitat de beneficiats de la Pietat van destinats a la pagesia mitjana i al sector menestral i d'oficis.⁵⁰⁹ El capítol, per la seva part, s'especialitza en el crèdit a sectors més elitistes de la societat. Capbreu i Pietat s'especialitzen en crèdit de menor import mentre que el capítol de canonges presta quantitats majors.⁵¹⁰

Tot i que no és l'objecte d'aquest estudi, per corroborar aquesta especialització en el crèdit hem analitzat els diners que tenia deixats a censal el capítol de canonges de la seu vigatana, per després tractar els de la Pietat.⁵¹¹ Els documents estudiats es van redactar al segle XIX en motiu de la desamortització eclesiàstica. Les quantitats deixades a cens estan referenciades en rals de billó, però en un

⁵⁰⁸ Armand de FLUVIÀ I ESCORSA, «Documents sobre el privilegi de ciutadà honrat de Vic», *Paratge*, 10 (1999), p. 53-56, explica molt bé la figura dels ciutadans honrats. Diu que, a Catalunya, els ciutadans honrats constituïen el patriciat urbà, els prohoms d'una ciutat. És a partir del segle XIV que hom els comença a anomenar així, perquè abans eren simplement només «ciutadans». [...] Des del segle XIII, van monopolitzar el govern municipal i en van constituir l'anomenada 'ma major'. Al segle XV, però, l'hagueren de compartir amb els mercaders, els artistes i els menestrals. N'hi havia de dues classes, els de matrícula, organitzada a partir del 1479, i els de privilegi, per concessió reial. A partir de 1510, van ésser equiparats als cavallers —per això també tenien tractament de «magnífich senyor»— amb tots llurs privilegis, excepte al de pertànyer al Braç Militar, atès que eren convocats a Corts pel Braç Reial o Popular. El 1620 els de matrícula van ser equiparats als de privilegi. N'hi havia, a més dels de Barcelona, de Girona, Perpinyà, Lleida, Vic, Tarragona, Tortosa i Manresa. Com que eren equiparats als militars, molts ciutadans honrats es donaven l'apel·latiu de donzells.

⁵⁰⁹ Al segle XVIII sembla que aquesta estratègia encara està més definida. Vegeu, Rafel GINEBRA I MOLINS, «Inversions de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic al Montseny al segle XVIII. La configuració d'un gran patrimoni coherent», *Monografies del Montseny*, 19 (2004), pp. 81-106.

⁵¹⁰ Les comunitats de beneficiats i el capítol de canonges no eren els únics que deixaven diners a censal. El bisbe de Vic, els ordes religiosos, algunes confraries o el clergat del bisbat de Vic (les parròquies del bisbat), també deixaven diners a cens. L'any 1852 el clergat del bisbat de Vic tenia censos per valor de 1.063.250,30 rals de billó, abans d'aplicar les baixes governamentals del 25%. AEV, *Diocesis de Vich. Registro de fincas no permutables*, 1860 (data aproximada).

⁵¹¹ Per fer-ho ens hem valgut de les declaracions dels censos no incautats pel govern que el capítol de canonges va fer a Hisenda arran de la desamortització al voltant de l'any 1860. ACV 58/58, *Papers sobre la incautació dels béns de l'Església (desamortització)*.

document⁵¹² del lligall hi ha quantitats referenciades en moneda catalana i en rals que ens han permès fer les equivalències monetàries. Són les següents:

Taula 24. Equivalències moneda catalana versus ral de billó (any 1860)

	Sou	Lliura	Ral
1 Diner	0,083	0,004	0,044
1 Sou		0,050	0,533
1 Lliura			10,667

(Font: ACV 58/58, *Papers sobre la incautació...*, «Estado demostrativo de las causas piadosas...». Elaboració pròpia)

El lligall ACV 58/58 conté, entre altres coses, tres plecs que recullen la informació dels diners deixats a censal. Hem pres com a mostreig 23 dels 135 censals que hi ha anotats als documents. El criteri ha estat seleccionar les quantitats que superaven el 20.000 rals per saber tant els noms dels censataris com les procedències. Tinguem present que alguns dels censals van passar a possessors de títols nobiliaris que no existien a l'època que es va cerar l'endeutament (per exemple el marquesat de Puerto Nuevo). La llista de deutors és la de la següent taula:

Taula 25. Censataris que prenen censals superiors a 20.000 rals			
Censatari	Poble de residència	Rals de billó	Lliures
Vicenç Llanas abans Regàs	Vic	30.933,33	2.899,91
Joan Antoni Fivaller i de Bau, duc d'Almenara	Ciutadella de Menorca	64.000,00	5.999,81
Pau de Barnola i de Espona	Barcelona	40.533,00	3.799,85
J. de Sarriera, comte de Solterra	Girona	33.386,66	3.129,90
Francesc d'Aspre, abans senyor de Parrella	Sant Joan de les Abadesses	44.266,66	4.149,87
Antoni Abadal	Avinyó	25.600,00	2.399,93
Fermí Llobateras	Moià	21.333,33	1.999,94
Vicenç Passarell	Moià	21.333,33	1.999,94

⁵¹² «Estado demostrativo de las causas piadosas que el Cabildo catedral de Vich debe levantar todos los años por los 109.684,52 reales», dins de ACV 58/58, *Papers sobre la incautació...*

Co-herència de Conangell (Hospital)	Vic	49.137,76	4.606,52
Patrimonio Real Administración Tabacos	Barcelona	22.880,00	2.144,93
Marcia Macià i Noguera o Tona	Vic	37.333,33	3.499,89
Bonaventura d'Ortafà	Reus	28.458,66	2.667,92
Llucià Bertrana	Vic	26.666,66	2.499,92
Joan Errando	L'Estany	24.593,94	2.305,61
Alós i Barrera, marquesa de Puertonuevo	Vic	42.666,66	3.999,87
Francesc Casamitjana i Plana	Sant Joan d'Oló	65.920,00	6.179,81
Eudald Planas i Terradellas (avui Josep Vaqué)	Ripoll	25.774,20	2.416,26
Hereus de Ramon de Manresa	Girona	39.466,66	3.699,88
Alós i Barrera, marquesa de Puertonuevo	Vic	32.000,00	2.999,91
Sr. Comte de Solterra i Sarriera	Girona	24.220,79	2.270,63
Antoni Senespleda	Berga	22.133,33	2.074,93
Bartomeu Dosrius	Sant Pere de Vallcarca	58.240,00	5.459,83
Joan Febrer i Grau	Santa Maria de l'Estany	129.919,98	12.179,62
TOTAL		910.798,28	85.384,67

(Font: ACV 58/58, *Papers sobre la incautació...* Elaboració pròpia)

Com s'aprecia, entre els censataris hi ha persones de diversa procedència. Pel que fa a l'estatus social hi ha nobles com el comte de Solterra,⁵¹³ la marquesa de Puertonuevo i el duc d'Almenara. Ciutadans de diferents ciutats del Principat i algunes administracions com la de l'Hospital de la Santa Creu o el Patrimonio de la Real Administración de Tabacos. Dels 23 censals que corresponen a 21 censataris, vuit no eren del bisbat de Vic. Els imports deixats són quantitats significatives. Per poder-ho comparar amb la comunitat de beneficiats de la Pietat cal dir que de les 690 operacions que va fer la comunitat entre 1614 i 1650, 590 van ser menors de

⁵¹³ En realitat el títol de comte de Solterra es va concedir el 1671 a don Joan de Sarriera Gurb i Alemany Descatllar (1642-1685). Vegeu Pere MOLAS RIBALTA, *L'alta noblesa catalana a l'edat moderna*, Eumo, Vic, 2004, p. 101 i ss.

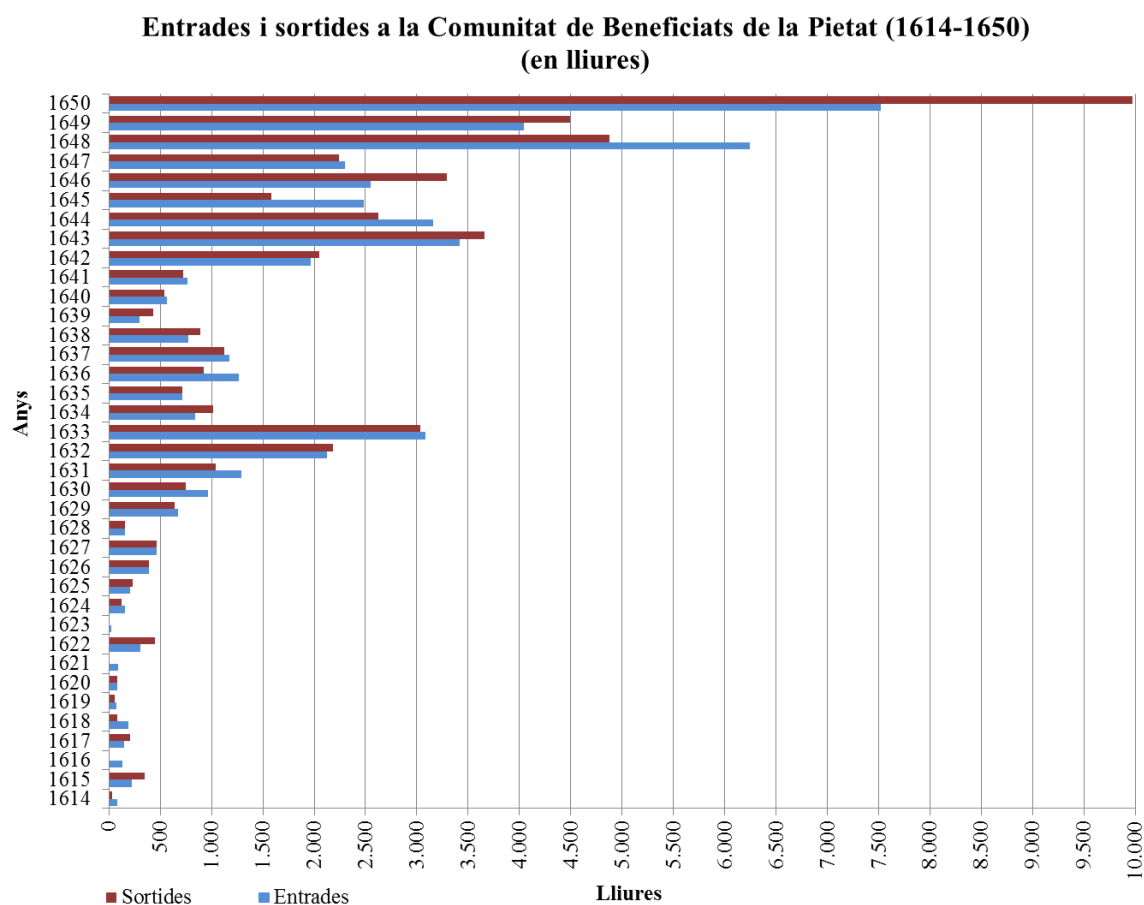
100 lliures. La quantitat més gran que van deixar en censal és de 1.000 lliures. Concretament el 21 de maig de 1650 a Pau Antic Noguera, pagès del mas Noguera de la parròquia de Bigues. Al canvi són uns 10.667 rals.

Pel que fa a la Pietat, l'anàlisi de les entrades i sortides de diners ens informa que la comunitat tenia dipositats els recursos en tres institucions. La caixa de la Pietat, la taula de canvi de la ciutat de Vic i la taula de canvi de la ciutat de Barcelona. Les dades generals de l'anàlisi de 893 assentaments del període 1614-1650 dels *Llibres de propis i arbitris*, són les següents:

Taula 26. Resum entrades i sortides en lliures (1614-1650)				
	Caixa Pietat	Taula de Vic	Taula de Barcelona	Total (ll.)
Entrades	16.284,16	28.967,47	5.697,03	50.948,66
Sortides	15.942,96	30.881,39	4.703,00	51.527,35
		Saldo		-578,69

(Font: Elaboració pròpia a partir de APtV/121, *Llibre primer de propis i aliens de l'Administració del a Pietat (1614-1648)* i APtV/122, *Llibre segon de propis i aliens de l'Administració del a Pietat (1650-1684)*)

El gruix més important d'ingressos es fa a la taula de la ciutat de Vic, seguit dels de la caixa de la Pietat. El moviment de diners a la taula de Barcelona es dona en un primer període de 1637 a 1639 i, especialment, durant la Guerra dels Segadors, sobretot de 1643 a 1648. A primer cop d'ull es veu que el saldo en el període analitzat va ser negatiu. Si entrem en una anàlisi més detallada ens adonem que hi ha dos moments en què el volum de moviments és més significatiu: els anys 1632 i 1633, i la dècada de 1640, especialment a partir de 1642. En aquest període sobresurt el volum de negoci de l'any 1650. Es van ingressar 7.518,33 lliures i se'n va gastar 9.975,50 lliures. La majoria de despesa es va donar a la taula de canvi de Vic (ingressos de 4.794,49 lliures i despeses de 7.245,65). La resta es va produir a la caixa de la Pietat, mentre que a la taula de Barcelona no hi va haver moviment.

Gràfic 11. Entrades i sortides de capital a la comunitat de beneficiats de la Pietat (1614-1650)
(Font: APtV/121, *Llibre primer de propis...* i APtV/122, *Llibre segon de propis...* Elaboració pròpia)

Hem dit que en general els beneficiats de la Pietat provenen de famílies de menestrals, gent d'oficis, fadristerms de cases de pagès que s'han establert a Vic, o de descendents de cases de pagès petites o mitjanes de la ciutat i de l'entorn. També que el crèdit de les comunitats de beneficats anava orientat majoritàriament a pagesos i a menestrals i gent d'oficis de l'entorn. Analitzant els emprèstits de diners que va fer la comunitat de beneficiats de la Pietat entre 1614 i 1650, dels 893 assentaments comptables analitzats, en 617 coneixem l'ofici de la persona o persones a qui es va deixar els diners a censal. De 679 assentaments en sabem el lloc de procedència. Publicar tots els oficis i llocs de procedència genera un llistat molt extens. Per això hem agrupat aquestes dades en grups conceptuals d'oficis i

per demarcacions administratives del bisbat de Vic de l'any 1634 o pel bisbat que correspon, de manera que es puguin analitzar. El resultat és el següent:

Taula 27. Oficis i procedència dels creditors de la Caixa de la Pietat (1614-1650)			
Ofici	Total	Divisió administrativa (1634)	Total
Pagès	147	Oficialat	288
Oficis	46	Bisbat de Girona	6
Eclesiàstic	32	Ripoll	6
Dona	23	Bisbat de Barcelona	4
Negociant	16	Manresa	2
Lleis	13		306
Noble	6		
No descrit	1		
	284		
.			

Taula 28. Oficis i procedència dels creditors de la Taula de canvi de Vic (1614-1650)			
Ofici	Total	Divisió administrativa (1634)	Total
Pagès	180	Oficialat	312
Oficis	40	Bisbat de Barcelona	13
Dona	21	Ripoll	4
Negociant	18	Manresa	1
Noble	11		330
Eclesiàstic	11		
Lleis	9		
Municipi	2		
No descrit	1		
	293		

Taula 29. Oficis i procedència dels creditors de la Taula de canvi de Barcelona (1614-1650)

Divisió administrativa			
Ofici	Total	(1634)	Total
Pagès	25	Oficialat	41
Oficis	7	Bisbat de Barcelona	1
Negociant	3	Manresa	1
Eclesiàstic	2		43
Noble	1		
Municipi	1		
Dona	1		
	40		

Taula 30. Resum dels emprèstits de diners efectuats per la Pietat (1614-1650)

Ofici	Total	%	Divisió administrativa (1634)	Total	%
Pagès	352	57,05%	Oficialat	641	94,40%
Oficis	93	15,07%	Bisbat de Barcelona	18	2,65%
Eclesiàstic	45	7,29%	Ripoll	10	1,47%
Dona	45	7,29%	Bisbat de Girona	6	0,88%
Negociant	37	6,00%	Manresa	4	0,59%
Lleis	22	3,57%		679	100,00%
Noble	18	2,92%			
Municipis	3	0,49%			
No descrit	2	0,32%			
	617	100,00%			

(Font: APtV/121, *Llibre primer de propis...* i APtV/122, *Llibre segon de propis...* Elaboració pròpia).

De tot plegat se'n treu que la comunitat de la Pietat gestionava els diners ingressats als diferents dipòsits i els deixava a censal. En la taula resum es veu que la majoria de creditors (57,05%) eren pagesos. Ja hem vist que a l'entorn rural, a finals del segle XVI es produeix una davallada en la renda pagesa, que es va generalitzar a partir dels anys vint del segle XVII i que l'endeutament en l'àmbit català serà ja important i es convertirà en persistent a partir de la Guerra dels Segadors.

El segon grup més nombrós que van prendre censal van ser la gent que hem anomenat d'oficis. Es tracta d'argenteres, boters, calceters, calderers, candelers, corders, fusters, ferrers, pedrinyalers, etc. Així com la renda pagesa va patir un daltabaix, hem vist que el segle XVII a Vic va ser un període de recuperació i de certa prosperitat, tant econòmicament com demogràfica. Al llarg del primer terç de la centúria es va forjar un clima social i econòmic propici, fet que va afavorir la fundació de noves esglésies i convents fora muralles i la reforma de les preexistents. Per tant, els censals deixats a aquest sector de la població sembla que responen més a inversions, malgrat que no es pot generalitzar. A partir d'aquí hi ha un grup que va rebre entre el 6 i el 7% dels censals prestats. Dins d'aquest grup hi ha els 'eclesiàstics', que segurament utilitzaven els censals per fer fundacions de beneficis, un grup que hem anomenat 'dona' i que fa referència bàsicament a vídues que havien de prendre censal, i el grup que hem anomenat 'negociant', que inclou paraires, mercaders i negociants. Per sota del 5% hi trobem el grup anomenat 'lleis', integrat per notaris, procuradors, i doctors en ambdós drets, i el grup 'noble' que engloba ciutadans honrats de Vic i Barcelona, nobles, donzells, etc., com Antoni Vila i de Savassona o Joan de Fontanellas. Finalment convé destacar el crèdit que es va fer a la vila i parròquia de Sant Julià de Vilatorrada.

Pel que fa a la proveniença dels que van rebre els emprèstits, en aquest cas les dades encara són més clares. Més del 95% són persones que residien al bisbat de Vic. Concretament el 94,40% a l'Oficialat (Aiguafreda, Balenyà, el Brull, Folgueroles, la Castanya, Malla, Manlleu, Moià, Gurb, Torelló, Tona, Sant Hilari Sacalm, ...). Un 1,47% al deganat de Ripoll (Ripoll i Vallfogona de Ripollès bàsicament). Un 0,59% al Deganat de Manresa (bàsicament Callús). El 5% restant se'l reparteixen els bisbats de Barcelona (Tagamanent, Barcelona, etc.), i Girona (Arbúcies). Per tant, els censals es feien a persones properes i conegudes.

Un altre aspecte lligat a la procedència geogràfica és que els censals es presten majoritàriament a persones que resideixen a parròquies on no hi ha comunitat de beneficiats. A banda de Moià i algun emprèstit a Centelles, a les 893 operacions analitzades no hi ha persones provinents de Santa Coloma de Queralt, Igualada, Calaf, Sallent, Santpedor, Sant Joan de les Abadesses, Prats del Rei o Sant Feliu de Sasserra, llocs on ja hem vist que hi havia comunitats de beneficiats.

3.5.2.3. Els procuradors

La figura de procuradors, ambaixadors, síndics o representants és habitual i universal en l'Església catòlica i a l'administració de l'Antic Règim en general. Les procures o representacions en nom d'una altra persona o institució ja es donen a l'època romana. La reialesa, el papat i altres estaments les empren de manera reiterada. Pel que fa al dret de procura eclesiàstica sabem que els bisbes l'utilitzen ja al Concili de Chalon (813), i que es podia tractar de procures remunerades en diner o en espècie. Serà el papa Benet XII qui l'any 1336

pose d'abord le principe que le montant de la procuration sera fourni en nature ou en argent, au choix du débiteur: sive in victualibus sive in pecunia a volentibus.⁵¹⁴

Els primers procuradors de la Pietat que trobem són alguns que més endavant exerciran càrrecs de responsabilitat a la institució. És el cas de Pere Matavaques i Bernat Reguer, a qui el 6 de febrer de 1613 nomenen «síndics i procuradors de la venerable comunitat de preveres, beneficiats i conductius de l'església de Vic».⁵¹⁵ De fet, als primers administradors de la comunitat de beneficiats, encapçalats per Pere Matavaques, el Capbreu els nomena «per procuradors, actors y administradors de dita iglésia».⁵¹⁶ Un cop elegits se'ls dona «fecultat y ple poder als dits administradors que puguin exercir un o molts procuradors lo que a ells los aperexaran ser convenient».⁵¹⁷

El primer procurador de la Pietat designat per exercir tasques de gestió, de qui ja hem parlat a bastament, és Miquel Valls. És nomenat en una de les primeres reunions de la comunitat a proposta de Pere Matavaques el 11 de febrer de 1613. Matavaques planteja:

Molt reverents senyors, apar que seria convenient que dita comunitat anomenàs a un beneficiat que fos procurador per a cobrar las rendas y los diners per las celebrations de devoció se fan en dita iglésia. Y oyda dita proposició ser justa, lo dit senyor capbrever major Monserrat Serra anomenà a mossèn Miquel Valls, prevere, beneficiat de la Seu y, *nemine discrepante*, lo crearen acta [de] procurador y síndich de dita comunitat per los negociis de dita iglésia y en perticular per a que en nom de dita comunitat fassa celebrar

⁵¹⁴ NAZ (dir.). *Dictionnaire du droit...*, tome septième (1965), p. 318, veu 'procuration'.

⁵¹⁵ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 4.

⁵¹⁶ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614f. 2.

⁵¹⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614f. 2-2v.

per torn los aniversaris, misses, axí cantades com resades, completes y altres pies institutions.⁵¹⁸

Ja sabem que Miquel Valls presenta la renúncia el 8 d'abril de 1614 i que es resol acceptar-la si bé abans ha de donar «compte de son temps».⁵¹⁹ Per tant, a més de les feines de distribució els procuradors han de portar i justificar els comptes. En aquest sentit, a l'arxiu de la Pietat la sèrie de «Llibres de comptes dels procuradors dels administradors de la Pietat» comença l'any 1670.⁵²⁰ És un fet indicatiu que mostra, per una banda, una consolidació i assentament del càrrec de procurador a partir del darrer quart del segle XVII, i, per l'altra, l'obligació de portar i presentar els comptes del que s'ha gestionat.⁵²¹

A partir de la definició de l'estructura administrativa i la concessió de la potestat de nomenar procuradors, la figura es va repetint. Per exemple, el 23 d'octubre de 1617 s'elegeix nou procurador per mort del que estava exercint el càrrec.⁵²² O el 2 de juliol de 1621 el procurador Joan Serra renúncia al·legant que «és vell i està cansat de servir».⁵²³ El seu successor durarà només un any. Renunciarà al càrrec el 14 d'agost de 1622. Serà succeït per Andreu Senmartí.⁵²⁴

El 1625 suposa un punt d'inflexió en les obligacions dels que exerceixen càrrecs dins de la comunitat. El 21 de juliol el bisbe fra Andrés de San Jerónimo aprova les

⁵¹⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 11 de febrer de 1613, f. 1v.

⁵¹⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 d'abril de 1614f. 1v-2.

⁵²⁰ APtV, *Llibres de comptes dels procuradors dels administradors de la Pietat (1670-1912)*, 57 volums.

⁵²¹ Segurament hi té a veure el redreç econòmic del darrer quart del segle XVII a Catalunya, iniciat a partir de 1660. Vegeu Jaume DANTÍ I RIU, «Catalunya entre el redreç i la revolta: afebliment institucional i diferenciació social», *Manuscrits* 30 (2012), pp. 55-76, i també del mateix autor, «Redreçament econòmic i moviment pagès al darrer terç del segle XVII», *L'Avenç* 184 (1994), pp. 16-19.

⁵²² APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 11-12,

E com lo dit senyor Joseph Comalada, segons és estat Déu servit, sie mort de mort natural, perçò demana a dita communitat se servesca anomenar en lloch de dit senyor Joseph Comalada altra persona a la qual se li don lo matex poder que fonch donat a dit senyor Joseph Comalada. Y en continent determinà dita communitat que sie fet com és proposat y encontinent anomenà en lloch de dit senyor Joseph Comalada al reverendíssim senyor Joan Re.

⁵²³ En el seu lloc el 21 de juliol de 1621 s'elegeix Andreu Martí. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de juliol de 1621, f. 6 i 6v.

⁵²⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 8 de setembre de 1622, f. 7v.

ordinacions de la comunitat.⁵²⁵ En el cas dels procuradors el text els supedita clarament als administradors. Així, el primer punt de la norma diu

que lo procurador o bosser qui serà elegit per dits administradors no pogue en manera alguna donar distributió a ningun beneficiat ni conductiu fill de la present ciutat que primer no tingue orde de dits administradors, sots pena de provatió de son offici y de las distribucions de un mes de dita iglésia.

El text també estipula quan i com el procurador ha de fer el servei «a la fi de la missa després de la comunió y que guanyen aquella los qui des del punt de la epístola auran residit en lo cor fins a la post comunió».⁵²⁶

Per altra banda, les ordinacions també disposen que el procurador i el sagristà han de prestar jurament conforme faran el seu ofici bé i legalment. El 30 de desembre de 1625 es determina que els procuradors hagin de

diffinir y migrar de bienni en bienni y que lo bienni comència a córrer lo primer dia de jané pròxim vinent que comptarà *prima jennuary* 1626 y finirà lo derrer de desembre 1628 y per havant ab la matexa forma de bienni.⁵²⁷

El conflicte en la continuïtat en el càrrec dels que l'exercien sorgeix perquè el procurador no tenia un salari assignat. Segurament per això el 1632 l'arxiver Pere Pau Fauria proposa que el procurador i bosser tingui salari. Diu que,

per quan lo procurador y bolser no té altro salari sinó ésser admès a todas las festas, anniversaris y officis que·s cantan en lo cor y té sols la distribució senzilla, se li deuria constituir algun salari a més de dita distribució per ésser los treballs de cobrar molts y las responsions que vuy té esta iglésia molts, de que dit procurador no·n té profit algú, antes bé molts treballs per haver de acudir puntualment en los termes que cauen ditas responsions. Vostres mercès diran si·ls apar que·s done salari y quant y de hont se pagarà. Oyda dita proposició, determinaren dits Reverents Administradors que a més de la distribució que lo bosser té en quiscun dels aniversaris, festas y officis cantats en lo cor, se li constituëscan y donen quaranta reals per quiscun any pagadors del *residuum* de la Iglesia o bolsa.⁵²⁸

La proposta de Pere Pau Fauria, però, va lligada a un major control de la figura del procurador o bosser. Segurament a causa de la gran rotació que hi havia en el càrrec. El 3 de gener de 1632 Fauria planteja un seguit d'obligacions que es resumeixen a «donar fermansas y de avisar també algun temps abans de dexar la

⁵²⁵ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 19 i ss.

⁵²⁶ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 19 i ss.

⁵²⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 de desembre de 1625, f. 12v.

⁵²⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 3 de gener de 1632, f. 31v.

procura». Davant la proposta es decideix que a partir d'ara per «lo procurador, quiscun serà, haja de donar duas fermanças llaycas y també obligar-se a avisar tres mesos abans de dexar la procura».⁵²⁹ La proposta va lligada a la destitució del procurador en el càrrec. Pere Pau Feuria exposa que «Bonaventura Comamala fa temps que diu que no vol fer més de procurador y bolser i que vol deixar la procura i bolsa».⁵³⁰ Tot i que quan a Comamala se li ha proposat de deixar-ho ha negat que n'estigués cansat, Fauria proposa que ho deixi. Es vota i es decideix substituir-lo. El relleva Sebastià Rovira, nomenat el 10 de gener de 1632,⁵³¹ que renuncia per qüestions personals el 31 d'agost de 1634.⁵³² L'1 de setembre de 1634 torna a prendre possessió del càrrec Bonaventura Comamala⁵³³ i el 1 de març de 1635 hi renúncia també per qüestions personals.⁵³⁴

És evident que la reforma que es va plantejar el 1632 no era prou ambiciosa o no va aportar l'estabilitat que es buscava. Malgrat les millores constants, el càrrec no està prou remunerat i per això no es consolida. Corrobora aquesta afirmació el nomenament de Joan Andreu Torrellebrete com a procurador de la Pietat. Agustí Beuló, com a prevere conductiu, proposa que «Joan Andreu Torrellebrete, prevere beneficiat a la Seu de Vic, és idoni pel càrrec de procurador i bosser de la Pietat, però que el salari no és adequat a la feina». Torrellebrete demana alguna cosa més que totes les celebracions i els 50 rals que es donaven per celebració. S'acorda que es doni el doble al procurador per anar a les celebracions, que en el cartell es posi un capellà de menys i que es «llevessin els 50 rals, y que fiaba axò lo volia, mossèn Torrellebrete, que se li donàs ab la mateixa forma que se era donada als mossèn Roura y a mossèn Comamala».⁵³⁵ De tota manera el salari és curt i el 11 de desembre de 1637 Torrellebrete informa als administradors que si no li apugen el salari deixarà el càrrec. Els administradors decideixen donar-li,

vint-y-cinc lliures per salari y tres missas de charitat de quatre sous cada semana, ço és divendres, dissabte y diumenge, celebradoras en dita iglésia de Pietat, no periudicant

⁵²⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 3 de gener de 1632, f. 31-31v.

⁵³⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 3 de gener de 1632, f. 31-31v.

⁵³¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 10 de gener de 1632, f. 31v.

⁵³² AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 31 d'agost de 1634, f. 37.

⁵³³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 1 de setembre de 1634, f. 37.

⁵³⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 1 de març de 1635, f. 37v.

⁵³⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de març de 1635, f. 38.

tampoch lo torn de missa de caritat de tres sous lo haia de tenir doble, ço és, dos dias consecutius a tenor que no·s poden dir dos missas cada dia.⁵³⁶

Torrellebretha accepta el càrrec amb aquestes condicions per al bienni 1638-1640. El 1642 es nomena procurador per al bienni 1642-1643 mossèn Pere Verneda, beneficiat a la Seu de Vic, que deixa per fermança al seu germà i a mossèn Pau Estanyol.⁵³⁷ Pel bienni 1644-1645 es nomena a mossèn Francesc Serra.⁵³⁸ El següent nomenament que tenim documentat és per al bienni 1652-1653. El procurador és Miquel Prat, prevere i beneficiat a la Seu de Vic, amb un sou de 40 lliures anuals.⁵³⁹ El 20 de novembre de 1652 Miquel Prat és capturat i detingut a la presó del Palau Episcopal i cal nomenar un nou procurador.⁵⁴⁰ Aquest cop l'encàrrec recau en mossèn Pau Curriol que enllaçarà els dos biennis 1652-1653 i 1653-1654.⁵⁴¹ Serà substituït per Diego Peya pel bienni 1655-1656.⁵⁴²

L'any 1655 els administradors de la Pietat es queixen al capítol de canonges de la catedral de Vic que «los procuradors de la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat no hagen donat compte de sos biennis». Per això,

supplican a Vostra Senyoria los administradors qui per avuy se troban sia servit anomenar un Senyor canonge se elegirà se servesca de arribar a la sagristia de Nostra Senyora de la Pietat a la hora se avisarà, per ser allí fundada la renda y estar allí los llibres y coderns necessaris per dits comptes. Que·s procurarà lo lloc estiga abte y ab la decència deguda. Que además que·s cosa del servey de Déu los suplicants obtindran a particular gràcia y favor, etc.

Com acostumava a passar el capítol resol «que los administradors de Nostra Senyora de la Pietat vingan al arxiu de capítol o en la capella de Sant Esperit o a la casa del canonge se elegirà per dit effecte y no de altra manera».⁵⁴³ No cal dir que la qüestió va generar nova controvèrsia amb el capítol de canonges perquè els beneficiats no volien anar al lloc elegit pel canonge i el canonge oïdor de comptes no volia anar a la Pietat. El de maig de 1657 es decideix

⁵³⁶ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 11 de de desembre de 1637, f. 42-42v.

⁵³⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 1642, f. 51.

⁵³⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 3 de juny de 1644, f. 58.

⁵³⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 21 de febrer de 1652, f. 62v.

⁵⁴⁰ NADAL, *Episcopologi...*, p. 560 i ss. No sabem el motiu de la detenció. Pot ser que estigui relacionada amb el retorn a l'obediència a Felip IV i les ambaixades que el capítol fa a l'octubre a Barcelona per obtenir la confirmació dels privilegis i noves gràcies.

⁵⁴¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de novembre de 1652 i 22 de febrer de 1654, f. 63.

⁵⁴² AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 24 de març de 1656, f. 64.

⁵⁴³ ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 15 d'octubre de 1655, f. 4.

anar devant mon senyor reverendíssim y suplicar a sa senyoria més convenient per lo pedit, quietut y decoro de tots. Lo que se feu com està dit y sa senyoria il·lustríssima elegí per ohir dits comptes los claustros de dalt o nous de la Seu.⁵⁴⁴

Per al bienni 1658-1659 es nomena el reverent Josep Isern. Criden l'atenció dos fets. El primer, que encara no s'ha signat el Tractat dels Pirineus i, (com també passa amb Diego Peya), s'eximeix al procurador de «cobrar de las terras occupa lo enemich». El segon, que Josep Isern presenta a cinc fermances o fiadors en comptes dels dos exigits des de 1625.⁵⁴⁵ El darrer procurador que coneixem del període estudiat és Jaume Albanell, que el 29 de desembre de 1664 accepta el càrrec per al bienni 1665-1666. Presenta també cinc fermances o fiadors: els reverents Francesc Serra i Josep Quintana, beneficiats de la Seu de Vic. Gaspar Canal, ciutadà honrat de Barcelona; Antoni Albanell, pagès de la parròquia de Malla i Diego Albanell, ciutadà de Vic.

En el poc més de cinquanta anys que van de 1613 a 1664, el càrrec de procurador ha acabat consolidant-se. Per la puja del salari, el volum de fiadors, i la categoria dels mateixos sembla que ja és un lloc desitjat. Per tant, cal suposar que devia ser rendible. Es tracta d'un càrrec estratègic que es va acabar consolidant com indica la continuïtat de la sèrie documental «Llibres de comptes dels procuradors dels administradors de la Pietat», que hem citat al principi d'aquest apartat.

3.5.2.4. *El sagristà*

L'ofici de sagristà originalment tenia al seu càrrec la cura de les coses sagrades i dels béns que hi estaven destinats.⁵⁴⁶ A la Pietat, segons un document de 12 de desembre de 1682, «des del dit dia de concessió fins al present que han discorreguts 69 anys, los administradors preveres de dita iglésia (segons se diu) han fet nominació de sagristà y altres officials de dita iglésia».⁵⁴⁷ De fet, però, a la concòrdia entre els beneficiats de la Pietat i els consellers de la ciutat de Vic de 8

⁵⁴⁴ ACbV/87, *Determinacions de la comunitat...*, 7 de maig de 1657.

⁵⁴⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 22 de desembre de 1657, f. 68v.

⁵⁴⁶ CORTS I BLAY (et alii), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. III, p. 316.

⁵⁴⁷ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*

de setembre de 1682 s'especifica millor que els beneficiats des dels inicis estaven «acostumats de elegir, crear y deputar *olim* un escolà y després un sacristà y demés officials útils y necessaris per lo règimen y bona administració de dita iglésia».⁵⁴⁸ Aquesta afirmació concorda amb les notícies que ens han arribat de nomenament de persones per exercir el càrrec. El febrer de 1613 es manté Anthoni Monplet com a escolà, a petició del Consell Municipal, com ja hem vist.⁵⁴⁹ Les primeres notícies de Monplet les trobem a la visita pastoral del 15 de setembre de 1590, si bé no s'especifica ni el nom de pila ni la funció que fa.⁵⁵⁰ Sí que se'l cita com a sagristà a la visita de 7 de juny de 1591, on «dictus Monplet, sacrista dicte capelle, dixit quod dictus beneficiatus tenetu facere ardere unam lampadam perpetuo».⁵⁵¹

⁵⁴⁸ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 33, 8 de setembre de 1682.

⁵⁴⁹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 11 de febrer de 1613, f. 126v. La ciutat demana mantenir Antoni Monplet «parayre, per quant fins avuy la tenia comanada per la ciutat y la tenia molt neta y feya bé son offici de escolà». A l'escriptura que descriu el nomenament d'Antoni Monplet com a escolà hi figura el següent text:

Pere Matavaques digué y proposà a dita venerable comunitat que com los senyors consellers de la present ciutat a nou del corrent més de febrer, en virtut de la concessió feta per dits senyors consellers y Consell dels prhomès de la present ciutat de Vich a tres del dit corrent mes de febrer, en lo consell per ells dit die celebrat a dita venerable communitat de la yglésia o capella de Nostra Senyora de Pietat de la present ciutat de Vich y ornaments y béns propis de dita yglésia o capella de Nostra Senyora de Pietat, los quals estan llargament continuats y designats ab la àpocha de aquells feta per los syndichs de dita communitat a dis senyors consellers y consell ab altre acte rebut per lo notari infrascrit dit die nou del corrent mes de febrer, y per avuy los dits ornaments y béns stigan en parill de ésser perduts per no star encomenats a persona alguna com comú. Per tant, supplica a dita communitat fossen servits nomenar alguna persona de confiança a la qual fossen encomenats dits ornaments y béns perquè aquells sien guardats y tractats de la manera comú per la decència de dita capella de Nostra Senyora de la Pietat. [...] Y entrats en dita convocatíó los reverents senyors mossèn Joseph Osona, beneficiat, y Francesch Badia, conductiu, preveres de dita yglésia de Vich, determinà dita venerable comunitat que dits ornaments y béns de dita yglésia o capella de Nostra Senyora de Pietat juntament ab les claus de aquella sien encomenats axí com ab lo present los encomanen a Antoni Momplet, parayre, ciutedà de Vich, durant lo beneplact de dita communitat, e que dit Antoni Momplet hage de acceptar la dita comanda de dits ornaments y béns y promètrer de guardar y tenir en bona custòdia aquells bé, felment y llealment y de resituir aquells y donar compte y rahó sempre que serà benvist a dita communitat, y perçó ha ja de prestar cautió obligant-se llargament ab scriptura de ters la persona y béns seus ab totes clàusules necessàries a coneguda del notari infrascrit y segons stil de aquell. APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, 11 de febrer de 1613, p. 7v-8.

⁵⁵⁰ AEV 1209/1, *Visites Pastorals*, 11 de setembre de 1590, p. 167v. Apareix citat de la mateixa manera en la visita quan es diu: «Lo qual personat diu dit Monplet que val devuyt lliures».

⁵⁵¹ AEV 1209/1, *Visites Pastorals*, p. 200v. A la visita, Monplet torna a aparèixer citat com a sagristà: «Item visitavit missam quotidianam per quondam Petrum Collell blanquerium fundatam et retulit dictus Monplet sacrista dicte capelle Beate Marie dictam missam celebrare diebus mecuri, jovis, veneris, sabbati et dominici cuiuslibet ebdomede».

El primer sagristà de l'església de la Pietat a partir de febrer de 1613 creiem que és Onofre Agut. El trobem anomenat per primer cop en una visita pastoral. Segons el document «Interrogat mossèn Onofre Agut per monsenyor reverendíssim si tenia més ornament per al sevei de dita capella».⁵⁵² L'any 1620 el tornem a trobar responnent les preguntes del visitador:

Demanava sa Senyoria Reverendíssima si hauria altres coses a més de les que y ha en lo inventari y està en la visita de 1618. *Respondit* mossèn Onofre Agut, lo qual té cuydado de dita capella, que se són affigides altres coses que y ha donades lo *quondam* mossèn Rex, las quals manà sa Senyoria Reverendíssima que-s continuasen en lo inventari de 1618.⁵⁵³

I la confirmació que Onofre Agut exercia de sagristà la tenim en un document del 20 de desembre de 1625 quan es decideix que les matines de Nadal no les cantin els cantors de la Seu de Vic. A les determinacions es diu: «*Item*, fou determinat que lo sagristà mossèn Honofre Agut en nom dels dits administradors convidàs músichs per a sonar en dites matines».⁵⁵⁴

A les ordinacions de 9 de juliol de 1626 coneixem que, efectivament, Onofre Agut ha estat elegit sagristà pels administradors de la Pietat.⁵⁵⁵

Onofre Agut exerceix de manera sòlida el seu ofici. Almenys això es desprèn quan el 10 de novembre de 1636 es nomena per sagristà el doctor Francesc Duran per la mort d'Onofre Agut. Al final del nomenament, que serà efectiu a 15 de novembre, s'hi expressa el desig que «Déu vulle fassa tant bona prova com mossèn Agut».⁵⁵⁶ Però el desig no s'acompleix i al cap d'un any Duran presenta la renúncia al càrrec. Es nomena llavors Joan Peya, a qui se li modifica el salari.⁵⁵⁷

A partir d'aquesta data desconeixem els nomenaments dels nous sagristans. Sabem que el 1682 hi havia els càrrecs de sagristà major i sagristà menor, tal com es va pactar en la concòrdia de 1682 entre administradors, consellers i capítol de canonges. Els càrrecs eren ocupats per Francesc Llucià, sagristà major, prevere i

⁵⁵² AEV 1213/2, *Visites Pastorals*; 28 d'abril de 1617, p. 31v-32.

⁵⁵³ AEV 1213/3, *Visites Pastorals*; 3 d'agost de 1620, p. 40v.

⁵⁵⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de desembre de 1625, f. 11v.

⁵⁵⁵ Pel que fa al nomenament, a les ordinacions de 1625 ja es detalla que «Lo sagristà y procurador de dita iglésia en lo principi de llur ingrés hagen de prestar jurament de *bene et legaliter se agendo* en son offici». AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 30 de desembre de 1625, f. 12-12v.

⁵⁵⁶ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 10 de novembre de 1636, f. 39v-39v.

⁵⁵⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 22 de novembre de 1637, f. 41v.

beneficiat de la seu de Vic, i Jacint Mas, prevere i conductiu de la Seu de Vic, com a sagristà menor.⁵⁵⁸

3.5.2.5. *El mestre cantor o cabiscol, l'entonador i l'organista*

La figura del cabiscol o primicier, precentor o xantre té la funció d'entonar el cant al començament d'una peça. Ja al segle XIII el monjo Ferrer de Sant Cugat parla de l'ofici de *precentoris*, terme equivalent a *primus clericus*, encara que a Catalunya serà més freqüent el de cabiscol, que deriva del *caput schola*, càrrec al qual molt sovint s'associava la cura de l'escolania i que esdevindrà l'equivalent a mestre de capella. Pel que fa a l'orguener o persona que planificava, construïa, muntava, harmonitzava i afinava l'orgue,⁵⁵⁹ en el cas de la Pietat no el coneixem, però sí que sabem que hi havia l'organista o encarregat de tocar-lo.

Les primeres notícies del cantor o cabiscol, als entonadors i als cants en els oficis, en les donen les ordinacions de 1625.⁵⁶⁰ Per una banda, determinen on s'ha de cantar en funció dels imports dels llegats. En els de caritat de sis diners les absoltes es cantaran i entonaran al cor. En canvi, «si lo aniversari excedirà sis diners de caritat, se faran las absoltas baix devant lo túmulo o cos present».⁵⁶¹ El Nadal de 1625 és quan es canten les primeres matines sense els entonadors de la Seu de Vic.⁵⁶²

⁵⁵⁸ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 35, 16 de setembre de 1682.

⁵⁵⁹ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 373 i vol. II, p. 761.

⁵⁶⁰ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*, Ordinacions de l'església de la Pietat, 1625.

⁵⁶¹ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*, 12.37, Ordinacions de l'església de la Pietat, 1625.

⁵⁶² Els administradors creuen que no cal que hi vagin i organitzen unes matines sense els cantors de la catedral:

Convocats y congregats los Administradors *more solito* en la iglésia de Pietat. Propossa mossèn Bernat Reguer dient: molt Reverendíssims Senyors, estan com vostre mercès veuen molt cerca de la festivitat de Nadal y com en altres congregacions se sie resolt que no convenia que los cantors de la Seu vinguessen a cantar les matines la vigília de Nadal en la dita iglésia de Pietat per les causes y rahons als dits administradors moltes vegades vistes y conciderades, seran bé salvant sempre lo parer de vostres mercès conciderem sercar lo modo y forma se haurà de tenir per dir y celebrar dites matines; y oyda la proposició del dit mossèn Reguer se tracta lo negosi y resolgueren que se diguessen matines cantant a fals bordó, y per tal cas cridaren a mossèn Joan Serra senyor [senior] y mossèn Andreu Senmartí, cabiscols y entonadors en dira iglésia *alternatim*, per dits administradors deputats, y los supplicaren per la celebració de dita matines

La primera notícia de la provisió de cantor o entonador la tenim el 27 de juny de 1626. Aquell dia Joan Navarro exposa que l'any anterior el capítol de la Seu de Vic li va donar el benefici de la cantoria, per això demana que la Pietat li doni el càrrec i ofici de cantor en l'església de la Pietat. Exposa que,

no entenent ab la dita petició fer perjudici als senyors Joan Serra, senyor [senior] y Andreu Senmartí, entonadors *alternatim* en dita iglésia, per quant entench de alguns de la iglésia voldrían descansar. Serra senyor [senior] per ser vell y Senmartí per haver molt temps servex.

El dia següent els administradors demanen a Serra i a Senmartí què els sembla la proposició de Navarro, i els sembla bé. Llavors decideixen que,

dit Navarro haje de portar lo cors y entonar per se *vel per alium* a les occasions que tindrà just impediment, és a saber, per persona hàbil y eficient, y aquella que aparega bé als dits reverents administradors *et non aliis*. En totes les misses cantades així solemnes com de rèquiem y tots qualsevol altres officis se hajan de celebrar en dita iglésia y que de totes les celebrations se féran tinga y còbria una portió del que's servirà; declarant que no [h]a de tenir doble, sinó que com los de més de la iglésia van per torn ell sie de totes y dita provisió fan per temps de dos anys comptadors des del primer de juliol pròxim vinent en avant, restant enperò sempre salvo que dit reverents administradors en lo dit termini dels dos anys y sempre los aparexera convenient púgan remoure al dit mossèn Joan Navarro del dit ofici y càrrech y los aperexerà convenir y axí matex que dit mossèn Navarro pugua deixar dit càrrech y ofici sempre que a ell li serà ben vist y li aperexerà y tinga tanta llibertat de dexar-[h]o com los dits Reverents Administradors de remoure'l o mudar.⁵⁶³

El 1628, dins la mateixa línia d'anar construint l'estructura organitzativa de la Pietat, es proposa una ordinació sobre el cant d'epístoles i evangelis. La qüestió estava en la complexitat que tenia el procurador a l'hora de repartir els torns de la celebració. Sobretot perquè n'hi havia d'un sou, i de sis o vuit diners i sovint se saltava el torn per omissió i complexitat. Bernat Reguer proposa que

canten dites Epístoles e Evangelis dits reverents administradors, y tngan dites garanties y majories de aquells o aquelles en esta forma, és a saber, que lo procurador lo primer die de octubre pròxim vinent notifica a mossèn Anthoni Riambau y a Miquel Valls com ha administradors, que canten totes les epístoles e Evangelis se celebrin en dit mes de octubre, tant de aniversaris y misses cantades fundades, com de devotió, y lo primer de novembre proxim vinent, als altres dos administradors, mossèn Bernat Reguer y Pere

attès que no convenia que dits cantors vinguessen de la catedral. AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de desembre de 1625, f. 11v.

⁵⁶³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 27 de juny de 1626, f. 16-17.

Joan Casquet, axí que *acetero*, volen se serve dita ordinació *in toto*, declarant que dits reverents administradors tingan dites garanties *alternatim*, un mes part altre.⁵⁶⁴

Es va començar a fer així el primer dia d'octubre de 1628.

Pel que fa a la figura del cabiscol o mestre de cant, amb les ordinacions de 1633 la comunitat decideix que necessita la figura del segon cabiscol. La descripció que en fa el document original és molt gràfica del moment de construcció en què es troba la comunitat:

atès que esta iglésia de Nostra Senyora de Pietat per estar encara en los principis no pot sustentar en tots los officis que n ella se celebran dos cabiscols, com sien los més dels officis que s celebran particulars y fer lo número dels qui poden y deuen assistir en lo chor llimitat y, per altra part, com en tots los officis generals y molts dels particulars haja dos capas ab dos bordons. Per ço se ordena que lo hu dels dits dos bordons se encomane a un prevere dels admesos en esta Nostra Iglésia que sia pràtich y destre de cantar y de entonar y sie persona líbera per a assistir sempre que convinga a tenir lo bordó y entonar y no sia persona que tinga càrrech de Capítol ni estiga a ell en manera alguna subjecte com per als tals sia molt contingent y de vegades forços haver algunas faltas, cosa que perturba lo bon orde en lo chor.⁵⁶⁵

Seguint en aquesta línia, el 4 de març de 1637 es nomenen els cabiscols primer i segon. Per al càrrec de cabiscol primer, que deixa vacant Joan Navarro que entra a la Seu de Vic, es nomena Jaume Mitjavila, que fins ara exercia de cabiscol segon. El lloc que deixa vacant Mitjavila serà ocupat pel beneficiat Rafel Codina. El text considera Mitjavila i Codina com a «persones ab dots hàbils y no impedidas per a servir dits càrrechs».⁵⁶⁶

Seguint encara amb les ordinacions de 1633 i pel que fa a la figura del cabiscol, recull que,

lo cabiscol o cantor qui té lo present bordó, en cas no puga assistir a algun o alguns officis o missas cantadas haja de anomenar o encomanar lo seu lloch o bordó a prevere qui sia pràtich de entonar y sia persona líbera y no tinga càrrech algu del Capítol per las faltas se podrian cometre y *de facto* se cometrían, com sian primer las ocupacions forçosas que las voluntàrias.

I encara, referent al cant, ordena que cap prevere

que no tinga la admissió de la iglésia no puga en ella cantar missas, Evangeli ni epístolas sens expressa llicència dels quatre administradors qui vuy són y per temps

⁵⁶⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 28 de setembre de 1628, f. 25.

⁵⁶⁵ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de gener de 1633, f. 33v-34v.

⁵⁶⁶ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 4 de març de 1637, f. 40.

seran y aquella demanada directament per lo mateix prevere qui voldrà cantar missa, Evangeli o epístola.

En l'àmbit corporatiu no es permet, en el cas d'aniversaris, festes, misses o altres cerimònies cantades, que el devot que farà la caritat pugui

convidar o cridar algun parent o amich a la tal celebració entre los qui cantaran en lo chor, sinó que sían torns de consecutivament y a tots se done igual distribució, excepte las majorias que la iglésia acostuma donar.⁵⁶⁷

A diferència dels procuradors, el càrrec de cantor acostumava a tenir una trajectòria més llarga. Les substitucions acostumaven a ser per vacant del que l'ostentava, ja fos per un ascens, un trasllat o una defunció. És el cas de Jaume Mitjavila, que havia estat nomenat el 4 de març de 1637, i que el 17 de setembre de 1651 és rellevat per defunció. L'escollit és Lluís Oromir.⁵⁶⁸ El problema és que la pesta causa estralls a la ciutat i afecta també la comunitat. El 20 de gener de 1652 els administradors que encara no han pogut ser substituïts a causa de l'epidèmia, informen que «ha tres o quatre mesos que mossèn Lluís Oromir és mort per causa del contagi». Per això, per poder fer els oficis amb la solemnitat que es mereixen es nomena mossèn Josep Piella, clergue, per mestre cantor.⁵⁶⁹ A partir d'aquesta data no hem trobat més referència als cantors, excepte una de 1682 en un nou conflicte entre la Pietat i el capítol de canonges.⁵⁷⁰

Les primeres notícies que tenim de l'orgue de la Pietat es remunten als inicis de la comunitat, l'any 1613. En aquesta data s'encomana al procurador Miquel Valls que

⁵⁶⁷ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 2 de gener de 1633, f. 34.

⁵⁶⁸ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 17 de setembre de 1651, f. 60v.

⁵⁶⁹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de gener de 1652, f. 61v.

⁵⁷⁰ ACV 57/64, *Secretariae Libri*, 31 d'octubre de 1682, f. 58 v. El conflicte ve per cantar a l'església de la Pietat el dia de la festa dels Sants Màrtirs:

Item, lo senyor canonge Martí Baixa ha representat a Vostra Senyoria que lo mestre de capella li ha dit que havia convidat a mossèn Piella per cantar a la Pietat lo dia dels Sants Màrtirs y que li havia fet de resposta que non fes compte d'ell y que en sa vida y volia cantar, y que havent sabut estas coses los demás cantors havían fet entendre a dit mestre de capella que si Piella no anava a cantar que tampoch hi anirían ells, y que perquè lo dit mestre no's trobia desayrat en semblant diada demane a Vostra Senyoria sia servit provehir remey.

Y Vostra Senyoria ha resolt que los senyors canonges thesorers d'igan a dit mossèn Piella y demás cantors que no fassen falta dit dia a la Pietat y que en totes les demás parts que seran convidats o avisats per orde de dit mestre de capella y que si Piella o altre no acudiran, no sían cridats més a las cantories de deffora d'esta Seu, y que si no volen cantar a la Seu que no sían cridats a la Seu.

fasse celebrar dites misses dels martiris de Santa Anna, de Nostra Senyora y completes, per torn, so és, posant per torn a cada missa y a les completes vuyt preveres d'esta communitat, ultra lo dit procurador, escolà y organista.⁵⁷¹

El 1616 tenim més notícies relacionades amb la celebració de la festa dels Sants Màrtirs a la capella de la Pietat. El text recull que el

diumenge de sincogesma a la tarda acostumen y tenen obligació de fer en dita capella solemnes completes ab molta lluminària axí dins la iglésia com de fora als portals y música axí de cantors com de menestrals y acostumen de donar aygua almesca y lo s'endemà tenen de fer en dita capella solemne offici a cant de orga y música de menestrals y tant a les completes com al offici acostumen de convidar lo senyor veguer y consellers.⁵⁷²

L'any 1625, a les primeres matines de Nadal que es cantaran sense els cantors de la catedral de Vic també hi haurà música d'orgue. Aquest any l'encarregat de tocar-lo va ser un frare del monestir del Carme de Vic.⁵⁷³ El 1626, per les obligacions que tenia el sagristà, sabem que el salari de l'organista per la funció del dijous sant era d'un sou.⁵⁷⁴

El 1627 hi ha un nou enfrontament entre els beneficiats de la Pietat i el capítol de canonges. Els procuradors de la confraria dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià trameten una carta al consell vigatà. Volen celebrar a l'església de la Pietat la missa de Cinquagesma a cant d'orgue per honorar els sants màrtirs i patrons vigatans, però els beneficiats de la Pietat no volen que el cantor sigui el de la catedral.⁵⁷⁵ El

⁵⁷¹ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 12 de febrer de 1613, f. 127.

⁵⁷² ACF Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria...*, f. 2-3v.

⁵⁷³ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 20 de desembre de 1625, f. 11v.

⁵⁷⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 9 de juliol de 1626, f. 18.

⁵⁷⁵ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*, 1627,

Molt Il·lustres Senyors Consellers, magnífich y savi Consell.

Los quatre procuradors de la confraria dels gloriosos màrtirs y patrons nostres sant Llucià y Martià, desitjant com és rahó inseguint los vestigis de sos passats festejar y solempnisar la festa de dits gloriosos sants ab la solemnitat que fer se puga per mostrar-se agraïts a la obligations degudes als beneficis y favós que cada dia reben de dits sants y com Vostre Magnificències saben lo vespre de Siquagesma en la capella de Sant Sadorní se selebran solemnas completas a cant de orga y lo endamà dilluns solemne ofici de la matexa manera. Y com hàjan volgut y procurar dits procuradós se selabrasen ditas completas y offici ab la deguda solemnitat y a cant de orga los beneficiats a càrrech de qui està dita capella an dit a dits procuradós que no volían en manera algunas y asistissen los cantós de la Seu. E com no sia rahó que per particulars respectas se dexe de selabrar las festas ab las antigas solempnitats, per tant los dits procuradors a Vostras Magnificències suplican que com a veraders administradors y protectors de dita capalle (*sic*) provehesca de remey oportú que a més que serà del sarvey de Déu y glòria dels Sants los suplicants ho reportaran a singular gràtia y mercè de Vostres Magnificències lo offici,

problema, lluny de resoldre's, encara persistia l'any 1643. Als llibres de secretaria del capítol de canonges hi ha una queixa del canonge Jover per

lo gran perjudici se fa a la auctoritat del Capítol per lo cantà ab capella formada a cant de orga en la capella de Nostra Senyora de la Pietat, aportant lo compàs mossèn Jauma Mitjavila; lo que no se pot fer per ésser *intra limites parrochiae*, ahont no se pot cantar sinó per lo mestre de la cathedral o ab sa llicència. Se ha resolt que lo mestre de cant en son nom fassa querela *coram*, contra dit Mitjavila; y se fa comissió als arxivers per a que miren los papers necessaris per a Roma, ahont de propòsit se miraran y se instaran los remeys per a impedir tots los progressos que en dita iglésia se fan contra la auctoritat y prerogativas de esta nostra cathedral.⁵⁷⁶

El conflicte amb el capítol de canonges per la persona encarregada de tocar l'orgue no es resoldrà via pacte fins el segle XVIII. Hem trobat un text que recull que:

Septimo, és pactat y concordat que no obstant que fins lo dia present, com de sobre se ha dit en lo capítol primer en ordre al sagristà hajen, sens dependència, dits capbrever y administradors acostumat nomenar y deputar un organista en dita iglésia que després de ésser firmada y decretada la present concòrdia hajen y dègan dits capbrever y administradors, dins lo termini de tres dias immediatament següents y després perpètuament en cas de *vacatio* occurrent per mort, renunciació, mutació de domicili o revocació, dins lo termini de sis dias axí mateix immediatament següents com dessorre en los capítols primer y tercer en orde als sagristans se ha dit, disposat y ordenat, nomenar dos personas pèritas y sufficiens en lo art y habilitat de tocar orgas, aquellas, és a saber, que per servir y exercir dit offici conexeran y judicaran ésser al propòsit y convenients, y aquellas per parella dins dit termini respective presentar-las a dits Il·lustres Senyors Consellers en dit nom, qui dins altres tres dias y sis respective, com dessorre dels sagristans en dits capítols primer y tercer se ha dit, hajen y precisament dègan sens que recusar-o púgan per ninguna rahó ni causa, nomenar-ne y deputar-ne una de las de dita parella per a exercir y regir dit offici qui sia obligada en haver de tocar lo orga en dita iglésia en las diadas y horas que dit capbrever y administradors la designaran y assenyalaran, al qual degan dits administradors donar-li lo mateix selari que antes avían acostumat de donar al que exercia dit offici.⁵⁷⁷

3.5.2.6. L'arxiver

De manera semblant al que es produeix l'any 1614 amb la creació de la primera administració, a mesura que la comunitat de beneficiats de la Pietat es va

Altissimus.

Los procuradors dels martris en causa pròpia.

⁵⁷⁶ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, 1643, f. 48v-49.

⁵⁷⁷ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*, Full solt sense datar.

consolidant va creant una estructura orgànica desvinculada de la del Capbreu per donar resposta a les necessitats de funcionament institucional.

El càrrec d'arxiver és intrínsec a les organitzacions. Pel que fa a les institucions eclesiàstiques la separació dels arxius es remunta al segle XI, en què, en plena reforma gregoriana, se separen els arxius diocesans (el que fa referència a les actuacions, drets, possessions i propietats del bisbe), de la resta d'arxius.⁵⁷⁸ Conseqüentment, a cada arxiu se li assigna un responsable perquè el gestioni i el custodiï.

En els primers anys, la comunitat de beneficiats de la Pietat utilitza l'estructura del Capbreu per a les funcions que la institució ja té definides. També la d'arxiu. De fet, habitualment l'òrgan de govern del Capbreu, la Tretzena, es reuneix a l'arxiu.⁵⁷⁹ Sabem que l'arxiver del Capbreu fa les funcions per al Capbreu i per a la Pietat. Per exemple, el 11 de març de 1613 el mercader de Vic, Dimas Galliners, vol donar un censal creat de pensió de 20 sous per a la celebració de dos aniversaris a la capella de Nostra Senyora de Pietat. La Tretzena resol que «lo arxiver y procurador de la communitat té posat en dita capella de Pietat miren dit censal si és segur y essit bo y segur lo accepten per dita communitat».⁵⁸⁰ Al març de 1613 la comunitat és una institució molt incipient, no està organitzada ni té documents per gestionar. En aquesta època encara és Miquel Valls qui fa de procurador i no hi ha

⁵⁷⁸ De la mateixa manera que el segle XI caldrà «distingir l'arxiu capitular –documentació de les canòniques catedralícies–, de l'arxiu diocesà». CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. I, p. 626, veu 'Arxiu diocesà'. De fet, el codi de Dret Canònic actual, recollint la *praxis* tradicional, als articles 482-491, ja especifica que els arxius han d'estar separats. Vegeu Eduard BAJET; Bernabé DALMAU; Oriol REART (eds.), *Codi de Dret Canònic*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983, pp. 303-306. Aquesta política de distinció de fons, el que en la ciència arxivística es coneix com a principi de procedència, s'anirà aplicant als arxius que produirà cada institució eclesiàstica. En aquest sentit, Rafel Ginebra ho corrobora quan afirma «que des de ben aviat hi hagué estructura administrativa del bisbat destinada a la conservació de la documentació rellevant ho demostra el fet mateix de la conservació de la documentació des de final del segle IX». Pel que fa a l'Arxiu Capitular, la referència antiga més explícita a la figura de l'arxiver es remunta al 1569 on consta que Baltasar Codolosa era «canonico dicte ecclesie vicense, archivario sive tenente claves archivo dicti reverendi capituli». Rafel GINEBRA I MOLINS, «Els arxius de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic. Onze segles d'història i cent anys de concetració de fons», *Lligall. Revista d'Arxivística*, vol 16 (2000), p. 11-82.

⁵⁷⁹ Es dona sovint que les actes de la Tretzena comencin amb el «Convocada y congregada la reverent Tretzena en lo Arxiu, *more solito*». ACbV, *Dictaminacions de la Comunitat i Tretzena* 1587-1617, vol. 85, 27 de desembre de 1612, f. 124v.

⁵⁸⁰ ACbV, *Dictaminacions de la Comunitat i Tretzena* 1587-1617, vol. 85, 11 de març de 1613, f. 127v.

l'estructura organitzativa dels administradors, que es crea el 1614. El més lògic és utilitzar els mitjans del Capbreu, que s'empren almenys fins el 1629. A més, s'està edificant la nova església de la Pietat i els manquen molts recursos per tirar l'obra endavant. És per això que els administradors de la Pietat plantegen a la Tretzena de fer una crida enviant «dos beneficiats a Barcelona per a supplicar als fills de la pàtria ajuden y donen per ops de la fàbrica del nou temple de la iglésia de la Pietat». Per fer-ho, volen enviar cartes a persones influents, «dirigides als cavallers domiciliats en Barcelona a effecte de que ajuden y patrocinen dits beneficiats». I la resolució que aprova el Capbreu és que «lo arxiver fasse cartes de part de la comunitat a todas aquellas personas a qui diran los dits administradors». ⁵⁸¹ L'arxiver, doncs, no fa només funcions d'arxiu en el sentit contemporani de la paraula, sinó que també exerceix de secretari o administratiu qualificat. Però és l'arxiver del Capbreu encara.

El nomenament del primer arxiver de la Pietat és produirà dos anys més tard, el 19 de març de 1631. Els administradors determinen

anomenar Arxiver qui tingués càrrech del Arxiu y escriurer y portar los llibres de la present iglésia de Nostra Senyora de Pietat, al qual constituhiren per salari per quiscun any vint reals pagadors per lo procurador, y del *residuum* y axí anomenaren per arxiver a Pere Pau Feuria, prevere beneficiat de la Seu de Vich, altre dels administradors de la present iglésia. ⁵⁸²

Com hem vist, Pere Pau Fauria és administrador tercer i el 30 de març de 1631 fa la proposta de l'escut de la Pietat. Més enllà de Fauria, sabem que el 1 de març de 1640 qui ocupava el càrrec era el prevere Pere Salada. ⁵⁸³ En aquest cas es nomena el prevere Segimon Alavall com a nou arxiver, que rebrà de salari «sinquanta rals cada any conforme acostumaven als demás arxivers». ⁵⁸⁴ No tenim notícia del nomenament de més arxivers. Sabem que el 1658 qui va oir els comptes de la

⁵⁸¹ ACbV, *Dictaminacions de la Comunitat i Tretzena* 1617-1630, vol. 86, 24 de novembre de 1629, f. 229-229v.

⁵⁸² AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 1 de març de 1640, f. 29v.

⁵⁸³ De tota manera, és habitual que hi fos. Era un càrrec poc remunerat però comú a les institucions eclesiàstiques. El perfil de l'arxiver del comú de capellans i beneficiats de Toledo era el següent:

tenía que ser forzosamente un capitular y era el responsable del valioso archivo de la institución a cambio de un salario anual —nada elevado— de 2.000 mrs. Como tal, tenía las llaves de la sala o archivo en donde se guardaban las arcas y las escrituras, los libros y demás papeles. F.J. Aranda Pérez, «El clero parroquial también se *acabilda*. ...», p. 271.

⁵⁸⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 1 de març de 1640, f. 46v.

Pietat era el canonge Puig.⁵⁸⁵ També que el 18 de novembre de 1695 es compra «la casa contigua de la iglésia de la Pietat per habitació del sagristà, per arxiu i demés efectes, efectuada a càrrech dels administradors de la Pietat al Doctor Joseph Bruller».⁵⁸⁶

3.5.2.7. *El capellà major i el monjo*

La figura del capellà major i del monjo no tenen una gran presència a la documentació i fins i tot poden confondre's amb el capellà i el monjo major i menor de la catedral de Vic. La primera notícia que en tenim és dels inicis de la comunitat de beneficiats. El 30 d'abril de 1613 mossèn Masgrau i mossèn Antoni Macip es queixen a la comunitat a través del nunci del bisbe de Vic, Galderic Roca. Presenten unes

letres citatòries del senyor official del senyor bisbe de Vich contenint en effecte citatió [*sic.*] per dita comunitat a instància dels dits Masgrau y Macip, pretenent que la communitat los ha espoliats de la distribució y charitats de la capella de Nostra Senyora de Pietat, per quant ells són *capellanis* de dita capella y voldrien ésser admesos en tots los torns dels officis y anniversaris s'i celebran, y dit Rocha dona una còpia de ditas lletras a dit Celleres. Y se tractà y resolgué que lo síndich de la communitat respongués y comparagués en judici acerca de dita citatió fins a sentència diffinitiva, per quant entenen no tenen cosa dits Masgrau y Macip en dita capella en quant capellanies.⁵⁸⁷

Pel text sembla intuir-se que el capellà major i el monjo són dos oficis previs a la fundació de la comunitat. La resta de notícies que hem trobat creiem que fan referència als càrrecs de la catedral. En la composició amb el capítol de canonges per les sepultures que es faran a la Pietat de 24 d'octubre de 1625,⁵⁸⁸ s'especifica la forma de l'enterrament:

⁵⁸⁵ ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 18 d'octubre de 1658, f. 214.

⁵⁸⁶ APtV, *Ordinacions, consuetes i privilegis de l'antic personal*, vol. 12, sense foliar.

⁵⁸⁷ ACbV/85, *Dictaminacions de la comunitat...*, 30 d'abril de 1613, f. 128v-129.

⁵⁸⁸ En realitat es tracta de la concòrdia que van signar el Capbreu i el Capítol «sobre admètrer sepulturas en la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat». ACV, *Concòrdies*, 37, 12bis. El mateix dia es va dignar també una «concòrdia per oficis de la iglésia » entre les mateixes parts.

que fet lo offici com se acostuma en la Seu vaja lo clero sol ab la creu de la cathedral
acompanyar lo cos a dita capella y fet lo enterro torne lo clero procesionalment ab la
creu a dita cathedral,

i s'hi especifica que cal salvar

sempre en tots los drets als domers, capellà major, monjo menor y demás officials de la
iglésia qui interès tingan y servat en tot lo demás lo orde que·s té en los monastirs de la
present ciutat, çó és, que lo die del nomenal se haje de partir lo pa, diner y candela entre
la thesoreria y demás persones a qui toca, y la dita capella per iguals parts.⁵⁸⁹

Aquests «officials de la iglesia» semblen els de la cathedral. De fet, a la concòrdia
entre la comunitat de beneficiats i el capítol de canonges pels enterraments a la
Pietat, sembla corroborar la hipòtesi de l'absència de monjo i capellà a la Pietat.

Diu així:

És pactat que dits señors cappellà major, domers, monje menor, per la composició *infra
scripta*, hajan de renuntiar totes les offerres y mà bessada que·ls specta y els poria
spectar en esdevenidor en la dita iglésia, ab los pactes enperò y retentions següents.
Primo, se retenen la mitat de les offerres en les sepultures y novenals dels cosos se
enterraran en dita iglésia de qualsevol espècie si n·i haurà y altre qualsevol cossa de
parteres y benedictions nuptials, les quals íntegrament se reserven, més se reserven tota
la cera dels albats, tant de pompa com altres, y donen fecultat de que lo oci de tots sans
després de vespres y lo die dels mors puga fer absoltes, tant de pa com diner, en dita
iglésia y partir la mitat del que ferà ab los domes, so és, lo cappellà tindrà compte en la
iglésia o qui los reverents administradors volran; y també puga fer absoltes lo die dels
enterros, novenal y cap d'any de algun cos si los del dol ne voldran fer, corresponent
també la mitat com estat dit.

Item és pactat que los dit Reverents Administradors haien i sien tinguts com ab lo
present prometen y se oblígan per la renuntiatió demunt dita, donar cada any a la festa
de Tots Sans als demunt dits señors ll. 13 s., d., dich tretsse sous, i és a saber al cappellà
major sis sous, als dits domers altres sis sous, y al monje menor un sou per la onnsena
comensant la primera paga a Tots Sans de 1626.⁵⁹⁰

Més enllà de 1626 no tenim notícies d'aquests oficis.

3.5.2.8. *Els preveres conductius*

Un clergue conductiu era un sacerdot que era conduït o llogat per complir una
determinada funció. Els contractes se solien fer per un any, en acabat el qual molt

⁵⁸⁹ APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 22-23, 24 d'octubre de 1625.

⁵⁹⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 29 d'octubre de 1625, f. 16v.-16bis.

sovint es renovaven. Dels de la Pietat ja n'hem anat parlant a bastament i fins i tot hem anomenat els preveres conductius que van formar part de l'administració de la comunitat.

En aquest apartat recollim dos aspectes significatius. El primer, que els preveres conductius són presents a la comunitat de beneficiats des del primer moment. De fet, el document «Ordinacions de la capella de Nostra Señora de Pietat de la present ciutat», comença amb el text: «A 3 de febrer 1613; donació o concessió feta per los magnífichs consellers y Consell de la present ciutat de Vich als preveres beneficiats y conductius de la Seu de Vich de la capella de Nostra Senyora de la Pietat».⁵⁹¹ A partir d'aquesta data ja hem vist que van apareixent de manera regular a les fonts.

El segon aspecte que volem remarcar és que des dels inicis tindran un paper secundari, començant per la pertinença als òrgans de govern. Dels quatre administradors, tres seran preveres beneficiats i un serà prevere conductiu. També és cert que es garanteix que sempre un prevere conductiu estigui en l'administració, perquè quan el prevere conductiu passa a tenir benefici propi si està exercint d'administrador ha de deixar el càrrec. Aquest paper menys preponderant també es veu en els actes protocol·laris. A les ordinacions de 1625 hi queda plasmat pel que fa a les robes litúrgiques. Diu així:

9. *Item*, han determinat que lo alberguer, lo domer major, lo rector de la Rodona, lo monjo major, lo sòcio del Senyor Ardiaca, lo cantor menor y lo porter de Capítol, los quals per rahó de llurs beneficis collectius aportan almusa morada en lo estiu, y pells en lo ivern en la cathedral de Vich, en la iglésia de la Pietat també tinguen y aporten las mateixas insígnias y lloch de precedència, y lo mateix tinguen los doctors y licenciats en theologia o dret canònich segons la forma de la constitució Tarraconense de don Juan Terez en concili provincial començant *Ut virtuti etc., sub titulo de maiovitate et obedientia*.

10. *Item*, han determinat que ningun altro *a caetero*, ara sie beneficiat o conductiu qui per a vuy o en temps esdevenidor aportarà almuça morada en lo estiu y pells en lo ivern en la cathedral per rahó de càrrech o offici, pague ni haje de tenir lloch de precedència assi de insígnia en dita iglésia de Pietat, sinó lo lloch assenyalat per los administradors, ço és, lo beneficiat lloch de beneficiat ab almusa negra, lo conductiu ab sobrepellís com los demás conductius.⁵⁹²

⁵⁹¹ AMV/12.37, *Església de la Pietat...*, 3 de febrer de 1613, document solt.

⁵⁹² APtV/11, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat...*, p. 19v-20, 21 de juliol de 1625.

3.6. LA PRESÈNCIA DE LA COMUNITAT DE BENEFICIATS DE L'ESGLÉSIA DE LA PIETAT EN LA SOCIETAT

En aquest darrer apartat analitzem l'impacte que l'església de la Pietat i la comunitat de beneficiats va tenir en la societat. Hem agrupat l'explicació en tres subapartats que concreten amb dades tres aspectes que s'han anat apuntant al llarg de l'estudi. El primer fa referència a l'impacte de les disposicions tridentines i l'adaptació en l'entorn social. Aquest aspecte l'estudiem a partir de la prosopografia (amb diferents nivells d'exhaustivitat), d'onze famílies: els Bru, Codina, Codolosa, Estebanell, Fontanelles de Vic, Fontanelles de Roda, Fontcuberta, Montcada, Prat de Seva, Reixach i Tallander. Aquestes onze famílies ens permeten veure la transversalitat de la pertinença social a les institucions.

El segon aspecte o subapartat abasta l'impacte de l'església de la Pietat a la ciutat de Vic i el seu *hinterland*. L'analitzem des de dos punts de vista: un primer de l'evolució de l'activitat dins de l'església. Les visites pastorals –que ja hem vist que es fan de manera més continuada a partir de la segona meitat del segle XVI–, ens permeten conèixer com ha canviat la disposició interior de l'edifici a partir de la fundació de beneficis i altars. La visura d'aquests nous altars de cara als compliments tridentins ens permet quantificar el canvi en la fundació de beneficis i en les activitats religioses. La segona anàlisi es focalitza en l'impacte social que va tenir la translació de les relíquies dels sants Màrtirs a l'altar major de la Pietat l'any 1664 i la participació de la societat vigatana en general, més enllà de l'estrictament confessional. Finalment, en el darrer apartat i a manera de tancament, analitzem l'impacte de la concòrdia de 1644, que posarà la base si no per a una entesa, sí per a una convivència entre les dues institucions eclesiàstiques: el capítol de canonges i el bicèfal Capbreu de la catedral de Vic, format pels beneficiats del Capbreu i per la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic.

3.6.1. La transversalitat de la pertinença social a les institucions

Fer un retrat més precís de la composició social dels integrants de les institucions esmentades és complex perquè hi ha pocs estudis de l'àmbit familiar, i les dades que tenim dificulten establir una relació fefaent entre les persones que integraven les diferents institucions. Tot i així, podem apuntar alguns perfils i exposar alguns casos que corroboren la nostra teoria d'ascens social de famílies integrants de les institucions estudiades. Per fer l'aproximació ens servim de les notícies que aporta la sèrie de genealogies de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic⁵⁹³ i les complementem amb altres documents.

Un primer exemple tipus podria ser la família Codina.⁵⁹⁴ Joan Codina, prevere i beneficiat, funda una missa quotidiana a l'altar de Sant Miquel de la Seu de Vic. Així consta en el testament que va fer el 12 de setembre de 1647 davant del notari Joan Francesc Serrahima.⁵⁹⁵ Vol que la missa la pugui dir un descendent del seu germà i també un descendent de Montserrat Argila i de Jerònima, la seva muller, de Vespella.⁵⁹⁶ És a dir, un descendent de la branca paterna de la família i un de la materna, ja que ell es diu Joan Codina i Argila. Des del 5 de maig de 1590 trobem diferents Joan Codina com a integrants del Capbreu de la catedral. Tot i així, per les dates, suposem que Joan Codina i Argila devia entrar al Capbreu a partir de 1631, aproximadament, i que en va formar part fins a l'any 1649. Si mirem els avantpassats de Codina, possiblement els avis materns eren pagesos del mas de l'Argila a la parròquia de Vespella. Per la part paterna no tenim constància de les activitats que exercien. Pel que fa als familiars, la seva germana Eleonor es casa amb el sabater Pere Carrera; la seva neboda Magdalena Codina i Caxanes es casa amb Ciprià Metge, assaonador; i una reneboda, Arcàngela Codina i Coll, es casa amb Pau Casas, assaonador. Per tant, la xarxa social dels Codina⁵⁹⁷ girava a

⁵⁹³ ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1; *Llibre de genealogies*, núm. 2 (1700-1750), *Llibre de genealogies de la Quintana d'Oristà* (reproducció) (s. XVIII), *Genealogies* 16.

⁵⁹⁴ ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 23.

⁵⁹⁵ La informació dels instruments jurídics que se citen sense referència exacta al notari l'hem extret de ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 23.

⁵⁹⁶ Parròquia de Sant Cristòfol de Vespella, municipi de Gurb (Osona).

⁵⁹⁷ Tenim documentat com a canonge de la seu de Vic Francesc Llucià de Codina. Va entrar de canonge el 6 de març de 1622 i va morir el 2 d'abril de 1660. Segurament Llucià és el primer cognom i no podem assegurar que estigui vinculat consanguíniament a la branca dels Codina que esmentem. Francesc Llucià de Codina va deixar un llegat perquè es construís un monestir i convent de monges carmelites calçades al cap de les Davallades, fora els murs de la ciutat de Vic. L'any

l'entorn de menestrals i gent d'oficis. Dels descendents no tenim constància que cap d'ells abraqués la carrera eclesiàstica.

Un cas similar però que va acabar ascendint en l'escalafó social és el dels Codolosa.⁵⁹⁸ En tenim notícies des del 1378 amb el matrimoni de Pere Codolosa i Maria Jurdi. L'hereu d'aquest matrimoni serà Bernat Codolosa, que es casarà amb Eleonor Mallol. Originaris de Torelló, ja a finals del segle XV trobem un Pere Codolosa com a prevere. La branca principal dels Codolosa continuarà a Torelló i emparentarà amb paraires, pagesia mitjana i mercaders. Així, el 1517 Bernat Mateu Codolosa es casa amb Anna Puig, filla del pareire Sebastià Puig. El seu hereu, Bernat Codolosa i Puig, es casa amb Eulàlia Comella, de la parròquia de Vilamirosa.⁵⁹⁹ Van signar capítols matrimonials el 22 de febrer de 1562. D'aquest matrimoni naixerà l'hereu, Bernat Codolosa i Comella que es casa amb Marianna Codina, filla del mercader de Vic Gaspar Codina, i en segones núpcies amb Hipòlita Graell –signen capítols matrimonials el 24 d'agost de 1621. Bernat tenia un germà, Francesc Codolosa i Comella, que sabem que era prevere beneficiat.

La branca dels fadristerms dels Codolosa que ascendirà socialment és la que s'establirà a Vic. Concretament, el fadristerm del matrimoni entre Bernat de Codolosa⁶⁰⁰ i Eleonor Mallol, Joan Codolosa i Mallol. Al segle XIV emparentarà amb els Bru de Vic pel casament amb Gabriela Bru. El seu hereu, Joan Codolosa i Bru, es casarà amb Gabriela Font. I cap a mitjan segle XV l'hereu d'aquests, Joan Codolosa Font,⁶⁰¹ es casarà amb Elisabet Bover, filla del botiguer Joan Bover. El

1663 es va signar un conveni entre els marmessors de Francesc Llucià de Codina i els consellers de la ciutat de Vic perquè es pogués portar a terme la construcció. CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 9, i ACV 31/31, *Liber receptionum sive...* JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 307, privilegi 805.

⁵⁹⁸ La informació dels instruments jurídics que se citen sense referència exacta al notari l'hem extret de ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 98.

⁵⁹⁹ Antic poble del municipi de Manlleu (Osona), situat prop de l'antic mas del Fugurull, vora la carretera de Vic a Manlleu. Esmentat el 946, la seva demarcació es considerava dins el territori de la *civitas* de Roda de Ter. Des del 1042 hi consta la parròquia de Sant Julià, que al s XIV s'uní com a sufragània a Granollers de la Plana (Gurb, Osona) i que deixà d'existir el 1868. El territori formà una quadra civil, en part sotmesa a la pabordia de Palau i refosa després amb el terme de Manlleu. Podria ser que Eulàlia Comella fos de la casa de la Comella de Palau.

⁶⁰⁰ Bernat fa testament a Torelló el 27 d'octubre de 1429. ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 99.

⁶⁰¹ Joan Codolosa i Font fa testament el 11 de gener de 1476 amb el notari Bernat de Prat. ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 99.

seu hereu, Pere Codolosa Bover es casarà amb Caterina Fontarnau. El seu hereu, Jaume Codolosa i Fontarnau, el 16 d'agost de 1554 signa capítols matrimonials amb Caterina Ponsic, filla del mercader Andreu Pere Ponsic.⁶⁰² Aquí comença l'ascens social de la família. En el testament publicat el 14 de gener de 1593, Jaume Codolosa s'intitula «mercader ciutadà de Vich», per tant sembla que ha agafat l'ofici del sogre.⁶⁰³ Jaume demana de ser enterrat al fossar de Sant Pere de la Seu de Vic, o cementiri ubicat al voltant de la catedral on s'enterraven la majoria de vigatans. Del matrimoni Codolosa-Ponsic en naixerà l'hereu, Josep Codolosa i Ponsic, que es casarà amb Anna Codolosa de Torelló, segurament de la branca originària de la família.⁶⁰⁴ Josep serà el Codolosa que obtindrà el títol de ciutadà honrat. Així ho fa constar en el seu testament de 7 de juny de 1607 que signa «en las casas de ma pròpia habitació que són situadas en lo carrer de la Riera de la present ciutat de Vich».⁶⁰⁵ Josep demana que la «sepultura al meu cors fahedora en la Seu de Vich y que lo meu cors sia soterrat en lo fossar de Sant Pere de dita Seu en lo vas en que los cossos de dits *quondam* mos pares són soterrats».⁶⁰⁶ Aquest detall és important. Josep Codolosa serà el darrer de la nissaga que es fa enterrar al cementiri eclesiàstic del voltant de la catedral, al vas de la família. El seu fill Gaspar ja disposarà de vas familiar dins de la catedral de Vic. Tot i que no hi ha un estudi de les famílies que tenien el privilegi de ser enterrats dins d'una església de la ciutat de Vic, ni tan sols de la catedral, el fet d'aconseguir-ho era un qüestió d'estatus social. No estava a l'abast de tothom. En el cas dels Fontanelles, com veurem, faran soterrar-se dins de l'església de la Pietat de Vic.⁶⁰⁷

⁶⁰² La informació dels instruments jurídics que se citen sense referència exacta al notari l'hem extret de ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 98.

⁶⁰³ ACF/3589, Joan Vinyes, notari episcopal, *Liber ultimarum voluntatum primus* (1585-1610), 11 de juny de 1591, p. 52.

⁶⁰⁴ Signen capítols matrimonials el 23 de maig de 1594. ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 99.

⁶⁰⁵ ACF/3594, Joan Vinyes, notari episcopal, *Liber ultimarum voluntatum secundum* (1602-1614), 7 de juny de 1607, p. 202-204. En el testament el fill també diu que el pare, Jaume Codolosa, era ciutadà honrat, però ja hem vist que el pare en el testament s'intitula mercader ciutadà de Vic.

⁶⁰⁶ ACF/3594, Joan Vinyes notari episcopal, *Liber ultimarum...*, 7 de juny de 1607, p. 202.

⁶⁰⁷ En aquest sentit, seria interessant un estudi de les famílies que tenien dret de soterrament dins de la catedral o dins de l'església de la Pietat de Vic. Fins ara coneixem el cas dels Reixach, el dels Fontanelles i el vas dels canonges de la catedral de Vic. També sabem que el degà Montcada va ser soterrat a l'església de la Pietat, com veurem. No existeix, però, un estudi exhaustiu a partir del qual es puguin extreure conclusions més generals de la relació entre el lloc on hi ha ubicada la tomba familiar i l'estatus social de les famílies. En el cas de la catedral de Vic és complicat. En

Si Josep, el germà gran, aconsegueix el privilegi de ciutadà honrat, el segon fill del matrimoni Codolosa-Ponsic, Gaspar Codolosa i Ponsic, serà prevere i canonge a la Seu de Vic. Gaspar va ser canonge entre el 3 d'octubre de 1590 i el 23 de març de 1619 i va ser substituït a la canongia per Miquel Perpinyà.⁶⁰⁸ Gaspar va fer testament el 18 de gener de 1618 a la seva casa del carrer de la Ramada. Nomena com a marmessors al,

Il·lustre y molt reverendíssim senyor Joan Rexach, canonge de la dita Seu de Vich; lo reverendíssim mossèn Miquel Sala, prevere beneficiat en la iglésia parroquial de Santa Maria del Mar de la ciutat de Barcelona, cosí germà meu; mossèn Matheu Fontcuberta, prevere beneficiat en dita Seu de Vich; mossèn Pau Clarà, prevere beneficiat en la mateixa iglésia de Vich y lo senyor Joseph Coromina ciutadà honrat de Vich”.⁶⁰⁹

Va demanar de ser enterrat en el vas dels canonges de la Seu de Vic, va fer deixes, llegats i fundacions de misses i aniversaris. Sobresurt el dot de mil cinc centes lliures, un sou i sis diners pel matrimoni de

Scholàstica, neboda mia, filla del senyor Josep Codolosa, *quondam*, ciutadà honrat de Vich germà meu y de la senyora Anna muller sua.⁶¹⁰

Si mirem els marmessors escollits es fa evident que a començaments del segle XVII els Codolosa havien teixit unes relacions socials sòlides.

Del matrimoni de Josep Codolosa i Ponsic i Anna Codolosa en van néixer Gaspar, hereu, que es va casar amb Anna Comalada. Gaspar Codolosa i Codolosa va ser jurat al Consell Municipal vigatà en tres períodes. Entre el 10 de maig de 1630 i el 30 d'abril de 1633, sent conseller segon del 3 de maig de 1631 al 30 d'abril de 1632. El segon període va ser jurat de 3 de maig de 1637 a 30 d'abril de 1638. I el tercer període entre 1643 i 1645, en què de 5 de maig de 1643 a 30 d'abril de 1644

l'àmbit documental aparentment no sembla que es conservi cap sèrie documental que en doni raó. I en l'àmbit físic les obres de reconstrucció i millora del temple han anat modificant aspectes que ara són rellevants per poder fer l'estudi. Les reformes per a la construcció del temple neoclàssic de 1781 a 1803 van suposar un anivellament del terra que va eliminar moltes pistes del període romànic, a banda de les modificacions dels claustres. La reconstrucció després de les afectacions de la guerra de 1936-1939 i les reformes efectuades al segle XX, especialment la col·locació de mosaic al terra del temple, va provocar que es tapessin les tombes amb les làpides que hi havia, de manera que ara no es pot saber quines famílies hi havia enterrades. A l'església de la Pietat passa una casuística similar.

⁶⁰⁸ CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 2, diu que «tingué un plet amb el bisbe Pere d'Aragó amb motiu de la festa de la Candelera. Deixà una fundació en honor de santa Caterina de Siena i un aniversari anual per les ànimes». Va ser sepultat en el fossar dels canonges.

⁶⁰⁹ ACF/3594, Joan Vinyes notari episcopal, *Liber ultimarum...*, 18 de gener de 1618, p. 115.

⁶¹⁰ ACF/3594, Joan Vinyes notari episcopal, *Liber ultimarum...*, 18 de gener de 1618, p. 118v.

va ser conseller en cap del Consell vigatà.⁶¹¹ Gaspar farà testament el 3 d'octubre de 1648 i demanarà «sie nostre cos soterrat en dita seu en lo vas de ma casa que és davant lo altar de Santa Caterina».⁶¹² El segon fill dels Codolosa-Codolosa va ser Francesc, prevere. No va heretar la canongia del seu oncle, segurament perquè havien passat massa anys des que Gaspar Codolosa i Ponsic havia mort. A Francesc el trobem des de l'any 1631 o 1632 com a prevere beneficiat de la Seu de Vic, és a dir del Capbreu, i com a beneficiat de la Pietat. La darrera notícia que en tenim és que a 21 d'abril de 1637 va fundar una causa pia.

De Gaspar Codolosa i Codolosa i Anna Comalada en naixeran set fills. Francesc, l'hereu, es casa amb Maria Sala i Tria⁶¹³, filla del ciutadà honrat de Mataró Jaume Sala i Tria i la seva esposa Isabel. Francesc Codolosa i Comalada en el seu testament de 5 de juliol de 1666 s'intitula ciutadà honrat⁶¹⁴ i diu que és fill «del magnífich Gaspar Codolosa, també ciutadà honrat de Vich».⁶¹⁵ Així mateix demana que «lo meu cos sie sepultat en lo vas de mos pares és devant la capella de Sancta Catherina de dita Seu».⁶¹⁶ Laureà, el segon fill, serà prevere però no sabem en quina església, només que no era beneficiat de les esglésies vigatanes. Mònica es va casar amb Jaume Brossa. Va fer testament el 21 de setembre de 1661. Fèlix, de qui no en tenim notícies. Anna Maria, que es casar amb Joan Baptista Anglada, ciutadà honrat de Barcelona i després amb Ramon Trobat i Vinyas, del Rosselló.

⁶¹¹ La informació del integrants del Consell Municipal l'hem extreta dels llibres d'acords. A l'apèndix 8. es poden consultar totes les persones que varen formar part del Consell Municipal vigatà durant el període estudiat.

⁶¹² ACF/3636, Joan Francesc Serrahima, notari, *Testaments* (1645-1655), 3 d'octubre de 1648. No sabem on estava exactament l'altar de Santa Caterina de la Seu de Vic. Consultant les visites pastorals de la catedral de Vic no descriuen aquesta capella. De fet, l'única referència a Santa Caterina l'hem trobada en una visita de 25 d'abril de 1659, on diu: «Sequitur memoriale sive cathalogus dictarum imaginarum petiarum argenti reconditarum in dicta sacristia ecclesie vicensis... Item, imagines Sancte Catherine argentea deaurata». AEV, *Visites pastorals*, 25 d'abril de 1659, 1218/4, f. 143v.

⁶¹³ Maria Sala i Tria fa testament el 29 de juliol de 1667 a les seves habitacions de la casa del carrer de la Ramada de Vic. S'identifica com a «Maria Codolosa i Tria, viuda deixada del magnífich Francisco Codolosa ciutadà honrat de Vich en la present ciutat de Vich populat». Maria mor el 12 d'octubre de 1667. ACF/3644, Josep Vila notari (1656-1679). *Testaments*, núm. 14.

⁶¹⁴ «Jo Francisco Codolosa ciutadà honrat de Vich en la present ciutat de Vich populat», ACF/3644, Josep Vila notari (1656-1679). *Testaments*, núm. 20.

⁶¹⁵ ACF/3644, Josep Vila, notari (1656-1679). *Testaments*, núm. 20. Gaspar Codolosa fa testament el 3 d'octubre de 1648 i s'intitula «Gaspar Codolosa, ciutadà honrat de Vic, fill legítim i natural del magnífich senyor Joseph Codolosa, ciutadà honrat de Vic». ACF/3636, Joan Francesc Serrahima, notari, *Testaments* (1645-1655), 3 d'octubre de 1648.

⁶¹⁶ ACF/3644, Josep Vila notari (1656-1679). *Testaments*, núm. 20.

Sembla que fa testament el 29 de juliol de 1667. Caterina, que l'11 de febrer de 1646 signa capítols matrimonials per casar-se amb Francesc Coll, doctor en lleis. I Anton de qui no tenim notícies.⁶¹⁷

Els Codolosa de Vic en tres generacions Codolosa-Ponsic, Codolosa-Codolosa, i Codolosa-Comalada, tindran representació en les institucions vigitanes: Consell Municipal, capítol de canonges i beneficiats de la Seu de Vic i de la Pietat. I passaran d'emparentar-se amb menestrals i pagesos a fer-ho amb persones que socialment estan en un nivell superior, arribant a començaments del segle XVII a intitular-se com a ciutadans honrats, a emparentar-se amb ciutadans honrats i, la generació següent, a tenir tomba familiar a la catedral de Vic.

Si fins ara hem vist una família que mantenia l'estatus social, com la dels Codina, i una altra que l'augmentava com la dels Codolosa, ara analitzarem un cas de família que es va mantenir dins de l'estatus social privilegiat. Es tracta dels Prat, del mas Prat de la parròquia de Seva. De persones cognominades Prat en període que estudiem i en les institucions que tractem en tenim de documentades des de 1588 i fins a 1669. Per la gran majoria desconeixem la relació de parentiu. Tres van ser beneficiats de la catedral i/o de la Pietat. Tres Prat també van formar part del Consell Municipal i dos van ser canonges de la catedral: Gaspar de Prat, canonge entre el 29 d'agost de 1588 i el 25 de setembre de 1595, de qui no tenim gaire notícies, i Jaume Prat.

Jaume Prat i Masó és nascut al mas Prat de Seva. Els orígens familiars es remunten l'any 1150 i ho coneixem gràcies a la relació que en va fer un descendent del mas Prat.⁶¹⁸ Jaume Prat era fill de Montserrat Prat i de Jerònima Masó. Era el petit de nou germans, dels quals quatre van morir a la infantesa. Nascut l'any 1594, el 26 de febrer de 1638 va entrar de canonge a la catedral de Vic com a coadjutor del canonge Francesc de Senmartí.⁶¹⁹ Mort Senmartí, esdevé canonge titular i exerceix

⁶¹⁷ Les notícies de la branca secundària de la família Codolosa les hem extret de ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 99.

⁶¹⁸ La informació per a aquest apartat l'hem extret de Josep MOLINS I PRAT, *Breu Relació de la Genealogía y Biografía de las familias Molins Sabates y Vidal y unió de ellas ab la família Prat de Seva*; transcripció i pròleg de Rafel Ginebra i Molins, BEV, Gin1 (19).

⁶¹⁹ Francesc de Senmartí entra al canonicat el 30 de juliol de 1637 per la rescissió de la permuta del canonicat que havia fet amb Andreu de Senmartí. Va deixar la fundació d'un aniversari anual per les ànimes i junt amb la resta de capitulars va assistir a una reunió on s'autoritzava la construcció

a la catedral de Vic fins el 10 de març de 1651 en què és sepultat a la tomba dels canonges.⁶²⁰ L'any 1647 funda una causa pia per les filles del mas Prat, que atribuïa un rèdit de 100 lliures barceloneses a cada noia de la casa que contragués matrimoni. Va deixar com a administradors de la causa pia als canonges de la catedral de Vic. El cas de Jaume Prat és un exemple dels integrants del capítol de canonges. Si bé no va deixar la canongia a un nebot⁶²¹ sí que va participar en la disputa que es portava entre els capitulars i el Capbreu. Segons mossèn Conill,

com a membre del Capítol firmà el 29 d'octubre de 1644 la concòrdia entre els canonges i els beneficiats de la catedral *per a que tot lo món se veje quantas veras afecta tota concòrdia, pau, quietud y bona germandat...*⁶²²

De fet, si mirem la signatura de la concòrdia veurem que la van signar tots els afectats. Tal com diu el document:

Tot el dit abans va poder ser firmat i jurat en mà per tots i cadascun dels que obtenen dignitat provinent de l'Il·lustríssim reverendíssim el Senyor Bisbe de Vic, i pels canonges, porcioners, beneficiats i la resta del clero, i pels residents a l'església de Vic, presents en el capítol celebrat dia 29 d'octubre de 1644 en poder del notari públic Joan Vila de Vic, tal com consta al llibre 3 secret. al full 106 a la part posterior.

I no podia ser d'altra manera, perquè al l'apartat XLIV de la concòrdia diu

per últim, si algun dels residents de la Seu de Vic ha refusat signar els capítols de la present concòrdia i prestar jurament, el renunciant està privat de tots els guanys i les distribucions d'aquesta església.⁶²³

Segurament un dels casos més il·lustratius del que hem exposat de famílies que van formar part de les institucions vigatanes és el dels Reixach de Vic. És especialment singular perquè acabarà resultant una de les branques familiars de la baronia de la Blava.⁶²⁴ Com en altres famílies que hem vist, la branca dels Reixach descendeix

d'una capella dedicada a la Verge de Montserrat, al carrer de Sant Pere de Vic. Va ser enterrat el 3 de gener de 1639 al sepulcre dels canonges. CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 6.

⁶²⁰ CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 7.

⁶²¹ En cas de la seu vigatana i per l'època estudiada els casos de *nepotisme* no són especialment freqüents. Tenim documentades la coadjutoria de Francesc Castelló (tiet i nebot) de 7 de setembre de 1618, la coadjutoria Francesc Castelló (tiet i nebot) de 15 de juliol de 1650, i la permuta de la canongia de Gaspar Tord amb Joan Baptista Tord, nebot seu, de 3 de febrer de 1651. ACV 31/31, *Liber receptionum sive...*

⁶²² CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 7.

⁶²³ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos (1600-1750)*, «Concòrdia entre Capítol y Clero...».

⁶²⁴ Hagués estat molt més difícil treballar aquesta família sense l'excel·lent monografia de Rafel GINEBRA I MOLINS, *El baró de la Blava: pagesia, noblesa i imaginari popular. Els llinatges Prat de Sant Martí d'Albars, Reixach de Vic i Martí de Balsareny i Vic, i el títol baronial de la Blava*, Rafel Ginebra i Molins ed., 2014, pp. 17-37.

d'un fadrister del mas Reixach de la parròquia de Sant Esteve de Granollers.⁶²⁵ És Onofre Reixach, a qui el seu pare Lluís en el testament de 1529 li deixa una «casa al carrer de la Ramada de Vic, al costat d'una altra casa que el testador ha construït al capdavall del carrer de Sant Hipòlit,⁶²⁶ i dues peces prop del mas de la Mambla, de Vic».⁶²⁷ En el moment del testament, Onofre és menor d'edat i els béns se li han de donar quan es casi, i no abans. Si Onofre vol exercir de paraire l'hereu del mas Reixach li haurà de donar tres quintars de llana en el moment que Onofre acabi l'aprenentatge.⁶²⁸

Onofre Reixach i Molist serà, doncs, el primer Reixach de la nissaga a Vic. Esdevindrà paraire i s'instal·larà al carrer de la Ramada a la que serà la casa pairal de la família. Onofre contreu matrimoni amb Anna Puig, filla del paraire Pere Puig –signen capítols matrimonials el 12 de desembre de 1547. D'aquest primer matrimoni en naixeran almenys tres fills: Onofre, Jaume i Joan. El darrer, Joan, va seguir la carrera eclesiàstica i va arribar a ser canonge de la seu de Vic. Joan fa testament el 24 d'agost de 1627, en el qual s'intitula «fill del senyor Honofre Reixach ciutadà de Vich y de la senyora Anna en primeres núpcies muller sua, defuncts» i fa marmessor testamentari, entre altres, al seu nebot Onofre Reixach «mercader ciutadà de Vic».⁶²⁹ En morir el 1632 deixa en el testament diversos llegats per construir la capella de Sant Bernat a la catedral de Vic, que encara avui es conserva. És en aquesta capella on rebran sepultura els descendents de la nissaga familiar dels Reixach.

Onofre Reixach i Molist (Onofre I), es torna a casar l'any 1571. Però no és un casament qualsevol. Es casen simultàniament els dos Onofre Reixach, pare i fill, i es casen amb mare i filla. Onofre I es casa amb Llorença, vídua de Miquel Grandoli, baster de Ripoll, filla de Miquel Ses Heres, paraire, i de Rafela, tots difunts. Onofre Reixach i Puig (Onofre fill o Onofre II), es casa amb Contesina, donzella filla de l'esmentat Grandoli. Onofre II fa testament el 1585 i encara s'intitula paraire ciutadà de Vic. Del matrimoni amb Contesina va tenir almenys

⁶²⁵ Sant Esteve de Granollers o de Granollers de la Plana, parròquia del municipi de Gurb (Osona).

⁶²⁶ Actualment el carrer de Sant Hipòlit és el carrer de Sant Miquel dels Sants. JUNYENT, *La ciutat de Vic...*, p. 376.

⁶²⁷ GINEBRA I MOLINS; *El baró de la Blava: noblesa i imaginari popular...*, p. 17.

⁶²⁸ Unitat de pes que equivalia a uns 100 quilograms.

⁶²⁹ GINEBRA I MOLINS; *El baró de la Blava: noblesa i imaginari popular...*, p. 18.

cinc fills i en quedar vidu va entrar a la carrera eclesiàstica i es va ordenar com a prevere. De 1587 a 1593 és jurat al Consell Municipal, per tant cal pensar que és a finals de segle que entra a la vida eclesiàstica. El 12 de febrer de 1605 Onofre II encara era viu perquè en els capítols matrimonials del seu hereu Onofre Reixach i Grandoli (Onofre III), nascut el 1584, fets amb motiu del matrimoni amb Anastàsia Sala, filla d'Andreu Sala, burgès de Sant Feliu Sasserra, Onofre III es diu «mercader fill legítim i natural del Rnt. Honofre Rexach, prevere beneficiat en la seu de Vic, *olim* llaych, y de la senyora Contesina muller sua».⁶³⁰

Més enllà de les curiositats familiars, significatives i interessants, no cal dir, el que volem destacar és l'ascens social de la família. A banda d'esmentar que els Reixach formaran part durant tot el període estudiat del segle XVII del Consell Municipal vigatà, el que és interessant és la intitulació que fa Onofre III de la seva persona en el testament de 1652. S'anomena, reflectint la puixança familiar, «Jo, Honofre Reixach, ciutadà honorat de las ciutats de Barchinona y Vich en la ciutat de Vich domiciliat».⁶³¹ El pare, Onofre II, s'intitulava paraire. Onofre III en els capítols matrimonials de 1605 s'intitulava mercader. Al morir Onofre Reixach i Grandoli (Onofre III) ha aconseguit privilegi de noblesa. Deixa tres fills, Pau, Bernat i Onofre. Vol ser enterrat a la capella de Sant Bernat de la seu de Vic –feta amb els llegats del seu oncle canonge–, i mana al seu hereu que faci portar a la tomba els ossos del seu oncle canonge Joan Reixach i també els del fill d'Onofre III, el també canonge Joan Reixach mort el 1639 i els de la seva filla que va ser esposa de Bernardí de Granollachs. Deixa com a hereu al seu fill Pau.

A partir de l'obtenció del privilegi de noble registrat en el foli 214 del registre del braç militar –segons informa el seu net Joan Reixach–, les estratègies matrimonials de la família varien. Pau Reixach firma capítols matrimonials el febrer de 1653, pocs mesos abans de la mort del pare Onofre III⁶³² per casar-se amb Maria Regàs i Cavalleria, filla de Josep Regàs i Cavalleria, ciutadà honrat de Barcelona i

⁶³⁰ GINEBRA I MOLINS; *El baró de la Blava: noblesa i imaginari popular...*, p. 20. El curiós és que Onofre és el segon fill mascle d'Onofre II. El primer és Antoni Joan. Quan Onofre II fa testament Antoni Joan té dos anys i Onofre vuit mesos. Només en el cas que Onofre mori Antoni Joan serà l'hereu.

⁶³¹ GINEBRA I MOLINS; *El baró de la Blava: noblesa i imaginari popular...*, p. 20.

⁶³² Mor entre l'11 de maig i l'11 de juny de 1653.

domiciliat a Vic.⁶³³ Pau Reixach i Maria Regàs tenen una filla, Maria Reixach i Regàs. Aquesta es casa el 5 de juny de 1673 sense el consentiment del seu pare amb el donzell Jacint de Cortada i Aruga, de Manlleu. Això farà que el pare, el 31 de desembre de 1674 dicti un testament singularment estrany. Nomena eclesiàstics com a marmessors (Antoni Sala i Codina, doctor en teologia i canonge magistral de la catedral, mossèn Joan Riera, doctor en teologia i rector de Santa Maria d'Olost, i Jaume Fontcuberta, beneficiat de la seu de Vic), i a representants de les famílies locals de més rang (Francesc Sala i Sassala, donzell de Vic; Francesc Bojons, burgès honrat de la vila de Perpinyà; Rafel Grau i Pujolar, ciutadà honrat de Barcelona; Rafel de Fontcuberta i Coromina, ciutadà honrat de Vic; i Josep de Fontcuberta de Vall, hereu i possessor del mas Vilarroger de Sant Andreu d'Oristà). I no és un nomenament casual. En el testament deshereta la seva filla i els seus descendents i nomena hereu universal dels seus béns el seu nebot, fill del seu germà Bernat i d'Eulàlia de Prat, Joan Reixach i de Prat, d'onze anys i els seus descendents en línia masculina. En cas que no hi hagi descendents fa hereu l'altre seu nebot, Bernat Reixach i de Prat en les mateixes condicions. I en cas de no successió fa hereu Francesc Bojons i els seus descendents per via masculina. Després a Josep de Fontcuberta de Vall i els seus descendents per via masculina, i després Rafel de Fontcuberta i els seus descendents per via masculina. És a dir, els seus marmessors.

No cal dir que el testament va comportar un conflicte jurídic de primer ordre que es va resoldre a la Reial Audiència parcialment a favor de la filla desheretada. Pau Reixach va morir el 3 de gener de 1675. Més enllà d'aquest darrer testament és significatiu l'ascens de la família Reixach en només tres generacions de manera semblant al cas dels Codolosa, i com a partir de l'ascens es relacionen amb famílies del seu estatus social i que han aconseguit un ascens similar al seu, com els Regàs o els Fontcuberta.

Una altra família que va prosperar i que encara avui continua amb diferent cognom és la branca vigatana dels Fontanelles. La inicia Esteve Fontanelles, fadrister de la família, que sembla que era originària de la parròquia de Súrria.⁶³⁴ Esteve, sastre de

⁶³³ Ciutadà honrat de Vic des de l'any 1633.

⁶³⁴ «Els Fontanelles de Vic eren originaris de la casa Fontanelles, de la parròquia de Súrria (?)», Ramon ABADAL I DE VINYALS, *La casa Abadal del Pradell: opuscle que amb motiu de les*

professió, s'estableix a Vic a la segona meitat del segle XV. El 1495 rep una vinya de dues quarteres davant la masia de la Fura, a ponent de la ciutat de Vic, al carrer de Gurb. El fill d'Esteve, Berenguer, ja s'intitula calceter. Compra una casa al Mercadal, té una germana casada amb un assaonador, dos germans paraires, i un germà sacerdot. El germà sacerdot serà una constant a les nissagues familiars dels Fontanelles. Berenguer mor al voltant de 1540. El seu hereu, Rafel, ja s'intitula calceter i mercader. Compra la casa del Puig de la Mercadera o de la Fura, davant d'on el seu avi havia adquirit les dues vinyes, i els horts tancats dels començament del carrer de Gurb. Mor al voltant de 1586, i ja se'l anomenat ciutadà de Vic. El seu hereu serà la figura clau en l'ascens familiar i qui s'emparentarà amb els Pradell de Granollers de la Plana. Salvi Fontanelles es casa amb Anna de Pradell. Sabem que l'any 1585 ja són casats. Joan de Pradell tenia dues filles. Anna és la gran i Esperança la petita i

no sabem per quina raó singular fou ella la nomenada pubilla pel seu pare. Potser la gran s'havia casat contra el voler patern, potser sogre i gendre havien topat. El cas és que el Pradell quedà a les mans de la soltera Esperança fins el 1634.⁶³⁵

Per la banda paterna, el pare de Salvi tampoc sembla que tingués gaire interès en el matrimoni, ja que Salvi i Anna van haver d'endeutar-se en un censal de 300 lliures. Malgrat això, Salvi Fontanelles serà un dels primers vigatans a rebre el títol de ciutadà honrat arran del privilegi de 1599 concedit a la ciutat.⁶³⁶ El 1709 l'arxiduc Carles exposava la fidelitat de la família a la Corona dient que

Salvio y [el seu fill] José de Fontanellas y Pradell... concurren a la expulsión de los facciosos que perturbaban la tranquilidad pública en Cataluña, hasta prender y entregar

bodes d'or dels nostres pares Ramon d'Abadal i M. del Remei Guitart els dediquem els seus fills, publicació a cura de Concepció, Anna, Joaquim, Montserrat i Joan, d'Abadal i Guitart, Barcelona, 1968, p. 25. També hi havia una branca Fontanelles a Tona, «Jaume Fontanelles i Pratsobreroca, pagès de la parròquia de Sant Andreu de Tona..», que residia a Vic «Jacobus Fontanellas y Pratsobrarocha agricola Vici commorans». Rafel GINEBRA I MOLINS; Anna Maria DE ROCAFIGUERA I GARCIA; Jordi VILAMALA SALVANS, *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreia, notari de Vic*, Fundació Noguera, Barcelona, 2001, p. 105 i 488.

⁶³⁵ ABADAL I DE VINYALS, *La casa Abadal del Pradell...*, p. 24.

⁶³⁶ A les Corts de Barcelona de 1599 el rei Felip III va concedir diferents privilegis a la ciutat de Vic. Entre altres, «Que els ciutadans honrats nomenats pel seu pare, Felip II, puguin reunir-se amb el consell per a nomenar un ciutadà honrat cada deu anys». JUNYENT I SUBIRÀ, *Jurisdiccions i privilegis...*, p. 299. Malauradament, de la ciutat de Vic no hi ha un estudi exhaustiu de les famílies que van aconseguir el privilegi de ciutadans honrats. Balcells de Saracíbar va fer dos articles sobre la qüestió, però són molt parcials i inexactes. BALCELLS DE SARACÍBAR, «Antigua nobleza vicense», *Ausa*, 1952, pp. 14-16, i 1953, pp. 165-166.

en manos de los reales ministros a Juan Serrallonga y Jaime Serra (alias Tut), lo que fue causa de que algunos de sus secuaces, guiados por un espíritu maligno, mataran a dicho Salvio, segun puede inferirse de la alevosa muerte que le dieron.⁶³⁷

No sabem la data exacta de la mort de Salvi, però no ens encaixa que sigui tan tardana com l'any 1633 que proposa Ramon d'Abadal. Sí que estem d'acord que Salvi no va veure com el seu fill heretava el Pradell l'any 1634 de part de la tieta i com el nom de Fontanelles prevalia sobre el de Pradell. Salvi va fer testament de 22 de juliol de 1603, on demana ser enterrat al cementiri de Sant Pere de la Seu de Vic.⁶³⁸ La seva esposa, Anna de Pradell, per la seva part, va fer testament el 18 d'abril de 1620 i s'anomena «Anna Fontanellas, vídua relictà del senyor Salvi Fontanellas, *quondam*, ciutadà honrat de Vich». Per tant, sembla evident que Salvi Fontanelles no va participar en la detenció del bandoler Serrallonga. L'any 1736 la casa del Pradell va perdre el cognom Fontanelles i va quedar constituïda l'actual casa d'Abadal, provinent de les branques Rovira i Albó, Fontanelles i Pradell.

Podem parlar d'altres famílies com els Estebanell i els Bru de Vic, o els Tallander. També dels Fontcuberta, que el 25 de juliol de 1639 van obtenir el privilegi de ciutadà honrat de Vic i el 29 d'agost de 1788, sent ciutadans honrats de Barcelona, van obtenir el distintiu de noblesa amb la inscripció del títol de cavaller del Principat de Catalunya.⁶³⁹ Tots van tenir representats al Consell Municipal i

⁶³⁷ ABADAL I DE VINYALS, *La casa Abadal del Pradell...*, p. 27.

⁶³⁸ ACF, Joan Vinyes, notari, *Liber aprisiarum testamentorum* (1585-1623), vol. 3591, fol. 420.

⁶³⁹ Reproduïm part del document de concessió del privilegi de Cavaller del Principat de Catalunya que es fa de manera retroactiva al pare de Josep Lluçà de Fontcuberta, Miquel Fontcuberta i on se citen els mèrits personals i militars dels avantpassats de la família, retrocedint tres generacions:

Don Carlos por la gracia de Dios rey de Castilla, etc. Por quanto por parte de vos, Joseph Luciano Fontcuberta, Ciudadano Honrado de Barcelona, vecino y regidor del Ayuntamiento de la ciudad de Vique en el mi Principado de Cathaluña, se me ha representado: Que estais sirviendo el Oficio de Regidor de dicha ciudad, com el mayor celo e integridad, desempeñando quantas Comisiones se os encargan, como lo executasteis por encargo del Regidor Decano del mismo Ayuntamiento haviendoos hecho entrega de los caudales de la voluntaria contribución de los pueblos, comunidades y particulares, para la manutención de los Buques que hacian el corso contra los enemigos de la Corona. Que Juan Francisco Fontcuberta vuestro tercero abuelo se distinguió en el ejército de capitán de la compañía de dicha ciudad de Vique, exponiendo voluntariamente su vida y bienes; Que fué herido en una mano, y luego, que se curó continuó el servicio en el ejército. Que vuestro Bis Abuelo Fructuoso Fontcuberta, manifestó su celo y desempeñó en servicio de mi glorioso padre en el año de mil setecientos y cinco a la órdenes de la Real Junta del Brazo Militar, que mandó formar. Que vuestro hermano Don Ignacio de Fontcuberta tiene veinte y tres años de servicios en mi Real exercito. Hallándose Capitán del Segundo Regimiento de Infantería de Cathaluña, y vuestros dos sobrinos Don Joaquín y Don Manuel Fontcuberta estan siguiendo la carrera en el referido cuerpo siendo el primero Alférez,

beneficiats a la catedral i a la Pietat i hi van exercir càrrecs de responsabilitat. Els Bru i Estebanell, a més, van tenir familiars canonges. Pel que fa als Tallander, Miquel Tallander va ser prevere beneficiat del Capbreu i integrant de la Dotzena entre el 1 de setembre de 1667 i el 31 d'agost de 1669. Francesc Tallander va ser beneficiat de la Pietat. Sabem que Francesc és patró d'un personat o benefici fundat a Santa Clara per Dídac Vicens, vicari de Manlleu, sota la invocació de sant Joan Baptista i sant Francesc.⁶⁴⁰ De Francesc Tallander en tenim notícia al primer quart del segle XVI. El trobem exercint de capeller. Els seus descendents tindran oficis similars (baster i sastre), i emparentaran amb persones d'oficis com els botiguers Fajolas, els fusters Toll o el ferrer Costa. Cap a mig segle XVII trobem un Francesc Tallander com a paraire de Barcelona.

Pel que fa als Fontcuberta, Joan Francesc de Fontcuberta i Riera (més conegut com a Joan Francesc de Fontcuberta i Coromina pel fet que es va casar amb la seva cosina-germana i pubilla de la Coromina de Manlleu i de l'Avenc de Tavertet, Petronila Coromina i Fontcuberta de Vall)⁶⁴¹ va formar part del Consell municipal entre 1644 i 1650, i va obtenir el privilegi de ciutadà honrat de Vic.⁶⁴² Mateu de Fontcuberta va exercir de capbrever menor (1613-1615) i de capbrever major (1625-1627), i Jaume de Fontcuberta de capbrever major (1641-1643 i 1645-1647), per citar alguns dels integrants de la família.

De casos similars als esmentats amb les seves particularitats en trobaríem més, però volem tancar aquesta anàlisi amb dues famílies que van tenir un vincle més directe amb l'església de la Pietat: els Fontanelles i els Montcada. De famílies Fontanelles en coneixem almenys tres branques: la de Santa Eugènia de Berga, la branca vigatana, possiblement provinent de Súria, que s'emparenta amb els Pradell de

y el segundo Cadete, habiendo asistido en la última guerra del bloqueo de Gibraltar desde el Principado. En esta atención me suplicasteis fuese servido concederos el Privilegio de Cavallero del dicho mi Principado de Cathaluña en cabeza de vuestro difunto padre Miquel Fontcuberta como si aún viviese, para sí, sus hijos y descendientes por línea neta masculina o como a merced fuere... AMV, *Llibre de privilegis*, 1, Fontcuberta, p. 132 i ss.

⁶⁴⁰ ACF, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies* 1, fol. 56.

⁶⁴¹ Petronila Coromina i Fontcuberta de Vall en el moment del casament ja és hereva i propietària dels masos Coromina de Manlleu i Avenc de Tavertet perquè el seu pare ja és mort. ACF, *Capítol matrimonials*, vol. 340, f. 37-46.

⁶⁴² El document de nomenament es troba al fons d'arxiu dels Fontcuberta i quan va ser transcrit per Armand de Fluvià (1999) era a la propietat de la família a Sala-d'heures, a Santa Eugènia de Berga. A. DE FLUVIÀ, «Documents sobre el privilegi de ciutadà honrat de Vic», p. 53 i ss.

Gurb,⁶⁴³ i la de Roda de Ter.⁶⁴⁴ És a aquesta darrera branca a la qual ens volem referir. Onofre Fontanelles és fill de Pere, hereu del mas Fontanelles de Sant Pere de Roda,⁶⁴⁵ i de Margarida. Que coneguem, Onofre va fer dos testaments i dos codicils. El segon testament és de 14 de gener de 1626 i no l'hem pogut localitzar.⁶⁴⁶ El primer és de 5 d'abril de 1608, molts anys abans que morís. En ell s'intitula «hereu del mas Fontanelles de la parròquia de Sant Pere de Roda, bisbat de Vich, ciutadà de Vich». Onofre Fontanelles escull que

la sepultura al meu cors fahedora eligesch y vull me sia feta en la iglesia parroquial de Roda y vull que lo meu cors sia sepultat en lo fossar de dita parroquial de Sant Pere de Roda en lo vas de la dita casa o mas Fontanelles en lo qual los cossos de mos pares y de mos predecessors són sepultats y vull que en dita de Roda me sian fets y celebrats lo novenal y cap d'any.⁶⁴⁷

El segon testament de 14 de gener de 1626 no l'hem localitzat, però sí els dos codicils en què va corregir disposicions del segon testament. El primer codicil, redactat pel notari Joan Llucià, és de 30 d'abril de 1629 i en ell ja s'anomena «mercader ciutadà de Vich».⁶⁴⁸ A la primera part del document disposa uns canvis sobre el testament fet amb el notari Joan Vinyes de 14 de gener de 1626 per causa del venciment d'un censal del mas Bruguera de Roda. El motiu és la fundació i extinció d'un benefici sota l'advocació de Nostra Senyora que el 18 de març de 1588 havia fet Joan Rexach, de la parròquia de Granollers (bisbat de Vic), a la

⁶⁴³ Al recull que Ramon d'Abadal i de Vinyals fa de la casa Pradell en motiu de les noces d'or dels seus pares, Abadal descriu la casa del Pradell com a

tipus corrent de la pagesia mitja en la Catalunya Vella, aquella pagesia que s'inicia amb el senzill masover cultivador i que ascendint lentament, amb ensopegades, a través dels segles, arriba a l'actualitat, quan no s'ha ensorrat pel camí, sense haver-se desplaçat gaire del seu ambient. Bàsicament és diferent del cercle de cases que foren jurídicament senyorials o amb drets jurisdiccionals; és d'ascendència purament pagesa. ABADAL I DE VINYALS, *La casa Abadal del Pradell...*, p. 13.

⁶⁴⁴ Actualment el mas Fontanelles pertany al terme municipal de les Masies de Roda.

⁶⁴⁵ La parròquia de Sant Pere de Roda inclou feligresos dels municipis actuals de Roda de Ter i de les Masies de Roda.

⁶⁴⁶ Amb tota probabilitat va ser publicat per un notari diferent a Joan Vinyes. De fet, els codicils els redacta davant del notari Joan Llucià. No coneixem la data de la mort, que situem entre 30 d'abril de 1629 (en què daten els darrers codicils) i el 20 de maig de 1630, en què el testament del seu fill Joan Fontanelles diu que el seu pare és mort. Tampoc coneixem el notari que va gestionar les darreres voluntats d'Onofre Fontanelles. Per tot això no ens ha estat possible localitzar el testament de l'any 1626 que se cita als codicils.

⁶⁴⁷ ACF/3590, Joan Vinyes, notari, *Liber aprisiarum testamentorum III* (1585-1628), 5 d'abril de 1608, fol. 93.

⁶⁴⁸ ACF/3618, Joan Llucià, notari, *Liber aprisiarum testamentorum* (1628-1636), 30 d'abril de 1629, fol. 23.

capella de Nostra Senyora del Pont de Roda. Un cop extingit el benefici s'havia de fundar una causa pia per a donzelles a maridar per a les filles de l'hereu del mas Fontanelles. La part que ens interessa, però, són les disposicions per a l'enterrament del cos d'Onofre. Aquestes varien sensiblement respecte al que havia disposat al testament de l'any 1608 i corregeix el que havia decidit al testament de 1626. En el codicil de 1629, disposa que

atenent y considerant que en y ab lo dit mon últim testament tinch disposat y ordenat que seguit mon òbit sia feta sepultura en la Seu de Vich, volent que lo meu cos fos sepultat en la dita Seu o en lo fossar on volguessen los Senyors Canonges, però ara ab esta mia particular dispositió vull man y orden que sie també feta sepultura, novenal y cap d'any en la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat de la present ciutat de Vich de la manera que mos marmessors elegits ab dit mon testament volran y que lo meu cos sie sepultat en dita iglésia de la Pietat.⁶⁴⁹

Pel codicil sabem que Onofre Fontanelles vivia «en las casas de ma pròpria habitació que son situades en lo carrer del Pontarró de dita ciutat de Vich».⁶⁵⁰

És el primer cas que hem trobat que manifesta la voluntat d'enterrar-se a l'església de la Pietat. A l'arxiu de la Pietat es conserva documentació relativa als ingressos i despeses dels enterraments, però no pas a les tombes i a les sepultures que hi havia a l'església. Pel que fa a Onofre Fontanelles, respecte a les disposicions de l'any 1608 el canvi és substancial. En el primer testament vol ser enterrat a la tomba familiar, a Roda. En el segon testament demana ser enterrat a la catedral de Vic. En el primer codicil disposa que l'enterrament sigui fet a la Pietat. Som a l'any 1629 i sembla que l'església de la Pietat es comença a consolidar dins de l'imaginari col·lectiu com a lloc prou diferenciat per a un enterrament. Val a dir que els drets d'enterrament els continuarà tenint la catedral que és l'única parròquia de la ciutat, si bé aquest és un dels conflictes que es dirimirà el 1626.

També és cert que no era estrany que les famílies es fessin enterrar en diferents esglésies de la ciutat,⁶⁵¹ així com que els drets sobre els enterraments estava sota el

⁶⁴⁹ ACF/3618, Joan Llucià, notari, *Liber apprisiarum...*, 30 d'abril de 1629, fol. 23-24. El testament es va copiar a ACF/3620, Joan Llucià, notari, *Primus liber testamentorum et aliarum voluntatum* (1627-1635), 30 d'abril de 1639, fol. 53v. En fer la còpia es va datar malament i s'hi van sumar deu anys a la data real en què es va redactar i signar el codicil. Ho corrobora el fet que el 30 d'abril de 1639 era dissabte, mentre que al document diu «vuy dilluns 30 del mes de abril» i, efectivament, el 30 d'abril de 1629 era dilluns.

⁶⁵⁰ El carrer del Pontarró és l'actual carrer dels Argenters. JUNYENT, *La ciutat de Vic...*, p. 386.

control absolut del capítol de canonges. Per exemple, queda molt ben especificat en la concessió que el 8 d'agost de 1637 el capítol de canonges fa als pares de l'orde dels trinitaris descalços perquè puguin edificar i fundar una casa i convent a la capella de Santa Margarida del carrer de Sant Pere de Vic, en aquella època extramurs de la ciutat. El primer punt del document de llicència per a construcció del convent diu:

Primo, que lo cos o cadàver dels deffuncts que elegiran sepultura en lo sementiri o fossar o iglésia demunt dita hajan de ser portats a dita iglésia Cathedral y Parroquial y allí se li hajan de fer y celebrar los officis y obsequias conforme la consuetut de dita iglésia en los cossos que se enterran en ella o en lo fossar de aquella, y que després per lo domer y demás preveres sie aportat al dit monestir o capella demunt dita conforme és la consuetut en las demás iglesias y monestirs de la present ciutat.⁶⁵²

Tornant al primer codicil d'Onofre Fontanelles, si bé es fa enterrar a la Pietat, no descuida les misses que se li han de dir i ha de fer dir l'hereu del mas Fontanelles per la seva ànima a l'església de Sant Pere de Roda. El segon codicil, redactat un mes més tard que el primer, el 30 de maig de 1629, ens és útil per aprofundir en el perfil d'Onofre Fontanelles. Gràcies al llegat de 400 lliures com a dot per casar-se o entrar en religió, sabem que Onofre té un fill que es diu Jacint i que és notari a Manresa.⁶⁵³ Jacint té quatre filles: Maria Agnès, Jacinta, Teresa i Magdalena. Per tant, la família, si bé està vinculada al mas Fontanelles no hi viu, sinó que el pares viuen a Vic i un dels fills a Manresa. Ja veurem com l'hereu d'Onofre, Joan, també és mercader i viu a Vic.⁶⁵⁴

Continuant la nissaga familiar, l'hereu d'Onofre Fontanelles és Joan Fontanelles. De Joan Fontanelles disposem de dos testaments. Un de 20 de maig de 1630 i un de

⁶⁵¹ Per exemple, Jerònima de Vilademany en el seu testament mana que el seu cos sigui enterrat «en dit monestir de Sant Domingo de predicadors de la present ciutat». ACF/3593, Joan Vinyes, notari, *Aprissio testamentorum* (1600-1636), 2 de gener de 1615, fol. 143. Menció a part mereixen estaments com els canonges o els beneficiats que tenien una part reservada al cementiri. Per exemple, el prevere Joan Folch en el seu testament (ACF/3593, Joan Vinyes, notari, *Aprissio testamentorum* (1600-1636), 22 de març de 1601, fol. 322), mana que

lo meu cors sia soterrat en lo vas o carrer que los beneficiats solen ser soterrats si me convindrà morir en Vich y si no moriré en Vich vull que sia lo meu cors soterrat en la yglésia cathedral o parroquial del lloch en que m'esdevindrà morir.

⁶⁵² ACF/2916, Francesc Serrahima, notari episcopal, *Vigesimo mauali continuabuntur et describentur omnia instrumenta* (1636-1637), 8 d'agost de 1637, sense foliar.

⁶⁵³ Onofre fa referència a aquest testament a la seva esposa Eulàlia. Segurament és amb qui es va casar en primeres núpcies perquè la primera dona es deia Esperança.

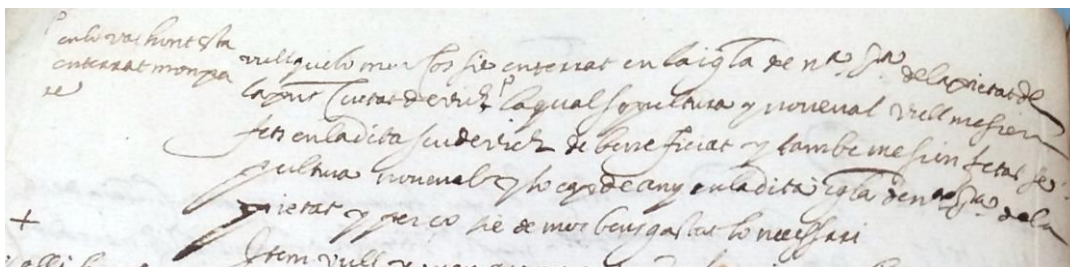
⁶⁵⁴ ACF/3618, Joan Llucià, notari, *Liber apprisiarum...*, 30 de maig de 1629, fol. 25.

6 de desembre de 1647 que anul·la el primer. En el de 1630 Joan s'intitula mercader ciutadà de Vic i ens informa que és fill del

Magnífich Senyor Honofre Fontanelles, *quondam*, mercader ciutadà de Vich, hereu y senyor de la casa y mas Fontanellas de la parròquia de Sant Pere de Roda, bisbat de Vich, y de la senyora Speransa primera muller sua.⁶⁵⁵

No ens volem pas entretenir en aquest primer document, només volem destacar el lloc que elegeix per a ser enterrat. Joan Fontanelles diu

elegesch sepultura al meu cos fahedora en la Seu de Vic y vull que lo meu cos sie enterrat en la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat de la present ciutat de Vich en lo vas on s'ha enterrat mon pare, la qual sepultura y novenal vull me sien fets en la dita Seu de Vich de beneficiats y també me sien fetas sepultura, novenals y lo cap de any en la dita iglésia de Nostra Senyora de la Pietat y per ço sie de mos béns gastat lo necessari.⁶⁵⁶

Il·lustració 15. Testament de Joan Fontanelles on demana ser enterrat a l'església de la Pietat (Foto: CJV)

La frase «en lo vas on s'ha enterrat mon pare», està escrita en crida a la part superior esquerra del document. ACF/3619, Joan Llucià, notari, *Liber apprisiarum...*, 20 de maig de 1630, fol. 18v.

Encara que després Joan deixa encomanat que es diguin més misses a altres esglésies de la ciutat, volem destacar alguns aspectes al nostre entendre rellevants. En primer lloc, consolida la tradició familiar iniciada pel seu pare de fer-se enterrar a l'església de la Pietat. Els Fontanelles, que continuen sent senyors i propietaris del mas Fontanelles abandonen l'església de Roda, canvien la tradició d'enterrar els cossos de la família a Roda. No només viuen a Vic sinó que es consoliden com a burgesia urbana. No perden els lligams amb els orígens però han traslladat la seva residència a la ciutat. I aquí sembla que volen aconseguir una certa diferenciació no

⁶⁵⁵ ACF/3619, Joan Llucià, notari, *Liber apprisiarum Testamentorum*, 20 de maig de 1630, fol. 18.

⁶⁵⁶ ACF/3619, Joan Llucià, notari, *Liber apprisiae...*, 20 de maig de 1630, fol. 18-18v.

enterrant-se en el cementiri de la catedral sinó en un lloc diferent: l'església de la Pietat.

El testament definitiu (6 de desembre de 1647) té l'interès que mostra l'evolució que ha tingut Joan Fontanelles en els disset anys que hi ha entre un testament hi l'altre.⁶⁵⁷ En primer lloc, el 1647 Joan s'intitula «ciutadà honrat de Barcelona». A banda del títol de ciutadà honrat, l'ascens social es constata en els marmessors que elegeix: el canonge d'Elna Anton Sala; mossèn Rafel Arbosser, prevere que viu a casa seva; Joan Francesc Codina, donzell; Joan Baptista Tarrés, probablement gendre seu; i Cecília Fontanelles, la seva esposa. Pel que fa al seu cos ha de ser enterrat «en lo vas de nostra casa en la iglésia de Nostra Senyora de la Pietat». Per tant sembla que tenen sepulcre a la Pietat, tot i que en desconeixem el lloc.

Per situar la família, només cal especificar que deixa a les dues filles solteres, Cecília i Magdalena, 1.000 lliures de dot per a cadascuna d'elles si volen entrar de monges a Santa Clara o a un altre convent o per casar-se. A més, Joan Fontanelles deixa a decisió del seu hereu la possibilitat d'ampliar el dot fins a les 1.500 lliures. També disposa que si les filles es casen i moren sense fills l'import de la dot sigui només d'una tercera part. Deixa a la seva esposa Cecília com a usufructuària del mas Fontanelles en el cas que no vulgui viure amb l'hereu. L'hereu és Josep Fontanelles, si mor sense fills l'hereu serà Anton, si Anton mor Ignasi, i si aquest també mor o no té descendència la seva filla Maria Tarrés.⁶⁵⁸ També disposa i fa llegats pietosos i encarrega misses en la línia del que s'ha anat exposat de l'impacte de les decisions tridentines sobre la salvació i el sufragi de les ànimes dels difunts. Per exemple, el dia del seu òbit s'han de dir cent misses de caritat de 3 sous cada una. Cinquanta s'han de dir a la catedral, deu a Nostra Senyora de la Pietat, deu a Sant Tomàs, deu a Sant Domènec, deu a Nostra Senyora del Carme i deu al monestir del Carme. Deixa també un aniversari de deu sous al convent de Santa Clara. A part tres-centes misses de deu rals de caritat repartides entre Sant Tomàs i els altres monestirs de Vic. A més llega cinc lliures a l'Hospital de Vic, cinc lliures

⁶⁵⁷ Vegeu el testament de Joan Fontanelles a ACF/3636, Joan Francesc Serrahima, notari, *Llibre de testaments* (1645-1655), 6 de desembre de 1647, fol. 18.

⁶⁵⁸ Tarrés és cognom de casada, per això suposem que Joan Baptista Tarrés és el marit de la filla gran de Joan Fontanelles.

al Capbreu, i sis lliures a l'obra de Nostra Senyora de la Pietat. Com es pot veure es tracta del testament d'una persona benestant.

El darrer cas que tractem és el de Joan Lluís de Montcada. Fill de Joan Lluís de Montcada i de Gralla, castellà d'Amposta. Segons la butlla de provisió al deganat del capítol de canonges de Vic, se'l va dispensar del fet de ser «hijo bastardo, *procreatus ex fratre milite Hospitalitis S. Joannis Hierosoly et conjugata*». ⁶⁵⁹ Net de Francesc de Montcada i Folc de Cardona, primer marquès d'Aitona, comte d'Osona, vescomte de Cabrera i Bas. Nebot de Joan de Montcada i de Gralla, arquebisbe de Tarragona (1613-1622), i cosí germà de Francesc de Montcada, autor de la *Expedición de los catalanes y aragoneses*... ⁶⁶⁰ Doctor en ambdós drets, versat en història eclesiàstica i profana, és autor dels dos primers volums del *Episcopologio de Vich*. ⁶⁶¹

El motiu pel qual el tractem no és per la seva erudició sinó pel fet que va voler ser enterrat a l'església de la Pietat. De fet, la primera notícia que tenim de la ubicació exacta d'una tomba dins de la Pietat és de 6 d'octubre de 1641 quan es concedeix «lloch y puesto per fabricar una tomba al senyor Antich Saleta y Morgadès, ciutadà honrat de Barcelona y per los seus, en la part hont se canta la Epístola dins lo presbiteri». ⁶⁶² La tomba es va fer el 1 de febrer de 1645. ⁶⁶³

El lligam de Montcada amb Vic comença el 9 d'agost de 1639 quan és promogut a la dignitat eclesiàstica de degà del capítol de canonges. Tardarà encara un parell d'anys a arribar a Vic. El 7 de juny 1641 el capítol envia una ambaixada a Barcelona per donar-li la benvinguda i el 14 de juny de 1641 demana prendre part en les distribucions. El capítol de canonges, en no tenir els ordes sagrats, decideix que se li donin els guanys de les dignitats però no els diners de les distribucions fins que no obtingui els ordes sagrats. A més, no tindrà veu ni vot a les decisions del capítol fins que no estigui ordenat. Sembla que fins l'any 1644 en què es va produir una vacant, Joan Lluís de Montcada viu a Barcelona on espera rebre els

⁶⁵⁹ MONCADA, *Episcopologio*..., p. XXXI.

⁶⁶⁰ Francesc DE MONTCADA, *Expedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos*, Enprenta de Lorenzo Deu, Barcelona, 1623.

⁶⁶¹ MONCADA, *Episcopologio*...

⁶⁶² AMV, *Llibre I de las determinacions*..., 8 d'octubre de 1641, f. 56.

⁶⁶³ AMV, *Llibre I de las determinacions*..., 21 de febrer de 1645, f. 57v.

ordes sagrats.⁶⁶⁴ El 30 d'agost de 1644 mor el canonge Bojons.⁶⁶⁵ El canonge sagristà Enric d'Alemaný proposa que el canonicat vacant sigui per a Joan Lluís de Montcada, com així acaba sent.⁶⁶⁶ A partir d'aquesta data Montcada residirà a Vic i portarà a terme accions delicades en els càrrecs que exercirà de conservador de les escriptures i de conservador del delme. També com a segrestador de les rendes del bisbe Ramon de Sentmenat i de la Nuça, desterrat de Vic per ser considerat poc afecte als francesos.⁶⁶⁷ De fet, Montcada col·laborarà estretament amb Pèire de la Marca, historiador i arquebisbe francès nomenat per Lluís XIV de França com a

⁶⁶⁴ Tot i que al març de 1644 si no era a Vic sí que feia negocis i procurava que s'arribés a una entesa entre el capítol de canonges i els beneficiats de la catedral, com veurem més endavant.

⁶⁶⁵ Josep Bojons i Biniguleny. Canonge des del 27 d'abril de 1637. Enterrat el 30 d'agost de 1644. Va fundar un aniversari perpetu per a les ànimes. CONILL I COSTA, «Obituari dels bisbes...», p. 6.

⁶⁶⁶ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 101, 30 d'agost 1644. L'acta diu, *Postea ad actum precedentes*, lo Senyor Bisbe y lo Senyor Sacristà Alamany, an feta collació de dit canonicat de la Thesoreria com a patrons indubitats de aquell, attès la vacant de la Sede Apostòlica, al Magnífich Senyor don Lluís de Moncada, degà de esta iglésia.

⁶⁶⁷ Als llibres de secretaria del capítol de canonges (ACV 57/57, *Secretariae Libri*, 20 de juny de 1643, p. 49), es conserva una acta que diu així:

Primo en dit capítol se ha llegida una carta del senyor virrey escrivint que entén que lo bisbe de assí fa mals officis y procura induhir a altres ecclesiàstichs a la part del rey de Castella, demanant sa excellència que lo capítol estiga molt attent a semblants actions y que ab totes veras estimarà que procuren remediar-las asenyalant ser de son gust que lo remey vinga per nostra part y per medi nostre. Se ha resolt que per a contenir esa carta coses de tant pes, se considere molt dita carta y que per a prèndrer resolució en cosa tant grave per lo que se haurà de obrar y respòndrer, se tinga un capítol dilluns pròxim vinent a las deu horas de la matinada *sub paena prestiti*.

De fet durant la Guerra dels Segadors a la ciutat hi havia partidaris del rei d'Espanya que ho manifestaven obertament, cosa que amoïnava i molt als canonges. A tall d'exemple:

en dit capítol se ha proposat si per lo atreviment que se ha comès esta nit, de posar per los cantons de esta ciutat uns bitllets contenint «Visca el Rey de Hespunya y muires Francesos», serà cosa acertada donar-ne raó y escriurer a sa excellència, no obstant la justa y gran diligència que fa la ciutat per a descubrir los agressors y tingan per cert que tanbé ne haurà ja donat o donarà avís. Se ha resolt, que attès que lo dit atreviment o deslumbrament és tant gran, y que pot tirar a fins més intrinsechs com són tornar alborotar la ciutat y commòurer la plebe per a tornar-se amotinar, com los motius que se feren ara fa tres anys, que se escriga a sa excellència supplicant lo mane posar tota diligència per los ministres de assí per a que se continue la pau y quietut de esta ciutat; y que també se escriga largament al canonge Palau per a que de paraula represente a sa excellència lo sentiment ne havem fet y las grans diligències que fa la ciutat; y que si bé fins ara no se sap lo agressor, que se té per cert no ser persona de consideració, sinó alguna persona vil, per a acreditar a Pujolreu y a sas actions, o per a ocasionar inquietuts a tots los qui són tinguts per mal afectas o quant no per exas dos causas, que serà ab pensament de alborotar la plebe per a tornar als motins per a poder tornar a robar y remediar llurs necessitats. ACV 57/57, *Secretariae Libri*, 6 de desembre de 1643, p. 67v.

Visitador Superintendent general de Catalunya l'any 1644, durant l'administració francesa del Principat.⁶⁶⁸

La intenció no és fer una glossa del personatge sinó determinar perquè va ser enterrat a l'església de la Pietat. El 3 d'abril de 1653 mor a Barcelona després d'una malaltia que sembla que va començar el gener de 1651. Segons el canonge Jaume Collell, a la notícia biogràfica que fa del degà,

su cadáver fué trasladado a esta ciudad [Vic], y conforme tenía dispuesto en su testamento, se le dió sepultura en la iglesia de Nuestra Señora de la Piedad, á la cual legaba las reliquias de San Lucio mártir.

I afegeix,

hemos buscado inútilmente en la Piedad la tumba de tan ilustre prelado, que sin duda quiso dejarse enterrado en dicha iglesia por estar en terreno y al lado del viejo castillo de Moncada.⁶⁶⁹

És una opció que cal tenir present, sobretot coneixent el perfil de Joan Lluís de Montcada. Per altra banda, les relacions amb el capítol de canonges potser no van ser tan fluides com s'esforça a manifestar Collell, i la donació de les relíquies dels sants Lluc o Lluci i Celoni o Celdoni tampoc va ser senzilla.⁶⁷⁰ De fet ja no apareixen a l'any 1681 en un inventari de la Pietat. Fins i tot el mateix canonge Collell apunta que potser van tornar a la casa del marquès d'Aitona.

El testament de Joan Lluís de Montcada no s'ha trobat mai, tot i que se sap que el va fer amb el notari Joan Vila el 31 de juliol de 1651. El *Llibre I de les determinacions de la Pietat*, dona raó de l'ingrés de les relíquies i explica que Montcada volia ser enterrat a l'església de la Pietat. Diu així:

Reiliquie Sanctorum. Als 18 de janer de 1657 en poder de Joan Vila, notari públich de Vich, és lo acte com lo senyor Antoni Sala, canonge de la Seu de Vich, marmessors del testament del *quondam* don Lluís de Moncada, prevere, canonge y degà de la Seu de

⁶⁶⁸ Vegeu Ramon ORDEIG I MATA, «Notes sobre les relacions de Pèire de Marca amb la ciutat i la Seu de Vic», a *Ausa*, 121 (1989), pp. 165-191.

⁶⁶⁹ MONCADA, *Episcopologio...*, p. XXX.

⁶⁷⁰ La documentació que ha arribat no permet afirmar si es tracta de Sant Lluc o Lluci i de Sant Celdoni o Celoni. En el cas de Celdoni se'l venera a Calahorra (La Rioja) juntament amb Sant Emeter. Sembla que eren germans i soldats romans. Probablement van morir durant la persecució de Diocleciana (303-304) o la de Valerià: van ser detinguts i, en no voler renunciar a la fe cristiana, van ser executats. La llegenda diu que van ser torturats i empresonats durant molt de temps, tant que els van créixer llargues cabelleres; finalment, van ésser decapitats a la ribera del riu Cidacos a Calahorra, on després s'aixecà la catedral de la ciutat, que per aquesta raó està situada fora de les muralles.

Vich, qui és enterrat en dita capella de Nostra Senyora de la Pietat, seguint la voluntat sua, de la qual consta de paraula ab molts testimonis fidedignes (com són lo reverent Sagimon Alavall, prevere, rector de Balanyà; lo senyor Onofre Benet; mossèn Joan Vila, notari; misser Baldiri Carles; dona Theresa de Alamany, religiosa de Girona que habitava en Vich; mossèn Joseph Guàrdia, candeler; y molts altres), que de la boca havian sentit a dir a dit *quondam* don Lluís de Moncada que unas relíquias de San Lucio y Sant Seloni que tenia volia les donar y posar en una capella y retaula volia fer fabricar en dita iglésia com en son testament ordena o fassen sos marmessors dit canonge Sala (després de haver-las demanades moltes vegades, etc., las dóna a dita iglésia e o als Reverents Administradors de aquella qui són vuy los reverents Diego Peya, lo doctor Joan Francesc Duran, mossèn Joseph Prat y Joseph Sala. Y las relíquias de sant Lucio són dins una capseta petita y las de sant Seldoni són lo tros de la testa y altres ossos conforme los títols de trobaven en dita capsula y emperò no s'i troba acte algú que's tem no-l ocultassen per no ser celebrades per santes), pus anaven a dita iglésia, etc. Diu-se que lo Marquès de Aytona qui fonch a la guerra de don Joan de Àustria quant anà a Roma el Papa qui aleshores era ley es y donà.⁶⁷¹

Segurament no podrem aclarir mai si la voluntat de ser enterrat a l'església de la Pietat ve per raons familiars o per no ser enterrat amb els canonges de la catedral. El cert és que no era usual que un canonge s'enterrés fora de la catedral i tenint en compte el llinatge i la importància del degà Joan Lluís de Montcada encara menys. La pèrdua de les pistes sobre el lloc on va ser enterrat, el testament del difunt i la desaparició de les relíquies que pressumptament va llegar en el testament corroboren aquest final confús del degà Montcada.

3.6.2. L'església de la Pietat en l'imaginari ciutadà

La presència de l'església de la Pietat en l'imaginari ciutadà, tant de Vic com dels pobles del voltant, va tenir un creixement constant des de la seva construcció al segle XV fins a la seva esplendor en els segles XVIII i XIX. És precisament a mitjan segle XV que es fa la unió oficial de les dues partides de la ciutat: la sobirana i la jussana. També a començaments d'aquest segle s'escriu, segurament a la catedral de Vic, la *Llegenda àuria o Flors sanctorum*,⁶⁷² sobre la troballa de les

⁶⁷¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 65v.

⁶⁷² BEV Ms. 174, *Llegenda Àurea, per el Beat Jaume de Varezze*. Ramon ORDEIG I MATA a «La troballa miraculosa», dins de *Llegendes vigatanes*, Vic, 1987, p.42, afirma que:

no hi ha constància documental de la presència en la capella esmentada de les relíquies dels màrtirs fins al segle XIV. El 1342 es deia, en el mateix document on s'afirmava que els dos

relíquies dels Sants Màrtirs a l'església de Sant Sadurní. La Pietat era de patronatge municipal. A Sant Sadurní és on es reunien els representats de la partida sobirana de la ciutat i el lloc on es va forjar la llegenda dels sants Llucià i Marcià. Al voltant dels sants es van crear estructures ciutadanes com la confraria dels Sants Màrtirs l'any 1511.⁶⁷³ L'edifici, ubicat a la plaça vella, es va anar ampliant i reformant per donar cabuda als feligresos. De fet, a part de la catedral, de les esglésies dels ordes religiosos i de petites capelles, l'església de la Pietat era l'única de la ciutat. Tot plegat la va convertir en una icona dins de l'imaginari ciutadà. Passem a analitzar aquesta evolució a partir de les visites pastorals i de les festes i accions religioses i socials que es van fer en honor als sants màrtirs.

El Concili de Tarragona de l'any 516 decretava que els bisbes havien de fer una visita canònica o pastoral anual,

de manera que aquestes s'acoplessin al concert general de l'Església quant a usos, costums, ritus, doctrina i pràctiques. Trento confirma també aquest període. Tenint en compte la dispersió rural dels nuclis humans i les dificultats de comunicació pròpies de l'antiguitat, aquest caràcter d'anyal mai no es pogué complir i s'anà dilatant fins arribar a un període màxim de cinc anys, establert pel dret canònic.⁶⁷⁴

Les despeses de visita anaven a càrrec de les parròquies inspeccionades, i amb el temps això es va convertir en una mena d'impost ordinari anomenat dret de visita. Com ja hem vist en el cas de la seu vigatana, la visita canònica a la diòcesi va ser una de les tasques a què més es van dedicar els bisbes reformadors a l'època de Trento.

màrtirs havien mort a Vic, que els ossos i les cendres havien estat trobats antigament gràcies a una revelació divina,
i afegeix,
el nucli de la llegenda, doncs, sembla que estava format a la primeria del segle XIV. Els detalls, en canvi, no apareixen ben desenvolupats fins al segle XV, en la *llegenda àuria* de la catedral vigatana.

⁶⁷³ La Confraria dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià va ser erigida segons un privilegi concedit pel Lloctinent General de Catalunya, Don Jaime de Luna, segons document datat a Barcelona el 28 de març de 1511 i recollit, en còpia de 13 d'agost de 1602, a ACF Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria...*, f. 6-10v. La confraria es va erigir a l'església de Nostra Senyora de la Pietat de Vic. Es governava per «individus laychs anomenats obrers y quatre procuradors», *Col·lecció Eduard Junyent*, 125. El nomenament el feia el Consell municipal el dia 1 d'abril i l'acceptació del càrrec anava a criteri del nomenat..

⁶⁷⁴ CORTS I BLAY (*et alii*), *Diccionari d'història eclesiàstica...*, vol. III, p. 710, veu 'visita canònica'. Vegeu també Eugeni PEREA SIMÓN, *Església i societat...*, 2000, p. 101 i ss.

Per a l'església de Sant Sadurní i de la Pietat es conserven visites des del 26 de febrer de l'any 1414. Això permet fer una anàlisi de l'evolució de l'edifici tant pel que fa a nombre de beneficis i persones que hi intervenien, com a objectes litúrgics, altars i capelles, i aspectes arquitectònics. Cal dir que a partir de 1588 les visites descriuen més detalls (segurament hi té a veure la consolidació dels principis tridentins), però que tot i així l'amplitud de la descripció en cada acta de visita depenia de la persona que la feia. Ho analitzem a continuació.⁶⁷⁵

Taula 31. Altars amb beneficis fundats segons les visites pastorals a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Sants Màrtirs	Santa Bàrbara	Altar Major	Sant Sadurní	Sant Joan	Santa Anna / Sant Sepulcre	Roser	Santa Rosa	Sant Isidre	Sant Francesc / Sant Antoni	Sense dades altar	Num. Benefic .
1414	x			x							x	4
1419	x			x	x						x	4
1559	x	x	x	x		x						15
1588	x	x		x		x						9
1591	x	x	x	x		x						15
1605	x		x	x								8
1617		x	x	x		x						13
1620	x	x	x			x						14
1688		x	x	x		x	x	x	x	x		22

(Font: AEV, *Visites pastorals*, vols. 1201 a 1221. Elaboració pròpia)

La taula que reproduïm recull el nombre de beneficis totals que descriu cada visita pastoral i, quan es coneix, l'altar on estaven fundats. Hem ubicat a l'altar major aquells que el text recull com a benefici a l'altar de Santa Maria. En un altar hi

⁶⁷⁵ En total es conserven 22 visites pastorals de les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat del període estudiat. Per a l'anàlisi numèrica de beneficis i obtentors de beneficis, hem fet un mostreig de les visites que són més completes o que cronològicament no se solapen en el temps. Per exemple, hem estudiat la visita de 1617 i la de 1620, però hem descartat les de 1618 i 1619. Per la mateixa raó hem descartat les visites de 1557 i de 1590. Els documents es poden trobar a:

AEV 1201bis, *Visita Pastoral a Sant Sadurní de Vic*, 1414 (any atribuït), f. 57; 1201bis; 19 d'abril de 1419, f. 75; 1203/4, 29 d'abril de 1557, f. 210; 1211/3, 24 de desembre de 1604, f. 14.

AEV, 1203/4 *Visita Pastoral a la Mare de Déu de la Pietat de Vic*, 29 d'abril de 1557, f. 207; 1204, 19 d'agost de 1559, f. 289; 1208/1, 9 de juliol de 1588, f. 219; 1209/1, 11 de setembre de 1590, f. 167; 1209/1, 6 de juliol de 1591, f. 197v; 1211/5, 20 de desembre de 1605, f. 16v; 1211/5, 16 de desembre de 1606, f. 32; 1213/2, 28 d'abril de 1617, f. 29v; 1212, 28 de maig de 1618, f. 157; AEV 1212, 5 de desembre de 1619, f. 226v; 1213/3, 3 d'agost de 1620, f. 40v; 1213/4, 15 de desembre de 1621, f. 49; 1216, 10 de desembre 1626, f. 62; 1217, 17 de desembre de 1626, f. 251; 1217, 1627, f. 66; 1217, 17 de desembre de 1627, f. 24; 1221, 5 de setembre de 1688, f. 64v.

podia haver més d'un benefici fundat sota la mateixa advocació. La dada més significativa és que fins a mitjans del segle XVI es descriuen quatre beneficis i que a partir de 1559 els beneficis es mantindran al voltant de quinze amb l'excepció de la davallada de 1605, per la qual no tenim una explicació: es podria atribuir a l'exhaustivitat dels visitadors a l'hora de recollir aquestes dades? A la taula sobresurt l'augment dels beneficis que descriu la visita de 1688, fet que encaixa amb el creixement de la comunitat de beneficiats de la Pietat a partir de la dècada de 1670. S'ha de ressaltar, també, l'increment dels beneficis fundats en els diferents altars de l'església conforme passaven els anys i fer notar que la gran majoria d'actes religiosos se celebraven a l'altar major, al de sant Sadurní, al de santa Bàrbara i, especialment, a l'altar dels Sants Màrtirs. Finalment, comentar que el 1688 no hi ha beneficis fundats a l'altar dels sants Màrtirs. Això es deu al fet que, com veurem, el 1664 les relíquies dels sants es traslladen de la capella dels Sants Màrtirs a l'altar major de la Pietat. Per tant, a partir d'aquesta data entenem que els beneficis fundats en honor als sants Màrtirs i les funcions religioses que hi van associades es passen a celebrar a l'altar major.

Il·lustració 16. Interior de l'església de la Pietat abans de 1936 (Foto: AFBV)

Les visites permeten seguir la continuïtat en la provisió d'alguns dels beneficis. A banda del fundat abans de 1342 per Andreu Barrat a l'església de Sant Sadurní amb un altar dedicat als sants Màrtirs, que va pervivint al llarg dels segles, n'hi ha d'altres. Per exemple, a la visita del 1414 Guillem de Vilar té un benefici fundat sota la advocació de sant Sadurní que obté Francesc Pons. A la visita de 19 d'agost de 1559 trobem «Benefici *sive* capellania fundada pel difunt Guillem Vilar, obté Antoni Noguer.»⁶⁷⁶ També apareix citat a les visites del 1591, 1617, etc., i a la de 5 de setembre de 1688, on diu «Benefitium Sancti Saturnini per Guillermmum de Vilario institutum: obtinet Maginus Corominas presbyter Vicensis».⁶⁷⁷ En el benefici fundat a l'altar de santa Bàrbara per Pere Cavaller passa una cosa semblant. La primera notícia que en tenim és a la visita pastoral de 29 d'abril de 1557: «Visitat altar de santa Bàrbara amb benefici fundat per Pere Cavaller, el beneficiat és (sense nom).»⁶⁷⁸ A la visita de 9 de juliol de 1588 sabem que el titular del benefici és Jaume Horta.⁶⁷⁹ De fet, a les capelles hi havia més d'un benefici fundat. Especialment a la capella de Sant Sadurní, a la dels sants Màrtirs, a l'altar major sota l'advocació de santa Maria, i a l'altar de santa Bàrbara. A banda dels noms dels fundadors, també són constants al llarg del temps els beneficis sota l'advocació dels sants Màrtirs i de sant Sadurní.

Les visites pastorals ens permeten conèixer la gran majoria de fundadors i d'obtentors dels beneficis; el tipus de benefici (benefici, capellania, missa quotidiana, personat extingible o personat perpetu); l'església on se celebraven les cerimònies religioses, sovint indicant a quin sant o advocació es dirigien, i a quin altar se celebraven. Ho resumim en la següent taula.⁶⁸⁰

⁶⁷⁶ AEV 1204, *Visites Pastorals*, 19 d'agost de 1559, f. 289.

⁶⁷⁷ AEV 1221, *Visites Pastorals*, 9 de maig de 1688, f. 64v.

⁶⁷⁸ AEV 1204, *Visites Pastorals*, 19 d'agost de 1559, f. 289.

⁶⁷⁹ AEV 1208/1, *Visites Pastorals*, 9 de juliol de 1588, f. 219.

⁶⁸⁰ Per confeir la taula de beneficis hem utilitzat la informació de:

AEV, *Visita Pastoral a Sant Sadurní de Vic*, 1201bis, 1414 (any atribuït), f. 57; 1201bis; 19 d'abril de 1419, f. 75;

AEV, *Visita Pastoral a la Mare de Déu de la Pietat de Vic*, 1204, 19 d'agost de 1559, f. 289; 1208/1, 9 de juliol de 1588, f. 219; 1209/1, 6 de juliol de 1591, f. 197v; 1211/5, 20 de desembre de 1605, f. 16v; 1213/2, 28 d'abril de 1617, f. 29v; 1213/3, 3 d'agost de 1620, f. 40v; 1221, 5 de setembre de 1688, f. 64v.

Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Capella/Altar	Advocació	Tipus	Fundador	Obtendor
1414	Sant Sadurní		Benefici	Guillem de Vilar	Francesc Pons
1414	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Berenguer de Pruneres	-
1414	Sant Sadurní		Benefici	Jaume de Cantallops	Campador (?)
1414	Sant Sadurní		Benefici	Jaume de Cantallops	Antoni de Paganeres
1419	Sant Sadurní		Benefici	Guillem de Vilar	Francesc Pons
1419	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Berenguer de Pruneres	-
1419	Sant Sadurní		Benefici	Jaume de Cantallops	Antoni de Paganeres
1419	Sant Sadurní / Sant Joan		Benefici	-	-
1559	Pietat / Altar major		Benefici		Jaume Masferrer
1559	Pietat / Altar major		Benefici	Francesc Vivet	Jaume Beuló
1559	Pietat / Altar major		Benefici	-	Pau Puigventós
1559	Pietat / Altar major	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda	Gaspar Plantalamor
1559	Pietat / Santa Bàrbara		Missa quotidiana	Pere Collell	-
1559	Pietat / Santa Bàrbara		Benefici	Jaume de Cantallops	Pere Sastre
1559	Pietat / Santa Anna		Capellania	Jaume de Cantallops	Pere Sastre
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Andreu Barrat	Lluc Osona
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Francesc Pons	Salvador Molera
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Capellania	Guillem de Vilar	Antoni Noguer
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	-	Jaume Bona alias Costa
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Francesc Vivet	-
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	-	Pau Puig
1559	Sant Sadurní	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda	-
1559	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Pere Crivallés	Miquel Montesquiu
1588	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Andreu Barrat	Pere Muntaner

Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Capella/Altar	Advocació	Tipus	Fundador	Obtentor
1588	Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	Berenguer de Granollers	Jaume Estanyol
1588	Sant Sadurní	Sants Màrtirs	Benefici	Francesc Pons	vacant
1588	Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	Guillem de Vilar	Joan Castanyer
1588	Sant Sadurní		Benefici	-	Joan Castanyer alias Costa
1588	Sant Sadurní		Benefici	Jaume de Grau	Pau Vinyes
1588	Sant Sadurní	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda i Jaume Horta	Joan Juncà
1588	Pietat / Santa Bàrbara		Missa quotidiana	Pere Collell	Antoni Monplet
1588	Pietat / Santa Anna		Capellania	Jaume de Cantallops	Jaume Joan Puigxoriguer
1591	Pietat / Altar major		Benefici	Francesc Vivet	-
1591	Pietat / Altar major		Benefici	-	Valentí Galí
1591	Sant Sadurní	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda	Joan Gener
1591	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Francesc Boladeras	Joan Fochs
1591	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Antoni Simon	Jaume Homs senior
1591	Pietat / Santa Bàrbara	L'Assumpció, sant Josep i santa Bàrbara	Benefici	Jaume Crivallers	Jaume Horta
1591	Pietat / Altar major		Benefici	Gabriel Busquets	Joan Galliners
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sant Sadurní	Benefici	Berenguer de Granollers	(?) Ruecas
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sant Sadurní	Benefici	Francesc Pons	Francesc Masgrau
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda	Joan Gener
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Guillem de Vilar	Vilar
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	-	Joan Castanyer alias Costa
1591	Sant Sadurní / Sants Màrtirs		Benefici	Jaume de Grau	Pere Pau Vinyes
1591	Pietat / Santa Bàrbara		Missa quotidiana	Pere Collell	Antoni Monplet
1591	Pietat / Santa Anna		Capellania	Jaume de Cantallops	Jaume Joan Puigxoriguer

Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Capella/Altar	Advocació	Tipus	Fundador	Obtendor
1605	Pietat / Altar major		Benefici	-	Joan Mercer
1605	Pietat / Altar major		Benefici	-	(?) Ambru
1605	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Francesc Pons	Francesc Masgrau
1605	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Andreu Barrat	Pau Muntaner
1605	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	-	Joan Codina
1605	Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	-	Antoni Carrera
1605	Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	-	Joan Gener
1605	Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	-	(?) Horta
1617	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Francesc Boladeras	Antoni Masip
1617	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Gaspar Campana	Joan Campana
1617	Sant Sadurní		Benefici	Pere Sauleda	Joan Gener Generó
1617	Pietat / Altar major		Benefici	Francesc Vivet	Joan Rius (?)
1617	Pietat / Altar major		Benefici	Pere Cantallops	Jaume Vinyes
1617	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Antoni Simon	Jaume Puig
1617	Pietat / Altar major		Benefici	Gabriel Busquets	Joan Mont Rocha
1617	Pietat / Santa Bàrbara	L'Assumpció, sant Josep i santa Bàrbara	Benefici	-	Pasqual Espelt
1617	Pietat / Santa Anna		Benefici	-	Jaume Vinyes
1617	Sant Sadurní / Sant Sepulcre		Benefici	Andreu Barrat	Pau Muntaner
1617	Sant Sadurní / Sant Sepulcre	Sant Sadurní	Benefici	Berenguer Granollacs	Francesc Vaxeres
1617	Sant Sadurní / Sant Sepulcre	Sant Sadurní	Benefici	Francesc Pons	Bartolome Arrauca o Arrenia
1617	Sant Sadurní / Sant Sepulcre	Sant Sadurní	Benefici	Guillem de Vilar	Joan Codina
1620	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	T. Mambla	Joan Campana
1620	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Antoni Simon	Joan Puig
1620	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Joan Puigventós	Francesc Granollachs

Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Capella/Altar	Advocació	Tipus	Fundador	Obtentor
1620	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Francesc Boladeras	Antoni Masip
1620	Pietat / Altar major	Santa Maria	Benefici	Jeroni Terradellas	Joan Pau Berenguer
1620	Pietat / Santa Bàrbara	Santa Bàrbara	Benefici	T. Crivalles	Pasqual Espelt
1620	Pietat / Santa Bàrbara	Santa Bàrbara	Missa quotidiana	Pere Collell	Capbrever major
1620	Pietat / Santa Anna		Benefici	T. Cantallops	Jaume Vinyes
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Andreu Barrat	Mateu Fontcuberta
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Berenguer de Granollers	Joan Vaxeres
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Francesc Pons	Bartolome Arrauca o Arrenia
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Jaume de Grau	Miquel Valls
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	Pere Sauleda	Bernat Reguer
1620	Sant Sadurní / Sants Màrtirs	Sants Màrtirs	Benefici	T. Horta	Jeroni Illa
1688	Pietat / Altar major	Sants Màrtirs	Benefici	Berenguer de Granollers	-
1688	Pietat / Altar major	Sants Màrtirs	Benefici	Andreu Barrat	Raimon Puig
1688	Pietat / Altar major	Sants Màrtirs	Benefici	Jaume de Cantallops	(?) Xicoy
1688	Pietat / Altar major	Sants Màrtirs	Benefici	Jaume de Prat	Jeroni Boatella
1688	Pietat / Altar major	Sants Màrtirs	Benefici	Francesc Pons	Segimon Mas
1688	Pietat / Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	Guillem Alegret	Pere Tarrés
1688	Pietat / Sant Sadurní	Sant Sadurní	Benefici	Guillem de Vilar	Magí Corominas
1688	Pietat / Altar major	Sant Gabriel	Benefici	Joan Gafart (?)	Joan Ripoll
1688	Pietat / Sant Sadurní	Set goigs	Benefici	Pere Sauleda	Jaume Niubó
1688	Pietat / Altar major	Cinc plagues	Benefici	Joan Puigventós	-

Taula 32. Beneficis fundats a les esglésies de Sant Sadurní i de la Pietat de Vic (1414-1688)

Any visita	Capella/Altar	Advocació	Tipus	Fundador	Obtentor
1688	Pietat / Santa Bàrbara	L'Assumpció, sant Josep i santa Bàrbara	Benefici	Jaume Crivallers	Joan Francesc Vila
1688	Pietat / Altar major	Sant Josep i Sant Francesc	Personat extingible	Eudald Portavella	Joaquim Pos o Ros
1688	Pietat / Altar major	Sant Ponç	Personat perpetu	Antoni Joan Anfruns	Josep Bruel
1688	Pietat / Altar major	Santa Maria i Sant Lluís	Personat perpetu	Francesc Balmes	Marcia Balmes
1688	Pietat / Altar major	Sant Rafel	Benefici	Rafel Oliveres	Francesc Oliveres
1688	Pietat / Altar major	Santa Eulàlia	Personat perpetu	Jacint Balmes	Gaspar Balmes
1688	Pietat / Mare de Déu del Roser	Sant Jordi	Personat extingible	Antoni Camporat	Jordi Corominas
1688	Pietat / Santa Rosa	Santa Rosa	Personat extingible	Josep Homs	Josep Homs
1688	Pietat / Sant Isidre	Sant Isidre	Benefici	Antoni Joan Euras pare i fill	Josep Boatella
1688	Pietat / Sant Isidre	Sant Isidre	Benefici	Domènec Negrell	Joan Pau Perpinyà
1688	Pietat / Sant Sepulcre i Santa Anna	Sant Rafel i Sant Bernat	Benefici	Rafel Albareda	Jaume Reixach
1688	Pietat / Sant Francesc i Sant Antoni	Sant Francesc i Sant Martí	Personat perpetu	Francesc Vilatimó	Jaume Reixach

(Font: Elaboració pròpia a partir de les visites pastorals).

Com es pot apreciar, la proporció de capellanies, misses quotidianes i personats extingibles era molt inferior als beneficis i als personats perpetus. De fet, el concepte dels “personats” no apareix a les visites fins l’any 1688. És també en

aquesta visita on comencem a trobar que els cognoms dels fundadors i els obtentors coincideixen. Són els casos dels Balmes, Oliveres o Homs.

Si ens fixem en l'organització física del temple la percepció és que a mesura que

avancen els segles hi ha més capelles i altars. A la primera visita de 1414 només se cita la capella de Sant Sadurní. Segurament es tracta de l'església del segle XI que hem descrit en apartats anteriors. Dins de l'església s'esmenta ja l'altar dels sants Màrtirs. A la visita de 1419 a més de l'altar dels sants Màrtirs també es parla del de sant Sadurní, que segurament devia ser l'altar major. A partir d'aquí no hi ha més visites pastorals a l'edifici fins el 29 d'abril de 1557, quan l'església gòtica de la Pietat ja és construïda. El text parla de la capella de la Mare de Déu de la Pietat amb el seu altar major i l'altar de santa Bàrbara.

Il·lustració 17. Arqueta dels Sants Màrtirs impresa en una Novena escrita pel canonge Ramon Casadevall (1922) (AFBV)

A la visita de 19 d'agost de 1559, a més dels altars citats a la inspecció de dos anys abans, s'esmenta l'altar de santa Anna, la capella de sant Sadurní i la dels sants Màrtirs Llucià i Marcià. També parla d'una capellania fundada sota l'advocació dels Set Goigs, que se celebrava a l'altar de sant Sadurní.⁶⁸¹ La visita de 9 de juliol de 1588 ens dona a conèixer l'altar del sant Sepulcre. Cal destacar que a la de 1620 hi diu que «en aquest altar nos diu missa per se tan humit y no y ha fundat ningun benefici».⁶⁸² Dos anys més tard, la visita de 11 de setembre de 1590 parla també

⁶⁸¹ La visita no deixa clar a quin altar se celebrava, però la visita de 11 de setembre de 1590 especifica que es feia a l'altar de sant Sadurní: «beneficii sive capellania septem gaudiorum et aliarum invocationem in altaris Sancti Saturninis», AEV 1209/1, *Visites Pastorals*, 11 de setembre de 1590, f. 167.

⁶⁸² AEV 1213/3, *Visites Pastorals*, 3 d'agost de 1620, f. 43.

l'altar de la santa Creu. Un segle després, el 5 de setembre de 1688, la visita, a més dels ja citats, ens dona a conèixer l'altar de santa Rosa, el de la Mare de Déu del Roser, i el de sant Isidre.⁶⁸³ Per tant la devoció popular i la provisió de beneficis ha portat a construir nous altars.

Pel que fa als objectes litúrgics i a la seva conservació, les primers notícies que en tenim són a la visita del 26 de febrer de 1414 quan es diu que «a l'altar de sant Llucià i Marcià hi ha dos càlsers de plata i dos missals».⁶⁸⁴ Les següents dades ja ens les aporta la visita del 29 d'abril de 1557 amb la descripció que s'acostumava a fer dels ornaments i objectes litúrgics (calzes, patenes, tovalles, missals, etc.). Quant als Sants Màrtirs, les primeres notícies d'objectes relacionats amb ells són del 9 de juliol de 1588, quan es descriu «un *pallium* de tela vermilia sibe rubea cum imaginibus sanctorum martirum Lutianis et Martianis, ja vetus» i un altre pal·li amb les vores «deauratum sive de pellicis cum ymaginibus dictorum martirum».⁶⁸⁵

Pel que fa a la Mare de Déu de la Pietat, la primera referència que hem trobat a les visites és de 1620 quan descriuen una «*imaginem Beatae Mariae* de bulto que és de pedra màrmol blanca ab la imatge de Xhristo té en los braços».⁶⁸⁶

Il·lustració 18. Escultura de la Mare de Déu de la Pietat a la façana de la Pietat (AFBV)

Per acabar l'anàlisi de les visites pastorals, convé dir que els documents no donen gaires notícies dels elements arquitectònics. Sabem de la construcció de la nova

⁶⁸³ AEV 1221, *Visites Pastorals*, 9 de maig de 1688, f. 67.

⁶⁸⁴ AEV 1201bis, *Visites Pastorals*, 26 de febrer de 1414, f. 38.

⁶⁸⁵ AEV 1208/1, *Visites Pastorals*, 9 de juliol de 1588, f. 219.

⁶⁸⁶ AEV 1213/3, *Visites Pastorals*, 3 d'agost de 1620, f. 40v.

sagristia per la visita de l'11 de setembre de 1590. El procurador de la capella de la Pietat, Joan Torra, demana canviar el destí de les 15 lliures que va deixar el seu predecessor, mossèn Sala, per comprar draps per guarnir l'església.⁶⁸⁷ Vol que es puguin destinar a

fer un taulell gran ab calaxos hont se pogan vestir per a salebrar missa ab diaca y sots diaca y per a fer portes en la sagrestia que novament se-s fabricada en dita capella *uti ecclesie*, y no y ajà diners en dita capella, no cosa ab que-s pugueren tràurer, y lo dit taulell y portes sien molt necesaris.⁶⁸⁸

La segona referència a elements arquitectònics és a les campanes. La visita de 1557 esmenta quatre campanes, mentre que a la de 1605 només parla de dues.⁶⁸⁹

La figura dels sants Màrtirs va ser clau per la consolidació de l'església de Sant

Sadurní i, per extensió, de la de la Pietat de Vic. Ja hem comentat que en realitat la invenció al voltant de les relíquies dels sants Màrtirs es tracta de «l'apropiació» d'uns màrtirs orientals desdoblat en «vigatans».⁶⁹⁰ Els sants van ser un factor destacat pel creixement i desenvolupament, primer de l'església de Sant Sadurní i, després, amb la construcció de la nau gòtica que es va dedicar a la Mare de Déu de la Pietat i que va acabar donant nom a tot el conjunt. Segurament els sants Màrtirs també van ser importants a l'hora de consolidar les estructures del naixent govern municipal.

Il·lustració 19. Sants Màrtirs Llucià i Marcià (Foto: ABEV)

⁶⁸⁷ La visita no diu 'draps' sinó que diu que va deixar les 15 lliures per comprar «rebostes», en el sentit de rebost, de tenir roba guardada. Ens basem en l'afirmació de Torra quan diu «que dita capella vuy no té necessitat de reboster per aver comprat ell dit Torra quatre o sinch draps». AEV, 1209/1, *Visites Pastorals*, 11 de setembre de 1590, f. 167v.

⁶⁸⁸ AEV 1209/1, *Visites Pastorals*, 11 de setembre de 1590, f. 167v.

⁶⁸⁹ AEV, *Visites Pastorals*, 1203/4, 29 d'abril de 1557, f. 207; 1211/5, 20 de desembre de 1605, f. 18.

⁶⁹⁰ AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 813.

Si bé la construcció de Sant Sadurní és datada entre l'any 798 i el 826, i la reconstrucció en el segle XI, la llegenda de la descoberta dels Sants Màrtirs el 9 d'octubre del 1051 a Vic, és del segle XIV. La *Llegenda àuria o Flors sanctorum*, que narra l'èpica de la troballa de les restes, s'escriu segurament a la catedral de Vic a principis del segle XV. Anem doncs a analitzar la importància dels sants Màrtirs dins del conjunt de l'església de la Pietat i de la ciutat de Vic.

Els Sants Màrtirs Llucià i Marcià eren

dos suposats fills de l'Ausa romana que, havent exercit la nigromància, haurien abraçat el cristianisme per amor a una jove; aquesta conversió hauria provocat la venjança dels veïns pagans que els haurien cremat en una foguera el 26 d'octubre de l'any 255. Les seves relíquies, segons un relat llegendari, s'haurien localitzat a mitjan segle XI a l'antiga capella de Sant Sadurní del nucli antic.⁶⁹¹

Aquest és el resum abreujat de la vida dels sants sobre la que es va construir el mite.

En realitat la llegenda és manllevada i va caldre sustentar en diferents documents el discurs de l'origen vigatà dels sants.⁶⁹² Per exemple, el cronicó de l'any 902 de Liutprand (sotsdiaca de Toledo), que situa el trasllat dels ossos de sant Llucià de la ciutat de Beauvais a Vic. En realitat el llibre és una clara falsificació del segle XVI. El martirologi d'Adó d'entre l'any 950 i el 1000, seguit a la Seu vigatana, que situa la festa el 26 d'octubre.⁶⁹³ Un martirologi transcrit l'any 1061 que torna a situar la festa el 26 d'octubre i, afegit *a posteriori* en una data incerta, que els cossos dels sants es conserven en una caixa darrere l'altar de la capella de sant Sadurní.⁶⁹⁴ Un martirologi del segle XII que només situa el dia de la festa, la qual cosa fa pensar que l'afegit a la nota de l'any 1061 és posterior al segle XII.⁶⁹⁵ Finalment, en la

⁶⁹¹ Joan ARIMANY I JUVENTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi dels diferents sants patrons de la ciutat de Vic (IX-XX)», *Ausa*, 173 (2014).

⁶⁹² El resum de la vida dels sants l'hem extret de AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 819-820.

⁶⁹³ BCV, Ms. 128A, *Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici. Opuscula Sanctorum Patrum. Regula canonica aquisgranensis. Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici*, f. 1-134, s. XI.

⁶⁹⁴ BCV, Ms. 128B, *Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici. Opuscula Sanctorum Patrum. Regula canonica aquisgranensis. Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici*, f. 125-129 i 152-153, s. XI.

⁶⁹⁵ BCV Ms. 129, *Martyrologium Adonis. Necrologium ecclesiae Sancti Petri Vici. Fragmenta operum sanctorum Patrum*, finals s. XII.

transcripció del martirologi d'Usard,⁶⁹⁶ utilitzat al bisbat de Vic fins al segle XVI, s'hi fa constar que els cossos reposen a la capella de sant Sadurní. Tota aquesta documentació i altres aspectes més socials que ara no valorarem, fan que la creença de la pàtria vigatana dels sants arrel·li a la ciutat. De fet, «el bisbe Berenguer Saguàrdia, l'any 1326, els esmentava, juntament amb sant Just i sant Bernat Calvó, per a les obres del nou claustre de la seu».⁶⁹⁷ A mitjan segle XVIII es va començar a debatre la seva autenticitat quan el pare agustí Enrique Flórez

fa veure que, si partim de les evidències documentals, els Sants Màrtirs vigatans no poden ser originaris de la ciutat de Vic, si no que han estat traslladats –amb la narrativa hagiogràfica inclosa– des del seu martiri situat a Nicomèdia.⁶⁹⁸

La incorporació definitiva dels sants a l'imaginari col·lectiu de la ciutat es va produir el 24 de maig de 1342 amb el trasllat de les relíquies «dipositades des de l'urna original de fusta de roure a una altra de daurada, pagada pel vigatà Andreu Barrat».⁶⁹⁹ Ja hem vist que Andreu Barrat funda un benefici sota l'advocació dels sants Màrtirs a la capella de sant Sadurní. Resulta que durant el trasllat de les restes va passar que

l'arca, tot i tenir la mateixa capacitat que l'anterior, va ser insuficient per acollir les cendres i es van haver de repartir col·locant-ne una part dins d'un saquet. Aquesta trasllació, estant absent el bisbe Galceran Sacosta, es va fer sota la responsabilitat de tres canonges del Capítol, Pere de Surriueres, Berenguer Colomer i Pere Joan d'Avenc. El fet, diu mossèn Cunill «abrandà més i més el fervor dels vigatans envers els seus gloriosos protectors» i va passar a ser commemorat anualment el dilluns de Pentecosta. L'any 1386 el reliquiari daurat va ser substituït per una arca d'alabastre.⁷⁰⁰

Se sap que

almenys des de 1337 i fins al segle XIX les restes dels màrtirs van ser advocades per obtenir pluja en temps de secada dins d'un ritual que, quan la secada era insistent, els

⁶⁹⁶ BCV Ms. 130, *Matyrologium et necrologium ad usum ecclesiae cathedralis Vicensis*, principis s. XIV.

⁶⁹⁷ ARIMANY I JUVANTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi ...», p. 758-759.

⁶⁹⁸ AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 812-813. De fet no van faltar erudits de la ciutat que encara al segle XIX defensaven el vigatanisme dels sants, per exemple el canonge Jaume RIPOLL I VILAMAJOR, «Los martirilogios escritos para uso de la Santa Iglesia de Vich antes del siglo trece no ponen martirizados en Nicomedia ni en África a los santos mártires Luciano y Marciano. Demuéstralo D. J. R. V», a *Opuscles. Litúrgics i històrics*, Institut d'Estudis Catalans/Biblioteca Episcopal de Vic, Barcelona/Vic, 2016, p. 189-192. També els va dedicar un poema de joventut Jacint VERDAGUER I SANTALÓ, *Dos màrtirs de ma pàtria*, Imprenta de Soler-germans Vic, 1865.

⁶⁹⁹ ARIMANY I JUVANTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi ...», p. 759.

⁷⁰⁰ ARIMANY I JUVANTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi ...», p. 759.

conduïa en processó al santuari de la Mare de Déu de la Gleva,⁷⁰¹ acompanyats pels consellers de la ciutat i els canonges.⁷⁰²

També que els sants protegien la ciutat dels llamps.⁷⁰³

Les festes en honor dels sants estan fixades dins del calendari festiu de la ciutat. Ja al segle XV trobem notícies de com els consellers han de procedir en la festa anual dels sants Màrtirs:

*Item los honorables Consallers deuen fer que lo primer dia de abril sia feta e colta festa dels gloriosos màrtirs com és acostumat e alguns dias abans deuen de part llur emprar capellans qui la dita jornada façan en llur sglésia e capella lo offici e diguen la missa solemnement, e los dits Consallers deuen donar orda si fassa sermò de la vida e martiri llur, e fer dita capella sia empaliada, e lo vespre ans de dita festa fer per la Ciutat crida i endemà tot hom sia a la dita capella per hojr lo offici e sermó e posar certa pena de voluntat de la cort tot homa faça festa, com és raó per les grans gràcias en temps de sequedats e altres necessitats havem per mitjà llur, per ço se deuen venerar e los Consallers ab samarras y verguers y deuen ésser en dit offici, e encara pregar lo Vaguer y sia per son honor.*⁷⁰⁴

Volem recordar, finalment, la constitució de la confraria dels Sant Màrtirs l'any 1511 i la construcció d'un reliquiari de plata amb la imatge dels sants. S'acorda a la sessió de 17 de maig de 1526, i el 9 de juny de 1532 el reliquiari ja és fet. Es paga de caritats i almoïnes i l'ha fet el mestre Palau de Barcelona. El 9 de juny de 1532 «dites ymages són perfetament fetes, deurades y encarnades».⁷⁰⁵ Manquen per pagar, però, 100 ducats que l'argenter barceloní ha vingut a cobrar a Vic. Participen en el pagament el capítol de canonges i la ciutat de Vic. Però els 50 ducats que ha de pagar la ciutat «lo senyor bisbe ha cercada via per ahont se són bestrets per que lo argenter no stigués ací ni es detingués».⁷⁰⁶

⁷⁰¹ De fet la processó a la Mare de Déu de la Gleva ja està recollida al segle XV. La ciutat feia una capta per pagar «lo ciri la Ciutat té a nostra dona de la Gleva». Després dos consellers demanaven el dia que es volia fer la processó al capítol de canonges i aquesta es publicitava a tota la ciutat. Antoni VILA, *Cerimonial de consellers de la ciutat de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1990, p. 176, diu que a la processó «E acustuman portar-y los beneyts màrtirs».

⁷⁰² AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 816.

⁷⁰³ AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 818, diu que en un full solt conservat a l'ABEV, segurament del segle XVII, s'hi «afirma que mai ningú a la ciutat de Vic no ha estat tocat per un llamp».

⁷⁰⁴ VILA, *Cerimonial de consellers...*, pp. 183.

⁷⁰⁵ AMV, *Llibre d'acords (1502-1534)*, vol. 4, 9 de juny de 1532, f. 210 i s.

⁷⁰⁶ AMV, *Llibre d'acords (1502-1534)*, vol. 4, 9 de juny de 1532, f. 210 i s.

A banda de la protecció contra els llamps i les peregrinacions per la pluja,⁷⁰⁷ hem constatat a les visites la importància dels beneficis fundats sota l'advocació dels sants. Tot plegat va fer que cap al segle XVII es desvetllés,

la fantasia popular, la qual pretengué que es podien identificar el lloc dels esdeveniments. Així s'identificà la casa on havia viscut la noia cristiana que els convertí, de la qual es cregué saber que es deia Aurèlia o Blandina, en l'indret ocupat avui per la Casa de la Ciutat, una casa que havia sigut de la família Gallissà. El lloc on els dos joves anaren a fer penitència es trobà prop del mas Quintanes, a la parròquia de Sant Hipòlit de Voltregà,⁷⁰⁸ on se'ls dedicà una capella el 1776 i on es transformà en oratori la cova que els serví d'aixopluc. També es localitzà l'indret del martiri a les Coromines dels Sants Màrtirs –avui plaça dels Sants Màrtirs–, anomenades així per pertànyer al benefici dels Sants Màrtirs de l'església de la Pietat.⁷⁰⁹

En tot aquest ambient, el 30 d'octubre de 1656 el bisbe de Vic, Francesc Crespí i de Valldaura, es va reunir amb el capítol de la catedral. Els va exposar que, aplicant els preceptes del papa Urbà VIII, s'havien d'extingir «totes les festes que eren de precepto *excepti* la de la Concepció, dels Apòstols y del Patró de Iglesia». ⁷¹⁰

La proposta encaixa amb els canvis impulsats des de les mesures contrareformadores i en la reducció de les festivitats i celebracions associades als patrons gremials. La norma permetia un màxim de dos patrons que havia de ser triat amb la participació de diferents estaments civils i religiosos de la societat. Joan

Bada explica de manera molt gràfica la qüestió de les festivitats abans de les reformes del papa Urbà VIII. Diu que

⁷⁰⁷ Vegeu com es va organitzar la processó de 3 d'abril de 1662 a Jordi VILAMALA I SALVANS, «Consueta y nota de diferents cosas de la catedral de Vic», *APtV*, 12, 1662, '3. Professó de la Gleva que se feu en lo any 1662', a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, 17 (2009), p. 280 i ss. El segle XVII es redacten moltes consuetes parroquials. A tall d'exemple vegeu també del mateix autor «Les consuetes de Sant Julià de Vilatorrada (Osona): la continuïtat en la gestió de l'administració eclesiàstica», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, 9 (1999), p. 309 i ss. També la «Consueta de la iglésia parochial de Sant Andreu de Gurb, del bisbat de Vich, dictada per Gaspar Graell i de Bosch, prevere y rector de dita iglésia. 1664», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, 11 (2003), p. 193 i ss.

⁷⁰⁸ Xavier ROVIRÓ I ALEMANY, *100 llegendes de la Plana de Vic*, ed. Farell, Sant Vicenç de Castellet, 2000, p. 103, transcriu la llegenda dels Sants Màrtirs al mas Quintanes de Sant Hipòlit de Voltregà.

⁷⁰⁹ Ramon ORDEIG I MATA a «Lucià i Marcià, màrtirs ausetans», dins de *Llegendes vigatanes*, Vic, 1987, p.27.

⁷¹⁰ ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 30 d'octubre de 1656, p. 75v.

Il·lustració 20. Urna dels Sants Màrtirs dipositada al Museu Episcopal de Vic (AFBV)

en aquells moments les festes de *precepte*, és a dir, l'obligació d'oïr missa i abstenir-se de treballar, eren, comptant-hi els cinquanta-dos diumenges, un centenar llarg de dies, si hi afegim els patrons de la ciutat, vila o poble i els patrons dels gremis. Això vol dir que els jornalers es quedaven sense jornal gairebé un terç dels dies de l'any, amb l'agreujant que quan algunes festes com l'Anunciació queien en temps de Quaresma o de Setmana Santa, cosa força freqüent, la festa es traslladava i amb ella la prohibició de treballar.⁷¹¹

L'elecció d'un patró farà aflorar la dualitat en què vivia la ciutat des de la unificació de les dues partides. Així, mentre el capítol de canonges respon al bisbe que «esta iglésia per tradició antiga ya té elegit Patró que és lo gloriós Sant Just».⁷¹² El Consell Municipal respon que

esta ciutat té per vertaders patrons los gloriosos màrtirs Sant Llucià y Sant Martià, per los quals contínuament reb infinitas gràtias de Sa Divina Magestat, suplicant al Senyor Bisbe sie servit manar y posar per acta⁷¹³ esta electió de dits Sancts Màrtirs en patrons de la ciutat.⁷¹⁴

⁷¹¹ Joan BADA I ELÍAS, *Història del cristianisme...*, p. 102.

⁷¹² ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 1 de novembre de 1656, p. 77.

⁷¹³ En el document «posar per acta» està escrit volat, interlineat sobre el text, i es fa difícil la seva lectura, de manera que no podem assegurar plenament la fidelitat de la transcripció d'aquests mots. Malgrat tot, creiem que el sentit de la frase va en aquesta línia.

⁷¹⁴ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, vol. 21, 5 de novembre de 1656, f. 131.

Sant Just era una advocació catedralícia,

documentada des de finals del segle XII amb un altar lateral a la catedral que en conservaria els ossos des de 1355, tot i que en realitat podria ser un desdoblament de Sant Just d'Urgell. Va tenir una especial força com a protector dels terratrèmols entre 1373 i 1448. És documentada la importància que va prendre sobretot l'any 1428, quan la capella de Sant Sadurní i l'urna de les restes dels Sants Màrtirs van patir danys importants, malgrat les pregàries que havien rebut. En canvi, hauria fet efecte la pregària a Sant Just a la catedral vigatana.⁷¹⁵

Per la seva banda els Sants Màrtirs ja hem vist que tenien una transcendència més ciutadana.⁷¹⁶ Només afegirem que sembla que el 1433

el Obispo Jorge Ornos, a 15 de octubre, mandó que en los deanatos de esta diócesis se celebrase la fiesta de los Santos como de precepto, y para merecer mas su proteccion, se hiciesen procesiones 'pro lluvia' anualmente en el martes despues de la Ascension.⁷¹⁷

Cal constatar, també, que l'any 1645 es va fer una gran festa en honor als sants Màrtirs a l'església nova.⁷¹⁸ I, per acabar, que el juny del 1656, mesos abans de la demanda episcopal d'elecció del patró ciutadà, els sants van obrar el «miracle» de la pluja després de molt temps de secada.⁷¹⁹ Tot plegat faria decantar l'elecció dels Sants Màrtirs com a patrons de la ciutat.

⁷¹⁵ AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», p. 817.

⁷¹⁶ ARIMANY I JUVENTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi ...», p. 774-775, diu que fins a la Guerra Civil [1939-1939], a Vic es van celebrar quatre festivitats relacionades directament amb els Sants Màrtirs: en primer lloc l'1 d'abril es festejava la invenció o troballa de les relíquies [...]. El dimarts de Pasqua de Resurrecció era l'anomenada festa del patronatge, quan tenien lloc les «catorze processons», de la qual Joan Amades va recollir al seu *Costumari* [...]. El dilluns de Pasqua de Pentecosta, per altra banda, es commemorava el suposat augment de les relíquies esdevingut l'any 1342. Finalment hi havia la festa tradicional, el 26 d'octubre.

⁷¹⁷ Joaquim SALARICH I VERDAGUER, *Vich, su historia, sus monumentos, sus hijos y sus glorias*, Vic, Imprenta de Soler Hermanos, 1854, p. 148.

⁷¹⁸ Es recull a ACF Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria...*, f. 1v.

Lo any de la Nativitat del Senyor de 1645, essent procuradors lo senyor Francisco Cànovas y Comalada, siutadà onrat de Barcelona; Francisco Saleta y Morgadès, siutadà onrat de Barcelona; Jeroni Bordi, adroguer de Vich fill de la vila de Moyà; se comensà de fer la festa dels Gloriosos Màrtirs de quingèsima a la iglésia nova y comensà dit any lo inlustra capítol; se salabrà dit dia lo ofisi en dita capella nova dels sans màrtirs y selabraran lo ofici lo senyor canonja Andreu Santmartí, lo avangeli lo senyor canonja Prat de Seva, l'apistula lo senyor canonja Francesch [... (?)], lo compliment del clero del [...]; lo qual se feu una festa grandiosa lo que aja molt tems no era vist ab tanta bisoria y gal·la, i dit dia se corregerán tiros en lo marchadal.

⁷¹⁹ Es recull a ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 2 de juny de 1656, p. 48v,

Item, supposat que Nostre Senyor és estat servit de donar-nos abundància de aygua per intercessió dels gloriosos màrtirs que demà se porian tornar a la Pietat y se poria cantar lo *Te Deum* per ser dilluns la festa solemne des gloriosos màrtirs. Y se ha resolt que demà se entren a vuyt horas y després del offici se tornen los gloriosos màrtirs a la Pietat.

No ens estendrem en el detall de les deliberacions i de les defenses d'una i altra part per a l'elecció del patró, però al final es va arribar a un consens:

els Sants Màrtirs passaven a ser patrons vigatans, recollint l'essència del document d'Urbà VIII que posava l'elecció en mans dels ciutadans; a canvi, Sant Just seria acceptat com a patró de tota la diòcesi.⁷²⁰

L'elecció dels sants Màrtirs com a patrons de la ciutat va suposar el tercer canvi d'urna de les cendres dels sants de què tenim coneixement després dels de 1342 i 1386. L'any següent a l'elecció, 1657, el canonge Pere Ramis i el ciutadà Jaume Brunells –candeler–, acorden construir una urna de plata per traslladar les relíquies dels Sants Màrtirs. Proposen al capítol de canonges que la translació es faci «lo dia fan la festa dels gloriosos Màrtirs que és la segona festa de Pascua del Esperit Sant».⁷²¹ No obtenen resposta i l'11 de maig el canonge Pere Ramis emet un nou escrit que el capítol contesta de la següent manera:

lo canonge Ramis ha proposat que la caixa de plata la qual té de servir per las relíquias dels gloriosos Màrtirs està ya acabada y que axí suplica a Vostra Senyoria prenga resolució com se haurà de fer la translació, si·s farà en la Pietat o en la Cathedral y per quin dia se haurà de fer; y se ha resolt que sia la translació lo diumenge de la Trinitat; que després de matines se vaya ab professó a cercar las relíquias dels gloriosos màrtirs y estas estígan en lo altar mayor tot lo offici; y a vespres lo senyor Bisbe poria fer la translació y fer sabidors als senyors Consellers per a què assistèscan en la iglésia quant lo senyor Bisbe farà la translació; y després en la professó se farà per Ciutat ahont assistiran totas las religions y tornaran las relíquias a la Pietat posades en la caixa de plata; preposa consultar ab lo senyor Bisbe y per est effecte aniran los canonges Ramis y Mas per a representar a su Il·lustríssima, y si li estarà bé vestir-se de Pontifical per a fer eixa funció y ell respongué que faria la translació y després aniria a la professó revestit de Pontifical que no desijave sinó donar gust en tot a Vostra Senyoria, y eixa resposta se referí en Capítol.⁷²²

Per la seva banda, des del Capbreu també es preparen per a la translació de les relíquies. El mateix diumenge 27 de maig de 1657, quan al matí ja s'ha fet el trasllat de la Pietat a la catedral, decideixen que:

avuy al tart se farà solemne y general professó en la qual de la Seu se aportaran les santas relíquias dels Gloriosos màrtirs sant Llucià y Marcià en la iglésia de Nostra Senyora de Pietat, de hont al matí ab professó las havian aportadas en la present dita seu, a fi y effecte de traslladar-las de la caixa de fusta en què estaven en una caixa sumptuosa tota de plata, la qual lo Il·lustre Pere Ramis, canonge de la present cathedral, y lo senyor Jaume Brunells, candeler, de llurs béns, a comunes expensas dels dos, han

⁷²⁰ ARIMANY I JUVENTENY, «Devoció i religiositat popular: auge i declivi ...», p. 767.

⁷²¹ ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 31 de març de 1657, p. 103v.

⁷²² ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 11 de maig de 1657, p. 114-114v.

feta labrar perquè en ella fossen posadas las ditas santas relíquias a honra y glòria de Déu Nostre Senyor y a major decència y veneració de ditas relíquias. Tinch entès que lo il·lustre Capítol ha resolt donar en dita professó quatre reals de la bolsa dels aniversaris. Vejan vostres mercès si·ls apar se done també alguna cosa de la bolsa del capbreu. Se ha resolt se donen quatre sous.⁷²³

El trasllat es va fer sense entrebancs i amb el bisbe oficiant de pontifical.⁷²⁴ La darrera notícia que tenim d'aquesta qüestió és la petició al capítol de canonges i el retorn de les caixes velles de les relíquies als beneficiats de la Pietat.⁷²⁵

El maig de 1664 l'ampliació de l'església de la Pietat, iniciada el 1630, requereix d'actuar a la capella dels Sants Màrtirs. Josep Bru⁷²⁶ sol·licita

lo continuar la obra de dita iglésia y que no·s pot continuar que no·s fasse la translatió de las relíquias de dits sants. Y que la ciutat devia prevenir-se per determinar lo temps, modo y forma ab que se haurà de fer la traslació.⁷²⁷

⁷²³ ACbV/87, *Dictaminacions de la Comunitat...*, 27 de maig de 1657.

⁷²⁴ No es va estalviar, tampoc aquest cop, la controvèrsia entre el capítol de canonges i el Consell Municipal. Ja hem vist que el capítol trasllada al bisbe la responsabilitat d'informar al Consell de la translatió de les relíquies. El 24 de maig de 1657, tres dies abans de la festa, el canonge Ramis va a donar les gràcies al bisbe Francesc Crespí de Valldaura que vulgui fer el trasllat de les relíquies i assistir a la processó vestit de pontifical. El bisbe li fa saber que

tenia presentit de que la Ciutat estava quexosa que Vostra Senyoria no hagués enviada embaxada als Senyors Conseller per dos capitulars per a fer-los sabedors de la translatió se volia fer dels Gloriosos màrtirs.... ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 24 de maig de 1657, p. 119.

⁷²⁵ El text diu:

Item, lo canonge Bronsal ha proposat que los administradors de la Pietat li havían demanades las caxas ahont estaven las relíquias dels gloriosos màrtirs y se'ls respongué que ho representarian a Vostra Senyoria y que de la resolució se pendrà los farian sabedors. Y se ha resolt que se'ls tornen las caxas vellas ahont estaven las relíquias ab què tngan aquellas en lloc decent. ACV 57/60, *Secretariae Libri*, 15 de juny de 1657, p. 122.

En aquest sentit suposem que les «caxas vellas» eren el reliquiari daurat pagat per Andreu Barrat el 1342. L'urna d'alabastre gòtica on es van traslladar les restes el 1386 actualment es conserva al Museu Episcopal de Vic catalogada amb l'identificador: MEV 10658.

⁷²⁶ Segurament Josep Bru residia fora de la ciutat, potser a Barcelona. En la sol·licitud el text de l'acta diu «Don Joseph Bru ere arribat en esta ciutat mogut de la devotió als sants martyrs». AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 5 de maig de 1664, f. 128. Ens inclinem a pensar que era descendent dels Bru de Vic que es van establir a Barcelona a les darreries del segle XVI. Entre els membres d'aquesta família hi va haver els ciutadans honrats de Barcelona Jaume Bru «del Consell de Sa Magestat i regent de la Reial Tresoreria l'any 1621, i Francesc Bru, conseller en cap de Barcelona el 1632». Josep Bru va ser conseller en cap l'any 1667. Emili GIRALT I RAVENTÓS, *Empresaris, nobles i vinyaters. 50 anys de recerca històrica*, Universitat de València, 2002, p. 233. Vegeu també Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA, «Poder i xarxes matrimonials, 1599-1621: aproximació envers una distribució de les àrees de domini familiars a Barcelona», *Pedralbes*, 12 (1992), p. 107.

⁷²⁷ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 5 de maig de 1664, f. 128.

La modificació de la capella dels Sants Màrtirs a l'església de la Pietat desembocarà en una de les festes més lluides de la ciutat, que va acabar de fixar els sants en l'imaginari col·lectiu. Per poder fer les obres a la capella cal primer traslladar les relíquies. Per això el Consell Municipal determina

que per a tratar ab dit senyor Joseph Bru y ab los reverents administradors de dita iglésia de la Pietat y ab altres señors ab qui tractase de que lo modo y manera y temps en que-s pugua fer dita translatió. Y las festas se havien de fer en esta ciutat per ocasió de dita translatió, los molt il·lustres señors consellers elegèscan vuyt ciutadans d'ells ben vistos los quals ab quatre que elegits per los consellers posats sien galers⁷²⁸ de ditas festas. Y antes d'ellas puguin tractar, formalitzar y diligentiar lo temps, modo y forma en què se hauran de fer ditas translatió y festas, reportant-ho sempre en consell per a que pugua determinar lo que li aparega fer acerca dites translatió y festas y no altrement.⁷²⁹

El Consell actua segons el mandat i el 8 de maig de 1657 «Francisco Codolosa, Francisco Balmes, Geroni Bardi y Joan Francesch Moragull, consellers de la present ciutat», elegeixen de galers a:

Rafel Fontcuberta y Coromina, ciutadà honrat de Vich; Rafel Grau y Pujolar, ciutadà honrat de Barcelona; Gaspar Coromina (i) Joseph Puigrobí, mercaders; Jaume Brunells y Geroni Boxeda, menor de dies; Joseph Fontcuberta y Josep Moranto⁷³⁰.

En substitució del conseller primer elegeixen a Segimon Castanyer,

los quals noms ab los señors Francisco Bojons, Miquel Pradell y Pau Estanyol tracten dits negocis y ne fassen relació en consell. Y sien galers de las festas que per ventura⁷³¹ la ciutat determinara per dita translatió.⁷³²

El 11 de maig el consell envia al notari Josep Vivet com a síndic de la ciutat a audiència amb el virrei de Catalunya, Vicente de Gonzaga i Doria.⁷³³ Vivet dona

⁷²⁸ Els galers eren la comissió encarregada de tirar endavant la festa.

⁷²⁹ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 5 de maig de 1664, f. 128.

⁷³⁰ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 8 de maig de 1664, f. 131-131v.

⁷³¹ La grafia del «per ventura» és confusa però creiem que és el que diu el document. Pel context encaixa perquè el document està redactat unes quantes setmanes abans dels fets i està clar que no se sap què «determinarà» la ciutat i que els consellers no ho poden prejutjar, i per tant el redactat «que per ventura la ciutat determinarà per dita translatió» sembla coherent i versemblant.

⁷³² AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 8 de maig de 1664, f. 131v.

⁷³³ Joan REGLÀ I PUBILL, *Els virreis de Catalunya*, Vicens Vives, Barcelona, 1987, p. 128, diu que Gonzaga Doria era «general de cavalleria de Nàpols, del Consell d'Índies, que acabava de deixar el mateix càrrec a Sardenya. «Virrey benemérito», segons l'anomenava el duc de Maura, Gonzaga fou un gran amic de Joan d'Àustria i morí l'any 1693, a l'avançada edat de 96 anys». Segons la Real Academia de la Historia, [www. http://dbe.rah.es/biografias/20618/vicente-gonzaga-y-doria](http://dbe.rah.es/biografias/20618/vicente-gonzaga-y-doria), (consulta: març 2018), Vicente de Gonzaga Doria

Antes, había ejercido la gobernación de Galicia, en dos ocasiones, primero en el año 1640 y, por último, entre 1652 y 1658. Su toma de posesión como virrey de Cataluña, tras ser nombrado el

primer unes cartes de la ciutat a Josep Galceran de Pinós. Després es reuneix amb el virrei a qui resol els dubtes sobre el plet pels censals que el capítol de canonges reclama al Consell Municipal. Vivet exposa que la ciutat ha lluit els censals a la taula de canvi de Barcelona i que, si hi ha alguna qüestió, el capítol s'ha d'adreçar a la ciutat de Barcelona. També parlen del plet entre el capítol de canonges i la comunitat de beneficiats de la Pietat per tenir la reserva del Santíssim Sagrament a la Pietat.⁷³⁴ Si bé la controvèrsia ja està resolta, els desacords sobre aquesta qüestió venien de lluny. El capítol no volia que la Pietat tingués reserva del Santíssim com sí que tenien altres esglésies de la ciutat.⁷³⁵ En qualsevol cas, la ciutat es posa de la

17 de noviembre de 1663 con carácter trienal en cuya credencial de nombramiento también se le hacía investidura como capitán general de la provincia, tuvo lugar el 12 de febrero de 1664 y fue prorrogado seguidamente cuando, tras el fallecimiento de Felipe IV, el gobierno de España entraba en la regencia de Mariana de Austria por causa de la minoría de edad del joven Carlos II. Finalizó su virreinato el 28 de mayo de 1667.

⁷³⁴ Les notícies del síndic Josep Vivet enviat a Barcelona les sabem per una carta que el mateix Vivet va enviar al consell municipal informant-lo de les seves gestions. AMV, *Cartes a la ciutat*, 11 de maig de 1664. Per altra banda, tenim notícia del plet als llibres d'acords de la ciutat. El 22 de gener de 1664 s'acorda

se hagen pagar juntament los gastos processals per creació del procés se fulminà contra mossèn Antich Molist per haver resserbat lo Santíssim en la Iglesia de la Pietat; y també lo procés y actes fets ara últimament per ocasió de haver posat la Reserva en dita Iglesia de la Pietat ara novament conforme lo rescrits Apostòlich y sentència sobre aquell feta». AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 22 de gener de 1664, f. 84v.

⁷³⁵ El problema ja el trobem durant la pesta de l'any 1651. En aquella data la comunitat de beneficiats de la Pietat va demanar tenir reserva del Santíssim. Pel seu interès ho transcrivim de l'original:

Item, han proposat al Il·lustre Capítol de que fos servit en condecendir que lo vicari general del Senyor bisbe fos servit donar llicència per a que en la iglesia de Nostra Senyora de la Pietat se pogués (*pro hac vice tantum* durant lo contagi en dita ciutat), tenir lo Santíssim Sagrament reservat atès que en la seu no·y ha qui administre aquell sinó són los curats, y estos estígan exposats sols per administrar-lo als malalts, y com y haya moltes personas devotas que confessen y combreguen molt a menut, desijarían sumament continuar en est sant exercici tant saludable per la salvació de las ànimas, y com la Seu avui estiga contaminada ya del contagi per haver-s·i encontradas moltes personas ya per no haver avuy ningú que vaya allí per no dir-se-i los officis, ni horas canòniques per no haver-hi sinó dos sacerdots y trobar-se la Iglésia de Nostre Senyora de la Pietat apte y capàs ahont va lo concurs de tota la ciutat y no haver estat contaminada del contagi, y que axí la ciutat o tindrà en particular mercè de que Vostra Senyoria li consedesca esta llicència.

El capítol respon des del convent de Sant Tomàs de Riudeperes on s'ha instal·lat per por de contagi, que,

se ha resolt que al Il·lustre Capítol li pesa moltíssim que en la petició demana no li puga donar gust y és que lo Santíssim Sagrament estiga reservat en la Iglésia de Nostra Senyora de la Pietat per haver hi grandíssimas dificultats en lo temps se troba Bisbe d'esta Cathedral lo Reverendíssim Senyor Fra don Andreu de Sant Hierònym la consedí als consellers y a la ciutat a la qual se oposà lo Capítol per haver-hi declaració en la congregació dels Cardenals, que no puga lo Papa sense consentiment de dita congregació consedir indults ni prerogatives a altres

banda dels beneficiats de la Pietat en aquesta qüestió. En part per un Breu Apostòlic de 20 de juny de 1662⁷³⁶ que permet a la Pietat tenir reserva del Santíssim Sagrament. També presionats pels procuradors de la confraria dels Sants Màrtirs que demanen al consell que es posi «en execución el dicho breve apostólico por quanto tenían inteligencia que el cabildo ecclesiastico quería hazer alguna oposición».⁷³⁷

Les acusacions per part del capítol són dures. A l'acta capitular del 17 d'agost de 1663 el canonge Riera parla de,

los capellans qui procuren irritar lo poble tant com poden contra Vostra Senyoria ab son mal modo de proceir y axí que seria de molta conveniència donar-ne notícia al senyor Virrey, al Governador y al Regent per què provehissen de remey oportú per quant no succeís algun escàndol tant si la causa exirà en son favor quant al contrari.⁷³⁸

El virrei n'estava al corrent doncs. En part també perquè el bisbe l'ha informat. De fet, el bisbe Brauli Sunyer fa saber al capítol que li agradaria

molt se aiustasen las diferèntias del plet contra los capellans y que li apar seria molt de conveniència la declaratió d'esta causa se dexàs en mà del senyor virrey; lo que se ha votat y resolt se dexia en mà de dit virrey.⁷³⁹

La ciutat també hi està d'acord.⁷⁴⁰ Al final, la controvèrsia acaba amb la concòrdia de 17 de desembre de 1663 amb la participació del virrei anterior:

Com lo Excel·lentíssim Senyor Marquès de Castellrodrigo,⁷⁴¹ Virrey y Capità General del present Principat de Catalunya, se fos interposat per a apuntar y concordar las

iglesias que sian en prejudicis de la iglesia parroquial, y com la Nostra Iglésia Cathedral avuy sia parroquial, seria gran perjudici de dita iglésia consedir llicència per a tenir lo Santíssim Sagramen reservat y seria m̀durer un abisme de difficultats, y que si per avuy los qui residexen en la ciutat tenen devoció de frequentar los Sagraments y no gòsan anar a la Seu per temor del contagi, ya y ha altres iglésias ahont està reservat lo Santíssim Sagrament com són Santa Clara, Sant Just, y altres ahont està reservat lo Santíssim Sagrament y ha personas que'l administraran a ditas personas devotas y no se haurà de innovar cosa y la ciutat tindrà a bé de fugir inquietuts que tantas las poria causar voler de que se donàs dita llicència en tant gran perjudici de la Cathedral. ACV 57/58, *Secretariae Libri*, 19 de novembre de 1651, f. 294-296v.

⁷³⁶ APtV/496, *Concòrdia entre lo Capítol y Administradors de la Pietat ab consentiment de la ciutat*, 17 de desembre de 1663, fol. 1v.

⁷³⁷ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 101v, 13 de juliol de 1663.

⁷³⁸ ACV 57/61, *Secretariae Libri*, 17 d'agost de 1663, f. 210v.

⁷³⁹ ACV 57/61, *Secretariae Libri*, 6 de setembre de 1663, f. 214.

⁷⁴⁰ Segons una relació que el canonge Sala fa al capítol «la ciutat no ve bé en què la causa de la reserva del Santíssim Sagrament no's dexe en mans del senyor virrey». ACV 57/61, *Secretariae Libri*, 9 de setembre de 1663, f. 214v.

⁷⁴¹ Francisco de Moura Corterreal e Mero, tercer marquès de Castel Rodrigo, virrei entre l'1 de febrer de 1663 i el 26 de gener de 1664, data en què fou nomenat governador de Flandes.

differèntias y controvèrtias se eren mogudes y suscitades per y entre lo Il·lustre Capítol de la Santa Iglesia de la ciutat de Vich de una part y los Administadors de la iglesia eó capellandum de Nostra Senyora de la Pietat olim de Sant Sadurní patrocina la dita ciutat de Vich com a protector de la dita iglésia de Nostra Senyora de la Pietat olim de Sant Sadurní.⁷⁴²

Josep Vivet encara despatxa amb el virrei la causa oberta arran del conflicte pel sacrifici d'uns moltons per part del capítol de canonges en contra dels interessos de la ciutat. És en acabar la reunió amb Vicente de Gonzaga i Doria, que Josep Vivet comunica al virrei la intenció de fer una festa en honor als Sants Màrtirs i el convida a participar-hi. Reporta Vivet al consell que,

a la que vulguí despedirme li doní notíia com aquexa ciutat per a poder passar avant la fàbrica de la nova iglésia de Nostra senyora de la Pietat havia resolt traslladar las relíquias dels Sants Màrtirs Llutià y Martià que altrament no era possible passarse avant dita obra y que per so se farían algunas festas a honra y glòria de dits Sants Màrtirs. Y com la ciutat hagués presentit que Su Excel·lència pujava a Puigcerdà estimaria saber sa jornada per a poder determinar se féssan ditas festas al temps se trobaria Su Excel·lència en Vich, que la ciutat o tindria a particular favor fóssan ab la assistència de Su Excel·lència. Respongué que era veritat que ell *tenia resuelto ir a Puigcerdán este mayo pero como tenia notitias que el señor conde de Xinxón por estas partes y ell estava empenyado en hospedarle jugava se habria de dilatar su viage. Pero que estimava mucho a la ciudad este agasajo que estimava tener ocasiones para dar gusto a la ciudad.*⁷⁴³

El 14 de maig de 1664 el bisbe de Vic autoritza el trasllat de les relíquies.⁷⁴⁴ El consell acorda que,

per a que poder posar en exequió estos negocis és de necessitat que esta ciutat delibere lo poder despendre per a poder fer ditas translatió y festas la quantitat necessària.⁷⁴⁵

A partir d'aquí la intervenció del Consell anirà en dues direccions: la gestió del protocol i l'organització de la festa, si bé aquesta segona part serà responsabilitat dels galers.⁷⁴⁶

Aristòcrata portuguès que va romandre fidel al rei d'Espanya després de l'alçament de 1640. REGLÀ I PUBILL, *Els virreis de Catalunya...*, p. 128.

⁷⁴² APtV/496, *Concòrdia entre lo Capítol y Administradors...*, fol. 1.

⁷⁴³ AMV, *Cartes a la ciutat*, 11 de maig de 1664.

⁷⁴⁴ De fet a BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...», ja es preveia el trasllat a l'altar major.

⁷⁴⁵ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 14 de maig de 1664, f. 134-134v.

⁷⁴⁶ Agraïm a Francesc de Rocafiguera que ens hagi facilitat la informació de l'Arxiu Municipal de Vic sobre les festes dels Sants Màrtirs de l'any 1664.

En l'àmbit protocol·lari el consell procurarà que a les festes hi hagi una representació de persones de renom. D'aquesta manera convida les màximes autoritats: el virrei de Catalunya i el governador de Catalunya, Gabriel de Llupià.⁷⁴⁷ També a persones destacades com Josep Galceran de Pinós.⁷⁴⁸ És té una cura especial de la imatge dels verguers i, aprofitant que hi ha disposició pressupostària, se'ls fan els vestits nous de xamallot⁷⁴⁹ perquè els que tenen estan ratats.⁷⁵⁰

⁷⁴⁷ Gabriel de Llupià va ser nomenat governador general del Principat de Catalunya, per Reial Privilegi de 3 de desembre de 1648. Van acordar convidar-lo el 20 de juny de 1664. AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 20 de juny de 1664, f. 139.

⁷⁴⁸ L'acord pel convit de Josep Galceran de Pinós és del 9 de juny de 1664. AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 9 de juny de 166, f. 136v. La ciutat li envia la següent carta:

Don Joseph Galceran de Pinós.

Precehint licència del señor Bisbe d'esta ciutat se ha determinat fer la translatió de las santas reliquias dels gloriosos màrtirs Sant Lluç i sant Martí de dita ciutat, y per a tal ocasió un octavari de festividad. Y regonexentse esta ciutat tan obligada per las moltes mercès en differentes occasions té rebudas procehidas del generós pit de Vostra Senyoria ha deliberat participar a Vostra Senyoria d'esta translatió, que serà diumenge als 24 de agost prop venider y del corrent any de 1664. Y suplicar com suplicam a Vostra Senyoria se digne honrrar ab sa presència y assistència de Vostra Senyoria esta ciutat per tal ocasió que estimarem esta mercè y favor de Vostra Senyoria y quens done moltes occasions de servir a Vostra Senyoria a qui guarde y prospere Nostre Senyor molts anys com desitjam.

De Vich als 10 de juny 1664. AMV, *Cartes enviades*, 10 de juny de 1664.

Josep Galceran de Pinós es mostra molt agraït pel convit i respon amb una afectuosa carta al Consell Municipal:

Molt Il·lustres Senyors:

No és nou en mi lo experimentar las honras que Vostra Senyoria és estat servit ferme sempre, però esta en que·m mana Vostra Senyoria ab sa carta y me han dit de paraula sos syndichs (que són vinguts a visitar per part de Vostra Senyoria al senyor bisbe elet) de què era gust de Vostra Senyoria participàs de las festas que Vostra Senyoria ha resolt fer per la translatió dels gloriosos Màrtirs. És per a mi de summa estimació, axí per la sobrada mercè que Vostra Senyoria me fa, com per veurer complits los piadosos desigs de Vostra senyoria en una matèria tan digna de la devotió de Vostra Senyoria. Yo beso a Vostra Senyoria las mans moltes voltas per tan repetits favors y offeresc a Vostra Senyoria no sols acudir al que Vostra Senyoria és servit manarme, però servir a Vostra Senyoria si en alguna cosa me trobava a propòsit per a aumentar las festas.

Nostre Senyor a Vostra Senyoria guarde molts anys.

Barcelona y juliol al primer de 1664.

Besa la mà de Vostra Senyoria son mayor servidor.

Don Joseph Galceran de Pinós. AMV, *Cartes a la ciutat*, 1 de juliol de 1664.

⁷⁴⁹ 'Xamellot o camelo': vestit de llana mesclada amb pèl de camell o de cabra.

⁷⁵⁰ L'acord diu que:

proposa dit señor conseller president que ja en dies passats havia proposat que los verguers tenían necessitat de que se'ls fessen las vestes de xamallot per ésser ratats los que tenen. Y no si prengué resolució. Y vuy se troba comoditat per poder comprar xemallot lo qual no y és sempre y haverne de servir en las festas de la translatió dels sants màrtirs a les quals se espera acúdián molta gent y aparexen mal que los verguers vàjan ab las vestas apedadasas. AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 21 de juliol de 1664, f. 143v-144.

Finalment, en arribar el dia de la translació, que va ser el diumenge 24 d'agost de 1664, la ciutat ha de resoldre com allotjarà a les personalitats que ha convidat. Josep Bru té una carta del governador de Catalunya de 17 d'agost on l'informa que el governador i el virrei o un dels dos, tenen previst arribar a la ciutat el dissabte 23. Això significa que caldrà allotjar les autoritats i el seu seguici. També és necessari definir quina recepció se'ls farà. Per això,

Determina lo molt illustre consell ohida y entesa la carta en la propositió mencionada que en cas vinga lo señor governador, attès és convidat per part de la ciutat, que los señors consellers en nom de la ciutat lo manen axir ha rebre per quatre ciutadans offerint-li casa y tot servey com té obligació la ciutat. Y si vindrà sa excellencia, attès també és convidat per part de la ciutat, que los señors consellers ab la ciutat lo hiscan a rebre y fassin entrada com acostuma fer-la la ciutat al señors virreis com venen a ella. Y en tot cars los señors consellers, ara sie per hospedar a sa excelència, ara sie per lo señor governador, previngan cosa per hospedar a dit señor virrei o governador. Y en los gastos se offeriran per estas functions ja après ab altra determinació hiu deliberara lo fahedor.

Determina més lo molt illustre consell que per prevenir lo hospedatge se haurà de fer o a sa excelència o al señor governador y per todas las cosas necessàrias y que dega fer esta ciutat per tal ocasió y ab tals personas y llurs familiars, los señors consellers sien servits elegir vuyt personas las quals o la major part de aquellas junt ab dits señors consellers previngan cosa en la present ciutat o per sa excelència o per lo señor governador y axí matex tingan facultat en virtut de la present de procurar per dits señors y llur familia los aliments de menjar y beurer seran menester y també per llurs cavalls y cavalcaduras amenaran a costas de la present ciutat. Y si com la ciutat no havia de fer lo hospedatge y per conseqüent no haver de suministrar els aliments, que dits señors consellers y vuyt persones y la major part d'ells puguen deliberar y fer a dit señor virrei o governador un present de regalo, qual convinga a costas també de la present ciutat.⁷⁵¹

Fins al moment hem vist la festa des de la vessant institucional. Anem ara a analitzar els actes que es van organitzar en honor als sants. Per la translació de les relíquies es va pensar en un format similar al de les festes de Corpus.⁷⁵² Havien de

⁷⁵¹ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 20 d'agost de 1664, f. 146v-147.

⁷⁵² Segons Albert RUMBO I SOLER, *Patum!*, Patronat de la Patum, Berga, 2014, pp. 48-57, la constància de la celebració de les primeres festes de Corpus amb les processons a la península Ibèrica és confusa. Les primeres notícies escrites són a «Toledo (1280), Sevilla (1282), Girona (1314) i Barcelona (1320)», si bé només la data de Barcelona ha pogut ser comprovada de manera fefaent. Així, les primeres dades segures de què es disposa a banda de Barcelona (1320), són les de «Manresa (1322), Vic (1330), Tortosa (1330), Solsona (1331) i Bagà (1333)». En aquest sentit, Josep GUDIOL I CUNILL, «El Corpus» [manuscrit] (ABEV, Col·lecció local), p. 3, dona unes dates diferents. Gudiol afirma que:

La primera notícia de l'adopció de la solemnitat del Corpus en nostres diòcesis catalanes sembla que comensà a Lleyda, ja que en 1301 una constitució donada sobre les festes a colre [celebrar] en aquella diòcesi, posa ja Festum Corporis Christi. A Girona introduí la festa el canonge

ser, per tant, vuit dies de festes participatives que tinguessin en compte tota la ciutat.⁷⁵³ La proposta va ser que el primer dia es fes una professó on participessin totes les confraries. El plantejament, que es recull als registres de les confraries,⁷⁵⁴ queda molt clar a l'acta de la confraria dels traginers. En reproduïm l'explicació que Francesc Cortines, procurador de la confraria, fa als seus confreres:

los presentaren dits senyors Consellers de que lo Il·lustríssim y Reverendíssim senyor Bisbe de Vich y lo Il·lustre Capítol de la Seu de Vich y los dits senyors Consellers en nom de la ciutat havien presa resolució de fer la translatió de las Sanctas Relíquias dels Sants Màrtirs Llucià y Martià patrons y fills desta ciutat y de la Iglesia Vella a la Iglesia Nova de Nostra Senyora de la Pietat de Vich y la ciutat, per tenir-los per patrons y ésser fills d'esta ciutat y haver rebuts per medi de dits Sancts Màrtirs de mà de Déu Nostre Senyor molts beneficis y haver preservada tota esta ciutat de molts y diferents perills estave imminent esta ciutat y en particular en las dos ocasions que la armada francesa pasà per esta plana fonch esta ciutat per medi de dits Sancts Màrtirs preservada de un saco universal de hont noya persona fos restada libera de dit saco y molts altres beneficis que cadal die reb tota esta ciutat per medi de dits gloriosos Sancts Màrtirs de mà de Déu Nostre Senyor, de hont havia determinat esta ciutat fer un octavari de festes en la Iglesia de la Pietat en honra y glòria de dits Sancts Màrtirs y altres festes en la Iglesia se avan distribuïnt entre diferents qualitats de persones y un de

sacristà Berenguer de Palau qui morí en 1314, fent menció de la seva piadosa fundació la seva laude sepulcral.

Una constitució vigatana del dia 30 de maig de 1318 diu que per reverència al Cos de Nostre Senyor Jesucrist estableix que la festa d'aquell ordenada per la Seu Apostòlica fos celebrada ab ofici y solemnitat de les majors festes que tenien lloch en la catedral.

En aquest punt Rumbo i Gudiol coincideixen en que la festa es va consolidar a partir de la butlla *Transiturus* del papa Urbà IV de 11 d'agost de 1264. Rumbo diu que

La importància de la festa la va marcar el mateix papa donant-li un ritual litúrgic propi, de tal manera que es diferenciés de les altres celebracions religioses i es revestís d'un caràcter més solemne. Calia dotar el sentit del Corpus dels conceptes més profunds, i per això l'encarregat d'escriure aquest ritual va ésser Sant Tomàs de Aquino. Posteriorment el papa Climent V va confirmar la festa l'any 1311 al concili de Vienne i Joan XXII la va universalitzar el 1316, amb la introducció de la processó i la vuitada». A. RUMBO I SOLER, *Patum!*, p. 48.

Les festes de Corpus a Vic al segle XV estan ben assentades, tal com recull VILA, *Cerimonial de consellers...*, pp. 173-176.

⁷⁵³ Durant els vuit dies el bisbe, el capítol i el Capbreu feien les lluminàries. El Capbreu de manera intermitent des de l'any 1604. L'any 1636

Lo Il·lustríssim Senyor Don Gaspart Gil, bisbe de Vich junt ab lo Capítol feren una Constitució disposant y distribuïnt las diadas de la festa del Corpus prenent per a si lo senyor Bisbe lo divendres *infra octavam*; lo Capítol, lo dissabte; assenyalant per lo Capbreu lo diumenge. ACbV/1124, *Sobre la festa del Corpus*, f. 1v, s. XVII-XVIII.

⁷⁵⁴ Com veurem en aquest apartat, el Consell Municipal va convocar les confraries dels traginers, fusters, elois, corders, botiguers, sabaters, paraires i dels blanquers, perquè construïssin els gegants i el bestiar necessari per fer la processó.

dots vuyt dies hauria assenyalada la ciutat per las confraries de la present ciutat perquè fassen festa en la Iglesia, ço és, lo ofici, sermó, cantoria y lluminària.⁷⁵⁵

De fet se'ls va convocar perquè cadascuna de les confraries fabriqués i pagués alguns dels elements que havien de desfilar durant la processó:

los dits senyors Consellers de la present ciutat de Vich los havien dit que lo primer die de dites festes se farà professó general de com la professó del Corpus y per major ostentació de dita professó que havia procurat de que la confraria dels Aloys fes la àguilla, los parayres la mulassa y los blanquers lo llahó y salvatges, los fusters los cavallets y la present confraria gustaria la ciutat que fes fer lo gigant que serà adornar la professó.⁷⁵⁶

En el cas de la confraria dels traginers, inicialment es van negar a fer el gegant. Els confreres van decidir participar només a les festes. La insistència del Consell en la visita de cortesia que la confraria els va fer per comunicar-los la decisió i el fet que alguns dels confreres aportin diners particularment, fa que els traginers finalment acabin construint el gegant que els demanava la ciutat.⁷⁵⁷

A la confraria dels fusters el 18 de maig el consell els sol·licita que facin els «cavalls cotoners per assistir y treurer a ballar en dita professó com acostumaven altre temps [...] a la profecció del Corpus».⁷⁵⁸ Els fusters no fan els cavalls cotoners nous, sinó que decideixen «que sien refets los dits cavalls cotoners y adobats perquè puguen exir en dita professó».⁷⁵⁹ De tota manera, el plantejament inicial no es pot complir. Una acta posterior ens informa que els vestits dels quatre cavalls

⁷⁵⁵ ACF Confr/2, *Confraria dels Traginers*, (1658-1693), 25 de maig de 1664.

⁷⁵⁶ ACF Confr/2, *Confraria dels Traginers*, (1658-1693), 25 de maig de 1664.

⁷⁵⁷ Així ho recull l'acta de la confraria a ACF, *Confraria dels Traginers*, CONFR/2 (1658-1693), 25 de juny de 1664:

restaren dits senyors Consellers molt contents y agrehits de la dita confraria y juntament los tornaren a representar a ell dit Cortines y sos companys de que tornassen a proposar a dita confraria de que tingués a bé de determinar de que fos fet lo gigant y axy ell dit Cortines tornà a proposar-ho a dita confraria tingue a bé de fer-lo fer attés de que molts confreres an offert donar de mà y de bolsa, que importen onse lliures y sous lo demás faltarà per fer dit gigant sia pagat del comú de dita confraria, y axís o representa a dita confraria perquè determine lo fahedor.

Determina dita confraria de que sia fet fer lo dit gigant y que los procuradors cobren dels confreres de dita confraria lo que an offert de mà y de bolsa y lo que faltarà per fer lo compliment de pagar lo gasto de fer dit gigant sia pagat del comú de dita confraria y lo que pagaran dits procuradors del corrent any per fer lo dit compliment sia passat en compte lo die donaran llur compte.

⁷⁵⁸ ACF, Confr/35, *Confraria dels Fusters*, (1652-1706), 18 de maig de 1664.

⁷⁵⁹ ACF, Confr/35, *Confraria dels Fusters*, (1652-1706), 18 de maig de 1664.

cotoners no estan en bon estat. El problema és que un mes abans de la celebració de la festa els confreres s'adonen que cal

fer remendar las vestes de dits cavalls cotoners, però ara regonegadas de propòsit, se troba que ditas vestes se han de remendar y se ha de comprar bocaram.⁷⁶⁰ Y també per fer las vestas dels qui aniran ab dits cavalls cotoners. Y que no és suficient la quantitat destinà la confraria las horas per haver de ser major lo gasto del que-s penssave lashoras.⁷⁶¹

El problema és que han fet un tall o repartiment per a pagar les despeses i

no és sufficient per fer dits reparos perquè se ha de comprar una cana de bocaram que costar de dotze a tretze reals y altres gastos se han de fer per a los senyors procuradors de béns de la confraria fassen aquex gasto y que per las vestes dels qui portaran los cavalls cotoners los senyors procuradors manllevén camisas moriscas y que lloguen cascavells. Y si a cas se donave dany a ditas camisas o a d'alguna d'ellas y se perdian alguns dels cascavells llogats que-s reffasse dit dany y pèrdua de cascavells y se pague aquells també de béns de la confraria.⁷⁶²

A la confraria dels elois el dia 5 de juny els consellers els comuniquen la intenció de fer la festa. El procurador de la confraria, Llucià Riudecanes, ens fa saber que les confraries tindran galers per organitzar-se. De fet, que la ciutat vol reunir el proper dilluns 9 de juny a tots els «galers elegits per las confrarias de la present ciutat de Vich per disposar lo de la festa fahedora per las ditas confrarias».⁷⁶³ I per això demana als elois si voldran participar a la festa i quins confreres seran els galers. La confraria determina anomenar dos confreres «y en continent foren anomenats Llucià Riudecanes y Hyacintho Pladelasala».⁷⁶⁴ De la confraria dels elois no hem trobat l'acta on el Consell Municipal els demana que construeixin l'àguila, si bé sabem que s'estava fent. En canvi, l'acta de la reunió dels confreres exposa que el ball de l'àliga es feia en més d'una ocasió durant la processó. Al document no queda clar si el confrare que la feia ballar pagava per poder-ho fer o pagava per aprendre el ball de l'àliga. Reproduïm el text on s'expliquen aquestes qüestions:

Item, proposà a dita confraria dit honorable procurador en cap de dita confraria de que in seguint las determinations presas per la dita confraria de fer la àguilla ell y sos companys juntament ab los quatre confraras elegits per dita confraria fèyan treballar y

⁷⁶⁰ 'Bocaram': Tela gruixada procedent de Pèrsia.

⁷⁶¹ ACF, Confr/35, *Confraria dels Fusters*, (1652-1706), 28 de juliol de 1664.

⁷⁶² ACF, Confr/35, *Confraria dels Fusters*, (1652-1706), 28 de juliol de 1664.

⁷⁶³ ACF, Confr/42, *Confraria dels Elois*, (1556-1660), 6 de juny de 1664.

⁷⁶⁴ ACF, Confr/42, *Confraria dels Elois*, (1556-1660), 6 de juny de 1664.

fer dita àguilla y juntament havian feta diligència en cercar un confrare de dita confraria qui dansas aquella y havian Jaume Puig, baster de Vich, an al qual li havían dit de part de la dita confraria si volia dansar dita àguilla y dit Puig respongué que ab tota liberalitat y gana servirà a dita confraria y que se offeria de sos propis diners pendrer de dansar, lo que los a aparegut representar-ho a dita confraria perquè tingué a bé de acceptar dita oferta de dit Puig y axís o representa a dita confraria perquè determine lo fahedor.

Determina dita confraria de que sia acceptada dita oferta feta per dit Jaume Puig y en aquell sie donada lo dansar dita àguilla per totas las occasions tindrà de dansar dita àguilla.⁷⁶⁵

A la confraria dels corders la convoquen el divendres 16 de maig. La reunió dels confreres –la fan el diumenge 18 de maig–, ens ajuda a perfilar una mica el que el Consell ha previst. La idea original és fer una professó formada «per deu confrarias de la present ciutat y entre les quals ne és una la present confraria».⁷⁶⁶ Els corders accepten anar a la processó i nomenen com a galers a Antoni Font i a Pere Fitor.

El Consell convoca els botiguers el 4 de juny. El motiu és el mateix. Comunicar-los els actes que es proposen de fer i demanar-los si voldran fer festa un dia amb la idea que formin part de la professó de les confraries. Els confreres accepten i nomenen de galers a Andreu Roca i a Jacint Vicens.⁷⁶⁷ El mes de juliol el Consell torna a convocar els procuradors dels botiguers. Els demana si poden fer fer la brívia,⁷⁶⁸

attès que la confraria dels sabaters de la present ciutat feya lo drach y fent la dita confraria dels botiguers la brívia ab los demás personatges la professó aniria ab major magnificència.

Els botiguers, però, determinen que «en manera alguna sie feta fer la brívia demanen dits consellers». Al·leguen que

no hi ha notícia que temps passat la dita confraria la haye feta fer y altrament no trobar-se la dita confraria ab dinés per poder gastar.⁷⁶⁹

A la confraria de sabaters la convoquen el 27 de maig, l'informen de la celebració de les festes i li demanen que nomeni els galers. Nomenen Pere Màrtir Comella i a

⁷⁶⁵ ACF, Confr/42, *Confraria dels Elois*, (1556-1660), 6 de juny de 1664.

⁷⁶⁶ ACF, Confr/57, *Confraria dels Corders*, (1631-1686), 18 de maig de 1664.

⁷⁶⁷ ACF Confr/207/1, *Confraria dels Botiguers* (1656-1668), 4 de juy de 1664.

⁷⁶⁸ Brívia o vibra: figura de drac monstruós.

⁷⁶⁹ ACF; *Confraria dels Botiguers*; CONFR/207/1 (1656-1668), 2 de juliol de 1664.

Josep Vaxeras.⁷⁷⁰ El 9 de juny la confraria torna a fer sessió i els procuradors exposen que

Oyda diu que los señors consellers les an enviat a cercar perquè fassen lo drach per las festas dich la confraria lo que avia de fer.

A la confraria «determinan que a les que a la (sic) confraria noy ha diners, que no-s fasse dit drach».⁷⁷¹

En qualsevol cas, sigui per pressions o per voluntat pròpia, el 10 de juny els sabaters s'ho repensen i determinen,

que sia fet lo drach y que Joseph Vaxeras y Pere Màrtir Comella lo fassen fer y que la luminació se pague de [...] y bolsa y lo drach del comú de la confraria.⁷⁷²

El 20 de juny, quan ja saben el cost real de fer el drac serà de trenta lliures, és quan s'aprova definitivament. Segons els contracte que signen, la bèstia tindrà les següents característiques:

Que dit Francesc Font havia de fer lo drach conforme la trassa ha donada que ha de tenir dotse palms de llarch, alsada de un homa lo qual puga estar dintre seu per sens tocar lo cap ~~ada~~ la del qual portarà pintat a tres colors o més collors y ben pintat de tal manera que estigi ab ara perfectió; ha de fer quatre forquillas ab llurs ferros y dos banquetes per tenir dit drach; lo qual ha de ser fet per tot lo mes de juliol per lo qual se ha de donà 30 lliures, pagadores 10 lliures sempre volrà y 20 lliures feta la obra. Ha de fer los balons y calsons per qui-l portarà pintat [...] de allò qui a ell li apparerà.

*Testes Josephum Pou et Joseph Adam, braceriis.*⁷⁷³

Si els sabaters havien de construir el drac, als paraires se'ls va encarregar l'altra de les bèsties per excel·lència: la mulassa. Els paraires fan la reunió el 19 de maig i

Determina dita confraria ningú discrepant que sia feta fer per la dita confraria la dita mulassa ab tots los guarniments y aparatos la tenia la dita confraria y la feya aportar en temps passat per la professó del Corpus, la qual fera sia feta aportar per la dita professó se farà per la dita translatió dels cosos sancts màrtirs Llucià y Martíà.⁷⁷⁴

A proposta del procurador en cap, Pau Parer, es decideix fer un tall per pagar les despeses i nomenar quatre confreres que juntament amb els procuradors portin a terme l'execució de la mulassa. S'elegeix per procuradors a «Honofre Ros, Joseph

⁷⁷⁰ ACF; Confr/92, *Confraria dels Sabaters*, (1635-1680), 27 de maig de 1664.

⁷⁷¹ ACF; Confr/92, *Confraria dels Sabaters*, (1635-1680), 9 de juny de 1664.

⁷⁷² ACF; Confr/92, *Confraria dels Sabaters*, (1635-1680), 10 de juny de 1664.

⁷⁷³ ACF; Confr/92, *Confraria dels Sabaters*, (1635-1680), 20 de juny de 1664, document cosit en quart al manual.

⁷⁷⁴ ACF, Confr/122, *Confraria dels Paraires*, (1658-1686), 17 de maig de 1664.

Bres, Hysidro Thona y Joseph Parer». Finalment, com a galers per participar amb les altres confraries en l'organització de l'octavari de les festes de la Pietat elegeixen Josep Estrada i Francesc Soler.

La darrera confraria de la qual tenim notícia és la dels blanquers. El Consell els encarrega de fer el lleó i els salvatges. El 19 de maig de 1664 determinen que «sia fet lo lleó conforme lo tenían fet en lo temps passat».⁷⁷⁵ El 10 de juny signen un contracte amb Josep Albanell per la construcció del lleó.⁷⁷⁶ Reproduïm el document atenent als detalls que dona:

Jo Joseph Albanell, fuster, prometo fer un lleó de deu fins a en dotsa palms allò quers ynporta per armosura del lleó per preu de sis dotblas.

La cara del lleó dorada.

Y la corona de or brunyt.

Lo còrpora de rihelas⁷⁷⁷ y fusta.

Dita còrpora coberta de drapers.

Y dita còrpora coberta de or y pell.

Y cuxas y camas també dels que aportaran dit lleó.

També tinq de fer dotsa varas y sis masas per los salvatges.

Y sis adarcas⁷⁷⁸ ab un leó pintat a cada adarca y també pintadas las varas, les sis ab armas de asaonadors y las altrás sis ab las armas dels blancés y dit leó axa de cer dudidat per dos aspers, so és, alexidors, un per cada part,

Y xirar lo coll y llas barras s'an de moura.

Lo qual lleó y demás cosas sobraditas prometo tanir fet per de aquí a quinsa de juliol mes prop vinent y entracat a dits blancés y assaonadors.

Pacadoras ditas sis doblas, so és, en Vich, so és la maytat de prasent y l'altra maytat lo dia sarà rabut y entracat dit lleó y demás cosas sobra ditas.

10 de juny de 1664

Al contracte hi ha un dibuix de com haurà de ser el lleó:

⁷⁷⁵ ACF, Confr/72, *Confraria dels Blanquers*, (1641-1671), 19 de maig de 1664.

⁷⁷⁶ ACF, Confr/72, *Confraria dels Blanquers*, (1641-1671), 19 de maig de 1664.

⁷⁷⁷ La grafia no és clara, però semblaria que el cos es fa amb arrels i fusta.

⁷⁷⁸ No hem pogut trobar el significat de «adarca», però pel context, tenint en compte que les porten els «salvatges» amb les «varas», semblaria que es tracta d'escuts.

Il·lustració 21. Model de lleó que ha de construir Josep Albanell per la confraria dels blanquers (Foto: CJV)

ACF, Confr/72, Confraria dels Blanquers, (1641-1671), 19 de maig de 1664.

No hem trobat més documents d'altres confraries conforme es construïssin més figures. Per tant, no hem trobat referències als nans.⁷⁷⁹

⁷⁷⁹ Pel que fa als nans en parlem perquè si fins fa relativament poc es considerava que eren personatges del segle XIX, els darrers estudis han «trobat un seguit de lligams i relacions que ens remunten a l'edat mitjana», per tant relacionats amb la festivitat de Corpus. RUMBO I SOLER, *Patum!*, p. 280.

Pel que fa a la construcció dels elements, no era usual conservar les bèsties i estris que es fabricaven –excepte el cas dels cavalls cotoners que ja hem vist. Un exemple clar és el lleó construït per les festes de 1664 que l'any 1698 ja estava fet malbé, com recull l'acta de la confraria dels blanquers de 8 de gener de 1698, en motiu de les festes de celebració de la pau amb el regne de França:

dit Marsal Castanyer, procurador en cap, a proposat que los il·lustres senyors concellers los han enviat a cercar per a que se havían de fer unas festas acerca de las paus que Déu Nostre Senyor se és servit concedirnos y axis se avian y se han de tornar lo lleó y los selvatges y axis que vuy se troba molt dolent y axis proposa si se faran nous o no y havent passats los vots y per dit consell se ha resolt de que los honorables procuradors gasten y tornen y donar-los ple poder a ~~els procuradors~~ de que gasten tot quant se haja de gastar per fer las festas de las paus y adorno y lustre de dita confraria. ACF; *Confraria dels Blanquers*; CONFR/73 (1682-1698), 8 de gener de 1698.

La relació i publicació de les festes en honor als sants Màrtirs les havia de glossar el pare mestre Tàpies, però sembla que no la va escriure mai. De fet, els galers demanen al Consell que assumeixi la funció de reclamar l'escrit al pare Tàpies, atenent que

dits señors galers de prop se spera donar compte de les festes per ells fetas en ditas festas y això bé appar han finyt llur ofici de galer que lo instar al pare mestre Tàpies fasse y cumple dita obra corre per sa mà, com en lo qual lo molt illustre consell ho encomana y trau de mà de dits señors galers y posa en mà dels señors consellers així dels que vuy són per los qui havant seran.⁷⁸⁰

De tota manera, per un text posterior que recull les festes que es van fer en honor de sant Bernat Calbó⁷⁸¹ tenim notícies indirectes d'alguns dels actes que es van fer per la translació dels Sants Màrtirs. Per una banda, es van celebrar actes a la plaça del Mercadal. Era costum decorar els balcons de les cases amb domassos i engalanar els altars i capelles particulars –es feien concursos per determinar quin era l'altar i capella més ben decorats. També es feien lluminàries i es tiraven petards i traques. A la festa de Sant Bernat Calbó, celebrada el 24 d'octubre de 1722, Antoni Vila i de Prat compara la participació a la plaça del Mercadal amb la que hi va haver durant la festa dels Sants Màrtirs. Diu així:

Si mirave a la esquina a las voltas del alto vehia unas grandes torres de humo y ohia las grandes tiras de las mascles y junto tocàvan trompetas y manestriles y toda la plasa, balcones, vantanes y porxos llenos, llenos y rellenos de gente (el doctor Joseph Estanyol regidor de edad de 80 años y el reverent y regidor Francisco Sallés y Campana de edad de 78 años, *dixeron que nunca avian visto a la plasa tanta gente que avia más que a las fiestas que se hisieron de los Santos Martires en el año 1664*).⁷⁸²

Antoni Vila i de Prat explica que la informació per poder comparar les festes de Sant Bernat Calbó i dels Sants Màrtirs la treu de

Jaume Brunells, cerero, muy devoto de los santos mártires san Llucian y Marcian y muy politico escrivio las fiestas de que se hicieron en Vique de los Santos Martires a

Un altre exemple del que diem és la nota que apareix al registre de la confraria dels paraires quan diu que la ciutat els havia convocat a ells i a altres confraries, «perque tornassen a renovar, o, fer», ACF, Confr/122, *Confraria dels Paraires...*, 17 de maig de 1664.

⁷⁸⁰ AMV, *Llibre d'acords (1663-1671)*, núm. 21, 2 de gener de 1665, f. 180v. De fet el primer impressor que hi ha documentat a Vic és de 1743 com expliquem més endavant, per tant és poc probable que el text d'acabés imprimint.

⁷⁸¹ BEV MS. 266, Antoni VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas que se hisieron a San Bernardo Calvó*. Antoni Vila i de Prat fa una compració de les dues festes per tal de fer veure que les de Sant Bernat Calbó van ser molt més lluïdes i participades que les dels Sants Màrtirs.

⁷⁸² BEV, VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas ...*, f. 22 i ss.

los 24 de agosto 1664 que duraron ocho días que jugaren y creian que en dichas fiestas se allaven a la plasa de Vique entra hombres y mugueres pasades de catorse mil ànimes pues seguramente se puede dezir que a las fiestas de San Bernardo Calvó se hisieron a los 24 de octubre de 1722 se hallaven en Vique y en dicha plasa pasades de trente mil personas.⁷⁸³

El text de Jaume Brunells, un dels galers de les festes dels sants Màrtirs no l'hem localitzat. Per això ens hem de refiar del que explica Vila i de Prat que diu que el 1664 es van fer vuit dies de festes a l'església de la Pietat amb vuit prèdiques, i que la ciutat «gastó pasades de mil y quatra cientos libras y seis casas de Vique gastaron cada una de dichas casas ocho cientos libras en el baile del copido».⁷⁸⁴

Per tant, a més de la processó de les confraries sabem que altres estaments ciutadans es van implicar en la festa i que sis famílies vigatanes van gastar 800 lliures cadascuna per la representació del ball de Cupido. El ball era una representació al·legòrica sobre «por que es un dessenganyo desta vida que todo se acaba con la muerte».⁷⁸⁵ La descripció que ens fa arribar Vila i de Prat és la següent:

Dicho Brunells refiere la grandesa del Ball de Cupido; que al carro triumphal del cupido tenia 48 palms de alsada y 22 de ancho con un grande dozel en donde estave el copido y al carro de la muerte tenia la mesma grandaria etc. Quien quiere leerlo lo hallará en dicha escriptura de Jaume Brunells. A dicho bayle del copido acistió el Sr. Obispo de Vique el Sr. Don Braulio Sunyer en una ventana. Es un bayle de provecho por que es un dessenganyo desta vida que todo se acaba con la muerte. He oido dezir a mis padres que en aver visto dicho bayle se convertian gente que milloraven de vida. Estando yo en Barcelona en el año 1702 quando entró Nuestro Rey y Sr. Don Phelipe 5, que Dios Guarde, en Barcelona, que se hizieron grandes fiestas me dico Don Pedro Oliver, canonigo de Nuestra Yglesia de Vique, juez del Breu, hombre muy entendido: todo lo que se haze en Barcelona de momaria ni cavallarias y carros triunfantes de los doctores y catedraticos y estudiantes de la universidad de Barcelona no vale ni es tanto como el bayle del copido que se hizo en Vique; y dico mas y se alergó (sic) mucho y dico: yo vi la entrada de la reyna de Suesia en Roma y fue grande entrada y grandes fiestas pero era más y ganave el Bayle del Cupido de Vique. Y dico que si fuesen vivos los que lo azian y vinieren en Barcelona tendrian grande aplauso en el año 1702 quando se hisieron las fiestas en Barcelona de Sant Oleguer y de Nuestro Rey, que Dios guarde, se hizo un carro triumphal y dico el Sr. Solanes anal Sr. Rector Lluçia Marçal, hijo de Vique, dico, no se puede ver más y respondio al Sr. Marsal avia visto pocas cosas: en mi patria per

⁷⁸³ BEV, VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas ...*, f. 31.

⁷⁸⁴ BEV, VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas ...*, f. 36.

⁷⁸⁵ BEV, VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas ...*, f. 36.

nostres patrons feran un carro que era deu voltes millor. Yo digo que de esso solo pudian ganar las fiestas de los Santos mártires a las fiestas de San Bernardo.⁷⁸⁶

Antoni Vila i de Prat també informa que es van fer venir músics de Barcelona i de Montserrat, que es va decorar, a part de la ciutat, l'església i capelles de la Pietat, les capelles de la ciutat, el presbiteri de la catedral, i que es van fer lluminàries per tota la ciutat.

Un altre document que ens informa dels actes, de manera indirecta, són els comptes dels jornals que va fer Baltasar Colom per les festes. Són els següents:

Primo, lo dissabte 23 de agost mitx jornal	4 sous
Item, lo diumenge tot lo dia	8 sous
Item, lo dilluns fins a mitxdia plantar pins y al tard donar tella y ajudar a portar-ne a les grayeres fins que plagaran de ballar	8 sous
Item, dimars plantar graieras y donar tella al vespres y portar-ne	8 sous
Item, dimecres tot lo dia y cuydar de donar y aportar al vespre tella	8 sous
Item, lo dijous mitx jornal y donar tella y aportar-ne a las graieras	4 sous
Item, lo divendres un jornal y al vespre donar y aportar tella a les graieras fins a tres ores de la matinada	8 sous
Dissapte un jornal y al vespre donar y aportar tella	8 sous ⁷⁸⁷

Més enllà del cost dels jornals de Baltasar Colom, el document ens dona fe que es van fer els vuit dies de festa. Van començar el 23 d'agost, el dia abans de la translació i segueixen fins al dissabte següent. Destaquem la plantada de pins del dilluns 25 d'agost, que suposem que eren per ornamentar la plaça.⁷⁸⁸ També els

⁷⁸⁶ BEV, VILA I DE PRAT, *Resumen de las fiestas ...*, f. 36-36v.

⁷⁸⁷ ABEV, *Col·lecció Eduard Junyent*, 125.

⁷⁸⁸ Joan AMADES, *Costumari català*, Salvat/ed. 62, Barcelona, 1982, parlant del diumenge de Rams, recull que

Havia estat corrent beneir també branques de pi. Al cim del campanar de l'església del Pi i de moltes altres de Barcelona hom plantava un pi, que hi restava durant molt de temps.

També explica que el 18 de març a Santa Coloma de Farners era costum enramar les façanes de les cases. Diu que «davant de cada casa plantaven un pi el matí de la vigília, i hi restava tot el dia». Per la seva banda, Joan SOLER I AMIGÓ, *Enciclopèdia de la fantasia popular catalana*, Barcanova, Barcelona, 1999, p. 620, parla de,

l'antic costum maial de plantar pins o pinells i fer enramades als portals de gent assenyalada, de l'enamorada, i fins al rerecor de la catedral de Barcelona, el primer de maig, i davant la casa

balls, alguns fins a la matinada com el del divendres 29 d'agost. Finalment, imaginem que quan es parla de «tellas» vol dir les teies per fer llum i que les «graieres» era el lloc on es feia el foc de les lluminàries. És a dir, que al vespre Baltasar Colom es cuidava de les teies perquè hi hagués prou llum per ballar i fer els actes festius.

Per tot el que hem anat exposant els sants Màrtirs van acabar sent un referent a la

ciutat de Vic i als pobles del voltant. Hi van contribuir les impressions d'oracions, goigs, comèdies morals, indulgències, novenaris, i altres expressions artístiques i literàries que van lloar la seva vida i miracles.⁷⁸⁹

Il·lustració 22. Exemple de nomenari als Sants Martirs Llucià i Marcia (Foto: CJV)

dels canonges, segons una «fundació» instituïda pel canonge Guillem Pinell, de Mas Pinell (Palautordera, Vallès Oriental), al segle XIII.

⁷⁸⁹ Per exemple l'obra conservada a BEV, armari 91, *La mentira en la verdad. Comedia famosa, en que se representa la maravillosa conversion y heroico martyrio de los Santos Luciano y Marciano, inclitos hijos y patronos de la ciudad de Vich*, (circa 1741-1764), Pedro Morera impressor. L'imprès no està datat. Encara que Josep GUDIOL I CUNILL, «L'impremta a Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, V (1925), p. 2, diu que «Es el impresor establert a Vich, a nom de qui va la impremta vigatana de que's te noticia més antiga», situa el període en que va treballar entre 1743 i 1762; i Modest REIXACH I PLA a «La impremta a Vic», a *Llibres i estudis superiors a Vic: una història de 1000 anys*, Eumo, Vic, 1999, p. 25, situa a l'impressor entre abans de 1743 i fins a 1764, els impresos de Pere Morera que hi ha descrits a <http://impresosonencs.patronatestudisosenencs.cat/> (consulta: març 2018), daten del període entre 1741 i 1764.

3.6.3. La resolució del conflicte amb el capítol de canonges de la catedral de Vic

Després de molts conflictes, entrebancs i demandes, que de fet són els que van propiciar el naixement de la comunitat de beneficiats de la Pietat, el Capbreu vol arribar a una concòrdia per les grans despeses que li comporta l'enfrontament amb el capítol. Ja hem vist que els plets van durar decennis i van acabar al tribunal de la Rota romana.

L'acord que inicia i consolida el que serà la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat el signen totes les parts implicades sota els auspicis del bisbe de Vic el 29 d'octubre de 1644, i el ratifica el papa Innocenci X⁷⁹⁰ el 24 d'abril de 1645. Val la pena destacar que se signa en plena guerra dels Segadors i que un dels promotors és el que serà degà de la catedral i canonge tresorer, Lluís de Montcada, enterrat a la Pietat de Vic, com ja hem vist. Exposem primer com va anar el procés de signatura de la concòrdia i després fem una anàlisi del document.⁷⁹¹

A l'acta capitular de 13 de març de 1644 hi trobem la primera referència:

Item, lo canonge Damians ha proposat, com havia entès per algunas personas, y en particular per una de les principals que manèjan los negocis del Capbreu y que los beneficiats estaven tant cansats de litigar ab lo Capítol, que vindrian en qualsevol concert y concòrdia sols se ajustassen los negocis, y que esta persona li havia demanat ab muchas veras que, o, representàs en Capítol, per a que se servís suspender la anada a Roma del canonge Palau,⁷⁹² per a tenir temps de tractar y batrer la matèria.⁷⁹³

⁷⁹⁰ Giambattista Pamfilio Pamphilj, papa entre el 15 de setembre de 1644 i el 7 de gener de 1655. Quan va arribar al papat tenia setanta anys. Acèrrim enemic de França, estava a favor de la monarquia hispànica perquè, segons ell, era l'única monarquia «en la que la Santa Sede podia confiar». John Julius NORWICH, *Los Papas. Una historia*, Reino de Redonda, Barcelona, 2017, p. 428. A Walter KASPER (et alii, dirs.), *Diccionario enciclopédico de los papas*, Herder, 2003, p. 315, veu 'Inocencio X', ho matitzen aquesta informació i diuen que va procurar l'equilibri polític davant l'oposició francoespanyola. Coneixem la imatge de Innocenci X gràcies al meravellós retrat que li va fer el pintor Diego Velázquez al voltant del 1650 i que es conserva a la Galleria Doria Pamphili, a Roma. Sobre la pintura de Velázquez vegeu a Ludovico PASTOR, *Historia de los papas des fines de la edad media*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1949, p. 28-29.

⁷⁹¹ El període 1634-1641 va ser convuls a la ciutat de Vic. Vegeu Joan Baptista SANZ, *Relació breu dels sucesos, segonas intensions y locuras que han succeit y se son fetas en la ciutat de Vich des del any 1634 al 1641 inclusive*, Biblioteca de la Veu del Montserrat, 1902.

⁷⁹² El canonge Palau era el síndic que el capítol enviava a Roma per tractar els negocis amb la cúria vaticana.

⁷⁹³ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 140, 13 de març de 1644, f. 77-77v.

El Capítol accepta la proposta del canonge Damians, si bé determina que enviarà al canonge Palau a Roma tal com tenia decidit. Quatre dies més tard, el 17 de març, el canonge Damians diu que el Capbrever major li ha demanat que exposi al capítol que els beneficiats han elegit tres persones per poder parlar de la concòrdia:

per part dels beneficiats se havia feta nominació de las personas de don Lluís de Moncada, del mossèn Fauria y del rector de Santa Eulària de Riuprimer.⁷⁹⁴

El Capítol nomena «*per organum* del president, los canonges don Henrich de Alamany, Plantalamor y Bojons»⁷⁹⁵ com a representants.

El dia 1 d'abril Alemany, Plantalamor i Bojons exposen al capítol que van fer reunió amb els representants del Capbreu. Que els van traslladar la voluntat del capítol de tancar les causes pendents i que els beneficiats els proposen de fer una concòrdia. El Capítol decideix que

no obstant per lo Capítol no convé fer concòrdia, que ab tot, se'ls pregunte, que ne donen tots los caps que pretenen concordar, per a què millor tingam notítia de llur intent; y després quisà se obira algun camí per a ajustar los negocis de una manera, o, de altre, segons lo que apàrexerà de major conveniència.⁷⁹⁶

Si bé per l'acta de l'1 d'abril de 1644 sembla que el capítol no té un especial interès en signar una concòrdia, sí que és cautelós a l'hora de prendre decisions que puguin afectar les negociacions. Així, quan el canonge Palau en una carta –datada a Roma el 29 de juny–, que el Capítol despatxa a la sessió de 29 de juliol, exposa que cal una,

citatio i inhibitio per la pretentió que conminàvan los beneficiats de reservar lo Santíssim en la iglésia de la Pietat, y privar al Capítol de las claus que té de las relíquias dels Sants Màrtirs.

El capítol no fa gal·la del seu to bel·licós i decideix esperar

Lo èxit de la concòrdia que de todas las lites se va ara tractant, per a què no se perturben los bons progressos que per ella se van obrant.⁷⁹⁷

En aquest sentit, Lluís B. Nadal⁷⁹⁸ és poc precís quan afirma que la concòrdia la comença a redactar el capítol de canonges el mes de setembre de 1644. El 16 de setembre el que fa el Capítol és llegir

⁷⁹⁴ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 77v., 17 de març de 1644.

⁷⁹⁵ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 77v., 17 de març de 1644.

⁷⁹⁶ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 81v., 1 d'abril de 1644.

⁷⁹⁷ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 94v-95, 29 de juliol 1644.

Los pactes y pretesions que an de nou donadas los commissaris dels beneficiats, en orde a concordar les matèries de la Iglésia de la Pietat. Se ha resolt que los nostres comissaris los miren, y vagen considerant aquells, y que se reporten en capítols lo que los aparexerà de major conveniència nostra.⁷⁹⁹

Si que és cert que el capítol prepara molt bé els objectius que vol aconseguir, però cedeix la iniciativa al Capbreu. No en són els impulsors, però sí que defineixen amb molt detall les propostes⁸⁰⁰ un cop han rebut les línies mestres en què pensa treballar el Capbreu. En trobem rastre a les actes capitulars. Per exemple el 5 d'agost «lo procurador de Capítol adverteix algunas cosas per la concòrdia que se tracta ab los beneficiats».⁸⁰¹

En l'àmbit de ciutat el Consell Municipal estava al corrent de la qüestió, que va tractar en sessió el 16 d'octubre i, de manera extensa, el 27 del mateix mes. Nadal afirma que al bisbe, Ramon de Sentmenat i de la Nuça, el projecte li va semblar bé en línies generals, però que hi havia dos capítols que va dir que no podia aprovar,

No per altra cosa sinó per aparèixer-li que eran contra la jurisdicció de la mitra... *El primero de dichos capítulos se refería á la creación de un oficial de gremio Capituli para asistir á la junta de los Beneficiados donde se hiciese la insaculación de Capbrevers; el segundo mandaba la observancia de la concordia y establecia un nombramiento de árbitros para el caso de nuevas discordias.*

El consell municipal va intentar pressionar al bisbe perquè acceptés els acords. A l'acta de 27 d'octubre tracta la qüestió i davant,

algunas difficultats per part del Molt Il·lustríssim y Reverendíssim Senyor Bisbe de Vich sobre lo decretar dita concòrdia per voler y haja alguns capítols que apar a dit Il·lustre Capítol y Clero no poder-si posar⁸⁰²

El consell determina mirar d'influir per què la concòrdia arribi a bon port. Per això nomena representants de la ciutat «al senyor doctor Miquel Croses, lo senyor Montserrat Sayz, Joan Francesc Sauleda y Honofre Rexach», perquè,

fassan ditas personas nomenadores de part de la present ciutat embaxada ara sia al senyor Bisbe, ara sia al Il·lustre Capítol, ara sia al beneficiat Clero,⁸⁰³ tinga a bé aderir-

⁷⁹⁸ NADAL, *Episcopologio...*, pp. 517-518.

⁷⁹⁹ ACV, 57/57, *Secretariae Libri*, f. 102v, 16 de setembre de 1644.

⁸⁰⁰ A l'Arxiu Capitular, al mateix llibre on es guarden les concòrdies amb el Capbreu (ACV, *Concòrdies*, 37/9), es conserven esborranys dels capítols que es volien fer aprovar.

⁸⁰¹ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 94v-95, 5 d'agost de 1644.

⁸⁰² AMV, *Llibre d'acords (1644-1648)*, núm. 18, 27 d'octubre de 1644, f. 102v.

⁸⁰³ Sembla que la ciutat estava més amoïnada per l'acord entre el capítol de canonges i el bisbe, ja que «ara sia el beneficiat clero» està en lletra volada afegit a posteriori.

se a las difficultats se offeriran axí per una part com per altre, de tal manera que puga tenir tota la present ciutat lo contento que tots desitjam de que·s concloga dita concòrdia.⁸⁰⁴

Malgrat els esforços el bisbe es va negar a sancionar aquests dos capítols, però no s'oposa que el capítol envii a Roma la concòrdia sencera, inclosos els capítols no sancionats per tal que sigui el pontífex qui decideixi en última instància.⁸⁰⁵ Per la seva banda, el capítol acorda signar la concòrdia el 23 d'octubre, encara que el bisbe no vulgui signar tots els capítols.

El 29 d'octubre, a l'aula capitular tots els canonges i els beneficiats, sota la presidència del bisbe i amb el notari públic de Vic Joan Vila que en dona fe, signen la concòrdia. Es decideix enviar-la a Roma amb els capítols no acceptats pel bisbe, comunicar-ho als canonges absents i fer una processó el dia següent on es convida el bisbe i els consellers a assistir-hi. El 31 d'octubre el Consell Municipal va a felicitar al capítol per l'èxit de la concòrdia i aprofita per demanar,

en recuerdo de tan venturosas ocurrencias, concediera el uso de muceta negra a los presbiteros hijos de la Ciudad, doctores en Filosofia, que no tuviesen un beneficio. En Cabildo de 4 de Noviembre se desestimó con mucha cortesía la petición de los Concellers, alegando que la concesión podía traer nuevos disgustos y liltigios.⁸⁰⁶

El 19 de maig de 1645 el capítol llegeix una carta del canonge Palau –datada a Roma el 17 d'abril de 1645–, «avisant com la concòrdia està decretada».⁸⁰⁷ Com ja sabem la concòrdia va obtenir la benedicció apostòlica el 24 d'abril de 1645. Val a dir que la Santa Seu no va incloure els capítols no sancionats pel bisbe de Vic en la concòrdia definitiva. Des de llavors el document va ser considerat

como un monumento y como un código de vital interés para la Iglesia, de modo que se acordó que ningún prebendado tomara posesión de su prebenda sin antes haber jurado guardarla.⁸⁰⁸

Però, com és i què diu el document?

⁸⁰⁴ AMV, *Llibre d'acords (1644-1648)*, núm. 18, 27 d'octubre de 1644, f. 103.

⁸⁰⁵ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 106, 23 d'octubre de 1644, «y encara que lo capítol de la observansa no sia jurat per las parts, ni decretat per lo Ordinari, que també se envie a Roma perquè se confirme *authoritate apostolica*».

⁸⁰⁶ NADAL, *Episcopologio...*, p. 518.

⁸⁰⁷ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 128, 19 de maig de 1645.

⁸⁰⁸ NADAL, *Episcopologio...*, p. 519.

La concòrdia està estructurada en un prefaci, un apartat explicatiu titulat «causes motivadores de la present concòrdia», el contingut del concordat –desenvolupat en 44 capítols–, i acaba amb la confirmació apostòlica del que s’ha pactat.

Si bé se’n conserven múltiples còpies, hem treballat el text de la concòrdia impresa⁸⁰⁹ poc després de ser signada, possiblement a Roma.⁸¹⁰ El que sí que sabem és que la impressió es va fer a petició del capítol de canonges. No hem trobat l’encàrec concret però al final del document imprès hi diu que

el pergamí està tancat amb un segell de plom amb una inscripció: Papa Innocenci X. Desat i signat núm. 32 al prestatge 26 arm. concord.⁸¹¹

Aquestes dades corresponen a la localització a l’Arxiu Capitular de Vic, i el document encara avui està identificat com a número 32.

L’imprès, en quart, té 24 pàgines més una portada amb el títol *Concòrdia entre Capítol y Clero de la Cathedral de Vich als 29 de 8bre de 1644 en poder de Joan Vila notari públic de Vich*. La primera pàgina impresa té una minuatara del que

⁸⁰⁹ A més de a BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...», a BEV, *Varis* 57 i 160, se’n conserva una còpia impresa. Curiosament ni a l’arxiu del Capbreu ni al de la Pietat se’n conserva cap còpia. Només a APtV/498 es conserva un esborrany manuscrit amb 48 capítols i a ACbV/1124 un esborrany parcial. El pergamí original provinent de la Cúria Vaticana es conserva a ACV, si bé està desubicat del llibre on correspondria que anés cosit. Segons consta a ACV 37/12bis, *Concòrdies*,

No està en lo llibre a continuació de las demés sinó que està separada perquè a causa de ser tan gran lo pergamí no se ha tingut per convenient encuadernar-lo.

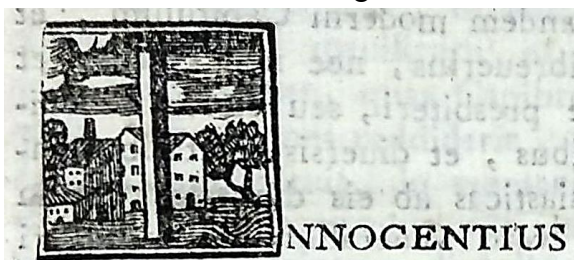
Pel que fa a la còpia que van signar totes les parts davant del notari públic Joan Vila el 29 d’octubre de 1644, tampoc hem trobat l’esborrany de l’acta de signatura als volums ACF, 2367, 2413, 2414, 2415, 2416. Desconeixem si el notari tenia un volum específic per als negocis eclesiàstics.

⁸¹⁰ Agraïm la col·laboració d’Eduard Botanch i de Núria Fullà en la identificació de l’època i lloc d’impressió de la concòrdia. El document no està datat ni identifica l’impressor, per la qual cosa es feia difícil, per un profà en aquesta matèria, saber on i quan podia haver estat impresa. Els experts s’inclinen a

creure que el text fou imprès al segle XVII per l’ús que es fa d’u i v. La qualitat tipogràfica, la separació entre paraules, la rodonesa dels caràcters ens fan pensar, però, que no hauria estat publicat a Catalunya, sinó que probablement el lloc seria Roma. La impressió a Catalunya en aquest segle és bastant pobra i no s’ajusta a la qualitat de l’edició, sobretot d’una obra menor. Així doncs, sense poder-ho assegurar al cent per cent, considerem que és una edició poc posterior a la data del document feta a Roma.

⁸¹¹ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...», p. 24.

sembla una ciutat amb una gran torre vertical o edifici rectangular que s'utilitza per grafiar la "i" de «Innocentius».⁸¹² És a dir, el nom del papa.

Il·lustració 23. Detall de la capçalera de la concòrdia de 1644 (Foto: CJV)

El prefaci de la cúria vaticana –de fet el text es va iniciar en el pontificat d'Urbà VIII perquè quan el signen les dues parts Innocenci X fa un mes i mig que és Papa–, especifica molt bé els objectius que es persegueixen: «reforçar la pau i la concòrdia i conservar-les amb estimació sincera». I, sobretot, procurar el que en llenguatge pontifici anomenen com a «que no entrebanquin de nou amb la pedreta de la disputa renovada».⁸¹³

Pel que fa a les causes que motiven la concòrdia fixen d'entrada els actors en litigi:

el Capítol i els canonges, d'una part, i l'anomenat Capbrever major, el clero, els beneficiats i altres preveres o clergues conductius d'aquesta església, per l'altra.

El text limita també els motius del conflicte i els redueix a:

controvèrsies i pretensions sobre l'administració i el retorn dels comptes, dels beneficis, de les produccions, dels guanys de la taula del Capítol i de les distribucions quotidianes d'aquesta església, i sobre la resta d'assumptes esmentats en les actes de les causes, tant entre aquelles parts com a la Cúria romana en presència de diversos jutges competents i en diversos tribunals.

Per tant, les diferències més importants rauen en la qüestió econòmica. En aquest apartat, on s'exposen els motius del document, és on es fa constar «la presència i el vot del venerable germà nostre Ramon, bisbe actual de Vic».⁸¹⁴ Noti's que la part més política, la del reconeixement dels beneficiats com a col·legi amb armes i segell, no es recull de manera explícita en el document. Aquesta part es deixa sota

⁸¹² Segons com, pot semblar que a la part superior dreta de la miniatura i fins i tot a la part en ombra de la torre, hi ha com unes lletres escrites. No les hem sabut desxifrar.

⁸¹³ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...», p. 1.

⁸¹⁴ BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre capítol y clero...», p. 2.

el paraigua de «la resta d'assumpes esmentats en les actes de les causes». No cal dir que aparentment és una renúncia important per part del Capbreu i que segurament està en la base de l'acord. De fet, la concòrdia el que fa és reconèixer per escrit i aprovat per les màximes autoritats, la realitat del funcionament de les dues institucions. Des d'aquesta òptica podríem dir que s'arriba a un acord per a una operativitat el més òptima possible per a les dues institucions. S'obvien aquelles qüestions per les quals no hi ha possibilitat d'acord. Es busquen fòrmules per continuar igual sense contradir els designis tridentins. És a dir, es mantenen les formes, però la constitució del Capbreu en col·legi dins de la catedral no és possible. Quant a funcionament es dissenya un marc prou ampli per a totes les parts que respongui a la realitat de 1644. Jurídicament se sanciona amb el vistiplau episcopal i la ratificació del pontífex. Sí que és cert que es normalitzen algunes qüestions. Segurament la més destacada és la manera d'elegir el capbrever major i els administradors de la Pietat, com ja hem vist.

Encara en un aspecte més formal, fins al capítol XXIII els continguts són genèrics per a tots els beneficiats. No és fins al XXIV i següents que es comencen a trobar referències explícites a l'església de la Pietat, alternades amb les referències generals a la resta de beneficiats.

La concòrdia realment posa les bases per a una entesa i un funcionament i serà el document al que es recorrerà cada cop que hi hagi diferències entre el capítol de canonges i el capbreu de la catedral.⁸¹⁵ Que hi seran. Només cal dir que el 21 de juliol de 1645 el capítol ja es queixa que

Se ha representat la repugnàntia que fan los beneficiats en que los capbrevers ayen de donar compte de las causas pias en particular que administran, no obstant que estiga passat en la concòrdia de 1644.⁸¹⁶

Convé destacar, també, que si bé la concòrdia la signen el Capítol i els canonges, d'una part, i el capbrever major, el clero i els beneficiats, de l'altra, són recurrents

⁸¹⁵ Això no vol dir que abans i després les dues institucions no haguessin signat concòrdies. Ho van fer l'any 1606 sobre «moltes cosas tocants a la yglésia y administració de aquella», el 24 d'octubre de 1625 sobre «admetre sepultures en la yglésia de Nostra Senyora de Pietat», el 1648 en que competien el capítol 9 sobre un nou torn de misses, o el 17 de desembre de 1663 per la disputa de tenir reserva del Sagrament.

⁸¹⁶ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 129v, 21 de juliol de 1645. L'epígraf que fa d'entradeta al text es titula, de manera molt gràfica, «Los beneficiats apar no volan servir la concòrdia».

en el text les al·lusions a l'església de la Pietat. Podríem dir que el text fa un esforç per relligar l'entramat capítol de canonges-Capbreu de la catedral-església de la Pietat.

Després dels 44 capítols i com a preàmbul a la confirmació apostòlica s'hi recull el desig de «conciliar i conservar la calma i la tranquil·litat de les parts dites i per a la utilitat de la mateixa església de Vic», i la súplica a la seu apostòlica de les parts implicades per què confirmi la concòrdia.

Pel que fa al contingut el document es pot analitzar des de diferents òptiques. Nosaltres hem agrupat els 44 capítols en conjunts temàtics per fer-ho més senzill. Són els següents:⁸¹⁷ organització, personal, col·legi, auditoria i comptes, sants màrtirs, dret d'empara i compromisos.

Organització

Dins d'aquest apartat englobem tot allò que fa referència al funcionament més orgànic de les funcions del capbrever major, clero i beneficiats i conductius, i també de l'església de la Pietat. L'anàlisi es fa per capítols.

El capítol II estipula que «a la sagristia hi ha d'haver una taula que contingui les misses, els aniversaris i les festes».⁸¹⁸ El que es preten en aquest punt és que es coneguin les misses i aniversaris, etc., i es procedeixi de la mateixa manera que en el capítol de canonges.

Al capítol VI es limiten els guanys i la celebració de misses només als residents, mentre que el següent explica «on s'han de celebrar les misses» i «a qui s'han de concedir les celebracions de les misses i de quina manera». En aquest apartat s'aclareix que els coadjutors dels canonges poden dir les misses i també a quin altar les poden dir. Mentre que el capítol VII detalla que

⁸¹⁷ Per conèixer el contingut íntegre de la concòrdia vegeu l'apèndix 11., on hi ha la traducció del document.

⁸¹⁸ Tots els capítols que analitzem són de BEV, *Col·lecció Local. Aspectes religiosos* (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y Clero...», i es poden trobar traduïts a l'apèndix 11. Per això a partir d'ara no farem nota de referència de cada capítol que comentem i de cada pàgina on es troba a l'imprès original, sinó que donem per conegut que estem parlant de la concòrdia i dels capítols corresponents.

Les misses administrades pel Capítol s'han d'encomanar per torn als canonges. El procurador del Capítol ha de donar diners al Capbrever per les misses administrades pel Capítol i per les celebrades pels canonges.

I no només això, sinó que les misses dels canonges s'han d'encomanar per torn als canonges i que el procurador del capítol és qui les ha d'administrar i donar els diners dels guanys de la celebració de les misses al capbrever.

Pel que fa a la manera d'ingressar a la comunitat, els capítols X, XI i XII en fixen la forma i les contribucions que es poden exigir als residents. De fet, el capítol X explicita en primer terme que no es pot exigir «cap contribució de nou ingrés», però després matisa i ho condiciona al fet que l'ingrés no generi despeses de litigis. També pot caldre pagar en funció de com es determini que es faci el pagament del delme imposat des de 1634.⁸¹⁹ Per tant, en el text se sobreentén que hi pot haver unes despeses d'ingrés a la comunitat de beneficiats.

Els capítols següents reglamenten qüestions més pràctiques de l'organització. Per exemple, el XIII concorda que

ningú, tot i ser recolzat per tal autoritat, no pot extreure cap escriptura del Capbrever, ni fer-la pública, ni signar-la: tanmateix aquell pot extreure una única còpia de les escriptures, i l'hebdomadari, en qualitat de procurador de l'òbit, pot autenticar-la.

El XIV determina com s'han de fer les admissions, el XV «de quina manera i durant quant de temps s'han de fer les privacions», el XVI «a qui ha de pagar el compte el procurador dels aniversaris» i com es nomenen els auditors de comptes. El XVIII com es designen les persones per fer els esmerços o reinversions de diners perquè aquestes ho facin amb tota seguretat. El XX contempla qüestions crematístiques: «s'ha de pagar la distribució als ocupats en els negocis de l'església». El XXIII corregeix els greuges als que van ser desposseïts de les distribucions i el XXX determina que «tots els administradors de l'església de la Pietat tinguin la clau i que distribuixin equitativament el que resta als residents». És a dir, que els diners que sobrin es puguin repartir entre els residents de manera equitativa. El capítol XXXIII limita les funcions que poden encarregar els administradors de la Pietat. Es determina que les misses en què el llegat o almonia sigui superior als tres sous els administradors tan sols puguin,

⁸¹⁹ Al capítol anterior ja hem vist els conflictes que va generar la imposició de l'impost i com fins i tot la catedral es va tancar al culte diví.

donar, fer donar i admetre distribucions o almoines de les mises fundades només als que van ser admesos a la Seu de Vic.

Finalment, per acabar el tema organitzatiu, el capítol XXXVIII especifica que els «assumptes generals s'han de notificar el dia abans a la Seu de Vic». Es refereix als aniversaris o festes generals que se celebrin. El XXXIX determina que cada cop que

s'hagi de dur a terme una reducció de les festes o dels aniversaris particulars instituïts a l'església de santa Maria, s'ha de fer en favor dels aniversaris i festes, a la celebració dels quals poden assistir els dignataris i els canonges.

Personal

En aquest apartat recollim les funcions específiques que la concòrdia adjudica a diferents oficis que exerciran els beneficiats del Capbreu. Per exemple, el capítol III i el IV determinen els llibres que ha de tenir l'arxiver i què hi ha d'escriure. Al primer llibre hi haurà d'anotar els «esmerços» i en el segon els «enterraments». El capítol XII tracta, en canvi, de la manera com s'han de designar els auditors dels comptes dels procuradors dels aniversaris «que sigui feta pel clero la designació dels auditors».

Altres capítols d'aquests apartat indiquen les responsabilitats d'alguns càrrecs, especialment del de capbrever major. De fet, el discurs subjacent del document és que no hi ha dos col·legis a la catedral de Vic, que l'únic òrgan col·legiat és el capítol de canonges. El text fa un equilibri, però, per no laminar les aspiracions del Capbreu de la catedral i dels beneficiats de la Pietat i acaba acceptant, com veurem a la part que hem anomenat *col·legi*, que els beneficiats es puguin reunir com a comunitat per elegir els òrgans de govern. En aquest sentit, la figura del Capbrever major és clau pel que fa a l'assumpció de responsabilitats. Fa de frontissa entre el límit que dibuixa la concòrdia de no existència de dos col·legis tal com mana el Concili de Trento, i l'acceptació de la possibilitat de reunió de forma col·legiada per treure i nomenar càrrecs, tal i com volen els beneficiats. Ho veiem al capítol XXIV «el Capbrever major és el primer administrador de l'església de la Pietat», que explica molt bé aquesta concepció o nou model que es dibuixa a la concòrdia quan diu:

Que el Capbrever major com a tal sigui el primer administrador de l'església de la beata Maria de la Pietat, juntament amb altres tres preveres, dos beneficiats i un conductiu originari d'aquesta ciutat, dels nomenats pel Capbrever després del jurament d'aquesta concòrdia. Tot seguit en el dia de la festa de Sant Bartomeu, en què la major part del clero lloa i aprova la bosseta dels Capbrevers, els quatre predits, tres nomenats i el nou Capbrever, governin i administrin l'església de la beata Maria per tot aquest bienni amb el poder d'acceptar totes les institucions pies de les misses, de les festes i dels aniversaris, tant si van ser institucions perpètuas com si van provenir d'una donació, i amb el poder de fer-les celebrar.

I encara, al capítol següent, preveu com es resoldran els imprevistos:

En cas que un o dos dels tres administradors dits abans mori durant el seu bienni, canviï de domicili o aconseguixi un altre canonicat i prebenda, el Capbrever n'ha de nomenar un altre o uns altres en el seu lloc. Congregat el clero o la major part d'aquest per a tal efecte, ha de lloar i aprovar el nomenament, que es fa tal com en l'extracció del Capbrever dita a dalt.

Per tant, la reunió dels beneficiats com a col·legi es fa per a l'elecció dels administradors i, també, en el cas que se n'hagin de renovar un o dos dels tres administradors per causes sobrevingudes.

El Capbrever major, segons determina el capítol XXI, quan hi ha nous ingressos és el responsable de «demanar als canonges aniversaris la seva presència a les distribucions quotidianes», i els canonges «han de concedir-li aquella petició». També, en l'àmbit organitzatiu i de control del personal, al capítol XXII es determina «allò que pot acceptar el Capbrever i a qui ho ha de notificar».

Dins del personal també es tracten les obligacions de les estructures de govern i dels càrrecs amb més responsabilitat, alguns dels quals hem vist en els apartats anteriors. Per exemple el capítol XXVI parla de la «creació dels administradors de l'església de la Pietat»:

Que el bisbe o el vicari dels Capbrevers creï o estableixi dos beneficiats i un conductiu, després de rebre el jurament de la seva part de bon grat i fidelment, nomenant-los administradors en aquesta església de la beata Maria. Aquests quatre administradors han d'exigir i rebre qualssevol llegats i herències, i han de reinvertir o esmerçar-los tant per la via de l'extracció de qualsevol taula, com de qualsevol dipòsit i banc.

El XXVII «creació dels oficials per l'administració de la Pietat», i el XXVIII «creació del procurador de l'església de la Pietat», que té la facultat,

d'exigir el prestat abans amb una garantia favorable, així com tots els assumptes del cens i els beneficis de l'església de la beata Maria, presents i futurs. També té el poder de percebre les reparticions que es deuen als residents d'aquesta església per les misses

celebrades i la repartició dels ploms, quan es diu que (aquestes reparticions) siguin dipositades, i de pagar els salaris a l'organista, al sagristà, al bosser i a altres treballadors en cas que s'incorporin a aquesta església.

El capítol XXXI concorda que «beneficiats, els conductius i els comensals admesos a la Seu de Vic siguin admesos de seguida a l'església de la Pietat», mentre que el següent tracta específicament les qüestions de les insígnies dels oficials del capítol.

Els darrers acords sobre personal fan referència al cant i a l'orgue. Ja hem vist que és una qüestió que va generar entrebancs i discussions, de manera que es pacta com es faran les coses a partir d'ara. Així doncs, el capítol XXXIV prohibeix «cantar al so de l'orgue a l'església de la beata Maria si no és amb el prefecte de la capella de la Seu de Vic». Però el capítol següent permet que si hi ha un cantor expert a la Pietat «rebi juntament amb els altres cantors el salari de part del prefecte». En principi aquests dos capítols sembla que limiten l'autonomia del que havia fet fins ara la Pietat, és a dir, que Jaume Mitjavila portava el compàs i es tocava l'orgue.⁸²⁰

Però el capítol XXXV ho esmena:

Que el Capítol concedeixi la present llicència de cantar a l'església de la beata Maria i tocar l'orgue al prefecte i als seus cantors en el moment en què a la Seu de Vic no s'hagi de cantar. Si l'anunciat abans no es pogués dur a terme perquè el prefecte no hi és present, aleshores els administradors poden fer que es toquin els orgues i es canti sense el prefecte i els seus cantors.

Col·legi

Dins del grup que hem anomenat *Col·legi* recollim dos títols. Fan referència al manteniment, *de facto*, d'una mena d'estructura col·legial que *de iure*, no es pot ni es vol reconèixer. En el capítol XVII s'arriba a una mena d'acord tàcit permetent que cada dos anys

el Capbrever i el Clero d'aquesta església, amb la llicència, el consens i el permís del bisbe [...] es puguin congregar en tots els biennis en el dia de la festa de Sant Bartomeu Apòstol.

⁸²⁰ La taxa que s'ha de pagar al mestre de cant es determina i es pacta a l'acta capitular amb l'epígraf, «tatxa de que los administradors de la Pietat hauran de donar al mestre de capella per las cantorias». ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 108, 4 de novembre de 1644.

El títol XVII, doncs, parla del «permís de congregar-se al Capbrever i al clero amb la llicència del bisbe per treure i nomenar càrrecs». Pel seu interès el reproduïm de forma íntegra:

Que el Capítol i els canonges, considerant que per a la bona memòria de Dídac⁸²¹ (que va ser bisbe de Vic) la manera de triar i nomenar el Capbrever major d'aquesta església, segons el laude de l'any 1409 confirmat per l'autoritat apostòlica, no era apta ni convenient per als temps presents, consenten, en primer lloc, que d'ara endavant –a partir de l'acta sobre la col·legialitat i sense el precedent de les sentències de la Rota sobre la causa del Col·legi, ni de la jurisdicció vigent en el temps de l'actual bisbe de Vic– el Capbrever i el Clero d'aquesta església, amb la llicència, el consens i el permís del bisbe (i en la seva absència, amb el del seu vicari general o d'una altra persona nomenada pel mateix bisbe), quedant fixada la decisió rotal dia 10 de març del 1636 en temps de Joan Baptista Coccino mentre era auditor, es puguin congregar en tots els biennis en el dia de la festa de Sant Bartomeu Apòstol en el lloc apte amb la intervenció del notari públic d'aquesta ciutat. En segon lloc, en aquesta congregació, que introdueixin els noms i els cognoms de tots els residents que han obtingut beneficis col·latius o càrrecs en aquesta església en urnes o bosses dels Capbrevers major i menor. En tercer lloc, que els Capbrevers major i menor els extreguin en la festivitat de la Dedicació d'aquesta església, com és de costum, segons la manera i amb la llicència dels dits abans. Finalment que nomenin o extreguin auditors dels comptes del Capbrever i dos procuradors dels òbits. En aquestes congregacions hi ha d'intervenir el notari públic de la ciutat de Vic.

El capítol XIX tracta la qüestió de l'assistència als sínodes episcopals dels beneficiats. Recordem que la disputa arrenca el 28 de novembre de 1598 quan el bisbe Francesc de Robuster, enemic declarat del capítol, convoca els beneficiats del capbreu al sínode diocesà, quan no hi havien anat mai. El 1612 hi va tornar a haver un plet per aquesta qüestió. El capítol, doncs, busca la manera que els beneficiats hi siguin presents. Però no com a col·legi sinó mitjançant el seu representant, el Capbrever major. Reproduïm, també, el text:

És important que el Capbrever major d'aquesta església administri moltes votacions pies i misses, que se solen tractar en els Sínodes Diocesans i de què es fan ordenances; que també des d'ara endavant el Capítol no pugui impedir que el mateix Capbrever major sigui convocat i present en els sínodes en cas que li interessin, ja que el Capbrever major assisteix a aquests sínodes sense el seu manament o censura.

Auditoria i comptes

⁸²¹ Es refereix al bisbe Diego de Heredia, bisbe de Vic entre l'any 1400 i el 1410.

En aquest apartat hi recollim els capítols que fan referència a qüestions més crematístiques. Al cap i a la fi ja hem explicat que entre les causes motivadores de la concòrdia es recullen «l'administració i el retorn dels comptes, dels beneficis, de les produccions, dels guanys de la taula del Capítol i de les distribucions quotidianes». Si no coneguessim tot el context semblaria que l'economia és l'única causa que ha motivat les disputes.

En qualsevol cas, el primer capítol fixa «la norma, el moment i la manera de donar els comptes d'ingressos i despeses dels Capbrevers a les misses, als aniversaris, a les festes, a la resta d'institucions i als sufragis amb un memorial dels no celebrats».

El Vè detalla com s'ha d'informar als auditors de comptes:

el dia abans de l'auditoria dels comptes, que els tracti amb tres auditors de comptes així: que els ensenyi els quaderns o els llibres dels biennis dits abans, informant-los sobre el seu contingut per tal que els comptes es puguin auditar clarament i sense sospita de frau.

El capítol VIII i IX tracta de les retibucions del capbrever i del beneficiat que hagi d'oficiar a l'altar major. Els XXIX, XXXVI i XXXVII, tracten dels comptes de l'església de la Pietat, la manera de participar en els guanys i quines institucions piadoses es podran acceptar.

Sants Màrtirs

Els sants Màrtirs els tractem a part per la transcendència que han tingut tant en l'àmbit ciutadà com espiritual. De fet parlen d'ells només dos capítols. El XLI concorda la qüestió de les processons en les que participin les relíquies dels sants: com s'han de fer, qui ha d'oficiar i com s'han de remunerar.

L'altre capítol és el XLII que fa una previsió a futur pel trasllat de les relíquies dels sants a l'altar major de la Pietat. Diu que

acabada aquesta obra i enllestit l'edifici de l'església de la beata Maria, que es faci un trasllat dels cossos dels sants cap a l'altar major amb el permís del bisbe. Que romanguin en poder dels canonges tresorers de la Seu de Vic les claus de les arques, dels cancells i de les barreres, als quals es guarden amagats els cossos dels sants, tal com es duia a terme des d'aleshores. Si algun dia toca posar cancells, vulgarment dits *reixes*, en el presbiteri de la capella major de l'altar, una de les claus s'ha de donar als mateixos canonges tresorers.

Ja hem vist que el trasllat es va fer abans de la finalització de les obres a la Pietat. També que mentre es tractava la concòrdia s'estudiava obrir una nova causa a Roma davant la sospita que els beneficiats volien «privar al Capítol de las claus que té de las relíquias dels Sants Màrtirs».⁸²² També en aquest cas la concòrdia posa la bena abans de la ferida. De fet, ja hem vist que les relíquies es van traslladar sense entrebancs per poder continuar les obres a la Pietat.

Drets d'empara

Dins del dret d'empara recollim dos capítols que defineix com es pot recórrer o com poden els qui se sentin en un greuge protestar o defensar els seus drets. El primer és la darrera part del capítol XV sobre les privacions i diu que,

les parts que s'hagin sentit agreujades poden dirigir-se al (bisbe) ordinari per la via de l'apel·lació o del recurs, o al Capítol que en tingui constància per gràcia de la querella dels privats. Prudentment, que en les privacions no s'agafin les almoines de les misses però sí la resta de beneficis del Capbreu.

El segon, capítol XL, fa referència a qüestions de privilegi i de procediment en el cas dels canonges absents en les cerimònies a la Pietat. El text diu que els oficials, «sota cap pretext, no poden privar els dignataris ni els canonges». Qui té la potestat per decidir-ho és el capítol, que és a qui s'ha de dirigir els oficials de la Pietat. El text ho deixa ben clar:

En cas que en falti algun, es pot recórrer al Capítol o al canonge més antic present en el cor de la Seu de Vic, per tal que multi o privi el que no hi és segons la gravetat de l'absència.

Compromisos

Sota l'epígraf *compromisos* hi ha el capítol XLIV que determina l'abast de la concòrdia i les conseqüències de no signar-la. El reproduïm íntegre. No necessita comentaris:

Per últim, si algun dels residents de la Seu de Vic ha refusat signar els capítols de la present concòrdia i prestar jurament, el renunciant està privat de tots els guanys i les distribucions d'aquesta església. Que això sigui entès per tots aquells que van ser admesos en un altre moment i van canviar de domicili, si han tornat per fer la residència

⁸²² ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 94v-95, 29 de juliol 1644.

en aquesta església, tal com s'inclou, ben completament, en aquesta acta pública feta el dia vint-i-nou d'octubre del 1644.

Just abans de la confirmació apostòlica hi ha una part que considerem molt significativa. Per una banda, als

canonges actuals, el Capbrever, els beneficiats, altres preveres, els clergues i cada un d'aquells del Capítol i del Clero els absolem i els considerem absolts en el futur de qualssevol sentències d'excomunió, suspensió i entredit, i d'altres sentències, censures i penes eclesiàstiques

Per l'altra, abans de la confirmació el document assegura que la concòrdia segueix els preceptes tridentins i que conté coses,

lícites i honestes, no contràries a les normes sagrades ni als decrets del concili, a causa de la súplica d'aquestes parts, i sense el perjudici de la jurisdicció del bisbe, la qual sempre ha de romandre indemne i il·lesa.

Si bé la concòrdia es va invocar quan hi va haver problemes i es va respectar dins d'uns límits raonables, això no treu que les relacions entre uns i altres continuessin sent tibants. Posem només dos exemples. El primer de 6 d'octubre de 1645, encara no mig any després de la confirmació papal. Els canonges es queixen que quan van a la Pietat a fer pregàries per la pluja no hi ha cadires decents per ells i que les que hi ha les ocupen els beneficiats:

Item, se ha resolt que a *caetero*, quant lo capítol anirà a la Iglésia de la Pietat per a oficiar que per nostre procurador se aporten dotse cadires al presbiteri de aquella iglésia per a asentar-se los capitulars, o a lo menos la major part, atesa la poca cortesia que los capellans an tinguda en provehir de asientos per a tots en estas dos vegadas que per las plegàries per aigua si son trobats, no tenint-ni de decents y encara estant exos ocupats per los capellans, no tenint lloch molts canonges per a asentar-se.⁸²³

El segon exemple que volem posar, també per part del capítol, és la preocupació que tenia per veure com es gastaria el residu de les misses la comunitat de beneficiats i si ells hi podien intervenir d'alguna manera. Quan arriben a la conclusió que no poden, miren com hi podran implicar al bisbe. El text diu així:

Primo, lo senyor ardiaca ha proposat que en lo passar los comptes de la Pietat se trobaren algunas difficultats y en particular en lo que toca als gastos se offerexen en lo discurs del any en dita iglésia se trahuen dels residuums dels aniversaris se celebren en dita iglésia de la Pietat y com antes de la concòrdia y hagués moltes inquietuts y lites entre lo Il·lustre Capítol y beneficiats y may haguessen donat compte dita administració, ara inporta donar-li un assiento per a obviar inquietuts se porian sucitar en lo porvenir, adherint-nos en tot a la concòrdia 1644, confirmada auctoritat

⁸²³ ACV 57/57, *Secretariae Libri*, f. 140, 6 d'octubre de 1645.

apostòlica, la qual dispose que tot lo que sobrarà dels aniversaris fundats se depose en la caxa y que aquells se gasten quant aparexerà als administradors, de hont se veu que inseguint la dita concòrdia no pot Vostra Senyoria impedir-se que no·s gaste los residuums, sinó que se poria advertir al senyor bisbe que *in actu visitationis* los manàs de que se gastassen tots los diners restarian, feta la servitut dels aniversaris, y los demás gastos que pretenen ells fer dels dits residuums y no consentir que ditas quantitats no fessen heraris.

Y se ha resolt de que en los comptes se advertesca que los gastos se fan en lo discurs del any en la iglésia són del residuum que sobra dels aniversaris y de assò y de altres cosas sen fassa sabidor al senyor bisbe, y se ha feta commissió als canonges Honofre Colldelram y al doctor Anton Sala.⁸²⁴

Sembla que, de nou, s'entrebanquen «amb la pedreta de la disputa renovada».

⁸²⁴ ACV 57/60, *Secretariae Libri*, f. 137, 21 d'agost de 1657.

CONCLUSIONS

Al llarg de l'estudi hem analitzat i valorat la informació per complir els objectius que ens hem proposat a l'inici: saber per què es funda la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic, qui en forma part, on s'ubica, quines relacions té amb les altres corporacions ciutadanes (especialment amb el Capbreu de la catedral, el capítol de canonges i el Consell Municipal), com es consolida, com s'organitza, la seva transcendència econòmica i el paper social que desenvolupa.

Ho hem fet analitzant els documents originals i comparant la informació sobre la comunitat vigatana amb els estudis sobre altres corporacions similars del Principat de Catalunya i de la monarquia hispànica. Hem comprovat que, com en el cas de Girona i altres diòcesis del nord de la península com Biscaia, Navarra o Aragó, s'ha de ser fill de la ciutat o beneficiat de la catedral per poder formar part de la comunitat. És el que Montserrat Jiménez anomena «estructura identitàriament nacional».⁸²⁵ Elena Catalán ho matisa, interpretant que si des de l'alta edat mitjana en els regnes del nord de la Península els sínodes diocesans recollien que els clergues havien de ser «oriundos del lugar donde se encontraban los beneficios para los que habían sido destinados», era per una major integració de clergues i feligresos.⁸²⁶

Hem constatat que hi ha una jerarquia social i una lluita aferrissada entre les diferents institucions com era habitual en aquella societat corporativa.⁸²⁷ Sobretot el paper central i bel·ligerant del capítol de canonges vigatà a l'hora de defensar els privilegis i drets adquirits o pretesos, de manera semblant al que Emilio Callado relata en el cas de València i que generalitza per a tota la monarquia hispànica amb la frase «los cleros catedralicios [...] constituyeron un seminario de pleitos a lo largo de los siglos XVI i XVII».⁸²⁸ Hem vist la dualitat de les estructures beneficials, com en el cas de Nàpols. L'enfocament vigatà s'assembla més al gironí, al valencià o al canari, de disputa continuada i per moments amb violència

⁸²⁵ JIMÉNEZ SUREDA, «La lluita per esdevenir un poder...», p. 72.

⁸²⁶ CATALÁN MARTÍNEZ, «El derecho de patronato...», p. 159.

⁸²⁷ Com a exemple de les mateixes dinàmiques i el conflicte de jurisdiccions a la alta política, vegeu Jean-Frédéric SCHAUB, *Le Portugal su temps du comte-duc d'Olivares (1621-1640). Le conflit de juridictions comme exercice de la politique*, Bibliothèque de la Casa de Velázquez, 2001.

⁸²⁸ CALLADO ESTELA, «Dignidades contra canónigos...», p. 117.

física entre uns i altres. Hem analitzat el paper del bisbes i l'ús, a vegades instrumental, que fan de les comunitats de beneficiats. És el cas del bisbe Robuster que el 1598 convoca els beneficiats a sínode diocesà quan no hi havien acudit mai. El motiu: les disputes amb els canonges dins d'un enfrontament social atomitzat en la lluita de bàndols.

Dins de l'episcopat, Elena Catalán apunta que la noblesa va acaparar ben aviat les seus episcopals catalanes i en va fer una part essencial del seu patrimoni. Hem documentat bisbes de Vic de diferents cases nobiliàries (Gallard, Sentmenat, Cardona). Catalán també apunta que «no es de extrañar que la provisión de los curatos y beneficios menores estuviese en ramas de estas familias y que el régimen patrimonial estuviese tan extendido como en el País Vasco».⁸²⁹ En aquest punt hem de dir que a l'anàlisi dels beneficis fundats a la Pietat i dels obtentors dels beneficis no s'hi detecta la patrimonialització per part de les cases nobles. Sí que hi ha una presència important del patriciat urbà i de la pagesia benestant.

De fet, els beneficis van tenir un paper crucial en l'economia. Són la frontissa al voltant de la qual girava el clergat diocesà, ja que en funció del benefici es jerarquitzava i es diferenciava, tant pel que fa al càrrec com a les condicions econòmiques. No és el mateix ser dignitat de la catedral o canonge, que beneficiat del Capbreu de la catedral o d'una església particular. En el segon cas el paper del fundador és essencial. Núria Sales i Llorenç Ferrer han incidit sobre el tema de l'efecte patrimonial de la fundació de beneficis i la conservació i el retorn del capital a la família. Hem de dir que en el segle XVII aquest mecanisme és incipient. Que l'anàlisi que fan Llorenç Ferrer –segles XVIII i XIX–, i Sales –des del segle XVI–, encaixa del segle XVIII en endavant, però no abans en el cas de Vic i, menys, de la comunitat de beneficiats de la Pietat.⁸³⁰ De fet és lògic. La comunitat es funda el 1613 i no s'estabilitza i pot créixer fins al darrer quart del segle XVII. Però és que, i de manera similar al bisbat de Girona, l'estancament en la fundació de beneficis entre 1642 i 1675 és molt acusat. La Pietat té un creixement gran en el nombre de beneficiats en el període que va fins a 1645, especialment de 1626 a 1642. Josep M. Marquès, a les xifres del bisbat de Girona,

⁸²⁹ CATALÁN MARTÍNEZ, «El derecho de patronato...», p. 161.

⁸³⁰ FERRER I ALÓS, «L'Església com a institució de crèdit...», p. 7; SALES I FOLCH, «Església, masia i poble ...», p. 61.

ja exposa que l'època en què s'institueixen menys beneficis és el segle XVII.⁸³¹ Per contra, però, les comunitats de beneficiats del bisbat de Vic es funden entre el segle XVI i el segle XVII (excepte el Capbreu de la catedral que data de 1253).

A la tesi no hem entrat a valorar els ordes regulars en el paper d'institucions de crèdit. Tampoc el de les confraries, ni el dels mercaders i negociants barcelonins que deixaven diners a paraires, cerers, etc.⁸³² Hem estudiat, per contra, la gestió del capital que feien el capítol de canonges i el Capbreu i la comunitat de beneficiats de la Pietat, i l'especialització en el negoci.

Finalment, hem valorat la implicació social de la comunitat i l'església de la Pietat. L'hem investigat des de diferents òptiques. Des de la demogràfica, on hem mostrat la relació entre el potencial demogràfic i, per tant, social i econòmic, i les comunitats de beneficiats. Hem mostrat que la gran majoria de comunitats s'instal·len a les capitals de deganat o de divisió administrativa, excepte en el cas que a la capital hi hagi un agent major. Per exemple, a la vila de Ripoll no hi havia comunitat perquè hi havia el monestir. La comunitat de beneficiats era a Sant Joan de les Abadesses. També hem mostrat que no es funden comunitats en poblacions grans situades a prop d'altres poblacions amb comunitats de beneficiats. Per exemple Taradell, Torelló, o Manlleu –que a més comptava amb el priorat que es va unir al convent dominicà de Sant Jaume de la *Schola Christi* de Pallars (Tremp) a l'abolir-se les canòniques agustinianes–, no tenen comunitat de beneficiats. Tot i així, poblacions com Torelló o Taradell amb un gran teixit artesà possiblement tenien altres fonts de finançament via mercaders i altres agents de Barcelona i els seu *hinterland*. També hem mostrat que hi ha una relació entre les ànimes per salvar i el potencial econòmic de les famílies per a fundacions que defineix la complexitat de les comunitats. I que els diners de les fundacions es deixen a crèdit a persones que tenen la residència en llocs propers a l'església on te la seu la comunitat. De fet, el nombre de fundacions en una església determina la necessitat d'una comunitat. La comunitat es crea quan totes les misses i aniversaris que s'han de celebrar fan complexa la gestió del culte i impedeixen complir el compromís de les fundacions i el res per la salvació i la memòria dels difunts.

⁸³¹ MARQUÈS I PLANAGUMÀ, «Fundaciones de beneficios...», p. 501.

⁸³² GARCÍA ESPUCHE, *Un siglo decisivo...*, p. 156-160.

El component social des del punt de vista ciutadà l'hem focalitzat en el culte als sants Màrtirs Llucià i Marcià. Les processons i rogatives, les captes, la confraria i tot l'entramat que hi ha al voltant. I, com a colofó, la translació de les relíquies de la capella dels Sants Màrtirs de l'església primitiva de Sant Sadurní a l'altar major de la nova església de la Pietat de l'any 1664 i els vuits dies festius que la ciutat hi va dedicar. Hi ha també altres qüestions destacables, com que el vicerector de la Universitat literària hagués de ser un beneficiat de l'església de Vic.

No volem, però, reproduir a les conclusions aspectes que han quedat prou documentats al llarg de l'estudi. Ens agradaria incidir, no obstant, en tres conclusions: la dualitat de la ciutat, la transversalitat social i la perllongació dels conflictes.

Pel que fa a la primera qüestió, la dualitat de la ciutat, Jaume Ayats, a l'article sobre els sants Màrtirs vigatans, parla de Vic com d'una ciutat bessona i simètrica.⁸³³ Ho fa referint-se a la mimètica dels dos sants, bessons, i a la imatge popular que n'ha arribat. Tot i que la teoria d'Ayats la formula des d'una òptica diferent, nosaltres hem detectat que al llarg del període estudiat la ciutat presenta una dualitat prou marcada:

- Dues partides: sobirana i jussana. Per tant dos règims senyorials.
- Dos consells que no s'unifiquen fins a 1450.
- Dos espais de culte representatius de cada partida: catedral i església de sant Sadurní.
- Dos patrons, sant Just i els sants Màrtirs.

També, és clar, dues corporacions dins de la catedral: capítol de canonges i Capbreu de la catedral. El segon desembocarà en dues comunitats de beneficiats: la del Capbreu i la comunitat de la Pietat que es fundarà en la capella gòtica, ampliació de l'església de Sant Sadurní. Així doncs, també, dues esglésies.

En aquesta dualitat hi haurà administracions conjunes:

- Caixa comuna entre beneficiats i canonges.

⁸³³ AYATS I ABEYÀ, «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux...», pp. 812-813.

–Administració comuna entre el Consell Municipal (patró de l’obra de la Pietat) i la comunitat de beneficiats. De fet totes dues tenen les claus de l’església de la Pietat.

–Responsabilitat conjunta en la custòdia i preservació de les relíquies dels sants Màrtirs Llucià i Marcià entre el Consell Municipal i el capítol de canonges. Però també entre la confraria dels sants Màrtirs i el Consell Municipal.

I encara altres qüestions mimètiques, com que el sistema d’elecció dels membres del Consell Municipal i els del Capbreu es fa per insaculació.

La segona conclusió que volem plasmar és la de la transversalitat. L’any 1553 Vic tenia uns 2.763 habitants. El 1626, 4.931 i 4.783 l’any 1716. És a dir, durant el període estudiat no arribava a 5.000 persones. La divisió administrativa episcopal de l’Oficialitat de Vic oscil·la entre els 13.905 habitants (1553) i els 30.592 (1685-88). El bisbat entre els 28.826 (1553) i els 58.155 (1685-88). Són xifres de població baixes. Les possibilitats d’ascens social són reduïdes. La promoció passa per anar a Barcelona (com els Parrella, Fonts, Archs o Calvaria de Torelló, els Bru, Granollachs, Càrcer, o Argila de Vic, i altres), o fins i tot a Madrid com els Granollachs.⁸³⁴ Mantenir l’estatus social és laboriós. Això implica aprofitar les oportunitats i intentar prosperar des de la institució de la qual es forma part. Per tant, les possibilitats rauen en la transversalitat i la diversificació. Les famílies procuren estar en les diferents institucions i ascendir. Ho hem vist en el cas dels Codolosa i dels Reixach. Han tingut ascensos similars. El cabaler la família s’estableix a Vic. Primer fa un ofici (paraire, botiguer, calceter, etc.). A la següent generació l’hereu ja s’intitula mercader o negociant. Alguns dels germans de l’hereu han abraçat la carrera eclesiàstica i són beneficiats de la catedral. Les noies entren en religió o es casen amb gent d’oficis o de negocis similars al de l’hereu. La tercera generació ja ha aconseguit l’ascens social. L’hereu és ciutadà honrat. El capellà de la família és canonge de la catedral, si bé a vegades això passa ja en la segona generació. A partir d’aquí varien les aliances matrimonials. S’emparenten amb ciutadans honrats o petita noblesa. Els marmessors dels testaments, els testimonis, ja no són membres d’oficis. Fins i tot són de fora de la ciutat.

⁸³⁴ GARCÍA ESPUCHE, *Un siglo decisivo...*, pp. 156-160.

Aquesta estratègia la devia seguir més d'una família. Trobem cognoms idèntics a les tres institucions. Hi ha, doncs, una dualitat ciutadana, però també una transversalitat que fa que tots els estaments participin en totes les institucions. Per tant el que queda es mantenir i millorar l'estatus social. Que la bossa de conseller en cap fos reservada per a cavallers, nobles, ciutadans i doctors (1654); la bossa de conseller segon estigués a mans de notaris i mercaders, la de conseller tercer en mans dels artistes i la del quart per a menestrals, no deixava gaire marge de maniobra. Ser capbrever major implicava estar a la bossa de capbrever menor (en aquesta s'hi entrava per provisió de vacants i elecció a través de sorteig). A la bossa de capbrever major, si eres elegit calia que la resta de beneficiats aprovessin el nomenament per entrar-hi i que el bisbe et triés d'entre la terna presentada. Per tant, les estratègies familiars, les aliances a establir, les aparences, l'entorn social on actues, etc., en una societat petita i amb poques oportunitats d'ascens són importants.

Durant l'estudi ens ha anat apareixent aquest sistema oligàrquic tancat. A totes les institucions: Consell Municipal, canonges, beneficiats. És estructural. Si les possibilitats són escasses i el privilegi s'ha de mantenir el millor que pot passar és que no canviïn les coses, o que canviïn poc. Per això dins de la dualitat que hem esmentat hi ha la contradicció que no hi pot haver transversalitat o si no hi ha canvi. Però els canvis són necessaris per ascendir socialment. Els moviments es produeixen quan es dona la situació de canvi natural. Per exemple: la seu vacant episcopal. Quan es produeix s'aprofita per intentar esgarrapar prerrogatives ja sigui dels beneficiats, ja sigui de l'ardiaca contra els canonges, ja sigui del capítol amb el Consell Municipal. Els canonges de Vic com a corporació no poden presidir la seu vacant perquè a Vic a qui li correspon és al canonge que ostenta la dignitat d'ardiaca. Curiosament, el 16 de desembre de 1613, quan mor Antoni Gallard, l'ardiacaonat també està vacant. El capítol s'atribueix tots els poders i procura, de manera barroera, acaparar totes les prerrogatives que pot. Les topades vindran amb el nomenament del nou ardiaca, Miquel Macip, el 21 de juny de 1614, que acabarà excomunicant els canonges Alemany, Codolosa, Reixach, Moragues i Serralta.⁸³⁵

⁸³⁵ CALLADO ESTELA, «Dignidades contra canónigos...», p. 118 i ss. exposa un cas similar pel bisbat de València amb la seu vacant de l'arquebisbe fray Pedro de Urbina, promocionat a Sevilla, l'abril de 1658.

L'absència del bisbe de la ciutat també s'aprofita, per exemple, per espanyar la caixa de la Pietat. O el bisbe s'absenta per convocar el sínode diocesà fora de la ciutat. L'excepció és el que fa la diferència. Les comunitats més allunyades del centre del bisbat són les que presenten menys conflictivitat amb els canonges.

En realitat es tracta de defensar els drets adquirits o pretesos. A banda de la concòrdia de 1644, que podríem considerar com a simulació lícita, l'única vegada que capítol de canonges i Capbreu de la catedral han actuat en la mateixa direcció va ser en el tancament del culte de la catedral pel conflicte del delme eclesiàstic de 1634. En aquesta ocasió el Consell Municipal es va posar al costat de la corona.⁸³⁶ I l'única vegada que Consell Municipal, canonges i Capbreu van anar conjuntament va ser per impedir la fundació del seminari que el bisbe Andrés de Sant Jerónimo volia fundar. De fet, si la Companyia de Jesús es va instal·lar a Vic va ser perquè el monarca va ordenar a la ciutat que se'ls facilités l'establiment.⁸³⁷

Intentar esgarrapar les prerrogatives a la mínima ocasió que es perceben és una constant. Un cas prou flagrant entre la comunitat de la Pietat i el Capbreu és la petició de poder facilitar el sagrament de la comunió a la Pietat en motiu de l'epidèmia de pesta. Mai no sabrem si la petició era del tot sincera o si al darrere es buscava un pretext per poder provar que l'església de la Pietat tenia reserva del Santíssim.⁸³⁸

La tercera conclusió que ha anat apareixent al llarg de la investigació és que els conflictes perduren. Són cíclics. Es fixen uns criteris inicials i sobre aquests es teixeixen totes les estratègies jurídiques, socials, econòmiques, polítiques, morals, etc., necessàries per aconseguir l'objectiu o almenys impedir que l'altre l'aconsegueixi. En el cas de la comunitat de beneficiats de la Pietat la qüestió és molt evident. Quan es funda la comunitat els canonges estan amoïnats. Han comès un error estratègic greu o han caigut en el parany que els han teixit. No han calculat bé les conseqüències, fet estrany en una corporació mestra en aquestes arts. Però espanyar la caixa dels diners de les distribucions i dels aniversaris és poc justificable des d'un punt de vista social. No és popular. Ni defensable. I el Capbreu

⁸³⁶ TORRES SANS, «Església i ciutat: la revolta contra la dècima...», p. 31-38.

⁸³⁷ ROVIÓ I ALEMANY, «Les reglas per los collegials del col·legi de St. Joaquim...», p. 416.

⁸³⁸ ACV 57/58, *Secretariae Libri*, 19 de novembre de 1651, f. 294-296v.

ho aprofita. Fa les gestions oportunes i aconsegueix una associació amb la ciutat que necessita col·laboració per donar vitalitat a una església que vol potenciar i no té recursos per fer-ho. Una ciutat que necessita liquiditat i que ja li va bé que una comunitat de beneficiats s'instal·li a la Pietat i hi fundi aniversaris. Serà una taula més on acudir.

Els canonges reaccionen ràpid. El 10 d'abril de 1613 ja estan tramant la defensa. Malgrat un cert estat d'abatiment davant la “derrota” —els beneficiats estan «molt alegres perquè fan compte que en dita capella seran senyors». El raonament que exposen al seu agent a Roma sobre l'estat de la qüestió és:

- molts dels beneficiats de la Pietat són naturals de la ciutat;
- tenen bona relació amb el Consell per aconseguir que la ciutat els permeti instal·lar-se a la capella de la Pietat;
- els beneficiats del Capbreu fundaran aniversaris a la Pietat i el capítol en serà exclòs i no volen que la comunitat pugui créixer.

Per això demanen al seu agent que procuri davant del Papa que a la capella no hi puguin tenir «lo Sant Sagrament reservat», ni «púgan allí admetre enterros», perquè la ciutat només té una parròquia que és la catedral. I la catedral la controlen els canonges. I vaticinen que: «si los beneficiats alcansaven lo que està dit seria en gran preiudici de nostra Iglésia».⁸³⁹

Doncs bé. Pel que fa als enterraments capítol i Capbreu arriben a un acord l'any 1626.⁸⁴⁰ Pel que fa a la reserva del Santíssim sagrament, la qüestió no es resoldrà fins a la concòrdia de 17 de desembre de 1663. El nunci apostòlic fa un breu el 20 de juny de 1662 concedint que la Pietat pugui tenir reserva del Santíssim com les altres esglésies de la ciutat. El capítol s'hi oposa amb bel·ligerància —és quan el canonge Riera exposa a la reunió del capítol en referència als beneficiats de la Pietat, que «los capellans qui procuren irritar lo poble tant com poden contra Vostra Senyoria ab son mal modo de proceir».⁸⁴¹ Al final la controvèrsia arriba al virrei

⁸³⁹ ACV 54/44, *Registri Epistolarum...*, 10 d'abril de 1613.

⁸⁴⁰ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 29 d'octubre de 1625, f. 16v.-16bis.

⁸⁴¹ ACV 57/61, *Secretariae Libri*, 17 d'agost de 1663, f. 210v.

que és qui acaba mediant entre capítol, comunitat de beneficiats i Consell Municipal perquè hi hagi un acord.

El capítol de canonges aconsegueix endarrerir cinquanta anys l'amenaça que ja preveia el 1613. I, de fet, l'anàlisi que van fer era la correcta perquè a partir de la dècada de 1670 la comunitat de beneficiats de la Pietat va seguir una trajectòria ascendent. Només a tall d'exemple, la consuetud de la Pietat de l'any 1686 recull que es deien 24.955 misses anuals.⁸⁴²

En aquest sentit podem dir que el Concili de Trento s'ha consolidat. Vol que els ministres de Déu puguin viure i exercir les seves responsabilitats dignament. I és que Trento no prohibeix les comunitats de beneficiats, el que no vol és la dualitat de dos col·legis en una mateixa Seu. Trento vol potenciar l'autoritat episcopal i promou un canvi a partir del patronatge (que ja existia amb la butlla d'Adrià VI de 6 de setembre de 1523) i la promoció dels sagraments, la litúrgia i la salvació de les ànimes. En paraules de Fernández Terricabras, «que la salvación de las almas (la *cura o salus animarum*) debe ser el centro de todas las preocupaciones de la Iglesia».⁸⁴³ Treu de l'església els familiars i genera un moviment per ocupar les obrereries, les confraries, i els llocs de representativitat. També les comunitats de beneficiats. Fernández Terricabras afirma que les disposicions tridentines van més enllà de la litúrgia, que volen canviar la societat.⁸⁴⁴ A això hi hem d'afegir una transformació profunda de la societat europea, tant de formes de vida com de pensament. El patriciat urbà es consolida i constata que la noblesa ja tenia resolta la col·locació dels seus fills segons, mentre que ells no. Des d'aquesta visió es pot afirmar que les comunitats de beneficiats són una eina més per a l'ascens social. Així doncs, el capítol de canonges ha aconseguit endarrerir cinquanta anys la consolidació de la comunitat, però no l'ha pogut aturar. Per tant, des de l'òptica del Capbreu alguna cosa ha canviat per acabar imposant els seus anhels en una societat oligàrquicament tan tancada. Des de la concòrdia de 1644, promoguda intensament des del Consell Municipal, en què renuncien a la representativitat del col·legi, han consolidat la posició social. Els ciutadans es volen enterrar a l'església –Onofre Fontanelles ja el 1629, Antic Saleta i Morgadès el 1641. La confraria dels Sants

⁸⁴² APtV/10, *Consuetud de misses* (1686).

⁸⁴³ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 76.

⁸⁴⁴ FERNÁNDEZ TERRICABRAS, *Felipe II i el clero secular...*, p. 22.

Màrtirs pressiona el Consell Municipal per la reserva del Santíssim el 1662 demanant que es posi «en execución el dicho breve apostólico por quanto tenían intelligencia que el cabildo ecclesiastico quería hazer alguna oposición».⁸⁴⁵ Qui hi ha però en aquesta confraria? Doncs nobles, ciutadans honrats, pagesos benestants i gent d'oficis. El 1616 els procuradors són

Francesch Graell, donzell en quiscun dret doctor en Vich populat, Francesch Pons Despujol, donzell en Vich y Sant Hipòlit populat, Joan Francesch Llobet, hereu del mas Llobet, ciutadà de Vich, y Joan Ferrer, escriptent natural de la parròchia de Sant Quirse y Julita de Arbúties, bisbat de Gerona, en Vich residint.

El 1663, «Joseph de Bru, lo senyor Francisco Saleta y Santmartí, Joseph Pujol, escriptent, y Hieroni Dalmau, jove botiguer».⁸⁴⁶ I en la de confrasses dels sants Màrtirs? Doncs, Anna Maria Reixach (1635), Eulàlia Brunells (1638) Catalina Codolosa (1644), o Catalina Saiz (1647). Els procuradors el 1638 són Ramon Granyell, donzell domiciliat a Vic i a Barcelona, Josep Bosch, botiguer de draps, ciutadà de Vic, i Pere Aguader de la vila de Reus.⁸⁴⁷ Nova oligarquia urbana que sent seva la Pietat i que vol poder fer totes les funcions religioses a l'església, inclosa la comunió. Els temps han canviat.

El darrer quart del segle XVII el consell municipal s'implica en l'església de la Pietat i en potenciar la figura dels sants Màrtirs Llucià i Marcià, patrons de la ciutat des de 1656. La comunitat de beneficiats de la Pietat ha construït una estructura institucional i administrativa sòlida. Ha sabut consolidar la idea d'uns beneficiats que a principis de segle volien ser alguna cosa més que la corporació menor de la catedral supeditada als canonges. Amb perseverança han anat teixint una malla sòlida, recolzada en les deixes i fundacions de pagesos benestants i de la nova oligarquia urbana. Els beneficiats han sabut aprofitar la icona dels Sants Màrtirs per estendre la seva aura més enllà de la ciutat. Les relíquies dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià, a més, ja no seran a l'església de Sant Sadurní. Són a l'altar major de l'església de la Pietat. Un edifici que la comunitat ha ampliat, construït i decorat juntament amb la ciutat perquè els ciutadans se sentin orgullosos de pertànyer-hi. Al segle XVIII la comunitat només pot créixer. És quan arquitectes com la nissaga

⁸⁴⁵ AMV/2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich...*, p. 101v, 13 de juliol de 1663.

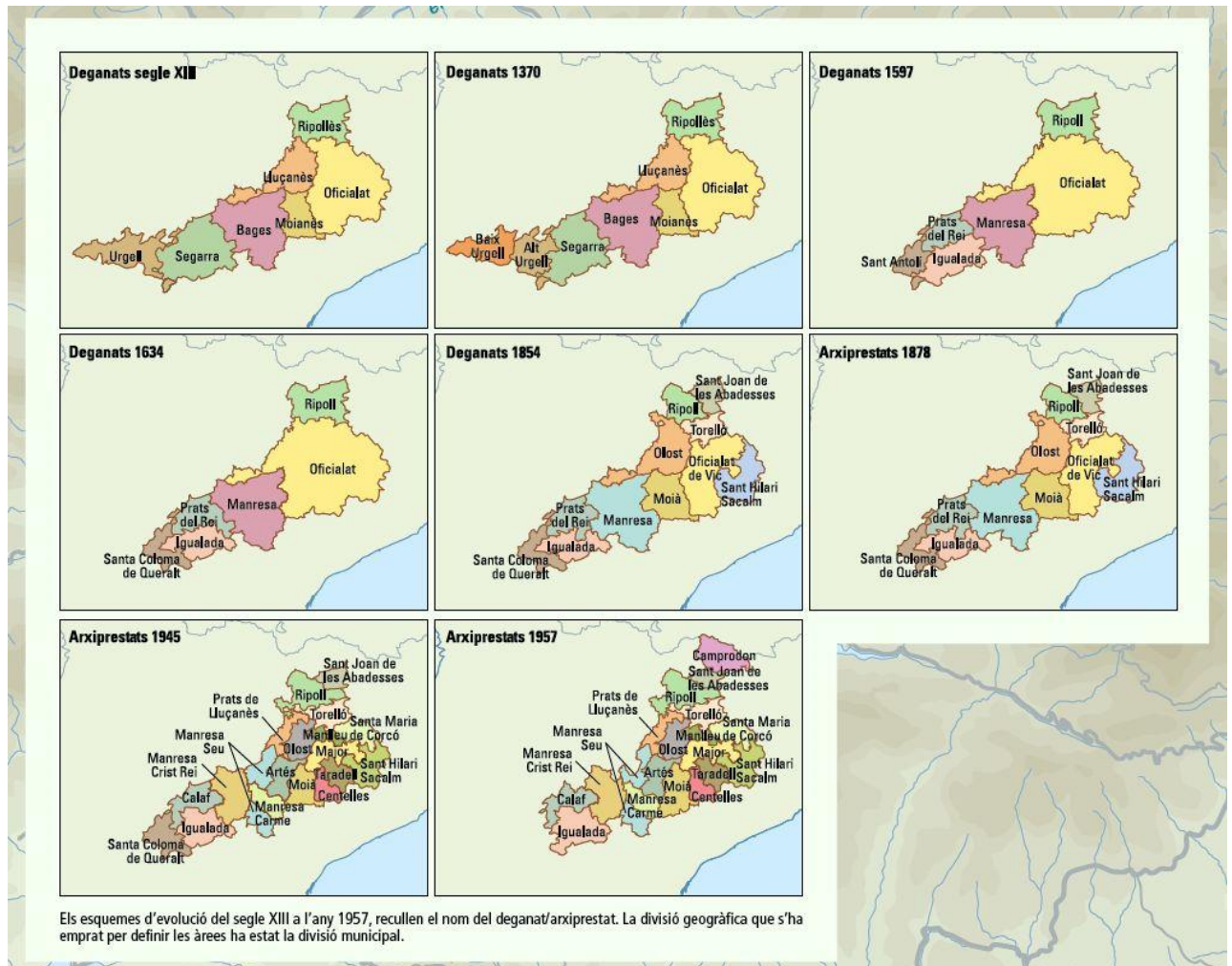
⁸⁴⁶ ACF Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria dels gloriosos màrtirs sant Llucià y Martià*, f. 2-4.

⁸⁴⁷ APtV/15, *Llibre de las confrasesas dels gloriosos màrtirs Llucià i Marcià*.

dels Morató acabaran de construir el temple que perdurará dins de l'imaginari col·lectiu. La bonança es mantindrà fins a la desamortització dels béns eclesiàstics. Queda pendent, doncs, estudiar aquesta etapa posterior de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic.

APÈNDIX DOCUMENTAL

APÈNDIX 1. CARTOGRAFIA DE LES DIVISIONS ADMINISTRATIVES DEL BISBAT DE VIC (s. XIII-1957)

Mapa 3. Divisions administratives del Bisbat de Vic (s. XIII-1957).
(Cartografia: Geotec, Estudis i Projectes cartogràfics; © Patronat d'Estudis Osonencs).

APÈNDIX 2. CONTRACTE ENTRE EL CONSELL MUNICIPAL I LA COMPANYIA DE JESÚS PER EXERCIR L'ENSENYAMENT A VIC⁸⁴⁸

(fol. 270) En nombre de Dios Nuestro Señor y la Virgen María Santíssima concebida sín mancha ni sombra de culpa original en el primer instante de su ser. Amén.

A imitación que todas las demás ciudades de este Principado tienen encargado la educación y enseñanza de la juventud a la dirección de la Venerable Religión de la Compañía de Jesús con cuyos exemplares y experiencias se ve tan aprovechada. Ha motivado el ánimo y los buenos deseos el muy Ilustre Ayuntamiento del Corregimiento y Regente de la Ciudad de Vich a solicitar y procurar tan provechoso beneficio en utilidad de la juventud de su propia ciudad. Y habiendo condescendido a sus instancias el Reverendísimo Padre Retz Dignísimo General de dicha Venerable Religión comissionado al muy Reverendo Padre Vicente Juan, actual Provincial en la provincia de Aragón para aceptar las Aulas de leer y excribir Gramática y letras humanas en esta Ciudad. Para la efectuación del asunto tan importante dichos muy Ilustre Ayuntamiento de una y Muy Reverendo Padre Provincial en nombre y como a comissionado predicho de otra parte, se han convenido, estipulado y firmado los Capítulos siguientes. Precediendo para su estabilidad y firmeza el Real Decreto y Aprobación de su Real Magestad.

Primeramente queda convenido que dicha Venerable Religión de la Compañía de Jesús deva obligarse, como con el tenor del presente se obliga, a poner y destinar perpetuamente en el Colegio de San Andrés de la presente Ciudad quatro maestros: el uno para enseñar de leer y escribir. Dos de Gramática. Y el quarto y último para retórica y lenguas humanas. Todos hábiles e idóneos. Los que deberan enseñar públicamente a todas qualesquiera personas estantes hábiles y existentes en esta Ciudad y suburbios de ella con plena y cabal satisfacción de las partes

⁸⁴⁸ Arxiu Provincial dels Jesuïtes, MSS VICH, Memoriales 1647-1711, Visit Temp 1628-1757, Anuas y Miscelania 1622-1662, AC OB 82, Archivo de la Provincia de Aragón B II 64; fols. 270-272. Pel document ASV, *Papeles Varios I*, *Libro de negocios* de 1727 a 1733..., se sap que és de 25 de maig de 1732.

contratantes. Insiguiendo el método, reglas, tiempos y horas que se observan en las Aulas del Real Colegio de Cordellas de la Ciudad de Barcelona.

Item en recompensa de la obligación hecha en el antecedente capítulo por dicha Venerable Religión dicho Muy Ilustre Ayuntamiento del Corregimiento Regente en Nombre y por parte de la Ciudad y de los Caudales, redditos y efectos y Propios que de presente administra y en adelante administrare ofrece dar y pagar anualmente por al menos cada uno de los dichos quatro maestros, ciento veinte y cinco libras, moneda catalana, satisfaciendolas (fol. 271) y pagandolas anticipadas de tres en tres meses, promptas, sín dilación ni escusación alguna, con restitución y enmienda de todos daños, intereses y costas; Y para atenderlo y cumplirlo obliga todos los caudales, redditos y efectos y emolumentos que de presente administra y en adelante adminitrare, y no los bienes propios de los Regentes por tratar negocios de su común. Renunciando para ello a qualquier derecho y ley que valer les pudiese, con juramento que para su mayor corroboración y firmeza en la debida forma presta.

Item queda convenido entre dichas partes respecto que presenta y mente se considera no haber sujetos tan adelantados que puedan des de luego entrar a ohír Retorica y letras humanas no obstante de quedar establecida esta Aula que sea de la elección de la Compañía el ponerla en planta cuando los hubiese debiendo preceder la notícia por parte de Reverendo Padre Rector del Colegio o bien instancia por la de dicho muy Ilustre Ayuntamiento quedando en prompto el establecimiento de las otras tres.

Item queda convenido que el patronato y Protección de las Aulas queda y sea ad in perpetuum de la Ciudad y que la renovación anual de los Estudios que acostumbra y estila hacer la Compañía se deva y haya de celebrar con la asistencia del Muy Ilustre Ayuntamiento de Corregidor y Regentes deviendo para esto preceder aviso del Reverendo Padre Rector del Colegio al muy Ilustre Ayuntamiento para su asistencia.

Item queda convenido entre dichas partes que los quatro maestros de dichas quatro aulas menores hayan de enseñar en las aulas de la casa de los antiguos Estudios y para pasar a ella deva formarse y hazerse un passadisso cobierto y con luz suficiente cuya entrada sea con puerta en la calle de San Hipólito frente al dicho

Colegio de San Andrés con salida u comunicación a la Casa de los expresados antiguos Estudios, costeandose y manteniendose por el común desta ciudad, de los caudales, redditos, efectos y propios que de presente administra y en adelante administrare.

Item queda convenido que para la mayor estabilidad y firmeza de este contrato se acuda a la Real Clemencia de su Magestad /que Dios guarde/ y se le suplique su Real Decreto y aprobación. Y luego de obtenido queden las partes recíproca y mutuamente obligadas al tenor (fol. 272) de los capítulos que anteceden y a cada uno de ellos por la parte que les corresponde.

Y así las dichas partes loando, aprobando, ratificando y confirmando los antecedentes capítulos y todo lo contenido en ellos y en cada uno de ellos convienen y prometen la una a la otra que los susodichos capítulos y cada uno de por sí en el modo y la forma que queden expresados y según su serie y tenor (por lo que pertenece a cada una de las partes) attenderan, cumpliran y observaran recíproca y promisquamente. Y contra aquellos ni alguno de ellos no contravendran por algún motivo, respeto, causa o razón, sín la menor dilación ni escusación, con todas obligaciones, renunciaciones y submisiones necessarias y con juramento que para corroboración y validez de todo lo acordado y convenido prestar las partes.

Fecho (no consta la data).

**APÈNDIX 3. ACTA DEL CONSELL MUNICIPAL DE 3 DE FEBRER DE 1613.
CONCESSIÓ DE LA CAPELLA DE LA PIETAT A LA COMUNITAT DE BENEFICIATS I
CONDUCTIUS DE L'ESGLÉSIA DE VIC⁸⁴⁹**

*Concessio capelle Beate Marie Pietatis facta venerabilis communitati
presbiterorum beneficiatorum et conductitorum ecclesie Vicensis per Consilium
proborum hominum civitatis Vici.*

Diumenge a tres del mes de febrer any de la nativitat del Señor mil siscents y tretze.

Convocat y congregat lo magnífich Consell de la ciutat de Vich en la casa del consell de dita ciutat a só de trompa y veu de corredor per los llochs acostumats de la dita ciutat y tocada la campana per lo degut y acostumat spay de temps de licència del magnífich Pau Galliners, sotsveguer y sotsballe, y regint los officis de la vegaria y ballia de Vich y Osona per la real magestat per carència o absència del magnífich veguer y balle de aquella, en la qual convocació y congregació entrevingueren y foren presents los senyors Jaume Beuló, Pere Joan Angelet, Miquel Lucià Sellers, Miquel Valls, consellers; Francesh Bergadà, Joan Riquer, Jaume Morlans, Pere Folchs, Joan Prades, Miquel Comalada, Alonso Benites, Segimon Masjoan, Joan Clavia Sisteró, Jaume Serra, Salvador Serarols, Xhistòfol Vexeras, Gabriel Fauria, Pere Terrés, Segimon Toll, Gaspar Sellers, Montserrat Benet, Pere Joan Rexach, Augusti Argemir, Jaume Font y Saigs, Honofre Soler, Rafel Oriol, Gabriel Font, Galçeran Mensa, Pau Sala, jurats. Oyda una proposició feta per dit senyor conseller en cap contenint en efecte que lo present consell s'és convocat a instància sua y dels altres senyors consellers a requesta dels reverents mossèn Pere Matavaques, prevere, domer major de la Seu de Vich, y mossèn Bernat Raguer, prevere beneficiat en la dita Seu de Vich, qui fent-los entrar diran lo perquè, aturant-se lloch. Y entrats en dit Magnífich Consell dels mossèn Pere Matavaques y mossèn Bernat Raguer, preveres, donaren y presentaren per part de la venerable Comunitat dels preveres beneficiats y conductius de la present ciutat a dit Magnífich Consell una súplica del tenor següent. Il·lustres senyors consellers,

⁸⁴⁹ AMV, *Llibre d'acords (1605-1615)*, vol. 12, f. 530 v-531v.

Magnífich y savi Consell, en la sagristia major de la cathedral yglésia de Vich està constituida una caxa en la qual se concedexen les herènties y llegats que les persones ecclesiàstiques y llayches de la present ciutat y altres dexten respectue per la celebració de anniversaris y altres pios suffragis se fan en dita yglésia, y no res (f. 2v) manco stan recòndits en dita caxa los diners que provenen de tersos y lluísmes de les coses emphiteoticals de dits aniversaris, en la qual caxa, per major custòdia de les coses que en aquella se deposan, estan posades tres tancaduras ab ses claus, les dos de les quals tenen dos canonges anomenats anniversaris y la altre un beneficiat prevere elegit y per dit efecte anomenat per la reverent Comunitat dels preveres, beneficiats y conductius de la dita yglésia de Vich; y no·s pot obrir ni traure res de dita caxa sens la assistència y consentiment praticat de deu, vint, trenta, quoranta, sinquanta, sexanta, setanta, vuytanta, noranta, cent y més de dos cents anys ha esta part, les quals cosas no obstant no duptà lo die de la festivitad de Sant Steve prop passada lo Reverent Capítol y canonges de la iglésia de Vich, o los dos canonges per ells anomenats anniversaris, inseguint alguna pretesa determinatió de dit Capítol, de fet y no de dret, procehint de conferir-se en dita caxa y de espanyar la tancadura que dit beneficiat té en dita caxa y del tot infringir y rompre aquella y traure de dita caxa les quantitats de diners que per los effectes dalt dits estaven depositades, lo que redunda en notori spoli y agravi molt gran de dita communitat, vilipendi de la justítia y scandol del poble. Y axí sent cas molt digne de punitió acudí lo síndich de dita communitat al senyor vicari general del reverendíssim bisbe de Vich y li denuncià dites coses, demanant fos rebuda informatió de aquelles, però dit official recusà procehir a la informatió de dit delicte y càstich de aquell, per lo que diu que per rahó de alguna pretesa concòrdia ha de procehir contra los canonges que dit delicte an comès ab adjunt per dit Capítol anomenador, y com sie cert que tot lo dit capítol y canonges de aquell, o la maior part de aquells, han consentit en que se fes dita effractió y cometés dit delicte, no·s pot aguardar que havent de concòrrer adiunt capitular junctament ab dit official se pugua haver rahó alguna de dit delicte, com sie cert que dit adiunt sempre obviarà la informatió y punitió de aquell. E com dites coses no sols redundan en periudici y agravi molt gran de dita communitat però encara encara (sic) de Vostres Magníficas y Mercès y de tots los ciutedans y habitants en la present ciutat se dexten sien ben guardades y erogades y distribuïdes si y segons los

donadors ab ses pies institutions manen y ordenen y axí és estat per los antichs molt caute y sàviament disposat que en dita caxa fossen dites tres tancadures y claus que la una de aquelles tingués un beneficiat qui assistís y assentís en la extractió de dites pecúnies y altres coses en dita caxa depositades per a què se obviàs a tota manera de frau y de fer lo contrari poria ab molta facilitat resultar. Per çó y altrament, la reverent Comunitat de dits preveres beneficiats y conductius de dita yglésia o llur síndich, actor o procurador a Vostres Magníficas y Mercès supplican (f. 3) *omni meliore modo et forma* se servescan en interposar ses parts per a que se puga impetrar y demanar al Santíssim Pontífice Romà y a la Santa Sede Apostòlica la concessió y expeditió de un breu o comissió dirigida al Reverendíssim Bisbe de la present ciutat y a son vicari general perquè aquell y a quiscun d'ells assoles, sens adjuut de dit Capítol ni assistència de altre persona alguna, puguin liberament, no obstant dita pretesa concòrdia ni altres privilegis tingués dit Capítol, procehir a la informatió de dit delictes y a la punició de aquells que en aquell se trobaran culpables, ab potestat expressa que constant com constarà de dit delictes, puga dit Reverendíssim Bisbe o son vicari general y quiscun d'ells assoles procehir criminalment ab condemnació y sinena e reintegració de tot lo que se trobarà per rahó de dita efracció o altrament ser stat extret per dits canonges de dita caxa; y perquè les coses sobredites tingan llur degut effecte supplica no res manco dita comunitat que Vostres Magníficas y Mercès se servesquen de scriure a sa sanctedat y si menester serà a la S C Real Magestad del Rey nostre senyor perquè intercedesque ab sa Santedat se servescha de concedir dita comissió; y dita comunitat, per sa part, també supplicarà a Sa Santedat tinga per bé de concedir les coses sobredites; e com sien notòries les vaxations que dit Capítol y canonges fan de cadal die als preveres beneficiats y conductius de dita yglésia, entre altres en disminuir y llevar les distributions per no donar dits canonges als beneficiats cada die sinó deu diners y als conductius sinó set diners, y essent tanta la pobresa, desitjen aquells summament obviar aquelles y del tot estar ab quietut dedicats, com tenen obligació, al culto divino; y no res manco, desitjen augmentar llur distributió perquè puguin millor passar conforme llur estament, lo que per apartar-se de inquietuts y encontres ab dits canonges desitjen fer no en dita yglésia cathedral sinó en altra yglésia de la present ciutat; e com apar que en tota ella no ni hage ninguna més abta ni acomodada que la yglésia de Nostra Senyora de Pietat,

desijen smersar molts d'ells aniversaris y altres pies institutions y fundar aquelles en dita yglésia de Nostra Senyora de Pietat, y axí per lo tant y altrament a Vostres Magnificas y Mercès suppliquen sie de llur servey de concedir-los la administratió de dita yglésia de Pietat en forma que puguin en aquella fundar, axí ells com personas llaychas, anniversaris y altres pies institutions conforme la devotió de cada qual, restant sempre Vostres Magnificas y Mercès protectors de dita yglésia, que a més que Vostres Magnificas y Mercès faran una obra meritòria que resultarà en gran augment del culte diví y benefici dels fills de la ciutat, dits supplicants ó tindran a singular mercè y benefici, lo offici, etc., *et que licet*, etc., *et Altissimus*, etc., Testes. Y legida dita supplicació per mi dit notari y scrivà de dit Magnífich Consell los (f. 3v) dits mossèn Pere Matavaques y mossèn Bernat Raguier, supplicants per part de dita venerable comunitat, determina dit Magnífich Consell quant al que-s supplica tocant a la dita yglésia de la Pietat, que la dita yglésia de la Pietat de la present ciutat sie concedida per lo present Magnífich Consell, com ab lo que present aquella concedexen, a la dita venerable Communitat dels preveres beneficiats y conductius de la Seu de Vich, ab los ornaments de dita yglésia. Axí que dita venerable communitat y altre fells xhristians puguin en dita yglésia fundar anniversaris y altres pies institutions y aquelles celebrar en dita yglésia segons la voluntat dels qui aquelles fundaran y les rendes de les dites pies institutions que-s fundaran en dita yglésia puguin rebre, exigir y cobrar y administrar; també pugue dita venerable communitat de dits preveres beneficiats y conductius fer en dita yglésia qualsevol obras que convindrà, restant, emperò, la administratió de dita yglésia y rendes que vuy reb y són de dita yglésia als Senyors Consellers y Consell de la present ciutat, conforme han sempre tinguda y vuy tenen. També restant la administratió dels Gloriosos Màrtirs Sant Lucià y Martià als dits Senyors Consellers y Consell de la present ciutat, axí que en la dita administratió no tinguen cosa alguna dita venerable communitat dels preveres beneficiats y conductius. La qual concessió fan hagen de acceptar dita venerable communitat ab les conditions dalt dites, donant licència al scrivà del present consell que de la present concessió, après que sie per dita venerable communitat acceptada, pugue donar a dita communitat còpia auctèntica, y entretant comunicar aquella a qui volran dits senyors Consellers. Quant, emperò, en lo demás de la dita supplicació no-s feu determinatió ans se dexà a major deliberatió. Lo dit, emperò,

senyor Joan Prades, requerí fos continuat son vot, lo qual és que la present ciutat se interpose entre lo Reverent Capítol y la dita venerable communitat, fent enbaxada al Reverendíssim Senyor Bisbe en ser arribat, per a que se interpose també entre ells y entre tots procuren concordar aquells, y que entre tant no se attente cosa alguna, per çò que dita supplicació conté molts caps, y a dit vot aderiren dit mossèn Gaspar Sellers y Rafel Oriol.

Testes sunt los honorables Sagimon Aromir y Francesch Aromir verguers dels senyors Consellers.

*Copiat mei mihis duobus papyri foleis aliena manu fideliter scripta sumpta (f. 4)
fui per me Joanni Vinyes, apostolica et regia auctoritatibus Reverendissimus
Domini Episcopi...*

Signum die XXVI julii MDCXVIII...

APÈNDIX 4. ACTA D'ACCEPTACIÓ, APROVACIÓ, RATIFICACIÓ I CONFIRMACIÓ DE LA CONCESSIÓ QUE ELS SENYORS CONSELLERS ELS FAN DE LA CAPELLA I ESGLÉSIA DE LA PIETAT AMB ELS SEUS ORNAMENTS, DELS QUALS ES FA INVENTARI

Universis et singulis harum scriem inspecturis visuris, lecturis, pariter, etc., audituris attestor exploratamus fidem facio ego Joannes Vinyes apostolica et Regia auctoritatis Reverendissimis domini Vicensis Episcopi auctoritatibus notarius publicus Vicensis et magnificorum dominorum consiliariorum et Consilii presentis civitatis Vici scriba infrascriptus. Quod apud me dictum et infrascriptum notarium et scribam fuit receptum et testificatum quoddam apochae instrumentum in eius aprisia tenoris huiusmodi. Die sabbati nona mensis februarii anno a Nativitate Domini millesimo sexcentesimo decimo tertio. Nos petrus Matavaques ebdommedarius major ecclesie Vicensis et Bernadus Raguer, presbyter in ecclesie Vicensis beneficiatus, syndici procuratores et actores venerabilis Communitatis presbyterorum beneficiatorum et conductorum ecclesie Vicensis constat de nostra potestate instrumento altero recepto apud notarium infrascriptum die sexta currentis mensis februarii dicto nomine confitemur et in veritate recognooscimus vobis Illustris dominis Jacobo Beulo, Petro Joanni Angelet, Michaeli Luciano Sellers, et Michaeli Valls, anno presenti consiliariis presentis civitatis Vici et concilio proborum hominum dictae civitatis administratoribus ecclesiae Beatae Mariae Pietatis presentis civitatis Vici videlicet vobis dictis dominis consiliariis presentibus et vobis dicto consilio absentibus etc., notariis etc., quod vos dicti domini Consiliarii vigore concessionis factae per vos et dictum venerabili communitati de ecclesia Beatae Mariae Pietatis Civitatis Vici et eius ornamentis et bonis die tertia currentis mensis februarii in consilio dicta die celebrato deditis (f. 5v) et liberastis nobis dicto nomine modo infrascripto ornamenta et bona propria dictae ecclesiae sive capellae Beatae Mariae Pietatis subscripta videlicet.

Primo, una casulla de domàs vermell guarnida de uns passamans de or fals ab sa stola y manipla y dos delmàticas del matex y de la matexa manera guarnidas ab flocadura de seda carmesina y or folrats de bocaram vert bons.

Item, un pàlit del matex domàs vermell ab una creu en lo mig de passamà de or fals an sa flocadura de seda carmesina y or folrat de bretanya bo.

Item, una tovallola de satí carmesí ab sa flocadura de seda vermella ja usada.

Item, altre casulla de domàs blanch ab un fres de brocadello molt usada.

Item, altre casulla de domàs carmesí ab un fres de talilla blanca y or ja usada.

Item, altre casulla de xamallot vert fals ja usada ab stola y manipula.

Item, altre casulla de xamallot morat fals ab fres de telilla de colors ab sa stola y manipula.

Item, sinch camís de tela ab sos àmits y sinyells tot usat.

Item, un pàlit⁸⁵⁰ de barragans de diverses colors de seda folrat de bretanya nou.

Item, altre pàlit de tafetà blanch ab flocadura de seda groga y vermella ja usat.

Item, altre pàlit de vellut carmesí ab unas armas en lo mig brodada de seda y or vell.

Item, altre pàlit de brocadello blanch ab flocadura de seda vermella molt vell.

Item, altre pàlit de vellut carmesí ab uns antorns de brocadello vermell ab unas ymages y roses brodades en lo mig molt vell.

Item, altre pàlit de vellut vert obrat ab flocadura de seda carmesina ja usat.

Item, altre pàlit de domàs vert y groch ab flocadura blava y vermella de filadís vell.

Item, altre pàlit de brocadello ab entorns de xamallot blau ab aygua ja vell.

Item, sinch pàlits de guadamacil de or y pell ab diverses figures, vells.

Item, una caxa de fusta de àlber ab son pany y clau llarga molt vella, en la qual està la major part dels ornaments demunt designats.

Item, dos tovalles de lli de llargària de vint palms quiscuna, guarnida de una mostra de ret per la una vora, novas, encara no beneïdas.

Item, devuyt tovalles de altar, part d'elles squacades y altres llises ja (f. 6) usadas y tres de bri de cànem novas, compresas ab ditas devuyt, les quals tres encara no són beneïdas.

⁸⁵⁰ Es refereix a una peça de tela, de fusta decorada o de metall que es col·locava davant la taula d'un altar.

Item, quatre corporals ab ses animetes bons guarnits de fusos.

Item, dos cobracalsers, un de tafetà vermell sensillo, y altra de catabuffa de seda de colors parda y morada.

Item, dos càlsers de plata ab ses patenas, la hu vell y altre nou ab les armes de la ciutat en los peus y en la una patena.

Item, deu llàntias de vidra ab ses bacines de llautó.

Item, sis bacines de llautó, quatre grans y dos petites.

Item, un ensanser de llautó.

Item, dos draps de ras, la hu ab figuras y altra de fullatges y satí, quiscú d'ells de cayguda de tretze o quatorze palms y de setze o deset palms de travers, lo hu de ells dóna a dita y glesia lo senyor Jaume, vivint, y la altra y dexta dit senyor Jaume Bru ab son testament, són mediocres.

Item, tres draps de ras de cayguda quiscun d'ells de devuyt palms, poch més o manco, y de dotze palms de travers o amplària, vells.

Item, dos portalevas de drap de ras ab personatges suficients.

Item, dos draps de ras dits respulleres de diversos colors y ab diversos animals de llargària quiscu de vint palms y de ample set palms, usats.

Item, dos catifas, una de medisera devesos colors y altra blanca ab pichs negres, vella.

Item, tres mantos de Santa Anna vells, hu de vellut negra, altre de tripa de vellut vermell, y altre de saya blanca.

Item, dos canalobreras de ferro en la capella dels gloriosos màrtirs.

Item, set candaleros de ferro per demunt los altars.

Item, en la capella de Nostra Senyora una campaneta de coura guarnida de son bastiment de fusta ficada en la paret.

Item, un rollo de fusta ab set campanetas de coura en dita capella de Nostra Senyora de Pietat.

Item, tres missals, dos molt vells y hu de nou, ab dos feristolets de fusta.

Item, un taulell de fusta de àlber larch ab sos armaris y calaxos que se vex per tenir los dalt dits ornaments en la sagristia.

Item, una figura de un Xhristo crucificat sens pintar demunt dit taulell.

Item, dos sacras de dir missa dolentas.

Item, una schala de fusta de tretze grahons.

Item, un banch vell.

Item, un llibre de cant en lo cor y son feristol de fusta y dos scons de fus-(f. 6v)ta de àlber ab ses caxes.

Item, una casulla de tafetà blanch guarnida de passamà de or fals folrada de bocaram blau nova ab stola y manipula del matex.

Item, un camís y àmit de drap de casa y sinyell de fil nou.

Item, una bossa ab dos corporals, uns bons y altres usats.

Item, un cofret de fusta de àlber ab son pany y clau en que estan dits vestiments y un missal nou y garnatxa de tela.

Item, un buffet de fusta de noguer dels quals casulla, camís, àmit y sinyell, bossa y corporals, y missal, garnatxa, cofrets, buffets; mossèn Bernardí Montplet, prevere beneficiat de la seu de Vich, dóna per sa devotió a la dita yglésia y a dita venerable comunitat dels preveres beneficiats y conductius, ab condició que de aquells se puga servir durant la vida natural. Les quals cosas són en dita iglésia.

Item, dos campanes en lo campanar.

Item, un orgue en la dita capella.

Item, en la capella dels màrtirs dos scons, hu en quiscuna part.

Item, altre scon fora dita capella.

Item, en la capella de Santa Anna, dos escons.

Item, en la capella de Santa Bàrbara, un scon

Item, un altre scon junt a la pica de aygua beneita.

Item un scon debaix o lo cor de dita yglésia ab un taulell a hont està lo bací del pa beneyt.

Item, altre scon en la volta que és juncta a la sagristia.

Item, una taula en que son continuats los aniversaris de dita yglésia que penja entre la capella de Nostra Senyora y la capella dels Màrtirs.

Item, una figura de un Xhristo crucificat que està junct a la pica de la aygua beneyta junct al portal de la plassa ab una llàntia y bacineta de vidre.

Quequidem predesignata ornamenta et bona propria dicte ecclesie Beatae Mariae Pietatis nos habuimus et recepimus realiter et de facto voluntati nostre a vobis per mediam personam honorabili et discreti Joannes Codina, notari publici civis Vici procuratoris dictae ecclesie pro vobis eadem ornamenta et bona tradentis et liberantis de ordine et mandato vestri dominorum consiliariorum. In super etiam dicto nomine confitemur vobis dictis dominis consiliariis presentibus quod tradistis et liberastis nobis dicto nomine nosque a vobis habuimus et recepimus realiter et de facto in presentia notari et testium infrascriptorum quatuor claves portarum portaliū dictae ecclesie retentis penes vos aliis quatuor clavibus portarum dictorum portaliū ratione administrationis dictae ecclesiae vobis dictis dominis (f. 7) Conciliaris et Consilio remanentes eiusdem ecclesie. Et ideo renunciū etc., firmamus, apochamus et pactum de non petendo etc. Testes sunt Sigismundus Aromir et Franciscus Aromir virgarii dictorum dominorum Consiliarum. Vella In quorum testimonium ego dictus notarius propria manu hu me subscribo et meum solitum et consuetum artis notariatus sui tabillionatus quo utor hic appono signum.

APÈNDIX 5. UNES CAMPANES NOVES PER A L'ESGLÉSIA DE LA PIETAT

Considerant los Administradors de la Iglésia de Nostra Senyora de Pietat los quals són Jaume Serra, domer major de la Seu, Matheu Fontcuberta, jo Segimon Alavall, preveres beneficiats, y Francesch Pujol, conductiu, lo no tenir sinó una campana per ser l'altre trencada, lo axir-nos a comodo molta cantitat de courer, per causa de las Guerras, y ab molta abundàntia essent lo preu la mitat manco que acostumava de anar, lo tenir official pràtich dins de la present ciutat y altres rahons nos obligaren a esforsar-nos de determinar en que·s fes una campana grossa no obstant la necessitat gran de la tersera y quarta ercada que se ha de acabar per estar a la inclemència del cel y molt specialment no tenint mossèn Selles, obrer, un sol diner per la obra, rompent estas difficultats confiant que Nostra Senyora y los Gloriosos Màrtirs nos obrirían camí per trobar dinés tenint confiansa de la ciutat de las 400 lliures tras escritas, compraem de courer 12 quintars a raó de 16 lliures lo quintar y lo pagar fou que lo senyor sagristà qui és Diego Peya, prevere beneficiat, donant a crèdit y bestrent anà entretenint fins que lo senyor obrer tingués dinés, ajudant-hi tanbé mossèn Matheu Fontcuberta dalt dit, y vist que la ciutat no s'avia feta mercè de girar-nos las 400 lliures y nosaltres al senyor obrer, se determinà donar la campana a mestre Antoni Bosch, courer, ciutadà de Vich, perquè la fes, elegint ell lo lloc per a fer lo modello sota de la arcada de la sagristia nova un poc més retirat, en ves lo carrer (f. 58) del enbocador del campanar nou fent lo forn per fòndrer lo courer axint fora de la arcada y fet lo modello avent acaptat per la ciutat oliatim (?) per la fàbrica de dita campana no trobant-se sinó 3 lliures de dinés bons per causa de ser tres campanyas de ciutadans a Sant Seloni per detenir la furor castellana en socórrer Parpinyà, vuy diumenge que comptam a 17 de agost de 1642 als tres quarts de vuit hores de la nit, determina lo official de buidar y buida dita campana preceint que molts preveres beneficiats y conductius axint de la sagristia ab las reliquies dels Gloriosos màrtirs qui las aportava mossèn Francesch Pujol, conductiu, anaren devant Nostra Senyora y dels Gloriosos Màrtirs cantant-hi una Salve Regina ab oratió y commemoratió dels Gloriosos Màrtirs comensant la llatania y precessionalment anarem devant lo portal de la dita Sagristia proseguint en acabar-le y devant de ditas reliquies lo official la buidà assistint-hi molta de gent etiam dones, no obstant lo lloc tant ocupat y lo perill que apenas los presents s·i

podien acostar, confinat tots lo bon succès y favor de Nostra Senyora y dels Gloriosos Màrtirs com hem tots experimentat, axint la campana ab tot compliment restant a la canal courer de pes de 1 quintar 1 rova 19 lliures no pesant los espiralls, la causa era que en lo forn ni posarem per assegurar-nos-ne 13 quintars 3 roves 3 lliures així que la campana ha de excedir als 12 quintars per quant las disminucions no poden ser tant grans. Y lo endemà mestre Francesch Domènech, lo official de la obra ab ternal o corriola ab lo torn (f. 52v) la desensoraren per fer lloc a l'altre patita que avie de buidar o fer tornant-lo al mateix so de antes y axís ho feu que als 20 de dit mes buida l'altre petitona de pes de 11 roves excedint-les en lo mateix lloc tenint tan bé bon succès donarem a Déu Nostre Senyor las Gràtias y a Nostra Senyora de Pietaat y Gloriosos Màrtirs Lluçia y Martià.

AMV, Llibre I de las determinacions..., f. 51-52 v.

APÈNDIX 6. INTEGRANTS DEL CAPÍTOL DE CANONGES DE LA CATEDRAL DE VIC (1587-1675)

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Data elecció	Data inici	Data final	Notes
Comellas	Bartomeu		20/03/1587		
Bonet	Celdoni		07/08/1587		
Verdaguer	Joan Pau		27/10/1587		canonge alberguer,
Perpinyà	Pere	17/10/1587	17/10/1587	17/06/1629	per provisió apostòlica; renuncia a la canongia per fer-se frare caputxí
Company	Andreu		08/06/1588	23/08/1603	
Burgués	Bartomeu		28/06/1588		
Vila	Francesc	29/08/1588	29/08/1588	15/07/1598	
Prat	Gaspar	29/08/1588	29/08/1588	25/09/1595	
Palmerola	Miquel		14/03/1590	30/08/1601	ho permuta amb Valentí Comalada
Despujol	Galceran	20/06/1590	20/06/1590	27/08/1608	fill de Sant Hipòlit de Voltregà; Enterrat a Sant Hipòlit de Voltregà
Despujol	Galceran		20/06/1590		
Fabra	Pau	09/07/1590	09/07/1590	20/05/1600	Ardiaca, substituït per Josep bru
Codolosa	Gaspar	03/10/1590	03/10/1590	23/03/1619	substituït per Miquel Perpinyà
Senmartí	Andreu	20/10/1590	20/10/1590	01/02/1616	per renúncia de Bartomeu Senmartí; el substitueix Pere Joan Galindo; dona el vot favorable perquè les relíquies dels sants Just, Llucià i Marcià, es portin en tàlem en dies de processons i pregàries
Casassús	Joan Baptista		21/06/1591	10/02/1605	canonge alberguer,
Feu	Bartomeu	28/09/1593	28/09/1593	01/03/1602	hi renuncia i ho permuta a Jeroni Castelló
Garcés	Pau		11/11/1593	27/09/1596	monjo major, data final aproximada a partir de Miquel Portiols
Reixach	Jaume	29/12/1593	29/12/1593	10/09/1618	Síndic del Capítol als sínodes de 1591, 1596 i 1618, per renúncia de Bartomeu Burgués; el substitueix Joan Moragues

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
Soler	Sebastià	15/04/1594	15/04/1594	21/10/1600	per defunció Salvador Viladecans; ho permuta amb Joan Reixach
les Cases	Jeroni	14/05/1595	14/05/1595	07/07/1609	Sacristà, substituït per Enric d'Alemanys
Prada	Esteve	23/09/1595	23/09/1595	26/05/1608	per defunció de Rafel Domènech; el 1608 la permuta amb Sebastià Oriol
Esbert	Antoni	25/09/1595	25/09/1595	21/10/1624	per defunció de Gaspar de Prat; acusat de celebrar malament la missa perquè no ho feia amb el cerimonial romà que s'introdueix l'any 1614
Portiols	Miquel		27/09/1596		monjo major, per provisió apostòlica;
Vila	Joan	16/06/1596	16/06/1596	23/06/1600	procurador bisbe de Vic,
Reixach	Gabriel		18/07/1597	29/12/1606	canonge degà, el substitueix el procurador de la Càmera Apostòlica
Vila	Joan		15/07/1598		canonge lector, per provisió apostòlica; per defunció de Francesc Vila
Vila	Segimon	01/01/1600	01/01/1600	04/04/1631	data inicial aproximada; mor de pesta (sembla)
Benet	Pere Joan	01/01/1600	01/01/1600	30/04/1631	data inicial aproximada; mor de pesta (sembla)
Masmitjà	Antoni Joan	23/06/1600	23/06/1600	19/02/1614	Síndic del Capítol als sínodes de 1602 i 1609, substitueix Joan Vila; Substituït per Onofre Coromina
Bru	Josep	21/08/1600	21/08/1600	20/10/1613	Ardiaca, substitueix Paulí Fabra per defunció; substituït per Miquel Macip
Vendrell	Bartomeu	14/09/1600	14/09/1600	06/10/1603	substitueix Joan Samsó per defunció; el substituïx Francesc Senmartí
Masgrau	Francesc		02/10/1600		monjo major,
Reixach	Joan	21/10/1600	21/10/1600	08/08/1632	ho permuta amb Sebastià Soler; substituït per Jeròni Colldeiram; llega

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					rèdits de 500 lliures anuals destinats a la capella de Sant Bernat Calbó; no quadra la data de Cunill amb la de ACV 31/31
Comalada	Valentí	30/08/1601	30/08/1601	09/07/1608	Vicari General, ho permuta a Miquel Palmerola; el substitueix Jaume Ferrer per provisió apostòlica
Bergadà	Baltasar	11/09/1601	11/09/1601	15/03/1621	per defunció d'Antoni Sanromà; substituït per Dídac Nadal
Castelló	Jeroni	01/03/1602	01/03/1602	21/03/1609	canonge precentor, per permuta amb Bartomeu Feu; data final no segura
Galindo	Pere Joan	04/04/1602	04/04/1602	09/08/1626	
Tudela	Francisco	22/04/1622	22/04/1622	14/03/1605	sagristà major, substitueix a Segimon Ferreres; el substitueix Jeroni les Cases
Gonfaus	Joan	23/08/1623	23/08/1623	1622/01/16	provisió apostòlica; substitueix Andreu Company (difunt); substituït per Miquel Estevanell
Senmartí	Francesc	06/10/1603	06/10/1603	05/01/1639	rectoria de Sant Miquel, substitueix Bartomeu Vendrell per defunció; el substitueix Jaume Prat
Riera	Montserrat	10/02/1605	10/02/1605	17/05/1610	canonge alberguer, per renúncia i permuta de Joan Baptista Casassús; el substitueix Jaume Clota
les Cases	Jeroni	14/03/1605	14/03/1605		per renúncia i permuta de Francesc Tudela
Moragues	Joan	12/05/1606	12/05/1606	23/03/1619	substituït per Joan Pallisa; provisió apostòlica
Càmera Apostòlica		29/12/1606	29/12/1606		canongia de Gabriel Reixach
Oliveres	Antic Tomàs	23/10/1607	23/10/1607	06/12/1636	substitueix Jaume Oriola per defunció; Funda un sufragi per les ànimes
Baranera	Joan	05/04/1608	05/04/1608	03/02/1643	coadjutor; síndic del capítol de canonges al

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					sínodo diocesà de 1627, coadjutor de Galceran de Despujol; el substitueix Antoni Sala; funda un aniversari perpetu per les ànimes; és canonge per la vacant de Galceran de Despujol
Reart	Onofre	13/04/1608	13/04/1608		procurador del bisbe,
Oriol	Sebastià	26/05/1608	26/05/1608	06/09/1621	Síndic del capítol de canonges al sínodo de 1613, per permuta amb Esteve Prada
Baranera	Joan	05/04/1608	05/04/1608	03/02/1643	Síndic del Capítol de canonges al sínodo diocesà de 1627, per defunció de Galceran de Despujol; el substitueix Antoni Sala; funda un aniversari perpetu per les ànimes; és canonge per la vacant de Galceran de Despujol
Estevanell	Miquel	16/01/1609	16/01/1609	18/02/1633	canonge Penitenciari; síndic del Capítol al Concili Provincial de Tarragona, insituteix aniversari anual
Ferrer	Jaume	09/03/1609	09/03/1609	03/09/1610	substitueix Valentí Comalada per defunció
Castelló	Francesc	21/03/1609	21/03/1609		canonge susceptor, substitueix per permuta a Joan Castelló
d'Alemanys	Enric	05/04/1609	05/04/1609	28/11/1655	canonge sagristà, substitueix Jeroni les Cases; substituït per Miquel de Boixadors i Lull; A les Corts s'oposa amb Pau Claris a les demandes reials
Montaner	Hug	03/09/1610	03/09/1610	18/08/1621	Síndic del capítol de canonges al sínodo de 1613, permuta amb Jaume de Ferrer
Clota	Jaume	17/05/1610	17/05/1610	20/12/1613	canonge alberguer, substitueix Montserrat Riera per renúncia; el substitueix Antoni Macip per defunció
Masot	Bernat	29/10/1610	29/10/1610	26/08/1636	coadjutor de Pau

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					Lledó, Substituït per Josep Riera; funda aniversari anual, pren possessió el 22 /11/1610
Serralta	Josep	10/09/1612	10/09/1612	24/06/1631	Substitueix Bernat Samsó; sembla que mor de pesta
Marot	Bernat	04/10/1612	04/10/1612		Substitueix Pau lledó per defunció; era coadjutor de Pau Lledó
Macip i Sotello	Miquel	20/10/1613	20/10/1613	31/12/1620	Ardiaca / Administrador Seu Vacant, substitueix Josep Bru per defunció pren possessió el 21 de juny de 1614
Macip	Antoni	20/12/1613	20/12/1613	02/07/1629	canonge alberguer, Substitueix Jaume Clota per defunció
Coromina i Avenc	Onofre	19/07/1614	19/07/1614	12/04/1638	canonge Magistral, substitueix Antoni Joan Masmitjà per defunció; renuncia el 17/12/1619 a favor de Gaspar Coromina; signa amb altres capitulars la fundació de l'ofici de mestre de silenci, d'accent, anomenat també mestre de cerimònies
Comella	Pau	09/08/1614	09/08/1614	26/06/1632	substituït per Andreu Senmartí
Mas	Joan	14/09/1614	14/09/1614	21/07/1624	Degà,
Queralt	Jaume	22/07/1615	22/07/1615	25/06/1616	monjo major, substitueix Francesc Mas per defunció
Vila	Segimon	19/09/1615	19/09/1615		coadjutor d'Antoni Vila,
Galindo	Pere Joan	29/10/1616	29/10/1616		substitueix Andreu Senmartí difunt
Jover	Jaume	20/06/1618	20/06/1618		
Bertrana	Salvador	25/06/1616	25/06/1616	07/08/1624	monjo major, permuta amb Jaume Queralt; permuta amb Segimon Bertrana
Bergadà	Jaume	25/05/1617	25/05/1617	27/07/1622	coadjutor de Gaspar de Prat,
Jover	Jaume	20/06/1618	20/06/1618		coadjutor de Pere de Perpinyà,
Castelló	Francesc	07/09/1618	07/09/1618		coadjutor de Jeroni Castelló,

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
Comella	Pau	09/08/1618	09/08/1618		coadjutor de Pere Galindo,
Vila	Segimon	10/09/1618	10/09/1618		Substitueix Jaume reixach difunt
Osona	Josep	08/01/1619	08/01/1619	11/10/1636	coadjutor de Jaume Bergadà senior; Domer,
de Codina	Francesc Lluçà	08/02/1619	08/02/1619	02/04/1660	coadjutor d'Antoni Vila, substitueix Antoni Vila, difunt; substituït per Francesc Vilomara; dels seus béns va construir el convent de les Davallades
Perpinyà	Miquel	01/07/1619	01/07/1619	09/08/1627	Substitueix Gaspar Codolosa per defunció; el substitueix Jacint Roca
Illa	Jeroni	09/10/1619	09/10/1619		soci de l'ardiaca, substitueix Francesc Serralta difunt
Coromina	Gaspar	17/12/1619	17/12/1619		Substitueix Onofre Coromina per renúncia
Pallissa	Pere Joan	11/03/1621	11/03/1621	30/09/1625	Substitueix Pere Joan Moragues difunt
Nadal	Dídac	15/03/1621	15/03/1621		Substitueix Baltasar Bergadà per defunció
Colldelram	Pau	16/06/1621	16/06/1621		coadjutor de Sebastià Narcís Oriol, substitueix Sebastià Oriol el 6/09/1621
Estevanell	Miquel	16/01/1622	16/01/1622	09/07/1630	Substitueix Joan Gonfaus; provisió apostolica
Codina	Lluçà	06/03/1622	06/03/1622		Substitueix Antoni Vila per defunció
Damians	Pere	30/04/1622	30/04/1622	21/09/1663	, ocupa canongia d'Hug Muntaner, difunt; el substitueix Jaume Puigrefagut; té com a coadjutor Francesc Calvet
Mainer	Cristòfol	23/06/1622	23/06/1622	23/06/1623	canonge ardiaca, lletres apostòliques
Osona	Josep	27/07/1622	27/07/1622		domer, substitueix Jaume Bergadà difunt
Castelló	Francesc	06/12/1622	06/12/1622		procurador precentoria,
Barrera	Joan	23/06/1623	23/06/1623	21/05/1631	Administrador Seu Vacant, per renúncia de Cristòfol Maier; sembla que mor de

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					pesta
Bertrana	Segimon	07/08/1624	07/08/1624	05/05/1626	monjo major, permuta amb Salvador Bertrana
Balla	Francesc	14/02/1625	14/02/1625	08/07/1625	Substitueix Antoni Esbert per defunció; permuta la canongia amb Sallés
Sellers	Pau	08/07/1625	08/07/1625	20/02/1635	, permuta amb Frnacesc Balla
Magre	Jaume	12/07/1625	12/07/1625		canonge degà,
Serrarrica	Montserrat	30/09/1625	30/09/1625		Substitueix Pere Joan Pallissa
Torrents	Jaume	05/05/1626	05/05/1626	23/08/1630	monjo major, permuta amb Segimon Bertrana
Comelles	Pau	12/08/1626	12/08/1626		Substitueix P.I. Galindo per defunció
Roca	Jacint	09/08/1627	09/08/1627		, permuta amb Miquel Perpinyà
Sellers	Pere	26/03/1629	26/03/1629		
Jover	Jaume	15/06/1629	15/06/1629	09/05/1656	Substitueix Pere Perpinyà per defunicó; substituït per Isidor Morera; Funda un aniversari anual per les ànimes; pren part de la defensa de Vic contra els francesos l'any 1653
Bonet	Pere	28/06/1629	28/06/1629		coadjutor senyor Oliveras,
Tarabau	Damià	02/07/1629	02/07/1629	17/10/1630	alberguer, substitueix Antoni Macip per defunció
Reixach	Joan	10/06/1630	10/06/1630	03/12/1639	, el jove
Marçeler	Joan	09/07/1630	09/07/1630		canonge penitencier; coadjutor d'EstevanellSubstitueix Miquel Estevanell
Illa	Jeroni	23/08/1630	23/08/1630		coadjutor del monjo major, substitueix Jaume Torrents
Empesa	Joan	17/10/1630	17/10/1630		alberguer, permuta amb Damià Tarabau
Plantamor	Dídac	28/06/1631	28/06/1631	19/09/1644	Substitueix Josep Serralta per defunció; substituït per Jeroni Catllar
Palau	Melcior	25/07/1631	25/07/1631		ardiaca, substitueix Joan Barrera per defunció; per autoritat apostòlica
Palau	Dídac	28/07/1631	28/07/1631	04/05/1647	Substitueix Segimon Vila per defunció;

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					substituït per Pere Ramis perquè Dídac(?) Palau va de canonge a Barcelona
Dorda	Joan	10/04/1632	10/04/1632		soci de l'ardiaca, per permuta amb Raimon Forns
Nadal	Dídac	30/06/1632	30/06/1632		Substitueix Pau Comella per defunció
Senmartí	Andreu	30/06/1632	30/06/1632		Substitueix Paulí Comella per defunció
Reixach	Joan	11/08/1632	11/08/1632		Substitueix Joan Reixach per defunció
Graell	Marià	07/09/1632	07/09/1632	26/11/1636	Substitueix Gaspar de Prat
Mercader	Joan	19/02/1633	19/02/1633	12/04/1642	Canonge Penitencier, substitueix Miquel Estevanell per defunció
Torrents	Antoni Joan	01/05/1633	01/05/1633		monjo major, substitueixJaume Torrents per defunció
Colldelram	Jeroni	08/02/1634	08/02/1634	26/07/1665	Substitueix Joan Baranera; institueix fundacions en honor de la Verge Maria, aniversaris i misses per difunts
Marsal	Jaume	17/11/1634	17/11/1634		soci de l'Ardiaca,
Senespleda i Tord	Gaspar	17/12/1635	17/12/1635	27/04/1637	Substitueix Paulí Sellers difunt; nomenat per l'autoritat apostòlica; substituït per Josep Bojons per provisió apostòlica
Mascaró	Joan	06/06/1636	06/06/1636		
Colldelram	Pau	10/09/1636	10/09/1636	10/10/1651	, substituït per Magí Colldelram; Deixa un aniversari anual i una fundació en honor de la Mare de Déu de les Neus; Segurament mor de pesta
Bronsal	Antoni	27/01/1637	27/01/1637	19/05/1660	Substitueix Antic Tomàs Oliveres per defunció; substituït per Josep Tosell; deixa una fundació en honor de sant Antoni, un aniversari anual per les ànimes i 1130 misses per la seva ànima; forma part 2ª esquadra

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					capitular
Damians	Pere Joan	16/04/1637	16/04/1637	19/09/1663	canonge Degà, des de 1658 té com a coadjutor a Jaume Puigrefagut que el substeix el 21/09/1663; deixa tots els seus béns per aniversaris d'ànimes i obres pies
Bojons i Biniguleny	Josep	27/04/1637	27/04/1637	30/08/1644	Substueix Gaspar Senespleda i Tord; deixa una fundació per les ànimes
Riera	Josep	27/05/1637	27/05/1637		, per procurator audiència apostòlica; Substueix Bernat Masot
Genicot	Miquel	17/06/1637	17/06/1637	30/10/1645	domer, substituït per Josep Graell
Morera	Isidor	13/07/1637	13/07/1637	14/10/1657	, substituït per Francesc Clarà
Senmartí	Francesc	20/07/1637	20/07/1637	03/01/1639	, per rescissió de la permuta que havia fet Andreu Senmartí; Funda un aniversari anual per les ànimes
Senmartí	Andreu	26/07/1637	26/07/1637	21/10/1656	, substituït per Francesc Morera
Serrarrica	Montserrat	01/01/1638	01/01/1638	17/01/1651	, data inicial aproximada; residia a Roma i estava adscrit ala Cúria Pontifícia
Saiz	Jacint	25/02/1638	25/02/1638	31/10/1664	coadjutor, substituït per Jaume Vidal; fa coadjutoria a Gaspar de Prat; deixa varies fundacions en honor de sant Ignasi, sant Tomàs. Sant Francesc i aniversaris d'ànimes; formà part de la companyia 1ª capitular contra els francesos
de Prat	Gaspar	26/02/1638	26/02/1638	20/09/1645	, substituït per Jacint Saiz; funda un aniversari per les ànimes
Prat	Jaume	26/02/1638	26/02/1638	10/03/1651	coadjutor, fa coadjutoria a Francesc Senmartí; substituït per JaAntoni Mas; el 29/10/1644 signa la

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					concòrdia entre canonges i beneficiats de la catedral, «per a que tot lo món veje quantas veras afecta tota concòrdia, pau, quietud y bona germandat...». Segurament mor de pesta
Sellers	Pere	24/04/1638	24/04/1638	30/08/1644	Vicari general, substitueix Onofre Coromina, difunt; substituït per Francesc Ferrer
Riera	Francesc	19/06/1638	19/06/1638	10/07/1644	, per la permuta feta per Josep Riera, germà seu
Prat	Jaume	05/01/1639	05/01/1639		, pren possessió del canonicat vacant de Francesc Senmartí; li fa coadjutoria Antoni Mas el 10/12/1645
Vila	Francesc	29/04/1639	29/04/1639		clergue; soci de l'Ardiaca,
Moncada	Joan Lluís	09/08/1639	09/08/1639	03/04/1653	Canonge Degà, sembla que el 30/08/1644 pren possessió de la canongia vacant deixada per Josep de Bojons, difunt; substituït per Joan Puig; Deixa una fundació en honor de Sant Lluís i un aniversari anual pels difunts; enterrat a la Pietat
Agut	Joan Francesc	17/12/1639	17/12/1639	27/11/1655	coadjutor; canonge Penitencier; Vicari general, coadjutoria de Joan Marsaler
Colldelram	Jeroni	01/12/1639	01/12/1639		Substitueix Joan Reixach, difunt
Casquet	Pere Joan	13/12/1639	13/12/1639	09/02/1657	soci de l'Ardiaca, permutat amb Josep Tolosa
Agut	Joan Francesc	12/04/1642	12/04/1642		canonge penitencier, substitueix Joan Marsaler per defunció
Noguer	Gabriel	18/09/1643	18/09/1643		canonge alberguer,
Sala i Codina	Antoni	08/10/1643	08/10/1643	12/11/1665	canonge Sacristà, substiteix Joan

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					Baranera per defunció
Oriol	Francesc	10/07/1644	10/07/1644	01/09/1654	, substituït per Onofre Reart i de Llupià; per lletra Apostòlica per resignació (renúncia?) feta pel canonge Josep Riera); formà part de la companyia 1 ^a capitular contra els francesos
Colldelram	Magí	02/08/1644	02/08/1644		coadjutor, coadjutoria del canonincat de Pau Colldelram
Callar	Jeroni	19/09/1644	19/09/1644	31/08/1653	, pren posseissió el desembre; Substitueix Dídac Plantalamor per òbit; deixa una fundació de misses; Segurament mor de pesta
Vila	Ildefons	23/12/1644	23/12/1644	16/09/1654	coadjutor, coadjutoria de Montserrat Serrarrica; formà part de la companyia 1 ^a capitular contra els francesos
Ferrer	Francesc	21/01/1645	21/01/1645	20/07/1657	, substitueix Pere Sellers difunt; permuta la canongia amb Antoni Sala i Codina
Graell	Josep	25/07/1645	25/07/1645	22/08/1651	domer, substitueix Miquel Genicot per defunció; Segurament mor de pesta
Saiz	Jacint	02/09/1645	02/09/1645		, segona possessió de Jacint Saiz; substitueix Gaspar de Prat per defunció
Mas	Antoni	10/12/1645	10/12/1645	12/07/1658	coadjutor, coadjutoria de Jaume Prat; substituït per Pere Oliver; rector de la universitat literària; deixa fundació per festa sant Eudald; forma part 2 ^a esquadra capitular; es reuneix amb Joan d'Àustria en representació Capítol
Boixeda	Jaume	24/12/1646	24/12/1646		canonge alberguer, permuta albergueria
Ramis	Pere	04/05/1647	04/05/1647	01/09/1683	canonge Degà, substituït Dídac

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					Palau per dimissió perquè va ade canonge a Barcelona; benefactor Hospital de la Santa Creu; formà part de la 2ª esquadra capitular contra els francesos
Colldelram	Magí	02/12/1647	02/12/1647	14/12/1686	canonge Degà, Cap d'esquadra 1ª capitular del batalló format per defensar Vic; funda festa immaculada Concepció. Un aniversari anual i una missa diària
Bosch	Dídac	03/06/1648	03/06/1648	12/09/1671	coadjutor, Substitut per Miquel Roca; coadjutor de Jeroni Catllar
Castells	Francesc	10/09/1649	10/09/1649	12/11/1663	
Calvet	Francesc	26/02/1650	26/02/1650	30/11/1655	coadjutor, coadjutor de Pere Joan Daminas; formà part de la companyia 1ª capitular contra els francesos
Nadal	Dídac	30/04/1650	30/04/1650	31/08/1653	, té Josep Ndal com a coadjutor; deixa fundat un aniversari anual; Segurament mor de pesta
Nadal	Josep	30/04/1650	30/04/1650	12/03/1674	coadjutor, coadjutor de Dídac Nadal formà part de la 2ª esquadra capitular contra els francesos
Castelló	Francesc	15/07/1650	15/07/1650	28/12/1653	canonge Mestrescola, té com a coadjutor al nebot Francesc Castelló; Segurament mor de pesta
Castelló	Francesc	15/07/1650	15/07/1650		coadjutor, coadjutor del seu oncle Francesc Castelló
Castelló	Antoni	15/07/1650	15/07/1650		Substitueix Joan Navarro, difunt
Tord	Gaspar	03/02/1651	03/02/1651	27/10/1656	canonge suscentor, permuta amb Antoni Castelló; permuta amb Joan Batista Tord, nebot seu
Vila	Ildefons	24/02/1651	24/02/1651		segona possessió, substitueix Montserrat

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					Serrarrica de qui era coadjutor
Mas	Antoni	12/03/1651	12/03/1651		Substitueix Jaume Prat per defunció
Roca	Jacint	12/09/1651	12/09/1651	18/07/1675	Vicari general, deixa tots els seus béns a institucions benèfiques
Colldelram	Magí	16/10/1651	16/10/1651		segona posessió, substitueix Pau Colldelram per defunció
Estevanell	Jaume	11/10/1652	11/10/1652	21/04/1669	domer, substeiteix Josep Graell per defunció; Síndic del capítol de canonges al Concili Provincial de Tarragona de 1654
de Llupià	Miquel	10/12/1652	10/12/1652	02/08/1664	canonge Degà, el 16 de juliol de 1662 té com a coadjutor Antoni Pau Macià que el substitueix el 08/08/1664
Bosch	Dídac	03/09/1653	03/09/1653	04/09/1671	Substitueix Jeròni Callar; formà part de la 2ª esquadra capitular contra els francesos
Nadal	Josep	01/12/1653	01/12/1653	20/03/1674	segona posessió, substitueix Dídac Nadal per defunció
Castelló	Francesc	31/12/1653	31/12/1653	13/03/1665	, substeiteix Francesc Castelló per defunció
Puig	Joan	31/10/1654	31/10/1654	29/10/1677	Substitueix Lluís de Moncada per defunció; té com a coadjutor Francesc Colldelram: formà part de la 3ª esquadra capitular contra els francesos
Reart i de Llupià	Onofre	09/12/1654	09/12/1654	04/06/1661	Substitueix Joan Francesc Oriol; proposat per Enric d'Alemanys; permuta la canongia amb Pau Feu
Llinàs	Josep	27/09/1655	27/09/1655	22/06/1696	canonge degà, substeiteix Ildefons Vila per defunció; proposat per Ramon de Sentmenat; institueix un aniversari anual; deixa una fundació per la festa del patrocini de la venerada verge;

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					cobreix la vacant d'Ildefons Vila
Dou	Francesc	25/10/1655	25/10/1655	01/12/1662	ardiacà, substitueix Melcior de Palau per dimissió; proveït per la Autoritat Apostòlica
Riera	Jeroni	08/02/1656	08/02/1656	28/05/1684	caonge Penitencier, Substitueix Joan Francesc Agut per defunció; tenia en possessió el benefici de Sant Bernat; va ser nomenat canonge per defunció de Francesc Agut
Morera	Isidor	09/05/1656	09/05/1656		Substitueix Jaume Jover per defunció; proveït per autoritat apostòlica
Boixadors i Llull	Miquel	10/09/1656	10/09/1656	31/10/1663	Substitueix Enric d'Alemanys per defunció; permuta la canogia a Antoni Sala i amb Joan Sala; nometat per autoritat apostòlica
Tord	Joan Baptista	27/10/1656	27/10/1656	19/01/1667	canonge susceptor, permuta amb Gaspar Tord, oncle seu
Morera	Francesc	30/12/1656	30/12/1656	03/04/1682	, té per coadjutor a Francesc Masferrer; substitueix Andreu Senmartí per defunció
Tolosa	Josep	09/02/1657	09/02/1657	01/02/1658	soci de l'ardiacà, permuta amb Pere Joan Casquet; substituït per Esteve Calm
Sala i Codina	Antoni	20/07/1657	20/07/1657	20/06/1676	, permuta amb Francesc Ferrer; substituït per Francesc de Bojons i Sala
Clarà	Francesc	24/12/1654	24/12/1654		Substitueix Isidor Morera per defunció i per a Jeroni Colldelram per dimissió de la plaça de Isidor Morera
Calm	Esteve	01/02/1658	01/02/1658	13/07/1662	soci de l'ardiacà, substitueix Josep Tolosa per defuinció; substituït per Pere Serra

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
Puigrefagut	Jaume	19/07/1658	19/07/1658		coadjutor, coadjutor de Pere Joan Damians
Costa	Isidor	20/06/1659	20/06/1659	18/06/1667	alberguer, permuta l'albergueria a Antoni Macià
Oliver	Pere	28/07/1659	28/07/1659		Substitueix Antoni Mas per defunció
Tosell	Josep	23/06/1660	23/06/1660	07/02/1696	Substitueix Antoni Bronsal per defunció; deixa fundació en honor Verge dels Dolors
de Llupià	Miquel	10/12/1600	10/12/1600		canonge degà, per provisió apostòlica
Feu	Paulí	04/06/1661	04/06/1661	04/03/1680	, permuta canonicat amb Onofre Reart i de Llupià
Vilomara	Francesc	04/06/1661	04/06/1661	13/03/1699	Substitueix Francesc Llucià Codina per defunció; deixa una fundació perquè cremin dues llànties davant altar major en honor a Santa Eulàlia; pren canonogia per vacant per defunció de Francesc de Codina
Serra	Pere	13/07/1662	13/07/1662	07/04/1664	soci de l'ardiaca, substueix Esteve Calm per defunció
Macià	Antoni Pau	16/07/1662	16/07/1662	28/06/1675	coadjutor, coadjutor de Miquel de Llupià
Mercadal	Esteve	01/12/1662	01/12/1662	10/04/1684	Ardiaca, permuta amb Francesc Dou; Durant un temps va ser el diputat eclesiàstic de Catalunya com a resultes de la permuta amb P. Dou
Sunyer	Brauli	05/06/1663	05/06/1663		, procurador bisbe
Puigrefagut	Jaume	21/09/1663	21/09/1663	18/07/1694	, deixa fundació per missa diària a la catedral; pren possessió per defunció canonge Pere Damians
Sala i Codina	Antoni	31/10/1663	31/10/1663	22/09/1666	canonge lectoral, l'ocupa per permuta de Miquel de Boixadors i Lull; fa moltes fundacions piadoses i deixa tots els béns al culte de la catedral;

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
Sala	Joan	03/11/1663	03/11/1663	17/01/1698	, permuta amb Miquel de Boixadors i Llull; funda un aniversari anual per les ànimes; es canonge per permuta amb el capitular Miquel de Boixadors i de Llull
Vila	Joan	07/04/1664	07/04/1664		soci de l'ardiaca, per defunció de Pere Serra
Macià	Antoni Pau	08/08/1664	08/08/1664	28/06/1675	canonge degà, segona possessió per mort de Miquel de Llupià
Duran i de Descatllar	Jaume	13/03/1665	13/03/1665	03/04/1687	Substitueix Francesc Castelló per defunció; proveït per seu apostòlica; renuncia per ordinario causa
Vidal	Josep	10/05/1665	10/05/1665		Substitueix Jacint Saiz per defunció; proveït per seu apostòlica
Granyó	Rafel	28/08/1666	28/08/1666	04/11/1682	Substitueix Jeroni Colldelram per defunció; proveït per seu apostòlica
Granyó	Roc	28/08/1666	28/08/1666	26/08/1726	, deixa fundació per la festa octava de l'Epifania
Cànoves	Jeroni	22/09/1666	22/09/1666	16/11/1687	canonge sacristà, Substitueix Antoni Sala, difunt; proveït per Seu apostòlica; tenia en possessió els beneficis en honor dels sants Mateu i Marc; cobreix la vacant capitular d'Antoni Sala
Sala	Joan	19/01/1667	19/01/1667		canonge susceptor, substitueix Joan Baptista Tord per permuta
Macià	Antoni Pau	18/06/1667	18/06/1667	21/07/1686	canonge Degà / canonge alberguer, permuta l'albergueria amb Isidor Costa; funda aniversari anual; va ser nomenat canonge per la mort del canonge Isidor Cortada
Masferrer	Francesc	26/05/1668	26/05/1668		coadjutor, coadjutor de Joan Morera
Colldelram	Francesc	11/10/1668	11/10/1668	28/12/1680	coadjutor, coadjutor de

Taula 33. Integrants del Capítol de canonges de la catedral de Vic (1587-1675)					
					Joan Puig; permuta la canongia amb Ramon Beules
Puigdesalit	Carles	10/11/1669	10/11/1669		coadjutor, coadjutor de Josep Vinyes
Ponsic	Joan	10/08/1670	10/08/1670	19/07/1671	coadjutor, coadjutor de Dída Bosch
Colldelram	Francesc	24/12/1670	24/12/1670		canonge susceptor, coadjutor de Joan Sala
Alzina	Isidor	30/12/1670	30/12/1670	07/02/1695	domer, substitueix Jaume Estavanell per defunció; proveït per la seu apostòlica; Insituteix aniversari anual; deixa una fundació per la presentació de la Verge Maria
Roca	Miquel	12/09/1671	12/09/1671	01/11/1699	Substitueix Dídac Bosch per defunció
Macià	Joan	19/12/1673	19/12/1673		coadjutor del deganat, coadjutor d'Antoni Pau Macià
Clarà	Francesc	20/03/1674	20/03/1674	09/01/1685	, va ser nomenat canonge per defunicó del canonge Josep Nadal
Baixa	Martí	20/03/1674	20/03/1674	16/08/1700	Substitueix Josep Nadal per defunció; Fa construir altar major de la capella de la rodona; deixa una fundació per la deixa dels desposoris de la Verge Maria i Sant Josep; cobreix la vacant de Josep Nadal
Bosch	Miquel Joan	22/10/1674	22/10/1674		coadjutor, coadjutor de Pere Ramis
Romeu	Josep	30/10/1674	30/10/1674	14/04/1682	procurador del bisbe Jaume Mas,
Terrers	Pere	28/06/1675	28/06/1675		procurador Albergueria, substitueix Antoni Macia per defunció; proveït seu apostòlica

APÈNDIX 7. ADMINISTRACIÓ DEL CAPBREU DE LA CATEDRAL DE VIC.
INTEGRANTS DE LA TRETZENA I DE LA DOTZENA DEL CAPBREU DE LA CATEDRAL
DE VIC (1587-1677)

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)				
Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Codina	Rafel	4/09/1587	7/12/1588	capbrever major
Pradell	Onofre	4/09/1587	7/12/1588	
Folchs	Antoni	4/09/1587	7/12/1588	
Bellfort	Francesc	4/09/1587	7/12/1588	
Moracuch	Gabriel	4/09/1587	7/12/1588	
Pontí	Hierònim	4/09/1587	7/12/1588	
Font	Pere	4/09/1587	7/12/1588	
Folchs	Joan	4/09/1587	7/12/1588	
Verdaguer	Joan Pau	4/09/1587	7/12/1588	
Baranera	Benet	4/09/1587	3/09/1591	
Font	Joan	4/09/1587	3/09/1591	capbrever major
Vila	Jaume	4/09/1587	3/09/1591	
Font	Gaspar	7/12/1588	3/09/1591	
Estrany	Cristòfol	7/12/1588	3/09/1591	
Torrabadella	Joan	7/12/1588	3/09/1591	
Llobet	Gabriel	7/12/1588	3/09/1591	
Mambla	Joan	7/12/1588	3/09/1591	
Folchs	Damià	7/12/1588	3/09/1591	
Poquí	Jaume	7/12/1588	3/09/1591	
Vila	Jaume	7/12/1588	3/09/1591	
Roca	Joan	7/12/1588	3/09/1591	
Serra	Francesc	3/09/1591	3/09/1597	capbrever major
Masferrer	Sebastià	3/09/1591	1/09/1597	capbrever menor
Serrat	Bartomeu Benet	3/09/1591	1/09/1597	conseller
Casassús	Joan Baptista	3/09/1591	1/09/1597	conseller
Font	Gaspar	3/09/1591	1/09/1597	
Vila	Jaume	3/09/1591	1/09/1597	
Moracuch	Gabriel	3/09/1591	1/09/1597	
Poquí	Jaume	3/09/1591	1/09/1597	
Homs	Llàtzer	3/09/1591	1/09/1597	
Marfà	Joan Antoni	3/09/1591	1/09/1597	
Masgrau	Francesc	3/09/1591	1/09/1597	
Rius	Joan	3/09/1591	1/09/1597	
Pontí	Hierònim	3/09/1591	1/09/1597	
Pradell	Rafel	1/09/1597	1/09/1599	capbrever major

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Toll	Joan	1/09/1597	1/09/1599	capbrever menor
Janer	Joan	1/09/1597	1/09/1599	conseller
Trasserra	Bernat	1/09/1597	1/09/1599	conseller
Coromina	Segimon	1/09/1597	1/09/1599	
Serra	Francesc	1/09/1597	1/09/1599	escolà santíssima trinitat
Masferrer	Sebastià	1/09/1597	1/09/1599	beneficiat; procurador
Avenc	Pere	1/09/1597	1/09/1599	
Poquí	Jaume	1/09/1597	1/09/1599	
Rius	Joan	1/09/1597	1/09/1599	
Comalada	Valentí	1/09/1597	1/09/1599	
Puigdesalit	Ponç	1/09/1597	1/09/1599	
Parés	Bernat	1/09/1597	1/09/1599	
Casassús	Joan Baptista	1/09/1597	1/09/1599	alberguer
Homs	Llàtzer	1/09/1597	1/09/1599	beneficiat
Oriol	Sebastià	1/09/1597	1/09/1599	visitadors del morbo
Vio	Onofre	1/09/1597	1/09/1599	visitadors del morbo
Coromina	Joan	1/09/1597	1/09/1599	escolà santíssima trinitat
Oller	Pere	1/09/1597	1/09/1599	beneficiat i receptor pecúnia
Oriol	Sebastià	1/09/1599	1/09/1601	capbrever major
Fàbregas	Jaume	1/09/1599	1/09/1601	capbrever menor
Parés	Bernat	1/09/1599	1/09/1601	conseller
Fontanellas	Gaspar	1/09/1599	1/09/1601	pecúnia d'en Cogoll; conseller
Castanyer	Joan	1/09/1599	1/09/1601	
Gener Generó	Joan	1/09/1599	1/09/1601	bosses
Oller	Pere	1/09/1599	1/09/1601	
Comalada	Valentí	1/09/1599	1/09/1601	
Folchs	Joan	1/09/1599	1/09/1601	
Vio	Onofre	1/09/1599	1/09/1601	
Toll	Joan	1/09/1599	1/09/1601	pecúnia d'en Cogoll
Trasserra	Bernardí	1/09/1599	1/09/1601	
Font	Gaspar	1/09/1599	1/09/1601	visitadors del morbo visitadors del morbo; rector
Serra	Montserrat	1/09/1599	1/09/1601	Rodona promotor i procurador de lleis i causes
Serra	Joan	1/09/1599	1/09/1601	
Roca	Joan	1/09/1599	1/09/1601	porter capítol; auditor de comptes
Serra	Francesc	1/09/1599	1/09/1601	procurador de llegats
Puig	Montserrat	1/09/1599	1/09/1601	escolà santíssima trinitat
Trasserra	Bernardí	1/09/1599	1/09/1601	secretari
Serra	Joan	1/09/1601	1/09/1603	capbrever major

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Riembau	Antoni	1/09/1601	1/09/1603	capbrever menor
Perers	Bernat	1/09/1601	1/09/1603	conseller
Codina	Joan	1/09/1601	1/09/1603	conseller
Serra	Montserrat	1/09/1601	1/09/1603	rector Rodona
Poquí	Jaume	1/09/1601	1/09/1603	beneficiat
Roca	Joan	1/09/1601	1/09/1603	
Regàs	Rafel	1/09/1601	1/09/1603	
Metge	Antoni	1/09/1601	1/09/1603	
Marfà	Joan Antoni	1/09/1601	1/09/1603	
Rius	Joan	1/09/1601	1/09/1603	
Fontanellas	Gaspar	1/09/1601	1/09/1603	
Fàbregas	Jaume	1/09/1601	1/09/1603	
Orta	Jaume	1/09/1603	31/08/1605	capbrever major
Vila	Jaume	1/09/1603	31/08/1605	capbrever menor
Serra	Francesc	1/09/1603	31/08/1605	conseller
Rius	Joan	1/09/1603	31/08/1605	conseller
Coromina	Joan	1/09/1603	31/08/1605	
Poquí	Jaume	1/09/1603	31/08/1605	
Codina	Joan	1/09/1603	31/08/1605	
Folchs	Joan	1/09/1603	31/08/1605	
Serra	Joan	1/09/1603	31/08/1605	
Riembau	Antoni	1/09/1603	31/08/1605	
Perers	Bernardí	1/09/1603	31/08/1605	
Puig	Montserrat	1/09/1603	31/08/1605	
Oller	Pere	1/09/1603	31/08/1605	
Esplugues	Bernat	31/08/1605	3/09/1607	capbrever major
Soler	Pau	31/08/1605	3/09/1607	capbrever menor
Codina	Joan	31/08/1605	3/09/1607	
Masgrau	Francesc	31/08/1605	3/09/1607	
Serra	Francesc	31/08/1605	3/09/1607	
Toll	Joan	31/08/1605	3/09/1607	oïdor de comptes
Masferrer	Sebastià	31/08/1605	3/09/1607	oïdor de comptes
Baranera	Benet	31/08/1605	3/09/1607	procurador de llegats
Perers	Bernat	31/08/1605	3/09/1607	
Coromina	Francesc	31/08/1605	3/09/1607	
Macip	Antoni	31/08/1605	3/09/1607	
Taraval	Pere Pau	31/08/1605	3/09/1607	
Puig	Montserrat	31/08/1605	3/09/1607	procurador d'òbits
Riera	Montserrat	31/08/1605	3/09/1607	alberguer

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Riera	Montserrat	3/09/1607	4/09/1609	capbrever major
Puig	Montserrat	3/09/1607	4/09/1609	capbrever menor
Coromina	Francesc	3/09/1607	4/09/1609	conseller
Regàs	Rafel	3/09/1607	4/09/1609	conseller
Folchs	Joan	3/09/1607	4/09/1609	
Celleres	Gaspar	3/09/1607	4/09/1609	
Matavaques	Pere	3/09/1607	4/09/1609	domer major
Riembau	Antoni	3/09/1607	4/09/1609	
Codina	Joan	3/09/1607	4/09/1609	
Esplugues	Bernat	3/09/1607	4/09/1609	
Soler	Pau	3/09/1607	4/09/1609	
Ylla	Jerònim	3/09/1607	4/09/1609	
Puigdesens	Jaume	3/09/1607	4/09/1609	
Macip	Antoni	4/09/1609	2/09/1611	capbrever major
Serra	Montserrat	4/09/1609	2/09/1611	conseller
Roca	Salvi	4/09/1609	2/09/1611	conseller
Riera	Montserrat	4/09/1609	2/09/1611	alberguer
Matavaques	Pere	4/09/1609	2/09/1611	domer major
Puig	Montserrat	4/09/1609	2/09/1611	
Coromina	Francesc	4/09/1609	2/09/1611	
Rius	Joan	4/09/1609	2/09/1611	capbrever menor
Monplet	Bernadí	4/09/1609	2/09/1611	
Molins	Francesc	4/09/1609	2/09/1611	
Fontcuberta	Mateu	4/09/1609	2/09/1611	
Codina	Joan	4/09/1609	2/09/1611	
Baranera	Benet	4/09/1609	2/09/1611	oïdor de comptes
Esplugues	Bernat	4/09/1609	2/09/1611	oïdor de comptes
Toll	Joan	4/09/1609	2/09/1611	procurador de llegats
Garces	Joan	4/09/1609	2/09/1611	procurador de òbits
Serra	Montserrat	2/09/1611	31/08/1613	capbrever major; recotr de la rodona
Taraval	Jaume	2/09/1611	31/08/1613	capbrever menor
Vila	Jaume	2/09/1611	31/08/1613	conseller
Celleres	Gaspar	2/09/1611	31/08/1613	conseller
Serra	Francesc	2/09/1611	31/08/1613	
Comalada	Josep	2/09/1611	31/08/1613	
Riembau	Antoni	2/09/1611	31/08/1613	
Matavaques	Pere	2/09/1611	31/08/1613	
Coromina	Francesc	2/09/1611	31/08/1613	
Aguilar	Pere	2/09/1611	31/08/1613	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Macip	Antoni	2/09/1611	31/08/1613	bosseser
Rius	Joan	2/09/1611	31/08/1613	clauers d'en Cogoll
Valls	Josep	2/09/1611	31/08/1613	clauers d'en Cogoll
Codina	Joan	31/08/1613	31/08/1615	capbrever major
Fontcuberta	Mateu	31/08/1613	31/08/1615	capbrever menor
Celleres	Gaspar	31/08/1613	31/08/1615	
Serra	Montserrat	31/08/1613	31/08/1615	bosseser; rector de la rodona
Vila	Jaume	31/08/1613	31/08/1615	clauers d'en Cogoll
Taraval	Jaume	31/08/1613	31/08/1615	morber
Matavaques	Pere	31/08/1613	31/08/1615	domer major
Serra	Francesc	31/08/1613	31/08/1615	soci de l'ardiaca
Gener Janeró	Joan	31/08/1613	31/08/1615	
Reguer	Bernat	31/08/1613	31/08/1615	morber
Riembau	Antoni	31/08/1613	31/08/1615	clauers d'en Cogoll
Aguilar	Pere	31/08/1613	31/08/1615	
Comalada	Josep	31/08/1613	31/08/1615	
Comalada	Josep	31/08/1615	31/08/1617	capbrever major
Coromina	Francesc	31/08/1615	31/08/1617	conseller
Muntaner	Pere Pau	31/08/1615	31/08/1617	conseller
Matavaques	Pere	31/08/1615	31/08/1617	domer major
Re	Joan	31/08/1615	31/08/1617	
Valls	Miquel	31/08/1615	31/08/1617	procurador òbits
Molins	Francesc	31/08/1615	31/08/1617	
Codina	Joan	31/08/1615	31/08/1617	
Macip	Antoni	31/08/1615	31/08/1617	oïdor de comptes
Regàs	Rafel	31/08/1615	31/08/1617	oïdor de comptes
Celleres	Gaspar	31/08/1615	31/08/1617	
Ylla	Jerònim	31/08/1615	31/08/1617	
Agut	Onofre	31/08/1615	31/08/1617	
Serra	Francesc	31/08/1615	31/08/1617	soci de l'ardiaca; suplent de la tretzena
Serra	Montserrat	31/08/1615	31/08/1617	recotr de la rodona; suplent de la tretzena
Toll	Joan	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena
Riembau	Antoni	31/08/1615	31/08/1617	procurador obits; suplent de la tretzena
Serra	Joan	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena
Valls	Miquel	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena
Taraval	Jaume	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena
Reguer	Bernat	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena
Soler	Pau	31/08/1615	31/08/1617	suplent de la tretzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Regàs	Rafel	31/08/1617	31/08/1619	conseller bossa major capbrever major
Re	Joan	31/08/1617	31/08/1619	
Taraval	Jaume	31/08/1617	31/08/1619	
Toll	Joan	31/08/1617	31/08/1619	
Coromina	Francesc	31/08/1617	31/08/1619	
Serra	Joan (major)	31/08/1617	31/08/1619	
Reguer	Bernat	31/08/1617	31/08/1619	
Agut	Onofre	31/08/1617	31/08/1619	
Celleres	Gaspar	31/08/1617	31/08/1619	
Puig	Montserrat	31/08/1617	31/08/1619	
Arravia	Bartomeu	31/08/1617	31/08/1619	capbrever menor conseller bossa menor
Rius	Joan	31/08/1617	31/08/1619	suplent de la tretzena
Puig	Joan	31/08/1617	31/08/1619	
Valls	Miquel	31/08/1617	31/08/1619	
Serra	Francesc	31/08/1617	31/08/1619	
Codina	Joan	31/08/1617	31/08/1619	suplent de la tretzena
Macip	Antoni	31/08/1619	31/08/1621	alberguer
Codina	Joan	31/08/1619	31/08/1621	capbrever major
Regàs	Rafel	31/08/1619	31/08/1621	conseller bossa major
Re	Joan	31/08/1619	31/08/1621	
Vila	Jaume	31/08/1619	31/08/1621	
Taraval	Jaume	31/08/1619	31/08/1621	
Serra	Joan (major)	31/08/1619	31/08/1621	
Molins	Francesc	31/08/1619	31/08/1621	
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1619	31/08/1621	
Graell	Marc	31/08/1619	31/08/1621	
Serra	Joan (menor)	31/08/1619	31/08/1621	
Senmartí	Andreu	31/08/1619	31/08/1621	
Riera	Gabriel	31/08/1619	31/08/1621	suplent de la tretzena
Puig	Joan	31/08/1619	31/08/1621	
Clarà	Pau	31/08/1619	31/08/1621	suplent de la tretzena
Codina	Joan	31/08/1621	31/08/1623	bossar
Serra	Joan (menor)	31/08/1621	31/08/1623	capbrever major
Riera	Gabriel	31/08/1621	31/08/1623	
Graell	Marc	31/08/1621	31/08/1623	
Regàs	Rafel	31/08/1621	31/08/1623	
Macip	Antoni	31/08/1621	31/08/1623	
Serra	Montserrat	31/08/1621	31/08/1623	
Matavaques	Pere	31/08/1621	31/08/1623	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Puig	Joan	31/08/1621	31/08/1623	
Torrellebrete	Joan Andreu	31/08/1621	31/08/1623	morber
Molins	Francesc	31/08/1621	31/08/1623	
Verneda	Pere	31/08/1621	31/08/1623	capbrever menor
Arimany	Pau	31/08/1621	31/08/1623	morber
Serra	Joan (major)	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Riembau	Antoni	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena clauer d'en Cogolls; suplent de la tretzena
Taraval	Jaume	31/08/1621	31/08/1623	
Valls	Miquel	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Reguer	Bernat	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Molist	Antoni	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Niubó	Jaume	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Esplugues	Bernat	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Aguilar	Pere	31/08/1621	31/08/1623	suplent de la tretzena
Coromina	Francesc	31/08/1621	31/08/1623	no tretzena; clauers d'en Cogoll
Riembau	Antoni	31/08/1623	31/08/1625	conseller
Clarà	Pau	31/08/1623	31/08/1625	morber
Serra	Joan	31/08/1623	31/08/1625	capbrever major
Aguilar	Pere	31/08/1623	31/08/1625	
Macip	Antoni	31/08/1623	31/08/1625	bossar; oïdor de comptes; alberguer
Toll	Joan	31/08/1623	31/08/1625	oïdor de comptes
Valls	Miquel	31/08/1623	31/08/1625	procurador de llegats
Puig	Joan	31/08/1623	31/08/1625	
Rius	Joan	31/08/1623	31/08/1625	conseller; morber
Riera	Gabriel	31/08/1623	31/08/1625	capbrever menor
Folchs	Joan	31/08/1623	31/08/1625	
Masferrer	Francesc	31/08/1623	31/08/1625	procurador d'òbits
Ylla	Jerònim	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Taraval	Jaume	31/08/1623	31/08/1625	clauer dels diners dels plets
Senmartí	Andreu	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Fontcuberta	Mateu	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Codina	Joan	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Torrellebrete	Joan Andreu	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Orta	Antoni Joan	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Reguer	Bernat	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Gorchs	Batista	31/08/1623	31/08/1625	suplent de la tretzena
Coromina	Francesc	31/08/1623	31/08/1625	clauer dels diners dels plets
Aguilar	Pere	31/08/1625	31/08/1627	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Codina	Joan	31/08/1625	31/08/1627	
Fontcuberta	Mateu	31/08/1625	31/08/1627	capbrever major
Serra	Jaume	31/08/1625	31/08/1627	domer major
Valls	Miquel	31/08/1625	31/08/1627	oïdor de comptes
Riembau	Antoni	31/08/1625	31/08/1627	oïdor de comptes
Reguer	Bernat	31/08/1625	31/08/1627	procurador d'òbits
Alou	Montserrat	31/08/1625	31/08/1627	capbrever menor
Maymir	Onofre	31/08/1625	31/08/1627	
Basset	Pere Joan	31/08/1625	31/08/1627	
Grau	Gabriel	31/08/1625	31/08/1627	
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1625	31/08/1627	procurador d'òbits
Trasserra	Antoni	31/08/1625	31/08/1627	suplent de la tretzena
Carner	Pere Pau	31/08/1625	31/08/1627	suplent de la tretzena
Senmartí	Andreu	31/08/1625	31/08/1627	bossar
Clarà	Pau	31/08/1627	31/08/1629	capbrever major
Agut	Onofre	31/08/1627	31/08/1629	
Codina	Joan	31/08/1627	31/08/1629	
Serra	Joan	31/08/1627	31/08/1629	
Aguilar	Pere	31/08/1627	31/08/1629	oïdor de comptes
Fontcuberta	Mateu	31/08/1627	31/08/1629	bossar; oïdor de comptes
Valls	Miquel	31/08/1627	31/08/1629	procurador d'òbits
Graell	Marc	31/08/1627	31/08/1629	
Bonet	Pere Joan	31/08/1627	31/08/1629	capbrever menor
Sau	Francesc	31/08/1627	31/08/1629	
Codina	Francesc	31/08/1627	31/08/1629	
Benet	Pere Joan	31/08/1627	31/08/1629	procurador d'òbits
Vila	Alonso	31/08/1627	31/08/1629	suplent de la tretzena
Benet	Pere Joan	31/08/1629	31/08/1631	
Riembau	Antoni	31/08/1629	31/08/1631	capbrever major
Valls	Miquel	31/08/1629	31/08/1631	
Agut	Onofre	31/08/1629	31/08/1631	
Fontcuberta	Mateu	31/08/1629	31/08/1631	oïdor de comptes
Serradesanferm	Jaume	31/08/1629	31/08/1631	oïdor de comptes
Aguilar	Pere	31/08/1629	31/08/1631	procurador d'òbits
Fauria	Pere Pau	31/08/1629	31/08/1631	capbrever menor
Sau	Francesc	31/08/1629	31/08/1631	
Saits	Jacint	31/08/1629	31/08/1631	
Pelaroger	Gabriel	31/08/1629	31/08/1631	
Graell	Marc	31/08/1629	31/08/1631	procurador d'òbits

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Codina	Francesc	31/08/1629	31/08/1631	suplent de la tretzena
Clarà	Pau	31/08/1629	31/08/1631	bossar
Arimany	Pau	31/08/1631	31/08/1633	conseller bossa major
Codina	Joan	31/08/1631	31/08/1633	
Verneda	Pere	31/08/1631	31/08/1633	capbrever major
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1631	31/08/1633	
Agut	Onofre	31/08/1631	31/08/1633	oïdor de comptes
Senmartí	Andreu	31/08/1631	31/08/1633	oïdor de comptes
Serra	Joan	31/08/1631	31/08/1633	procurador d'òbits
Folchs	Jaume	31/08/1631	31/08/1633	
Homs	Francesc	31/08/1631	31/08/1633	conseller bossa menor
Pelaroger	Gabriel	31/08/1631	31/08/1633	
Bayer	Bartomeu	31/08/1631	31/08/1633	capbrever menor
Vaxeres	Joan	31/08/1631	31/08/1633	procurador d'òbits
Puig	Joan	31/08/1631	31/08/1633	suplent de la tretzena
Puig	Joan	31/08/1633	31/08/1635	
Comamala	Bonaventura	31/08/1633	31/08/1635	conseller bossa major
Serra	Joan	31/08/1633	31/08/1635	capbrever major
Rovira	Sebastià	31/08/1633	31/08/1635	
Benet	Pere joan	31/08/1633	31/08/1635	oïdor de comptes
Agut	Onofre	31/08/1633	31/08/1635	oïdor de comptes
Fauria	Pau	31/08/1633	31/08/1635	procurador d'òbits
Codolosa	Francesc	31/08/1633	31/08/1635	
Vila	Joan	31/08/1633	31/08/1635	
Masgrau	Diego	31/08/1633	31/08/1635	conseller bossa menor
Folchs	Joan Baptista	31/08/1633	31/08/1635	capbrever menor
Pons	Mallol	31/08/1633	31/08/1635	procurador d'òbits
Vaxeres	Joan	31/08/1633	31/08/1635	suplent de la tretzena
Sense informació pels biennis 1635-1637; 1637-1639; 1639-1641				
Vaxeres	Joan	31/08/1641	31/08/1643	
Codina	Ramon	31/08/1641	31/08/1643	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1641	31/08/1643	capbrever major
Valls	Miquel	31/08/1641	31/08/1643	conseller primer
Pelaroger	Gabriel	31/08/1641	31/08/1643	oïdor de comptes

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Fontcuberta	Mateu	31/08/1641	31/08/1643	oïdor de comptes
Puig	Esteve	31/08/1641	31/08/1643	procurador d'òbits
Molist	Antic	31/08/1641	31/08/1643	
Bayer	Bartomeu	31/08/1641	31/08/1643	capbrever menor
Mitjavila	Francesc	31/08/1641	31/08/1643	
Mitjavila	Jaume	31/08/1641	31/08/1643	conseller segon
Soler	Pau	31/08/1641	31/08/1643	procurador d'òbits
Prat	Magí	31/08/1641	31/08/1643	
Salada	Pere	31/08/1641	31/08/1643	
Duran	Francesc	31/08/1641	31/08/1643	
Serra	Jaume	31/08/1641	31/08/1643	domer major
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1641	31/08/1643	suplent de la tretzena
Taraval	Pau	31/08/1641	31/08/1643	suplent de la tretzena
Verneda	Pere	31/08/1641	31/08/1643	suplent de la tretzena
Balmes	Climent	31/08/1641	31/08/1643	suplent de la tretzena
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1643	31/08/1645	capbrever major
Alavall	Jaume Josep	31/08/1643	31/08/1645	capbrever menor
Codina	Pau	31/08/1643	31/08/1645	conseller primer
Metge	Antoni	31/08/1643	31/08/1645	conseller segon
Vaxeres	Joan	31/08/1643	31/08/1645	
Verneda	Pere	31/08/1643	31/08/1645	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1643	31/08/1645	
Mitjavila	Jaume	31/08/1643	31/08/1645	bossor
Vila	Joan	31/08/1643	31/08/1645	
Folchs	Joan Baptista	31/08/1643	31/08/1645	
Canyellas	Joan	31/08/1643	31/08/1645	
Bayer	Bartomeu	31/08/1643	31/08/1645	
Serradesanferm	Francesc	31/08/1643	31/08/1645	domer major; suplent de la tretzena
Peya	Diego	31/08/1643	31/08/1645	
Codina	Joan	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Duran	Francesc	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Alavall	Segimon	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Mitjavila	Francesc	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Prat	Magí	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Fontcuberta	Mateu	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Salada	Pere	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Molist	Antic	31/08/1643	31/08/1645	suplent de la tretzena
Fontcuberta	Mateu	31/08/1645	31/08/1647	capbrever major
Balmes	Climent	31/08/1645	31/08/1647	conseller primer

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Metge	Antoni	31/08/1645	31/08/1647	conseller segon
Codina	Joan	31/08/1645	31/08/1647	
Codina	Joan Pau	31/08/1645	31/08/1647	
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1645	31/08/1647	
Alavall	Jaume Josep	31/08/1645	31/08/1647	
Alavall	Segimon	31/08/1645	31/08/1647	
Serra	Francesc	31/08/1645	31/08/1647	capbrever menor
Codinachs	Matia	31/08/1645	31/08/1647	
Carrera	Francesc	31/08/1645	31/08/1647	
Bosch	Diego	31/08/1645	31/08/1647	
Serra	Jaume	31/08/1645	31/08/1647	
Verneda	Pere	31/08/1645	31/08/1647	
Vaxeres	Joan	31/08/1645	31/08/1647	domer major; suplent dotzena
Peya	Diego	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Soler	Pau	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Molist	Antic	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Canyellas	Joan	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Prat	Miquel	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Baranera	Joan	31/08/1645	31/08/1647	suplent dotzena
Prat	Jaume	31/08/1647	31/08/1649	capbrever major
Balmes	Climent	31/08/1647	31/08/1649	
Metge	Antoni	31/08/1647	31/08/1649	
Soler	Pau	31/08/1647	31/08/1649	
Alavall	Jaume Josep	31/08/1647	31/08/1649	
Fontcuberta	Mateu	31/08/1647	31/08/1649	
Serra	Francesc	31/08/1647	31/08/1649	capbrever menor
Prat	Miquel	31/08/1647	31/08/1649	
Carrera	Francesc	31/08/1647	31/08/1649	
Canyellas	Joan	31/08/1647	31/08/1649	
Baranera	Joan	31/08/1647	31/08/1649	
Molist	Antic	31/08/1647	31/08/1647	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Gra	Pere Joan	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Arbosser	Rafel	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Carreres	Baldiri	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Codinachs	Matia	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Casquet	Pere Joan	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Maymir	Francesc	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Isern	Josep	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Curriol	Pau	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Codina	Joan Pau	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Codina	Joan	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Vaxeres	Joan	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Puig	Esteve	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Torrellebrete	Joan Andreu	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Pelaroger	Gabriel	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Peya	Diego	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Bosch	Diego	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Riera	Joaquim	31/08/1647	31/08/1649	suplent dotzena
Baranera	Joan	31/08/1649	27/01/1652	capbrever major
Balmes	Climent	31/08/1649	27/01/1652	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1649	27/01/1652	
Casquet	Pere Joan	31/08/1649	27/01/1652	
Codinachs	Matià	31/08/1649	27/01/1652	
Carreres	Baldiri	31/08/1649	27/01/1652	
Boxeda	Jaume	31/08/1649	27/01/1652	capbrever menor
Puig	Esteve	31/08/1649	27/01/1652	
Prat	Jaume	31/08/1649	27/01/1652	capbrever vell
Prat	Miquel	31/08/1649	27/01/1652	capbrever vell
Soler	Pau	31/08/1649	27/01/1652	
Codina	Joan Pau	31/08/1649	27/01/1652	
Gra	Pere Joan	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Vaxeres	Joan	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Oller	Pere	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Serra	Francesc	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Isern	Josep	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Grange	Miquel	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Torrellebrete	Joan Andreu	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Canyellas	Joan	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Carrera	Francesc	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Torrellebrete	Bonaventura	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Torrent	Antoni Joan	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Peya	Diego	31/08/1649	27/01/1652	suplent dotzena
Soler	Pau	27/01/1652	31/08/1653	capbrever major
Vaxeres	Joan	27/01/1652	31/08/1653	
Duran	Francesc	27/01/1652	31/08/1653	
Codina	Joan Pau	27/01/1652	31/08/1653	
Torrent	Antoni	27/01/1652	31/08/1653	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Arbosser	Rafel	27/01/1652	31/08/1653	capbrever menor
Albareda	Rafel	27/01/1652	31/08/1653	
Torrellebreta	Bonaventura	27/01/1652	31/08/1653	
Baranera	Joan	27/01/1652	31/08/1653	
Boxeda	Jaume	27/01/1652	31/08/1653	
Fontcuberta	Jaume	27/01/1652	31/08/1653	
Puig	Esteve	27/01/1652	31/08/1653	
Casquet	Pere Joan	27/01/1652	31/08/1653	
Grange	Miquel	27/01/1652	31/08/1653	
Codinachs	Matia	27/01/1652	31/08/1653	
Folchs	Joan Baptista	27/01/1652	31/08/1653	
Serra	Francesc	27/01/1652	31/08/1653	
Prat	Miquel	27/01/1652	31/08/1653	
Carrera	Francesc	27/01/1652	31/08/1653	
Isern	Josep	27/01/1652	31/08/1653	suplent dotzena
Peya	Diego	27/01/1652	31/08/1653	
Prat	Jaume	27/01/1652	31/08/1653	
Curriol	Pau	27/01/1652	31/08/1653	
Pont	Josep	27/01/1652	31/08/1653	
Torrellebreta	Joan Andreu	27/01/1652	31/08/1653	
Bartomeus	Valentí	27/01/1652	31/08/1653	
Serra	Francesc	31/08/1653	31/08/1655	capbrever major
Fontcuberta	Jaume	31/08/1653	31/08/1655	
Bartomeus	Valentí	31/08/1653	31/08/1655	
Soler	Pau	31/08/1653	31/08/1655	
Albareda	Rafel	31/08/1653	31/08/1655	
Duran	Francesc	31/08/1653	31/08/1655	
Casquet	Pere Joan	31/08/1653	31/08/1655	
Canyellas	Joan	31/08/1653	31/08/1655	
Puig	Esteve	31/08/1653	31/08/1655	
Piella	Josep	31/08/1653	31/08/1655	
Peya	Diego	31/08/1653	31/08/1655	
Torrent	Antoni Joan	31/08/1653	31/08/1655	
Peya	Diego	31/08/1655	31/08/1657	capbrever major
Rocafiguera	Pere Joan	31/08/1655	31/08/1657	
Torrellebreta	Joan Andreu	31/08/1655	31/08/1657	
Molist	Antic	31/08/1655	31/08/1657	
Prat	Miquel	31/08/1655	31/08/1657	
Torrent	Antoni Joan	31/08/1655	31/08/1657	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Quintana	Josep	31/08/1655	31/08/1657	
Folchs	Joan Baptista	31/08/1655	31/08/1657	
Serra	Francesc	31/08/1655	31/08/1657	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1655	31/08/1657	
Piella	Josep	31/08/1655	31/08/1657	
Marçal	Francesc	31/08/1655	31/08/1655	
Verneda	Pere	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Duran	Francesc	31/08/1655	31/08/1655	suplent dotzena
Vaxeres	Joan	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Prat	Jaume	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Baranera	Joan	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Casquet	Pere Joan	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Grange	Miquel	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Curriol	Pau	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Isern	Josep	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Albareda	Rafel	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Puig	Esteve	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Boxeda	Jaume	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Oliveres	Rafel	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Campas		31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Llobet	Francesc	31/08/1655	31/08/1657	suplent dotzena
Verneda	Pere	31/08/1657	31/08/1659	capbrever major
Duran	Francesc	31/08/1657	31/08/1659	conseller primer
Oller	Pere	31/08/1657	31/08/1659	conseller segon
Serrahima	Rafel	31/08/1657	31/08/1659	capbrever menor
Peya	Diego	31/08/1657	31/08/1659	capbrever vell
Rocafiguera	Pere Joan	31/08/1657	31/08/1659	capbrever vell
Prat	Miquel	31/08/1657	31/08/1659	
Torrent	Antoni Joan	31/08/1657	31/08/1659	
Codinachs	Matià	31/08/1657	31/08/1659	
Sanvicens	Joan	31/08/1657	31/08/1659	
Cendra	Francesc	31/08/1657	31/08/1659	
Baranera	Joan	31/08/1657	31/08/1659	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Soler	Pau	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Serra	Francesc	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Prat	Jaume	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Casquet	Pere Joan	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Curriol	Pau	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Isern	Josep	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Molist	Antic	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Albareda	Rafel	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Sauleda	Segimon	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Carlos	Baldiri	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Piella	Josep	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Puig	Esteve	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Llobet	Francesc	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Brosset	Andreu	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Estebanell	Pere Joan	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Torrellebreta	Josep	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Balmes	Segimon	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Sanvicens	Joan	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Cendra	Francesc	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Torrabadella	Joan	31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Comamala		31/08/1657	31/08/1659	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1659	31/08/1659	capbrever major
Nadal	Francesc	31/08/1659	31/08/1661	capbrever menor
Codinachs	Matià	31/08/1659	31/08/1661	
Duran	Joan Francesc	31/08/1659	31/08/1661	conseller
Piella	Josep	31/08/1659	31/08/1661	
Sanvicens	Joan	31/08/1659	31/08/1661	
Balmes	Segimon	31/08/1659	31/08/1661	conseller
Torrent	Antoni Joan	31/08/1659	31/08/1661	
Prat	Miquel	31/08/1659	31/08/1661	(suplit)
Soler	Pau	31/08/1659	31/08/1661	(suplit)
Llobet	Francesc	31/08/1659	31/08/1661	(suplit)
Fontcuberta	Jaume	31/08/1659	31/08/1661	(suplit)
Carrera	Joan Francesc	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Oller	Pere	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Comamala	Antoni	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Puig	Esteve	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Isern	Josep	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Carlos	Baldiri	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Albareda	Rafel	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Sauleda	Segimon	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Prat	Jaume	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Peya	Diego	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Baranera	Joan	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Benet	Rafel	31/08/1659	31/08/1661	suplent dotzena
Comamala	Antoni	31/08/1661	31/08/1663	capbrever major
Isern	Josep	31/08/1661	31/08/1663	conseller primer
Senmartí	Pere Joan	31/08/1661	31/08/1663	conseller segon
Benet	Rafel	31/08/1661	31/08/1663	
Prat	Miquel	31/08/1661	31/08/1663	
Quintana	Josep	31/08/1661	31/08/1663	capbrever menor
Cendra	Francesc	31/08/1661	31/08/1663	
Torradabella	Joan	31/08/1661	31/08/1663	
Pont	Josep	31/08/1661	31/08/1663	capbrever vell
Nadal	Francesc	31/08/1661	31/08/1663	capbrever vell
Codinachs	Matia	31/08/1661	31/08/1663	
Balmes	Segimon	31/08/1661	31/08/1663	
Benet	Rafel	31/08/1663	31/08/1665	capbrever major
Albanell	Jaume	31/08/1663	31/08/1665	
Serra	Francesc	31/08/1663	31/08/1665	conseller primer
Albareda	Rafel	31/08/1663	31/08/1665	
Costa	Isidre	31/08/1663	31/08/1665	capbrever menor
Puig	Esteve	31/08/1663	31/08/1665	conseller segon
Torradabella	Joan	31/08/1663	31/08/1665	
Balmes	Segimon	31/08/1663	31/08/1665	
Comamala	Antoni	31/08/1663	31/08/1665	
Quintana	Josep	31/08/1663	31/08/1665	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1663	31/08/1665	
Senmartí	Pere Joan	31/08/1663	31/08/1665	
Albanell	Jaume	31/08/1665	31/08/1667	capbrever major
Fontcuberta	Jaume	31/08/1665	31/08/1667	conseller primer
Serra	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	
Albareda	Rafel	31/08/1665	31/08/1667	
Folchs	Joan Baptista	31/08/1665	31/08/1667	conseller segon
Bruel	Josep	31/08/1665	31/08/1667	
Oliveres	Rafel	31/08/1665	31/08/1667	capbrever menor
Fauria	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Puig	Esteve	31/08/1665	31/08/1667	
Torrent	Antoni Joan	31/08/1665	31/08/1667	
Benet	Rafel	31/08/1665	31/08/1667	
Costa	Isidre	31/08/1665	31/08/1667	
Pont	Josep	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Llobet	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Nadal	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Nadal	Jeroni	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Padrisa	Josep	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Sanvicens	Joan	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Cendra	Francesc	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Comamala	Antoni	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Collell	Antoni	31/08/1665	31/08/1667	suplent dotzena
Piella	Josep	31/08/1667	31/08/1669	capbrever major
Fontcuberta	jaume	31/08/1667	31/08/1669	
Molist	Antic	31/08/1667	31/08/1669	
Prat	Miquel	31/08/1667	31/08/1669	conseller primer
Albanell	Jaume	31/08/1667	31/08/1669	
Oliveres	Rafel	31/08/1667	31/08/1669	
Bruel	Josep	31/08/1667	31/08/1669	conseller segon
Puig	Esteve	31/08/1667	31/08/1669	
Oller	Pere	31/08/1667	31/08/1669	capbrever menor
Folchs	Joan Baptista	31/08/1667	31/08/1669	
Serra	Francesc	31/08/1667	31/08/1669	
Macià	Antoni	31/08/1667	31/08/1669	
Torrent	Antoni Joan	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Benet	Rafel	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Comamala	Antoni	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Carrera	Joan Francesc	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Sanvicens	Joan	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Mas	Miquel	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Nadal	Jeroni	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Balmes	Segimon	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Cendra	Francesc	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Torradadella	Joan	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Nadal	Francesc	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Pedrisa	Josep	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Fauria	Francesc	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Maymir	Jaume	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Tallander	Miquel	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Lleopart	Miquel	31/08/1667	31/08/1669	suplent dotzena
Boxeda	Francesc	31/08/1669	31/08/1671	capbrever major
Nadal	Jeroni	31/08/1669	31/08/1671	
Carrera	Joan Francesc	31/08/1669	31/08/1671	
Sanvicens	Joan	31/08/1669	31/08/1671	conseller primer
Balmes	Segimon	31/08/1669	31/08/1671	
Febrer	Pere	31/08/1669	31/08/1671	
Bosch	Joan	31/08/1669	31/08/1671	capbrever menor
Rovira	Pere	31/08/1669	31/08/1671	conseller segon
Piella	Josep	31/08/1669	31/08/1671	capbrever vell
Oller	Pere	31/08/1669	31/08/1671	capbrever vell
Prat	Miquel	31/08/1669	31/08/1671	conseller vell
Bruel	Josep	31/08/1669	31/08/1671	conseller vell
Fontcuberta	Jaume	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Serra	Francesc	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Molist	Joan Antic	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Benet	Rafel	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Albanell	Jaume	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Mas	Miquel	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Oliveres	Rafel	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Fauria	Francesc	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Lleopart	Miquel	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Macià	Antoni	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Ponsich	Joan	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Castanyer	Miquel	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Febrer	Pere	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena
Corriol	Pau	31/08/1669	31/08/1671	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Benet	Rafel	31/08/1671	31/08/1673	capbrever major
Sanvicens	Joan	31/08/1671	31/08/1673	
Oliveres	Rafel	31/08/1671	31/08/1673	
Mas	Miquel	31/08/1671	31/08/1673	
Vila	Joan	31/08/1671	31/08/1673	capbrever menor
Bruel	Josep	31/08/1671	31/08/1673	
Fauria	Francesc	31/08/1671	31/08/1673	
Febrer	Pere	31/08/1671	31/08/1673	
Boxeda	Francesc	31/08/1671	31/08/1673	
Bosch	Joan	31/08/1671	31/08/1673	
Rovira	Pere	31/08/1671	31/08/1673	
Serra	Francesc	31/08/1671	31/08/1673	
Fontcuberta	Jaume	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Molist	Joan Antic	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Nadal	Francesc	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Lleopart	Miquel	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Macià	Antoni	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Castanyer	Miquel	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Curriol	Pau	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Balmes	Segimon	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Galceran	Agustí	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Thomàs	Joan	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Vila	Benet	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Maymir	jaume	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Agut	Llorenç	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Codinachs	Matià	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Piella	Josep	31/08/1671	31/08/1673	suplent dotzena
Torrabadella	Joan	31/08/1673	31/08/1675	capbrever major
Oliveres	Rafel	31/08/1673	31/08/1675	conseller primer
Agut	Llorenç	31/08/1673	31/08/1675	
Carrera	Joan Francesc	31/08/1673	31/08/1675	
Galceran	Agustí	31/08/1673	31/08/1675	capbrever menor
Maymir	jaume	31/08/1673	31/08/1675	conseller segon
Lleopart	Miquel	31/08/1673	31/08/1675	
Bosch	Miquel	31/08/1673	31/08/1675	

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Benet	Rafel	31/08/1673	31/08/1675	capbrever vell
Vila	Joan	31/08/1673	31/08/1675	capbrever vell
Sanvicens	Joan	31/08/1673	31/08/1675	conseller vell
Bruel	Josep	31/08/1673	31/08/1675	conseller vell
Fontcuberta	Jaume	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Serra	Francesc	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Pont	Josep	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Senmartí	Pere Joan	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Macià	Antoni	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Castanyer	Miquel	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Thomàs	Joan	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Vila	Benet	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Fauria	Francesc	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Rovira	Pere	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Bosch	Joan	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Estebanell	Antoni	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Poquí	Francesc	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Febrer	Pere	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Mas	Miquel	31/08/1673	31/08/1675	suplent dotzena
Boxeda	Francesc	31/08/1675	31/08/1677	capbrever major
Senmartí	Pere Joan	31/08/1675	31/08/1677	
Curriol	Pau	31/08/1675	31/08/1677	
Sanvicens	Joan	31/08/1675	31/08/1677	
Castanyer	Miquel	31/08/1675	31/08/1677	
Maymir	Jaume	31/08/1675	31/08/1677	
Codony	Esteve	31/08/1675	31/08/1677	
Sala	Ignasi	31/08/1675	31/08/1677	
Torradella	Joan	31/08/1675	31/08/1677	capbrever vell
Galceran	Agustí	31/08/1675	31/08/1677	capbrever vell
Oliveres	Rafel	31/08/1675	31/08/1677	conseller vell
Maymir	Jaume	31/08/1675	31/08/1677	conseller vell
Fontcuberta	Jaume	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Serra	Francesc	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Costa	Francesc	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Quintana	Josep	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Thomàs	Joan	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Fauria	Francesc	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena

Taula 34. Integrants de la Tretzena i la Dotzena del Capbreu de la catedral de Vic (1587-1677)

Cognoms	Nom	Data inici càrrec	Data final càrrec	Càrrec
Rovira	Pere	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Vila	Benet	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Benet	Rafel	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Oliveres	Rafel	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Febrer	Pere	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Bosch	Joan	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Estebanell	Antoni	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Poquí	Francesc	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Lleopart	Miquel	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Miquel	Bernat	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Bosch	Miquel	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena
Bruel	Josep	31/08/1675	31/08/1677	suplent dotzena

APÈNDIX 8. INTEGRANTS DEL CONSELL MUNICIPAL DE VIC (1587-1675)

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Coma	Onofre	conseller en cap	03/05/1587	30/04/1588	
Clota	Jaume	conseller segon	03/05/1587	30/04/1588	
Bergadà	Onofre	conseller tercer	03/05/1587	30/04/1588	
Mambla	Pere	conseller quart	03/05/1587	30/04/1588	
Martí	Joan	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Bosc i de Fontarnau	Jaume	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Mitjà	Pere Ramon	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Galliners	Pau	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Riera	Salvador	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Beuló	Agustí	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Collell	Berenguer	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Sabaters	Onofre	jurat	03/05/1587	30/04/1588	o Sabater
Garbeller	Pere	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Vivet	Gaspar	jurat	03/05/1587	30/04/1588	menor
Campana	Segimon	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Vilarobí	Jeroni	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Sellers	Pere Gaspar	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Trasserra	Jaume	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Gorchs	Arnau	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Fontanelles	Salvi	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Güell	Antic	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1587	30/04/1588	menor
Feliu	Montserrat	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Pradell	Montserrat	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Tallander	Joan	jurat	03/05/1587	30/04/1588	o Tallender
Riera	Esteve	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Serarols	Gaspar	jurat	03/05/1587	30/04/1588	
Carcer	Pere Joan	jurat	15/05/1587	30/04/1588	
Torra	Salvador	jurat	15/05/1587	30/04/1588	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Franc	Joan	jurat	11/06/1587	30/04/1588	
Sala	Onofre Josep	jurat	11/06/1587	30/04/1588	
Molera	Gaspar	jurat	11/06/1587	30/04/1588	menor
Ordeig	Joan	jurat	11/06/1587	30/04/1588	
Bru	Jaume	jurat	09/07/1587	30/04/1588	
Codolosa	Jaume	conseller en cap	03/05/1588	30/04/1589	
Graell	Gaspar	conseller segon	03/05/1588	30/04/1589	
Carcer	Pere Joan	conseller tercer	03/05/1588	30/04/1589	
Vilar	Gabriel	conseller quart	03/05/1588	30/04/1589	
Coma	Onofre	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Clota	Jaume	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Bergadà	Onofre	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Mambla	Pere	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Molera	Gaspar	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Gallart	Joan Antoni	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Vilanera	Cristòfol	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Calvet	Onofre	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
de Vall	Cebrià	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Oriol	Pere Pau	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Collell	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Vila	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Roure	Segimon	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Canal	Joan Antic	jurat	03/05/1588	30/04/1589	o Canals
Codina	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Clavilla	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	Clàvia?
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1588	30/04/1589	notari
Argemir	Enric	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Prades	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Blasi	Montserrat	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Sans	Pere	jurat	03/05/1588	30/04/1589	o Sanz
Carrera	Pere	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Vergés	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	o Vergers
Vilarobí	Jeroni	jurat	03/05/1588	30/04/1589	menor; o Vilarrobí

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Riera	Joan	jurat	03/05/1588	30/04/1589	
Ponsic	Joan	jurat	08/05/1588	30/04/1589	
Molera	Gaspar	jurat	08/05/1588	30/04/1589	
Fontanelles	Francesc	jurat	08/05/1588	30/04/1589	
Ponsic	Joan	conseller en cap	03/05/1589	30/04/1590	
Gallart	Joan Antoni	conseller segon	03/05/1589	30/04/1590	
Oriol	Pere Pau	conseller tercer	03/05/1589	30/04/1590	
Roure	Segimon	conseller quart	03/05/1589	30/04/1590	
Codolosa	Jaume	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Graell	Gaspar	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Carcer	Pere Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Vilar	Gabriel	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Molera	Jaume	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Martí	Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Sellers	Pere Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Collell	Berenguer	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Torra	Salvador	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Garbeller	Pere	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Vivet	Gaspar	jurat	03/05/1589	30/04/1590	menor
Vilarobí	Jeroni	jurat	03/05/1589	30/04/1590	major; o Vilarrobí
Campana	Segimon	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Mitjà	Pere Ramon	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Gorchs	Andreu	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Bigues	Salvi	jurat	03/05/1589	30/04/1590	Bigas
Folchs	Pere	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Güell	Antic	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Bodó	Rafel	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Coma	Onofre	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Tallander	Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	o Tallender
Osona	Pere	jurat	03/05/1589	30/04/1590	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Ordeig	Joan	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Lança	Pau	jurat	03/05/1589	30/04/1590	
Ferran	Francesc	jurat	10/05/1589	30/04/1590	
Molera	Jaume	conseller en cap	03/05/1590	30/04/1591	
Coromina	Pere	conseller segon	03/05/1590	30/04/1591	
Bergadà	Francesc	conseller tercer	03/05/1590	30/04/1591	
Vilarobí	Jeroni	conseller quart	03/05/1590	30/04/1591	o Vilarrobí
Ponsic	Joan	jurat	03/05/1590	30/04/1591	
Gallart	Joan Antoni	jurat	03/05/1590	30/04/1591	
Oriol	Pere Pau	jurat	03/05/1590	30/04/1591	
Roure	Segimon	jurat	03/05/1590	30/04/1591	
Carcen	Galceran	jurat	03/05/1590	30/04/1591	
Clota	Jaume	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Codina	Joan	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Calvet	Onofre	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Font	Joan	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
de Vall	Cebrià	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Argemir	Enric	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Mambla	Pere	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Vinyes	Joan	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Casasús	Cristòfol	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Prades	Joan	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Comalada	Rafel	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Pibernat	Jeroni	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Pena	Bernat	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Masjoan	Segimon	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Ventallol	Galceran	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Homs	Segimon	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Toll	Segimon	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Alou	Jaume	jurat	05/05/1590	30/04/1591	
Molera	Gaspar	jurat	15/05/1590	30/04/1591	
Duran	Sebastià	jurat	15/05/1590	30/04/1591	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Tarrés	Pere	jurat	23/05/1590	30/04/1591	
Tell	Antoni	jurat	23/05/1590	30/04/1591	
Sala	Onofre Josep	conseller en cap	03/05/1591	30/04/1592	
Carcer	Galceran	conseller segon	03/05/1591	30/04/1592	
Mitjà	Pere Ramón	conseller tercer	03/05/1591	30/04/1592	
Taraval	Salvi	conseller quart	03/05/1591	30/04/1592	
Molera	Jaume	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Coromina	Pere	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Vilarobí	Jeroni	jurat	03/05/1591	30/04/1592	o Vilarrobí
Codolosa	Jaume	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Canal	Joan Antic	jurat	03/05/1591	30/04/1592	o Canals
Martí	Joanot	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Graell	Gaspar	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Güell	Antic	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Torra	Salvador	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Vilar	Gabriel	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Bodó	Rafel	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Bigues	Salvi	jurat	03/05/1591	30/04/1592	notari; Bigas
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Blasi	Montserrat	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Clavilla	Joan	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Trasserra	Jaume	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Benitas	Alonso	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Benús	Pere	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Bruguer	Montserrat	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Fontanelles	Francesc	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Sellers	Antoni	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Ordeig	Joan	jurat	03/05/1591	30/04/1592	
Collell	Berenguer	jurat	09/05/1591	30/04/1592	
Sellers	Pere Gaspar	jurat	09/05/1591	30/04/1592	
Franc	Joan	jurat	15/05/1591	30/04/1592	
Gorchs	Andreu	jurat	15/05/1591	30/04/1592	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Osona	Pere	jurat	08/06/1591	30/04/1592	
Codina	Joan	conseller en cap	03/05/1592	30/04/1593	
Vilanera	Cristòfol	conseller segon	03/05/1592	30/04/1593	
Vilar	Gabriel	conseller tercer	03/05/1592	30/04/1593	mort ja el 24/2/1593
Codolosa	Jaume	conseller quart	03/05/1592	30/04/1593	mort ja el 24/2/1593
Sala	Onofre Josep	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Carcer	Galceran	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Mitjà	Pere Ramon	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Taraval	Joan Salvi	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Font	Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Clota	Jaume	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Gallart	Joan Antoni	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Bosc	Jaume	jurat	03/05/1592	30/04/1593	Bosch
Prades	Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Argemir	Enric	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Calvet	Onofre	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Masjoan	Segimon	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
de Vall	Cebrià	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Vinyes	Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Folchs	Pere	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Pibernat	Jeroni	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Angelet	Joan Pere	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Puigrobí	Pere	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Feliu	Montserrat	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Castanyer	Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Moracuc	Pere Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Saïts	Jaume	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Lança	Pau	jurat	05/05/1592	30/04/1593	
Coma	Onofre	jurat	11/05/1592	30/04/1593	
Roure	Segimon	jurat	11/05/1592	30/04/1593	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Reixac	Pere Joan	jurat	03/05/1592	30/04/1593	
Canal	Joan Antic	conseller en cap	03/05/1593	30/04/1594	o Canals
Ferran	Francesc	conseller segon	03/05/1593	30/04/1594	
Oriol	Pere Pau	conseller tercer	03/05/1593	30/04/1594	
Mitjà	Gaspar	conseller quart	03/05/1593	30/04/1594	
Mambla	Pere	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Codina	Joan	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Vilanera	Cristòfol	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Sans	Pere	jurat	03/05/1593	30/04/1594	o Sanz
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Collell	Berenguer	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Molera	Jaume	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Bodó	Rafel	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Fontanelles	Salvi	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Güell	Antic	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Blasi	Montserrat	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Trasserra	Jaume	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Vivet	Gaspar	jurat	03/05/1593	30/04/1594	menor
Ordeig	Joan	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Gorchs	Andreu	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Tell	Antoni	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Pena	Bernat	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Villa	Gaspar	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Bigot	Antoni	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Fontanelles	Francesc	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Duran	Sebastià	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Tallander	Joan	jurat	03/05/1593	30/04/1594	o Tallender
Xambó	Bernat	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Casasús	Antoni	jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Ballés	Antoni	jurat	03/05/1593	30/04/1594	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
		jurat	03/05/1593	30/04/1594	
		jurat	03/05/1593	30/04/1594	
Ponsic	Joan	conseller en cap	1/05/1594	30/04/1595	
Sallés	Pere Gaspar	conseller segon	1/05/1594	30/04/1595	
Bronçal	Antoni	conseller tercer	1/05/1594	30/04/1595	
Clavilla Cisteró	Joan	conseller quart	1/05/1594	30/04/1595	
Canal	Joan Antic	jurat	1/05/1594	30/04/1595	o Canals
Ferran	Francesc	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Roure	Segimon	jurat	1/05/1594	30/04/1595	Substitueix Pere Pau Oriol que ha mort
Mitjà	Gaspar	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Vinyes	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Clota	Jaume	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Molera	Gaspar	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Bosc i de Fontarnau	Jaume	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Carcer	Galceran	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Granollachs	Bernadí	jurat	1/05/1594	30/04/1595	menor, fill de Bernadí
Coma	Onofre	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Franc	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Taraval	Joan Salvi	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Oriol	Montserrat	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Tarrés	Pere	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Masjoan	Segimon	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Vivet	Bernadí	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Calvet	Onofre	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Casasús	Màrtir	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Prades	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Lança	Pau	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Folchs	Pere	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Vila Sabater	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Codina	Francesc	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Serarols	Gaspar	jurat	1/05/1594	30/04/1595	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Riudecanes	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Molins	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Puigrobí	Pere	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Campana	Pere Pau	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Reixac	Pere Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	o Reixach
Arumí	Joan	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Sala	Onofre Josep	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Calvet	Onofre	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Ballés	Andreu	jurat	1/05/1594	30/04/1595	
Molera	Jaume	conseller en cap	01/05/1595	30/04/1596	
Gallart	Antoni	conseller segon	01/05/1595	30/04/1596	
Blasi	Montserrat	conseller tercer	01/05/1595	30/04/1596	
Masjoan	Segimon	conseller quart	01/05/1595	30/04/1596	
Ponsic	Joan	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Sallés	Pere Gaspar	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Bronçal	Antoni	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Collell	Berenguer	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Bergadà	Francesc	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Argemir	Enric	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Codina	Joan	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Vilanera	Cristòfol	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Trasserra	Jaume	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Sans	Pere	jurat	01/05/1595	30/04/1596	o Sanz
Comalada	Rafel	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Tell	Antoni	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Bigot	Antoni	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Villa	Joan	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Güell	Antic	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Gorchs	Andreu	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Bodó	Rafel	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Pena	Bernat	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Vivet	Gaspar	jurat	01/05/1595	30/04/1596	menor

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Pibernat	Jeroni	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Duran	Sebastià	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Benitas	Alonso	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Toll	Segimon	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
de Vall	Francesc	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Fontanelles	Francesc	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Riera	Esteve	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Benús	Pere	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Oriol	Bernat	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Casases	Pau	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Fort	Galceran	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Tarrés	Miquel	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Ferran	Francesc	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Bergadà	Francesc	jurat	01/05/1595	30/04/1596	
Vinyes	Joan	conseller en cap	01/05/1596	30/04/1597	
Argemir	Enric	conseller segon	01/05/1596	30/04/1597	
Mambla	Pere	conseller tercer	01/05/1596	30/04/1597	
Tartera	Joan	conseller quart	01/05/1596	30/04/1597	
Clota	Jaume	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Ferran	Francesc	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Carcer	Galceran	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Canal	Joan Antic	jurat	01/05/1596	30/04/1597	o Saigs
Calvet	Onofre	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Franc	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Granollachs	Bernadí	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Coma	Onofre	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Taraval	Joan Salvi	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Prades	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Tarrés	Pere	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Oriol	Montserrat	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Casasús	Narcís	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Galliners	Pau	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Saigs	Pere Vicenç	jurat	01/05/1596	30/04/1597	o Saigs o Sayts

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Mitjà	Gaspar	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Feliu	Montserrat	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Riera	Segimon	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Serarols	Gaspar	jurat	01/05/1596	30/04/1597	escrit amb C
Vila Sabater	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Riudecanes	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Lança	Pau	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Arumí	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Ballés	Andreu	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Comalada	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Roure	Bernat	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Puigdesalit	Joan	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Comalada	Miquel	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Calvet	Onofre	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Bronçal	Antoni	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Bigues	Salvi	jurat	01/05/1596	30/04/1597	Bigas
Gallart	Joan Antoni	jurat	01/05/1596	30/04/1597	Bigas
Blasi	Montserrat	jurat	01/05/1596	30/04/1597	Bigas
Masjoan	Segimon	jurat	01/05/1596	30/04/1597	
Ferran	Francesc	conseller en cap	1/05/1597	30/04/1598	
Bergadà	Francesc	conseller segon	1/05/1597	30/04/1598	
Vivet	Bernadí	conseller tercer	1/05/1597	30/04/1598	
Gorchs	Andreu	conseller quart	1/05/1597	30/04/1598	
Vinyes	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Argemir	Enric	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Mambla	Pere	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Tartera	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Vilanera	Cristòfol	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Codina	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Trasserra	Jaume	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Bosc i de Fontarnau	Jaume	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Comalada	Rafel	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Ponsic	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Sans	Pere	jurat	1/05/1597	30/04/1598	o Sanz
Pena	Bernat	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Folchs	Pere	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Villa	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	Tabé trobat com a Vila
Güell	Antic	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Tell	Antoni	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Bigot	Antoni	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Tallander	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	o Tallender
Toll	Segimon	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Ventallol	Galceran	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Duran	Sebastià	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Albareda	Joaquim	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Taraval	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Castanyer	Joan	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Morlans	Jaume	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Oriol	Bernat	jurat	1/05/1597	30/04/1598	
Serarols	Salvador	jurat	1/05/1597	30/04/1598	Tbé escrit Cerarols
Coma	Onofre	conseller en cap	03/05/1598	30/04/1599	
Granollachs	Bernardí	conseller segon	03/05/1598	30/04/1599	
Prades	Joan	conseller tercer	03/05/1598	30/04/1599	
Angelet	Pere Joan	conseller quart	03/05/1598	30/04/1599	
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Vivet	Bernardí	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Gorchs	Andreu	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Clota	Jaume	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Mitjà	Gaspar	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Carcen	Galceran	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Calvet	Onofre	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Sallés	Pere Gaspar	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Gallart	Joan Antoni	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Masjoan	Segimon	jurat	03/05/1598	30/04/1599	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Franc	Joan	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Villa	Joan	jurat	03/05/1598	30/04/1599	sabater
Tarrés	Pere	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Oriol	Montserrat	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Serarols	Gaspar	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Comalada	Miquel	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Codina	Francesc	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Riera	Segimon	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Petxins	Jaume	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Pradell	Montserrat	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Alberc	Salvador	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Tarrés	Miquel	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Portell	Bartomeu	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Casasús	Narcís	jurat	03/05/1598	30/04/1599	
Clota	Jaume	conseller en cap	3/05/1599	30/04/1600	
Mitjà	Gaspar	conseller segon	3/05/1599	30/04/1600	
Pena	Bernat	conseller tercer	3/05/1599	30/04/1600	
Casasús	Narcís	conseller quart	3/05/1599	30/04/1600	
Coma	Onofre	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Prades	Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Angelet	Pere Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Codina	Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Argemir	Enric	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Trasserra	Jaume	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Bosc i de Fontarnau	Jaume	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Vinyes	Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Vilanera	Rafel	jurat	3/05/1599	30/04/1600	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Ponsic	Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Güell	Antic	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Bigues	Antoni	jurat	3/05/1599	30/04/1600	Bigas
Saïts	Pere Vicenç	jurat	3/05/1599	30/04/1600	o Saigs o Sayts
Tell	Antoni	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Pibernat	Jeroni	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Ventallol	Galceran	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Riera	Esteve	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1599	30/04/1600	menor
Vilarobí	Onofre	jurat	3/05/1599	30/04/1600	o Vilarrobí
Roure	Bernat	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Casadevall	Antoni	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Vilanera	Cristòfol	jurat	3/05/1599	30/04/1600	
Torra	Joan	conseller en cap	3/05/1600	30/04/1601	
Mambla	Pere	conseller segon	3/05/1600	30/04/1601	
Bigues	Salvi	conseller tercer	3/05/1600	30/04/1601	Bigues
Riera	Segimon	conseller quart	3/05/1600	30/04/1601	
Clota	Jaume	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Mitjà	Gaspar	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Pena	Bernat	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Casasús	Narcís	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Canal	Joan Antoni	jurat	3/05/1600	30/04/1601	o Saigs
Galliners	Pau	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Ferran	Francesc	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Gallart	Joan Antoni	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Carcen	Galceran	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Tartera	Joan	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1600	30/04/1601	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Vila	Joan	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Gorchs	Andreu	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Vivet	Bernardí	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	3/05/1600	30/04/1601	També com a Clàvia
Riudecanes	Joan	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Tallander	Joan	jurat	3/05/1600	30/04/1601	o Tallender
Trasserra	Pere	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Fontanelles	Francesc	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Vilarobí	Jeroni	jurat	3/05/1600	30/04/1601	o Vilarrobí
Tarrés	Miquel	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Molins	Jeroni	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Alou	Jaume	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Oromir	Lluís	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Morlans	Jaume	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Fontanelles	Gabriel	jurat	3/05/1600	30/04/1601	
Ponsic	Joan	conseller en cap	3/05/1601	30/04/1602	
Gallart	Antoni	conseller segon	3/05/1601	30/04/1602	
Vivet	Bernardí	conseller tercer	3/05/1601	30/04/1602	
Toll	Segimon	conseller quart	3/05/1601	30/04/1602	
Torra	Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Mambla	Pere	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Bigues	Salvi	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Riera	Segimon	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1601	30/04/1602	major
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Vinyes	Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Arumí	Enric	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Codina	Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Serarols	Gaspar	jurat	3/05/1601	30/04/1602	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Tell	Antoni	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Riera	Esteve	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Güell	Antic	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Vila	Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	sabater
Ventallol	Galceran	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	3/05/1601	30/04/1602	o Saigs o Sayts
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Feliu	Montserrat	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Alberc	Salvador	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Codina	Francesc	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Vilarobí	Onofre	jurat	3/05/1601	30/04/1602	o Vilarrobí
Vergés	Joan	jurat	3/05/1601	30/04/1602	o Vergers
Noguereda	Jaume	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Pujolar	Salvador	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Portell	Bartomeu	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	3/05/1601	30/04/1602	
Argemir	Enric	conseller en cap	3/05/1602	30/04/1603	
Bronçal	Antoni	conseller segon	3/05/1602	30/04/1603	
Gorchs	Andreu	conseller tercer	3/05/1602	30/04/1603	
Vila	Joan	conseller quart	3/05/1602	30/04/1603	
Ponsic	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Gallart	Antoni	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Vivet	Bernardí	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Prades	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Trasserra	Jaume	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Clota	Jaume	jurat	3/05/1602	30/04/1603	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Galliners	Pau	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Carcer	Galceran	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Tartera	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Oriol	Montserrat	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Duran	Sebastià	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Ballés	Antoni	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Serarols	Salvador	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Casases	Pau	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Vivet	Damià	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Serra	Joan	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Masmitjà	Miquel	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Jolis	Ferrando	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Fontanelles	Francesc	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Morlans	Jaume	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Molins	Jeroni	jurat	3/05/1602	30/04/1603	
Codina	Joan	conseller en cap	3/05/1603	30/04/1604	
Saïts	Pere Vicenç	conseller segon	3/05/1603	30/04/1604	o Saigs o Sayts
Taraval	Salvi	conseller tercer	3/05/1603	30/04/1604	
Clavilla Cisteró	Joan Damià	conseller quart	3/05/1603	30/04/1604	Tbé. Clavilla Cisteró o Cisteró
Argemir	Enric	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Gorchs	Andreu	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Vila	Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Vinyes	Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Mitjà	Gaspar	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Güell	Antic	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Bigues	Salvi	jurat	3/05/1603	30/04/1604	Bigas

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1603	30/04/1604	major
Mambla	Pere	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Vila	Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	sabater
Alberc	Salvador	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Riera	Esteve	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Tell	Antoni	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Serarols	Gaspar	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Benitas	Alonso	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Torrent	Pere Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Tallander	Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	o Tallender
Trasserra	Pere	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Codina	Francesc	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Pou	Guillem	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Mensa	Bernardí	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Roure	Bernat	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Damians	Pere	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Riera	Gaspar	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Horta	Antoni	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Castanyer	Joan	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Riera	Sagimon	jurat	3/05/1603	30/04/1604	
Torra	Joan	conseller en cap	3/05/1604	30/04/1605	
Mitjà	Gaspar	conseller segon	3/05/1604	30/04/1605	
Comalada	Miquel	conseller tercer	3/05/1604	30/04/1605	
Beuló	Jaume	conseller quart	3/05/1604	30/04/1605	
Codina	Joan	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Saits	Pere Vicenç	jurat	3/05/1604	30/04/1605	o Saigs o Sayts
Taraval	Salvi	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Clavilla Cisteró	Joan Damià	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Ponsic	Joan	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Trasserra	Jaume	jurat	3/05/1604	30/04/1605	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Prades	Joan	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Gallart	Joan Antoni	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Ventallol	Galceran	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Oriol	Montserrat	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Tartera	Joan	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Angelet	Joan Pere	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Sala	Josep	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Casadevall	Antoni	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Collell	Pau	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Coderch àlies Cisteró	Pau	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Vivet	Damià	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Molins	Jeroni	jurat	3/05/1604	30/04/1605	
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1604	30/04/1605	no a acta 3 de maig
Molera	Salvador	jurat	3/05/1604	30/04/1605	no a acta 3 de maig
Vivet	Bernadí	jurat	3/05/1604	30/04/1605	no a acta 3 de maig
Brossa	Joan Francesc	jurat	3/05/1604	30/04/1605	no a acta 3 de maig
Sans	Antoni	jurat	3/05/1604	30/04/1605	o Sanz; no a acta 3 de maig
Duran	Sebastià	jurat	3/05/1604	30/04/1605	no a acta 3 de maig
Prades	Joan	conseller en cap	3/05/1605	30/04/1606	
Mambla	Pere	conseller segon	3/05/1605	30/04/1606	
Vivet	Gaspar	conseller tercer	3/05/1605	30/04/1606	
Albareda	Joaquim	conseller quart	3/05/1605	30/04/1606	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Torra	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Mitjà	Gaspar	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Beuló	Jaume	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Serarols	Gaspar	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Galliners	Pau	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Vinyes	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Riera	Segimon	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Güell	Antoni	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Riera	Esteve	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Benitas	Alonso	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Vila	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Tàpies	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	o Tapias
Castanyer	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Riera	Gaspar	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Trasserra	Pere	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Prat	Jaume	jurat	3/05/1605	30/04/1606	notari
Mensa	Bernardí	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Serra	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Alou	Jaume	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Riquer	Joan	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Tarrés	Miquel	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Portell	Bartomeu	jurat	3/05/1605	30/04/1606	
Granollachs	Bernardí	conseller en cap	3/05/1606	30/04/1607	
Vila	Joan	conseller segon	3/05/1606	30/04/1607	
Oriol	Montserrat	conseller tercer	3/05/1606	30/04/1607	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Sallés	Miquel Llucià	conseller quart	3/05/1606	30/04/1607	
Prades	Joan	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Mambla	Pere	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Vivet	Gaspar	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Ponsic	Joan	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	3/05/1606	30/04/1607	o Saigs o Sayts
Gallart	Joan Antoni	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Taraval	Joan Salvi	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Angelet	Joan Pere	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Tartera	Joan	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Sala	Josep	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Serarols	Salvador	jurat	3/05/1606	30/04/1607	o Sararols
Serra	Joan	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Casadevall	Antoni	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Font i Saigs	Joan	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Duran	Sebastià	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Ballés	Antoni	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Casases	Pau	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Fauria	Gabriel	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Tallander	Francesc	jurat	3/05/1606	30/04/1607	o Tallender
Mensa	Galceran	jurat	3/05/1606	30/04/1607	
Trasserra	Jaume	jurat	3/05/1606	30/04/1607	no a acta 3 de maig
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1606	30/04/1607	no a acta 3 de maig
Calvet	Onofre	conseller en cap	3/05/1607	30/04/1608	
Folchs	Pere	conseller segon	3/05/1607	30/04/1608	o Folch
Alberc	Salvador	conseller tercer	3/05/1607	30/04/1608	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Vaixeres	Cristòfol	conseller quart	3/05/1607	30/04/1608	o Vexeres
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Brossa	Francesc	jurat	3/05/1607	30/04/1608	Joan Vila és mort i el substitueix Brossa
Güell	Antic	jurat	3/05/1607	30/04/1608	Montserrat Oriol està malalt i no pot ser elegit; no consta que elegeixin algu al seu lloc
Serarols	Gaspar	jurat	3/05/1607	30/04/1608	o Sararols
Galliners	Pau	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Riudecanes	Joan	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Pena	Bernat	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1607	30/04/1608	o Tarrers
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Benitas	Alonso	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Codina	Francesc	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Trasserra	Pere	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Homs	Segimon	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	3/05/1607	30/04/1608	o Canals; segurament argenter
Riquer	Joan	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Toll	Llucià	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Ros	Joan	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Coderch àlias Cisteró	Pau	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Noguereda	Jaume	jurat	3/05/1607	30/04/1608	o Nogareda
Arumí	Lluís	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Argemir	Agustí	jurat	3/05/1607	30/04/1608	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Carcer	Pere	jurat	3/05/1607	30/04/1608	
Mensa	Bernardí	jurat	3/05/1607	30/04/1608	no a acta 3 de maig
Comalada	Rafel	conseller en cap	3/05/1608	30/04/1609	
de Vall	Francesc	conseller segon	3/05/1608	30/04/1609	o Davall
Angelet	Joan Pere	conseller tercer	3/05/1608	30/04/1609	
Tàpies	Joan	conseller quart	3/05/1608	30/04/1609	o Tapias
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Alberc	Salvador	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Trasserra	Jaume	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Gallart	Joan Antoni	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Prades	Joan	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Codina	Joan	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Serarols	Salvador	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Fauria	Gabriel	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Coromina	Josep	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Valls	Miquel	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Ribot	Miquel	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Reixac	Pere Joan	jurat	3/05/1608	30/04/1609	o Reixach
Riera	Gaspar	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Totosaus	Alonso	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Masmitjà	Miquel	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Vergés	Mateu	jurat	3/05/1608	30/04/1609	o Vergers
Serra	Joan	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Casals	Salvador	jurat	3/05/1608	30/04/1609	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1608	30/04/1609	no a acta 3 de maig

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Vivet	Gaspar	jurat	3/05/1608	30/04/1609	no a acta 3 de maig
Casasús	Narcís	jurat	3/05/1608	30/04/1609	no a acta 3 de maig
Prades	Joan	conseller en cap	3/05/1609	30/04/1610	
Riera	Segimon	conseller segon	3/05/1609	30/04/1610	
Toll	Segimon	conseller tercer	3/05/1609	30/04/1610	
Fauria	Gabriel	conseller quart	3/05/1609	30/04/1610	
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Angelet	Joan Pere	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Tàpies	Joan	jurat	3/05/1609	30/04/1610	o Tapias
Mambla	Pere	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Galliners	Pau	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Serarols	Gaspar	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Güell	Antic	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Codina	Francesc	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Riquer	Joan	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Mensa	Bernardí	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Jolis	Ferrando	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Homs	Segimon	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Morlans	Jaume	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Font i Saigs	Jaume	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Argila	Segimon	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Hort	Antoni	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Toll	Antoni	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Puigjaner	Guillem	jurat	3/05/1609	30/04/1610	o Tarrés
Tarrés	Miquel	jurat	3/05/1609	30/04/1610	
Calvet	Jaume Onofre	jurat	3/05/1609	30/04/1610	no a acta 3 de maig
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1609	30/04/1610	no a acta 3 de maig

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1609	30/04/1610	no a acta 3 de maig
Codina	Francesc	jurat	3/05/1609	30/04/1610	no a acta 3 de maig
Canal	Bonaventura	jurat	3/05/1609	30/04/1610	no a acta 3 de maig
Vilanera	Cristòfol	conseller en cap	3/05/1610	30/04/1611	
Mambla	Pere	conseller segon	3/05/1610	30/04/1611	
Albareda	Joaquim	conseller tercer	3/05/1610	30/04/1611	
Sallés	Pere	conseller quart	3/05/1610	30/04/1611	
Prades	Joan	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Riera	Segimon	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Fauria	Gabriel	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Gallart	Joan Antoni	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Taraval	Joan Salvi	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Beuló	Jaume	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Benitas	Alonso	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Riudecanes	Joan	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Serarols	Salvador	jurat	3/05/1610	30/04/1611	tbé Sararols
Argemir	Agustí	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Benet	Montserrat	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Moracuc	Gispert	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Ballés	Antoni	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Reixac	Pere Joan	jurat	3/05/1610	30/04/1611	o Reixach
Duran	Sebastià	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Masgrau	Joan	jurat	3/05/1610	30/04/1611	tbé Masgarau
Pena	Cristòfol	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Molíns	Jeroni	jurat	3/05/1610	30/04/1611	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Collell	Pau	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Alou	Jaume	jurat	3/05/1610	30/04/1611	
Fagedas	Miquel	jurat	3/05/1610	30/04/1611	no a acta 3 de maig
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1610	30/04/1611	no a acta 3 de maig
Bergadà	Francesc	conseller en cap	3/05/1611	30/04/1612	
Riquer	Joan	conseller segon	3/05/1611	30/04/1612	
Morlans	Jaume	conseller tercer	3/05/1611	30/04/1612	
Saïts	Pere Vicenç	conseller quart	3/05/1611	30/04/1612	o Saigs o Sayts
Vilanera	Cristòfol	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Mambla	Pere	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Sallés	Pere	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Angelet	Pere Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Codina	Francesc	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Toll	Lluçà	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Pena	Bernat	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Brossa	Joan Francesc	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Bover	Antoni	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Riera	Gaspar	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Ribot	Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Coll	Antoni	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Vivet	Damià	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Arumí	Lluís	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Vilarobí	Onofre	jurat	3/05/1611	30/04/1612	o Vilarrobí
Ros	Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Homs	Miquel	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Grau	Pau	jurat	3/05/1611	30/04/1612	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Güell	Antic	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Codina	Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Mensa	Bernardí	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Ros	Joan	jurat	3/05/1611	30/04/1612	
Beuló	Jaume	conseller en cap	3/05/1612	30/04/1613	
Angelet	Pere Joan	conseller segon	3/05/1612	30/04/1613	
Sallés	Llucià	conseller tercer	3/05/1612	30/04/1613	
Valls	Miquel	conseller quart	3/05/1612	30/04/1613	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Riquer	Joan	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Morlans	Jaume	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	3/05/1612	30/04/1613	o Saigs o Sayts
Folchs	Pere	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Prades	Joan	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Fauria	Gabriel	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Riudecanes	Joan Pere	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Sallés	Gaspar	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Benet	Montserrat	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Reixac	Pere Joan	jurat	3/05/1612	30/04/1613	o Reixach
Homs	Segimon	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Argemir	Agustí	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Font i Saigs	Jaume	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Soler	Onofre	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Carcen	Pere	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Font	Gabriel	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Oriol	Rafel	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Sala	Pau	jurat	3/05/1612	30/04/1613	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Mensa	Galceran	jurat	3/05/1612	30/04/1613	
Benitas	Alonso	jurat	3/05/1612	30/04/1613	no a acta 3 de maig
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1612	30/04/1613	no a acta 3 de maig
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	3/05/1612	30/04/1613	no a acta 3 de maig
Bronçal	Antoni	conseller en cap	3/05/1613	30/04/1614	
de Vall	Francesc	conseller segon	3/05/1613	30/04/1614	
Benitas	Alonso	conseller tercer	3/05/1613	30/04/1614	mor durant aquest mandat
Serra	Jaume	conseller quart	3/05/1613	30/04/1614	
Beuló	Jaume	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Angelet	Pere Joan	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	3/05/1613	30/04/1614	tbé. Llucià
Valls	Miquel	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Mambla	Pere	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Vilanera	Cristòfol	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Alberc	Salvador	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Albareda	Joaquim	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Calvet	Onofre	jurat	3/05/1613	30/04/1614	notari
Tàpies	Joan	jurat	3/05/1613	30/04/1614	o Tapias
Comalada	Rafel	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Bergadà	Bonaventura	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Granollachs	Bernardí	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Casadevall	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Riera	Gaspar	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Ribot	Joan	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Bover	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Trasserra	Pere	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Horta	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Noguereda	Jaume	jurat	3/05/1613	30/04/1614	o Nogareda
Gallart	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Serra	Joan	jurat	3/05/1613	30/04/1614	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vergés	Marcia	jurat	3/05/1613	30/04/1614	o Marthià Vergers
Reixac	Onofre	jurat	3/05/1613	30/04/1614	o Reixach
Ylla	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Robí	Antoni	jurat	3/05/1613	30/04/1614	
Coll	Antoni	jurat	08/05/1613	30/04/1614	
Codina	Joan	conseller en cap	3/05/1614	30/04/1615	
Taraval	Joan	conseller segon	3/05/1614	30/04/1615	
Mensa	Bernadí	conseller tercer	3/05/1614	30/04/1615	
Ballés	Antic	conseller quart	3/05/1614	30/04/1615	
Bronçal	Antoni	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Masjoan	Segimon	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Prades	Joan	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Sallés	Pere	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Pena	Bernat	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Riquer	Joan	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Toll	Segimon	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Fauria	Gabriel	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Tarrés	Pere	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Argemir	Agustí	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Benet	Montserrat	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Canal	Bonaventura	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Font i Saigs	Jaume	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Peres i Casacuberta	Joan Andreu	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Vilavendrell	Llucià	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Isern	Jaume	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Puigjaner	Guillem	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Coromina	Gaspar	jurat	3/05/1614	30/04/1615	
Sala	Francesc	jurat	10/5/1614	30/04/1615	no a acta 3 de

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
					maig
Casasús	Narcís	jurat	10/5/1614	30/04/1615	no a acta 3 de maig
Collell	Pau	jurat	10/5/1614	30/04/1615	no a acta 3 de maig
Tallander	Francesc	jurat	10/5/1614	30/04/1615	o Tallender; no a acta 3 de maig
Bergadà	Francesc	conseller en cap	3/05/1615	30/04/1616	
Folchs	Pere	conseller segon	3/05/1615	30/04/1616	
Riquer	Joan	conseller tercer	3/05/1615	30/04/1616	
Morlans	Jaume	conseller quart	3/05/1615	30/04/1616	
Codina	Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Taraval	Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Mensa	Bernadí	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Ballés	Antic	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Riudecanes	Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Mambla	Pere	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Casadevall	Antoni	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Horta	Antoni	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Grau	Pau	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Valls	Miquel	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Moracuc	Pere Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Ponsic	Pere Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Marfà	Antoni Joan	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Bover	Antoni	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Coll	Antoni	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Toll	Llucià	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Noguereda	Jaume	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Reixac	Jaume	jurat	3/05/1615	30/04/1616	o Reixach
Soler	Onofre	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Vivet	Damià	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Carcen	Pere	jurat	3/05/1615	30/04/1616	
Brossa	Joan Francesc	jurat	8/05/1615	30/04/1616	no a acta 3 de maig

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Riera	Gaspar	jurat	8/05/1615	30/04/1616	no a acta 3 de maig
Ribot	Joan	jurat	8/05/1615	30/04/1616	
Granollachs	Bernardí	jurat	8/05/1615	30/04/1616	
Casals	Salvador	jurat	8/05/1615	30/04/1616	
Comalada	Rafel	conseller en cap	3/05/1616	30/04/1617	
Alberc	Salvador	conseller segon	3/05/1616	30/04/1617	
Toll	Segimon	conseller tercer	3/05/1616	30/04/1617	
Noguereda	Jaume	conseller quart	3/05/1616	30/04/1617	
Bergadà	Francesc	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Folchs	Pere	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Riquer	Joan	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Morlans	Jaume	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Riera	Segimon	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Prades	Joan	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Molera	Salvador	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
de Vall	Francesc	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Pena	Bernat	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Comalada	Miquel	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Font i Saigs	Jaume	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Sallés	Pere	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Benet	Montserrat	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Serra	Jaume	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Serarols	Salvador	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Robí	Antoni	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Tallander	Francesc	jurat	3/05/1616	30/04/1617	o Tallender
Taraval	Joan	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Quintana	Onofre	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Oliveres	Damià	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Vivet	Rafel	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Duran	Josep	jurat	3/05/1616	30/04/1617	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	3/05/1616	30/04/1617	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Masjoan	Segimon	jurat	5/05/1616	30/04/1617	no a acta 3 de maig
Pradell	Francesc	jurat	5/05/1616	30/04/1617	no a acta 3 de maig
Isern	Jaume	jurat	5/05/1616	30/04/1617	no a acta 3 de maig
Quintana	onofre	jurat	5/05/1616	30/04/1617	no a acta 3 de maig
Fauria	Gabriel	jurat	5/05/1616	30/04/1617	no a acta 3 de maig
Prades	Joan	conseller en cap	14/06/1617	30/04/1618	no s'elegeix l'1 de maig; el 5 de juny s'insacula nova gent per privilegi reial;
Clota	Francesc	conseller segon	14/06/1617	30/04/1618	
Benet	Montserrat	conseller tercer	14/06/1617	30/04/1618	
Estebanell	Joan	conseller quart	14/06/1617	30/04/1618	
Comalada	Rafel	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Alberc	Salvador	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Toll	Segimon	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Noguereda	Jaume	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Coromina	Josep	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Taraval	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Codina	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Bergadà	Bonaventura	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Llobet	Bernardí	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Serarols	Gaspar	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Gorchs	Onofre	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Brossa	Antoni Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Mensa	Bernardí	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Ribot	Segimon	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Tàpies	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	o Tapias
Morlans	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Horta	Antoni	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Moracuc	Gispert	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Reixac	Onofre	jurat	14/06/1617	30/04/1618	o Reixach

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Folchs	Salvador	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Masgrau	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Ylla	Antoni	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Alaria	Francesc	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Serra	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Vilavendrell	Llucià	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Vergés	Bernat	jurat	14/06/1617	30/04/1618	o Vergers
Rovira	Francesc	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Vergés	Marcia	jurat	14/06/1617	30/04/1618	o Vergers
Molera	Joan	jurat	14/06/1617	30/04/1618	
Vinyes	Joan	conseller en cap	03/05/1618	30/04/1619	
Sala	Francesc	conseller segon	03/05/1618	30/04/1619	
Vivet	Rafel	conseller tercer	03/05/1618	30/04/1619	
Oliveres	Damià	conseller quart	03/05/1618	30/04/1619	
Prades	Joan	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Clota	Francesc	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Estebanell	Joan	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Folchs	Pere	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Molera	Salvador	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Sala	Josep	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Angelet	Joan Pere	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Isern	Jaume	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Quintana	Onofre	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Tallander	Francesc	jurat	03/05/1618	30/04/1619	o Tallender
Valls	Miquel	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Masas	Francesc	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Arumí	Lluís	jurat	03/05/1618	30/04/1619	o Oromir
Homs	Segimon	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Ros	Joan	jurat	03/05/1618	30/04/1619	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Grau	Pau	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Massaguer	Pere	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Xambó	Francesc	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Toll	Gervasi	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Brunyà	Pau	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
Puigjaner	Guillem	jurat	03/05/1618	30/04/1619	
de Vall	Francesc	jurat	10/05/1618	30/04/1619	juren a 10 de maig; no a acta 3 de maig
Sallés	Gaspar	jurat	10/05/1618	30/04/1619	juren a 10 de maig; no a acta 3 de maig
Ponsic	Pere Joan	jurat	25/05/1618	30/04/1619	jura a 25 de maig; no a acta 3 de maig
Saits	Pere Vicenç	conseller en cap	03/05/1619	30/04/1620	o Saigs o Sayts
Gorchs	Onofre	conseller segon	03/05/1619	30/04/1620	
Granollachs	Bernardí	conseller tercer	03/05/1619	30/04/1620	
Hort	Antoni	conseller quart	03/05/1619	30/04/1620	
Vinyes	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Sala	Francesc	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Vivet	Rafel	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Oliveres	Damià	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Brossa	Antoni	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Llobet	Bernardí	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Riquer	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Mambla	Pere	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Clavilla Cisteró	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Carcer	Pere	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Casals	Salvador	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Molera	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Ribot	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Mensa	Galceran	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Homs	Miquel	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Vergés	Joan	jurat	03/05/1619	30/04/1620	o Vergers
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Ferran	Miquel	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Rovira	Francesc	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Calvet	Josep	jurat	03/05/1619	30/04/1620	
Bronçal	Antoni	conseller en cap	03/05/1620	30/04/1621	
Brossa	Antoni	conseller segon	03/05/1620	30/04/1621	
Morlans	Jaume	conseller tercer	03/05/1620	30/04/1621	
Molera	Joan	conseller quart	03/05/1620	30/04/1621	
Saits	Pere Vicenç	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Saigs o Sayts
Gorchs	Onofre	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Hort	Antoni	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Angelet	Joan Pere	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Bergadà	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Serarols	Gaspar	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Calvet	Jaume Onofre	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Beuló	Jaume	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
de Vall	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Prades	Joan	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Coromina	Josep	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Sallés	Pere	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Tarrés	Pere	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Tarrés
Coll	Antoni	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Duran	Josep	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Valls	Miquel	jurat	03/05/1620	30/04/1621	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Reixach
Reixac	Pau Joan	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Reixach
Comalada	Joan	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Masgrau	Joan	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Masgarau
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	o Tarrés
Agut	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Xambó	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Ros	Joan	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Merines	Damià	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Coniller	Miquel	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Rius	Jaume	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Fontanelles	Onofre	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Arnos	Francesc	jurat	03/05/1620	30/04/1621	
Beuló	Jaume	conseller en cap	03/05/1621	30/04/1622	
Bergadà	Bernardí	conseller segon	03/05/1621	30/04/1622	
Benet	Montserrat	conseller tercer	03/05/1621	30/04/1622	
Isern	Jaume	conseller quart	03/05/1621	30/04/1622	
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Brossa	Antoni	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Morlans	Jaume	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Molera	Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Riquer	Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Mambla	Pere	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Sala	Francesc	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Ponsic	Pere Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Mensa	Bernardí	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Ribot	Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Toll	Segimon	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Serarols	Salvador	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Sallés	Gaspar	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Sala	Pau	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Homs	Miquel	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Vilabella	Joan Francesc	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Roure	Pere Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	o Roura
Pujolreu	Jeroni	jurat	03/05/1621	30/04/1622	o Puïolreu
Pratnarbonès	Jaume	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Marfà	Antoni Joan	jurat	03/05/1621	30/04/1622	
Folchs	Pere	jurat	05/05/1621	30/04/1622	no a acta 3 de maig
Fauria	Gabriel	jurat	05/05/1621	30/04/1622	juren a 5 de maig; no a acta 3 de maig
Roca	Pere Joan	jurat	05/05/1621	30/04/1622	no a acta 3 de maig
Comalada	Jaume	jurat	05/05/1621	30/04/1622	juren a 5 de maig; no a acta 3 de maig
Clota	Francesc	conseller en cap	03/05/1622	30/04/1623	
de Vall	Francesc	conseller segon	03/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 10 de maig
Vergés	Joan	conseller tercer	03/05/1622	30/04/1623	o Vergers
Carcen	Pere	conseller quart	03/05/1622	30/04/1623	
Beuló	Jaume	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Bergadà	Bernardí	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Isern	Jaume	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Comalada	Miquel	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Riera	Segimon	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Prullàs	Joan	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Brossa	Joan Francesc	jurat	03/05/1622	30/04/1623	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Casals	Salvador	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Tallander	Francesc	jurat	03/05/1622	30/04/1623	o Tallender
Xambó	Francesc	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Reixac	Pere Joan	jurat	03/05/1622	30/04/1623	o Reixach
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1622	30/04/1623	o Reixach
Ballés	Antoni	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Toll	Gervasi	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Ros	Joan	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Vergés	Marcia	jurat	03/05/1622	30/04/1623	o Vergers
Agut	Francesc	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Portell	Antoni	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Roses	Joan Antoni	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Domènech	Bonaventura	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1622	30/04/1623	
Saits	Pere Vicenç	jurat	10/05/1622	30/04/1623	o Saigs o Sayts o Sayz; presta jurament el 10 de maig; no a acta 3 de maig
Folchs	Salvador	jurat	10/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 10 de maig; no a acta 3 de maig
Vilamala	Pere	jurat	10/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 10 de maig; no a acta 3 de maig
Gorchs	Onofre	jurat	13/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 13 de maig; no a acta 3 de maig
Calvet	Jaume Onofre	jurat	13/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 13 de maig; no a acta 3 de maig
Osona	Francesc	jurat	13/05/1622	30/04/1623	presta jurament el 13 de maig; no a acta 3 de maig
Brossa	Francesc	conseller en cap	03/05/1623	30/04/1624	
Molera	Salvador	conseller segon	03/05/1623	30/04/1624	
Serarols	Salvador	conseller tercer	03/05/1623	30/04/1624	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vaixeres	Cristòfol	conseller quart	03/05/1623	30/04/1624	
Clota	Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
de Vall	Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Vergés	Joan	jurat	03/05/1623	30/04/1624	o Vergers
Carcer	Pere	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Codina	Joan	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Sala	Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Coromina	Josep	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Martines	Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	doctor
Angelet	Joan Pere	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Mambla	Pere	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Noguereda	Jaume	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Sallés	Pere	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Ribot	Segimon	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Fauria	Gabriel	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Sala	Pere	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Oliveres	Damià	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Duran	Josep	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Homs	Miquel	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Grau	Pau	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Pujol	Rafel	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Galliners	Dimas	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Beuló	Joan Francesc	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Coniller	Miquel	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Soler	Onofre	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Massaguer	Pau	jurat	03/05/1623	30/04/1624	
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1623	30/04/1624	o Vergers
Codina	Joan	conseller en cap	03/05/1624	30/04/1625	
Angelet	Joan Pere	conseller segon	03/05/1624	30/04/1625	
Homs	Segimon	conseller tercer	03/05/1624	30/04/1625	
Masmitjà	Miquel	conseller quart	03/05/1624	30/04/1625	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Brossa	Francesc	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Molera	Salvador	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Serarols	Salvador	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Gorchs	Onofre	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Bronçal	Antoni	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Alberc	Salvador	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Calvet	Josep	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Calvet	Jaume Onofre	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Ros	Joan	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Marfà	Antoni Joan	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Hort	Antoni	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Morlans	Jaume	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Sallés	Gaspar	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Fontanelles	Onofre	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Grande	Rafel	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Bosc	Joan	jurat	03/05/1624	30/04/1625	Bosch
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Ros	Bernardí	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1624	30/04/1625	o Rosseres
Osona	Magí	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Vivet	Josep	jurat	03/05/1624	30/04/1625	
Beuló	Jaume	conseller en cap	03/05/1625	30/04/1626	
Riquer	Joan	conseller segon	03/05/1625	30/04/1626	
Vilavendrell	Llucià	conseller tercer	03/05/1625	30/04/1626	
Coll	Antoni	conseller quart	03/05/1625	30/04/1626	
Codina	Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Angelet	Joan Pere	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Masmitjà	Miquel	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Campana	Martí Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	03/05/1625	30/04/1626	o Saigs o Sayts
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Martines	Francesc	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Noguereda	Jaume	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Arumí	Lluís	jurat	03/05/1625	30/04/1626	o Oromir
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1625	30/04/1626	o Reixach
Tartera	Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Ribot	Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Agut	Francesc	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Prat	Pau	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Masgrau	Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Roca	Pere Joan	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Toll	Gervasi	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Soler	Pere	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Sallés	Francesc	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Soler	Onofre	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Collell	Pau	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Font	Francesc	jurat	03/05/1625	30/04/1626	
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1625	30/04/1626	o Vergers
Clota	Francesc	jurat	14/05/1625	30/04/1626	jura a 14 de maig; no a acta 3 de maig
Comalada	Rafel	conseller en cap	03/05/1626	30/04/1627	
Comalada	Pere Màrtir	conseller segon	03/05/1626	30/04/1627	
Fontanelles	Onofre	conseller tercer	03/05/1626	30/04/1627	
Masgrau	Joan	conseller quart	03/05/1626	30/04/1627	
Beuló	Jaume	jurat	03/05/1626	30/04/1627	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Riquer	Joan	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Coll	Antoni	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Folchs	Pere	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Brossa	Antoni Joan	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Calvet	Josep	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Coromina	Josep	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Grande	Rafel	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Vergés	Marcia	jurat	03/05/1626	30/04/1627	o Vergers
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Quintana	Onofre	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Sallés	Gaspar	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Ferran	Miquel	jurat	03/05/1626	30/04/1627	o Farran
Rourell	Joan	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Bosc	Josep	jurat	03/05/1626	30/04/1627	Bosch
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Saïts	Montserrat	jurat	03/05/1626	30/04/1627	o Saigs o Sayts
Argemir	Jaume	jurat	03/05/1626	30/04/1627	
Sans	Bonaventura	jurat	03/05/1626	30/04/1627	o Sanz
Vergés	Joan	jurat	05/05/1626	30/04/1627	o Vergers; jura a 5 de maig; no a acta 3 de maig
Gorchs	Onofre	jurat	07/05/1626	30/04/1627	jura a 7 de maig; no a acta 3 de maig
Fauria	Gabriel	jurat	07/05/1626	30/04/1627	jura a 7 de maig; no a acta 3 de maig
Campana	Martí Joan	conseller en cap	03/05/1627	30/04/1628	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Sallés	Miquel Llucià	conseller segon	03/05/1627	30/04/1628	
Noguereda	Jaume	conseller tercer	03/05/1627	30/04/1628	
Isern	Jaume	conseller quart	03/05/1627	30/04/1628	
Comalada	Rafel	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Fontanelles	Onofre	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Masgrau	Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Clota	Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	o Ferreras
Ribot	Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Beuló	Joan Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Martines	Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Masmitjà	Miquel	jurat	03/05/1627	30/04/1628	o Masmijà
Arumí	Lluís	jurat	03/05/1627	30/04/1628	o Aromir
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Toll	Segimon	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Soler	Pere	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Agut	Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Roca	Pere Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	o Rocha
Ferran	Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Metge	Cebrià	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Prat	Pau	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Cisteró	Joan Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	o Sisteró
Font	Gabriel	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Capfort	Francesc	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Riera	Joan	jurat	03/05/1627	30/04/1628	
Ros	Joan	jurat	07/05/1627	30/04/1628	jura a 7 de maig; no a acta 3 de

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
					maig
Vivet	Josep	jurat	07/05/1627	30/04/1628	jura a 7 de maig; no a acta 3 de maig
Sala	Francesc	conseller en cap	03/05/1628	30/04/1629	
Homs	Segimon	conseller segon	03/05/1628	30/04/1629	
Morlans	Jaume	conseller tercer	03/05/1628	30/04/1629	
Castanyer	Marçal	conseller quart	03/05/1628	30/04/1629	
Campana	Martí Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Sallés	Miquel Llucià	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Noguereda	Jaume	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Isern	Jaume	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Ponsic	Pere Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Calvet	Josep	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Marfà	Antoni Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1628	30/04/1629	o Sanz
Molera	Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Prades	Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Serarols	Salvador	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	o Rourell
Vilabella	Joan Francesc	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Nadal	Segimon	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Bussanya	Baltasar	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Brunet	Pau	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Tallander	Segimon	jurat	03/05/1628	30/04/1629	o Tallender
Font	Francesc	jurat	03/05/1628	30/04/1629	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Riudecanes	Francesc	jurat	03/05/1628	30/04/1629	
Riera	Gaspar	jurat	17/05/1628	30/04/1629	jura a 17 de maig; no a acta 3 de maig
Codina	Joan	conseller en cap	03/05/1629	30/04/1630	
Calvet	Josep	conseller segon	03/05/1630	30/04/1631	
Vergés	Joan	conseller tercer	03/05/1631	30/04/1632	o Vergers
Quintana	Onofre	conseller quart	03/05/1632	30/04/1633	
Sala	Francesc	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Morlans	Jaume	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Saïts	Pere Vicenç	jurat	03/05/1638	30/04/1639	o Saigs o Sayts
Riquer	Joan	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Brossa	Antoni Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Martines	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Beuló	Joan Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1643	30/04/1644	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1644	30/04/1645	
Ylla	Gervasi	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Fauria	Gabriel	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Vaixeres	Cristòfol	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Sala	Pau	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Torra	Joan	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Bruc	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Jovell	Francesc	jurat	03/05/1653	30/04/1654	
Cisteró	Joan Francesc	jurat	03/05/1654	30/04/1655	o Sisteró
Font	Gabriel	jurat	03/05/1655	30/04/1656	
Estrada	Joan	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Solermaner	Jaume	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Collell	Pau	jurat	03/05/1658	30/04/1659	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Pujol	Rafel	jurat	20/05/1629	30/04/1630	jura a 20 de maig; no a acta 3 de maig
Vergés	Bernat	jurat	20/05/1630	30/04/1631	o Vergers; jura a 20 de maig; no a acta 3 de maig
Clota	Francesc	conseller en cap	03/05/1630	30/04/1631	
Sans	Dídac	conseller segon	03/05/1630	30/04/1631	o Sanz
Ferran	Miquel	conseller tercer	03/05/1630	30/04/1631	
Pratnarbonès	Jaume	conseller quart	10/05/1630	30/04/1631	jura a 10 de maig; no a acta 3 de maig
Codina	Joan	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Calvet	Josep	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Vergés	Joan	jurat	10/05/1630	30/04/1631	o Vergers
Quintana	Onofre	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Comalada	Rafel	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Reixac	Onofre	jurat	10/05/1630	30/04/1631	o Reixach
Gorchs	Onofre	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Codolosa	Gaspar	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Tarrés	Francesc	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Campana	Martí Joan	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Grande	Rafel	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Parés	Joan Andreu	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Serraima	Francesc	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Toll	Segimon	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Oliveres	Damià	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Coll	Antoni	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Masmitjà	Miquel	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Mambla	Rafel	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Prat	Pau	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Nadal	Segimon	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Alavall	Gregori	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Capfort	Francesc	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Metge	Cebrià	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Brunet	Pau	jurat	10/05/1630	30/04/1631	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Claramunt	Joan Antic	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Portell	Antoni	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Vivet	Josep	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Morlans	Dídac	jurat	10/05/1630	30/04/1631	
Saïts	Montserrat	jurat	10/05/1630	30/04/1631	o Saigs o Sayts
Ylla	Antoni	jurat	10/05/1630	30/04/1631	jura a 10 de maig; no a acta 3 de maig
Campana	Martí Joan	conseller en cap	03/05/1631	30/04/1632	
Codolosa	Gaspar	conseller segon	03/05/1631	30/04/1632	
Sallés	Pere	conseller tercer	03/05/1631	30/04/1632	
Oliveres	Damià	conseller quart	03/05/1631	30/04/1632	
Clota	Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1631	30/04/1632	o Sanz
Ferran	Miquel	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Pratnarbonès	Jaume	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Sala	Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Albareda	Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Riquer	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Martines	Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Molera	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Isern	Jaume	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Homs	Miquel	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Bosc	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	Bosch
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Pujolreu	Jerònim	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	Rourell
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1631	30/04/1632	o Vergers

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Estrada	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Font	Gabriel	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Alavall	Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Duran	Pere Joan	jurat	03/05/1631	30/04/1632	
Moragull	Antoni	jurat	03/05/1631	30/04/1632	Morogull
Alaria	Francesc	jurat	03/05/1631	30/04/1632	Morogull
Fontanelles	Josep	conseller en cap	03/05/1632	30/04/1633	Morogull
Grande	Rafel	conseller segon	03/05/1632	30/04/1633	Morogull
Benet	Montserrat	conseller tercer	03/05/1632	30/04/1633	
Coll	Antoni	conseller quart	03/05/1632	30/04/1633	
Campana	Martí Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Codolosa	Gaspar	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Sallés	Pere	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Oliveres	Damià	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1632	30/04/1633	Tarrés
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Folchs	Pere	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Marfà	Antoni Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Toll	Gervasi	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Masgrau	Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Fauria	Gabriel	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Noguereda	Jaume	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Riera	Gaspar	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Metge	Cebrià	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Roca	Pere Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Bussanya	Baltasar	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Horta	Josep	jurat	03/05/1632	30/04/1633	o Orta
Llucià	Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Llucià	Francesc	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1632	30/04/1633	
Tàpies	Esteve	jurat	03/05/1632	30/04/1633	o Tapias
Collell	Pau	jurat	08/05/1632	30/04/1633	jura a 8 de maig; no a acta 3 de maig
Vilabella	Joan Francesc	jurat	11/05/1632	30/04/1633	jura a 11 de maig; no a acta 3 de maig
Gorchs	Onofre	conseller en cap	03/05/1633	30/04/1634	
Coromina	Gaspar	conseller segon	03/05/1633	30/04/1634	
Bergadà	Pau Francesc	conseller tercer	03/05/1633	30/04/1634	
Rourell	Joan	conseller quart	03/05/1633	30/04/1634	
Fontanelles	Josep	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Grande	Rafel	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Coll	Antoni	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Molera	Salvador	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Casals	Salvador	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Saureda	Francesc	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Parés	Joan Andreu	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Portell	Antoni	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Nadal	Segimon	jurat	03/05/1633	30/04/1634	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Prat	Pau	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Font	Gabriel	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Brunells	Antoni	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Boixeda	Jerònim	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Sors	Antoni	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Bres	Joan	jurat	03/05/1633	30/04/1634	
Sallés	Miquel Lluçà	jurat	06/05/1633	30/04/1634	jura a 6 de maig; no a acta 3 de maig
Rovira	Francesc	jurat	06/05/1634	30/04/1635	jura a 6 de maig; no a acta 3 de maig
Riquer	Joan	jurat	07/06/1633	30/04/1634	jura a 7 de juny; no a acta 3 de maig
Castanyer	Pau	jurat	07/06/1634	30/04/1635	jura a 7 de juny; no a acta 3 de maig
Reixac	Onofre	jurat	22/06/1633	30/04/1634	o Reixach; jura a 22 de juny; no a acta 3 de maig
Ros	Joan	jurat	22/06/1634	30/04/1635	jura a 22 de juny; no a acta 3 de maig
Calvet	Jaume Onofre	conseller en cap	03/05/1634	30/04/1635	
Coromina	Joan Francesc	conseller segon	03/05/1634	30/04/1635	
Vergés	Joan	conseller tercer	03/05/1634	30/04/1635	o Vergers
Bosc	Joan	conseller quart	03/05/1634	30/04/1635	Bosch
Gorchs	Onofre	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Gorchs	Onofre	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1634	30/04/1635	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Fontanelles	Joan	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1634	30/04/1635	o Farreras
Calvet	Josep	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Pujolreu	Jerònim	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Quintana	Onofre	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Metge	Cebrià	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bigues	Onofre Josep	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Moragull	Antoni	jurat	03/05/1634	30/04/1635	Morogull
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Collell	Pau	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Vivet	Josep	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bussanya	Baltasar	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Puigrobí	Pons	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Alou	Jaume (menor)	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Duran	Sebastià	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Bruc	Jacint	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1634	30/04/1635	
Tarrés	Francesc	conseller en cap	03/05/1635	30/04/1636	
Marfà	Antoni Joan	conseller segon	03/05/1635	30/04/1636	
Bigues	Onofre Josep	conseller tercer	03/05/1635	30/04/1636	
Moragull	Antoni	conseller quart	03/05/1635	30/04/1636	Morogull
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Vergés	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	o Vergers
Bosc	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	Bosch
Sallés	Miquel Lluçia	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Riquer	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Bergadà	Bonaventura	jurat	03/05/1635	30/04/1636	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Molera	Salvador	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Homs	Miquel	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Fauria	Gabriel	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Masmitjà	Miquel	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Vila	Francesc	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Osona	Magí	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1635	30/04/1636	o Vergers
Agut	Francesc	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Roca	Pau Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Portell	Antoni	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1635	30/04/1636	menor
Pujol	Rafel	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Puigrobí	Jerònim	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Grange	Jaume	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Pujolreu	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Garba	Pere Pau	jurat	03/05/1635	30/04/1636	
Albareda	Francesc	conseller en cap	03/05/1636	30/04/1637	
Vilavendrell	Llucià	conseller segon	03/05/1636	30/04/1637	
Molera	Joan	conseller tercer	03/05/1636	30/04/1637	
Llucià	Fèlix	conseller quart	03/05/1636	30/04/1637	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Marfà	Antoni Joan	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Bigues	Onofre Josep	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Moragull	Antoni	jurat	03/05/1636	30/04/1637	Morogull
Riera	Gaspar	jurat	03/05/1636	30/04/1637	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Croses	Miquel	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Fontanelles	Joan	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1636	30/04/1637	o Sanz
Masgrau	Joan	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Serra	Pere Pau	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Puigrobí	Ponç	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Toll	Gervasi	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Ferran	Miquel	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Metge	Cebrià	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Roses	Joan Antoni	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Pujols	Miquel	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Prat	Pau	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Saïts	Montserrat	jurat	03/05/1636	30/04/1637	o Saigs o Sayts
Riera	Joan	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Capfort	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Font	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Llucià	Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Torrent	Salvi	jurat	03/05/1636	30/04/1637	
Cisteró	Joan Francesc	jurat	03/05/1636	30/04/1637	o Sisteró
Clota	Francesc	jurat	08/05/1636	30/04/1637	jura a 8 de maig; no a acta 3 de maig
Brunells	Antoni	jurat	08/05/1637	30/04/1638	jura a 8 de maig; no a acta 3 de maig
Reixac	Onofre	conseller en cap	03/05/1637	30/04/1638	o Reixach
Grande	Rafel	conseller segon	03/05/1637	30/04/1638	
Bergadà	Pau Francesc	conseller tercer	03/05/1637	30/04/1638	
Serra	Pere Joan	conseller quart	03/05/1637	30/04/1638	
Albareda	Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1637	30/04/1638	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Molera	Joan	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Llucià	Fèlix	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Albareda	Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Molera	Joan	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Codolosa	Gaspar	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Canal	Salvador Bonaventura	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Osona	Magí	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Collell	Pau	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Rovira	Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1637	30/04/1638	o Vergers
Vivet	Josep	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Ponsic	Onofre	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Grange	Jaume	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Bussanya	Baltasar	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Serarols	Joan Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Alaria	Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Tallander	Segimon	jurat	03/05/1637	30/04/1638	o Tallender
Molist	Francesc	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Alou	Jaume	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Bru	Jacint	jurat	03/05/1637	30/04/1638	
Serraima	Francesc	conseller en cap	03/05/1638	30/04/1639	
Sauleda	Joan Francesc	conseller segon	03/05/1638	30/04/1639	jura a 6 de maig; no a acta 3 de maig
Benet	Montserrat	conseller tercer	03/05/1638	30/04/1639	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Comamala	Jaume	conseller quart	03/05/1638	30/04/1639	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1638	30/04/1639	o Reixach
Grande	Rafel	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1638	30/04/1639	o Sanz
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1638	30/04/1639	menor
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Vila	Francesc	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Saïts	Montserrat	jurat	03/05/1638	30/04/1639	o Saigs o Sayts
Tartera	Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Fontcuberta	Francesc	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Pujols	Miquel	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Puigrobí	Ponç	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Domènech	Bonaventura	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Fauria	Damià	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Sala	Pere Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Ballester	Miquel	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Vila	Joan	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Amberes	Llorenç	jurat	03/05/1638	30/04/1639	
Viguer	Pere	jurat	06/05/1638	30/04/1639	jura a 6 de maig; no a acta 3 de maig
Clota	Francesc	jurat	27/05/1638	30/04/1639	jura a 27 de maig; no a acta 3 de maig

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Saïts	Antoni	jurat	27/05/1638	30/04/1639	o Saigs o Sayts; jura a 27 de maig; no a acta 3 de maig
Sans	Dídac	conseller en cap	03/05/1639	30/04/1640	o Sanz
Sallés	Miquel Llucià	conseller segon	03/05/1639	30/04/1640	
Coll	Antoni	conseller tercer	03/05/1639	30/04/1640	
Roseres	Joan	conseller quart	03/05/1639	30/04/1640	
Serraima	Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Benet	Montserrat	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Boixeda	Jerònim	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Osona	Magí	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Torrent	Salvi	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Massaguer	Pere	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Molera	Joan	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Ponsic	Onofre	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Mensa	Bernardí	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Capfort	Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Pujol	Onofre	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Molist	Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Tàpies	Pere	jurat	03/05/1639	30/04/1640	o Tapias
Llucià	Francesc	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Rourell	Joan	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Puigsaülens	Pere Antoni	jurat	03/05/1639	30/04/1640	o Puigsaüleng
Gelabert	Jaume	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Mascaró	Isidre	jurat	03/05/1639	30/04/1640	
Coll	Josep	jurat	03/05/1639	30/04/1640	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Bosc	Francesc	jurat	12/05/1639	30/04/1640	jura a 12 de maig; no a acta 3 de maig; Bosch
Riquer	Joan	jurat	12/05/1640	30/04/1641	jura a 12 de maig; no a acta 3 de maig
Collell	Pau	jurat	12/05/1641	30/04/1642	jura a 12 de maig; no a acta 3 de maig
Sala	Francesc	jurat	26/05/1639	30/04/1640	jura a 26 de maig; no a acta 3 de maig
Ylla	Antoni	conseller en cap	03/05/1640	30/04/1641	
Solermoner	Jaume	conseller segon	03/05/1640	30/04/1641	
Puigrobí	Ponç	conseller tercer	03/05/1640	30/04/1641	
Molist	Francesc	conseller quart	03/05/1640	30/04/1641	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1640	30/04/1641	o Sanz
Sallés	Miquel Lluçia	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Coll	Antoni	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Vila	Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Bergadà	Joan Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Serarols	Salvador	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1640	30/04/1641	menor
Vilavendrell	Lluçia	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Sala	Pere Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Riera	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Pujols	Miquel	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Torrallabreta	Bernardí	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Domènech	Bonaventura	jurat	03/05/1640	30/04/1641	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Estanyol	Jaume	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Toll	Marcia	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Benet	Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Horta	Josep	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Pou	Francesc	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Collell	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Ferran	Pere	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Arís	Joan	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Vivet	Pere Onofre	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Grange	Francesc Jaume	jurat	03/05/1640	30/04/1641	
Granollachs	Bernardí	conseller en cap	03/05/1641	30/04/1642	
Coromina	Joan Francesc	conseller segon	03/05/1641	30/04/1642	
Parés	Joan Andreu	conseller tercer	03/05/1641	30/04/1642	
Pujols	Miquel	conseller quart	03/05/1641	30/04/1642	
Ylla	Antoni	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Solermón	Jaume	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Puigrobí	Ponç	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Molist	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Solermón	Jaume	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Albareda	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Molist	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Osona	Magí	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Grande	Rafel	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Boixeda	Jerònim	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Molera	Joan	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Ponsic	Onofre	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1641	30/04/1642	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Roca	Pere Joan	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Pujolreu	Joan	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Vergés	Bernat	jurat	03/05/1641	30/04/1642	o Vergers
Pujol	Onofre	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Tàpies	Esteve	jurat	03/05/1641	30/04/1642	o Tapias
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Capfort	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Domènech	Antoni	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Bru	Gaspar (menor)	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Torrallibreta	Joan Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Quatrecaes	Miquel Joan	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Martines	Ramon	jurat	03/05/1641	30/04/1642	
Albareda	Francesc	conseller en cap	03/05/1642	30/04/1643	
Bergadà	Joan Bonaventura	conseller segon	03/05/1642	30/04/1643	
Vilamala	Pere	conseller tercer	03/05/1642	30/04/1643	
Duran	Pere Joan	conseller quart	03/05/1642	30/04/1643	
Granollachs	Bernardí	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Parés	Joan Andreu	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Pujols	Miquel	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Croses	Miquel	jurat	03/05/1642	30/04/1643	doctor
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Vila	Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Sans	Dídac	jurat	03/05/1642	30/04/1643	o Sanz
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Puigrobí	Jerònim	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Torrent	Salvi	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Brunells	Jaume	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Massaguer	Pere	jurat	03/05/1642	30/04/1643	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Portell	Baltasar	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Nadal	Segimon	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Fontcuberta	Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Toll	Marcia	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Canal	Gaspar	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Horta	Josep	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Clota	Jaume	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Grange	Francesc Jaume	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Coniller	Miquel	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Coll	Josep	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Maymir	Jordi	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1642	30/04/1643	
Codolosa	Gaspar	conseller en cap	05/05/1643	30/04/1644	
Boixeda	Jerònim	conseller segon	05/05/1643	30/04/1644	
Riera	Joan	conseller tercer	05/05/1643	30/04/1644	
Nadal	Segimon	conseller quart	05/05/1643	30/04/1644	
Albareda	Francesc	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Vilamala	Pere	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Castanyer	Marçal	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Grande	Rafel	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Homs	Segimon	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Coll	Antoni	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Osona	Magí	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Molera	Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Reixac	Onofre	jurat	05/05/1643	30/04/1644	o Reixach
Solermaner	Jaume	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Oliveres	Josep	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Vila	Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Camps	Pere Pau	jurat	05/05/1643	30/04/1644	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Roca	Pere Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Pujol	Segimon	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Roseres	Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Puigrobí	Ponç	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Duran	Sebastià	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Domènech	Bonaventura	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Alaria	Francesc	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Tàpies	Esteve	jurat	05/05/1643	30/04/1644	o Tapias
Estanyol	Pau	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Rourell	Antoni	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Serarols	Joan Francesc	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Arxer	Esteve Carles	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Collell	Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Pou	Francesc	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Sallés	Bartomeu	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Cases	Pau	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Bres	Joan	jurat	05/05/1643	30/04/1644	
Clota	Jaume	conseller en cap	01/05/1644	30/04/1645	
Grande	Rafel	conseller segon	01/05/1644	30/04/1645	
Puigrobí	Ponç	conseller tercer	01/05/1644	30/04/1645	
Portell	Baltasar	conseller quart	01/05/1644	30/04/1645	
Codolosa	Gaspar	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Boixeda	Jerònim	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Riera	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Ferreres	Joan Francesc	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Homs	Segimon	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Saits	Montserrat	jurat	01/05/1644	30/04/1645	o Saigs o Sayts
Fontcuberta i Coromina	Joan Francesc	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Osona	Magí	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Molera	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Coll	Antoni	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Coromina	Joan Francesc	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Saureda	Joan Francesc	jurat	01/05/1644	30/04/1645	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vila	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Oliveres	Josep	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Torrent	Salvi	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Canal	Gaspar	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Vergés	Bernat	jurat	01/05/1644	30/04/1645	o Vergers
Roseres	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Pujol	Segimon	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Duran	Sebastià	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Toll	Marcia	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Fauria	Damià	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Alaria	Francesc	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Brunells	Antoni	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Estanyol	Pau	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Arxer	Esteve Carles	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Sallés	Baltasar	jurat	01/05/1644	30/04/1645	o Sallés
Collell	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Esturi	Nicolau	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Bou	Gaspar	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Vila i Pena	Josep	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Castanyer	Onofre	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Ponsic	Joan	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Gravaries	Jaume	jurat	01/05/1644	30/04/1645	
Homs	Segimon	conseller en cap	03/05/1645	30/04/1646	
Molera	Joan	conseller segon	03/05/1645	30/04/1646	
Brunells	Jaume	conseller tercer	03/05/1645	30/04/1646	
Toll	Marcia	conseller quart	03/05/1645	30/04/1646	
Clota	Jaume	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Puigrobí	Ponç	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Portell	Baltasar	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Saigs	Montserrat	jurat	03/05/1645	30/04/1646	o Saigs o Sayts
Fontcuberta i Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1645	30/04/1646	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Reixac	Francesc Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	o Reixach
Molera	Joan Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Torrallibreta	Bernardí	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Molist	Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Pujolreu	Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Sala	Pere Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Prat	Pau	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Fauria	Damià	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Tartera	Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Domènech	Bonaventura	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Esturi	Nicolau	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Bou	Gaspar	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Serra	Josep Eloi	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Castanyer	Onofre	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Ponsic	Joan	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Granassas	Jaume	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Ferran	Pere	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Tolosa	Joan Pau	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Gelabert	Jaume	jurat	03/05/1645	30/04/1646	
Osona	Magí	conseller en cap	03/05/1646	30/04/1647	
Torrallibreta	Bernardí	conseller segon	03/05/1646	30/04/1647	
Vilamala	Pere	conseller tercer	03/05/1646	30/04/1647	
Castanyer	Pau	conseller quart	03/05/1646	30/04/1647	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Homs	Segimon	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Molera	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Brunells	Jaume	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Toll	Marcia	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Boixeda	Jerònim	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Reixac	Francesc Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	o Reixach
Molera	Joan Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Vila	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Riera	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Portell	Antoni	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Pujolreu i Soler	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Sala	Pere Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Brunells	Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Estanyol	Pere	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Roseres	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Horta	Josep	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Domènech	Bonaventura	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Homs	Andreu	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Ferran	Pere	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Ballester	Miquel	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Tolosa	Joan Pau	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Gelabert	Jaume	jurat	03/05/1646	30/04/1647	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Pujol	Antoni Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Vaixeres	Joan	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Maresch	Melcior	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Arxer	Esteve Carles	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Coll	Josep	jurat	03/05/1646	30/04/1647	
Saïts	Montserrat	conseller en cap	03/05/1647	30/04/1648	o Saigs o Sayts
Reixac	Francesc Joan	conseller segon	03/05/1647	30/04/1648	o Reixach
Brunells	Francesc	conseller tercer	03/05/1647	30/04/1648	
Riudecanes	Joan	conseller quart	03/05/1647	30/04/1648	
Osona	Magí	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Coll	Antoni	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Riera	Joan	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Portell	Antoni	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Sallés	Baltasar	jurat	03/05/1647	30/04/1648	o Sallés
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Benet	Francesc	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Castanyer	Marçal	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Homs	Andreu	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Collell	Bernat	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Brunells	Antoni	jurat	03/05/1647	30/04/1648	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Duran	Sebastià	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Pujol	Antoni Joan	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Vaixeres	Joan	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Maresch	Melcior	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Arxer	Esteve Carles	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Coll	Josep	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Vaixeres	Josep	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Grange	Jaume	jurat	03/05/1647	30/04/1648	
Soler	Josep	jurat	03/05/1647	30/04/1648	argenter
Soler	Josep	jurat	03/05/1647	30/04/1648	pedrenyalier
Bergadà	Joan Bonaventura	conseller en cap	03/05/1648	30/04/1649	
Homs	Gaspar	conseller segon	03/05/1648	30/04/1649	
Serra	Pere Joan	conseller tercer	03/05/1648	30/04/1649	
Folchs	Francesc	conseller quart	03/05/1648	30/04/1649	
Saïts	Montserrat	jurat	03/05/1648	30/04/1649	o Saigs o Sayts
Reixac	Francesc Joan	jurat	03/05/1648	30/04/1649	o Reixach
Riudecanes	Joan	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Vilavendrell	Llucià	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Coll	Antoni	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Benet	Onofre	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Molera	Joan	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Ferran	Pere	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Moner	Joan	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Bergadà	Joan Francesc	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Domènech	Francesc	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Prat	Pere	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Castanyer	Onofre	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Horta	Josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Collell	Bernat	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Brunells	Antoni	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Duran	Sebastià	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Ballester	Miquel	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Comerma	Llorenç	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Vaixeres	Josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Grange	Francesc Jaume	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Soler	Josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	argenter
Soler	josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	pedrenyaler
Puigsaulell	Pere Antoni	jurat	03/05/1648	30/04/1649	o Puigsaulell
Moragull	Josep	jurat	03/05/1648	30/04/1649	Morogull
Soler	Francesc	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Vila	Joan Francesc	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Bou	Gaspar	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Catús	Antoni	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Domènech	Antoni	jurat	03/05/1648	30/04/1649	
Reixac	Onofre	conseller en cap	03/05/1649	30/04/1650	o Reixach
Llucià	Felip	conseller segon	03/05/1649	30/04/1650	
Moner	Joan	conseller tercer	03/05/1649	30/04/1650	
Prat	Pau	conseller quart	03/05/1649	30/04/1650	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1649	30/04/1650	o Reixach
Vila	Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Osona	Magí	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Fontcuberta i Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Vila	Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Tossell	Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Horta	Josep	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Mambla	Rafel	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Homs	Andreu	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Castanyer	Pau	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Comerma	Llorenç	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Reguer	Joan Baltasar	jurat	03/05/1649	30/04/1650	o Raguer
Moragull	Josep	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Vila	Joan Francesc	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Angelet	Josep	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Onyós	Antoni	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Vaixeres	Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Ponsic	Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Font	Antoni Joan	jurat	03/05/1649	30/04/1650	
Coromina	Joan Francesc	conseller en cap	03/05/1650	30/04/1651	
Ferran	Pere	conseller segon	03/05/1650	30/04/1651	
Costa	Jaume	conseller tercer	03/05/1650	30/04/1651	
Coll	Josep	conseller quart	03/05/1650	30/04/1651	
Reixac	Onofre	jurat	03/05/1650	30/04/1651	o Reixach
Llucià	Felip	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Moner	Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Prat	Pau	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Fontcuberta i Coromina	Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Vila	Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Saïts	Montserrat	jurat	03/05/1650	30/04/1651	o Saigs o Sayts

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Reixac	Francesc Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	o Reixach
Bergadà	Joan Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Vilamala	Pere	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Grange	Francesc Jaume	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Esteve	Josep	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Duran	Sebastià	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Collell	Bernat	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Coll	Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Maymir	Jordi	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Pradell	Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Domènech	Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Cases	Pau	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Angelet	Josep	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Onyós	Antoni	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Vaixeres	Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Ponsic	Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Font	Antoni Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	major
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Quatrecases	Miquel Joan	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1650	30/04/1651	menor
Vilabella	Esteve	jurat	03/05/1650	30/04/1651	
Osona	Magí	conseller en cap	03/05/1651	30/04/1652	
Coll	Antoni	conseller segon	03/05/1651	30/04/1652	
Alavall	Gregori	conseller tercer	03/05/1651	30/04/1652	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Castanyer	Pere	conseller quart	03/05/1651	30/04/1652	
Coromina	Joan Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Ferran	Pere	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Costa	Jaume	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Coll	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Carles	Baldiri	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Camps	Pere Pau	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Brunells	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Esteve	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Oliveres	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Tolosa	Joan Pau	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Catús	Antoni	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Horta	Antoni Joan	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Domènech	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Castanyer	Onofre	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Grau	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Horta	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Toll	Marcia	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Tarrés	Baptista	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	major
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Quatrecaes	Miquel Joan	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	menor
Vilabella	Esteve	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Puigsaulens	Pere Antoni	jurat	03/05/1651	30/04/1652	o Puigsauleng
Tarrés	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Soler	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Vaixeres	Josep	jurat	03/05/1651	30/04/1652	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Font	Francesc	jurat	03/05/1651	30/04/1652	
Bergadà	Joan Bonaventura	conseller en cap	03/05/1652	30/04/1653	
Torrallibreta	Joan Francesc	conseller segon	03/05/1652	30/04/1653	
Camps	Pere Pau	conseller tercer	03/05/1652	30/04/1653	
Collell	Joan	conseller quart	03/05/1652	30/04/1653	
Osona	Magí	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Alavall	Gregori	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Castanyer	Pere	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	doctor
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Vila	Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Sallés	Dídac	jurat	03/05/1652	30/04/1653	o Sallés
Brunells	Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Bergadà	Pau Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Vila	Joan Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Tolosa	Joan Pau	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Catús	Antoni	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Grau	Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Horta	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Prat	Pau	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Ponsic	Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Font	Antoni Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Puigrobí	Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	doctor
Puigsaülens	Pere Antoni	jurat	03/05/1652	30/04/1653	o Puigsaüleng
Tarrés	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vaixeres	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Beuló	Miquel Joan	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Gelabert	Miquel	jurat	03/05/1652	30/04/1653	
Soler	Josep	jurat	03/05/1652	30/04/1653	argenter
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	és fill de Joan Francesc Moragull (major)
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1652	30/04/1653	major
Bergadà	Joan Bonaventura	conseller en cap	08/05/1653	30/04/1654	Els consellers exerceixen dos anys
Torrallibreta	Joan Francesc	conseller segon	08/05/1653	30/04/1654	Els consellers exerceixen dos anys
Camps	Pere Pau	conseller tercer	08/05/1653	30/04/1654	Els consellers exerceixen dos anys
Collell	Joan	conseller quart	08/05/1653	30/04/1654	Els consellers exerceixen dos anys
Coll	Antoni	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Alavall	Gregori	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Castanyer	Pau	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Bojons	Francesc	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Llucià	Felip	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Homs	Gaspar	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Croses	Miquel	jurat	08/05/1653	30/04/1654	doctor
Catús	Antoni	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Moragull	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Domènech	Francesc	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Grange	Francesc Jaume	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Vilamala	Pere	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Serra	Pere Joan	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Guardia	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Torrent	Joan	jurat	08/05/1653	30/04/1654	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Bertrana	Pere Joan	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Estrada	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Fontcuberta	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Serraima	Joan Francesc	jurat	08/05/1653	30/04/1654	Serrahima
Calvaria	Rafel	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Moragull	Joan Francesc	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Riudecanes	Esteva	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Maranto	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Garba	Gaspar	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Tarrés	Joan Baptista	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Angelet	Josep	jurat	08/05/1653	30/04/1654	
Comerma	Llorenç	jurat	10/05/1653	30/04/1654	A acta 10/05/1653
Brossa	Joan	conseller en cap	20/05/1654	30/04/1655	
Serraima	Joan Francesc	conseller segon	20/05/1654	30/04/1655	
Bardi	Jerònim	conseller tercer	20/05/1654	30/04/1655	
Maronda	Tomàs	conseller quart	20/05/1654	30/04/1655	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Graell i de Bosch	Josep	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Bergadà	Joan Bonaventura	jurat	20/05/1654	30/04/1655	doctor
Tarrés	Joan Baptista	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Bergadà	Pere Francesc	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Sallés	Dídac	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Vila i de Prat	Joan Francesc	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Torrent	Salvi	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Ubach	Jaume	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Benet	Onofre	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Guardia	Josep	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Meses	Domènec	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Angelet	Antoni	jurat	20/05/1654	30/04/1655	acta 29/05/1653
Estanyol	Pere	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Marsal	Joan	jurat	20/05/1654	30/04/1655	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Camps	Pere Pau	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Tolosa	Joan Pau	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Catús	Antoni	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Pujol	Segimon	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Collell	Joan	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Pujol	Pere	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Soler	Josep	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Estrada	Josep	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Estebanell	Antoni	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Comella	Pere Màrtir	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Sabaters	Isidre	jurat	20/05/1654	30/04/1655	
Garba	Gaspar	jurat	29/05/1654	30/04/1655	acta 29/05/1653
Llucià	Felip	jurat	29/05/1654	30/04/1655	acta 29/05/1653
Bojons	Francesc	conseller en cap	07/05/1655	30/04/1656	
Folchs	Francesc	conseller segon	07/05/1655	30/04/1656	
Ubach	Jaume	conseller tercer	07/05/1655	30/04/1656	
Serra	Pere Joan	conseller quart	07/05/1655	30/04/1656	
Brossa	Joan	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Serraima	Joan Francesc	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Bardi	Jerònim	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Maronda	Tomàs	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Graell i de Bosch	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Reixac	Pau	jurat	07/05/1655	30/04/1656	o Reixach
Vila i de Prat	Francesc	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Camps	Rafel	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Sallés	Dídac	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Vila	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Torrent	Salvi	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Vila	Joan	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Reixac	Francesc Joan	jurat	07/05/1655	30/04/1656	o Reixach
Vivet	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Homs	Gaspar	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Meses	Domènec	jurat	07/05/1655	30/04/1656	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Bertrana	Pere Joan	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Angelet	Antoni	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Tolosa	Joan Pau	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Fontcuberta	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Pujol	Pere	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Arís	Pere	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Estrada	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Moragull	Joan Francesc	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Comella	Pere Màrtir	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Sabaters	Isidre	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Damians	Josep	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Portell	Jaume	jurat	07/05/1655	30/04/1656	
Fontanelles	Joan	conseller en cap	03/05/1656	30/04/1657	
Vivet	Josep	conseller segon	03/05/1656	30/04/1657	
Angelet	Antoni	conseller tercer	03/05/1656	30/04/1657	
Tolosa	Joan Pau	conseller quart	03/05/1656	30/04/1657	
Reixac	Pau	jurat	03/05/1656	30/04/1657	o Reixach
Bojons	Francesc	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Parés	Gaspar	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1656	30/04/1657	o Raguer
Vila	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Roure	Gaspar	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Bertrana	Pere Joan	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Rourell	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Ambert	Llorenç	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Serra	Pere Joan	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Catús	ANtoni	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Penedas	Miquel	jurat	03/05/1656	30/04/1657	o Panedas
Damians	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Albanell	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Roure	Francesc	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Maranto	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Oliveres	Cristòfol	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Font	Bartomeu	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Argemir	Jaume	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Domènech	Josep	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Portell	Jaume	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Abadal	Joan	jurat	03/05/1656	30/04/1657	
Reixac i Sala	Pau	conseller en cap	03/05/1657	30/04/1658	o Reixach
Coromina	Gaspar	conseller segon	03/05/1657	30/04/1658	
Soler	Francesc	conseller tercer	03/05/1657	30/04/1658	
Fontcuberta	Josep	conseller quart	03/05/1657	30/04/1658	
Croses	Miquel	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Fontanelles	Joan	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Brossa	Jaume	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Camps	Rafel	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Vila	Joan	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Moragull	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Vivet	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Rourell	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Ambert	Llorenç	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Tolosa	Joan Pau	jurat	03/05/1657	30/04/1658	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Catús	Antoni	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Arís	Pere	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Penedas	Miquel	jurat	03/05/1657	30/04/1658	o Panedas
Roure	Francesc	jurat	03/05/1657	30/04/1658	o Roura
Maranto	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Riera	Cristòfol	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Domènech	Josep	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Castanyer	Segimon	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Abadal	Joan	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Sala	Sebastià	jurat	03/05/1657	30/04/1658	
Llucià	Felip	jurat	09/05/1657	30/04/1658	A acta 09/05/1657
Vila i de Prat	Francesc	conseller en cap	03/05/1658	30/04/1659	
Torrent	Salvi	conseller segon	03/05/1658	30/04/1659	
Meses	Domènec	conseller tercer	03/05/1658	30/04/1659	
Arís	Pere	conseller quart	03/05/1658	30/04/1659	
Roses	Miquel	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Brossa	Jaume	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Fontanelles i Pradell	Josep	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Sauleda	Joan Francesc	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Parés	Gaspar	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Vila	Joan	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Reixac	Francesc Joan	jurat	03/05/1658	30/04/1659	o Reixach
Bosc	Josep	jurat	03/05/1658	30/04/1659	Bosch
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Vila	Josep	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Bertrana	Pere Joan	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Cases	Benet	jurat	03/05/1658	30/04/1659	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Llucià	Felip	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Ros	Onofre	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Collell	Joan	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Pujol	Pere	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Comella	Pere Màrtir	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Arbell	Pau	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Castanyer	Segimon	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Sala	Sebastià	jurat	03/05/1658	30/04/1659	
Reixac	Pau	jurat	10/05/1658	30/04/1659	o Reixach; acta 10/05/1658
Camps	Rafel	conseller en cap	03/05/1659	30/04/1660	doctor
Reixac	Francesc Joan	conseller segon	03/05/1659	30/04/1660	o Reixach
Bardi	Jerònim	conseller tercer	03/05/1659	30/04/1660	
Maronda	Tomàs	conseller quart	03/05/1659	30/04/1660	
Graell i de Bosch	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Reixac i de Prat	Bernat	jurat	03/05/1659	30/04/1660	o Reixach
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Parés	Gaspar	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Torrent	Salvi	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Bosc	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	Bosch
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Cases	Benet	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Folchs	Joan	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1659	30/04/1660	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Catús	Antoni	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Estebanell	Bernardí	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Collell	Joan	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Arís	Pere	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Estrada	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Roure	Francesc	jurat	03/05/1659	30/04/1660	o Roura
Maranto	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Comella	Pere Màrtir	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Font	Bartomeu	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Parareda	Onofre	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Abadal	Joan	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Arbell	Pau	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Horta	Josep	jurat	03/05/1659	30/04/1660	
Albanell	Josep	jurat	09/06/1659	30/04/1660	acta 09/06/1659
Font	Bartomeu	jurat	09/06/1659	30/04/1660	acta 09/06/1659
Graell i de Bosch	Josep	conseller en cap	03/05/1660	30/04/1661	
Coromina	Francesc	conseller segon	03/05/1660	30/04/1661	
Guardia	Josep	conseller tercer	03/05/1660	30/04/1661	
Ambert	Llorenç	conseller quart	03/05/1660	30/04/1661	
Croses	Miquel	jurat	03/05/1660	30/04/1661	doctor
Fontanelles i Pradell	Josep	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Camps	Rafel	jurat	03/05/1660	30/04/1661	doctor
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Vila	Josep	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Bardi	Jerònim	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Torrent	Joan	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Catús	Antoni	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Maronda	Tomàs	jurat	03/05/1660	30/04/1661	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Estebanell	Bernardí	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Roure	Francesc	jurat	03/05/1660	30/04/1661	o Roura
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Parareda	Onofre	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Castanyer	Segimon	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Abadal	Joan	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Horta	Josep	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Ros	Salvi	jurat	03/05/1660	30/04/1661	
Vila	Joan	jurat	10/05/1660	30/04/1661	acta 10/05/1660
Reixac	Francesc Joan	jurat	10/05/1660	30/04/1661	o Reixach; acta 10/05/1661
Vivet	Josep	jurat	10/05/1660	30/04/1661	acta 10/05/1662
Llucià	Felip	jurat	10/05/1660	30/04/1661	acta 10/05/1663
Folchs	Joan	jurat	10/05/1660	30/04/1661	acta 10/05/1664
Maranto	Josep	jurat	10/05/1660	30/04/1661	acta 10/05/1665
Reixac i Sala	Pau	conseller en cap	03/05/1661	30/04/1662	o Reixach; dins acta 1 de maig
Vila	Josep	conseller segon	03/05/1661	30/04/1662	
Estanyol	Pau	conseller tercer	03/05/1661	30/04/1662	
Catús	Antoni	conseller quart	03/05/1661	30/04/1662	
Graell i de Bosch	Josep	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Fontanelles i Pradell	Josep	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Sallés	Dídac	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1661	30/04/1662	o Raguer
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Vila	Joan	jurat	03/05/1661	30/04/1662	notari
Vivet	Josep	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Brunells	Francesc	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1661	30/04/1662	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Soler	Francesc	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Cases	Benet	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Corrons	Francesc	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Llucià	Felip	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Torrent	Joan	jurat	03/05/1661	30/04/1662	
Coromina	Francesc	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1661
Guardia	Josep	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1661
Ros	Onofre	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1662
Collell	Joan	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1663
Oliveres	Joan Francesc	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1664
Fontcuberta	Josep	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1665
Arís	Pere	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1666
Castanyer	Segimon	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1667
Sala	Sebastià	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1668
Xuriach	Francesc	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1669
Ros	Salvi	jurat	06/06/1661	30/04/1662	acta 06/06/1670
Bojons	Francesc	conseller en cap	03/05/1662	30/04/1663	
Comamala	Jaume	conseller segon	03/05/1662	30/04/1663	
Corts	Jaume	conseller tercer	03/05/1662	30/04/1663	
Ros	Onofre	conseller quart	03/05/1662	30/04/1663	
Reixac i Sala	Pau	jurat	03/05/1662	30/04/1663	o Reixach
Codolosa	Francesc	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Calvet	Joan Baptista	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Coll	Josep	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1662	30/04/1663	o Raguer
Sallés	Dídac	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Puigrobí	Josep	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1662	30/04/1663	mercader
Vila	Josep	jurat	03/05/1662	30/04/1663	notari
Riera	Joan	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1662	30/04/1663	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Boixeda	Jerònim (Major)	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Brunells	Jaume	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Corrons	Francesc	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Catús	Antoni	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Pujol	Pere	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Arís	Pere	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Comalada	Pere Màrtir	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Sabaters	Isidre	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Sala	Sebastià	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Xuriach	Francesc	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Auger	Joan	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Molist	Josep	jurat	03/05/1662	30/04/1663	
Camps	Rafel	jurat	12/05/1662	30/04/1663	acta 12/05/1662
Bertrana	Pere Joan	jurat	12/05/1662	30/04/1663	acta 12/05/1663
Angelet	Antoni	jurat	12/05/1662	30/04/1663	acta 12/05/1664
Collell	Joan	jurat	12/05/1662	30/04/1663	acta 12/05/1665
Bergadà	Joan Francesc	conseller en cap	03/05/1663	30/04/1664	
Sallés	Dídac	conseller segon	03/05/1663	30/04/1664	
Ubach	Jaume	conseller tercer	03/05/1663	30/04/1664	
Castanyer	Segimon	conseller quart	03/05/1663	30/04/1664	
Pou	Montserrat	jurat	03/05/1663	30/04/1664	sabater
Albanell	Dídac	jurat	03/05/1663	30/04/1664	assaonador
Riera	Joan	jurat	03/05/1663	30/04/1664	apotecari
Bardi	Jerònim	jurat	03/05/1663	30/04/1664	adroguer
Sabaters	Hipòlit	jurat	03/05/1663	30/04/1664	botiguer
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1663	30/04/1664	calçater
Auger	Joan	jurat	03/05/1663	30/04/1664	passamaner
Bojons	Francesc	jurat	03/05/1663	30/04/1664	burgès
Clarà	Magí	jurat	03/05/1663	30/04/1664	calçater
Molist	Josep	jurat	03/05/1663	30/04/1664	paraire

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Camps	Rafel	jurat	03/05/1663	30/04/1664	doctor
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1663	30/04/1664	notari
Vila	Joan	jurat	03/05/1663	30/04/1664	notari
Cases	Benet	jurat	03/05/1663	30/04/1664	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1663	30/04/1664	fuster
Ros	Onofre	jurat	03/05/1663	30/04/1664	paraire
Puigrobí	Josep	jurat	03/05/1663	30/04/1664	mercader
Boixeda	Jerònim	jurat	03/05/1663	30/04/1664	apotecari
Meses	Domènec	jurat	03/05/1663	30/04/1664	cirurgia
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1663	30/04/1664	mercader
Bertrana	Pere Joan	jurat	03/05/1663	30/04/1664	adroguer
Rourell	Josep	jurat	03/05/1663	30/04/1664	adroguer
Vivet	Josep	jurat	03/05/1663	30/04/1664	notari
Codolosa	Francesc	jurat	03/05/1663	30/04/1664	ciutadà honrat de Vic
Calvet	Joan Baptista	jurat	03/05/1663	30/04/1664	ciutadà honrat de Vic
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1663	30/04/1664	mercader
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1663	30/04/1664	mercader
Corts	Jaume	jurat	03/05/1663	30/04/1664	cirurgia
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1663	30/04/1664	mercader
Roure	Francesc	jurat	03/05/1663	30/04/1664	o Roura; sabater
Llucià	Felip	jurat	03/05/1663	30/04/1664	botiguer
Codolosa	Francesc	conseller en cap	03/05/1664	30/04/1665	
Balmes	Francesc	conseller segon	03/05/1664	30/04/1665	
Bardi	Jerònim	conseller tercer	03/05/1664	30/04/1665	
Moragull	Joan Francesc	conseller quart	03/05/1664	30/04/1665	
Moreta	Pere	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Coromina	Gaspar	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1664	30/04/1665	o Raguer
Sallés	Dídac	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Vila	Joan	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Vila	Josep	jurat	03/05/1664	30/04/1665	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Brunells	Jaume	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Ubach	Jaume	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Cases	Benet	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Boixeda	Jerònim (menor)	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Ambert	Llorenç	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Pou	Montserrat	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Albanell	Dídac	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Vilamala	Pere Joan	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Roure	Francesc	jurat	03/05/1664	30/04/1665	o Roura
Maranto	Josep	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Comella	Pere Màrtir	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Castanyer	Segimon	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Vicens	Jacint	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Clarà	Magí	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Ros	Salvi	jurat	03/05/1664	30/04/1665	
Fontcuberta i Coromina	Rafel	jurat	05/05/1664	30/04/1665	
Torrent	Joan	jurat	09/05/1664	30/04/1665	
Calvet i Franc	Joan Baptista	conseller en cap	03/05/1665	30/04/1666	
Vivet	Josep	conseller segon	03/05/1665	30/04/1666	
Homs	Gaspar	conseller tercer	03/05/1665	30/04/1666	
Pou	Montserrat	conseller quart	03/05/1665	30/04/1666	
Bojons	Francesc	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Coll	Josep	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1665	30/04/1666	o Raguer
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1665	30/04/1666	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data eleccio	Data final	notes
Riera	Joan	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Bardi	Jerònim	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Bertrana	Pere Joan	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Boixeda	Jerònim (menor)	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Ambert	Llorenç	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Collell	Joan	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Arís	Pere	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Comella	Pere Màrtir	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Auger	Joan	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Vicens	Jerònim	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Verneda	Joan	jurat	03/05/1665	30/04/1666	
Coromina	francesc	jurat	07/05/1665	30/04/1666	acta 7/05/1665
Vila	Josep	jurat	07/05/1665	30/04/1666	
Angelet	Antoni	jurat	07/05/1665	30/04/1666	
Estanyol	Pau	jurat	07/05/1665	30/04/1666	
Moreta	Pere	conseller en cap	03/05/1666	30/04/1667	
Reixac	Francesc Joan	conseller segon	03/05/1666	30/04/1667	o Reixach
Soler	Francesc	conseller tercer	03/05/1666	30/04/1667	
Clarà	Magí	conseller quart	03/05/1666	30/04/1667	
Parés	Gaspar	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Bojons	Francesc	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Calvet i Franc	Joan Baptista	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Coromina	Joan Gaspar	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Vivet	Josep	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Coromina	Francesc	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Puigrobí	Josep	jurat	03/05/1666	30/04/1667	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Riera	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Canal i Prat	Gaspar	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Vila	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Bertrana	Pere Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Corts	Jaume	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Torrent	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Collell	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Pujol	Pere	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Arís	Pere	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Auger	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Horta	Jaume	jurat	03/05/1666	30/04/1667	cognom dubtós
Verneda	Joan	jurat	03/05/1666	30/04/1667	
Fontcuberta i Coromina	Rafel	jurat	22/05/1666	30/04/1667	
Vila	Joan	jurat	22/05/1666	30/04/1667	
Torrent	Joan	jurat	22/05/1666	30/04/1667	
Pérez	Gaspar	conseller en cap	03/05/1667	30/04/1668	
Coll	Josep	conseller segon	03/05/1667	30/04/1668	
Boixeda	Jerònim	conseller tercer	03/05/1667	30/04/1668	major
Vicens	Jacint	conseller quart	03/05/1667	30/04/1668	
Reixac i Sala	Pau	jurat	03/05/1667	30/04/1668	o Reixach; noble
Fontcuberta i Coromina	Rafel	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Canal i Prat	Gaspar	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1667	30/04/1668	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Guardia	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Bardi	Jerònim	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Rourell	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Font	Isidre	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Cases	Bernat	jurat	03/05/1667	30/04/1668	cognom dubtós
Moliner	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Pujol	Segimon	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Pujol	Pere	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Estrach	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Albanell	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Masvidal	Hermenegild	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Horta	Jaume	jurat	03/05/1667	30/04/1668	cognom dubtós
Clarà	Magí	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Domènech	Josep	jurat	03/05/1667	30/04/1668	
Vila	Joan	jurat	10/05/1667	30/04/1668	
Vila	Josep	jurat	10/05/1667	30/04/1668	
Corts	Jaume	jurat	10/05/1667	30/04/1668	
Vila i de Prat	Francesc	conseller en cap	03/05/1668	30/04/1669	
Coromina	Francesc	conseller segon	03/05/1668	30/04/1669	
Riera	Joan	conseller tercer	03/05/1668	30/04/1669	
Estrada	Josep	conseller quart	03/05/1668	30/04/1669	
Pérez	Gaspar	jurat	03/05/1668	30/04/1669	doctor
Calvet i Franc	Joan Baptista	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Grau i Pujolar	Rafel	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Coll	Josep	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Vila	Josep	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Solermaner	Francesc	jurat	03/05/1668	30/04/1669	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Nadal	Gaspar	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1668	30/04/1669	major de dies
Bardi	Jeroni	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Moliner	Josep	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Ambert	Llorenç	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Maronda	Tomàs	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Albanell	Dídac	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Oliveres	Joan Francesc	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Masvidal	Hermenegild	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Riudecanes	Llucià	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Sabaters	Isidre	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Vicens	Jacint	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Domènech	Joan	jurat	03/05/1668	30/04/1669	passamaner
Pou	Joan	jurat	03/05/1668	30/04/1669	
Benet	Onofre	jurat	08/05/1668	30/04/1669	
Bertrana	Pere Joan	jurat	08/05/1668	30/04/1669	
		jurat	17/05/1668	30/04/1669	
Tarrés	Joan Baptista	conseller en cap	03/05/1669	30/04/1670	
Balmes	Francesc	conseller segon	03/05/1669	30/04/1670	
Meses	Domènec	conseller tercer	03/05/1669	30/04/1670	
Fontcuberta	Josep	conseller quart	03/05/1669	30/04/1670	
Moreta	Pere	jurat	03/05/1669	30/04/1670	doctor
Grau i Pujolar	Rafel	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Canal i Prat	Gaspar	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Vila	Joan	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Coromina	Francesc	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Riera	Joan	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Homs	Gaspar	jurat	03/05/1669	30/04/1670	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1669	30/04/1670	menor de dies
Homs	Josep	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Maronda	Tomàs	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Albanell	Dídac	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Arís	Pere	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Maranto	Josep	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Clarà	Magí	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Pou	Joan	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Brunet	Pau	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Bausili	Pere Pau	jurat	03/05/1669	30/04/1670	
Sallés	Dídac	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Ferrer	Llorenç	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Pradell	Miquel	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Nadal	Gaspar	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Bertrana	Pere Joan	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Reixac	Jeroni	jurat	05/06/1669	30/04/1670	o Reixach; menor de dies
Homs	Josep	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Estanyol	Pau	jurat	05/06/1669	30/04/1670	
Calvet i Franc	Joan Baptista	conseller en cap	03/05/1670	30/04/1671	
Reixac	Francesc Joan	conseller segon	03/05/1670	30/04/1671	o Reixach
Corrons	Francesc	conseller tercer	03/05/1670	30/04/1671	
Pujol	Pere	conseller quart	03/05/1670	30/04/1671	
Tarrés	Joan Baptista	jurat	03/05/1670	30/04/1671	doctor
Boixeda	Francesc	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Moreta	Pere	jurat	03/05/1670	30/04/1671	doctor
Fontcuberta i Coromina	Rafel	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Vila	Joan	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1670	30/04/1671	o Raguer
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1670	30/04/1671	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Solermoner	Francesc	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Meses	Domènec	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Corts	Jaume	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1670	30/04/1671	menor de dies
Moner	Josep	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Font	Pere Joan	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Oliveres	Antoni	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Clarà	Magí	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Brunet	Pau	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Ros	Salvi	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Bres	Josep	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Bausili	Pere Pau	jurat	03/05/1670	30/04/1671	
Benet	Onofre	jurat	16/05/1670	30/04/1671	
Canal i Prat	Gaspar	jurat	16/05/1670	30/04/1671	
Puigrobí	Josep	jurat	16/05/1670	30/04/1671	
Rourell	Josep	jurat	16/05/1670	30/04/1671	
Bojons	Francesc	jurat	04/06/1670	30/04/1671	
Benet	Onofre	conseller en cap	03/05/1671	30/04/1672	
Pradell	Miquel	conseller segon	03/05/1671	30/04/1672	
Cases	Benet	conseller tercer	03/05/1671	30/04/1672	
Roure	Francesc	conseller quart	03/05/1671	30/04/1672	o Roura
Bojons	Francesc	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Calvet i Franc	Joan Baptista	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Fontcuberta i Coromina	Rafel	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Puig i Sorribes	Jaume	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Reixac	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	o Reixach;doctor en lleis
Coll	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Reguer	Joan Baptista	jurat	03/05/1671	30/04/1672	o Raguer

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Coromina	Francesc	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Nadal	Gaspar	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Bardi	Jeroni	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Guardia	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Corrons	Francesc	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Rourell	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Font	Isidre	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Rossell	Francesc	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Riera	Esteve	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Pujol	Pere	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Arís	Pere	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Font	Pere Joan	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Domènech	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Oliveres	Antoni	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Ros	Salvi	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Bres	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Freixer	Joan	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Horta	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Vila i de Prat	Francesc	jurat	06/05/1671	30/04/1672	
Comamala	Jaume	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Puigrobí	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Solermón	Francesc	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Homs	Josep	jurat	03/05/1671	30/04/1672	
Moreta	Pere	conseller en cap	03/05/1672	30/04/1673	
Vila	Joan	conseller segon	03/05/1672	30/04/1673	
Corts	Jaume	conseller tercer	03/05/1672	30/04/1673	
Domènech	Josep	conseller quart	03/05/1672	30/04/1673	
Grau i Pujolar	Rafel	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Canal i Prat	Gaspar	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Comerma	Llorenç	jurat	03/05/1672	30/04/1673	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Coromina	Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Pradell	Miquel	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Vila	Josep	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Bardi	Jeroni	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Cases	Benet	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	apotecari
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1672	30/04/1673	menor de dies
Homs	Josep	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Ros	Onofre	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Arís	Pere	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Roure	Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	o Roura
Moragull	Joan Francesc	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Llucià	Josep	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Sala	Sebastià	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Bausili	Pere Joan	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Horta	Josep	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Reixac	Josep	jurat	10/05/1672	30/04/1673	o Reixach; doctor
Nadal	Gaspar	jurat	10/05/1672	30/04/1673	
Guardia	Josep	jurat	10/05/1672	30/04/1673	
Font	Isidre	jurat	10/05/1672	30/04/1673	
Riera	Esteve	jurat	10/05/1672	30/04/1673	
Pujol	Segimon	jurat	25/05/1672	30/04/1673	
Freixer	Joan	jurat	03/05/1672	30/04/1673	
Vila i de Prat	Francesc	conseller en cap	03/05/1673	30/04/1674	
Coromina	Francesc	conseller segon	03/05/1673	30/04/1674	
Bertrana	Pere Joan	conseller tercer	03/05/1673	30/04/1674	
Moragull	Joan Francesc	conseller quart	03/05/1673	30/04/1674	
Reixac i Sala	Pau de	jurat	03/05/1673	30/04/1674	o Reixach
Tarrés	Joan Baptista	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Bojons i Bruguer	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Oliveres	Pere	jurat	03/05/1673	30/04/1674	doctor
Grau i Pujolar	Rafel	jurat	03/05/1673	30/04/1674	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vila	Joan	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Folchs	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Ferrer	Llorenç	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Puigrobí	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	menor de dies
Vila	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Soler	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	apotecari
Corts	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1673	30/04/1674	menor de dies
Moner	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Estanyol	Pau	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Ros	Onofre	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Fontcuberta	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Riudecanes	Francesc	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Sabaters	Isidre	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Font	Pere Joan	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Domènech	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Llucià	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Sala	Sebastià	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Roure	Joan	jurat	03/05/1673	30/04/1674	o Roura
Ros	Salvi	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Bres	Josep	jurat	03/05/1673	30/04/1674	
Moreta	Pere	jurat	30/06/1673	30/04/1674	doctor
Reixac	Josep	conseller en cap	09/05/1674	30/04/1675	o Reixach
Oriol	Joan Baptista	conseller segon	09/05/1674	30/04/1675	
Font	Isidre	conseller tercer	09/05/1674	30/04/1675	
Arís	Pere	conseller quart	09/05/1674	30/04/1675	
Sala i Sasala	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Reixac i Sala	Pau de	jurat	09/05/1674	30/04/1675	o Reixach
Tarrés	Joan Baptista	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Bojans	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Vila i de Prat	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Calvet i Franc	Joan Baptista	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Coll	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Comamala	Jaume	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Coromina	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Solermoner	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Nadal	Gaspar	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Boixeda	Jeroni	jurat	09/05/1674	30/04/1675	major de dies
Bardi	Jeroni	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Bertrana	Pere Joan	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Rourell	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Moner	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Grande	Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Estanyol	Pau	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Fontcuberta	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Moragull	Joan Francesc	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Riudecanes	Llucià	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Sabaters	Isidre	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Clarà	Magí	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Pou	Joan	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Amorós	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Bres	Josep	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Moragull	Jaume	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Bausili	Pere Pau	jurat	09/05/1674	30/04/1675	
Tarrés	Francesc	jurat	31/07/1674	30/04/1675	
Puigrobí	Josep	jurat	31/07/1674	30/04/1675	
Grau i Pujolar	Rafel	conseller en cap	03/05/1675	30/04/1676	
Pradell	Miquel	conseller segon	03/05/1675	30/04/1676	
Bardi	Jeroni	conseller tercer	03/05/1675	30/04/1676	
Clarà	Magí	conseller quart	03/05/1675	30/04/1676	
Calvet i Franc	Joan Baptista	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Puig i Sorribes	Jaume	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Reixac	Josep	jurat	03/05/1675	30/04/1676	o Reixach; doctor

Taula 35. Integrants del Consell Municipal de Vic (1587-1675)					
Cognoms	Nom	Càrrec	Data elecció	Data final	notes
Coll	Josep	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Sallés	Dídac	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Balmes	Francesc	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Oriol	Joan Baptista	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Comerma	Llorenç	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Nadal	Gaspar	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Boixeda	Jeroni	jurat	03/05/1675	30/04/1676	major de dies
Angelet	Antoni	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Cases	Benet	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Font	Isidre	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Corts	Jaume	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Riera	Esteve	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Grande	Francesc	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Homs	Josep	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Homs	Segimon	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Ros	Onofre	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Collell	Joan	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Arís	Pere	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Comella	Pere Màrtir	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Riera	Cristòfol	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Ros	Salvi	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Bausili	Pere Pau	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Amorós	Josep	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Moragull	Jaume	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Tarrés	Francesc	jurat	03/05/1675	30/04/1676	
Reig	Jaume	jurat	07/05/1675	30/04/1676	
Rourell	Josep	jurat	07/05/1675	30/04/1676	

**APÈNDIX 9. INTEGRANTS DE LA COMUNITAT DE BENEFICIATS DE L'ESGLÉSIA DE
LA PIETAT DE VIC (1613-1675)**

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Agut	Joan Francesc	1626	1626	prevere conductiu	prevere beneficiat	
Agut	Onofre	1626	1628	prevere	prevere beneficiat	sagristà de la Pietat
Alavall	Jaume Josep	1637	1637	prevere conductiu	admès a distribucions	
Alavall	Segimon	1638	1638	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Albereda	Rafel	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Alou	Montserrat	1620	1620	prevere conductiu	admès a distribucions	
Antentas	Bonaventura	1638	1638	prevere conductiu	admès a distribucions	
Antentas	Bonaventura	1659	1659	prevere conductiu	admès a distribucions	administrador de la Pietat (1659-1660)
Arbocer	Rafel	1630	1630	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Arbocer	Rafel	1652	1652	prevere conductiu	administrador	administrador de la Pietat (1652-)
Arimany	Pau	1621	1626	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador dela Pietat (1621-1625); substitueix Joan Re (+1621); el 1625 substituí per complir 2 anys mandat
Aromir	Onofre	1621	1621		admès a distribucions	Clergue; admissió amovible; l'admeten per cant tot i no tenir ordes sagrats; el poden treure quan vulguin
Aromir	Lluís	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Astornes	Josep	1641	1641	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Ayats	Josep	1635	1635	rector de la Rodona	admès a distribucions	
Ballester	Francesc	1637	1637	prevere conductiu	admès a distribucions	
Ballester	Ramon	1625	1625	prevere conductiu	admès a distribucions	
Balmes	Vicent	1634	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Baranera	Joan	1657	1658		prevere beneficiat	
Baranera	Josep	1616	1616	prevere beneficiat	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Benet	Pere Joan	1620	1620	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Berenguer	Pau	1618	1618	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Beuló	Agustí	1626	1635	prevere conductiu	admès a distribucions	administrador (1632-
Blanch	Antoni	1642	1642	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Boixeda	Jaume	1628	1628	prevere conductiu	admès a distribucions	
Bonet	Pere Joan	1626	1626	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Bonet	Jaume	1614	1622	prevere conductiu	prevere beneficiat	administrador quart de la Pietat ; primera direccio pietat (1614-1622;(+1622)
Bosch	Antoni	1639	1639	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Bosch	Diego	1643	1643	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Brocet	Andreu	1633	1633	prevere conductiu	admès a distribucions	
Bru	Segimon	1675	1675	prevere conductiu	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1675-)
Bruel	Francesc	1623	1623		admès a distribucions	Clergue; admissió amovible; l'admeten per cant tot i no tenir ordes sagrats; el poden treure quan vulguin
Brunells	Pere Joan	1617	1617	prevere conductiu	admès a distribucions	
Calvet	Joan Andreu	1638	1638	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Calvet	Josep	1638	1638	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Calvet	Josep	1626	1626			ciutadà honrat de Vic; procurador de Francesc Bru tresorer per la Reial Magestat
Campana	?	1636	1636	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Camps	Francesc	1625	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	monjo menor de la Seu de Vic
Canyelles	Joan	1642	1642	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Capfort	Pau	1636	1636	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Carner	Pere Pau	1624	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Carreres	Baldiri	1641	1641	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Casademunt	Andreu	1628	1628	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Casadevall	Gaspar	1618	1618	prevere beneficiat	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Casals	Josep	1634	1634	prevere conductiu	admès a distribucions	
Casas	Francesc	1675	1675	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1675-)
Casasses	Bernat	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Cases	Josep	1634	1634	prevere conductiu	admès a distribucions	
Cases	Montserrat	1625	1625	prevere conductiu	admès a distribucions	
Casquet	Pere Joan	1653	1659	prevere conductiu	prevere beneficiat	administrador primer de la Pietat
Casquet	Pere Joan	1622	1628	prevere conductiu	prevere beneficiat	administrador (1622-1629); substitueix Jaume Bonet (+1622)
Celleres	Gaspar	1613	1613	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Cendra	Francesc	1675	1675	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1675-)
Cisteró	Pau	1633	1633	prevere fill de Vic	admès a distribucions	o Sisteró
Clarà	Pau	1632	1640	prevere beneficiat	prevere beneficiat	adminsitrador (1632-1637)
Codina	Joan Pau	1628	1633	prevere beneficiat	admès a distribucions	administrador (1629-1637)
Codina	Francesc	1625	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Codina	Rafel	1637	1637	prevere conductiu	admès a distribucions	entonador o cabiscol segon (1637-)
Codinachs	Maties	1634	1634	prevere conductiu	admès a distribucions	
Codolosa	Francesc	1631	1631	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Codolosa	Francesc	1632	1632	prevere beneficiat	admès a distribucions	No està clar si hi ha dos Francesc Codolosa, però hi ha dues admissions, per tant sembla que si
Comalada	Josep	1614	1617	prevere beneficiat	prevere beneficiat	primera direccio pietat (1614-1617); (+1617)
Comalada	Francesc	1626	1626	prevere conductiu	admès a distribucions	
Comamala	Bonaventura	1622	1635	prevere beneficiat	prevere beneficiat	procurador i bosser (1622-1632;1634-1634); al cap de mig any 1634 renuncia per qüestions

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
						personals
Costa	Francesc	1643	1643	prevere conductiu	admès a distribucions	
Dalmases	Jaume	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Duran	Francesc	1627	1637	prevere beneficiat	admès a distribucions	admès a distubcions
Duran	Francesc	1655	1657	prevere beneficiat	prevere beneficiat	sagristà de la Pietat
Estevanell	Joan	1643	1643	prevere conductiu	admès a distribucions	
Estrada	?	1636	1636	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Fàbregas	Onofre	1642	1642	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Fauria	Pere Pau	1625	1637	prevere beneficiat	admès a distribucions	administrador tercer de la Pietat (1629-1637)
Ferriol	Salvador	1634	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Folchs	Jaume	1627	1627	prevere	prevere beneficiat	Demanen a Bonaventura Comamala que els doni ploms
Folchs	Joan	1627	1627	prevere beneficiat	admès a distribucions	Demanen a Bonaventura Comamala que els doni ploms
Font	Bernardí	1644	1644	prevere conductiu	admès a distribucions	
Font	Damià	1634	1634	prevere fill de Vic	admès a distribucions	Doctor en lleis
Font	Josep	1628	1628	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Font	misser	1625	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	Apotecari; funda un aniversari; el dia que es digui aquest aniversari qui el digui no tindrà distribució al capbreu
Fontanellas	Bonaventura	1635	1635	prevere conductiu	admès a distribucions	
Fontcuberta	Jaume	1634	1637	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Fontcuberta	Mateu	1645	1645	prevere conductiu		Capbrever
Forchs	Joan	1634	1634	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Forns	Ramon	1631	1631	prevere beneficiat	admès a distribucions	socio de l'Ardiaca de la Seu de Vic
Franch	Pau	1631	1631	prevere conductiu	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Gallifa	Pons	1625	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Galliners	Dimas	1613	1613			Mercader; primer en crear un censal a la "nova" Pietat
Germes	Antoni	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Grange	Miquel	1628	1653	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Homs	Bernardí	1640	1640	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Homs	Magí	1634	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Homs	Francesc	1623	1623	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Horta	Antoni Joan	1620	1625	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Isern	Josep	1657	1657	prevere conductiu	procurador	procurador de la Pietat (1657-)
Janer	Joan	1613	1613	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Josep	Isidor	1633	1633	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Juro	Pere	1634	1634	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Llobet	Francesc	1659	1659	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1659-1660)
Llobet	Bernadí	1633	1633	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Macip	Antoni	1613	1613			capellà de la Pietat
Madriguera	Pere	1623	1623	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Martí	Lluís	1628	1628	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Martí	Andreu	1621	1621	prevere beneficiat	prevere beneficiat	procurador (1621-); substitueix Joan Serra
Masferrer	Francesc	1622	1622	prevere conductiu	admès a distribucions	
Masgrau	Diego	1630	1630	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Masgrau	?	1613	1613			capellà de la Pietat
Matavacas	Antoni	1634	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Matavacas	Pere	1613	1623	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador primer de la Pietat / domer major ; primera direccio pietat (1614-1623);(+1623)
Maymir	Antoni	1640	1640	prevere conductiu		
Metja	Antoni	1643	1643	prevere conductiu	admès a distribucions	
Miralles	Francesc	1628	1628	prevere beneficiat	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Mitjavila	Francesc	1626	1626	prevere conductiu	admès a distribucions	
Mitjavila	Joan	1636	1636	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Mitjavila	Jaume	1637	1637	prevere conductiu	admès a distribucions	entonador o cabiscol primer (1637-)
Mitjavila	Josep	1652	1652	prevere conductiu		administrador de la Pietat (1652-)
Molist	Francesc	1634	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Monplet	Magí	1626	1632	prevere beneficiat	admès a distribucions	administrador quart de la Pietat (1630-); substitueix Joan Savall
Monplet	Antoni	1613	1613			escolà de la Pietat / paraire
Monteis	?	1635	1635	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Morlans	Francesc	1625	1625	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Navarro	Joan Francesc	1626	1637	prevere conductiu	admès a distribucions	entonador o cabiscol (?-1637); el 1637 passa a ser entonador a la seu
Navarro	Joan	1621	1631		admès a distribucions	Clergue; admissió amovible; l'admeten per cant tot i no tenir ordes sagrats; el poden treure quan vulguin
Nicolau	Josep	1630	1630	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Noguera	?	1636	1636	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Parès	Damià	1633	1633	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Pasques	Joan	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Pelaroger	Gabriel	1616	1616	prevere conductiu	admès a distribucions	
Pelegrí	Rafel	1624	1624	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Pera	Joan Pau	1639	1639	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Pexau	Joan	1613	1613		admès a distribucions	Clergue; admissió amovible; l'admeten per cant tot i no tenir ordes sagrats; el poden treure quan vulguin
Peya	Joan	1637	1637	prevere beneficiat	prevere beneficiat	sagristà de la pletat (1637-1662); mor

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
						abans del 1/08/1662
Pont	Josep	1633	1633	prevere conductiu	admès a distribucions	
Pont	Josep	1655	1660	prevere conductiu		
Portusach	Miquel	1634	1639	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Prat	Miquel	1630	1630	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Prat	Miquel	1645	1657	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Puig	Esteve	1627	1632	prevere conductiu	admès a distribucions	
Puig	Jaume	1631	1631	prevere conductiu	admès a distribucions	
Puig	Jeroni	1627	1627	prevere conductiu	admès a distribucions	
Puigsech	Antoni Joan	1642	1642	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Pujols	Francesc	1632	1632	prevere conductiu	admès a distribucions	
Quintana	Josep	1640	1652	prevere conductiu		
Re	Joan	1617	1621	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador (1617-1621); substitueix Josep Comalada; (+1621)
Recorda	Josep	1634	1634	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Regàs	Rafel	1619	1619	prevere beneficiat		funda aniversari de 201 lliures
Reguer	Bernat	1637	1640	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Reguer	Bernat	1613	1628	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador (1623-1629); substitueix Pere Matavaques (+1623)
Rexach	Joan	1642	1642	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Riembau	Antoni	1613	1628	prevere	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1625-1629); nomenat per Joan Serra junior
Riera	Joan	1627	1627	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Riera	Joaquim	1644	1644	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Riera	Miquel	1643	1643	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Riera	Vicens	1661	1663	doctor ST		sagristà de la pletat (1662-1663); mor abans del 9/02/1663
Romeu	Francesc	1640	1640	prevere conductiu		
Roseres	Antoni	1642	1642	prevere conductiu	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Roure	Francesc	1628	1628	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Rovira	Josep	1644	1644	prevere conductiu	admès a distribucions	
Rovira	Sebastià	1626	1634	prevere beneficiat	admès a distribucions	procurador i bosser (1632-1634); renuncia al càrrec per qüestions personals
Saiz	Jacint	1624	1624	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Sala	Joan	1640	1640	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Sala	Josep	1655	1657	prevere conductiu		
Salada	Pere	1637	1640	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Sallés	Pere	1626	1626	prevere conductiu	admès a distribucions	llicenciat en teologia
Sau	Francesc	1626	1629	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Savall	Joan	1629	1630	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1629-1630)
Senmartí	Joan	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Senmartí	Pere Joan	1657	1657	prevere beneficiat	prevere beneficiat	administrador de la Pietat (1648-1649)
Senmartí	Andreu	-	1632	prevere beneficiat	prevere beneficiat	procurador (?-1622); administrador segon de la pietat (1629-1632); plega perquè ha obtingut una canongia; el substitueix Pau Clarà
Serra	Francesc	1627	1633	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Serra	Francesc	1653	1657		prevere beneficiat	
Serra	Gaspar	1621	1630	prevere	prevere beneficiat	junior
Serra	Jaume	1640	1641	prevere beneficiat	prevere beneficiat	domer major de la Seu de Vic
Serra	Joan (jr)	1612	1630	prevere beneficiat		junior; administrador (1622-1625); substitueix Montserrat Serra (+1622); el 1625 compleix 2 anys de mandat
Serra	Josep	1631	1631	prevere beneficiat	admès a distribucions	entonador o cabiscol segon (1631-)
Serra	Montserrat	1614	1621	prevere beneficiat	prevere beneficiat	primera direccio pietat (1614-

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
						1622)(+26/12/1621)
Serra	Joan	1612	1621	prevere beneficiat	admès a distribucions	procurador (1614-1622); dimeteix per ser massa gran
Serra	Gaspar	1621	1621	prevere conductiu	admès a distribucions	
Serra	Gaspar (jr)	1630	1630	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Serradell	Montserrat	1618	1618	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Soldevila	Francesc	1627	1627	prevere conductiu	admès a distribucions	
Soler	Pau	1633	1652	prevere conductiu	admès a distribucions	
Soler	Valentí	1633	1633	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Soler	Francesc	1618	1618	prevere conductiu	admès a distribucions	
Sorts	Josep	1632	1632	prevere conductiu	admès a distribucions	
Tallander	Francesc	1628	1628	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Taraval	Jaume	1612	1619	prevere beneficiat	prevere beneficiat	capbrever major el 1617
Tió	Francesc	1635	1635	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Toll	Joan	1613	1613		admès a distribucions	
Toralles	Rafel	1623	1623	prevere conductiu	admès a distribucions	
Torrallibre	Joan Andreu	1638	1640	prevere beneficiat	prevere beneficiat	procurador (1635-)
Torrent	Antoni Joan	1629	1629	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Torrent	Antoni Joan	1658	1658	prevere beneficiat	prevere beneficiat	capbrever major
Torrent	Jaume	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	monjo major de la Seu de Vic
Torres	Baltasar	1626	1626	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Trasserra	Jaume	1626	1626	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Vadrena	Josep	1634	1634	prevere fill de Vic	admès a distribucions	
Valls	Miquel	1613	1625	prevere beneficiat	prevere beneficiat	procurador entre 1613 i 1614; administrador (1625-1629); nomenat per Pau Arimany
Verneda	Pere	1620	1620	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Vidal	Antoni	1626	1626	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Vila	Alonso	1627	1627	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Vila	Joan	1665	1669	prevere beneficiat	admès a distribucions	
Vila	Joan	1631	1631	prevere beneficiat	admès a distribucions	

Taula 36. Integrants de la comunitat de beneficiats de l'església de la Pietat de Vic (1613-1675)						
Cognom	Nom	Any inici	Any final	Càrrec catedral de Vic	Càrrec església de la Pietat	notes
Vila	Jaume	1612	1612	prevere beneficiat	prevere beneficiat	
Vinyes	Bernat	1633	1633	prevere beneficiat	admès a distribucions	

APÈNDIX 10. OBLIGATIONS Y CÀRECHS QUE TÉ DE FER Y COMPLIR MOSSÈN HONOFRE AGUT, PREVERE Y BENEFICIAT DE LA SEU DE VICH, COM A SAGRISTÀ DE NOSTRE IGLESIA DE PIETAT

Primo,⁸⁵¹ tinga obligació de obrir la iglesia tots los matins exint de prima de la cathedral y antes y sempre serà convenient anar y provehir vi y òstia cada·l dia a la sacristia de la Seu com acostumen, pus està lo reverent Capítol de la Seu obligat en donar-ne per les misses fundades y fundadores en lo capbreu de la dita Seu celebradores a la dita iglesia de Pietat; reconexer la iglesia; tancar a las orations; tenir la iglesia en condret, bé y degudament; policia en los altars; servir las misses axí cantades com baxes; nettejar la roba y les llànties, baces y si·s trenca las llantias tinga de provehir-ne y axí matex possescha cordes per dites llànties y campanes del campanar y assò en cas lo senyor obrer dels senyors concellers no les vulle provehir com ha acostumat de pagar dites cordes de diners de la hobra algunes vegades; escombrar la dita iglesia com sie manester.

Item, tinga obligació de apperellar los ornamens nessesaris lo dies antes per la celebració dels aniversaris com és la creu, candaleres, tiburna y tot lo demés, etc.

Item, tinga obligació tots los dimars del any fer per si *vel per alium* la aplega se acostuma de la gloriosa Santa Anna per los llochs y carrers de la present ciutat y axí matex tinga la matexa obligació també tots los disaptes fer la aplega del pa beneit de Nostra Senyora per certes parts de la dita ciutat com de sempre se és acostumat fer.

Item, tinga obligació per la celebració de les matines de Nadal tots anys lo temps se celebraran; parar lo altar de Nostra Senyora de modo que estiga ben ornat ab les figures de bulto y veròniques té dita iglesia y altres ornaments conveniens; posar per dites matines en dit altar dotze ciris de cera blanca de pes de quatre onsses; en lo ar⁸⁵² dotze veles blanques de cera; provehir sis ciris per dir lo invitatori; dos brasers de carbó ben ensès, lo un devant lo dit altar de lo altre en lo cor.

Item, tinga obligació per la semana sancta fer lo monument en lo lloch cerà més convenient en dita iglesia y també lo dilluns de la Salispàs fer una aplega per tota la

⁸⁵¹ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 17-18v.

⁸⁵² Podria ser que l'autor hagués volgut dir «en lo altar». Tanmateix el text diu «ar».

ciutat del Sanctíssim Sacrament ab dotse cappellans y tot lo que·s troberà en dita aplega o tinga de gastar ab ciris pactats per lluminària del Sanctíssim sacrament en dit monument.

Item, tinga obligació de donar llum pa y vi a totes les misses cantades y anniversaris; llum y lo nessesari a totes les vespres y completes, possant en totes les vespres y completes quatre ciris de cera blanca en lo altar de Nostra Senyora, declarant expressement també que en les misses baixes fundades y fundadores y de devoció a totes les celebrations de aquelles ha de donar llum, pa, vi a tots los religiosos de la ciutat, rectors y venturers foresters, y no tinga obligació de donar-ne als beneficiats y conductius de la Reverent Comunitat residint en la Cathradal com tingan sempre acostumat de portar llum y pa y vi ya los ne done la dita cathradal.

Item, tinga obligació un dimars tras altre donar sis sous al procurador de dita iglesia per la celebració de la dita missa de Santa Anna, y lo die de la festivitad de la dita Sancta Anna, que·s celebre tots anys a 26 de juliol, setze sous al dit procurador per celebració de unes completes y offici.

Item, tinga obligació de pagar tots anys als dotze preveres cantaran los officis lo dijous y divendres Sant, sis diners a quiscun en quiscun dels dits dos dies, al organista lo dijous un sou y també pagarà al sesardot qui posserà y llevarà Nostre Senyor del monument sis sous per los dos dies; la charitat de cantar la Pasia lo divendres sant pagarà lo bosser y procurador de la dita iglesia del cor de la administració quatre sous.

Item, tinga obligació de pagar quiscun any a la tessoraria de la Seu de Vich ab dos pagas a Tots Sans y a Paschua de Resurectió, quaranta sous; vint sous que ab antiquo an acostumat de pagar y altres vint sous per concòrdia y composició feta y fundada entre lo Reverent Capítol y canonges, tenint y administrant dita tessoraria y los reverents administradors de Nostra Senyora de Pietat a 24 de octubre 1624 en poder de mossèn Francesc Serrahïma, notari públich de Vich.

Item, tinga obligació de pagar tots anys a Tots Sans tretze sous als domers, sis sous al cappellà major altres sis sous (*sic.*), als Monje menor un sou, tots de la dita Seu

de Vich, y dits tretze sous per composició y concòrdia feta y firmada entre los sobre dits y los reverents administradors, en poder de dit notari a 29 de octubre 1624.

Item, tinga obligació de dos en dos anys de donar bo y leal compte de tot lo que cobrerà y li entrerà per rehó de dit càrrech y offici en dita iglesia, axí de charitas de misses com tanbé de qualsevol altres cosses de devoció partanyens a la dita iglésia».

Com es pot veure les obligacions del sagristà eren importants i el càrrec exigia molta dedicació. Per això el 14 de juliol de 1626 s'ajusta el salari de sagristà perquè mossèn Onofre Agut «puga millor soportar los treballs y respontions que fa tots anys dita iglésia, determinen y ordenen que *acetero* pugui dit sagristà haver y cobrar com ab la present determinació li constituexen y assignen:

Primerament, que tinga lo doble del que·s servirà de totes les distributions axí fundades com fundadores y de devoció, és a saber, de totes les celebrations y officis divinals se celebreran en dita iglesia, acceptat que lo die de la celebració de les matines de Nadal declaran no pugui ni dega tenir lo doble sinó que tinga lo ters dit sagristà del que·s servirà y axí mateix tinga dit ters lo cabiscol, cantor y lo organista y procurador.⁸⁵³

Item, li constituexen y donen totes les offerres axí de pa, vi, dines, candeles y tota la mà bessada se troberà quiscun any. Totes les absoltes de pa, vi, y dinés serà en qualsevol sepultura, novenal, cap [d'any] en los vespres y dies dels mors, selvant sempre la part tocant a la tezoraria de la Seu, domers, cappellà major, monge menor, conforme està en la concòrdia feta y fermada en poder de mossen Francesc Serrahima, notari públic de Vich a 14 de octubre 1625, entre los senyors canonges y capítol tenint y administrant la dita tezoraria y los demás dalt nomenats y los reverents administradors de dita iglesia de Pietat. Acceptat que declaran que los ciris que acompanyen los cosses de aquells que enterren en dita Nostre Iglésia axí de sepultures generales com particulars, com la maytat sie de Nostre Iglésia de Pietat en la part nostre tocant, no tinga res dit sagristà sinó que entre y stiga en mà y poder de nostre procurador.

⁸⁵³ En nota al costat: los qui han de tenir major y es en les matines de Nadal.

Item, li constitueixen y assignen tot lo que·s troberà en la aplega de Santa Anna tots los dimars y també la aplega del pa beneït tots los disaptes del any axí lo pa com los diners.

Item, li constiuexen y donen tot lo que resultarà del bassi que se accapte tot lo any, dit de la lluminaria, en dita iglesia axí en los dies de la festa com altres qualsevol dies, ab tal que cumple y fassa lo que volen los devots que de ordinari acostumen de fer encendre una candela en lo altar hont se fa la festa o se diu la missa; y més declaren que del oly que acostumen de donar de charitat a la dita iglesia en lo discurs del any no se'n puga aturar ni gardar per si dit sagristà; sinó que tinga obligació de possar-lo en la gerra en la sagristia y lo distribuescha en que cremen las llanties com ha fet fins assi.

Item, li constituexen y donen totes les cosses distributions, e emolumens atras dits ab tal que cumple y fasa las obligations y càrrechs conforme estan continuats en lo present libre en les fulles número 17, 18 y no altrement.⁸⁵⁴

AMV, *Llibre I de las determinacions...*, f. 17-19v.

⁸⁵⁴ AMV, *Llibre I de las determinacions...*, 14 de juliol de 1626, f. 18v-19v.

APÈNDIX 11. CONCÒRDIA ENTRE CAPÍTOL Y CLERO DE LA CATHEDRAL DE VICH ALS 29 DE OCTUBRE DE 1644, EN PODER DE JOAN VILA NOTARI PÚBLIC DE VICH

Concòrdia entre el Capítol i el Clero de l'església de Vic, iniciada l'any 1644, corroborada per l'autoritat apostòlica i promesa a ser complida sota jurament per tots els admesos en la presa de possessió de les distribucions, les misses i altres profits d'aquesta església.

Prefaci

Innocent, bisbe servent dels servents de Déu, envia salut i benedicció apostòlica a l'estimat fill oficial, el venerable germà nostre bisbe de Vic. Entre tots els fidels, sobretot entre les persones de l'església, que desitgen reforçar la pau i la concòrdia i conservar-les amb estimació sincera, quan se'ns demana, reforcem amb la protecció apostòlica allò que es considera beneficiós en aquest sentit, i procurem que no entrebanquin de nou amb la pedreta de la disputa renovada, sinó que persisteixin perpètuament i de bon grat en els actes fermes i purs. La petició contenia els assumptes que els estimats fills actuals –el Capítol, els canonges, el designat Capbrever major, el clero, els beneficiats i altres preveres o clergues de l'església de Vic– ens van transmetre fa poc.

Causes motivadores de la present concòrdia

Al llarg del temps, entre el Capítol i els canonges, d'una part, i l'anomenat Capbrever major, el clero, els beneficiats i els altres preveres o clergues conductius d'aquesta església, per l'altra, hi ha hagut diversos plets, controvèrsies i pretensions sobre l'administració i el retorn dels comptes, dels beneficis, de les produccions, dels guanys de la taula del Capítol i de les distribucions quotidianes d'aquesta

església, i sobre la resta d'assumptes esmentats en les actes de les causes, tant entre aquelles parts com a la Cúria romana en presència de diversos jutges competents i en diversos tribunals. A la fi, el Capítol i els canonges actuals, el Capbrever, el clero, els beneficiats i altres preveres o clergues predits, a causa de molts i diversos tractats previs sobre les seves pretensions entre persones eclesiàstiques enemistades per aquest motiu, i amb la presència i el vot del venerable germà nostre Ramon, bisbe actual de Vic, consideren que per mor dels litigis les dues parts dites havien produït unes greus expenses i suscitaven unes grans pertorbacions i discòrdies, en detriment del culte diví. Volen evitar els ambages dels litigis i embolcalls, i estalviar futures angoixes i despeses, per la qual cosa han arribat a la concòrdia escrita a baix amb el nostre beneplàcit i amb el de la seu apostòlica, i també amb l'autoritat del bisbe Ramon. Diu així:

I- Es fixa la norma, el moment i la manera de donar els comptes d'ingressos i despeses dels Capbrevers a les misses, als aniversaris, a les festes, a la resta d'institucions i als sufragis amb un memorial dels no celebrats

Que els Capbrevers majors i menors d'aquesta mateixa església, que encara no havien fet els comptes, després de sis mesos del dia jurat, han de calcular els següents comptes descrits a continuació en aquest document, i els han de precisar. Tant aquests com la resta dels futurs Capbrevers esmentats abans, després del temps fixat per aquests, han de retre comptes gradualment especificant clarament els beneficis i les despeses del Capbrever, els comptes i les causes dels ingressos i de les despeses, tant a les misses, als aniversaris i a les festes celebrades en l'església esmentada, com en el Capbrever i a les institucions sagrades. El Capbrever major ha de presentar als auditors dels comptes del Capítol anomenat abans el nombre de misses, tant les fundades com les adventícies i les d'altres sufragis, que havien de ser celebrades cada dos anys, i ha d'especificar així les misses i els sufragis celebrats mentrestant. Els auditors han de descriure i anotar en

el memorial, en el peu de la resolució feta sobre els comptes auditats, totes les misses o les institucions sagrades, que el Capbrever encarregat dels comptes i càlculs no haurà fet celebrar en el seu bienni, i també han de continuar-les respectivament en el llibre memorial del Capbrever successor. Així mateix, han de lliurar tots els diners que hauran quedat dels comptes auditats i rebuts, després de qualsevol bienni, al Capbrever que hi haurà aleshores, el qual es constituirà com a deutor seu per acabar les institucions pies, encara no acabades.

II- A la sagristia hi ha d'haver una taula que contingui les misses, els aniversaris i les festes

I també que el Capbrever, que hi haurà en cada moment, tingui un llibre públic i accessible, o un full de pergamí en una taula de fusta fixada a la sagristia d'aquesta església, en què es descriguin totes les misses fundades, tots els aniversaris i festes que s'han de celebrar cada any, tal com l'anomenat Capítol sol fer amb els aniversaris i festes de les distribucions comunes.

III- Primer llibre de l'arxiver i quines coses s'hi han d'escriure: esmerços

Que el seu Arxiver tingui dos llibres o quaderns per cada bienni dels Capbrevers major i menor. En un d'aquests, el mateix Arxiver del major ha de descriure clarament i perfectament les herències i els llegats dels enterraments que se cedeixen i esdevenen en nom del Capbrever, així com la suma dels diners, que com diuen s'han deixat en els dipòsits del Capbrever per ser reinvertits o bé esmerçats, especificant les quantitats que seran reinvertides o esmerçades i excloent les que no ho seran, i que també ho descrigui en el quadern del següent bienni.

IV- Segon llibre i quines coses s'hi han d'anotar: enterraments

En l'altre llibre dels Capbrevers, que descrigui els enterraments sobrevinents, especificant tots els dies que n'hi hagi hagut, amb tot el que es va deixar i donar en qualsevol d'aquests, amb el nombre de misses testamentàries i també amb la quantitat d'almoines que els és assignada, per tal que el Capbrever ho descrigui a la taula breument.

V- S'ha d'informar els auditors de comptes

El dia abans de l'auditoria dels comptes, que els tracti amb tres auditors de comptes així: que els ensenyi els quaderns o els llibres dels biennis dits abans, informant-los sobre el seu contingut per tal que els comptes es puguin auditar clarament i sense sospita de frau.

VI- Els no residents no gaudiran dels guanys de la santa església de Vic ni tampoc els que no estan admesos pel Capítol

A més d'això, que el Capbrever no concedeixi misses ni altres guanys als preveres que no resideixin en aquesta església, ni tampoc als no admesos pel Capítol d'aquesta; i menys que no els deixi celebrar misses fundades ni adventícies ni les que s'han de celebrar fora de l'església segons la seva devoció, d'acord amb la manera en què estan fixades.

On s'han de celebrar les misses. A qui s'han de concedir les celebracions de les misses i de quina manera

Cada dia tots els que tenen un reconeixement en aquesta església, els canonges propietaris i en la seva absència els seus coauditors poden celebrar missa lliure o si més no aquella que se celebra en els altars de l'Esperit Sant, de la Concepció de la beata Maria, i de Sant Bernat, o en el Sagrari d'aquesta església. El succentor de

l'església pot celebrar missa en els altars en què es canta amb dos cors a les festes dobles, a les de primera classe, a les dels tercers diumenges de cada mes i també a la resta de dies.

VII- Les misses administrades pel Capítol s'han d'encomanar per torn als canonges. El procurador del Capítol ha de donar diners al Capbrever per les misses administrades pel Capítol i per les celebrades pels canonges

També s'ha d'encomanar per torn a tots els canonges dits abans totes les misses que abans administrava el Capítol i que administrarà d'ara endavant, i el Capbrever ha de rebre de les mans del procurador del Capítol tots els diners que s'han guanyat per la celebració de les misses tal com solia fer amb la resta de coses administrades pel Capítol.

VIII- El Capbrever ha de rebre pels llibres només sis denaris

S'ordena, així, que el procurador del Capítol comú compti i lliuri al Capbrever els diners tant de les misses fundades com de les que es fundaran des d'ara endavant de quadrimestre en quadrimestre. El mateix Capbrever pot obtenir per l'administració no més de sis denaris per qualsevol dels llibres.

IX- Caritat per la missa que s'hagi de celebrar a l'altar major

Que als canonges preveres o als que han obtingut prebendes presbiterals allà, se'ls doni caritat ordinària per qualsevol missa que hagin de celebrar a l'altar major d'aquesta església en les setmanes que els pertoquin, tal com va ser disposat en un laude fet per les autoritats i confirmat per l'autoritat apostòlica.

X- Quina contribució de nou ingrés pot ser exigida als residents

Que el mateix Capbrever no pugui exigir cap contribució de nou ingrés als residents d'aquesta església, llevat que segons les circumstàncies s'adverteixi que aquesta contribució serà necessària per pagar una despesa en uns litigis, i també pel descàrrec i per la contribució del nou delme, imposat des del 1634, tal com s'exigia i es pagava des de fa temps i és vigent actualment, declarant:

XI- Comensals i conductius que han de ser exclosos de la contribució de nou ingrés

Que els oficials del Capítol, amovibles per l'autoritat, ni els comensals dels canonges i dels que obtenen dignitats, no només els beneficiats, sinó també els originaris de la ciutat de Vic no siguin obligats a fer el pagament.

Al judici de qui s'ha de deixar el moment de la dita contribució

El moment durant el qual s'ha de fer la contribució l'han de conèixer i decidir dos homes de l'església: un elegit pel Capítol, i l'altre elegit pel Capbrever.

XII- La designació dels auditors dels comptes dels procuradors dels aniversaris l'ha de fer el clero

I finalment que sigui feta pel clero la designació dels auditors, que auditen els comptes no determinats dels biennis de qui seran procuradors dels aniversaris (si s'ha de fer constar que sobra alguna cosa la designació s'ha de dur a terme a continuació).

XIII- Aquell, a qui seran encomanades les escriptures del Capbrever major, pot extreure una única còpia de la concòrdia i l'hebdomadari pot autenticar-la

Que aquell, a qui seran encomanades les escriptures del Capbrever major d'aquesta església, no tindrà l'autoritat de notari públic, ja que ningú, tot i ser recolzat per tal autoritat, no pot extreure cap escriptura del Capbrever, ni fer-la pública, ni signar-la: tanmateix aquell pot extreure una única còpia de les escriptures, i l'hebdomadari, en qualitat de procurador de l'òbit, pot autenticar-la.

XIV- La manera d'admissió dels beneficis de la santa església de Vic

Finalment, un escriba dels porters del Capítol ha de fer la notificació de les admissions per a aquesta església i dels beneficis del Capbrever, d'acord amb el sentit general de les sentències. Altrament, en cas d'admissions aportades segons la norma precedent sobre el cant, ho ha de fer de la manera habitual. Que aquest mateix porter doni fe al Capbrever major de la dita admissió, com ell mateix ho descriu en el torn de les admissions, misses i altres beneficis del Capbrever.

XV- Quan, de quina manera i durant quant de temps s'han de fer les privacions

El director del cor, el succentor o els que hagin fet les funcions del seu ofici en el cor han de dur a terme les privacions en els casos i en la manera, depenent del moment i les persones, d'acord amb les decisions d'aquesta església i les ordenances d'aquell cor i el sentit general de les sentències establertes des de dalt, les quals s'han convertit en un assumpte judicial.

Que els agreujats recorrin al bisbe o al Capítol

Tanmateix, les parts que s'hagin sentit agreujades poden dirigir-se al (bisbe) ordinari per la via de l'apel·lació o del recurs, o al Capítol que en tingui constància

per gràcia de la querella dels privats. Prudentment, que en les privacions no s'agafin les almoines de les misses però sí la resta de beneficis del Capbreu.

XVI- A qui ha de pagar el compte el procurador dels aniversaris

A més, que el procurador dels aniversaris pagui el còmput i el compte del bienni de la seva administració segons la manera establerta en la constitució de l'any 1456.

Nomenament dels auditors dels comptes

Que el Clero nomeni dos auditors dels comptes: un clavari per als comptes de la caixa dels diners d'aquests aniversaris després del jurament d'aquesta concòrdia, i l'altre perquè compti els pagaments realitzats en el dia de la festa de l'apòstol Sant Bartomeu. Que el mateix procurador reclami qualsevol llegat, les quantitats del qual s'hagin fet en aquesta administració; que els anomenats canonges dels aniversaris rebin els beneficis i els lluïsmes que hi pertoquen; i que el clavari assabentat d'aquesta recepció i els canonges dels aniversaris dipositin tot seguit en una arca els diners rebuts d'aquesta manera, descrivint-ho en el llibre i especificant d'on provenen. A més, que el procurador dels aniversaris faci la definició dels comptes del bienni i els càlculs després de sis mesos des del dia del jurament de la present concòrdia, de la manera com està expressada més amunt en els capítols que aquesta conté.

Que el canonge dels aniversaris més antic descrigui en el quadern els llegats, els terços, els lluïsmes i els reesmerços

Que el canonge dels aniversaris més antic tingui un quadern per als biennis i que hi descrigui específicament els llegats, tant els fets en els aniversaris de les sepultures, com altres que en algun bienni hagin deixat quantitats que procedeixin dels terços i

dels lluísmes d'aquesta administració. Que també hi descrigui tot allò deixat en els dipòsits del Capítol per a la reinversió, plasmant allò que s'ha reinvertit o esmerçat i allò que no ho ha estat. Ho ha d'anotar en el quadern o en el llibre del següent bienni, que ha de donar després als auditors dels comptes dels aniversaris el dia abans que s'hagin auditat, notificant-hi els continguts. Per això, que els comptes siguin transmesos legalment i sense sospita de cap frau.

XVII- El Capítol i els canonges, segons el judici anterior de les sentències de la Rota, donen permís de congregar-se al Capbrever i al clero amb la llicència del bisbe per treure i nomenar càrrecs

Que el Capítol i els canonges, considerant que per a la bona memòria de Dídac (que va ser bisbe de Vic) la manera de triar i nomenar el capbrever major d'aquesta església, segons el laude de l'any 1409 confirmat per l'autoritat apostòlica, no era apta ni convenient per als temps presents, consenten, en primer lloc, que d'ara endavant –a partir de l'acta sobre la col·legialitat i sense el precedent de les sentències de la Rota sobre la causa del Col·legi, ni de la jurisdicció vigent en el temps de l'actual bisbe de Vic– el Capbrever i el Clero d'aquesta església, amb la llicència, el consens i el permís del bisbe (i en la seva absència, amb el del seu vicari general o d'una altra persona nomenada pel mateix bisbe), quedant fixada la decisió rotal dia 10 de març del 1636 en temps de Joan Baptista Coccino mentre era auditor, es puguin congregar en tots els biennis en el dia de la festa de Sant Bartomeu Apòstol en el lloc apte amb la intervenció del notari públic d'aquesta ciutat. En segon lloc, en aquesta congregació, que introdueixin els noms i els cognoms de tots els residents que han obtingut beneficis col·latius o càrrecs en aquesta església en urnes o bosses dels Capbrevers major i menor. En tercer lloc, que els Capbrevers major i menor els extreguin en la festivitat de la Dedicació d'aquesta església, com és de costum, segons la manera i amb la llicència dels dits abans. Finalment que nomenin o extreguin auditors dels comptes del Capbrever i

dos procuradors dels òbits. En aquestes congregacions hi ha d'intervenir el notari públic de la ciutat de Vic.

XVIII- Designació de les persones per fer els esmerços

Que les reinversions i els esmerços dels diners del Capbreu es facin amb tota seguretat. El Capítol i els canonges, estant en vigor la present concòrdia, amb protestes contra el Capítol precedent sorgides arran de l'extracció dels Capbrevers predits, que també afecten el bisbe, el Capítol i els canonges per aquests fets, en aquesta mateixa festivitat de la Dedicació d'aquesta església consenten que dotze beneficiats, quatre extrets de les urnes o de les bosses dels Capbrevers majors i quatre de les dels menors, dos Capbrevers del bienni passat més proper, i també dos consellers veterans, en cas d'absència dels quals uns altres que es consideri necessari designar, tots aquests o la major part d'aquests, tantes vegades com serà convingut, poden congregar-se amb el dit Capbrever, segons la llicència precedent dita de paraula o en els escrits del bisbe o del vicari, per fer les reinversions o els esmerços així, sota el règim de la bona administració del Capbreu.

XIX- El Capbrever major pot assistir al sínode en cas que li interessi

És important que el Capbrever major d'aquesta església administri moltes votacions pies i misses, que se solen tractar en els Sínodes Diocesans i de què es fan ordenances; que també des d'ara endavant el Capítol no pugui impedir que el mateix Capbrever major sigui convocat i present en els sínodes en cas que li interessin, ja que el Capbrever major assisteix a aquests sínodes sense el seu manament o censura.

XX- S'ha de pagar la distribució als ocupats en els negocis de l'església

A més, que la distribució de totes les bosses es pagui com si participessin en l'actuació del cor, segons el costum i la manera habitual, a qualsevol dels anomenats canonges i als altres residents, ocupats en els negocis d'aquesta església.

XXI- El Capbrever major és responsable de demanar als canonges dels aniversaris qui i quan hi pot anar

Que el Capbrever major, en cas d'un nou ingrés en favor del seu ofici, hagi de demanar als canonges dels aniversaris la seva presència en les distribucions quotidianes. Els canonges dels aniversaris, per encàrrec del Capítol des d'ara endavant i quan sigui necessari, han de concedir-li aquella petició, durant el temps del seu ofici. El mateix Capbrever ha de demanar igualment la presència de qualsevol beneficiat o conductiu d'aquesta església, en cas que hagin d'anar-se'n d'aquesta ciutat per dur a terme negocis en favor de l'església o del Capbrever.

XXII- Allò que pot acceptar el Capbrever i a qui ho ha de notificar

El Capbrever pot acceptar qualsevol institució pia, festes i aniversaris generals, i també allò que s'anomena a continuació, i ha de notificar-ho al rector dels aniversaris i en la seva absència als canonges dels aniversaris, un dels quals, pagat amb el seu salari, ha d'anotar-ho en el llibre per al rector.

XXIII- A altres que varen ser desposseïts se'ls ha de pagar la distribució íntegra i quan s'ha de fer

Després, s'ha de pagar íntegrament la distribució de què van ser desposseïts, tal com si no ho haguessin estat, als beneficiats i als conductius, que abans en varen ser privats i que tot seguit havien fet la seva residència. De la mateixa manera se'ls

han de donar les almoines de totes les misses a aquests que les havien celebrades per la intenció o amb l'esguard del Capbreu, després que el Capítol els hagués admès en els guanys d'aquesta església, però a qui el Capbrever els negava.

XXIV- El Capbrever major és el primer administrador de l'església de la Pietat

Que el Capbrever major com a tal sigui el primer administrador de l'església de la beata Maria de la Pietat, juntament amb altres tres preveres, dos beneficiats i un conductiu originari d'aquesta ciutat, dels nomenats pel Capbrever després del jurament d'aquesta concòrdia. Tot seguit en el dia de la festa de Sant Bartomeu, en què la major part del clero lloa i aprova la bosseta dels Capbrevers, els quatre predits, tres nomenats i el nou Capbrever, governin i administrin l'església de la beata Maria per tot aquest bienni amb el poder d'acceptar totes les institucions pies de les misses, de les festes i dels aniversaris, tant si van ser institucions perpèties com si van provenir d'una donació, i amb el poder de fer-les celebrar.

XXV- Nomenament dels administradors extraordinaris

En cas que un o dos dels tres administradors dits abans mori durant el seu bienni, canviï de domicili o aconseguixi un altre canonicat i prebenda, el Capbrever n'ha de nomenar un altre o uns altres en el seu lloc. Congregat el clero o la major part d'aquest per a tal efecte, ha de lloar i aprovar el nomenament, que es fa tal com en l'extracció del Capbrever dita a dalt.

XXVI- Creació dels administradors de l'església de la Pietat

Que el bisbe o el vicari dels Capbrevers creï o estableixi dos beneficiats i un conductiu, després de rebre el jurament de la seva part de bon grat i fidelment,

nomenant-los administradors en aquesta església de la beata Maria. Aquests quatre administradors han d'exigir i rebre qualssevol llegats i herències, i han de reinvertir o esmerçar-los tant per la via de l'extracció de qualsevol taula,⁸⁵⁵ com de qualsevol dipòsit i banc.

XXVII- Creació dels oficials per a l'administració de l'església de la Pietat

També han de nomenar i crear, sense cap dependència, els oficials necessaris per a l'administració de l'església de la beata Maria i també, amb vot i veu iguals, els han d'assignar la majoritat i els salaris competents d'acord amb l'administració i amb la resta d'afers que la concerneixen.

XXVIII- Creació del procurador de l'església de la Pietat

Han de nomenar igualment el procurador, que té la facultat d'exigir el prestat abans amb una garantia favorable, així com tots els assumptes del cens i els beneficis de l'església de la beata Maria, presents i futurs. També té el poder de percebre les reparticions que es deuen als residents d'aquesta església per les misses celebrades i la repartició dels ploms, quan es diu que (aquestes reparticions) siguin dipositades, i de pagar els salaris a l'organista, al sagristà, al bosser i a altres treballadors en cas que s'incorporin a aquesta església.

XXIX- Que el canonge assisteixi a la devolució dels comptes feta pel procurador de l'església de la Pietat

⁸⁵⁵ Segons el DCVB, «2. ant. Botiga o oficina destinada a vendre certes coses, a guardar i anotar diners o coses en dipòsit, a despatxar assumptes d'interès comú. Especialment: **a)** Oficina de cobrança i custòdia de diners; caixa.»

El procurador ha de pagar el còmput del que ha rebut i dels dipòsits dels administradors a un canonge nomenat pel Capítol, de trienni en trienni, i també tant el procurador com els administradors han d'estar d'acord en els comptes examinats i aprovats en presència del canonge ordinari, per tal que els delimiti.

XXX- Que tots els administradors de l'església de la Pietat tinguin la clau i que distribueixin equitativament el que resta als residents

Que el que resta, del que ha rebut el procurador, es guardi en els dipòsits de l'església, i que els quatre administradors tinguin una clau cada un d'ells i puguin distribuir-ho equitativament entre els residents d'aquesta església per mà del bosser.

XXXI- Que els beneficiats, els conductius i els comensals admesos a la Seu de Vic siguin admesos de seguida a l'església de la Pietat

Qualsevol beneficiat, conductiu, comensal del bisbe o dignitat haurà de ser admès a la Seu de Vic en les distribucions d'allò obtingut o en les dels canonges i en els beneficis del Capbrever, segons la forma indicada abans, i també ho haurà de ser de seguida en totes les celebracions i beneficis de l'església de la beata Maria, excepte en una altra admissió que els administradors o qualsevol altre no puguin fer en favor seu.

XXXII- Les insígnies dels oficials

Per altra banda, han volgut que siguin admesos en aquest orde, amb els seus privilegis i insígnies, els oficials del Capítol, que tenen i portaven insígnies a raó dels seus oficis a la Seu de Vic, i que també tenen un lloc a l'església de la Pietat.

XXXIII- Només és permès als administradors de l'església de la Pietat fer parts de les distribucions o les almoines de les misses fundades en favor dels admesos en la residència de l'Església Catòlica, exceptuant les misses devocionals o dels llegats en què l'almoina no és superior a tres sòlids

Els administradors poden donar, fer donar o admetre distribucions o almoines de les misses fundades només als que van ser admesos a la Seu de Vic en la manera i forma dites abans. En canvi, poden fer celebrar misses de la devoció i de llegats a cada un dels preveres seculars o regulars no admesos a la Seu de Vic, l'almoina de les quals no pot arribar a tres sòlids, ja que no es trobava ningú altre que les celebrés ni es podien celebrar misses en aquesta església segons els estatuts i en les hores habituals per a la comoditat dels fidels.

XXXIV- No es pot cantar al so de l'orgue a l'església de la Pietat, si no és amb el prefecte de la capella de la Seu de Vic amb els seus cantors

No es pot cantar al so de l'orgue a l'església de la beata Maria si no és amb el prefecte de la capella de la Seu de Vic, el qual juntament amb els seus cantors rep un salari de part del Capítol. Si aquest prefecte arriba convocat amb els seus cantors per cantar a l'església de la beata Maria i per tocar els orgues d'una manera diferent de la norma de les fundacions o de les festivitats particulars, en què els administradors el solen cridar, aquell, que haurà convocat el prefecte i els seus cantors, ha de convenir un salari per pagar-lo.

Quan pot rebre el salari l'entonador de l'església de la Pietat juntament amb els altres cantors

El cantor o l'entonador de l'església de la beata Maria, en cas que sigui un expert, que rebi juntament amb els altres cantors el salari de part del prefecte.

XXXV- Es concedeix la llicència de cantar al so de l'orgue a l'església de la Pietat quan no s'hagi de cantar a la Seu de Vic

Que el Capítol concedeixi la present llicència de cantar a l'església de la beata Maria i tocar l'orgue al prefecte i als seus cantors en el moment en què a la Seu de Vic no s'hagi de cantar. Si l'anunciat abans no es pogués dur a terme perquè el prefecte no hi és present, aleshores els administradors poden fer que es toquin els orgues i es canti sense el prefecte i els seus cantors.

XXXVI- Els canonges de la Seu de Vic han de participar de tots els guanys generals de l'església de la Pietat

Totes les dignitats reconegudes a la Seu de Vic i els canonges, amb una distribució igual a la resta, també han de ser participar en tots els aniversaris, festes generals i hores, i dels beneficis, que reben únicament els residents d'aquesta església, quan es farà la distribució per a tots.

XXXVII- Els administradors de l'església de la Pietat no poden acceptar institucions generals en les quals no es comprenguin les distribucions per a tots els residents de la Seu de Vic

Es declara que d'ara endavant els administradors no poden acceptar cap institució general pia en la qual no es comprenguin i no es facin distribucions per a tots els residents de la Seu de Vic. Que en els aniversaris i a les festes generals instituïdes fins ara s'ha de donar una distribució a tots els dignataris i als canonges, i que l'administració la supleixi en cas que manqui en les institucions.

XXXVIII- Els assumptes generals s'han de notificar el dia abans a la Seu de Vic

Cada vegada que s'hagi de celebrar algun aniversari o festa general a l'església de la beata Maria, els administradors, el dia abans, han de fer-ho notificar al cor de l'església de la Seu de Vic cap al vespre.

XXXIX- Que es facin reduccions, després de celebrar les festes o els aniversaris particulars instituïts en aquesta església, en favor dels aniversaris i les festes, a la celebració dels quals poden assistir les dignitats i els canonges

I també cada vegada que s'hagi de dur a terme una reducció de les festes o dels aniversaris particulars instituïts a l'església de santa Maria, s'ha de fer en favor dels aniversaris i festes, a la celebració dels quals poden assistir els dignataris i els canonges.

XL- Els canonges residents a l'església de la Pietat no poden ser privats pels oficials de l'església, sinó que s'ha de recórrer al Capítol o al canonge més antic

D'igual manera, cada vegada que els dignataris i els canonges siguin presents en els aniversaris, festes i en qualsevol de les hores dites abans, en què els oficials creats pels administradors porten ceptres, vulgarment dits *bordons*, els oficials, sota cap pretext, no poden privar els dignataris ni els canonges. En cas que en falti algun, es pot recórrer al Capítol o al canonge més antic present en el cor de la Seu de Vic, per tal que multi o privi el que no hi és segons la gravetat de l'absència.

XLI- Per qui i a qui s'ha de donar la distribució quan se celebra solemnement a l'església de la Pietat que els cossos dels sants màrtirs Lluçà i Marcià es treuen o es retornen per a les pregàries

A més, que, quan els cossos dels sants màrtirs Llucià i Marcià que es troben a l'església de la beata Maria són trets per a les pregàries, es faci una processó solemne des de la Seu de Vic fins a l'església de la beata Maria, i que allà els canonges i la resta del clero de la Seu de Vic celebri un ofici i una missa, segons el ritu solemne, amb tres d'aquests canonges oficiant a l'altar en què es trobaran aquests cossos. Des d'aleshores els administradors han de distribuir les almoines corresponents al que celebra les misses, tal com se sol fer a la Seu de Vic: un sòlid de la majoritat al Diaca i al Subdiaca, un sòlid de qualsevol distribució d'aquests mateixos a la resta d'integrants del cor, i també tot allò que vulguin els canonges dels aniversaris de la bossa comuna dels aniversaris de la Seu de Vic. També han de pagar majoritats als directors del cor que porten els bordons en aquest ofici i als regents del cor, tal com se sol fer a la Seu de Vic. En el dia en què es tornaran els cossos dels sants dits abans a l'església de la beata Maria, que es faci un ofici o missa solemne amb una processó, de la mateixa manera que hem dit abans, i es paguin les almoines, les distribucions i les majoritats de la mateixa manera.

XLII- Que hi hagi en poder dels canonges tesorers unes claus de les arques i dels cancells en què estan guardats els cossos dels sants màrtirs Llucià i Marcià a l'església de la Pietat

Finalment, acabada aquesta obra i enllestit l'edifici de l'església de la beata Maria, que es faci un trasllat dels cossos dels sants cap a l'altar major amb el permís del bisbe. Que romanguin en poder dels canonges tesorers de la Seu de Vic les claus de les arques, dels cancells i de les barreres, als quals es guarden amagats els cossos dels sants, tal com es duia a terme des d'aleshores. Si algun dia toca posar cancells, vulgarment dits *reixes*, en el presbiteri de la capella major de l'altar, una de les claus s'ha de donar als mateixos canonges tesorers.

XLIII- S'ha de ser fidel a la present concòrdia i no a les altres concòrdies contràries a aquesta

Aquestes parts han de renunciar a tots els litigis i causes anunciats fins ara més amunt, tant els moguts i pendents contra aquelles parts, com també contra la Cúria romana, i al seu torn s'han d'imposar un silenci perpetu. Que s'acabi tota dificultat que pugui sorgir de les concòrdies iniciades abans entre aquestes parts, de les jurades en diferents moments, de les establertes pels laudes i de les concedides en favor dels seus privilegis apostòlics.

Aquestes parts van voler i consentir que s'havia de ser fidel a la present concòrdia i no a les altres concòrdies, en cas que hi siguin contràries. Els que han renunciat al dret de les altres concòrdies, privilegis o indults en vigor concedits per a ells també poden acordar això, obtenint-ho sense perjudici de les lleis i de la jurisdicció del bisbe, i amb el beneplàcit segur de la Seu, sense despeses d'altres parts. Que mentrestant aquestes parts puguin gaudir del benefici de la present concòrdia; que aquesta concòrdia hagi de ser jurada per tots i cada un dels residents respectivament, segons la llei inviolable; i en un nou ingrés de tot aquell que ha obtingut o té dignitat, de qualsevol canonge, beneficiat, conductiu i comensal, que prevalgui el jurament d'allò acceptat: els que s'oposin han de pagar una pena de cinc-centes lliures de moneda barcelonina, la meitat d'aquestes a l'observador i l'altra al jutge executor. A més, els observants, que imposen pagar la pena predita que s'ha d'aplicar segons el manat per l'església, han de fer una requisició precedent als renitents i l'han de deixar per escrit.

XLIV- Qui no hagi signat la present concòrdia està privat de les distribucions

Per últim, si algun dels residents de la Seu de Vic ha refusat signar els capítols de la present concòrdia i prestar jurament, el renunciant està privat de tots els guanys i

les distribucions d'aquesta església. Que això sigui entès per tots aquells que van ser admesos en un altre moment i van canviar de domicili, si han tornat per fer la residència en aquesta església, tal com s'inclou, ben completament, en aquesta acta pública feta el dia vint-i-nou d'octubre del 1644.

Com que, tal com afegia aquesta petició, la concòrdia en favor de la pau va ser iniciada per conciliar i conservar la calma i la tranquil·litat de les parts dites i per a la utilitat de la mateixa església de Vic, així com per a un increment del culte diví, aquestes mateixes parts desitgen enfortir l'església amb el nostre patrocini i amb el de la Seu apostòlica predita. Ja que les dues parts ens ho van suplicar humilment, ens dignem a confirmar aquesta concòrdia i a tenir cura de les premisses amb bondat apostòlica.

Nosaltres desitgem que prevalgui un amor mutu entre les persones eclesiàstiques i que sigui conservat en gran mesura davant del Senyor. Els canonges actuals, el Capbrever, els beneficiats, altres preveres, els clergues i cada un d'aquells del Capítol i del Clero els absolem i els considerem absolts en el futur de qualssevol sentències d'excomunió, suspensió i entredit, i d'altres sentències, censure i penes eclesiàstiques imposades segons la llei o segons l'autoritat en qualsevol ocasió o per qualsevol causa, si d'alguna manera es trobessin impeditos per aquestes, per aconseguir l'efecte de les presents premisses. Extingim aquests litigis i reclamem les causes, propicis a les súpriques, segons la teva distinció, gràcies al vot de la Congregació dels nostres venerables germans cardenals de la Santa Església Romana i dels portaveus designats en el Concili de Trento. Per mitjà d'aquests escrits apostòlics manem que, amb la nostra autoritat, aprovis i confirmis la concòrdia, tal com el document l'estableix, i les coses que s'hi contenen, lícites i honestes, no contràries a les normes sagrades ni als decrets del concili, a causa de

la súplica d'aquestes parts, i sense el perjudici de la jurisdicció del bisbe, la qual sempre ha de romandre indemne i il·lesa.

Confirmació apostòlica de la present concòrdia

Manem que afegixis força de fermesa apostòlica perpètua i inviolable als punts de la concòrdia, i que supleixis tots i cada un dels defectes de les coses requerides i omeses en aquests, tant de llei com de fet, segons la llei, l'ús, el costum i l'estatut dels requisits, si les autoritats han intervingut d'alguna manera. També manem que declaris, amb la nostra autoritat, que aquests (apartats) siguin ara i en el futur vàlids i eficaços, i que no puguin ser modificats ni alterats sota cap pretext pel Capítol, els canonges, el clero i els beneficiats, ni per altres que tenen o tindran el seu interès, sota les penes contingudes en aquesta concòrdia. Al contrari, han de ser respectats en el futur inviolablement per tots aquells als que la concòrdia fa i farà referència. Manem que declaris que s'ha de sentenciar i determinar així per part de qualsevol jutge, delegats, encara que siguin auditors de les causes del palau apostòlic, i cardenals d'aquesta Santa Església Romana, i encara que siguin legats *a latere*,⁸⁵⁶ vicelegats, i nuncis apostòlics. Si algú, amb qualsevol autoritat, sabent-ho o ignorant-ho, atemptés contra aquests (apartats), que aquest acte sigui nul i sense cap valor: sense que obstin les constitucions ni les disposicions apostòliques, ni tampoc els estatuts corroborats pel jurament de les esglésies predites confirmades o per qualsevol altra fermesa apostòlica, ni els costums, privilegis, indults o cartes apostòliques, ni per altres coses que siguin contràries. També volem que siguin celebrats els aniversaris i les misses per prescripció dels decrets declarats més

⁸⁵⁶ Segons el Diccionari de l'Enciclopèdia Catalana, «cardenal enviat extraordinàriament pel papa, amb amplíssimes facultats, perquè el representi prop d'un príncep, d'un govern o en un concili.»

amunt, segons l'ordre de feliç record del Papa Urbà VIII, predecessor nostre, i que siguin acceptats els llegats pietosos i les almoines donades amb llarguesa en favor de la celebració per prescripció i declaració dels decrets predits segons l'ordre d'Urbà, el nostre predecessor. Donat a Roma, a Sant Pere, dia 8 de maig de l'any 1645, en el primer any del nostre Pontificat.

Henricus Godefridi

Nicolaus Humbertus C. In.

C. Mannuius

H. Godefridi per compromís

Lloc del segell

El pergamí està tancat amb un segell de plom amb una inscripció: Papa Innocenci X. Desat i signat núm. 32 al prestatge 26 arm. concord.

Hi havia totes les signatures dites abans i jurades en mà

Tot el dit abans va poder ser firmat i jurat en mà per tots i cadascun dels que obtenen dignitat provinent de l'Il·lustríssim reverendíssim el Senyor Bisbe de Vic, i pels canonges, porcioners, beneficiats i la resta del clero, i pels residents a l'església de Vic, presents en el capítol celebrat dia 29 d'octubre de 1644 en poder del notari públic Joan Vila de Vic, tal com consta al llibre 3 secret. al full 106 a la part posterior.⁸⁵⁷

⁸⁵⁷ Traducció a càrrec de Antoni Marí i Torrejón i Margalida Ramon Sitjar.

FONTS, BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

FONTS

ARXIU I BIBLIOTECA EPISCOPAL DE VIC (ABEV)

ARXIU EPISCOPAL DE VIC (AEV)

830/1, *Relación de las fincas rústicas y urbanas de que se incautó el Estado en virtud de la ley de desamortización de 1 de mayo de 1855, y con arreglo al último convenio celebrado con la Santa Sede en 25 de agosto de 1859 deberán ser conmutadas con títulos intransferibles, (1855-1859).*

830/2, *Relación de los censos de que no se halla incautado el Gobierno y que con arreglo a las prescripciones del convenio celebrado con la Santa Sede en 25 de agosto de 1859. deberán entregarse al mismo para ser conmutados con títulos intransferibles de la Deuda consolidada al 3 por ciento, (1859).*

965/3 (antic 965), *Petició per erigir seu episcopal a Manresa.*

1025/2, *Obispado de Vique (1782-1787).*

Volum, *Diócesis de Vich. Registro de fincas no permutables, 1860 (data aproximada).*

Sèrie Visites Pastorals

Visites Pastorals a l'església de Sant Sadurní de Vic

1201(bis), 26 de febrer de 1414 (f. 38) i 1414 (any atribuït; f. 57).

1201bis, 19 d'abril de 1419 (f. 75).

1203/4, 29 d'abril de 1557 (f. 210).

1211/3, 24 de desembre de 1604 (f. 14).

Visites Pastorals a l'església de la Pietat de Vic

1203/4, 29 d'abril de 1557 (f. 207).

1204, 19 d'agost de 1559 (f. 289).

- 1208/1**, 9 de juliol de 1588 (f. 219).
- 1209/1**, 11 de setembre de 1590 (f. 167).
- 1209/1**, 6 de juliol de 1591 (f.)197v.
- 1211/5**, 20 de desembre de 1605 (f. 16v).
- 1211/5**, 16 de desembre de 1606 (f. 32).
- 1213/2**, 28 d'abril de 1617 (f. 29v).
- 1212**, 28 de maig de 1618 (f. 157) i 5 de desembre de 1619 (f. 226v).
- 1213/3**, 3 d'agost de 1620 (f. 40v).
- 1213/4**, 15 de desembre de 1621 (f. 49).
- 1216**, 10 de desembre 1626 (f. 62)
- 1217**, 17 de desembre de 1626 (f. 251), 17 de desembre de 1627 (f. 24), i 1627 (sense dia ni mes) (f. 66).
- 1221**, 5 de setembre de 1688 (f. 64v).
- Visita pastoral a la catedral de Vic
- 1218/4**, 25 d'abril de 1659 (f. 134).

ARXIU DEL CAPBREU DE LA CATEDRAL DE VIC (ACbV)

- 81**, *Història Capbreu*, s. XVIII, sense foliar.
- 85**, *Dictaminacions de la comunitat i Tretzena*.
- 86; 87**, *Determinacions de la comunitat i Dotzena*.
- 124**, *Relación del Estado del Clero de la Santa Iglesia Cathedral de Vich, numero de Dignidades y Canonigos que constituyen su Cabildo (...)*, 1779.
- 125**, *Ordinacions fetas per lo senyor Bisbe don Jayme de Cardona a petició dels beneficiats sobre las obligacions del Capbrever a 24 de agost 1456*.
- 132**, *Advertiments y discursos en fet per lo que al present se te ajustar, corregir y aportar en lo libello y articles etc.*, s. XV (data aproximada).

- 147**, X. *Orígen del Capbreu y capbreu*, s. XVII (sense data).
- 158**, *Memòria, projecte i dues cartes relatives a la segregació dels beneficiats de la Catedral que no tenen assignació del Govern i la seva instal·lació a la Pietat a l'espera del Conveni Santa Seu-govern entorn les Capellanies i Beneficis*, 1866.
- 1124**, document solt sense data.
- 1124**, *Sobre la festa del Corpus*, s. XVII-XVIII
- 1127**, *Memorial dels privilegis han donat los Reverendíssims Bisbes de Vic als beneficiats y conductius preveres de la Seu de Vich per lo bon regiments y govern de la administració del Capbreu y altres de dits beneficiats*, (s. XVII), full solt sense datar.

ARXIU CAPITULAR DE VIC (ACV)

- 1/8/3**, *Altres documents sobre l'afer*, (1669-1674). Dins del volum que recull la concòrdia de 1669 entre l'ardiaca i el capítol sobre l'administració de la seu vacant.
- 31/31**, *Liber receptionum sive... / Possessions de canonicats* (1357-1776).
- 32/3**, *Capbreu. Processos*, (s. XVII-XVIII).
- 32/4**, *Capbreu. Processos*, (1372-1598).
- 32/5**, *Capbreu. Processos*, (1604-1612).
- 32/6**, *Capbreu. Processos*, (1613-1749).
- 32/7**, *Capbreu. Papers referents a plets, composicions i concòrdies* (s. XV-XVIII).
- 37/12bis**, *Concòrdies*.
- 54/44**, *Registri Epistolarum Capituli*.
- 56/59**, *Cartes del bisbe de Vic*
- 57/55; 57/57; 57/58; 57/60; 57/61; 57/64**, *Secretariae Libri*.
- 58/58**, *Papers sobre la incautació dels béns de l'Església (desamortització)*.

ARXIU DE LA CÚRIA FUMADA (ACF)

Confr/2, *Confraria dels Traginers*, (1658-1693).

Confr/35, *Confraria dels Fusters*, (1652-1706).

Confr/42, *Confraria dels Elois*, (1556-1660).

Confr/57, *Confraria dels Corders*, (1631-1686).

Confr/72, *Confraria dels Blanquers*, (1641-1671).

Confr/92, *Confraria dels Sabaters*, (1635-1680).

Confr/122, *Confraria dels Paraires*, (1658-1686).

Confr/207/1, *Confraria dels Botiguers* (1656-1668).

Confr/225, *Confraries, Mestres de Cases, Documents solts i comptes (1598-1854),
Suplica donada per mestre Armet, mestra de cases.*

Confr/249, *Libre dels privilegis de la confraria dels gloriosos màrtirs sant Lluç i
Martí.*

Gen. 1, *Llibre de genealogies* (s. XVIII), *Genealogies 1*.

Gen. 2, *Llibre de genealogies*, núm. 2 (1700-1750).

Gen. 16, *Llibre de genealogies de la Quintana d'Oristà* (reproducció) (s. XVIII).

2339, Salvi Torrent, *Manuale* (1645-1655).

2916, Francesc Serrahima, *Vigesimo mauali continuabuntur et describentur omnia
instrumenta* (1636-1637).

3337, Guillem Mambla, notari reial, *Liber 1 de concòrdias, capítols matrimonials y
altres contractes de Pere Guillem Mambla, notari reial de Vich, 1526 fins
1566.*

3535, Berenguer Folcrà, *Testamentorum*.

3537, Pere Artigues, *Primus testamentorum liber*.

3538, Pere Artigues, *Secundum liber testamentorum*.

3539, Pere Artigues, *Tertius liber testamentorum*.

- 3589**, Joan Vinyes, *Liber ultimarum voluntatum primus* (1585-1610).
- 3590**, Joan Vinyes, *Liber aprisiarum testamentorum III* (1585-1628).
- 3593**, Joan Vinyes, *Aprissio testamentorum* (1600-1636).
- 3594**, Joan Vinyes, *Liber ultimarum voluntatum secundum* (1602-1614).
- 3618**, Joan Llucià, *Liber apprisiarum testamentorum* (1628-1636).
- 3619**, Joan Llucià, *Liber appriasiarum testamentorum* (1628-1636).
- 3620**, Joan Llucià, *Primus liber testamentorum et aliarum voluntatum* (1627-1635).
- 3636**, Joan Francesc Serrahima, *Testaments* (1645-1655).
- 3644**, Josep Vila, *Testaments* (1656-1679).

ARXIU PARROQUIAL DE SANT JULIÀ DE VILATORTA (APSJV)

- R/41**, Manuals (1550-1558).
- R/42**, Manuals (1552-1568).
- R/43bis**, Manuals (1556-1566).
- R/51**, Manuals (1609-1623).
- R/52**, Manuals (1629-1664).
- R/53**, Manuals (1646-1667).
- R/60**, Manuals (1640-1666).

ARXIU DE LA PIETAT DE VIC (APtV)

- 10**, *Consueta de misses* (1686).
- 11**, *Llibre de Nostra Senyora de Pietat en lo qual estan continuats los actes fa per dita capella. Privilegis* (1613-1907).
- 12**, *Ordinacions, consuetes i privilegis de l'Antic Personal* (1600-1950).
«Instrucció per quant se ha de tenir Comú y per las Dotzenas en particular

per la Insaculació y Extracció de CAPBREVERS. (Còpia Arxiu dels Beneficiats de l'Antic Personal)».

15, *Llibre de las confreresas dels gloriosos màrtirs Llucià i Marcià*.

51, *Llibre de comptes del procurador dels Administradors de la Pietat* (1670-1671).

121, *Llibre primer de propis i aliens de l'Administració del a Pietat* (1614-1648).

122, *Llibre segon de propis i aliens de l'Administració del a Pietat* (1650-1684).

496, *Concòrdia entre lo Capítol y Administradors de la Pietat ab consentiment de la ciutat* (1663-1808).

FONS SOCIETAT ARQUEOLÒGICA

Castell dels Montcada; *Croquis de J. Serra i Campdelacreu* (1882).

COL·LECCIÓ EDUARD JUNYENT

125, *Història de Vic, Esglésies, Convents, Sant Miquel dels Sants patró de Vic*.

ARXIU FOTOGRÀFIC DEL BISBAT DE VIC (ASBV)

Fons d'imatges

ARXIU DE LA SECRETARIA DEL BISBAT DE VIC (ASBV)

Planimetria «Illa de la Pietat» / Ajuntament de Vic.

BIBLIOTECA EPISCOPAL DE VIC (BEV)

Armari 91, *La mentira en la verdad. Comedia famosa, en que se representa la maravillosa conversion y heroico martyrio de los Santos Luciano y*

Marciano, inclitos hijos y patronos de la ciudad de Vich, (circa 1741-1764),
Pedro Morera impressor.

Col·lecció Local. Aspectes religiosos (1600-1750), «Concòrdia entre Capítol y
Clero de la Cathedral de Vich als 29 de octubre de 1644, en poder de Joan
Vila notari públic de Vich».

Boletín Eclesiástico del Obispado de Vich, 1717 (19 de febrer de 1917), «El
Obispado de Vich. Reseña histórico-estadística».

CASADEVALL, Ramon; *Notas Historicas*, inèdit, vol. 9.

CONILL I COSTA, Antoni; «Obituari dels bisbes i canonges de la catedral de Vic.
Segles XVII, XVIII, XIX i XX», BEV, 1992 (inèdit).

MOLINS I PRAT, Josep; *Breu Relació de la Genealogía y Biografía de las familias
Molins Sabates y Vidal y unió de ellas ab la família Prat de Seva*;
transcripció i pròleg de Rafel Ginebra i Molins.

GUDIOL I CUNILL, Josep; «Fundació de la confraria del Roser de sombrerers de
Vich», a *Vich, Catredal, Monuments*, inèdit, vol. VIII.

«Quelcom sobre'l convent de Sant Domingo de Vich», *Vich, Catredal,
Monuments*, inèdit, vol. VIII.

«XXXVI Construcció de la capella de Sant Ramon de Penyafort y Sant
Jacinto en l'Iglesia del Roser (Carrer de Sant Francesch)», a *Vich, Notes
d'arxiu, Museu, Moneda*, inèdit, vol. IX.

«El Corpus» [manuscrit] (ABEV, Col·lecció local).

Ms. 266, VILA I DE PRAT, Antoni; *Resumen de las fiestas que se hisieron a San
Bernardo Calvó*.

XVI-1927, *Constitutiones synodales Vicensis: aeditae anno Domini MDLXXXI*,
Typographia Philippi Roberti, Tarragona 1591.

40/229, *Constitutiones synodales Vicensis: collectae, auctae & in ordinem
redactae sub Petro a Magarola Vicensi episcopo...*, ex typographia
Hieronymi Margarit, Barcelona, 1628

BIBLIOTECA CAPITULAR DE VIC (BCV)

Ms. 128A, *Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici. Opuscula Sanctorum Patrum. Regula canonica aquisgranensis. Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici*, f. 1-134, segle XI.

Ms. 128B, *Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici. Opuscula Sanctorum Patrum. Regula canonica aquisgranensis. Martyrologium Adonis et necrologium Sancti Petri Vici*, f. 125-129 i 152-153, segle XI.

Ms. 129, *Martyrologium Adonis. Necrologium ecclesiae Sancti Petri Vici. Fragmenta operum sanctorum Patrum*, finals segle XII.

Ms. 130, *Martyrologium et necrologium ad usum ecclesiae cathedralis Vicensis*, principis segle XIV.

Ms. 174, *Llegenda Àurea, per el Beat Jaume de Varezze*, primera meitat s. XV.

Varis Ripoll, vol XIII.

RIPOLL I VILAMAJOR, Jaume; *Papers d'història*, Ripoll/56 i 58

ARXIU MUNICIPAL DE VIC (AMV)

2.18, *Índice de acuerdos de la ciudad de Vich des del año 1424 (que són los que se han allado) hasta el de 1718 inclusive.*

4.1, *Llibre d'Acords* (1424-1451)

4.2, *Llibre d'Acords* (1451-1478)

4.4, *Llibre d'Acords* (1502-1534)

4.10, *Llibre d'Acords* (1593-1601)

4.12, *Llibre d'Acords* (1605-1615)

4.14, *Llibre d'Acords* (1619-1622)

4.18, *Llibre d'Acords* (1644-1648)

4.21, *Llibre d'Acords* (1663-1671)

12.37, *Església de la Pietat* (s. XVII-XIX).

Cartes, *Cartes a la ciutat*, 11 de maig de 1664.

Llibre I, *Llibre de privilegis de particulars*.

Obra de la Pietat, *Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1451-1462*, obrer Andreu Puig

Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1466-1479.

Llibre de l'obra de l'església de la Pietat 1553-1573.

Llibre I de las determinacions y admicions fan los Administradors de Nostra Senyora de Pietat comença 14 febrer de 1613 y altres negocis concernents per lo bé y bon govern, de la dita iglesia de Pietat.

Llibre del doctor Pera Moreta, obrer dels Sants Martris Llucià y Marcià, any 1667.

Llibre de la obraria dels gloriosos Sants Martris Sant Lucià y Marcià del any 1669.

Compte del obrer de la Pietat lo Doctor Joseph Rexach, 1675 fins 1676.

En nom de Déu sia, amén, y dels Gloriosos Martris Llucsià y Martià Patrons de la ciutat de Vich.

ARXIU DEL SEMINARI DE VIC (ASV)

Papeles Varios 1, *Libro de negocios de 1727 a 1733*, nº 12.

ARXIU HISTÒRIC SOCIETAT DE JESÚS DE CATALUNYA (AHSJC)

MSS VICH, Memoriales 1647-1711, Visit Temp 1628-1757, Anuas y Miscelania 1622-1662, AC OB 82, Archivo de la Provincia de Aragón B II 64; fols. 270-272.

BIBLIOGRAFIA

- ABADAL I DE VINYALS, Ramon d'; *La casa Abadal del Pradell: opuscle que amb motiu de les bodes d'or dels nostres pares Ramon d'Abadal i M. del Remei Guitart els dediquem els seus fills*, publicació a cura de Concepció, Anna, Joaquim, Montserrat i Joan, d'Abadal i Guitart] Barcelona, 1968.
- ALDEA BUENO, Juan Manuel; «Aspectos sanitarios de los Archivos de las parroquias de Santa Coloma de Centelles y de S. Fruitós de Balenyà de los s. XVI-XVIII», tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1992.
- BURKARDT, Albrecht; *L'Économie des dévotions. Commerce, croyances et objects de piété à l'époque moderne*, Presse Universitaires de Rennes, 2016
- ALDEA VAQUERO, Quintín; MARÍN MARTÍNEZ, Tomás; VIVES GATELL, José (dirs.); *Diccionario de historia eclesiastica de España*, CSIC, Madrid, 1972.
- ALFARO PÉREZ, Francisco José; «La elección de cargos concejiles en los municipios españoles del Antiguo Régimen: El sistema insaculatorio en las coronas de Castilla y Aragón (siglos XV a XIX)», a Encarna JARQUE MARTÍNEZ (coord.); *El concejo en la Edad Moderna. Poder y gestión de un mundo en pequeño*, Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza, 2016.
- AMADES, Joan; *Costumari català*, Salvat/ed. 62, Barcelona, 1982.
- ARANDA PÉREZ, Francisco José; «El clero parroquial también se acabilda. El cabildo de párrocos y beneficiados de Toledo», a Francisco José ARANDA PÉREZ (coord.), *Sociedad y élites eclesiásticas en la España moderna*, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, 2000.
- ARIMANY I JUVENTENY, Joan; «Devoció i religiositat popular: auge i declivi dels diferents sants patrons de la ciutat de Vic (IX-XX)», *Ausa*, 173 (2014).
- ARRONIS LLOPIS, Carme; «Santa sobre totes les santes. La Verge Maria com a model de santedat femenina: la proposta de Miquel Peres», *Medievalia*, 18/2 (2015).
- ARROYO VOZMEDIANO, José Luis; «Fundaciones testamentarias de Damiana López de Murillas. Las capellanías de los Castañares y los Oñates a traves de su instrumento de fundación», *Kalakorikos*, 12 (2007).

«Iglesia, poder municipal y fundación de capellanías en Calahorra (1600-1710)», a *Revista de Historia Moderna*, 26 (2008).

ATIENZA LÓPEZ, Ángela; «La apropiación de patronatos conventuales por nobles y oligarcas en la España Moderna», *Investigaciones históricas. Época moderna y contemporánea*, 25 (2008)

«Nobleza, poder señorial y conventos en la España moderna. La dimensión política de las fundaciones nobiliarias», a Esteban SARASA; Eliseo SERRANO (eds.), *Estudios sobre señorío y feudalismo. Homenaje a Juliol Valdeón*, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 2010.

«Fundaciones frustradas y efímeras en la España Moderna. Memoria de los conventos franciscanos que no pudieron ser», *Cuadernos de historia moderna*, 39 (2014).

AYATS ABEYÀ, Jaume; «Dels Sants Màrtirs de Vic a Càstor i Pòl·lux. Notes per a un assaig d'antropologia regressiva», *Ausa*, 176 (2016).

BADA I ELIAS, Joan; *Situació religiosa de Barcelona en el segle XVI*, Facultat de Teologia de Barcelona, Barcelona, 1970.

«L'origen dels clergues barcelonins al segle XVII (1635-1717)», *Homenatge al Dr. Sebastià García Martínez*, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1988, vol. II, pp. 201-213.

La Inquisició a Catalunya (segles XII-XIX), Barcanova, Barcelona, 1992.
«Iglesia y sociedad en el Antiguo Regimen: el clero secular», *Iglesia y sociedad en el Antiguo Régimen*, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 1994, vol. I.

«L'episcopat il·lustrat a la Catalunya de la segona meitat del segle XVIII, p. 152-153, a Joaquim M. PUIGVERT I SOLÀ (ed.), *Bisbes, Il·lustració i jansenisme a la Catalunya del segle XVIII*, Eumo ed., Vic, 2000.

Història del cristianisme a Catalunya, Eumo ed. / Pagès ed., Vic/Lleida, 2005.

- «Biobliografia de Josep M. Marquès (1939-2007)», p. 20 i ss., a Narcís FIGUERAS; Pep VILA (curadors), *Miscel·lània en honor de Josep Maria Marquès*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010.
- BAJET, Eduard; DALMAU, Bernabé; REART, Oriol (eds.). *Codi de Dret Canònic*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.
- BALAVOINE, Ludovic; *Des hommes et des bénéfices. Le système bénéficial du diocèse de Bayeux au temps de Louis XIV*, Honoré Champion, París, 2011
- BARRAQUER I ROVIRALTA, Cayetano; *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. Imprenta de Francisco J. Altés y Alabart, Barcelona, 1906, vol II.
- BARRIO GOZALO, MAXIMILIANO; *El sistema benefical de la Iglesia espanyola en el Antiguo Régimen (1475-1834)*, Publicaciones de la Universidad de Alicante, San Vicente del Raspeig, 2010.
- El clero en la España moderna*, Caja Sur, Colección estudios, Humanidades / CSIC, Córdoba, 2010.
- BLACK, Christopher F.; *Italian Confraternities in the Sixteenth Century*, Cambridge University Press, 2003.
- Church, religion and Society in early Modern Italy*, Palgrave Macmillan, New York, 2004.
- BRAMBILLA, Elenna; «Opinione pubblica e sociabilità nell'Europa Moderna», a *Storia d'Europa e del Mediterraneo*, vol. XI., *Culture, religioni, saperi*, Salerno editrice, Roma, 2011
- BRAUN, Josep; *Diccionari litúrgic*, Foment de la Pietat Catalana, Barcelona, 1925.
- CALLADO ESTELA, Emilio; *Iglesia, poder y sociedad en el siglo XVII. El arzobispo de Valencia fray Isidoro Aliaga*, Biblioteca Valenciana, València, 2001.
- Inmunidad eclesiástica y delincuencia en el siglo XVII. Los arzobispos de Valencia y la pacificación del reino (1612-1699)*, Biblioteca Valenciana, València, 2003.

- Por Dios y por el rey. El inquisidor general fray Juan Tomás de Rocabertí*, Institució Alfons el Magnànim, València 2007.
- Tiempos de incienso y pólvora. El arzobispo fray Pedro de Urbina*, Biblioteca Valenciana, València, 2011.
- «Dignidades contra canónigos en la catedral de Valencia durante el siglo XVII», *Estudis. Revista d'història moderna*, 38 (2012).
- «El asesinato del chantre don Ventura Ferrer. Clérigos y bandos en la seo valentina seiscentista», *Hispania Sacra* 133 (gener-juny 2014), pp. 109-131.
- CALLADO ESTELA, Emilio (coord.); *Curae et studii exemplum. El patriarca Ribera cuatrocientos años después*, Universitat de València, València, 2009.
- Lux totius Hispanae. El patriarca Ribera cuatrocientos años después*, Universitat de València, València, 2011.
- CAMÓS, Narcís; *Jardín de María plantado en el Principado de Cataluña: enriquecido con muchas imagenes de esta celestial Señora, que como plantas divinas descubrió en él milagrosamente el cielo y adornado con tanta muchedumbre de templos y capillas dedicadas à su Santissimo Nombre que son entre todas mil treinta y tres*, Joseph Bró, Girona, 1772.
- CANYELLES, Magí; *Descripció de la grandesa y antiquitats de la ciutat de Manresa*, Imprempta de Anton Esparbé, Manresa, 1896.
- CARNER I BORRÀS, Antoni; *La basilica de Santa Maria. Mil años de historia igualadina*, Centro de Estudios comarcales de Igualada, Igualada, 1959.
- CAROD-ROVIRA, Josep Lluís; *Història del protestantisme als Països Catalans*, ed. Tres i Quatre, València, 2016.
- CASTEJÓN DOMÈNECH, Nativitat; *Aproximació a l'estudi de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. Repertori documental del segle XV*, Fundació Noguera, Barcelona, 2007.
- CATALÁN MARTÍNEZ, Elena; *El precio del purgatorio. Los ingresos del clero vasco en la Edad Moderna*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 2000.

- «El derecho de patronato y el regimen benefical de la iglesia española en la Edad Moderna», dins de *Hispania Sacra*, 113 (2004). O a <http://hispaniasacra.revistas.csic.es/index.php/hispaniasacra/article/view/147/145> (consulta: març 2018).
- CERECEDA, Feliciano; «El litigio de los cabildos españoles y su repercusión en las relaciones con Roma (1551-1556)», *Razón y fe*, 13 (1944), pp. 215-234.
- CLAVERO SALVADOR, Bartolomé; *Antídora. Antropología Católica de la Economía Moderna*, Giuffrè, Milà, 1991.
- CONTRERAS CONTRERAS, Jaime; *Sotos contra Riquelmes. Regidores, inquisidores i criptojudios*, Siglo XXI España, Madrid, 2013.
- CORTS I BLAY, Ramon; GALTÉS I PUJOL, Joan; MANENT I SEGIMON, Albert (dirs.); *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*. Generalitat de Catalunya/Ed. Claret, 1998-2001, Barcelona, (3 vols.).
- COSTA I BORRÀS, Josep Domènec; *Obras del excelentísimo e Ilustrísimo Señor Doctor D. Jose Domingo Costa y Borrás, obispo que fué de Lérida y Barcelona, y Arzobispo de Tarragona, dedicadas al alivio de la iglesia y de nuestro Santísimo Padre el Papa Pio IX*, Imp. del Heredero de D. Pablo Riera, Barcelona, 1865.
- CRUSAFONT I SABATER, Miquel; *Història de la moneda catalana local (s. XIII-XVIII)*, Societat Catalana d'Estudis Numismàtics / Diputació de Barcelona Barcelona, 1990.
- CUNILL FONTFREDA, Segimon; «L'església de la Pietat de Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol II (1915-1917).
- «La plassa de D. Miquel», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol 4 (1921).
- DANTÍ I RIU, Jaume; «Redreçament econòmic i moviment pagès al darrer terç del segle XVII», *L'Avenç* 184 (1994).
- «L'endeutament municipal a Catalunya i Nàpols als segles XVI i XVII», *Pedralbes* 18(1) (1998).

- «La hacienda municipal y las exenciones fiscales en Cataluña», a José Manuel de BERNARDO ARES (COORD.), *Actas de la V Reunión Científica Asociación Española de Historia Moderna*, Universidad de Cádiz, 1999.
- «Barcelona i la xarxa urbana catalana als segles XVI-XVII», a Jaume DANTÍ I RIU (coord.), *Ciutats, viles i pobles a la xarxa urbana de la Catalunya moderna*, Rafel DALMAU ed., Barcelona, 2005.
- «Catalunya entre el redreç i la revolta: afebliment institucional i diferenciació social», *Manuscripts* 30 (2012).
- DÍAZ RODRÍGUEZ, Antonio J.; *El clero catedralicio en la España Moderna: Los miembros del cabildo de la catedral de Córdoba (1475-1808)*, Universidad de Murcia, 2012.
- DOMPNIER, Benoit; «Archiconfrérie du Gonfalon», a *Les confréries du Moyen Age à nos jours. Nouvelles approches*, Rouen, 1995.
- DURAN I NOGUER, Juan; *El régimen municipal de Vich anterior al Decreto de Nueva Planta (889-1716)*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1957.
- ESPINALT I GARRIGA, Francesc d'Assís; *Santpedor. Vila levítica i rectorologi*, Nicolau Poncell impressor, Igualada, 1959.
- FARGAS PEÑARROCHA, Adela; «Poder i xarxes matrimonials, 1599-1621: aproximació envers una distribució de les àrees de domini familiars a Barcelona», *Pedralbes*, 12 (1992).
- FARO, A.; «La fundación del Colegio de la Companyia de Jesús en Vic», *Ausa*, 2 (1956).
- FATJÓ GÓMEZ, Pedro; «Aproximación a una élite institucional de la Catalunya moderna: los capitulares de la Seo de Barcelona en el siglo XVIII», *Pedralbes*, 13(2) (1993).
- FEBVRE, Lucien; *El problema de la incredulidad en el siglo XVI. La religión de Rabelais*, Akal, Madrid, 2012.
- FERNÁNDEZ BERMÚDEZ, Isidre; «Les reials presons de Vic. Obres en els segles XVII i XVIII», *Ausa*, 161-162 (2008).

- FERNÁNDEZ COLLADO, Ángel; «Grupos de poder en el Cabildo toledano del siglo XVI» a Francisco José ARANDA PÉREZ (coord.), *Sociedad y élites eclesiásticas en la España moderna*, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca, 2000.
- FERNÁNDEZ TERRICABRAS, Ignasi; «Catalunya, «frontera d'heretges». Reformes monàstiques i reorganització dels recursos eclesiàstics catalans per Felip II», *Pedralbes*, 18(1) (1998).
- Felipe II i el clero secular. La aplicación del concilio de Trento*, Sociedad Estatal para la Conmemoración de los centenarios de Felipe II i Carlos V, Madrid, 2000.
- «De Reus a Roma: la família Robuster al segle XVI. Algunes reflexions sobre estratègies familiars», *Pedralbes*, 23 (2003).
- «La implantació de la Reforma catòlica a les terres de parla catalana (1563-1700). Un procés reeixit?», *Catalan historical review*, 4 (2011), a http://revistes.iec.cat/index.php/CHR/article/viewFile/54365/pdf_171
- FERRER I ALÒS, Llorenç; «L'Església com a institució de crèdit: les quotidianes distribucions de la Seu de Manresa els segles XVIII i XIX», a *Recerques, història, economia, cultura*, 18, (1986).
- FERRO I POMÀ, Víctor; *El dret públic Català. Les institucions a Catalunya fins al decret de Nova Planta*. Eumo editorial, Vic, 1987.
- FLUVIÀ I ESCORSA, Armand de; «Documents sobre el privilegi de ciutadà honrat de Vic», *Paratge*, 10 (1999).
- FLYNNM, Maureen; *Sacred charity. Confraternities and Social Welfare in Spain, 1400-1700*, Cornell University Press, New York, 1989.
- FORT I COGUL, Eufemià; *Les Universitats a Catalunya al Tombant del segle XVII*, Rafel Dalmau, Barcelona, 1972.
- FRANCO, Borja; POMARA, Bruno; LOMAS, Manuel; RUIZ, Bárbara (EDS.), *Indetidades cuestionadas. Coexistencias y conflictos interreligiosos en el Mediterráneo (ss. XIV-XVIII)*, Universitat de València, València, 2016.

- FREEDMAN, Paul H.; a *Tradició i regeneració a la Catalunya medieval*. Curial, Barcelona, 1985.
- GARCÍA ESPUCHE, Albert; *Un siglo decisivo. Barcelona y Catalunya 1550-1640*, Alianza editorial, Madrid, 1998.
- GARCÍA-VILLOSLADA, Ramon; *Historia de la Iglesia en España. IV La Iglesia en la España de los siglos XVII-XVIII*, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 1979.
- GELABERT GONZÁLEZ, Juan Eloy; «Señoras de sí mismas. La constitución de Villas en la España del Antiguo Régimen», a Encarna JARQUE MARTÍNEZ (coord.), *El concejo en la Edad Moderna. Poder y gestión de un mundo en pequeño*, Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza, 2016.
- GENÍS I AGUILAR, Martí; «L'Hospital de Vich», extret del *Butlletí del Sindicat de Metges de Catalunya*, Tipografia Occitània 97 (setembre de 1928).
- GINEBRA I MOLINS, Maria Esperança; *La qualitat jurídica de català i l'aplicació del dret civil de Catalunya*. Generalitat de Catalunya/Departament de Justícia, Barcelona, 2002.
- GINEBRA I MOLINS, Rafel; «Els arxius de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic. Onze segles d'història i cent anys de concentració de fons», *Lligall. Revista d'Arxivística*, vol 16 (2000).
- «Inversions de la comunitat de beneficiats de la Pietat de Vic al Montseny al segle XVIII. La configuració d'un gran patrimoni coherent», *Monografies del Montseny*, 19 (2004).
- El baró de la Blava: pagesia, noblesa i imaginari popular. Els llinatges Prat de Sant Martí d'Albars, Reixach de Vic i Martí de Balsareny i Vic, i el títol baronial de la Blava*, Rafel Ginebra i Molins ed., 2014.
- GINEBRA I MOLINS, Rafel; ROCAFIGUERA I GARCIA, Anna Maria de; VILAMALA SALVANS, Jordi; *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreja, notari de Vic*, Fundació Noguera, Barcelona, 2001.
- GIRALT I RAVENTÓS, Emili; *Empresaris, nobles i vinyaters. 50 anys de recerca històrica*, Universitat de València, 2002.

- GIRBAU I TÀPIAS, Valentí; *Església i societat a la Catalunya central. El bisbat de Vic a l'època del bisbe Veyan (1784-1815)*; Facultat de Teologia de Catalunya/Editorial Herder, Barcelona, 1996.
- GREENGRASS, Mark; *La destrucción de la cristiandad. Europa 1517-1648*, Pasado & Presente, Barcelona, 2015.
- GUDIOL I CUNILL, Josep; «Mestre Joan Gascó II», *Estudis universitaris catalans*, Barcelona: 1907.
- «El gremi de fusters de Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol. 1 (1912), p.14.
- «L'impremta a Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, V (1925)
- La Universitat Literària de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1991 (reedició).
- HERREROS MOYA, Gonzalo Jesús; «Así en la tierra como en el cielo. Aproximación al estudio de las capellanías en la Edad Moderna: entre la trascendencia y la política familiar. El caso de Córdoba», a *Historia y Genealogía*, 2 (2012), http://www.uco.es/users/cc1gucaf/hyg/num02/hyg_02.pdf?phpMyAdmin=6beff5a0d8d9b9fa441109957ae05cc3
- IGLÉSIES I FORT, Josep; *El cens del comte de Floridablanca. 1787 (Part de Catalunya)*; Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1970, (2 vol.).
- Estadístiques de població de Catalunya. El primer vicenni del segle XVII*; Rafel Dalmau, Barcelona, 1974, (3 Vol.).
- El fogatge de 1553: estudi i transcripció*, Rafel Dalmau, Barcelona, 1979-1981, (2 Vol.).
- IMÍZCOZ BEUNZA, José Maria; ARTOLA RENEDO, Andoni (COORDS.); *Patronazgo y clientelismos en la monarquía hispánica (siglos XVI-XIX)*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 2016.
- ITURRIOZ MAGAÑA, Angel; *Estudio del subsidio y excusado (1561-1808). Contribuciones económicas de la Diócesis de Calahorra y La Calzada a la Real Hacienda*, Instituto de Estudios Riojanos, Logroño, 1987.

- JIMÉNEZ SUREDA, Montserrat; *L'església catalana sota la monarquia dels borbons. La catedral de Girona en el segle XVIII*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.
- «La lluita per esdevenir un poder. Els beneficiats de la catedral de Girona al segle XVII», a *Actes del IV Congrés d'Història de Girona, La Girona del barroc. El barroc català (Girona, 24,25 i 26 de novembre de 2011)*, vol. LIII (2012).
- JORDÀ I FERNANDEZ, Antoni; *Església i poder a la Catalunya del segle XVII. La Seu de Tarragona*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993.
- JUNYENT I SUBIRÀ, Eduard; *Jurisdiccions i privilegis de la ciutat de Vich*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1969.
- «Constitucions sinodals vigatanes», *Ausa*, 80 (1974).
- La ciutat de Vic i la seva història*, Curial, Barcelona, 1976.
- El monestir de Sant Joan de les Abadesses*. Junta del Monestir de Sant Joan de les Abadesses/Fundació Jaume Espona, Sant Joan de les Abadesses, 1976.
- KAMEN, Henry; *Canvi cultural a la societat del segle d'or. Catalunya i Castella, segles XVI-XVII*, Pagès editors, Lleida, 1998.
- KASPER, Walter (et alii, dirs.); *Diccionario enciclopèdico de los papas*, Herder, 2003.
- LÓPEZ MUÑOZ, Miguel Luís; *Las cofradías de la parroquia de Santa María Magdalena de Granada en los siglos XVII-XVIII*, Universidad de Granada, Granda, 1992.
- LUCHERINI, Vinni; «Ebdomadari versus canonici: gli istituti clericali. Il potere ecclesiale e la topografia medievale del complesso episcopale di Napoli», a *Anuario de estudios medievales (AEM)*, 36/2 (julio-diciembre 2006), i a <http://estudiosmedievales.revistas.csic.es/index.php/estudiosmedievales/article/view/18/18>.

- MACIA FERRÁNDEZ, Maria Isabel; «Las pías fundaciones testamentarias en el siglo XVIII. Aproximación al caso de Orihuela (Alicante)», *Anales de Historia Contemporánea*, 3 (1984).
- MAHER, M. W.; «Jesuit Promotion of Frequent Communion», *Confraternities & Catholic Reform in Italy, France & Spain*, Truman State University, Kirksville, 1999.
- MANSILLA REOYO, Demetrio; «Reacción del cabildo de Burgos ante las visitas y otros actos de jurisdicción intentados por sus obispos (siglos XIV-XVII)», *Hispania Sacra*, 19 (1957).
- MANTECÓN MOVELLÁN, Antonio; *Contrarreforma y religiosidad popular en Cantabria*, Universidad de Cantabria, Santander, 1990.
- MARÍN, Tomás; «Primera repercusiones tridentinas. El clero de los cabildos españoles. Su proceso en la diócesis de Calahorra», *Hispania Sacra*, 1 (1948), pp. 325-349.
- MARQUÈS I PLANAGUMÀ, Josep Maria; «Fundaciones de beneficios en el obispado de Gerona, s. XII-XVIII», *Antologica Annua*, 36 (1989).
- MARQUÈS I PLANAGUMÀ, Josep Maria (ED.); *Concilis Provincials Tarraconenses*, Proa, Barcelona, 1994.
- MARTÍ FELIU, Elisenda; «L'arquitectura vigatana al segle XVIII. El mestre de cases Josep Morató Sellés (1712-1768): biografia i catàleg d'obra», Treball de recerca, Universitat de Girona (2006).
- MARTÍNEZ, Joan Alfred; MONZON, August; COLOMER, Ana (DIRS.), *Soli Deo Gloria. El llegat de Joan Calví (1509-564) i la construcció de la modernitat*, Universitat de València, València, 2012
- MIRAMBELL I ABANCÓ, Miquel; *La pintura del segle XVI a Vic i el taller dels Gascó*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2002.
- MOLAS RIBALTA, Pere; *Catalunya i la casa d'Àustria*, Curial, Barcelona, 1996.
- L'alta noblesa catalana a l'edat moderna*, Eumo, Vic, 2003.

- MOLLAT, Guillaume; «Le régime de droit commun, des origines au concordat de Vienne (1448)», a Raoul NAZ (dir.), *Dictionnaire du droit canonique contenant tous les termes du droit canonique avec un sommaire de l'Histoire et des Institutions et de l'état actuel de la discipline*; Librairie Letouzey et ané, París, 1937 (vol. 2).
- MONTCADA, Francesc de; *Espedición de los catalanes y aragoneses contra turcos y griegos*, Enprenta de Lorenzo Deu, Barcelona, 1623.
- MONCADA, Juan Luís de; *Episcopologio de Vich*, Imp. de R. Anglada, Vic, 1894, Tomo segundo (del siglo XIII al XVI).
- NADAL I OLLER, Jordi; *La población española (siglos XVI a XX)*, Ariel, Barcelona, 1988.
- Bautismos, desposorios y entierros. Estudios de historia demográfica*, Ariel, Barcelona, 1992.
- NADAL, Luís B.; *Episcopologio de Vich*, Libreria de la viuda R. Anglada, Vic, 1904, tomo tercero.
- NAZ, Raoul (dir.); *Dictionnaire du droit canonique contenant tous les termes du droit canonique avec un sommaire de l'Histoire et des Institutions et de l'état actuel de la discipline*; Librairie Letouzey et ané, París, 1935-1965.
- NORWICH, John Julius; *Los Papas. Una historia*, Reino de Redonda, Barcelona, 2017.
- OLIVERA, Carme; REDONDO, Ester; LAMBERT, Jérôme; RIERA MELIS, Antoni; ROCA, Antoni; *Els Terratrèmols dels segles XIV i XV a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic de Catalunya, 2006.
- ORDEIG I MATA, Ramon; *L'església de la Pietat de Vic. Commemoració del centenari de la parròquia*, Vic, 1978.
- «Llucià i Marcià, màrtirs ausetans», dins de *Llegendes vigatanes*, Vic, 1987
- «Notes sobre les relacions de Pèire de Marca amb la ciutat i la Seu de Vic», a *Ausa*, 121 (1989).

- «Els orígens de l'església de Sant Sadurní», a *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, 5 (febrer 1992).
- «La capella gòtica de la Pietat», *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, 6 (setembre 1992).
- «La capella gòtica de la Pietat», *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, 7 (febrer 1993).
- «El culte medieval als Sants Màrtirs», a *Butlletí de les activitats del Consell de Pastoral de la Parròquia de la Pietat*, Parròquia de la Pietat, 8 (setembre 1993).
- «Les sepultures dels bisbes de Vic (dels necrologis i obituaris als epitafis)», dins de *Miscel·lània Litúrgica catalana*, XXII (2014), p. 274-275.
- PASTOR, Ludovico; *Historia de los papas des fines de la edad media*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1949.
- PEREA SIMÓN, Eugeni; *Església i societat a l'Arxidiòcesi de Tarragona durant el segle XVIII*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 2000.
- PICANYOL I PLA, Llogari; *La villa de Moyá. Desde los tiempos prehistóricos hasta la invasión napoleónica. Perfil historico*, C. Casacuberta, Barcelona, 1959.
- PLADEVALL I FONT, Antoni; «Un cens de Catalunya fins ara desconegut», *Ausa*, 75 (1973).
- «El bisbat de Vic entre els anys 1685 i 1688», *Ausa*, 82 (1976).
- Centelles: una aproximació a la seva història*, Ajuntament de Centelles/Eumo editorial, Centelles/Vic, 1987.
- «Resum Històric del Bisbat de Vic», Bisbat de Vic, Vic, 1969.
- PLADEVALL I FONT, Antoni; BENET I CLARÀ, Albert; “Sant Sadurní” dins *Catalunya románica*, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1986.
- PLADEVALL I FONT, Antoni; PRADES I BUIXONS, Isidre; ROCAFIGUERA I GARCIA, Francesc de (COORDS.), *Hospital de la Santa Creu de Vic. Història d'una institució assistencial*, Publicacions de l'Arxiu Històric Comarcal d'Osona, Vic, 2000.

- PLANES I BALL, Josep Albert; TORRES I SOCIATS, Jordi; MESTRE I BOIX, Pere; *Sant Feliu Sasserra. Capital històrica del Lluçanès: dels orígens als nostres dies*, Centre d'Estudis del Lluçanès/Centre d'Estudis del Bages, Prats de Lluçanès/Manresa, 2003.
- PROSPERI, Adriano; *El Concilio de Trento. Una introducción històrica*, Junta de Castilla y León, 2008.
- PO-CHIA HSIA, Ronnie; *El mundo de la renovación católica, 1540-1570*, Akal, Madrid, 2010.
- PUIGVERT I SOLÀ, Joaquim Maria; *Església, territori i sociabilitat (s. XVII-XIX)*; Eumo ed., Vic, 2000.
- PUIGVERT (ed.), Joaquim M.; Lluís MONJAS; Xavier SOLÀ; Eugeni PEREA, *Les visites pastorals. Dels orígens medievals a l'època contemporània*, Biblioteca d'Història rural, Girona, 2003.
- QUINTANA ANDRÉS, Pedro C.; *A Dios rogando, y con el mazo dando. Fe, poder y jerarquía en la iglesia canaria. El Cabildo de la Catedral de Canarias entre 1483-1820*, Cabildo de Gran Canaria, Las Palmas de Gran Canaria, 2003.
- REGLÀ I PUBILL, Joan; *Bandolers, pirates i hugonots a la Catalunya del segle XVI*, Selecta, Barcelona, 1969.
- Els virreis de Catalunya*, Vicens Vives, Barcelona, 1987.
- REIXACH I PLA, Modest; *L'ensenyament a la ciutat de Vic*, Banc Mercantil de Manresa, Vic, 1973.
- «La impremta a Vic», a *Llibres i estudis superiors a Vic: una història de 1000 anys*, Eumo, Vic, 1999
- RIAL I CARBONELL, Ramon; «La universitat Literària de Vic», Tesina, Universitat de Barcelona, 1987.
- «Aproximació a la història del Seminari Conciliar de Vic», a Ignasi ROVIRÓ I ALEMANY, *Diccionari de filòsofs, teòlegs i mestres del Seminari de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2000.

- «L'Ensenyament superior a la Catalunya central entre els segles XVII i XIX: de la Universitat Literària de Vic (1599-1717) al Seminari Conciliar de Vic (1749-1868)», Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 2002. Tesi publicada amb el mateix títol a Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya (2003) Col·lectània Sant Pacià 78.
- RIPOLL I VILAMAJOR, Jaume; «Los martirilogios escritos para uso de la Santa Iglesia de Vich antes del siglo trece no ponen martirizados en Nicomedia ni en África a los santos mártires Luciano y Marciano. Demuéstralo D. J. R. V», a *Opuscles. Litúrgics i històrics*, Institut d'Estudis Catalans / Biblioteca Episcopal de Vic, Barcelona / Vic, 2016.
- ROMO GAMBOA (dir.), Judas José; *Diccionario de derecho canonico*. Imprenta de Don José G. de la Peña, editor, Madrid, 1847, (4 vols.).
- ROS CARBALLAR, Carlos (dir.); *Historia de la Iglesia de Sevilla*, Ed. Castillejo, Sevilla, 1992.
- ROVIRÓ I ALEMANY, Ignasi; «Les regles per los collegials del col·legi de St. Joaquim en la ciutat de Vich fundat per lo RM. Señor Don Gaspar Gil, Bisbe de Vich, de 1635», a *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 16 (1997).
- ROVIRÓ I ALEMANY, Xavier; *100 llegendes de la Plana de Vic*, ed. Farell, Sant Vicenç de Castellet, 2000.
- RUBLACK, Ulinka (ed.); *The protestant reformations*, Oxford University Press, 2017.
- RUMBO I SOLER, Albert; *Patum!*, Patronat de la Patum, Berga, 2014.
- RUSSO, Carla; *Chiesa e comunità nella diocesi di Napoli tra cinque e settecento*, Guida editori, Nàpols, 1984
- SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de; *Sigil·lografia catalana, Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya*, Estampa Arts Gràfiques SA, Barcelona, 1932, vol. III.
- SALARICH I VERDAGUER, Joaquim; *Vich, sus historia, sus monumentos, sus hijos y sus glorias*, Imprenta de Soler hermanos, Vic, 1854.

- SALAZAR I CARRASCO, Carles; «Església i comunitat en els orígens de la Catalunya contemporània. Institucions parroquials del Bisbat de Vic (segles XVIII-XIX)», Tesi de llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1988.
- SALES I FOLCH, Núria; «Església, masia i poble (segles XVI, XVII i XVIII)», *Revista de Catalunya*, 16 (febrer 1988).
- «Crisi demogràfica, econòmica, política i social?», a Pierre VILAR (dir.), *Història de Catalunya. Els segles de la decadència (segles XVI-XVIII)*, edicions 62, Barcelona, 1992.
- SAN PEDRO GARCIA, Francisco; «La reforma del Concilio de Trento en la diócesis de Coria», *Historia Sacra*, 10 (1957).
- SÁNCHEZ-MONTES GONZÁLEZ, Francisco; LOZANO NAVARRO, Julián J.; JIMÉNEZ ESTRELLA, Antonio (eds.); *Familias, élites y redes de poder cosmopolitas de la monarquía hispánica en la edad moderna*, Comares, Granada, 2016.
- SANT JERONI, Antoni de; *Miscelanea de varias observaciones sobre las mas notables antigüedades de la Ciudad de Vich, madre de los dos ínclitos martires San Luciano y Sant Marciano*, Juan Dorca y Morera impressor, Vic, 1786.
- SANZ, Joan Baptista; *Relació breu dels succesos, segonas intentions y locuras que han succeit y se son fetas en la ciutat de Vich des del any 1634 al 1641 inclusive*, Biblioteca de la Veu del Montserrat, 1902 (edició a cura de Josep Gudiol i Cunill).
- SEGURA I VALLS, Joan; *Història d'Igualada*. Estampa d'Eugeni Subirana, Barcelona, 1908.
- Història de Santa Coloma de Queralt. Refosa i ordenada per Joaquim Segura Lamich*, Santa Coloma de Queralt, 1953.
- SERRA DE MANRESA, Valentí; «In memoriam. Joan Bada i Elias (1937-2017)», *Revista Catalana de Teologia*, 43/1 (2018).
- SERRANO, Luciano; «Anotación al tema: El Papa Paulo IV y España», *Hipania* 3 (1943), pp. 293-325.

- SCHAUB, Jean-Frédéric; *Le Portugal su temps du comte-duc d'Olivares (1621-1640). Le conflit de juridictions comme exercice de la politique*, Bibliothèque de la Casa de Velázquez, 2001. També a <https://books.openedition.org/cvz/2579> (consulta, març de 2018).
- SOLÀ COLOMER, Xavier; «La reforma catòlica a la muntanya catalana a través de les visites pastorals: els bisbats de Girona i Vic (1587-1800), tesi doctoral, Universitat de Girona, 2006, a <https://www.tesisenred.net/handle/10803/7887> (consulta: març 2018). Publicada a Biblioteca d'Història Rural, Girona: 2008.
- SOLÀ I MORETA, Fortià; *Història de Sallent*, Impremta de Lluçia Anglada, Vic, 1920.
- SOLER I AMIGÓ, Joan; *Enciclopedia de la fantasia popular catalana*, Barcanova, Barcelona, 1999.
- TORRAS I RIBÉ, Josep Maria; *Els municipis catalans de l'Antic Règim(1453-1808)*, Curial, Barcelona, 1983.
- TORRES SANS, Xavier; *Nyerros i cadells: bàndols i bandolerisme a la Catalunya moderna (1590-1640)*, Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona / Quaderns Crema, Barcelona, 1993.
- «Església i ciutat: la revolta contra la dècima (1634)», a *Actes del IV Congrés d'Història de Girona, "La Girona del barroc. El barroc català"* (Girona, 24,25 i 26 de novembre de 2011), vol. LII (2012), pp. 31-48.
- VERDAGUER I SANTALÓ, Jacint; *Dos màrtirs de ma pàtria*, Impremta de Soler-germans Vic, 1865.
- VILA, Antoni; *Cerimonial de consellers de la ciutat de Vic*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1990.
- VILA i SALA, Antoni; *Notícia històrica de Sampedor*, Impremta de Anton Esparbé, Manresa, 1898.
- Notícia històrica de la vila de Prats de Rey y de sa patrona la Mare de Déu del Portal*, Impremta de Anton Esparbé, Manresa, 1900.

VILAMALA SALVANS, Jordi; «Les consuetes de Sant Julià de Vilatorrada (Osona): la continuïtat en la gestió de l'administració eclesiàstica», a *Miscel·lania Litúrgica Catalana*, 9 (1999).

Sant Julià de Vilatorrada. Vida quotidiana i activitat econòmica (1550-1720), Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2000.

«L'organització dels espais de culte», a Santi PONCE I VIVET (coord.), *Folgueroles. Societat i vida d'un poble*, Eumo, Vic, 2000.

De Sant Martí de Riudeperes a Calldetenes, passat i present d'un poble viu, El Mèdol / Ajuntament de Calldetenes, Tarragona / Calldetenes, 2002.

«L'evolució demogràfica dels segles XV-XVII», a Santi PONCE I VIVET (coord.), *Gurb, un poble arrelat a la terra*, Edicions l'Àlber, Gurb, 2002.

«Consueta de la iglésia parochial de Sant Andreu de Gurb, del bisbat de Vich, dictada per Gaspar Graell i de Bosch, prevere y rector de dita iglésia. 1664», a *Miscel·lania Litúrgica Catalana*, 11 (2003).

«L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica», *Ausa* 156, (2005).

«Consueta y nota de diferents coses de la catedral de Vic», a *Miscel·lania Litúrgica Catalana*, 17 (2009).

«Estratègies polítiques i canvi institucional: la Guerra de Successió a les institucions de la ciutat de Vic», a *Actes del VIIè Congrés d'Història Moderna de Catalunya. Pedralbes* 33, (2013).

WEBGRAFIA

Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic pel catàleg de manuscrits i el catàleg de visites pastorals,

<http://www.abev.net/arxiu.html>

<http://www.abev.net/biblioteca/ABEVmanuscrits.pdf>

Pàgina web del Cocilio de Trento, II edición de intranet.txt,
http://www.intratext.com/IXT/ESL0057/_INDEX.HTM

Bloc de Joaquim Arimany i Juventeny sobre hagiografies de sants vigatans,
<http://www.joanarimanyjuventeny.cat/sants-tradicionals/sants-llucia-i-marcia-de-vic/els-sants-martirs-simbols-ciutadans/>

Museu Episcopal de Vic per a les imatges del retaule de Santa Bàrbara, l'urna gòtica dels Sants Màrtirs i la imatge de les pel·lofes de la Pietat,

<http://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/renaixement/santa-barbara-mev-44>

<http://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/gotic/urna-de-sant-llucia-i-sant-marcia-mev-10658>

<https://www.museuepiscopalvic.com/ca/colleccions/monedes-i-medalles/pellofes-mev-23851-23862#>

Patronat d'Estudis Osonencs, Inventari de llibres i opuscles impresos a Vic i comarca d'Osona,

<http://impresosonencs.patronatestudisosonencs.cat/>

Real Academia de la Historia, per consulta sobre el virrei Vicente de Gonzaga Doria

<http://dbe.rah.es/biografias/20618/vicente-gonzaga-y-doria>.